

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

C 134.

TAYLOR INSTITUTION.

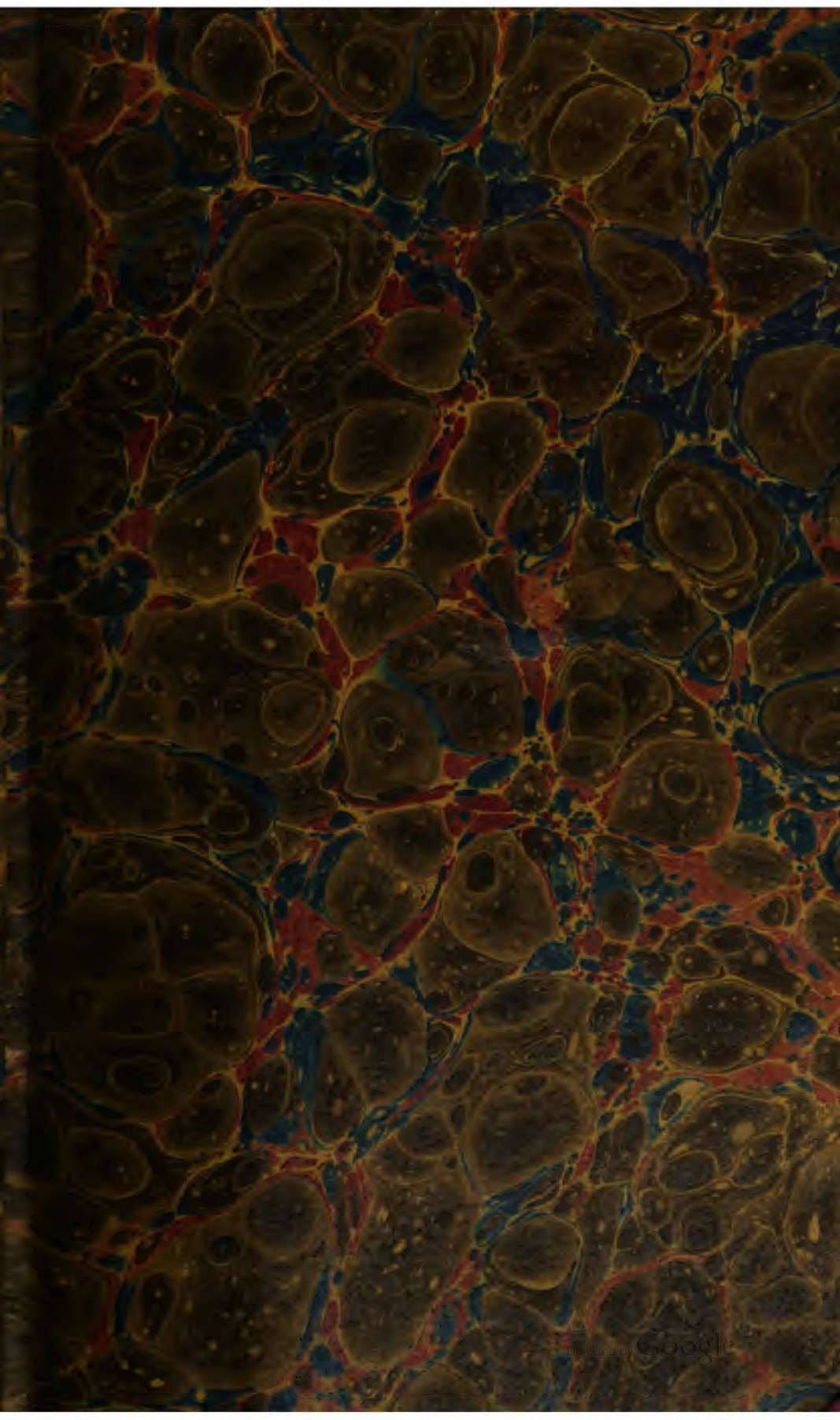
BEQUEATHED

TO THE UNIVERSITY

BY

ROBERT FINCH, M. A.

OF BALLIOL COLLEGE.

C 134.

TAYLOR INSTITUTION.

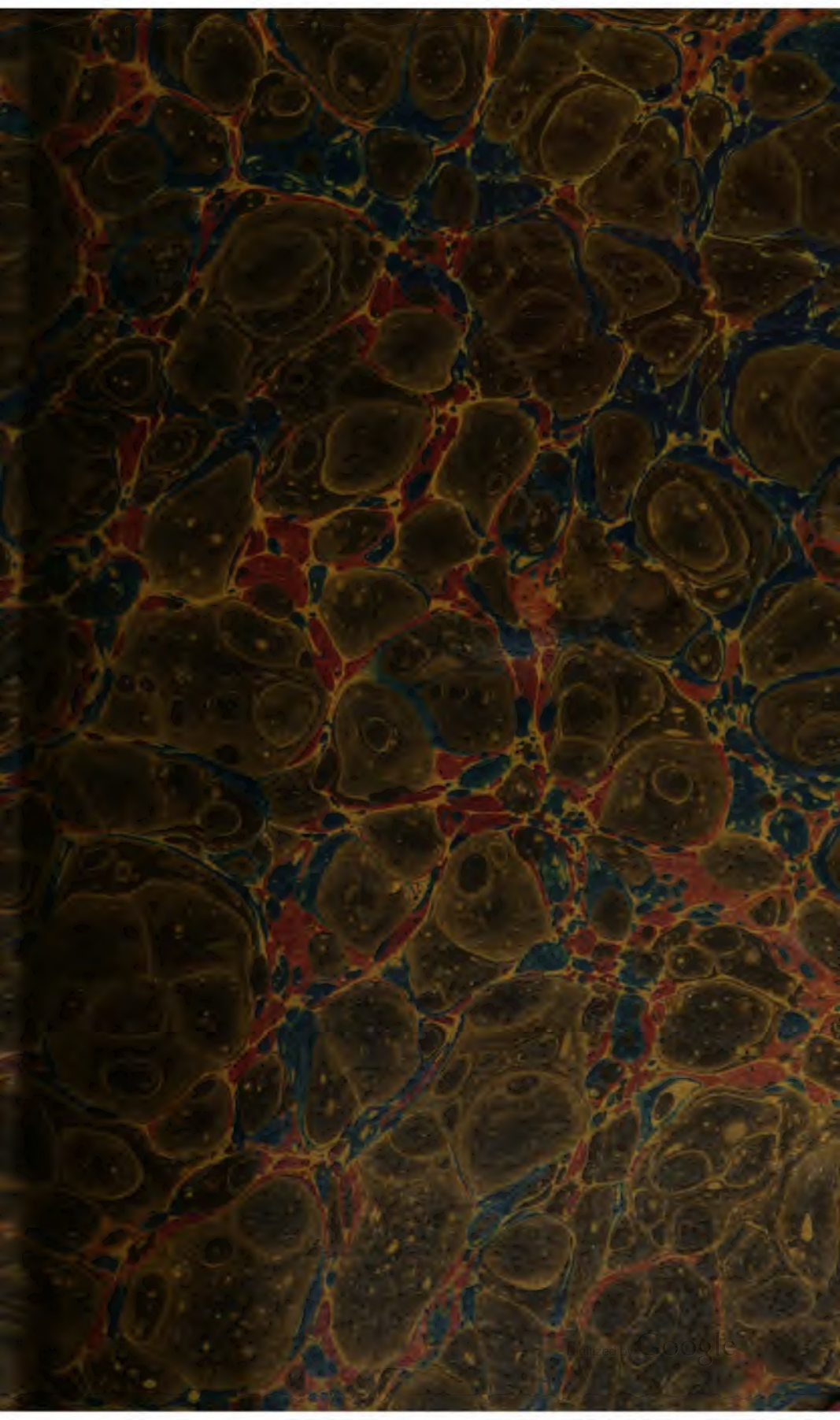
BEQUEATHED

TO THE UNIVERSITY

BY

ROBERT FINCH, M. A.

OF BALLIOL COLLEGE.

23641 d. 21

C. VELLEII
PATERCVLI
HISTORIAE ROMANAE

C. VELLEII
PATERCVLI

QVAE EXSTANT OPERA

EX RECENSIONE

DAVIDIS RVHNKENII

TOMVS PRIMVS

AVGVSTAE TAVRINORVM
EX TYPIS VIDVAE POMBA ET FILIORVM

ANNO MDCCCLXIII

TYPOGRAPHVS TAVRINENSIS

L. S.

Quid in elegantioribus literis praestiterit D. Ruhnkenius, Velleii interpres, tum viri fama ostendit, tum vero perelegans Wyttembachii narratio, qui uberem ad disserendum materiam nactus, de universa eius doctrinae ratione scripsit copiosissi-

me. Floruit ille superiore proxime aetate apud Batavos, quum critica ars, incensis multorum studiis, vehementer exulta, novam lucem a Wesselingii, Piersoni, Lennepii, Valckenarii laboribus acciperet. Fuit tunc vitalis quidam halitus, qui omnes eruditionis et philosophiae partes pervaderet; tunc igitur et ignotum antea iter orientalibus literis munivit Albertus Schultensius, et graecis Tiberius Hemsterhusius, cuius accuratissimae disciplinae particeps Ruhnkenius, quod ingenio valeret plurimum, non solum critico acumine in tractandis veterum libris inclaruit, sed eum etiam latini sermonis cultum adhibuit, ut hac in re ad praestantiorum laudem videretur accedere. Ne multus sim, satis erit meminisse ipsius in Timaeum Sophistam commentarii,

qui propter coniiciendi felicitatem et plenam ac nitidam brevitatem Brunekio V. C. unice probatus, sitim movit eruditorum, quam, editis postea in Longinum et Homericos hymnos animadversionibus, nec non altero Hesychii volumine, quod Albertius inchoatum reliquerat, cumulatissime explevit.

Eo autem libentius eiusdem ad Velleium adnotationes iterum edendas curavi, quod quasi specimina sunt disputationum, quas summus vir in tradenda historia publice haberet. Huic namque muneri se pulchre satisfacere putabat, si graecum aut romanum historicum deligeret, in quo enarrando temporum ac rerum causas penitus investigaret, et subtiliore textus interpretatione iudicandi sollertiam et pulchri verique sensum

in auditoribus acueret. Sic enim existimabat, antiquitatem non aliunde quam ex ipsa antiquitate esse cognoscendam; qui secus faciat perinde errare, ac si quis de populis et regionibus non ex earum moribus, sed ex hospitibus et peregrinis iudicium ferat. Quum autem in Livio aliisque egregiam operam posuisset, diligentiores tamen in Velleio adhibuit, quod in ingeniosissimo scriptore Salustiani stili vestigia, cui praesertim studeret, docta quadam voluptate persequeretur. Hunc igitur librarium rogatu sic adornavit, ut non tam commentarios sedulo scriberet, quam subitas dictiones et suam quodammodo in docendo vocem referret.

Scio Ruhnkenium iam senem, quasi eum sui laboris poeniteret, de nova Velleii editione suscipienda co-

gitavisse. Sed hoc erat hominis, qui, inclinata aetate, in sui calumniam incidisset, atque operum perfectionem non ex re, sed ex infinita mentis elegantia metiretur. Quod autem suis parum acquiesceret, in causa fuisse puto, cur Bèati Rhenani, Lipsii, Heinsii animadversiones satis prolixas adiungeret, a quibus tamen evulgan- dis in praesentia abstinui, ratus, his etiam omissis, suam libello utilitatem et pulchritudinem constare. Sed huius rei totum penes te sit iudicium, amice lector; hoc unum te rogo, ut, si quid sentias desiderari, id non negligentiae, sed opinioni hominis tribuas, qui parva ipsa mole librorum suum tibi delectum probare, tuisque studiis et rationibus maxime velit consulere. Dabam XI Kal. Novembr. an. MDCCCXI.

NOBILISSIMIS ADOLESCENTIBVS

HENRICO ET IACOBO FAGEL

S. P. D.

DAVID RVHNKENIVS

Centesimus annus ipse est, cum vir eximius, Nicolaus Heinsius, Velleium Paterculum, animadversionibus suis expolitum, uni ex maioribus Vestris, Caspari Fagelio, primario reipublicae Batavae administro, dedicaret. Quae res mihi circumspicienti, cui novam eiusdem scriptoris editionem donarem, gentem Vestram, ut vetustate et amplitudine

*splendidissimis parcm. sic insito quodam
literarum amore plerisque superiorem, in
animum revocare potuisset. Verum nihil
attinet, dedicandi causas, quae in promptu
sunt, tam alte repetere. Etenim, quae magna
felicitatis meae pars est, a multis inde annis
talem necessitudinem cum familia Vestra
constitutam habeo, ut nemo me Fagelianī
nominis sit observantior, nemo Fageliis in
voluntate semel erga me suscepta constan-
tior. Cuius coniunctionis initium ortum est
tum, cum parens Vester meam in discipli-
nam tradebatur. Atque hic animum meum
tentari sentio, ut in illius viri laudes digre-
diar, quo neminem omni laude digniorem
cognovi, quem ob raras animi ingeniique
dotes incredibili quodam amore dilexi, quo
denique disciplinae meae alumino vere mihi
visus sum posse gloriari. Sed nolim vulnus,
quod vix consanuit, virtutibus eius comme-
morandis refricare, aut lacrimas, quae vix
exaruerunt, alieno tempore renovare. Illud
unum dixisse satis sit, ut Vos, Nobilissimi
Adolescentes, qualis Vobis pater imitandus
sit, mature intelligatis, me, tametsi per
vitae rationes sexcentos iuvenes ad huma-*

nitatem formarim , nunquam tamen felicius, et omnibus numeris perfectius, quam parens Vester nactus erat, ingenium tractasse, neque adeo de ullo discipulorum meorum spem concepisse maiorem. Itaque ex talibus sui documentis iam tum augurabar, in eo reipublicae Batavae aut Wittios, aut Slingelandos, aut his similes, redditum iri. Neque hoc augurium nos fefellisset, nisi Deo visum esset, hoc tale ingenium patriae tantum ostendere, Sed ut ad ea, quae rem propius attingant, progrediar, solebat parens Vester, etiam cum ad summos honores pervenisset, saepe multumque de Graecis et Latinis literis mecum agere, et de obscuris vitiatisve veterum scriptorum locis, ex quibus ipse expedire se non posset, meam requirere sententiam. Hoc idem fecit in Velleio Paterculo, cuius acumine in ingeniis moribusque notandis vehementer delectabatur. Quem cum ego paullo accuratius legere coepissem, ut talis et viri et amici dubitationibus, si possem, satisfacerem, blandiente, ut fit, successu, novae editionis adornandae natum est consilium. Quae cum ita sint, quos potius in fronte huius editionis

*alloquiar, quam Vos, Adolescentes Egregii; quorum pater mihi Velleii edendi caussam praebuit? aut quibus potius hoc munusculum deferam, quam Vobis, in quos omnem, quo quondam patrem complexus sum, amorem transfudi? Neque hunc talem animum temere adversus Vos suscepi. Etenim pro amicitia et usu, qui mihi Vobiscum intercedit, ex proximo cognovi ingenii Vestri vim, et praestantiam, quae non eas solum artes, quibus adolescentia impertiri solet, celeriter arripiat, sed abstrusiores etiam, ac talis aetatis captum superantes, et cupide appetat, et facile assequatur. Quid dicam de singulari literarum amore, quo Vos ita incensi estis, ut saepe tempus, quod animo remittendo et corpori tuendo dari solet, invitis illis, qui adolescentiam Vestram regunt, in bonorum librorum lectione colloce-
tis. In quo nihil degeneratis a gentis Fage-
lianae indole. Nam cum tot gentiles Vestri summis, quos respublica habet, functi sint honoribus, nemo tamen huc escendit natalium praesidio fretus, sed omnes haec sibi ornamenta acerrimo bonarum artium studio, et nunquam remisso labore pepererunt. Iam*

in tanta Vestra intelligendi celeritate, cum pari discendi assiduitate coniuncta, quis est, qui miretur, Vos, qua aetate alii literarum initiis imbuuntur, ea gradum ad Academiam nostram facere? Equidem mihi pulchrum et gloriosum duco, Vos ab Avo Vestro, summae prudentiae et doctrinae viro, quem ego totum tribus Horatii verbis, mitis sapientia Laeli, describere soleo, meae potissimum esse disciplinae commendatos; credo, quod ex sermonibus nostris perspexerat, meos de studiorum ratione sensus mirifice congruere cum suis. De eius igitur sententia, verissime iudicantis, maximam humanioribus literis vim inesse ad ingenium humanum conformandum, biennium totum in Graecis Latinisque scriptoribus legendis, in antiquitatis et veterum annalium memoria replicanda consumetis, assumtis e Mathesi et Philosophia partibus iis, quarum utilitas in vita civili maxime cernatur. Tum his fundamentis Iuris Romani scientiam, non nudam istam et ieiunam, sed multarum artium comitatu circumfusam, superstruetis. Tandem, ubi plenior iudicandi maturitas venerit, ad gravissimas quaestiones de Legibus Naturae et

*variorum populorum progressi, Academico-
rum studiorum curriculum decurretis. Ex
hac severa, et iam inde a Scaligeranis et
Grotianis temporibus ducta disciplina im-
mortales illi viri, quos Belgium Foederatum
iure opponit aliis nationibus, prodierunt. Quæ
si perturbata aut eversa fuerit per novato-
res, quorum interest discipulos a literarum
cultu rudes habere, quo facilius eos in ad-
miratione sui teneant, magnopere verendum
est, ne in hominum vere doctorum locum
succedant barbari et subtiliter loquaces cir-
culatores. Sed meliora ominari licet, cum
Vos, Iuvenes Praestantissimi, tam paratos
videam ad antiquam illam viam, quæ sola
ad excellentem eruditionem ducit, alacriter
ingrediendam, et ad optimam illam discipli-
nam, quæ Vobis in avito paternoque exem-
plo est, constanter persequendam. In Vos
igitur, tanquam eximiam spem patriæ suc-
crescentem, omnium ora conversa sunt, in
vos publica exspectatio erecta: in Vestra
denique indole excolenda Leidensis Acade-
mia sperat se omnibus, quid recta institutione
effici possit, planissime ostensuram. Valete.
Dabam Leidæ a. D. xx Iulii MDCCLXXVIII.*

D. RVHNKENII

PRAEFATIO

Quod a veterum scriptorum editoribus, qui criticam rationem sequantur, iure postulatur, ut in praefatione accuratam Codicum et Editionum, quarum in lectionum iudicio sit auctoritas, historiam contexant, id nobis in summa faciendi voluntate facere non licet. Est enim unus tantum huius scriptoris Codex, una, quae auctoritatem habeat, Editio. Unicus ille, et ne integer quidem MStus, qui Velleium conservavit, sub renascentium literarum tempus, in coenobio Murbacensi repertus est; ex quo summa diligentia et pari fide per Beatum Rhenanum, felicem bonis libris proferendis virum, expressa Editio prodiit Basileae apud Io. Frobenium 1520, fol. De Codice ita scribit Rhenanus: *Non satis erat, vetustatem utilissimum opus initio suo truncasse, nisi fine etiam suo mutilaretur: ut nihil dicam de vitiis, quibus in medio foedissime deformatum est. -- Meus codex et unicus erat, et mendosissimus. Ausim iurare, eum, qui illum descripserat, ne verbum quidem intellexisse: adeo omnia erant confusa, absque ullis punctis aut*

distinctionibus, etc. In tanta igitur mendorum multitudine cum facile aliquid Rhenani, quamvis in membranis legendis exercitatos, oculos fefellisset, Io. Albertus Burerius recentem a prelo Velleium iterum ad eundem Codicem, qui adhuc penes Frobenium esset, exegit, et discrepantes lectiones, quas enotasset, Rhenani editioni subiecit, tanta religione hac in re versatus, ut singulas syllabas minuta et anxia diligentia ad calculos vocaret. Quo magis miror, quid in mentem venerit Grutero ad Vellei. II, 49 et 68, fraudis nescio cuius suspicionem iacere; quamquam reperti sunt, qui huius iudicii levitatem temere sequerentur, Burmannus ad Vell. II, 22, et in praef., et Fabricius in Bibl. Lat. T. II, p. 18. Equidem saepe optavi, ut mihi Codicis iterum inspiciendi facultas contingeret, non quod me multa, quae Rhenani et Burerii diligentiam fugissent, inventurum sperabam, sed quo certius hominum de literis bene meritorum fides confirmaretur. Quin etiam amicis quibusdam Alsatis negotium dedi, ut, si Codex Murbacensis adhuc superesset, studiose inquirerent. Sed nullum inventum esse nuntiarunt, sive iam olim mala manu ablati sit, quoniam nec Montfauconius, Codices Murbacenses recensens, Bibl. Bibliothec. T. II, p. 1175, ullam eius mentionem fecit, sive nuper admodum perierit in monachorum ex sede Murbacensi in Gehenwilarensem migratione, de qua videndus Gerbertus Itin. Alemann. p. 366. Nec alius

dum praeter hunc MStus repertus est, nisi quod Labbeus Bibl. Nov. MSS. p. 167, ex nescio qua bibliotheca memorat *Velleii Paterculi Librum priorem integrum*. Cuius rei fides sit penes auctorem. Sic Murbacensi Codice oculis nostris subtracto, relinquebatur, ut Rhenani et Burerii non dubia fide staremus. Quorum etiam Notas, singulis paginis veteris scripturae testimonium exhibentes, sub textum revocavimus, aliorum interpretum annotationibus ad libri calcem reiectis. Hactenus de Editione Rhenani, non solum principe reliquarum omnium, sed una etiam propter fidem et integritatem digna, cui nomen editionis tribuatur. Cum autem in hac editione innumerabiles loci, qui correctione indigerent, superessent, ut quisque mox ad Velleium edendum accessit, ita eius textum pro captu suo vel meliorem fecit, vel corripit. Quorum editiones, etsi nullum suffragii ius habentes, tamen idcirco inspiciendae sunt, ut, quid quisque correctorum Velleio vel profuerit, vel obsuerit, cognoscatur. Primus, quantum indagare potuimus, in Velleio aliquid mutare instituit Iunta, a nemine superiorum interpretum adhibitus, cuius cura Velleius accessit Iustino et Nepoti, Florentiae 1525, 8. Huic successit Michaël Vascosanus, Velleium addens Appiani Alexandrini versionem latinam, Paris. 1538, fol., cuius item nulla ratio habita est ab interpretibus Velleii. Horum coniecturas diligenter commemoravimus, sicut alii ante nos fecerant in

Bonhommaeo et Gryphio, qui et ipsi nonnihil in Velleio novarunt. Sed hi omnes priscam lectionem parce et modeste tentarunt. Mox exortus est, qui tot ac tantis primae editionis salebris offensus, insigni temeritate, prope novum et a Rhenaniano diversum Velleium protruderet, ac nihil moratus corruptae lectionis vestigia, id, quod ab omnibus intelligi posset, dandum existimaret. Quae Velleii editio subiecta est Scriptoribus Historiae Augustae, ante Erasmi cura editis, et mox repetitis Basileae apud Frobenium, a. 1546, fol., non a. 1542, ut bis per errorem scribit G. Vossius ad Vell. II, 3 et 75, Burmanno caussam praebens editionis, quae nulla esset, quaerendae. Titulus hic est: *Vitae Caesarum, quarum scriptores hi: C. Suetonius Tranquillus, Aelius Spartianus, etc. Annotationes D. Erasmi Rot. et Bapt. Egnatii in vitas Caes. Accesserunt in hac editione Velleii Paterculi libri II ab innumeris denuo vendicati erroribus. Basileae apud Froben. 1546.* Quem titulum per festinationem legentes Vossius et Burmannus, quod de Scriptoribus H. A. ab Erasmo castigatis dicitur, etiam ad Velleium, qui post accessit, traxerunt. Enimvero Erasmus ignoret oportet, qui talem ei recensionem tribuat. Quis enim minus coniectandi libidini indulset, aut quis antiqua monimenta tractavit religiosius? Puteanus ad II, 25, inter Velleii corruptores nominat Heleanum quendam, mihi incognitum: *quod depravavit Heleanus, sive quis-*

quis alius posterioribus editionibus manum ad-
movit. Sed quicumque Basileensi illi editioni prae-
fuit, fatearis necesse est, acutum et perdoctum ho-
minem fuisse, in quo nihil, nisi effrenatam, de
qua diximus, audaciam reprehendas. Cum igitur
haec editio, si minus Velleii manum, at certe quod
intelligi posset, exhiberet, quis miretur, eam a
doctis indoctisque cupide arreptam esse, Rhen-
anianam autem, tot ulceribus scatentem, prorsus
neglectam? Immo, quod magis mirere, sequentes
Velleii Editores, etiam qui Critici dici haberique
vellent, hanc adulterinam prae sincera Rhenani
expresserunt. Iactat quidem Burmannus, se Vel-
leium ad primam Rhenani editionem exegisse. Sed
res non apparet. Ipse quoque Basileensem inter-
polationem plerisque locis secutus est, satis habens,
primae editionis lectiones, quae in textu poni de-
bebant, in notis commemorasse. Quo magis neces-
sarium duxi, verum et germanum Velleium, qua-
lis in Rhenani editione prodiit, tandem aliquando
reducere. Ququam vereor, ne mihi interdum
irascantur artis criticae expertes, qui Velleii tex-
tum multis locis mendosiorum, quam erat in Bur-
manniana et aliis Editionibus, dederim. Sed sic
facere Editorem conveniebat, qui non hominum
eruditorum somnia dare vellet, sed prima editione,
quae ad unius Codicis exemplum formata esset,
per omnia sequenda, summam lectionis veritatem
quaerere statuisset. Ne orthographiam quidem, quam-

potuisset, ut tot formas poëticas Velleio, et aliis, quos nominavi, scriptoribus obtruderet? Longius a Lipsii laude abest ultimus omnium Velleii Editor, Petrus Burmannus, praesertim in eo scriptore recensendo, in quo, propter crebras corruptelas, res omnis ad acumen criticum, quo illum minus valuisse scimus, rediret. Sed quid quisque boni ad Velleium contulerit, perspicue apparebit ex notis nostris, ubi veras singulorum emendationes commemoravimus, falsas quas refutare longum et molestum erat, silentio nostro condemnavimus. Hactenus de Velleii Editoribus, et nostrae editionis ratione. Sequitur, ut de ipso Velleio aliquid dicamus. Praenomen Velleii incertum fecit Rhenanus, in titulo libri *P.* in ipso libro *C.* edens. Sed *C.* a Rhenano in Codice inventum arbitror, propterea quod, si *P.* reperisset Burerius, id pro diligentia sua non videtur praetermissurus fuisse. Rhenanus autem in titulo *P.* edidit, non Codicem, sed Tacitum Ann. III, 39, secutus. Ego *C.* praeferam, commune cum avo praenomen, quod non minus facile apud Tacitum in *P.* abire potuit, quam in *M.* apud Priscian. VI, p. 766. Nec dubitem assentiri Rhenano in Vita Vell. et Lipsio, *P. Velleium*, legatum exercitus in Thracia, cuius Tacitus l. c. mentionem facit, eundem statuentibus *C. Velleio*, historiae scriptori. Profecto qui familiae suae dignitatem ostentaturus, in tali compendii brevitate locum invenit tritavi, atavi, avi, pa-

tris, patrui, fratris, laudandi, quomodo cognatum alium, praesertim exercitus ducem, si ullum praeter se et fratrem fuisset, silentio praeteriisset? Quod autem Ryckius, eumque secutus Cl. Ernestus obiiciunt, nihil de expeditione, quam Tacitus Velleio tribuit, in eius historia reperiri, facilis ac prompta responsio est, eius rei narrationem iusto historiae operi, quod toties promittit, servatam esse. Maioris momenti est quaerere, quid tandem Velleium impulerit, ut cum in priorae historiae parte tot liberi spiritus documenta dedisset, in posteriore se ad humilem et servilem Tiberii adulationem demitteret? Vtrum id gratiae captandae causa fecerit, an metu diri tyranni subactus? Heinsius in epistola ad Casp. Fagelium, et Perizonius Anim. Hist. cap. VI, p. 211, sibi persuaserunt, Velleium hoc opusculum non alia de causa scripsisse, nisi ut Tiberii, Seiani, et aliorum hominum primariorum gratiam aucuparetur. Verum quis credat, Velleium tam stultum fuisse, ut, cum ad Tiberii amicitiam arreperere constitueret, id non compendiarie via faceret, libello, ut hoc utar, de rebus gestis Tiberii scribendo, sed antequam ad Tiberii laudes perveniret, per mille ambages infinita seculorum spatia pervagaretur? Addit Heinsius, eundem non alio consilio res romanas a Troiano excidio et erroribus Aenae, qui Iuliae nobilitatis auctor fuisset, ad tempora sua deduxisse, nisi ut apud Tiberium, qui adoptione

in gentem Iuliam transisset, graciosus fieret. Sed hoc est fingere, non demonstrare. Nos, unde Velleius historiam orsus sit, nescimus, initio primi libri intercepto. Atqui, si Troianorum errores memoravit, id fecit eo consilio, quo Graecorum errores attingit, ut civitatum ab illis conditarum primordia demonstraret. Levior est Barthii ratio, nec digna, quae refellatur, cui Advers. LX, 6, Velleius *tantum praeconem romani nominis agere videtur, ut eo solo fine scripsisse videri possit*. Si igitur haec adulatio a nullo gratiae profecta est aucupio, relinquitur, ut saevi et suspicacis domini metu sit expressa. A qua necessitate adulandi causas Tacitus etiam repetit Ann. I, 1, forte Velleium respiciens: *Tiberii, Caiique, et Claudii, ac Neronis res, florentibus ipsis, ob metum falsae*. Dicat aliquis cum Lipsio Epist. Quaest. V, 11: *Vera scribere si non licuit, falsa non debuit. Nemo silentii causam reddit*. At sic Velleio in otio inertissimo condescendum fuisset; qualis vita magnis et gloriae cupiditate incensis ingeniis mors est; neque historia romana attingenda. Et quis tam hospes est in Caesarum historia, quin sciat, ipsum silentium probis doctisque viris crimini fuisse? Haec tam misera scriptorum sub tyrannis conditio facit, ut si minus excusandum, certe lenius accusandum Velleium arbitrer, praesertim cum eiusdem culpae socios habeat, ne de poetis dicam, Valerium Maximum, Senecam, Curtium; utrumque Plinium,

Quintilianum, et alios. Atque hanc sententiam, praeter R. Bentleyum ad Lucan. I, 33, maturiore aetate idem, qui iuvenis alia omnia senserat, Perizonius in Curtio vind. p. 5, probavit. Alii alia in Velleio reprehendunt, maiore cum iniquitate. Mitto Aldum Nepotem, hominem nullo in his literis sensu praeditum, qui ad II, 52, Velleium non optimum latinitatis auctorem vocat. Barthio occurrendum est, qui Advers. XVI, 7, et ad Stat. II, Achill. 146, orationis elegantiam Velleio facile concedens, tamen sibi in eo castrense dicendi genus visus est reperisse. Quam Barthii reprehensionem suam fecit Daumius de amiss. radic. L. L. p. 475. Quis non atrum verborum et locutionum castrensium indicem, quo talis accusatio confirmaretur, expectasset? At illi ridicule defunguntur duobus exemplis verborum *praescribere* et *praedicere*, pro supra dicere, quorum prius a mala manu insertum Velleio docuimus ad II, 21, posterius Trogi Pompeii, Columellae, et aliorum auctoritate defendimus. Non minus falsum est, quod Burmannus dicit, Velleii dictionem multum a munditia Augustei aevi descivisse. Id non melius refelli a nobis potuit, quam locutione quaque, de qua talis dubitatio nasci posset, optimorum scriptorum exemplis confirmanda. Alia igitur Velleii vituperatores reprehendant, si volunt, aut possunt: venustum et exquisitum loquendi genus carpere supersedeant, nisi veteris elegantiae inscitiam prodere velint. Rectissime idoneus,

VELL. PATERG.

d

si quis alius, huius rei arbiter, M. A. Muretus ad Cicer. Catil. III, 10, ait, *historiam a Velleio terse imprimis atque eleganter explicatam esse*. Ne tamen Velleium simpliciter et sine exceptione laudemus, ultro fatemur, perinde nobis ac Burmanno, aliisque multis, nimis frequentatum videri istud acutarum festivarumque sententiarum aucupium, quod in prosam orationem primus invenit Trogius Pompeius, in ligatam Ovidius. Certe plus laudis ab intelligente posteritate tulisset, si hac quoque parte imitatus esset Sallustium suum. Hunc enim unum sibi imitatione effingendum summisit, ab hoc illud artificium indolis humanae describendae didicit, huius aemulatione efficax est et brevitate nervosus, ab hoc denique totus ita pendet cum in verbis, tum in orationis structura, ut magnopere mirandum sit, rem tam manifestam viros eruditos fefellisse. Hac imitatione semel animadversa, quo studio nos ad Velleium, eodem ad Sallustium cognoscendum dedimus. Ac profecto, si forte aliis felicius in Velleio corrigendo versati videmur: quamquam nobis non tantum sumimus, ut Lipsii felicitatem nos assecutos putemus: veruntamen si Velleius cura nostra castigatior prodit, illud non tam qualicumque ingenio nostro tribuendum est, quam summae familiaritati cum Sallustio contractae, et perpetuae utriusque scriptoris comparationi. Hic aliquis quaerat, quid sit, quare et Velleius et ceteri historiarum scriptores, deserto eloquentissimo Li-

vio, se se certatim ad Sallustium imitandum contulerint? Sallustianus fuit, teste Seneca Ep. 114, Arruntius, belli Punici scriptor, qui dudum periit; Sallustiani, qui supersunt, Tacitus, Septimius, Sulpicius Severus, Pseudo-Hegesippus. Nempe ab his omnibus, sicut a Martiale XIV, Ep. 191, habitus est

Primus romana Crispus in historia.

Sed finem praefandi faciam, si id, quamvis leve, monuero, Velleii historiam, quae adhuc ab uno inter veteres Prisciano VI, p. 706, laudata existimatur, etiam a Scholiaste Lucani ad IX, 178, laudari. Vale.

P. BYRMANNI

PRAEFATIO

Nihil minus, quam de Velleio Paterculo edendo nuper cogitabam, aliis et gravioribus curis districtus, cum forte fortuna excutiens bona cum venia fratris optimi, Caroli Crucii, Heinsiana scrinia, exemplar editionis Heinsianae inveniebam, in quo vir nobilissimus notas priores, ad examen revocatas, partim correxerat, partim auxerat. Quare cum in eo esse huius urbis Bibliopolam diligentissimum Luchtmannum intelligerem, ut, deficientibus editionis Thysianae exemplaribus, de iteranda illa deliberationem haberet, et ille a me opem consiliumque expeteret, manum huic auctori recensendo adhibere, non detrectavi. Quamvis verò numquam Velleium in principum romanae civitatis scriptorum censum retulerim, aliosque et meliores esse, qui ad eloquentiae nitorem et reconditae eruditionis opes augendas plus conferre possint, non tamen omnino abiiciendum et negligendum esse, semper credidi. Nam quamvis, quod miraculo simile videtur tantillo post Augustei illa aevi

decora et ornamenta tempore, eius dictio multum abhorreat et desciscat a naturali illa simplicitate et munditie, et acumina et sententiarum frigus adfectans antiquum illud et nativum Historias scribendi genus degeneret, brevitatem tamen et perspicuitatem, nisi ubi librariorum supina negligentia verborum sensum obscuraverit, commendari meretur; et quum ordine temporis satis commode observato, quaedam Historiae Romanae capita, ab aliis vel praeterita, vel negligentius tractata, prodiderit, indigerenda temporum illorum doctrina egregia viris doctis subsidia subministravit. Has tamen doctes corrupisse et foedasse turpissima adulatione, qua praeter legem et decus Historici, Tiberio, Selano et potentibus ea tempestate viris blanditur, fatendum est. Sed quum ipse servilis huius assentationis meritis, ut viri docti non sine veri specie suspicantur, involutus ruina Selani, poenas dederit, nos monumentum ingenii, et rarae etiam in milite eruditionis, non sine aliqua laudis praedicatione celeberrimus. Sed de eius meritis et doctrina ne longam pertexamus disputationem, efficit labor et industria omnium fere, qui illi recensendo et emendando manum adhibuerunt, commentatorum, quorum praecordia neque infirmare, neque sinistra etiam nimis quorundam de eo iudicia nunc refellere valeat. Breve potius Editionum, quae satis multae per duo secula prodierunt, catalogum subnectere visum fuit, et, quum maxima hodie eruditionis pars censeatur;

Historiae Literariae notitiam habere, satisfacere illis, qui huius studii delectatione capiuntur, conabimur. Vitam, vel potius ex tenebris, quibus per tot secula tectus latuerat, in lucem reditum debet Velleius Beato Rhenano Selestadiensi, viro in primis illis renascentium literarum per Germaniam initis, diligentia, eruditione, et quod primarium in hoc studio est, fide praecipuo, et principibus bonarum artium instauratoribus adnumerando: qui, ut plurimis industriae et doctrinae monumentis immortalem sibi apud posteros laudem pareret, id unice agebat, ut ex monasteriorum recessibus, ubi pulvere et situ obsiti veteris aevi codices putrescebant, protraheret eruditi quondam temporis reliquias, et cum orbe erudito communicaret. Is in coenobii Morbacensis pluteis quum antiquissimum Velleii, cuius vix nomen eruditis, nedum inertibus et ignavis Monachis, auditum erat, exemplar reperisset, illud describi typis Frobenianis anno c10 dxx iussit. Cui editioni paullo post Iohannes Albertus Burerius, qui quis, qualisque fuerit parum mihi constat, adiecit emendationes Velleianas, ex ipso illo unico, ut iactat, codice, accuratissime collato, petitas. Sed qui fidem et integritatem sequentibus Velleii interpretibus vix probare potuit. Avidè hoc Beati Rhenani munus a viris doctis acceptum, et quum prima haec editio universo orbi literato vix sufficeret, Avenione iteratam eam ab Antonio Bonhommeo A. C. c10 dxxxii, narrant eruditi: sed de qua editione,

quum oculis nostris numquam fuerit inspecta, existimare non licet. Sensit deinde Velleius noster curam magni Patriae nostrae et elegantioris doctrinae decoris, Desiderii Erasmi, cuius industria et labore tot emendatas, et quae semper in pretio et honore apud verae eruditionis arbitros manebunt, diversorum scriptorum editiones produxerunt Basileenses librarii, qui de palma artis Typographicae cum Italis et Gallis certabant. Hi Anno MDLII sub nomine Erasmi aliis Historicis Romanis Velleium quoque adiunxerunt. Quamvis Vossius in notis ad Velleii lib. II, cap. 3, suspicetur alium huic editioni praefuisse, quum sexto demum post magni viri mortem anno prodierit. Hanc mihi consequendi felicitas defuit, quod maxime optaveram, quia saepe eius auxilium advocasse Vossium videram, et sequentes fere omnes editores, deserta Rhenani editione, illam expressisse didiceram ex adnotatis eiusdem Vossii ad lib. II, cap. 75: quare coacti fuimus recurrere ad alteram, eiusdem Erasmi nomen praeferentem, Basileae A. MDLXVIII editam, quae aliis Historiae Romanae scriptoribus subiectum Velleium exhibet. Sed mirari subit, si prius editus fuerit Velleius sub Erasmi nomine, qui in fronte editionis huius secundae post catalogum Augustae Historiae Scriptorum, subiecta legantur haec verba: *accesserunt in hac editione Velleii Paterculi lib. II ab innumeris denuo vendicati erroribus*. Quod vix praedicare potuisse videtur Frobenius, si iam

primae editioni accesserit Velleius. Praeterea mirum accidit sub Erasmi demum nomine Anno c10 dXLII Velleium prodiisse; nam quum ille primum Historiae Augustae Scriptores ediderit Anno c10 dXVII, et editio illa Coloniae A. c10 dXXVII fuerit repetita, Velleius, iam ante septem annos a Rhenano editus, potuisset certe a vivente Erasmo addi: sed hi aestus forte omnes subsiderent, si quo auspice Frobenius editionem suam emisit, et quae ratio eum impulerit, ut Erasmi iam mortui nomen praefigeret, nobis constaret. Basileenses excepit Gryphius, qui Lugduni Anno c10 dLII Velleium dedit, sed cuius copia nobis quoque facta non fuit; sed parum vel nihil a Basileensibus eam discrepare conicimus, qui experientia edocti sumus, sollemne fuisse Gryphio Aldina aut Frobeniana exemplaria ad verbum vere exprimere. Parisienses quoque Anno c10 dLX in minori forma, simul cum Floro et aliis prodidisse Velleium narrat Cl. Fabricius in Supplemento Bibliothecae Latinae. Hos excepit magnum illud artis simul Typographicae et eruditionis ornamentum H. Stephanus, qui Anno c10 dLXVIII cum Fastis Sigoniani Velleium in lucem produxit; sed quem, fere in omnibus, Erasmanis vestigiis insistere deprehendimus. Aldus deinde Manutius Pauli F. Aldi N. notis suis illustratum domesticis typis descripsit A. c10 dLXXI, qui plurima, satis etiam temere, ex ingenio immutavit, sed minimam partem eruditis approbare potuit, ut sa-

cile lectori notas eius et aliorum conferenti patebit; Et indignationem eruditorum meruit Aldus; qui Typographus, nec ad paternae eruditionis laudem adspirans, criticus etiam ambitiose existimari; et iis, quae a Claudio Puteano acceperat, insuper habitis, sua venditare voluit. Quare Puteanus, qui sua communicaverat cum Aldo, incitatus, suas in Velleium notas collegerat, et edere destinaverat; nisi mors intervenisset. Sed eas adiecerunt Parisienses editioni Anni cō dcviii, qua Tacitum et Velleium variorum notis instructum vulgare, et ibi illiberale Aldi facinus, brevi praefatione apte notas Puteani, ut dignum erat, traduxere. Errat vero Colomesias in notis ad Quinctil. inter opus: pag. 370, qui Puteanum has notas ante annum aetatis vigesimum scripsisse dicit. Quum ea aetate quidem cum Aldo aliqua communicaverit, sed redux in patriam et iratus Aldo, demum notas concinnaverit, nescio quo aetatis tempore; certe illae non nisi post eius mortem prodierunt. Anno quoque cō dclxxvii Fridericus Sylburgius, quum Historiae Augustae Scriptores in unum corpus coniiceret, Velleium iis addere non neglexit. Valens postea Acidalius, dum in Italia peregrinaretur; Patavii edidit Velleium A. cō dxc, de cuius viri meritis nihil attinet dicere: nota enim eruditio eius innovandi omnia, etiam sana et integra, cupiditas, et antiquitatis nimia adfectatio, qua exoleta et non illius seculi, quo auctores, quos versabat; vivebant, verba pro libidine

intrudebat. Licet vero Barthius in comm. ad Guil:
Briton. lib. V, 434, mirum et admirandum in eo
acumen agnoscat, ipse eodem morbo laborans, et
ad lib. II, 205, laudet eum, poenituisse tamen
eum properati nimis laboris constat ex Epistola eius
LVII ad Iacobum Monavium, qua queritur triennio
post, Lugdunenses Gallos importuna diligentia ex-
positam et abiectam mortique destinatam prolem
ignato et invito patre sustulisse, et de secundis se-
curis cogitare scribit: (et ex Epist. ad Gruter:
LXXXI) Lugdunensis vero illa editio Anni cio DXCIII
cum Acidalii notis etiam Manutii, Lipsii et Schegkii
exhibebat. De Lipsii quidem notis facile constat,
eas tunc potuisse edi, cum ille A. cio DXCII typis
Raphelengianis Velleium castigatum ediderit, quae
deinde iterata A. cio DXCIV, adiectis a Raphelengio
variis lectionibus, ex notis doctorum viro-um, et
ore Lipsii docentis exceptis, et postea semper Ta-
cito comes adhaesit. Sed Schegkium suis tantum
notis illustratum Velleium edidisse nondum compe-
rire potui *. Ante Lipsium tamen prodiisse eius
notas ex ipsius Lipsii ad lib. I, cap. ult. anno-
tatione patet. Vbi memorabilis illa et vera a Lipsio
vox edita, nostra etiam de adolescentium conatibus
iudicia dirigere debet: nam cum eximiam de Schegkio
spem laudasset, addit, *immodestia multorum ius*

* Prodiit apud Ioann. Wechel. 1583 cum Aldi etiam notis
in 12.º - BVM. in marg.

venum cogit me adolescentiam timide laudare. Insignis vero negligentia Lipenii, qui nobis, si Diis placet, editionem Lugdun. Batav. 1594 cum notis Manutii, Lipsii, et Iacobi Sadoleti memorat, pro Schegkio Sadoletum substituens: Lugdunensis vero in Gallia editio deinde Francofurti A. c13 dci fuit iterata. Ianus quoque Gruterus, indefessae in excutiendis bibliothecis industriae vir, et meritis in rem literariam supra omnes fere memorandus, Anno c13 dcvii Francofurti minima mole Velleium curavit, cum scholiis, notis, variis lectionibus, et animadversionibus doctorum, ut Rhenani, Burerii, Manutii, Vrsini, Lipsii, Raphelengii, Schegkii, et Acidalii, quibus suas notas subiunxit. Et deinde A. c13 dcxi Historiae Augustae minoribus Scriptoribus Hanoviae editis Velleium immiscuit. Quem et antea Genevenses A. c13 dcix Paterculo honorem habuerunt, eamque editionem A. c13 dcliii iteratam Cl. Fabricius adnotavit. In Belgio deinde nostro Auzonius Popma, Frisius, Franekerae A. c13 dcxx, Velleio quoque manus admovit, et notas satis eruditae elaboravit; sed in paucorum notitiam eius curam pervenisse nemo mirabitur, qui exiguam libelli formam, cui fere debere videtur, quod inter puerorum manus et fines nostrae patriae sensim deperiret et evanesceret; consideraverit. Nec praeterea aliquid isti editioni splendoris aut elegantiae a typis aut charta, quae utraque pessimae notae, accessit. Marcus etiam Boxhornius Zuerius quum

quatuor voluminibus Historiae Augustae Scriptores ederet A. MDCCCXXII, Velleium quoque Paterculum, brevibus notis illustratum, primo tomo inseruit. Meliori vero auspicio Gerardus Vossius, magni Gerardi Iohannis filius, primis pubertatis annis, manum et curam Velleio adiecit, et summam ingenii et eruditionis paternae aemulam spem et expectationem viris doctis commovit, elegantissima Typis Elzevirianis editione A. MDCCCXIX procurata, quae deinde iterum iterumque repetita fertur. Nescio vero, an inter tot egregias editiones memorari mereatur Andreae Lacarri, Parisiis Anno MDCCXLIV emissa editio minoris molis, quum nihil contineat, quod eius desiderium eruditis possit movere, et ideo solum videatur repetita, ne gallica iuventus levioris ponderis libro, quem facile circumferre posset, careret. Digna vero et praestans omni ex parte est Iohannis Henrici Boecleri industria, cuius cura bis Velleius noster lucem vidit; primum Anno MDCCXLII, cui editioni accessere praeter notas eruditissimas, partim verba Velleii illustrantes, partim praecepta vitae et artis civilis exhibentes, Characteres Politici Velleiani, et dissertatio de Amnestia, quae opuscula in secunda Anni MDCCXLIII editione, nescio quam ob causam, fuere omissa. Confecit idem quoque Boeclerus indicem utilissimum, quem nos multis in partibus ampliatum hic quoque exhibuimus. Antonius deinde Thysius Anno MDCCXLIII eum variorum notis, sed miserum in modum de-

venum cogit me adolescentiam timide laudare.
Insignis vero negligentia Lipenii, qui nobis, si Diis placet, editionem Lugdun. Batav. 1594 cum notis Manutii, Lipsii, et Iacobi Sadoleti memorat, pro Schegkio Sadoletum substituens: Lugdunensis vero in Gallia editio deinde Francofurti A. c13 dcn fuit iterata. Ianus quoque Gruterus, indefessae in excutiendis bibliothecis industriae vir, et meritis in rem literariam supra omnes fere memorandus, Anno c13 dcvii Francofurti mipima mole Velleium curavit, cum scholiis, notis, variis lectionibus, et animadversionibus doctorum, ut Rhenani, Barerij, Manutii, Vrsini, Lipsii, Raphelengii, Schegkii, et Acidalii, quibus suas notas subiunxit. Et deinde A. c13 dcxi Historiae Augustae minoribus Scriptoribus Hanoviae editis Velleium immiscuit. Quem et antea Genevenses A. c13 dcix Paterculo honorem habuerunt, eamque editionem A. c13 dcliii iteratam Cl. Fabricius adnotavit. In Belgio deinde nostro Auzonius Popma, Frisius, Franekeræ A. c13 dcxx, Velleio quoque manus admovit, et notas satis eruditae elaboravit; sed in paucorum notitiam eius curam pervenisse nemo mirabitur, qui exiguum libelli formam, cui fere debere videtur, quod inter puerorum manus et fines nostrae patriae sensim deperiret et evanesceret; consideraverit. Nec praeterea aliquid isti editioni splendoris aut elegantiae a typis aut charta, quae utraque pessimae notae, accessit. Marcus etiam Boxhornius Zuerius quum

quatuor voluminibus Historiae Augustae Scriptores ederet A. MDCCCXXII, Velleium quoque Paterculum, brevibus notis illustratum, primo tomo inseruit. Meliori vero auspicio Gerardus Vossius, magni Gerardi Iohannis filius, primis pubertatis annis, manum et curam Velleio adiecit, et summam ingenii et eruditionis paternae aemulam spem et expectationem viris doctis commovit, elegantissima Typis Elzevirianis editione A. MDCCCXIX procurata, quae deinde iterum iterumque repetita fertur. Nescio vero, an inter tot egregias editiones memorari mereatur Andreae Lacarri, Parisiis Anno MDCCXLIV emissa editio minoris molis, quum nihil contineat, quod eius desiderium eruditis possit movere, et ideo solum videatur repetita, ne gallica iuventus levioris ponderis libro, quem facile circumferre posset, careret. Digna vero et praestans omni ex parte est Iohannis Henrici Boecleri industria, cuius cura bis Velleius noster lucem vidit; primum Anno MDCCXLII, cui editioni accessere praeter notas eruditissimas, partim verba Velleii illustrantes, partim praecepta vitae et artis civilis exhibentes, Characteres Politici Velleiani, et dissertatio de Amnestia, quae opuscula in secunda Anni MDCCXLIII editione, nescio quam ob causam, fuere omissa. Confecit idem quoque Boeclerus indicem utilissimum, quem nos multis in partibus ampliatus hic quoque exhibuimus. Antonius deinde Thysius Anno MDCCXLIII eum variorum notis, sed miserum in modum de-

truncatis et foedatis emisit; de suo vero nihil fere adiecit, nisi quod ex Lexicis Historiam et Geographiam complectentibus quivis tiro arcessere posset. Et hic insignis Lipenii diligentia apparet, qui Thysii editionem Lugd. Bat. c. d. d. xciij profert, quo tempore forte Thysius natus nondum erat, eique etiam tribuit Parisiensem 1608 et alias. Repetita quidem Anno c. d. d. clxvii Thysiana editio, sed quam ego ne verbo quidem a priori discrepare deprehendi; quae tamen editiones cupide fuere divenditae, quum illo tempore insano quodam ardore nostrates et exteri illas variorum notis foedatas ex-peterent? Quibus tamen facile caruisset orbis literatus, nisi postea doctiores Thysio et Schrevelio viri institutum illud ad maius reip. literariae commodum et decus correxissent; et pro mutilatis et sine ullo iudicio excerptis adnotationibus integras subiicere instituissent, et ita effecissent, ut priores illae editiones iam ex bibliothecis eiectae ad tabernas commigrent. Aliud deinde et multo minus laudabile consilium inierunt omnis elegantiae, ut sibi persuaderent, arbitri et magistri, Galli, qui sub auspiciis Illustrissimi Ducis Montauserii, et Danielis Huetii iussi sunt omnes fere antiqui aevi scriptores nova specie commendabiles in usum Serenissimi Galliarum Delphini proferre. Ex illis provincia Velleium novo more interpretandi obtigit Roberto Riguezio (quem *Riguetum* vocat Lipenius) Iesuitae, qui Parisiis A. c. d. d. clxxv quum in lucem elabo-

ratas suas curas protulisset, non maiorem consortibus suis laudem apud eruditos reportavit, sed plebeia interpretatione, et notis undecumque corrasis risum exteris praebuit. Et certe mirari licet vesaniam plurimorum, qui innumerabiles libros undique coëmere student, quorum indices vix toto vitae cursu perlegunt, sed qui inter tot millia codicum oscitantes languent, et quibus nulla domus instructa decore satis videtur, nisi accedat bibliotheca ut necessarium ornamentum, et qui specie et operum frontibus et titulis capti, amant paria mole et forma longo ordine volumina componere, et tam insano pretio hos in usum Delphini libros editos, non in studium, sed in spectaculum comparare. Quam studiosam, immo ne studiosam quidem, luxuriam gravissime iam olim increpuit Seneca. Et, si vera fateri velimus, quid attinebat tantum laboris et chartae perdere, ut orbis eruditus tam immensa inutilissimorum voluminum multitudine oneraretur, et tot egregii scriptores ab obscurissimis hominibus, et quorum nomina vix ipsis Parisiensibus nota erant, conspurcarentur? Immo cuius incepti nunc ipsos, qui praefuerunt, et operas inter imperitos linguae et consuetudinum romanarum partiti sunt, poenitere, et fateri se male ingeniorum delectum egisse, legimus. Vtilius equidem et minori temporis et pecuniae iactura repetere veterum scriptorum editiones instituerunt Britanniae eruditi, quorum maxima opera in excu-

tiendis codicibus manu exaratis, et notandis lectionum diversitatibus occupatur. Sed ut ad ordinem, quo Velleii editiones novae prodierint, regrediamur, Anno cto dclxxviii, Vir nobilissimus, Nicolaus Heinsius, emendare nostrum Historicum adgressus, notas suas, omni elegantiae et eruditionis dote commendandas elaboravit, in quibus liberius quidem aliquando ingenio et coniecturis indulgere visus est, sed sic quoque principem sibi inter Velleianos interpretes locum iure vindicare potest. Neque sibi satisfacisse semper virum in aberrationibus librorum deprehendendis sagacissimum, docebunt secundae eius curae, quae nunc exhibentur, et quas magis magisque adhuc politurum credibile est, si felici quodam fato novos Velleii codices bibliothecae suppeditassent: nunc vero, quod unum superest, vestigiis unicae editionis primae insistendo inaevo insignes dexterrima solertia detersit. Laudabilis etiam industria viri, aliis etiam meritis in rempublicam literariam conspicui, Iohannis Hudsoni, qui Anno cto dcxciii accuratissimam editionem procuravit, qua avidissime excepta et desiderata, novam Anno cto dccxi emisit, in qua ipsis Velleii verbis subiectae sunt discrepantes priorum editionum lectiones, et quid quisque interpretum post Rhenam curam emendandum censuit: in calcem vero libri reiecit excerptas ex pluribus notas, quas ad illustrandum Velleium sufficere credebat, intermixtis hic et illic ex sua penu doctissimis animadversio-

nibus. Non desiderari post tot Scriptoris, non magnae molis, editiones, nova facile videri posset; sed quum deficeretur Germania exemplaribus Velleii, eaque magis exposita et venalia suae genti vellet vir insignis, et omnium sui aevi doctorum cultor et fautor, Fridericus Benedictus Carpzovius, Lipsiensis Senátor, novam coepit per se moliri editionem, in qua, si quid admissum est, id omne amore et veneratione, qua Heinsianum nomen prosequebatur, est peccatum. Nam non modo certissimas viri nobilissimi emendationes expressit, sed dubias saepe et temere captas coniecturas in ipsum auctoris contextum recepit. Quum vero ante ultimam labori suo manum impositam fato cessisset, ad Christophorum Cellarium perficiendi cura fuit delata, qui aliis tunc, ut ipse fatetur, curis districtus, leviori manu nostrum Velleium tractavit, et anno c19 dccvii pauculas nec magni ponderis notas, aliunde fere collectas subiecit, indiceque duplici, altero rerum, altero verborum, nec accurato satis, nec pleno, exornavit. Sed nondum sufficebat Germaniae haec sive Carpzoviana, sive Cellariana editio: nam eodem anno Christianus Iunckerus Francofurti et Lipsiae novam concinnavit, denuoque A. c19 dccxii Ioannes Georgius Walchius Lipsiae aliam protulit, quae utraque magis in scholasticae iuventutis, quam eruditorum virorum usum paratae, vix memorari merentur. Ipsi enim Editores non ultra Minellii et similium Paedagogorum famam se spirasse confi-

tentur, neque nobis ea temporis erat et otii abundantia, ut in puerilibus his notis excutiendis diu immoraremur. Ultima denique, quae mihi innotuit, est Londinensis anni c13 dcccxiii editio, curata a Michaële Maittaire, qui brevi tempore magnam satis veterum Scriptorum numerum effudit, ne scilicet aemula batavici nitoris Angliā careret exemplaribus, quae Elzevirianis et aliis elegantia et cura insignibus palmam praeiperent. Huius voti an compotem fecerit Britanniam, vehementer dubito, quum festinatione summa, nec adhibitis in consilium diversis virorum doctorum curis et emendationibus, illas modo editiones expressisse videtur, quae fama et sermonibus vulgi optimae esse iactantur. Amplius vero et ingenii et doctrinae copiis instructum esse oportet, qui intra tam exigui temporis spatium, tot diversae dictionis et ingenii Scriptores cum aliqua cura emittere se posse contendat. Earum aliquot recensum egit Iohannes Clericus, Tomo V Bibliothecae antiquae et novae, ubi iure sibi usurpato, *ὀψιμαθής* ille Philosophus, et critica, cuius prima etiam initia non satis perspecta habet, facultate se iactans, ineptis etiam et nulli doctorum probabilibus coniecturis Scriptorum illorum loca quaedam sollicitat. In Velleio vero duo sibi suspecta tentat, quae cum in notis nostris, nescio quo casu, praeterita sint, hic in transcursu excutere est animus, ut illustriori in luce inscitia pauperrimi Reip. literariae emendatoris appareat. Scripserat Velleius

lib. I, cap. 12 de Scipione Aemiliano, qui Carthaginem evertit, *eum fecisse suae virtutis monumentum, quod fuerat avi eius clementiae*. Quibus in verbis Sophus noster, non recte inter se opponi *virtutem* et *clementiam* credit, exactiusque Velleium locuturum fuisse putat, si pro *virtutis, severitatis monumentum* dixisset, neque tamen, quae est eius modestia, aliquid immutare audet. Sed ut omittam, *severitatem* potius exerceri in imperiis erga milites, in iudiciis erga reos, et similibus, quam a victore in debellatos, nonne recte et ordine Velleius fecisse censendus est, quod Carthaginem illam aemulam imperii romani, et tam pertinaciter rebellantem, virtutis suae bellicae, quae eam vicit et expugnavit, monumentum fecisse Scipionem dicat? ut quicumque postea vel eius rudera conspiciat, vel res gestas legat, miretur Scipionis virtutem, et fortitudinem, qua urbem tam florentem militari scientia, et armorum usu celeberrimam, prostraverit. Exercuit ergo virtutem suam Scipio Nepos plenius, quam Avus, qui de ea multum remittens maluit clementiae suae, quam virtutis esse monumentum. Sed si in Velleii dictione et more enuntiandi versatior esset censor, qui forte ante illum diem, quo Anglicam editionem recenseret, numquam eum legerat, contulisset illa Velleii verba cum similibus lib. II, cap. 39, ubi *Syriam et Pontum esse Cn. Pompeii virtutis monumenta*, eodem plane modo dixit. Neque multum

abludunt illa quoque lib. II, cap. 40, ubi *tres orbis terrarum partes monumenta victoriae*, virtute scil. partae, *Pompeii* ait. Neque *virtutis* vocem esse exterminandam clare probat alius locus ex lib. II, cap. 4, ubi eundem Scipionem, *fortunae virtutisque expertae in Africa, respondisse in Hispania* narrat. Vt nimirum Carthaginem virtute sua diruit, ita et Numantiam solo aequavit, nomenque suum excidio urbium celebre perpetuae memoriae commendavit. (Et Aurel. Vict. Vir. Ill. 45: *Scipio ex virtutibus cognominatus Africanus*). Facessat ergo inutilis, et quae parum exercitatum in Velleii lectione Philosophum prodit, coniectura. Altera vero egregium grammaticae doctrinae specimen exhibet, ad illa lib. I, cap. 16: *ut nemo memoria dignus, alter ab altero videri nequiverint*. Vbi adnotat, se non videre, cur non *nequiverit* correxerint viri docti, ut esse in Aldina editione confidentissime adfirmat. Oportet certe Clericanae esse frontis aut negligentiae, si quis ita lectoribus imponere auderet. In Aldi Manutii enim editione apertissime legitur *nequiverint*, sed in notis suis Aldus notavit se malle, *nequiverit*; ex quibus, numquam visa ipsa Manutii editione, haec Clericus sublegit. *Nequiverint* vero legendum esse, et elegantiae antiquae usum ita exposcere, ipse, spero, censor vitio creatus, post ea, quae subieci eius constructionis exempla, sibi persuadebit. Quibus addat aliud ex Ovid. V Met. 674:

*Alteraque alterius rigido concreescere rostro
Ora vident.*

ubi similes Clerico librarii *videt* etiam praetulerant. Neque contentus infelici hac acuminis eiaculatione, ferociae quoque, qua fere semper ad inique de aliis, et praesertim antiquis existimandum fertur, indulget, et Velleium reum negligentiae, et impropriae locutionis, censoria nempe virgula omnia castigans, quae sibi vel displicent, vel non intelliguntur, agit. Professi iam sumus, minime se Velleium posse eo nitore commendare, quo priores sub florentissimo Augusti imperio, scriptores; sed non confestim, quia miles fuit, scribendi quoque imperitia, orationis horror et negligentia generatim sunt obiicienda, indeque perpetua calumniandi caussa arripienda. Sed de singulis verbis et dictionibus in consilium eundum est, nec quia nobis durior et inusitator quaedam locutio occurrit, statim ad commentitiam rationem, et imaginariam quamdam analogiam recurrendum, sed ad usum elegantiae veteris respiciendum, cuius qui non meliorem gustum, quam logicis et physicis libris initiatus habet, ille manum ab auctoribus castigandis abstinere debet; et rectius in posterum Clericum facturum puto, si obsecutus amicorum consilio, relictis aliis elegantioris disciplinae cura, et critica exercitatione, se in antiquas sordes revolvat. Sed mittamus hominem maledicum, tot iam undique plagis confossum, et de

Velleio potius, ut nunc prodit, et nostra ratione, quam secuti sumus, breviter aliquid subiiciamus. Ipsa Velleii verba, quanta potuimus cura, ad primam Rhenani editionem exegimus, et ubi tolerabilis nobis lectio videbatur, ab ea quam minimum recessimus. Deinde Erasmianam reliquasque diligenter contulimus, et quidquid dignum videbatur, adnotavimus. Notas omnium usque ad Heinsium interpretum integras et illibatas verbis ipsis Scriptoris subiecimus, credentes rem nos gratissimam et eruditam, et iuventuti studiosae facturos, si in unum volumen omnia, quae priorum industria elaboravit, coniecta simul habere, et ita patientius desiderare possent veteres editiones, quae vel rarius occurrunt, vel animose comparari solent, maxime ab illis, qui earum usum et verum pretium ignorant. Solius Ruperti nullam rationem habuimus, quia et longiores illas dissertationes moles libri non admittebat, et academicarum potius disputationum quam notarum faciem praeferebant. Plurima tamen in illis bonae frugis et exquisitae doctrinae, qua florebat olim Rupertus, monumenta existere deprehendent, qui legendi eas labore defungi velint. Proderunt vero simul cum observationibus in Valerium Maximum Noribergae A. MDCLXIII. Heinsianas vero notas, ut manu sua ipse vir nobilissimus, vel emendaverat vel auxerat, summa fide expressimus. Quod ideo monere visum est, quia video iactari a Clerico Tom. III Bibliothecae Selectae p. 366, et Tom.

V Antiquae et Hodiernae pag. 142, alium superesse codicem Velleii, cui plurima adiecerat Heinsius, et quem in animo habuisse quosdam Amstelodami edere, sed neglexisse, nescio qua de causa, narrat. Suspikor vero illum ambitiose iactatum codicem esse, qui nuper hic Leidae publica auctione venalis ab Amstelodamensi quodam fuit propositus, et quem ipse, quum in catalogo etiam Heinsii manum exhibere esset significatum, pervolvi; sed in quo paucissima et nullius momenti adscripta deprehendi, et quae omnia etiam uberius in codicem, quem habui ad manum, erant transcripta: quare eum libenter alii addici a praecone passus fui. Sin alibi exstet diversus Heinsii liber, ne premere tanti viri curas velint, etiam atque etiam possessores rogo. Ex nostra penu etiam quaedam depromsimus, quae vellem uberiora et exactiora prodirent; sed quum plurima iam occupata sint ab interpretibus, et notarum multitudine fere libellus sit obrutus, brevitati studuimus, neque repetere aliis dicta, aut longas, et nihil ad Velleium facientes, dissertationes contexere voluimus. De Velleio ipso, quis, qualisve fuerit, ut constaret eruditis, praeter Lipsii et Vossii dissertationes, doctissimi Dodwelli Annales Velleianos subiecimus, et, ut nihil iure desiderari posset, praefationes quoque praecipuarum editionum addere non negleximus. In schedis praeterea Heinsianis notas quasdam Andreae Schotti in Velleium, et Frontinum

de Coloniis cum reperissemus, neque exiisse eas adhuc sciremus, hac occasione etiam publicandas censuimus. In quibus omnibus colligendis et recensendis, si quid humani nobis acciderit, aut non diligenter satis fuerit exactum, aequam a lectoribus veniam peto, et ut ignoscant mihi, laboriosissimo quotidie munere perfungenti, et qui hanc Velleio operam datam subsecivis quibusdam horis, quas gravioribus Quinctiliano et Ovidio debitis laboribus sum suffuratus, rogo, et ut sequentes, quae mihi relegenti in oculos incurrerunt, vel librariorum, vel correctorum aberrationes emendent, precor.

C. VELLEII PATERCVLI HISTORIAE ROMANAE

AD

M. VINICIUM COS.

LIBER I.

1. **T**empestate distractus a duce suo Nestore, Metapontum condidit. Teucer, non receptus a patre Telamone, ob segnitiam non vindicatae fratris iniuriae, Cyprum

Apparet, Velleium ab urbis primordio romanam historiam omnem admirabili compendio duobus voluminibus fuisse complexum, etiam antiquioribus aliarum nationum gestis, praesertim in huius prioris libri initio sineque, perquam eleganter admixtis. Quorum voluminum prius hoc acephalon est, adeo non caeteris tantum rebus, verum etiam bonis auctoribus, iniuria vetustatis cuncta absumentis officere solet, ut, quemadmodum Ausonius cecinit, *Monimenta fatiscunt, Mors etiam saxis nominibusque venit*, nos dicere possimus, *Mors etiam scriptis, carminibusque venit*. Quanquam puto magis hominum incuriam accusandam, quam ipsam vetustatem. Poterant exemplaria aetatis vitio obsolescentia describi, poterant vitis inaequae ob senium iamque emortuatae

per novas propagines restitui, si fuissent quos huius rei cura tetigisset. Et certe fuerunt, qui tametsi parum docti, praestiterunt tamen quod petuerant: quibus habendam gratiam censeo, quod horum saltem opera quamlicumque miseras hominum sanctorum reliquias licet mendosissime exceptas, conservatas videamus, si modo conservari est, tam depravate esse descriptum. Vtinam vero quidam sactores extarent, quamlibet mendose scripti. Posset in illis multa restitui per viros eruditos, ac iudicio praeditos. Egrege sudatum est in hac parte a Benedictinis olim, in asservandis inquam veterum monumentis. At postquam ptochotyanni isti irrepererunt, conspiratum est in veteres sanctores, ut istorum somnia mando commodius obtrudi possent. Sed haec exspectantes

VEL. PATERC. Hist.

A

adpulsus, cognominem patriae suae Salamina constituit. Pyrrhus, Achillis filius, Epirum occupavit: Phidippus Ephyrain in Thesprotia. At rex regum Agamemnon, tempestate in Cretam insulam, reiectus, tres ibi urbes

videri queant, cum de Velleio potius sit habendus sermo. Scribit is sub finem huius libri, *statuisse se priorem huius voluminis, posterioremque partem non inutili rerum notitia in artum contracta distinguere*. Proinde quemadmodum illic in fine refert, quae post Romam a Gallis captam deductae sint coloniae iussu senatus, et quo tempore, sic in hoc fragmento prioris libri, compendio quodam describit, primum, quam quisque civitatem ex Heroibus illis qui Troiam obsederant, confecto iam bello condiderit, quamve occuparit insulam, deinde res per illam aetatem gestas, de Pelopidis, Heraclidis, Atheniensibus, Peloponnesiis, Tyriis, Achaeis, Pelasgis, Lacedaemoniis, Chalcidensibus, qui novas urbes vel extruxerint, vel in alias regiones commigrarint, multa recensens. Id quod Strabo quoque solet indicare, nec omittit Livius, et huius abbreviator Florus. Verum ut intelligas huius fragmenti initium, loquitur de Pyliorum exercitu, qui cum disiectis tempestate navibus, ducem suum Nestorem amisissent, Metapontum condiderunt. Potes conticere, lector, huic operi praefationem suam decasso, bellam haud dubie et elegantem. Sed iam lege Velleium, et nostris laboribus gratus esto. RHENAN.

Tempestate distractus. Viri docti bene intelligunt Epeum, ex Iustino XX, 21 *Metapontini quoque in templo Minervae ferraumenta, quibus Epeus, a quo conditi sunt, equum Troianum fabricavit, ostentant*. Quod nescio an Troius sumserit ab Aristotele Mirab.

Auscult. p. 709; ἡγὺς Μινυκόντων, Ἀθηνᾶς ἑρὸν εἰναι φασιν Ἑλληνίας, ἐνὶ τὰ τοῦ Ἐπειοῦ λέγουσιν ὄργανα ἀνακισθαι, οἷς τὸν δούριον ἱκονοκλήσαν, αὐτοῦ τὴν ἱερωνμίαν ἐκθίντες. φανταζομένην γὰρ αὐτῷ τὴν Ἀθηνᾶν κατὰ τὸν ἕκτον ἀγέον ἀναθῆναι τὰ ὄργανα, καὶ διὰ τοῦτο βραδυτέρως τυγχάνοντα τῆς ἀναγωγῆς, εἰληθεῖναι ἐν τῷ τόπῳ, μὴ δυνατόν αὐτὴν ἱκονοκλήσαι ὅτιν Ἑλληνίας Ἀθηνᾶς τὸ ἑρὸν προσεγερούετο. ubi pro Ἑλληνίας his scribendum est Ἑλλήσιας. Ipse enim Aristoteles significat, Minervae cognomen inditum esse ab εἰληθεῖναι, *concludi, implicari*, cuius vetustior forma est εἰληθεῖναι, unde Ἑλλήσια. Hoc Minervae cognomen unus, quod sciam, conservavit Hesychius: Ἑλλήσια. ἡ Ἀθηνᾶ. *Myndiaae Minervae* haec instrumenta dedicata narrat Lycophron vers. 950, diversos auctores secutus. Ceterum, quod Lipsius putat, etiam Metabum, qui ab aliis Metaponti conditor dicitur, intelligi posse, vereor, ut temporum rationi satis conveniat. Metabus enim, quem Sisyphi filium fuisse tradunt Stephan. Byz. v. Μινυκόντων, et Eustath. ad Dionys. Perieg. vers. 368, vix potuit cum Nestore ad Troiam militare.

Cognominem. Editio prima, *cognomine*, quod correxit Editor Basileensis.

Philippus. Sic edit. pr. *Phidippus* restituit Aldus Nepos ex Homero II. B. 678. Saepae sic erratum esse in hoc nomine, docent Lips. ad h.l. et Weseling. ad Diodor. Sic. V. p. 373.

Tempestate in Cretam insulam reiectus. Omnino deiectus legendum cum

statuit, duas a patriae nomine, unam a victoriae memoria, Mycenae, Tegeam, Pergamum. Idem mox, scelere patruelis fratris Aegisthi, hereditarium exercentis in eum odium, et facinore uxoris oppressus, occiditur. Regni potitur Aegisthus per annos VII. Hunc Orestes, matremque, socia consiliorum omnium sorore Electra, virilis animi femina, obtruncat. Factum eius a Diis comprobatum, spatio vitae et felicitate imperii apparuit: quippe vixit annis XC, regnavit LXX, qui se etiam a Pyrrho, Achilles filio, virtute vindicavit. Nam, quod pactae eius, Menelae atque Helenae filiae Hermiones nu-

Drakenborchio ad Liv. XXIII, 34. Quod confirmat Zenobius Proverb. V, 50. *Δυο μίμωνον, ὡς πατὴρ, χιμαισθὲς καὶ γύχθη εἰς Κρήτην.* Deici elegans et legitimum verbum esse de navigantibus, qui ab instituto cursu depellantur, docent Interpretes ad Liv. l. c. et ad XLIV, 19. Tacit. Ann. II, 60, *qua tempestate Menelaus, Graeciam repetens, diversum ad mare, terramque Libyam deiectus.* Pro quo idem detrusus dicit Hist. II, 8, *vi tempestatum Cythrum insulam detrusus.* Vtroque frequentius est deferri, quo, ut meliorum testimonia mittam, in re simillima utitur Servius ad Virgil. Aen. III, 133: *Aeneam vero Cretam tempestate delatum, locum Troiae nomine Pergamum appellavisse.* Sic ille locus legendus, non, ut Io. Meursius de Creta cap. 13, p. 51 interpolavit: *locum Troium nomine, urbem Pergamum appellavisse.*

Duas a patriae nomine. Ex editione Iustina operarum socordia excidit *duas*, et error propagatus in edit. Aldi Nepotjs.

Tegeam. Edit. pr. *Tegaeam.* Stephan. Byz. in *v. Ἰς καὶ Τεγῆς ἐν Κρήτῃ, ἡ δὲ Τεγεῖον καλεῖται.* Huic ur-

bis mentio, in libris rarissima, saepe in numis reperitur. Vide Pellefinum de Num. Popul. et Urb. T. III, p. 73.

Socia. Alias, *cum socia.* RHENAN. Inanem Rhenani coniecturam recepit Iustina: *conscia*, ut Lipsius volebat, dedit Vascosanus.

Virilis animi femina. Sallust. Catil. 26: *Sempronia, quae multa saepe virilis audaciae facinora commiserat.* Similiter Velleius II, 74, *uxor Antonii, Fulvia, nihil muliebres, praeter corpus, gerens.*

Vixit annis XC. Veram esse Velleii chronologiam, egregie demonstrat Bachetus ad Ovid. Ep. VIII, p. 364, addens, se huic scriptori, ubi partium studium et adulationem procul habeat, tribuere plurimum.

Qui se etiam. Non male Wopkens. Misc. Obs. VIII, p. 21, *quin se etiam.* Sic est II, 6, *quin alterum etiam continuavitribunatus.* II, 18, *quin etiam Q. Pompeii consulis filium, etc.*

Pactae eius. Aldus Nepos bene corrigit, *pactae ei*; quod etiam placebat Dukero ad Liv. XLIV, 30. Ceterum in hac historia, a multis tradita, lahorat Tzetzes ad Lycophr. 1374: *αὐτὸς δὲ μὲν τῶν ἀδελφῶν ἐνὶ τῇ Νικαίᾳ*

ptias occupaverat, Delphis eum interfecit. Per haec tempora Lydus et Tyrrhenus fratres, cum regnarent in Lydia, sterilitate frugum compulsi, sortiti sunt, uter cum parte multitudinis patria decederet. Sors Tyrrhenum contigit. Pervectus in Italiam, et loco et incolis et mari nobile ac perpetuum a se nomen dedit. Post Orestis interitum, filii eius, Penthilus et Tisamenus, regnare triennio.

2. Tum, fere anno octogesimo post Troiam captam, centesimo et vicesimo, quam Hercules ad Deos excerserat, Pelopis progenies, quae omni hoc tempore, pulsus Heraclidis, Peloponnesi imperium obtinuerat, ab Herculis progenie expellitur. Duces recuperandi imperii fuere Temenus, Cresphontes, Aristodemus, quorum atavus fuerat. Eodem fere tempore Athenae sub regibus esse desierunt: quarum ultimus rex fuit Codrus, Melanthi filius, vir non praetereundus. Quippe, cum Lacedae-

μον τὸν Ἀχιλλεύς, ἔγχευ Ἑρμύην, ἔξ ἧς γένετ' Τισαμενόν. Scribendum μετὰ τοῦ Διόφω. Vide eundem ad vers. 1232.

Lydus et Tyrrhenus. Sic omnes fere scriptores, quos Wassius ad Fragm. Historic. p. 222 laudat, inde ab Herodoto I, 94, tradunt. Strabo in huius rei narratione, V, p. 335, labem suscepit, quae magni Casauboni acumen fefellit: ὁ Ἄτρυς — κλέρεσ' Ἀνδρῶν μὲν κατέχευε, τὸν δὲ Τυρρηνῶν, τὸν ἐλάσας ἑτάρας λαόν, ἔξιστλιν. Repone: τὸν ἐλάσας συζήσας λαόν, quod Eustathius, qui Strabonem ob oculos habuit, planissime confirmat ad Dionys. Perieg. 347: καλοῦνται δὲ Τυρρηνεῖς, ἀπὸ Τυρρηνῶς Ἀνδρῶς, νῦν Ἄτρυς, ὃ πολλὸν λαόν ὁ πατὴρ συζήσας ἐν καίρῳ λιμῶς ἔξιστλιν.

Sors Tyrrhenum contigit. Rarissima loquendi forma. Septimius de Bell. Troi. V, 13: *Alii, ut quemque sors conuigisset, praedam, aut os captivis,*

quantum pro merito distribuebatur, habuere.

Pervectus in Italiam. Hoc cum paulo abruptius dicatur, Munckerus ap. Heins. malit: *Is pervectus.* Certe pronomen *is* facile hauriri potuit a praecedenti syllaba. Sed est simillimus locus I, 12, *Consul creatus est. Bellum Carthagini intulit: nisi ibi quoque est in is mutare velis.*

Penthilus. Edit. pr. *Penthelus.* Saep̄ *e* et *i* in veteri codice confunduntur, ut mox *Teminus* pro *Temenus*.

Atavus. *Abavus* legunt Meurs. de Regn. Lacon. cap. 6, et Scaliger Anim. ad Euseb. p. 58. Recte. Quis enim, in tām facili lapsu, non citius librarium errasse, quam scriptorem parum accurate locutum, credat? .

Eodem fere tempore. Exemplar vetustum habet: *Eodem fere tempore.* BYZANT.

monii gravi bello Atticos premerent, respondissetque Pythius, quorum dux ab hoste esset occisus, eos futuros superiores; deposita veste regia, pastorem cultum induit, immixtusque castris hostium, de industria rixam ciens, imprudenter interemptus est. Codrum cum morte aeterna gloria, Athenienses secuta victoria est. Quis eum non miretur, qui his artibus mortem quaesierit, quibus ab ignavis vita quaeri solet? Huius filius Medon primus archon Athenis fuit. Ab hoc posterius apud Atticos dicti Medontidae: sed ii, insequentibusque archontes, usque ad Charopem, dum viverent, eum honorem usurpabant. Peloponnesii, digredientes finibus atticis, Megaram, mediam Corintho Athenisque urbem, condidere. Ea tempestate et Tyria classis, plurimum pollens mari, in

Pastorem cultum induit. Non eundem Codro habitum tribuunt veteres scriptores, quos congescit Meursius de Reg. Athen. III, 12: *Feste famulari, se in medios immisisse hostes*, scribit Cicero Tusc. Disp. I, 48, ubi Barnannum, *veste manipulari* legere tentantem, bene refellit Davisius. In *ιστάλι* *αυτῷ* *δε* *ἐνέστη*, cum aliis Scholiastes MS. ad Platonis Sympos. p. 330. *αὐτῷ* *ἐνέστη* *δε* *ἵσταν*, vetus Scriptor apud Suid. v. *Ἀδύλ*, cuius locum recte ad Codri historiam retulit Io. Taylorus ad Lycurg. c. Leocrat. p. 335.

Immixtusque castris hostium. Tacit. Hist. II, 88, *et effusa plebs se castris miscebat*.

Rixaminciens. Puto legendum, *rixam inciens*. RHEMAN. Ego vero *rixam ciens* legendum puto, literis vetusti exemplaris propius inspectis. Sic enim habet *rixam noies*, interposito inter *rixam* et *noies* puncto divisibili, et transposita a littera. BZAN. *rixam iniens* recepit Ianta; idque placet BZAN.

ad h. l. et Drakenb. ad Liv. III, 64; *rixam ciens* Basileensis Editor, cuius exemplum secuti sumus.

Immixtusque castris hostium de industria, imprudenter rixam ciens interemptus est. Sic legitur et distinguitur in edit. pr. Sed Acidalius, transposita voce *imprudenter*, optime interpungit: *immixtusque castris hostium, de industria rixam ciens, imprudenter interemptus est.* Quod, in tanta evidentia, recipere non dubitavi. Male Vascos. *imprudenter rix. c.*

Quis eum non miretur. Scribendum: *Quis enim eum non miretur: enim facile excidit ob simile eum.*

Athenienses secuta victoria est. Salust. Fragm. I, p. 18, ubi *malos praemia sequuntur*.

His artibus. Vestis mutatione, ut II, 41.

Sed ii. Ed. pr. *sed hii.*

Peloponnesii. Ed. pr. *Peloponnesi*, ut I, 9, Octavi pro Octavii, II, 7, Opimi pro Opimii, et passim.

ultimo Hispaniae tractu, in extremo nostri orbis termino; insulam circumfusam Oceano, perexiguo a continenti divisam freto, Gadeis condidit. Ab iisdem post paucos annos in Africa Vtica condita est. Exclusi ab Heraclidis Orestis liberi, iactatique cum variis casibus, tum saevitia maris; quintodecimo anno sedem cepere circa Lesbum insulam.

3. Tum Graecia maximis concussa est motibus. Achaei ex Laconica pulsi, eas occupavere sedes, quas nunc obtinent: Pelasgi Athenas commigraverunt: acerque belli iuvenis, nomine Thessalus, natione Thesprotius, cum magna civium manu eam regionem armis occupavit, quae nunc ab eius nomine Thessalia appellatur, ante Myrmidonum vocitata civitas. Quo nomine mirari convenit eos, qui iliaca componentes tempora, de ea re-

Megaram. Megara melius videtur Heinsio. Sed femina forma est apud idoneos scriptores, quos laudant Duker. ad Liv. XXXI, 22, et Oudendorp. ad Sueton. Tiber. 4.

In extremo nostri orbis termino. In abiciendum, ut haec per appositionem, quam Grammatici vocant, accipiantur.

Insulam circumfusam. Ed. pr. *insula circumfusam*, quod correxerunt Iunt. et Editor Basil.

Vtica condita est. Etsi Velleius, non quidem singulis paginis, ut Voss. ad I, 6, et Burmannus ad II, 111, scribunt, sed tamen frequentius (certe ut nunc est) easdem voces iterat, quam deserti scriptores facere solent, displicet tamen verbum *condere* tam paucis versibus ter repetitum. Malim: *Vtica constituta est.* Mela I, 11: *constituta urbs mirae magnitudinis Babylon.* Ipse Vellei. I, 4: *cognominem patriae suae Salamina constituit.* I, 1: *urbesque constituere Ephesum, Mile-*

tum. Ibid. *tres ibi urbes statuit.* Aequae frequens est *ponere urbem*. Vide interpretes ad Virgil. Aen. II, 295, et ad Ovid. Met. III, 13.

Sedem cepere circa Lesbum insulam. Heinsius ad cap. seq. emendat: *sedem cepere Lesbum insulam, circaque;* cuius rationem probat Cortius ad Salust. Catil. 30. Ceterum Lipsius aliud agebat, cum negaret, ullum se auctorem habere de Lesbo ab Orestis liberis occupata. Pindarum, Strabonem, Pausaniam, Athenaeum, alios, testes citat Bachetus, non vulgari eruditione de hac colonia disputans, ad Ovid. Ep. viii, p. 370.

Iliaca componentes tempora. Exquisite pro, res iliaca temporibus gestas narrantes. Tacit. Ann. I, 1: *temporibus Augusti dicendis non defuere decora ingenia.* Hist. II, 101: *Scriptores temporum.* Componere sic etiam est I, 5: *belli, quod composuit, Troici.* *Condere* dicunt alii apud Burm. ad Albimovan. ad Liv. 343, qui in transitu sic

gione, ut Thessalia, commemorant: quod cum alii faciant, Tragici frequentissime faciunt; quibus minime id concedendum est. Nihil enim ex persona poetæ, sed omnia sub eorum, qui illo tempore vixerunt, dixerunt. Quod si quis a Thessalo, Herculis filio, eos appellatos Thessalos dicit, reddenda erit ei ratio, cur nunquam ante hunc insequentem Thessalum ea gens id nominis usurpaverit. Paulo ante Aletes, sextus ab Hercule, Hippos filius, Corinthum, quae antea fuerat Ephyre, claustra Peloponnesi continentem, in Isthmo

emendandus: *Femina digna illis, quos aurea prodidit aetas.* Vulgo editur: quos aurea condidit aetas. Prodere et condere saepe confusa, ut apud Ovid. Rem. Am. 465.

Pt Thessalia. Vide Scaliger. Anim. ad Euseb. p. 20, et Perizon. Diss. de Dictye Cret. §. 26.

Aletes. Sic edit. pr. quae grave mendum suscepit in hoc nomine I, 13: Corinthum; post annos DCCCCLII quam a Belete Hipponis filio erat condita, funditus eruit. Vales. ad Hesych. t. 1, p. 1005, in Velleio male scribi dicit *Haletes*. Sed error est Aldinae, non editionis primae. Aletem sextum ab Hercule ponit Velleius, quintum Apollod. II, 3, Pausan. II, 4, et Schol. Pindari Olymp. XIII, 17, quem numerum praeferunt Lipsius ad h. l. Scaliger Anim. ad Euseb. p. 58, et Wesseling. ad Diodor. Sic. Fragm. p. 635. De Alete haec habet Etymol. M. p. 61, 50: *Αλέτης. ὁ Ἡρακλῆος ἀπέρωνος, ὁ τῆς Κορίνθου βασιλεὺς, υἱὸς δὲ Ἰσπεύου ἀπ' οὗ καὶ οἱ Κορίνθιοι. Αλετίδης* (Respicit Callimach. Fr. 103.) *εἶπται ὅτι ὁ Ἰσπεύς διὰ τὸν Κλέανθους θάνατον, ὑπὸ τὸν Ἡρακλῆδην ἀελθεῖς, καὶ λεγόντων, ἴσχει αἰετὸν* ubi pro *λεγόντων* scriben-

dum esse *ἀλετῶων*, clarum est ex Cornone Narrat. 26: *ὁ δ' Ἰσπεύς ἀλώμενος τίκτει αἰετὰ, ἐκ τοῦ πρὸς ἡμέρας Ἀλέτην καλεῖσθαι*, Aletem, postquam regno Corinthi excidisset, reditum tentasse, narrant Zenobius III, 22, et Hesych. v. *Διὸς Κόρινθος* a quorum narratione in nonnullis discrepat Schol. Pindari Nem. VII, 155. Aletem filium et Hipopotam patrem temere confundit Scholiast. Callimachi ad H. in Apoll. 71, ubi vide Cl. Ernestum. Apud Tzet. ad Lycophr. 1388 male scribitur *Ἰσπεύς ὁ Ἀλέτης* pro *Ἰσπεύς ὁ Ἀλ.*

Claustra Peloponnesi continentem. Interpretes ad h. l. variis modis vexant verbum *continentem*. Davis. ad Caes. de B. G. VII, 11, explicat *continentem*, significatione Latinis inaudita, nec melius Oudendorpius, *amplectentem*. Velleius sine dubio scripsit: *claustra Peloponnesi ac continētis*, quod etiam Burmanno in mentem venit. *Peloponnesus* opponitur *continenti*, id est Achaiae, sive Graeciae extra Peloponnesum. Sed praeferam emendationem viri in his literis excellenter versati, Petri Fonteinii: *Claustra Peloponnesi a continente*, id est, propugnaculum, Peloponnesi adversus Achaes a parte continentis.

condidit. Neque est, quod miremur ab Homero nominari Corinthum. Nam ex persona poetæ et hanc urbem, et quasdam Ionum colonias iis nominibus appellat, quibus vocabantur ætate eius, multo post Ilium captum conditæ.

4. Athenienses in Euboea Chalcida, Eretriam colonias occupavere: Lacedæmonii in Asia Magnesiam. Neo multo post Chalcidenses, orti, ut prædiximus, Atticis, Hippocle et Megasthene ducibus, Cumas in Italia condiderunt. Huius classis cursum esse directum alii colum-

Chalcida, Eretriam. Editor Basil. inseruit copulam et. At sic etiam I, 14, *Ariminum, Beneventum coloni missi.* II, 20, *Mario, Sulpicio.* Ibid. *auctoritate, gratia.* De copula inter duo substantiva ommissa vide Drakenb. ad Liv. I, 59.

In Asiam ac Nesiam. Alias, *Moesiam.* RHEMAN. Foedissimo mendo edit. pr. in *Asiam ac Nesiam*, quod Editor Basileensis, vix litera mutata, feliciter sic emendavit: in *Asia Magnesiam.* Quatuor Magnesiæ in veterum monumentis reperiuntur, Thessaliæ, Cretæ, duplex Asiæ, ad Sipyllum, et ad Maeandrum. Cretensis tam obscura memoria est, ut Io. Meursii, omnes Cretæ urbes recensentis, notitiam fugerit. Bis eius meminit Plato de Legg. VIII, p. 650 F, et IX, p. 654 H, ubi Scholiastes MS. *Μαγνητα, πάλιν ἐν Κρήτῃ, Θισσαίων ἀκρωτήρ.* Adde Cononem Narrat. 29, et Apollodorum apud Tzet. ad Lycophr. 902. Vt Cretensis Magnesia Thessaliæ, sic Magnesia ad Maeandrum Cretensis et Thessaliæ colonia fuit. Vid. Strabon. XIII, p. 943, et Schol. Apollon. Rhod. I, 584. Verum cum duæ urbes hoc nomine in Asia fuerint, dubitatur, utra in Velleio sit intelligenda. Viri docti iam inde a Scaligere

Anim. ad Euseb. p. 59, in diversa abeunt. Nobis omnino Velleius de Magnesiæ ad Maeandrum accipiendus videtur, cum ob rationes a Burmanno allatas, tum multo magis, quod attendentes in legendo verissimam esse reperimus sententiam Cellarii Geogr. Ant. T. II, p. 78, omnibus fere locis, ubi Magnesia sine cognomine commemoretur, Magnesiæ Maeandri significari. Idque confirmant numi apud Vaillant. Numism. Gr. Popul. et Vrb. p. 35, et Pellerinum in simili Opere T. II, p. 74.

Hippocle et Megasthene. Sic bene Editor Basil. Editio pr. *Megasthene.* Vterque dux eodem nomine commemoratur a Strabone V, p. 372, cuius locum Vossius adscripsit.

Colombæ antecessoris volatu. Hoc ipsum miraculum celebrat Statius Silv. III, 5, 78: *Nostra quoque haud propriis tenuis, nec rara colonis Parthenope; cui mite solum trans æquora vectas Ipse Dianæ monstravit Apollō columba.* Item incertus Poëta Panegy. in Pison. 79: *Festis Acidaliæ quæ condidit alite muros, Eubœicam referens secunda Neapolis arcem.* Vide Broukhasium, iisdem locis usum, ad Propert. II, 20, 39, et P. Burmann. Secundum V. C. ad Numism. Sicul.

bæ antecessoris volatu ferunt, alii nocturno aeris sono, qualis Cerealius sacris cieri solet. Pars horum civium magno post intervallo Neapolim condidit. Vtriusque urbis eximia semper in Romanos fides facit eas nobilitate atque amoenitate sua dignissimas. Sed aliis diligentior.

p. 411. Apollo saepe, animalis specie, se coloniam condentibus ducem praebuit. *Lexicon Sangermanense MS.* Ἀδελφὸς τοῦτος ὁ Ἀπόλλων ἑκὸ τῶν Κρητῶν οὕτως λέγεται. Φασι γὰρ τὴν πόλιν μετεσθῆναι οὐρανὸν πρὸς ἰκασιπύνα προσηλῶσαι. Qua de re copiose Spanhem. ad Callim. H. in Apoll. 66.

Nocturno aeris sono. Ex. vetus habet: nocturno aeris sono, nisi veteres aliter pinxerint diphthongum ae, quam hodie pingamus. Erat enim e ab a spatio divisum. Bvææ. Idem miraculum oblatum est Tanagraeis, novas sedes quaerentibus. Etymolog. MS. in Biblioth. Regia: Ἀχαιῶ, ὁ Δημήτηρ παρὰ Ἀττικοῖς. ἰσχυται παρὰ τοῦ ἄχους, τῆς λύπης. οὕτω Δίδυμος. καὶ ὅτι μετὰ κυμβάλων ἤχευσε τὴν Κόρην ἑξήτη, ἢ, ὡς Φιλίππας, τὰς ἰσθμους ἀχαιῶς ἐκάλουν. ἵνα δὲ ἱκετεύοντες τὸ α) ἀπὸ τοῦ τυμβαίνοντος Γερμανοῖς. καὶ πάλιν Ἀχαιῶ, ὁ Δημήτηρ μύμνηται τοῦ ὀνόματος Ἀριστεύου (Acharn. vers. 709). ἀπὸ τοῦ ἄχους τοῦ ἐκ τῆς Περσείδης. οἱ δὲ φασὶν ἀπὸ ἱερῶς τοιαύτης. Τότε Ταναγραῖοις μεταναστῆσαι ἐκ Ταναγραῖος ὁ Δημήτηρ ὄναρ φανίσαι, ἵκλινειν αὐτοὺς ἀπελευθῆσαι τῷ γινόμενῳ ἤχῳ, καὶ, οὐκ ἔν περ καύσεται, καὶ πόλιν κτίσαι. καὶ διόδωτον ἀκούοντες ψῆφον καὶ κυμβάλων καὶ τυμπάνων, καὶ καυσκμίνου, εἰς τὴν Ἀττικὴν ἵκταντο πάλιν, καὶ ἰδρύσαντο ἱερὸν Ἀχαιῶς Δημήτερος. Quae vocem πάλιν sequuntur, ad verbum descripta sunt ex Orionis Thehani Etymolog. MS. ex quo etiam editus Etymologus p. 180, 34, profecit. Sed Orion fontem, unde hauserit, sic indicat in fine:

VEL. PATERC. Hist.

οὕτως τὸν ἐν ὑπομνήματι εἰς Ἀριστεύου. Ex quo apparet, illum diversa ab iis, quae nunc supersunt, scholia in suo Aristophanis codice habuisse. Editus Scholiastes, ex eoque suidas, haec annotarunt; ὁ ἀπὸ τοῦ ἤχου, ἐν παλαιῶν ἐν τοῖς περὶ τὴν γέφυραν εἰς Ἀθήνας ἀποῦσιν, quae minus feliciter tentavit doctissimus Kusterus. Scribendum: ἐν παλαιῶν τὸς περὶ τὴν γέφυραν εἰς Ἀθήνας ἀποῦσιν. Quorum sensus est: Achaea Ceres dicitur ab aeris sono, quem dedit Tanagraeis, Athenas migrantibus. Gephyra eadem est, quae Tanagra, Gephyraei iidem, qui Tanagraei. Vide Herodot. V, 57, 61, ubi Tanagraeorum migrationem narrat, et Stephan. Byz. v. Γέφυρα. Ceterum de hoc in Cerealius strepitu etiam intelligendus Ovid. A. A. II, 609: *Conditæ si non sunt Veneris mysteria cistis; Nec oava vesanis ictibus aera sonant.* Hunc enim locum Meursius Elensin. p. 80 rectius, si quid iudico, ad Cereris sacra refert, quam Heinsius et Burmannus ad Cybeles.

Nobilitate atque amoenitate sua dignissimas. II, 120: *vetustate familiarum suarum dignissimas.*

Sed aliis diligentior ritus patrii mansit custodia. Pro aliis reponere illis, scilicet Neapolitanis, quod ex voce Neapolim assumendum, more utriusque linguae scriptoribus satis usitato, de quo vide Gronov. ad Liv. VIII, 11; IX, 41, et Davis. ad Cic. de Fin. V, 6. Sic II, 15: *Univerſa Italia. Quorum ut fortuna atrox; ubi vide. Alii et illi centies permittantur, etiam in*

B

ritus patrii mansit custodia: Cumanos Osca mutavit vicinia. Vires autem veteres earum urbium hodieque magnitudo ostentat moenium. Subsequenti tempore magna vis graecae iuventutis, abundantia virium, sedes quaeritans, in Asiam se effudit. Nam et Iones, duce Ione

Velleio II, 13. Graeci mores, instituta, leges, lingua, nondum Velleii aetate Neapoli exoleverant. E multis unum Strabonem, eundemque Velleii aequalem, laudasse satis sit, V, p. 377: *ἐλεξα δ' Ἰχνη τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐν ταύτῃ σώζονται, γυμνάσια τε καὶ ἱερθεῖα, καὶ γράμματα, ἰνόμενα Ἑλληνικὰ καὶ αἰετὶ ὄντων Ῥωμαίων.* et VI, p. 389: *νομὴ δὲ πλεον Τάραντος, καὶ Πηγίου καὶ Νιαπολῆως, ἀνδραγαθίας ἐν αὐτοῖς ἀπαντα.* Reliqui magnae Graeciae populi bilingues erant, id est, osce et graece loquebantur. Vide Festum v. *Bilingues*, et ibi Ios. Scaligerum. De Siculis Asconius ad Ciceron. Divinat. 12: *Dicit Cascilium graecas literas simul et latinas in Sicilia didicisse: in ea insula, quae neutra lingua bene utatur.*

Graeciae iuventutis. Exemplar vetustum habet, *Graecae iuventutis.* BYER.

Abundantia virium. Male Burmannus *virium* mutat in *virorum*. *Vires* intellige iuventutis subolem. Seneca Cons. ad Helv. 6, p. 177, *alios nimia superfluentis populi frequentia, ad exonerandas vires, emisit.* Ammian. Marcell. XV, 9, *dein sequitis aetatibus opida aucta virium copia. Vis virium non magis in Velleio quenquam offendere debet, quam in Plauto Amphitr. I, 1, 79, cadunt vulneris vi et virium; aut in Livio IX, 16, seu virium vi, seu exercitatione multa.*

Duce Ione profecti. Duplicem coloniam Ionicam, alteram ab Ione, Xu-

thi filio, in Peloponnesum, alteram a Neleo, Codri filio, in Asiam deductam, turpiter a Velleio confundi, Lipsius contendit, et de hoc eius errore paene triumphat. Qua culpa ut accuratissimum scriptorem liberarent Simsonus Chron. ad a. 2948, et Burmann. ad h. l. ille legere malebat: *Iones duce non uno profecti Athenis;* hic: *Iones, duce olim Ione profecti Athenas.* Sed non utitur his defensoribus Velleius. Meliores eius causae patronos dedit Wesselingius ad Simson. l. c. Euripidem Ione vers. 74, et Vitruv. IV, 1, qui migrationem Ionum in Asiam, non Neleo, sed Ione duce, factam scribunt. Quibus adde Nican-drum Alexiph. vers. 9: *Ἀντὶρ τῶν τότε παιδῶν ὠζύλοις Κριότατος Πισάτην ἰδόντων γενομένων ἡπείρου, Ἐξόμνους τρεπόμενοι παρὰ Κλαρίους Εὐάτους.* Quem locum melius intellexit Scholiastes, quam Graecus Metaphrastes, nuper a Bandinio editus, Eutecnus Sophista. Sensus est: ego habito in vicinia Apollinis Clarii, Colophone, urbe Ioniae, in qua Ionia Ion, Xuthi et Creusae filius, coloniam constituit. Haec pro Velleio dixisse satis sit. Cum vero plerique scriptores satis constanter, et, si quaeras, haud paullo rectius, Neleum posterioris coloniae Ionicae caput fuisse tradant, nescio, quare illam Kusterus unius Mileti conditorem putarit, reprehenderitque Suidam, v. *Ἰωνία* bene scribentem: *Ἰωνίως κληθεῖσθαι ἔκ τῆς Ἰωνίας.* Ety-mol. M. p. 327, 11: *Ἐργυρίε, ἡ θυνάργε*

profecti Athenis, nobilissimam partem regionis maritimae occupavere, quae hodieque appellatur Ionia; urbesque constituere Ephesum, Miletum, Colophona, Prienen, Lebedum, Myuntem, Erythram, Clazomenas, Phocaeam; multasque in Aegaeo atque Icario occupavere insulas, Samum, Chium, Andrum, Tenum, Parum, Delum, aliasque ignobiles. Et mox Aeolii, eadem profecti Graecia, longissimisque acti erroribus, non minus illustres obtinuerunt locos, clarasque urbes condiderunt, Smyrnam, Cymen, Larissam, Myrinam, Mitylenenque, et alias urbes, quae sunt in Lesbo insula.

5. Clarissimum deinde Homeri influxit ingenium, sine exemplo maximum, qui magnitudine operis, et fulgore carminum solus appellari poëta meruit. In quo hoc maximum est, quod neque ante illum, quem ille imitaretur, neque post illum, qui eum imitari possit, inventus est. Neque quemquam alium, cuius operis primus auctor

Ἡγήσιος, τοῦ ἀγασκόμενου εἰς Κάρειον τῆς ἰωνέων ἀποικίας. Scholiastes Platonis ineditus: ὁ δὲ νεώτερος Κόδρου καὶς Ἡγήσιος τῆς δωδικαπέδου ἰωνίας κτίσας ἡγήνιστο. Quos omnes Hellenicum secutos esse, ex Harpocratiōe v. Ερυσραῖος, colligas.

Myuntem, Erythram. Teum inseri vult Vossius. Recte. Nunquam enim Teus in recensione XII civitatum Ioniarum omittitur.

Pharum. Sic edit. pr. pro quo Editor Basileensis dedit *Parum*.

Et mox Aeolii. Vide Scaliger. Animadv. in Euseb. p. 60.

Larissam. Nescio, quid Editorem Basileensem impulerit, ut *Larissam* mutaret in *Antissam*. Vide Herodot. I, 149; Holsten. ad Steph. Biz. v. Ἀντισσα.

Mitylenem. Mitylenen scripsimus cum Munckero ad Hygin. F. 137, ut

paullo ante est *Prienen et Cymen*.

Urbes, quae sunt. Tolle vocem *urbes*, non voces quae sunt, quas una tolli volebat Gruterus. Vossius ad I, 6, tenet *urbes* ob similem repetitionem vocis *leges* II, 18. Sed ibi repetitio necessaria.

Sine exemplo maximum. Eleganter pro incomparabile, vel, ut Vellei. I, 9, loquitur, *omnium comparationem vincens*. Lapis apud Gruter. p. 352, 1: *Huic primo duumviro biga posita ob eximias liberalitates, et abundantissimas sine exemplo largitiones*. Similis formula, *supra exemplum*. Lapis apud Donium Class. X, p. 359: *Ossa Fortunatae Florae, dulcissimae, castissimae, supra omnia exempla sanctissimae*. Alius apud Maffium Mus. Veron. p. 287, 2: *Domitiae Ceraelliae, C. F. patronae et uxori supra omnia exempla*.

diligens fuit, excelsissime floruit. Hoc tractu temporum ante annos quinque et sexaginta, quam urbs Romana conderetur, ab Elissa Tyria, quam quidam Dido autumant, Carthago conditur. Circa quod tempus Caranus, vir generis regii, sextus decimus ab Hercule, profectus Argis, regnum Macedoniae occupavit. A quo magnus Alexander cum fuerit septimus decimus, iure materni generis Achille auctore, paterni Hercule gloriatus est. (*Aemilius Sura de annis populi romani: Assyrii principes omnium gentium rerum potiti sunt, deinde Medii, postea Persae, deinde Macedones. Exinde duobus regibus, Philippo et Antiocho, qui a Macedonibus oriundi erant, haud multo post Carthaginem subactam, devictis, summa imperii ad populum romanum pervenit. Inter hoc tempus, et initium regis Nini Assyriorum, qui princeps rerum potitus, intersunt anni MDCCCCXCV*).

quod commodum sensum habet. Sed quoniam *virtutis* nomen aliquid ambigui relinquit, legere malim: *disciplinae convenientissimae viribus*. Quis enim nescit, omnem Lycurgi disciplinam huc comparatam fuisse, ut cives sui viribus, quibus victoria parabatur, superiores essent aliis? Quod ut alios taceam, luculenter explicat Xenophon aureolo libello de Rep. Lacedaem. Sed ut nihil scabui in Velleii oratione relinquitur, totus locus, una voce transposita, sic scribendus: *Ea aetate clarissimus Graii nominis, Lycurgus, vir generis regii, Lacedaemonius fuit severissimarum iustissimarumque legum auctor, et disciplinae convenientissimae viribus*.

Autumant. Id est, dicunt, non, opinantur, ut Bachet. ad Ovid. Ep. VII, p. 152 accepit. Vide Is. Casaubon. ad Appulei. Apol. p. 131.

Caranus. Editio pr. fœdo errore *Taronus*, quem Editor Basil. correxit.

Vir generis regii. Haec e praecedentibus temere hic intrusa esse, primus vidit Lipsius.

Sextus decimus ab Hercule. De hoc numero disputant Scaliger Anim. ad Euseb. p. 64, Can. Isag. p. 343, et Wesseling. ad Diod. Sic. Fragm. p. 637.

Profectus Argis. Liv. XXVII, 30: *Philippus Argos venit. Ibi curatione Heracorum Nemeorumque suffragiis populi ad eum delata, quia se Macedonum reges ex ea civitate oriundos referunt*, etc. ubi vide Dukerum.

Aemilius Sura. Haec omnia, quae aliis literarum formis describenda, unisque includenda curavimus, ab aliena manu in Velleii contextum venisse, satis constat inter homines eruditos: nisi quod nonnulli ultima verba, *Inter hoc tempus et initium* etc. perperam Velleio tribuunt.

Regis Nisi. Alias, *Nini*. RHENAN. Ed. Basil. transposita voce, *Nini regis*.

7. Huius temporis aequalis Hesiodus fuit, circa CXX annos distinctus ab Homeri aetate, vir perelegantis ingenii, et mollissima dulcedine carminum memorabilis, oculi quietisque cupidissimus, ut tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus. Qui vitavit, ne in id, quod Homerus, incideret: patriamque et parentes testatus est; sed patriam, quia multatus ab ea erat, contumeliosissime. Dum in externis moror, incidi in rem domesticam, maximique erroris, et multum discrepantem auctorum opinionibus. Nam quidam, huius temporis tractu, aiunt, a Tuscis Capuam, Nolamque conditam, ante annos fere DCCCXXX, quibus equidem adsenserim. Sed M. Cato quantum differt? qui dicat, Capuam ab eisdem Tuscis conditam, ac subinde Nolam: stetisse autem Capuam, ante quam a Romanis caperetur, annis circiter CCLX.

Oculi quietisque cupidissimus. Intelligit Hesiodi vitam pastoriciam, de qua ipse *Θιγγν.* 23. Vide Davis. ad Max. Tyr. Diss. XXXVIII, p. 63o.

Incideret. Sic Editor. Basil. dedit. Edit. pr. *inciderat.*

Patriamque et parentes testatus est; etc. Patriam Ascram Hesiodus contumeliosissime testatus est, sive, ut Strabo IX, p. 628, eandem rem narrans, loquitur, τὴν πατρίδα κατωμόσθην, *Erg.* v. 639. At ubi parentes commemoravit? nisi forte Velleius *Erg.* v. 299, legerit: *Εργάζετο Πίρση, Δίου γένος* ubi etsi nunc editur, *Δίου γένος*, Tzetzes tamen interpretando ostendit, se *Δίου γένος* in aliis libris reperisse. Immo hanc lectionem, ut certam ac veram, sequuntur Suidas v. *Ησιόδος*, et Proclus Prolegomenis ineditis in Hesiodum, quae ex Cod. Regio descripsimus: *Ησιόδος οὖν τῶ ἐδιδεῖτο Πίρση, καὶς ἱεργόνου Δίου καὶ Παιμίδους, Κυμαίων Αἰολίων, πονήτων ἡθρόων, οἱ δὲ τὸ ἄκρον καὶ τὰ*

χρῖα τὴν ἑαυτῶν πατρίδα Κύμην ἀγίνετες, μετακινύουσιν ἐπὶ τὴν Ἀσκραν etc. quae impudens compiler, Tzetzes, Proclo sublegit, et interpolando corripit. Sit igitur Hesiodus patrem aut parentes testatus; at a patria se multatum ubi tandem dixit? Patrem, non filium, ob caedem patratam Cuma Ascram profugisse, ex Ephoro Cumano tradit Proclus ad Hesiod. p. 142. Quid ergo? Aut memoria lapsus est Velleius, aut illorum omnium notitiam hausit ex Hesiodi poematis deperditis. Notissimi sunt versus, quibus patriam laceravit Hesiodus: *Νάσσατο δ' ἄγχι' Ελευάνος ἀγύρῃ ἐπὶ καμάῃ, Ἀσκρα, Χίμα καὶ, θίρει ἀργαλίζ, εὐδὲ περ' ἰσθλῇ.* Quos expressit Ovidius IV ex P. XIV, 31: *Esset perpetuo sua quam vitabilis Ascras, Ausa est agricolae Musa docere senis. At fuerat terra genitus, qui scripsit, in illa. Intumuit vati nec tamen Ascras suo.*

Maximeque erroris. Alias, *maximique erroris.* RHENAN.

Quod si ita est, cum sint a Capua capta anni CCKL, ut condita est, anni sunt fere D. Ego (pace diligentiae Cătonis dixerim) vix crediderim, tam mature tantam urbem crevisse, floruisse, concidisse, resurrexisse.

8. Clarissimum deinde omnium ludicrum certamen, et ad excitandam corporis animique virtutem efficacissimum, Olympiorum initium habuit, auctorem Iphitum Elium. Is eos ludos mercatumque instituit ante annos, quam tu, M. Vinici, consulatum inires, DCCCXXIII. Hoc sacrum eodem loco instituisse fertur abhinc annos ferme MCCL Atreus, cum Pelopi patri funebres ludos faceret. Quo quidem in ludicro, omnisque generis cer-

Urbem crevisse, floruisse, concidisse, resurrexisse. Similis locus II, 11: *quemadmodum urbium imperiorumque, ita gentium nunc florere fortunam, nunc senescere, nunc interire.* Sulpic. Sev. II, 15: *Exin, vario statu floruisse, concidisse, atque iterum malis emersisse.*

Initium habuit, auctorem Iphitum Elium. Placet, quod Aldus Nepos de coniectura edidit: *initium habuit, auctore Iphito Elio.*

M. Vinici. Lipsius ad Tacit. Ann. VI, 15, scribit, Velleium huic Vinicio indecore et serviliter blandiri. Nihil falsius. Ne vestigium quidem adulationis toto opere apparet.

DCCCXXIII. Lipsius corrigit DCCCIV, quod inde in omnes edd. receptum.

Patri. Edit. pr. *patris*, quod mutavit Editor Bas.

Omnisque generis certaminum etc. Sic edit. pr. At Editor Basil. *que* tacite expunxit: eaque lectio placebat C. A. Fabroto Ref. Ep. Salmas. de Mutuo p. 1248. Possit illud *que* suspicionem movere de voce aliqua ob praecedentis similitudinem extrita.

Forte: *Quo quidem in ludicro, luctae, omnisque generis certaminum, Hercules victor extitit. Victor certaminum dicitur, ut victor belli*, II, 55. Quod aequae ac *victoria belli*, usitatum est Ciceroni et Livio. Vide Duker. ad Flor. III, 21, p. 623. In quo concedendo ut facilis est Burmannus ad h. l. disputans, etiam de eadem locutione ad Claudian. de Bell. Get. vs. 570, ita dubitat, an *victor certaminis* eleganter dicatur, diversamque credit huius locutionis rationem; etsi, quale discrimen sit, necdixit, nec forte dicere potuit. Graeci scriptores millies edicunt *νικῶν ἐγώνων*. Sed mittamus Graecos. Quid? idoneusne latinitatis auctor est Ennius apud Ciceron. de Senect. 5: *Sicut fortis equus, spatio qui saepe supremo viciit Olympia, nunc senio confectus quiescit.* Hygin. Fab. 91: *descendit in certamen, et omnia (certamina) viciit*; ubi vide Munckerum. Eodem modo dicitur *iudicium, sponsionem, causam vincere*. Qui graecismus tametsi apud optimos quosque scriptores reperitur, vulgo tamen cum ab aliis, tum ab Oudendorpio ad Thom. M. p. 628, prope e Latii fini-

taminum, Hercules victor extitit. Tum Athenis perpetui archontes esse desierunt, cum fuisset ultimus Alcmaeon: coeperuntque in denos annos creari. Quae consuetudo in annos LXX mansit: ac deinde annuis commissa est magistratibus resp. Ex iis, qui denis annis praefuerunt, primus fuit Charops, ultimus Eryxias; ex annuis, primus Creon. Sexta Olympiade, post duo et viginti annos, quam prima constituta fuerat, Romulus, Martis filius, ultus iniurias avi, Romam urbem Parilibus in Palatio condidit. A quo tempore ad vos Coss. anni sunt DCCLXXXII. Id actum post Troiam captam annis CCCCXXXVII. Id gessit Romulus, adiutus legionibus Latini, avi sui. Libenter enim his, qui ita prodiderunt, accesserim: cum aliter firmare urbem novam, tam vicinis Veientibus, aliisque Etruscis ac Sabinis, cum imbelli et pastoralis manu vix potuerit. Quamquam, iam asylo facto inter duos lucos, auxit. Hic centum homines electos appellatosque Patres, instar habuit consilii publici. Hanc originem nomen Patriciorum habet. Raptu virginum Sabinarum.

bus proscribitur. *Iudicium vincere* est apud Ciceron. Verr. I, 53; *sponsionem vincere* bis apud eundem pro Caecin. 31, et 32. Quorum locorum scripturam ne quis in corruptelae suspitionem vocet, sciat, sic in spectatae fidei libris nuper reperisse Ciceronis sospitatore, L. A. Ernestum. *Vincere causam* dixit Ovid. Ep. XVI, 76, licet Heinsius hunc locum nobis eripere conetur. *Vita est causa*, Cic. pro Deiotar. 8, Phil. XI, 13, et Lucan. I, 128. Adde unicum latinitatis magistrum, I. F. Gronovium ad Gell. V, 10, qui nonnulla ex his exemplis praecipit.

Eryxias. Edit. pr. *Erix*, ex quo Aldus Nepos fecit Eryx, quod sequi-

tur Scaliger Can. Isag. p. 339. Verum nomen *Eryxias* ex Eusebii Chron. p. 28, 43, restituerunt Meurs. de Archont. I, 8, et alii.

DCCCLXXXL. Sic edit. pr. mendose, pro quo Editor Basil. DCCCLXXXV. Vide Interpretes.

Legionibus Latini, avi sui. Verissime Lipsius: *legionibus latinis avi sui*.

Quamquam iam. Heins. bene corrigit: *Quamquam eam*. Frequentissime permutantur *iam* et *eam*. Luptina editio: *Quamquam in asylo*.

Raptus virginum Sabinarum. Vossius suspicatur, haec verba esse argumentum eorum, quae mox sequebantur, et e margine in textum migrasse. Recte, ut opinor.

VEL. PATERC. *Hist.*

C

spe coëgit e Macedonia profugere. Quam ille linquens, in insulam Samothraciam profugit, templique se religioni supplicem credidit. Ad eum Cn. Octavius praetor, qui classi praeerat, pervenit; et ratione magis, quam vi persuasit, ut se Romanorum fidei committeret. Ita Paulus maximum nobilissimumque regem in triumpho duxit. Quo anno et Octavii praetoris navalis, et Anicii, regem Illyriorum gentium ante currum agentis, triumphi fuere celebres. Quam sit adsidua eminentis fortunae comes invidia, altissimisque adhaereat, etiam hoc colligi potest: quod, cum Anicii Octaviique triumphum nemo interpelleret, fuere, qui Pauli impedire obnite-

Samothraciam profugit. Quis credat, Velleium verborum tam inopem fuisse, ut *profugit* tantillo intervallo repeteret? Sed talia necesse est in scriptore, quem unus tantum, isque mutilus et vitiosus Codex conservavit, saepe reperiri. Qui si cum altero vel paullo integriore exemplari comparari posset, quam diversam habiturus esset faciem! Quod semel omnibus locis, ubi talis verborum ieiunitas et inopia reperitur, intelligi velim.

Ante currum agentis. Edit. pr. *agentium*, quod Editor Basil. bene et historiae convenienter in *agentis* mutavit.

Fortunae comes invidia etc. Velleius manifesta imitatione expressit Livium XLV, 35: *Intacta invidia media sunt: ad summa ferme tendit. Nec de Anicii, nec de Octavii triumpho dubitatum est: Paullum, cui ipsi quoque se comparare erubuissent, obtrectatio carpsit;* ubi translationem ab igni, si-ve fulmine ductam esse, ostendit similis locus VIII, 31: *Etiam invidiam, tanquam ignem, summa petere: in caput consilii, in ducem incurrere.* Livio praevit Lucretius V, 1130: *Invidia quoniam ceu fulmine summa vaporant*

Plerumque, et quae sunt aliis magis edita cunq̃ue. Ex quo loco etiam Ovidius colorem duxit Rem. Am. 369: *Summa petit Livor: perfliant altissima venti: Summa petunt dextra fulmina missa Iovis.* Hieronymus Epitaph. Paulae p. 679: *Semper quidem virtutes sequitur invidia; feriuntque summos fulgura montes.* ex Horat. II, Carm. 10, 11, ubi vide Benteleium. Eandem sententiam sic expressit Euripides Bellerophonte, in Stobaeo Grotii p. 151: *Εἰς τὰ κείταρα δ' ὁ θεὸς ἐξέρχεται φίλιν.* *Adhaereat* in Velleio intellige coniuncta sit, comitetur; quo sensu frequens est simplex *haerere*. Martial. V, 61: *Crispulus iste quis est, uxori semper adhaeret Qui, Mariane, tuae?* Plin. H. N. X, 22: *Anser comes perpetuo adhaesisse Lacydi philosopho dicitur.* Claudian. in Rufin. I, 35: *Et Luxus populator opum, quem semper adhaerens Infelix humili gressu comitatur Egestas.*

Impedire obniterentur. Recte, ut opinor, Heinsius legit: *impedire conniterentur.* Gellius VII, 3, *connixi sunt Rhodienses id bellum inter eos componere.* *Obniti* et *conniti* saepe in MSS.

rentur: cuius tantum prioreis excessit, vel magnitudine regis Persei, vel specie simulacrorum, vel modo pecuniae, ut bis millies centies HS. aerario contulerit, et omnium auctorum comparationem amplitudine vicerit.

10. Per idem tempus, cum Antiochus Epiphanes, qui Athenis Olympieum inchoavit, tum rex Syriae, Ptolemaeum puerum Alexandriae obsideret, missus est ad eum legatus M. Popilius Laenas, qui iuberet incepto desistere. Mandataque exposuit; et regem, deliberaturum se dicentem, circumscripsit virgula, iussitque, prius responsum reddere, quam egrederetur finito harenae

commutantur, ut apud Liv. XXXI, 21. *Obniti* est contra *niti*, *reniti*: quae significatio ab hoc loco aliena. Scio quidem, apud Senecam Ep. 35, et 95; et Ammian. Marcell. XXIV, 2, *obnixe petere* reperiri pro *enixe petere*. Sed non dubito, quin meliores libri, si minus in Ammiano, at in Seneca, certiore latinitatis auctore, aliquando praebituri sint *enixe petere*, ut rectissime praebuerunt, quos Drakenborchius adhibuit, in Livio IV, 26, *utrimque enixe obeditum dictatori est*, pro vulgata lectione: *utrimque obnixe obeditum dictatori est*. Vident certe, qui nunc in omnibus fere librorum dedicationibus dicunt, *obnixe te rogo*, leve in talibus locis esse praesidium.

Bis millies centies HS. Vide Gronov. ad Liv. XLV, 39; et ad Plin. H. N. XXXIII, 3.

Contulerit. Edit. pr. *contulerit his*. Editor Basil. *his* recte delevit, quod temere natum est ex praecedenti *bis*.

Omnium ante auctorum comparationem amplitudine vicerit. Id est, si cum ante actis triumphis comparetur, omnes amplitudine vicerit. Sic II, 9, *in-*

genia usque in graecorum ingeniorum comparationem evecla. Quintilian. Decl. VIII, 14: *Hoc est quod omnium comparationem feritatis excedit.* Macrobi. Saturn. II, 7, p. 346: *Pyrrhus Hylam discipulum usque ad aequalitatis contentionem eruditione provexit.*

Olympicum. Bene Fr. Sylburgius scribit *Olympieum*: male P. Faber Semestr. III, 3, p. 58, graeca forma *Olympieum*. Graeci duplici forma dicunt *Ολυμπίου* et *Ολύμπεον*, unde Latini *Olympieum* et *Olympium*, non *Olympicum*, ut habet editio prima. Vide Wesseling. ad Diod. Sic. XIII, p. 546. Et sic aliorum etiam templorum nomina ab utrisque efferri, vi exemplorum ostendunt Fabric. ad Dion. Cass. L, p. 606, et Duker. ad Liv. XXXVIII, 5.

Tum rex Syriae. Sic legendum a certa Aldi Nepotis correctione. Edit. pr. *tum regem Syriae*.

M. Popilius Laenas. Antiquissimus huius historiae auctor est Polybius Exc. Legat. n. 92, quem cum aliis eandem rem narrantibus laudat Drakenb. ad Liv. XLV, 12.

circulo. Sic cogitationem regiam romana disiecit constantia, obeditumque imperio. Lucio autem Paulo, magnae victoriae compoti, quatuor filii fuere. Ex iis duos, natu maiores, unum P. Scipioni, P. Africani filio, nihil ex paterna maiestate, praeter speciem nominis, vigoremque eloquentiae retinenti, in adoptione dederat, alterum Fabio Maximo: duos minores natu, praetextatos, quo tempore victoriam adeptus est, habuit. Is cum in concione extra urbem, more maiorum, ante triumphi diem, ordinem actorum suorum commemoraret, Deos

Cogitationem regiam Ro. disiecit constantia. Speciosa coniectura Acidalii et aliorum: *contationem regiam*; quae Boxhornio confirmari videbatur ex Iustino, eandem rem narrante, XXXIV, 3: *prolatoque Senatus decreto, et tradito, cum auctorari eum videret, consultationemque ad amicos referre.* Valer. Max. III, 2, 17: *eaque voce contatione bonorum civium discussa.* Appulei. Met. VI, p. 395: *Quae res nunc vel maxime sustulit Psyche omnem contationem.* Nec tamen spreverim vulgatam, quam etiam Heinsius ad h. l. et Curtius ad Cic. ad Div. III, 2, defendunt. Nam *cogitatio* est deliberatio, consultatio. Terent. And. I, 2, 11: *Ut ne esset spatium cogitandi ad disturbandas nuptias.* Liv. XL, 5: *Itaque expertem eum pater omnium de rebus romanis consiliorum habebat. Totus in Persea versus, cum eo cogitationes eius rei dies ac noctes agitabat.* Sueton. Ner. 47: *Sic cogitatione in posterum diem dilata.* Quibus exemplis facile defenditur Seneca Pater Suasor. VII, p. 44: *Ciceroni, cum cogitasset, utrumne Brutum, an Cassium, an Sextum Pompeium peteret, omnia illi displicuisse, praeter mortem; ubi miror, Latinae proprietatis intelligentissimum Gronovium maluisse dubitasset,*

Magnae victoriae compoti. Friget meo sensu epitheton *magnae*, non item, quod repono: *Macedonicae victoriae compoti.* Edit. pr. *compote pro compoti.*

Nihil ex paterna maiestate. Mitius de eo Ciceronis iudicium est Brut. 19: *Filius quidem Scipionis, is, qui hunc minorem Scipionem a Paulo adoptavit, si corpore valuisset, in primis habitus esset disertus.* Indicant cum oratiunculae, tum historia quaedam graeca, scripta dulcissime; de Senect. 11: *Quam fuit imbecillus P. Africani filius is, qui te adoptavit? quam tenui, aut nulla potius valetudine? Quod ni ita fuisset, alterum ille exstulisset lumen civitatis. Ad paternam enim magnitudinem animi doctrina uberior accesserat.* Vide Sigonium ad Liv. XL, 42.

Duos minores — habuit. Ante habuit excidisse videtur vox *domi*, necessaria ad sensum perficiendum. Liv. XLV, 40: *duobus e filiis, quos, duobus datis in adoptionem, solos nominis, sacrorum, familiaeque heredes retinuerat domi.* Plutarch. Paulo p. 274, A. οὗς ἐστὶ τῆς οἰκίας ἑξῆς τῆς ἑννέου. Mox Velleius: *quos in familia retinuerat.*

Suorum actorum. In vetusto exem-

immortaleis precatus est, ut, si quis eorum invideret operibus ac fortunae suae, in ipsum potius saevirent, quam in remp. Quae vox, veluti oraculo emissa, magna parte eum spoliavit sanguinis sui. Nam alterum ex suis, quos in familia retinuerat, liberis, ante paucos triumphii; alterum post pauciores amisit dies. Aspera circa haec tempora censura Fulvii Flacci et Postumii Albini fuit. Quippe Fulvii censoris frater, et quidem consors, Cn. Fulvius, senatu motus est ab iis censoribus.

11. Post victum captumque Persen, qui quadriennio post in libera custodia Albae decessit, Pseudophilippus, a mendacia simulatae originis appellatus, qui se Philippum, regiaeque stirpis ferebat, cum esset ultimae, armis occupata Macedonia, adsumptis regni insignibus, brevi temeritatis poenas dedit. Quippe Q. Metellus praetor, cui ex virtute Macedonici nomen inditum erat, praeclara victoria ipsum gentemque superavit, et immani etiam Achaeos, rebellare incipientes, fudit acie.

plari actorum praecedit suorum. BYER. Pro actorum Vascosanus edidit factorum.

Ut, si quis eorum invideret etc. Hoc ita expressit Livius XLV, 41: *Mihi ipsi nimia iam fortuna mea videri, eo-que suspecta esse. — Illud optavi, ut, quam ex summo retro volvi fortuna consuesset, mutationem eius domus mea potius, quam respublica, sentiret.* Simile votum Camilli apud Liv. V, 21, ubi Velleio usus est Gronovius.

Alterum ex suis. Editor Basil. scripsit: *alterum ex his*, quod verum videtur.

Et quidem consors. Liv. XLI, 27: *Insignis nota fuit Cn. Fulvii, qui frater germanus, et, ut Valerius Antias tradit, consors etiam censoris erat;* ubi de significatione vocis *consors*, post Burmann, ad h. l. agit Draken-

borchius. Sed omnia de hoc vocabulo ante ntrumque exquisita cum eruditione dixerat Iac. Cuiacius Observ. V, 10.

Cn. Fulvius. Vide Sigon. et Duker. ad Liv. XL, 41. *

Persen. Alias *Perseum.* RHENAN.

Quadriennium. Exemplar vetustum habet quadriennio. BYER.

Qui se Philippum, regiaeque stirpis ferebat. Iisdem prope verbis Liviana Epit. 49: *Andriscus quidam, ultimae sortis homo, Persei regia se filium ferens, etc.*

Adsumti regni insignibus. Mihi videtur, *adsumtis regni insignibus*, legendum esse. BYER.

Cui ex virtute Macedonici nomen inditum erat. Verbum erat sine ulla causa delevit Editor Basil.

Hic est Metellus Macedonicus, qui porticus, quae fuere circumdatae duabus aedibus sine inscriptione positis, quae nunc Octaviae porticibus ambiuntur, fecerat: qui-que hanc turmam statuarum equestrium, quae frontem aedium spectant, hodieque maximum ornamentum eius loci, ex Macedonia detulit. Cuius turmae hanc causam referunt: Magnum Alexandrum imperasse Lysippo, singulari talium auctori operum, ut eorum equitum, qui ex ipsius turma apud Granicum flumen ceciderant, expressa similitudine figurarum, faceret statuas, et ipsius quoque iis interponeret. Hic idem, primus omnium, Romae aedem ex marmore in iis ipsis monu-

Qui porticus, quae fuere etc. Ingratam esse pronomini *quae* repetitionem, recte quidem sensit Heinsius, sed locum minus bene refinxit. Posterior *quae* si sustuleris, suam orationi concinnitatem reddes: *qui porticus, quae fuere circumdatae duabus aedibus sine inscriptione positis, (nunc Octaviae porticibus ambiuntur) fecerat.* Duas illas aedes, duplici porticu Metelli et Octaviae inclusas, Iovi et Iunoni dedicatas fuisse, intelligimus ex Vitruvio III, 1; et Plinio Hist. N. XXXVI, 5. Non inscripsit Metellus his templis nomen suum, ut talium monumentorum conditores facere solebant. Cuius modestiam imitatus Augustus in Monim. Ancy. p. 174, quod hic laudavit Boethornius, sic ait: *Capitolium et Pompeium theatrum, utrumque opus impensa grandi refeci sine ulla inscriptione nonnullis mei.* De Septimio Severo idem narrat Spartianus in eius vita 23; quamvis Dione Cass. LXXVI, p. 1284, dissentiente: *Magnum vero illud in civitate eius, quod Romae omnes aedes publicas, quae vicio temporum labebantur, instauravit, nusquam prope suo nomine adscripto,*

servatis tamen ubique titulis conditorum. De his inscriptionibus disputarunt Iac. Gothofredus ad L. 31, cod. Theodos. *de Operib. publ.* T. V, p. 343, et Phil. a Turre in Monum. v. t. Antii p. 117, quorum hic *subscribendi licentiam* reprehensam dicit ab Horatio III, Carm. 24, 28; quo nihil dicere poterat ab Horatii mente alienius. Octavias porticus, quae hic commemorantur, cave, confundas cum illis, de quibus Velleius II, 1.

Imperasse Lysippo, singulari talium auctori operum. Edit. pr. *impetrasse a Lysippo, singulari talium auctore operum.* Sed recepimus certissimam emendationem Freinsheimii ad Curt. III, 11, 27. Sic apud Vellei. II, 107, permulantur *impetrato et imperato,*

In iis ipsis monumentis. Hoc est, intra eas ipsas porticus, de quibus ante, ut bene cepit unus Gruterus. *Monumenta* dicuntur aedificia publica, quae magni copiosique viri in sui memoriam extruxerunt. Sic *monumenta Mariana* apud Valer. Max. II, 5, 6; *monumenta Pollionis Asinii* apud Plin. H. N. XXXVI, 5; Velleiano loco similis est Asconii ad Cic.

mentis molitus, vel magnificentiae vel luxuriae princeps fuit. Vix ullius gentis, aetatis, ordinis hominem inveneris, cuius felicitatem fortunae Metelli compares. Nam praeter excellentes triumphos, honoresque amplissimos, et principale in republica fastigium, extentumque vitae spatium, et acris innocentisque pro rep.

in Pison. 19: *Marcellus cum statuas sibi, ac patri, itemque avo poneret in monumentis avi sui ad Honoris et Virtutis aedem.* Vide Interpp. ad Tacit. Ann. IV, 7; Davis. ad Cic. de Divin. I, 28; et cl. Ernestum Clav. Cic. v. *Monumentum.* At quid est, quare Velleius, qui ante duas aedes commemoravit, hic singulari aedem utatur? Nempe ambigui vitandi causa aedem scripsit, ut de templis, non de privatis aedibus, intelligeretur. Vtrumque autem templum marmoreum fuisse, Plinius l. c. auctor est, Saurum et Batrachum, architectos, inter eos, qui marmorea struxerunt, recensens. Quae cum minus attenderet Burmannus, invita latinitate, aedem cepit de domo Metelli privata; quem, miror, huc non traxisse Plinium l. c. *Pariteles Iovem fecit eborum in Metelli aede, qua Campus petitur;* quamvis adiecta verba, *qua Campus petitur*, satis ostendant, aliorum ex duobus templis significari. Sed vir doctus in illo loco explicando mentem alibi habuit, laudans Bentleium ad Horat. II, Ep. 2, 92, qui alia omnia docet, pro opinione sua.

Vel magnificentiae vel luxuriae princeps fuit. An huius excidit? *huius vel magnificentiae vel luxuriae princeps fuit.* Sic II, 33: *Lucullus profusus huius in aedificiis convitiisque et apparatibus luxuriae primus auctor fuit.* Huius magnificentiae eleganter pro, magnificentiae, quae nunc est. Liv.

VI, 4: *opus vel in hac magnificentia urbis conspiciendum.* Vide Gronov. ad Liv. XXV, 40. Sed forte melius est nihil mutare ob similem locum II, 1: *publicam magnificentiam scilicet privata luxuria est.* De re ipsa Velleio convexit cum Plinio M. N. XXXVI, 2: *qua magis via irrequirit via, quam publica? Enimvero non alio modo in privatis istius illa ventre, ebora, aurum, gemmae.*

Fortunae Metelli. Vide Davis. ad Cic. Tusc. Disp. I, 36.

Excellentes triumphos. Sigon. in Fastis ad a. 611, scribit: *Velleius tam excellentes huius triumphos cum dicit, eum saepius triumphasse significat.* Non necesse est sic verba urgere, nedum corrigere, *excellentem triumphum*, ut Lipsius et alii fecerunt. Vide Gruter. ad h. l.

Extentumque vitae spatium. Sic optime Editor Basil. Mendose edit. pr. *extenuatumque vitae spatium.* Laudavit Burm. notum illud Horatii: *Vivet extento Proculeius aere.* Plura Oudendorp. ad Appulei. Metaph. V, p. 360.

Acris innocentisque pro rep. cum inimicis contentiones. Velleius videtur possit respexisse ad contentiones cum Scipione Aemiliano, popularem rationem amplexo, agitatae, quae etiam Cicero de Off. I, 25, et de Amicit. 21, sine acerbitate fuisse praedicat. Graves testataeque eorum inimicitiae facit Valer. Max. IV, 1, 12. Sed credimus potius Ciceroni, quocum con-

VEL. PATERC. Hist.

D

cum inimicis contentiones, quatuor filios sustulit, omnes adultae aetatis vidit, omnes reliquit superstites et honoratissimos. Mortui eius lectum pro rostris sustulerunt quatuor filii; unus consularis et censorius, alter consularis, tertius consul, quartus candidatus consularis: quem honorem adeptus est. Hoc est nimirum magis feliciter de vita migrare, quam mori.

12. Vniversa deinde, ut praediximus, instincta in bellum Achaia, cuius pars magna eiusdem Metelli Ma-

sentit Horat. II Serm. 1, 65; num Laelius, et qui Duxit ab oppressa moritum Carthaginis nomen, Ingenio offensi? at laeso dolere Metello? ubi non spernendum scholium est interpretis antiqui, Acronis: *Metellus temporibus Scipionis Africani potens fuit; et cum in concione quaedam adversus se decreta clamaret, Scipio ait: Hi sunt, quos Hannibali eripui. Patere ergo, inquit, hos liberos esse. Ob quae et alia Lucilius cum in gratiam Scipionis carpsit, quamvis amicum ipsius. Sic illud scholium scribendum: error autem, quo Scipio Africanus Maior cum Minore confunditur, auctori suo relinquendus. Cum igitur contentiones inter Metellum et Scipionem minus acres fuisse constet, credam potius, Velleium in animo habuisse atrocissimas Metelli cum C. Atinio Labeone, tribuno plebis, contentiones, de quibus vide Ciceron. pro Dom. 47; Liv. Epit. 59, et Plin. H. N. VII, 44. Ad easdem pertinet Senecae Patris locus foedissime depravatus Controv. V, 30, p. 359: *M. Cicero qua violentia in absentiam Metelli strepit?* Vidit Nic. Faber, eruditus sane homo, Ciceronis nomen alienum esse: ulceris sanandi rationem non vidit. Repono: *Macerio qua violentia in absentiam Metelli strepit?**

Quam emendationem liquido confirmat Plinius l. c. *Metellus in ipso flore dignationis suae ab C. Atinio Labeone, cui cognomen fuit Macerioni, tribuno plebis, quem e senatu censor eiecerat, revertens e Campo meridiano tempore, vacuo foro et Capitolio, ad Tarpeium raptus est, ut praecipitaretur.* Sed Plinius et ipse in hac narratione graviter laborat: *alieno beneficio postea vixit, bonis inde etiam consecratis a damnato suo, tanquam parum esset, faucium certe intortarum, expressisque per aures sanguinis poenam exactam esse; ubi verba a damnato suo aliis vel refingenda, vel explicanda commendamus.* Reliquorum non dubia correctio haec est: *tanquam parum esset, faucium certe intortarum, expressisque per aures et nares sanguinis poenam exactam esse.* Quatuor filii. G. Cuperus Syllog. Epistol. Norimb. p. 450, tolli vult has voces: quas nemo, semel monitus, facile requirat.

Magis feliciter de vita migrare, quam mori. Eadem figura Hieronym. Epitaph. Nepotian. p. 272: *Intelligere illum non emori, sed emigrare.* Vide Gataker. de Stylo N. T. cap. VII, p. 49.

Cum pars magna — tracta erat. Sic edit. pr. Sed Aldus Nepos bene cor-

cedonici virtute armisque fracta erat, maxime Corinthiis in arma, cum gravibus etiam in Romanos contumeliis, instigantibus, destinatus ei bello gerendo Cos. Mumius. Et sub idem tempus, magis quia volebant Romani, quidquid de Carthaginiensibus diceretur, credere, quam quia credenda adferebantur, statuit senatus Carthaginem excidere. Ita eodem tempore P. Scipio Aemilianus, vir avitis P. Africani, paternisque L. Pauli virtutibus simillimus, omnibus belli ac togae dotibus, ingenique ac studiorum eminentissimus seculi sui, qui nihil in vita nisi laudandum aut fecit, aut dixit, ac sensit; quem, Paulo genitum, adoptatum a Scipione Africani filio diximus, aedilitatem petens, Cos. creatus est. Bellum Carthagini, iam ante biennium prioribus Coss. inlatum, maiore vi intulit; cum ante in Hispania murali corona, in Africa obsidionali donatus esset; in Hispania vero etiam ex provocatione, ipse modicus virium, immanis magnitudinis hostem interemisisset. Eamque urbem,

rexit: *Cuius pars magna — fracta erat; quod omnes deinde receperunt.*

Quia volebant Romani etc. Contra Livius VI, 21: *ita placide a senatu responsum est, ut minus credi de criminibus, quia nollent ea vera esse, appareret.*

Quicquid de Carthaginiensibus dicebatur. Exemplar vetustum habet: *quicquid de Carthaginiensibus diceretur.* ha ab alio quopiam additum videtur. Nam non est chirographum scribae veteris exemplaris. BYRER.

Paternis virtutibus simillimus. Rarior loquendi forma, sed Velleio non semel usurpata II, 6: *tam virtutibus eius omnibus, quam huic errori, similes.* Item II, 35, de coniectura nostra: *homo virtuti avitae simillimus.* Monument. Pisan. p. 190; Ed. Chi-

shall. *iustissimum ac simillimum parentis sui virtutibus principem.* Sulpic. Sever. I, 22: *illum sibi Moyses successorem constituerat, virum virtutibus suis simillimum.* Vide Miscell. Obs. VIII, 1, p. 25.

Omnibus belli ac togae dotibus, ingenique etc. Huius loci structura, minime Velleiana, semper offendor. Ab auctoris manu sic profectum videtur: *omnibus belli ac togae artibus, ingenique ac studiorum dotibus eminentissimus seculi sui.*

Ac sensit. Aldus Nepos legit: *aut sensit.* Recte.

Consul creatus est. Bellum Carthagini. Vide quae annotavimus ad lib. I, 1.

Ex provocatione. Vide Liv. Epit. 48, et ibi Drakenb.

magis invidia imperii, quam ullius eius temporis noxiae invisam romano nomini, funditus sustulit, fecitque suae virtutis monumentum, quod fuerat avi eius clementiae. Carthago diruta est, cum stetisset annis DCLXVII, abhinc annos CLXXVII, Cn. Cornelio Lentulo, L. Mummius Coss. Hunc finem habuit romani imperii Carthago aemula; cum qua bellare maiores nostri coepere, Claudio et Fulvio Coss., ante annos CCXCVI, quam tu, M. Vinici, consulatum inires. Ita per annos CXV, aut bellum inter eos populos, aut belli praeparatio, aut infida pax fuit. Neque se Roma, iam terrarum orbe superato, securam speravit fore, si nomen usquam stantis maneret Carthaginis: adeo odium, certaminibus ortum, ultra metum durat, et ne in victis quidem deponitur: neque ante invisum esse desinit, quam esse desiit.

13. Ante triennium, quam Carthago deleteretur, M. Cato, perpetuus diruendae eius auctor, L. Censorino, M. Manlio Coss. mortem obiit. Eodem anno, quo Car-

Ullius eius temporis noxiae. Veram esse arbitror Gruteri coniecturam, Burmanno etiam probatam: *ulla eius temporis noxa.* De discrimine, si quod est, inter *noxia* et *noxa*, vide Duker. ad Liv. XLI, 23.

Monumentum. Exemplar vetustum habet *monimentum*. BVRMA.

Avi eius clementiae. Multo elegantius, quod Heinsius reponi iubet: *avisae clementiae.* Iustina pronomen eius eiocit.

CCLXXVII. Exemplar vetustum habet CLXXVII. BVRMA.

Adeo odium, certaminibus ortum, etc. Contraria sententia Cicero dicit in Pison. 3a: *Deinde hoc ita fit, ut viri fortes, etiamsi ferro inter se cominus decertarint, tamen illud contentio- nis odium simul cum ipsa pugna, ar-*

misque ponant, quod suum fecit Claudian. de IV Cons. Honor. 115: odiis idem, qui terminus armis. Mox in *victis* pro *in victos*, praeter Burmannum ad h. l. vindicat Passerat. ad Propert. III, 19, 28.

Neque ante invisum esse desinit. Burmannus *invisum* refert ad nomen *Carthaginis*, idque capit pro ipsa Carthagine. Quam interpretationem refellunt verba *usquam maneret*, quae de nomine, sive fama per orbem terrarum vulgata bene dicuntur, de urbe certo loco sita nullo modo. Ex quibus perspicuum est, necessariam esse Lippii emendationem: *neque ante invisae esse desiit; ut invisae ad Carthaginis referatur.* Nihil dicam de ambiguitate, in quam Velleius incidisset, si *invisum*, tam vicina voce *odium*, scripsisset.

thago concidit, L. Mummius Corinthum, post annos DCCCCLII quam ab Alete, Hippotis filio, erat condita, funditus eruit. Vterque imperator, devictae a se gentis nomine honoratus, alter Africanus, alter appellatus est Achaicus. Nec quisquam ex novis hominibus prior Mumio cognomen virtute partum vindicavit. Diversi imperatoribus mores, diversa fuere studia. Quippe Scipio tam elegans liberalium studiorum, omnisque doctrinae et auctor et admirator fuit, ut Polybium, Panaetiumque, praecellentes ingenio viros, domi militiaeque secum habuerit. Neque enim quisquam hoc Scipione elegantius intervalla negotiorum ocio dispunxit, semperque aut belli aut pacis servit artibus: semper inter arma ac studia versatus, aut corpus periculis, aut animum disci-

A. Mummius. Alias *L. RHEMAN.* Exemplar vetus habet *a* parvum. Inde legendum coniicio: *At Mummius. Dv.*

A Belete Hipponis filio. Sic edit. pr. At Editor Basileensis, et H. Iunius Animadv. VI, 25: veram lectionem restituerunt, *ab Alete, Hippotis filio.* Vide quae annotavimus ad I, 3.

Omnisque doctrinae et auctor et admirator fuit. Lipsius pro *auctor* legbat *fauctor*: quod bene refellunt Sciopius de Stilo Histor. p. 176, et Heina. ad h. l. Multo deterius est, quod Davis. ad Cic. Acad. II, 2, reponi volebat, *auditor.* Sed ipse repudiavit ad Cic. de Fin. IV, 16, prolato Cicerois loco Acad. IV, 2, ubi *auctor philosophiae* dicitur, qui philosophiae auctoritatem dat, qui exemplum philosophiae colendae praebet. Sic II, 26: *Scaevolam, pontificem maximum, et divini humanique iuris auctorem celeberrimum.*

Intervalla negotiorum ocio dispunxit. Claud. Puteanus ad Pacat. Paneg.

10, legendum censet *distinxit*, ut hunc locum etiam laudat Sigonius Vita Scipion. Aemilian. p. 1102. Sed verbum *dispungere* exquisitius est altero, nec minus accommodatum sententiae. Cicero de Orat. II, 80: *narratio distincta pereoris, et interpuncta sermonibus.* Orat. 16: *Distincta alios et interpuncta intervalla, morae, respiratio neque delectans.*

Semperque aut belli aut pacis etc. Sigonius Vita Scipion. Aemil. p. 1102, hunc locum suum faciens, verba, *semperque aut belli aut pacis servit artibus*, omisit, credo, offensus *ταυτολογία*, quae mihi quoque in scriptore brevitatatis perstudioso ita displicet, ut haec verba, quamvis bene latina, de margine in textum irrepsisse credam. Iis, quae sequuntur, *aut corpus periculis, aut animum disciplinis exerceat*, simillima sunt haec Nicolai Damasc. Exc. Peiresc. p. 475, de Augusto: *ἔσκει γὰρ καὶ τὴν ψυχὴν τοῖς καλλίστοις παιγνίσμασι, καὶ τὸ σῶμα ταῖς γυμνασίαις καὶ πολεμικαῖς μελέταις.*

plinis exercuit. Mummius tam rudis fuit, ut, capta Corintho, cum maximorum artificum perfectas manibus tabulas ac statuas in Italiam portandas locaret, iuberet praedici conducentibus, si eas perdidissent, novas esse reddituros. Non tamen, puto, dubites, Vinici, quin magis pro republica fuerit, manere adhuc rudem Corinthiorum intellectum, quam in tantum ea intelligi, et quin hac prudentia illa imprudentia decori publico fuerit convenientior.

14. Cum facilius cuiusque rei in unum contracta species, quam divisa temporibus, oculis animisque inhaereat, statui priorem huius voluminis, posterioremque partem, non inutili rerum notitia in artum contracta, distinguere, atque huic loco inserere, quae quoque tempore, post Romam a Gallis captam, deducta sit colonia iussu senatus. Nam militarium et causae et auctores et ipsarum praefulgent nomina. Huic rei per idem tem-

Mummius tam rudis fuit. Hoc aliorum quoque scriptorum testimoniis confirmatur. Strabo VIII, p. 584: *Μεγαλέων γὰρ ὢν μᾶλλον ἢ φιλότιχους ὁ Μομμῖος*. Plin. H. N. XXXV, 4: *Cum in praeda vendenda rex Attalus VI sestertium emisset Aristidis tabulam, Libervm patrem, pretium miratus, suspicatusque aliquid in ea virtutis, quod ipse nesciret, revocavit tabulam, Attalo multum querente, et in Cereris delubro posuit.*

Novas eos reddituros. Sic edit. pr. Sed de Heinsii coniectura restitui: *novas esse reddituros*. Et sic locum laudavit Freinshem. Supplem. Liv. 52, p. 1028.

Et quin hac prudentia. Tametsi sic habeat vetustum exemplar, tamen videtur legendum: *et quia hac prudentia*. BYAER.

Cum facilius cuiusque rei etc. Hunc

locum Is. Casanbonus comparavit cum simili Suetonii Aug. 9: *Proposita vitae eius velut summa, partes singularem, neque per tempora, sed per species, exequar: quo distinctius demonstrari cognoscique possint.*

Nam militarium et causae. Exempl. vet. sic habuisse videtur: *Nam militarium et causae*; apiculo illo quo fit diphthongus, abraso. BYAER.

Et ipsarum praefulgent nomina. Vix mihi temperavi, quin certissimam Heinsii emendationem reciperem: *ex ipsarum praefulgent nomine*. Ceterum in hac Velleii de coloniis digressionem nonnulla reprehendit W. Goesius Antiqu. Agr. cap. III, quae excutiat, qui volet. Ridicule is quidem ex corruptis Velleii verbis colligit, coloniarum nomina, columnis incisa, in publico visse proposita. Nec reliqua his sunt meliora.

pus civitates propagatas, auctumque romanum nomen communione iuris, haud intempestive subtexturi videmur. Post septem annos, quam Galli urbem ceperunt, Sutrium deducta colonia est, et post annum Setina, novemque interiectis annis Nepe; deinde, interpositis duobus et triginta, Aricini in civitatem recepti. Abhinc annos autem CCCL, Sp. Posthumio, Veturio Calvino Coss. Campanis data est civitas, partique Samnitium, sine suffragio: et eodem anno Cales deducta colonia. Interiecto deinde triennio, Fundani et Formiani in civitatem recepti, eo ipso anno, quo Alexandria condita est. Insequentibusque Coss. a Sp. Posthumio, Philone Publilio, censoribus, Acerranis data civitas: et post triennium Tarracinam deducta colonia: interpositoque quadrien-

Civitates propagatas. Immo civitatem propagatam, scilicet romanam, ut verissime legit Lipsius. Mox pro communione malim communicatione. Apposite Cicero pro Balb. 13: *Illud maxime nostrum fundavit imperium, et populi romani nomen auxit, quod Romulus fodere sabino docuit, etiam hostibus recipiendis augeri hanc civitatem oportere. Cuius auctoritate et exemplo nunquam est intermissa a maioribus nostris largitio et communicatio civilis.* Nec tamen negem, communione ferri posse. Rutil. Itin. I, 65, de hac ipsa re: *Dumque offers victis proprii consortia iuris, Urbem fecisti, quod prius orbis erat.*

Sutrium. Sigon. ad Liv. VI, 16, et Vrsin. ad h. l. *Sutrium* mutant in *Satricum*; quod secutus videtur Wesseling. ad Diod. Sic. XV, p. 22. Sed idem Sigon. de Ant. Iur. Ital. II, 5, p. 407, tenet vulgatam lectionem *Sutrium*. Vide Drakenb. ad Liv. VI, 3; IX, 32.

Setina. *Setia* legit Aldus Nepos.

Recte. Nam *Setina* adiectiva forma est. De hac colonia vide Duker. ad Liv. XXVI, 8. Eius mentio in lapide apud Murator. p. 1117, 5.

Campanis. De dissensu in tempore, qui est inter Livium et Velleium, vide Duker. ad Liv. VIII, 14.

Quo Alexandria condita est. Vide Scaliger. Anim. in Euseb. p. 126.

A Sp. Posthumio, Philone Publilio, censoribus. Satis constat, non censores, sed populum civitatem dedisse. Atqui his ipsis Acerranis, Livius VIII, 17, diserte scribit, civitatem sine suffragio datam esse, lege ab L. Papirio praetore lata. Quomodo igitur Velleius a censoribus concessam dicere potuit? Mihi nihil certius videtur, quam quod Dukerus ad Liv. l. c. suspicatur, praepositionem a mala manu venisse. Edit. pr. *Philone Publico*.

Tarracinam. Lipsius scribebat *Tarracina*, ut cum sequentibus conveniret. Contra Dacierius ad Fest. v. *Satula*, tenens *Tarracinam*, sequentes nominativos in accusativos mutabat,

nio, Luceria: ac deinde, interiecto triennio, Suessa Aurunca; et Saticula, Interamnaque post biennium. Decem deinde hoc munere anni vacaverunt. Tunc Sora atque Alba deductae coloniae, et Carseoli post biennium. At quintum Fabio, Decio Mure quartum Coss. quo anno Pirrhus regnare coepit, Sinuessam, Minturnasque missi coloni; post quadriennium Venusiam. Interiectoque biennio, M. Curio et Rufino Cornelio Coss. Sabinis sine suffragio data civitas. Id actum ante annos ferme CCCXX. At Cosam et Paestum abhinc annos ferme trecentos, Fabio Dorsone et Claudio Canina Coss., interiecto quinquennio, Sempronio Sopho et Appio Caeci filio Coss. Arimi-

Luceriam, Suessam Auruncam, Saticulam, Interamnā. Lenissima, fa-
teor, Lipsii medicina. Sed vulgata de-
fendi potest ex iis, quae Gronov. ad
Liv. IX, 28, et Drakenb. ad XXXIX,
44, annotarunt.

Sora atque Alba. Vide Duker. ad
Liv. Epit. 10, et ad XXVI, 8.

*Ad quintum Fabioque Decio Mure
quarto Coss.* Alias, *At Q. Fabio quin-
tum.* RHENAN. Exemplar vetus sic ha-
bet: *ad qntum Fabioque Decio Mure
Cons.* Locum hunc verae ac genuinae
lectioni suae sic restituendum puto.
Qui aliquando veterum exemplaria
evolverunt, saepicula imo ferme sem-
per et ubique t pro d, et rursum d
pro t positam legerunt: ut *haut* pro
haud: *aput* pro *apud*: et *at* pro *ad*:
multaque huiusmodi. Noverunt item,
pleraque veterum exemplaria sine ma-
iusculis literis, sine punctis, demum
etiam sine omni sententiarum discri-
mine scripta. Nunc cum praesentem
Velleii locum sic scriptum repererim
(*ad quintum Fabioque Decio Mure
quarto Cons.*) literis singulis ordine
diligenter excussis atque perpensis,
sic legendum hunc locum exhibeo:

Ad quintum Fabio Q. (fuit autem Q.
Fabius, teste Livio, quinquies Cons.
iccirco *quintum* pro quinto adverbial-
liter hic positum opinor) *Decio Mure
quarto Cons.* Hic, ut dixi, *ad* pro *at*
positum est, nisi si cui videatur *ad
Sinuessam* referri debere, quod ta-
men non est simile vero. *Fabioque*
pro *Fabio Q.* positum videtur, non
pro *Fabio* et *que* coniunctione. BVAA.
Recepimus correctionem Rhenani.

CCCXXX. Exemplar vetustum ha-
bet CCCXX. BVAA.

At Cosa. Exempl. vetustum habet:
At Cosa. BVAA. *Cosa* per unum s
rectius scribitur, ut apud Liv. Epit.
14: *Coloniae deductae sunt Posidonia
et Cosa.* Adiuncta Posidonia vel Pae-
stum ostendit, Cosam Lucaniae, non
Cosam Etruriae, intelligendam esse.
Quae urbes saepe confunduntur, ut
hic a Vossio, et ipso Cellario Geogr.
Ant. T. I, p. 576. Eadem urbs *Corn-
psa* dicitur II, 68. Recte vero *Cosam*
legit Editor Basilicensis. Qui accusa-
tivus pendet a verbis sequentibus,
coloni missi.

Ariminum, Beneventum. Vide Sca-
liger. Anim. in Euseb. p. 132.

num, Beneventum coloni missi; et suffragii ferendi ius Sabinis datum. At initio primi belli Punici Firmum et Castrum colonis occupata: et post annum Aesernia, postque xxii annos Aesulum et Alsium; Fregellaeque anno post biennium; proximoque anno, Torquato Sempronioque Coss., Brundisium, et post triennium Spolegium; quo anno Floralium ludorum factum est initium. Postque biennium deducta Valentia, et sub adventum in Italiam Hannibalis, Cremona atque Placentia.

15. Deinde, neque dum Hannibal in Italia moratur, neque proximis post excessum eius annis, vacavit Romanis colonias condere; cum esset in bello conquirendus potius miles, quam dimittendus; et post bellum vires refovendae magis, quam spargendae. Cn. autem Manlio Volsone et Fulvio Nobiliore Coss. Bononia deducta colonia, abhinc annos ferme cccxvii, et, post quadriennium, Pisaurum ac Potentia; interiectoque triennio, Aquileia et Gravisca, et post quadriennium Luca. Eodem temporum tractu, quamquam apud quosdam ambigitur, Puteolos, Salernumque et Buxentum missi coloni. Auximum autem in Picenum, abhinc annos ferme clxxxvii, ante triennium; quam Cassius censor, a Lupercali in

Fregellaeque. Sigonius ad Liv. Epit. 19, bene corrigit, *Fregennaeque*. Vide eundem de Ant. Iur. Ital. II, 5, p. 410. Mox anno recte expunxit Editor Basil. quamvis Heinsio placuisse videatur.

Brundisium. Vide Drakenb. ad Liv. Epit. 19.

Deducta Valentia. Edit. pr. ducta, quod Editor Basil. bene mutavit in deducta, frustra defendente Heinsio.

Et Fulvio Nobiliore. Sic edit. pr. pro quo Editor Basileensis: *M. Fulvio Nobiliore*.

Potentia. Vide interpretes ad Liv. XXXIX, 44.

Aquilia. Exemplar. vetus habet, *Aquileia*. BYREA.

Luca. Vide Drakenb. ad Liv. XLI, 13.

Puteolos. Vide Duker. ad Liv. XXXIV, 45.

Salernum. Edit. pr. *Falernum*, quod Editor Basileensis emendavit ex Livio XXXIV, 45.

A Lupercali in Palatium versus theatrum facere instituit. Nonnihil dubito, an legendum sit: *Lupercalia in*

VEL. PATERC. *Hist.*

E

Palatium versus, theatrum facere instituit. Cui in demoliendo eximia civitatis severitas, et Cos. Scipio restitere. Quod ego inter clarissima publicae voluntatis argumenta numeraverim. Cassio autem Longino et Sextio Calvino, qui Sallues apud Aquas, quae ab eo Sextiae appellantur, devicit, Coss., Fabrateria deducta est, abhinc annos ferme CLVII, et, post annum, Scylacium, Minervium, Tarentum, Neptunia, Carthagoque in Africa prima, ut praediximus, extra Italiam colonia condita est. De Dertona ambigitur. Narbo autem Martius in Gallia, Porcio Marcioque Coss., abhinc annos circiter CLII deducta colonia est. Post tres et viginti annos in Baciennensis Eporedia, Mario sexies Valerioque Flacco Coss.

Palatium versus theatrum facere instituit. BYRR.

Cui in demoliendo. Diximus ad Rutil. Lup. I, p. 4, nobis legendum videri: cui id emolienti, vel potius morienti. Scriptores eandem rem narrantes indicant Sigon. in Fast. p. 341, et Freinshem. Suppl. Liv. 48, p. 946.

Scipio. Edit. pr. *Cepio*. Verum nomen revocarunt Aldus Nepos, et Lips. ad h. l. et ad Tacit. Ann. XIV, 20. *Scipio* et *Caepio* quoties a librariis confusa sint, ostendit etiam M. Solanus ad Plutarch. Lucull. p. 176.

Sallyes. Exempl. vetus habet, *Sallues*. BYRR.

Scylatium. Sic edit. pr. *Scylacium* dedit Editor Basileens. Recte.

Neptunia. Mazochius, qui interdum supra compilatorem sapere audet, Collectan. de Paesto p. 501, 509, *Neptuniam* eandem facit Paesto, sive Posidoniae. Cui conjecturae cum repugnet, quod capite praeced. legitur: *At Cosam et Paestum abhinc annos ferme CCX, Fabio Dorsone et Claudio Canina Coss., temere fugit dupli-*

cem coloniam diversis temporibus Paestum deductam. *Neptunium* est in lapide apud Reines. Inscript. Cl. VIII, n. 44, p. 527. Sed diversum videtur a *Neptunia*.

Vi praediximus. Assentior Vossio, haec verba eiicienti. De Carthagine colonia Velleius bis dixit, hoc loco, et II, 15. Quod cum plus satis sit, quis eum in parte operis deperdita tertio dixisse credat?

Narbo Martius. Vide Scaliger. Anim. in Euseb. p. 148.

Porcio Marcioque. Edit. pr. *Portio Marcoque*. Editor Basil. scripsit: *M. Porcio, Qu. Marcio*.

In Baciennensis. Exempl. vetus habet: *in Baciennensis*. BYRR. *Baciennensis* habet edit. prima. *Vagiennensis* edidit Aldus Nepos. Sed *Baciennensis* quoque est in lapidibus et libris antiquis. Vide Gruter. Inscript. p. 528, 4, et Interpretes ad Sil. Ital. VIII, 607.

Eporedia sexies, Mario sexies Valerioque Flacco Coss. Exemplar vetus habet: *Eporedi, Mario sexiens Valerioque Flacco Coss.* BYRR.

Neque facile memoriae mandaverim, quae, nisi militaris, post hoc tempus deducta sit.

16. Cum haec particula operis velut formam propositi excesserit, quamquam intelligo, mihi in hac tam praecipiti festinatione, quae me rotae, pronive gurgitis ac verticis modo nusquam patitur consistere, pene magis necessaria praetereunda, quam supervacua amplectenda: nequeo tamen temperare mihi, quin rem saepe agitatam animo meo, neque ad liquidum ratione perductam, signem stilo. Quis enim abunde mirari potest, quod eminentissima cuiusque professionis ingenia, in

Quae me rotae — modo. Seneca Hippol. 1236: *Haec incitatis membra turbinibus ferali. Nusquam resistens orbe revoluta rota.*

At verticis. Mirum, ni haec verba a glossa fluxerint.

Quod eminentissima cuiusque professionis ingenia, etc. Hunc locum, paene pro conclamato habitum, cum aliorum, tum nostris coniecturis ita restituiamus: quod eminentissima cuiusque professionis ingenia, in eandem formam, et in idem artati temporis congruere spatium; et, quemadmodum clausa capso, aliove septo, diversi generis animalia, nihilo minus, separata alienis, in unum quaeque corpus congregantur, ita cuiusque clari operis capacia ingenia, in similitudine et temporum et profectuum, semetipsa ab aliis separaverunt. Nunc singularum mutationum rationem reddamus. Pro eam formam Rhenanus bene scripsit eandem formam. Nec minus bene Heinsius congruere pro congruens, quod tempus postulat verbum separaverunt. Tum certum est aliove pro alioque, et quaeque pro quoque, ex Lipii correctione. Nos denique pro in

similitudinem scripsimus in similitudine, id est, cum ingenia aequalia fuerint et temporibus, et profectibus, cum et eodem tempore floruerint, et aequae excelluerint. Qua loquendi forma nihil frequentius apud Cicero-nem; ad Div. I, 2: *in tanta hominum perfidia*, pro, *cum homines tam perfidi sint*. Liv. XXIII, 9: *torpescunt dextrae in amentia illa*? ubi vide Daker. Vellei. II, 118: *Germani in summa feritate versutissimi*. Sensus totius loci hic est: Summi quique in qualibet arte viri una eademque, tametsi paucorum annorum spatio divisa, aetate vixerunt, et doctrinae studii ad eundem modum coluerunt, Sophocles, Aristophanes, Plato, Isocrates, etc. Verum ut, si diversi generis animalia, pavones, anseres, gallinas, eodem septo claudas, pavones se iungant pavonibus, separent se ab anseribus; ita iidem viri excellentes, quanquam eadem aetate vixerunt, et pari studio bonas artes illustrarunt, tamen se in diversa corpora separarunt, ut alii essent Tragici, alii Comici, alii Philosophi, alii Oratores. Haec Velleii sententia Burmannum fefellit. Quo minus mirandum est,

eandem formam, et in idem artati temporis congruens spacium; et, quemadmodum clausa capso, alioque septo diversi generis animalia, nihilo minus separata alienis, in unum quoque corpus congregantur, ita cuiusque clari operis capacia ingenia in similitudinem et temporum et profectuum semetipsa ab aliis separaverunt? Vna, neque multorum annorum spacio divisa, aetas, per divini spiritus viros, Aeschylum, Sophoclem, Euripidem, illustravit tragoedias: una priscam illam et veterem sub Cratino, Aristophane et Eupolide comoediam. At novam (comicam) Menandrus, aequalesque eius aetatis magis quam operis, Philemon ac Diphilus, et invenere intra paucissimos annos, neque imitanda reliquere. Philosophorum quoque ingenia, Socratico ore defluentia,

hanc comparisonem ab eo parum ingeniosam vocari.

In eam formam. Alias, in eandem formam. RHENAN.

Capsa. Exempl. vetus habet capso. BYREA.

Separata alienis. Vascosanus separata ab alienis.

Priscam illam et veterem. Sic II, 89, et 125 iungit *priscus et antiquus*; tibi vide Burn. Cicero de Orat. III, 38: *Inusitata sunt, prisca fere ac vetusta*; pro Dom. 47: *veteribus et priscis institutis*; ubi Graevius favere videtur deteriori lectioni: *veteribus et publicis institutis*. At Cicero utrumque coniunxit exemplo Oratorum Atticorum, ut Lysiae c. Andocid. p. 129: κατὰ τὸ νόμιμον τὸ καλαιὸν καὶ ἀρχαῖον. ubi Ioannes Taylorus καλαιὸν πατριον mutans, immemor erat Demosthenis sui c. Androt. p. 216: ἀλλ' ἡμῖν μὲν ἀρχαῖα καὶ καλαιά. Nec G. Arnaldus Var. Coni. II, 14, ab isto errore sibi cavet. Plin. III, Ep. 6: *aes ipsum vetus et antiquum*. Arnob. II, p. 87:

priscorum veterumque mortalium.

Ac novam comicam. Pro ac recepi-mus at ex correctione Aldi Nepotis, et vocem *comicam*, quam Acidalius merito eiecit, uncis inclusimus.

Menandrus. De hac forma vide Heins. ad Virgil. Aen. VIII, 100, et quos laudat Fabric. Bibl. Lat. tom. II, p. 25.

Neque imitanda reliquere. Sic edit. pr. Acidalius *imitandam* legit, constructionis potius, quam sententiae rationem habens. Nam si Menander novam comoediam ingenio suo perfecit, sane omnibus imitandam reliquit. Nobis in mentem venit, quod et Warburtono Bibl. Brit. tom. VII, p. 264, legendum esse: *neque emendandam reliquere*.

Ingenia, Socratico ore defluentia. Expressit ex Cicerone de Orat. I, 10: *philosophorum greges, ab illo fonte et capite, Socrate*; quem etiam imitatur Incertus Paneg. Constantin. 1: *Si quid forte commode dicimus, ex illo fonte*

omnium, quos paulo ante enumeravimus, quanto post Platonis Aristotelisque mortem florere spacio? Quid ante Isocratem, quid post eius auditores, eorumque discipulos clarum in oratoribus fuit? Adeo quidem artatum angustiis temporum, ut nemo memoria dignus, alter ab altero, videri nequiverint. Neque hoc in Graecis, quam in Romanis, evenit magis.

17. Nam, nisi aspera ac rudia repetas, et inventi laudanda nomine, in Accio circaque eum romana tragoedia est. Dulcesque latini leporis facetae per Caecilium, Terentiumque et Afranium suppari aetate nituerunt. Historicos (ut et Livium quoque priorum aetati adstruas) praeter Catonem, et quosdam veteres et obscuros, minus

et capite facundiae imitatio nostra derivat

Omnium, quos paulo ante enumeravimus. Leve in hoc loco mendum est, sed tamen eiusmodi, ut viris doctis tenebras offuderit. Scribendum: omniumque, quos paulo ante enumeravimus. Intelligit Tragicos et Comicos paulo ante commemoratos. Quae quam facile haustum sit a sequenti quos, monere nihil attinet. Nec compositio quae, quos, asperior videri debet, quam in Nepote Epam. 8: omniaque, quae collegae dixerant. Plura eiusdem generis collegit I. M. Heusingerus ad Nepot. Lyssandr. 1.

Adeo quidem artatum. Scribendum: Id adeo quidem artatum. Id excidit vicinitate similitum syllabarum.

Nemo — nequiverint. Exempla, quibus nemo cum numero plurali struitur, collegit Oudendorp. ad Appuleii Met. IV, p. 302. Vascos. videri quiverit.

Inventi laudanda nomine. II, 9: novitate inventi a se operis commendabilem.

Circaque eorum. Alias, circa quo-

rum. RHENAN. Ego legendum puto: circaque eum. BVRER. Editor Basil. eorum delevit. Recte Burer. Seneca Pater Praef. Contr. I, p. 65: Quicquid romana facundia habet, quod insolentis Graeciae, aut opponat, aut praeferat, circa Ciceronem effloruit; ubi vide Io. Schulting.

Dulcesque latini leporis facetae. Manil. IV, 528: Nec triste ingenium, sed dulci tincta lepore Corda creat.

Suppari aetate. Sic correxit Acidalius. Edit. pr. sub pari aetate; quod natum ex scriptura subpari pro suppari. Vide Cl. P. Burmann. Sec. ad Anthol. Lat. tom. I, p. 535.

Et, ut Livium. Alias, ut et. BVRER. Editor Basil. et expunxit. Legendum cum Burerio, ut et. Nec insolens est, et quoque iungi. Liv. Epit. 82: et castris quoque expugnatis; ubi vide Drakenb. Sic et etiam. Sueton. Aug. 19: Tumultus post haec, et etiam rerum novarum initia. Tres copulae cumulantur in lapide apud Gruter. p. 173, 2: macellum vetustate collapsum pecunia restituerunt, etiamque et menas laqueos posuerunt,

LXXX annis circumdatum aevum tulit: ut nec poëlarum in antiquius citeriusve processit ubertas. At oratio, ac vis forensis, perfectumque prosae eloquentiae decus, ut idem separetur Cato, (pace P. Crassi, Scipionisque et Laelii et Gracchorum et Fannii et Ser. Galbae dixerim) ita universa sub principe operis sui erupit Tullio, ut delectari ante eum paucissimis, mirari vero neminem possis, nisi aut ab illo visum, aut qui illum viderit. Hoc idem evenisse grammaticis, plasticis, pictoribus, sculptoribus, quisquis temporum institerit notis, reperiet, et eminentia cuiusque operis artissimis temporum claustris circumdata. Huius ergo praecedentisque

Citerius. Eleganter pro propius, recentius. Cicero de Legib. III, 2: *ut ad haec citeriora veniam et notiora nobis.* De hac notione, non omisso Velleii loco, pulchre et copiose Gronov. Observ. IV, 11, p. 167.

Fanni. Exempl. vetus habet, *Fannii.* BYNER.

Ser. Galbae. Ita correxit Editor Basil. vitium edit. pr. *Servi Galbae.*

Grammaticis. Hanc scripturam frustra sollicitant viri eruditi. Galenus Protrept. ad Artes p. 1: *εὐτέρων δ' ἱπρίης ὁ δυνήτος χροός, ζωγράφος, ἀλέσκει, γραμματικῶν, τίκτοντες τε καὶ ἀρχιτέκτονες, καὶ λιθηλόγοι.* Verissimam esse Velleii rationem, historia docet. Nam qui artis Grammaticae principes numerantur, Aristophanes, Aristarchus, Orates Mallotes, Apollodorus, etc. eadem fere aetate floruerunt. Quod si Velleius Latinos potius, quam graecos Grammaticos spectavit, non minus vera reperitur eius ratio. Nam Varro, Nigidius, et alii clari inter Latinos Grammatici, quos Suetonius recenset, eodem fere tempore vixerant.

Sculptoribus, quisquis temporum in-

stiterit notis. Exemplar vetus sic scriptum habet: *scaltoribusq. uisquisq. temporum institerit notis.* Ego litterarum positione ducor, ut sic legendum existimem: *sculptoribusque, ut quisquis temporum institerit notis;* aut sic: *sculptoribusque et quisquis temporum institerit notis.* BYNER. Nulla causa est, quare a Rhenani lectione recedamus.

Reperiet, et eminentiam — circumdatam. Exemplar vetus sic habet: *reperiet eminentia — circumdatam.* BYNER. Restituimus: *reperiet, et eminentia — circumdata.* Bene Rhenanus addidit et, quod ultima syllaba verbi *reperiet* absorpserat.

Huius ergo praecedentisque seculi etc. Exemplar vetus sic habet: *Huius ergo recedentis mq. seculum ingeniorum similitudines congregantesq. se et in studium par et memolumentum.* Hic ideo vetusti codicis formam lectori proposuimus, ut videat, quibus laboribus Velleius a mendis, quibus scatebat innumeris, fuerit repurgandus. BYNER. Rhenanus sic edidit: *Huius ergo praecedentisque seculi ingeniorum similitudines congregantis et in studium par et in emolumentum.* Scri-

seculi ingeniorum similitudinis, congregationisque et in studium par, et in emolumentum, causas cum semper requiro, numquam reperio, quas esse veras confidam, sed fortasse veri similes: inter quas has maxime. Alit aemulatio ingenia: et nunc invidia, nunc admiratio imitationem accendit: matureque, quod summo studio peti- tum est, ascendit in summum, difficilisque in perfecto

bendum: *Huius ergo, praecedentisque seculi ingeniorum similitudinis, congregationisque et in studium par, et in emolumentum etc.* Quod sine dubitatione in textum admihi. Librarium in fraudem induxit trium genitivorum cum uno nomine *causa* coniunctio. Livius Praef. *me ipsum consuluisse memoriae rerum gestarum principis terrarum populi*. Plin. H. N. II, 8: *trium maximarum rerum naturas partium magnitudinem detegit*. Plura Drakenborch. ad Liv. XXV, 15. Vt hic *recedentis viticis* pro *praecedentis*, sic II, 118, contrario errore *praecepit* pro *recepit*. De voce *emolumentum* ad II, 78, dicemus.

Et in emolumentum. Vocem, quae excidit, sic restituit: *et in idem emolumentum*.

Inter quas has maxime. Acidalius tentabat: *interque eas has maxime*. Nihil mutandum. Livius Ep. 88: *Italiam caedibus implevit, inter quas omnes Praenestinos etc.* Sueton. Caes. 52: *Dilexit et reginas, inter quas Eunoën*: etsi ibi quoque cl. Ernestus malit, *interque eas*.

Imitationem accendit. Sic verissime Acidalius; quod in textum recepi. Edit. pr. *incitationem accendit*.

Matureque. Idem Acidalius pari felicitate ex *naturaque*, quod est in ed. pr., fecit *matureque*; quod et ipsum restitui. Quis *natura* ferat in tanta vi-

cinitate vocis *naturaliter*? Et constat, haec verba perpetuo confundi.

Difficilisque in perfecto mora est. G. Vossius praeclare vidit, Velleium ad literarum studia traduxisse, quod Hippocrates Aphorism. Sect. I, 3, de athletarum valetudine dixerat: *αὐτὸν ἔκρινεν ἐν τῇ ἐργασίᾳ, ὅτι ἐν τῇ ἐργασίᾳ οὐ γὰρ δύναται μένειν ἐν τῇ αὐτῇ, οὐδὲ ἀποκρίνεται. καὶ δὲ οὐκ ἀποκρίνεται, οὐκ ἔτι δύναται ἐπὶ τὸ βέλτερον ἐκτελεῖν. λείπεται οὖν ἐπὶ τὸ χεῖρον.* Quod elegantissime expressit Celsus de Medic. II, 2: *Si plenior aliquis, et speciosior, et coloratior factus est, suspecta habere bona sua debet. Quas quia neque in eodem habitu subsistere, neque ultra progredi possunt, fere retro, quasi ruina quadam, revolvuntur.* Ab Hippocrate hanc etiam sententiam sumsit Eustat. ad Od. Δ, p. 439, de Oto et Ephialte: *εὐ ταχὺ ἀνθήσκοντες ταχὺ ἀπεβήσκον, καὶ οὐκ οὐδὲν, ὅτι οὐ γὰρ αὐτὸς ἔκρινεν ἐν τῇ ἐργασίᾳ.* Cuius loci indicium debeo Valckenario meo. Sed nescio, an Velleius simul respexerit Cicer. Tusc. Disp. II, 2: *Oratorum laus ducta ab humili venit ad summum, ut iam, quod natura fert in omnibus fere rebus, senescat, brevique tempore ad nihilum ventura videatur.* Seneca Pater Praef. Contr. I, p. 66: *fati maligna perpetuaque in omnibus rebus lex est, ut ad summum perducta, rursus ad infimum, velocius quā*

mora est; naturaliterque, quod procedere non potest, recedit. Et, ut primo ad consequendos, quos priores ducimus, accendimur, ita, ubi aut praeteriri, aut aequari eos posse desperavimus, studium cum spe senescit, et, quod adsequi non potest, sequi desinit, et, velut occupatam relinquens materiam, quaerit novam: praeteritoque eo, in quo eminere non possumus, aliquid, in quo nitamur, conquirimus: sequiturque, ut frequens ac mobilis transitus maximum perfecti operis impedimentum sit

18. Transit admiratio ad conditionem temporum, et ad urbium. Vna ūrbs Attica pluribus annis eloquentiae, quam universa Graecia, operibusque floruit; adeo ut

dem quam adscenderant, relabantur; ubi ob oculos habuit illa Laberiana apud Macrobi. Saturn. II, 7: *Summum ad gradum cum claritatis veneris, Consistes aegre, et citius quam adscendas, decides.* Senecam imitando expressit Lucanus I, 70: *Invida factorum series, summisque negatum Stare diu;* et vs. 81: *In se magna ruunt. Laetis hunc numina rebus Crescendi posuere modum.* Seneca Cons. ad Helv. 23: *ubi incremento locus non est, vicinus occasus est.* — *Indicium imminentis exitii maturitas, et appetit finis, ubi incrementa consumpta sunt.* Calpurn. Flacc. Decl. VIII: *Nesciunt stare successus, et quoties prodire felicitas non potest, redit, vel potius recedit;* ut Gronovius ex Velleio nostro ascribebat.

Aliquid, Pro aliud quid, ut saepe apud optimos quosque; ne cum Perizonio aliud legas. Vide quos laudat cl. Ernestus ad Tacit. Annal. I, 4.

Transit admiratio ad conditionem temporum, et ad urbium. Schegkii, cuius ingenio Velleius parum aut

nihil debet, hic bene emendat: *Transit admiratio ab conditione temporum et ad urbium;* scil. conditionem. Forte etiam transeat pro transit scribendum, ut Heinsius suspicatur.

Vna urbs Attica pluribus annis eloquentiae, etc. Huius loci emendatio cum male cessisset Velleii Interpretibus, Gronovius Observ. II, 23, non mutanda verba, sed hoc modo explicanda esse censuit, « Eloquentiam » quasi hominem considerat, eiusque » et annos et opera laudat. *Anni eloquentiae* dicuntur, quia non annos » modo, sed secula aliquot continuant Athenae ingenii et gignendis » et nutriendis. *Opera eloquentiae,* » scripta edita, per innumeras illas » species, quibus illa se induit ». Quae ratio quam dura sit, vel me tante, intelligitur. Nos in Hist. Crit. Orat. Gr. p. xxxvii, feliciter emendavimus: *Vna urbs Attica pluribus saeculae eloquentiae, quam universa Graecia, operibus effloruit.* Inde, quae sunt huic correctioni firmandae, petantur. *Vascos. operibus floruit.*

corpora gentis illius separata sint in alias civitates, ingenia vero solis Atheniensium muris clausa existimes. Neque ego hoc magis miratus sum, quam neminem Argivum, Thebanum, Lacedaemonium oratorem, aut dum vixit auctoritate, aut post mortem memoria dignum existimatum. Quae urbes (et in Italia) talium studiorum fuere steriles, nisi Thebas unum os Pindari inluminaret. Nam Alcmana Lacones falso sibi vindicant.

¶ Corpora gentis illius separata sint. Vix dubitem, quin a Velleii manu sit: ut corpora gentis illius sparsa sint in alias civitates.

Separata sint. Sublato sint, concinnior est oratio; quod recte vidit Grut.

Ingenia vero solis Atheniensium muris etc. Hic locus expressus est e Ciceronis Bruto 13: *Hoc autem studium non erat commune Graeciae, sed proprium Athenarum. Quis enim aut Argivum oratorem, aut Corinthium, aut Thebanum scit fuisse temporibus illis? nisi quid de Epaminonda, docto homine, suspicari libet. Lacedaemonium vero usque ad hoc tempus, audiui fuisse neminem.* Ex quibus locis inter se comparatis, quid nativa Ciceronis simplicitas ab argutiis Velleii differat, cognoscere licet. Vide Histor. Crit. Orat. Gr. I. c.

Existimatum. Quae urbes talium studiorum. Exemplar vetus habet:

existimatumque urbes et in Italia talium studiorum. Coniicio legendum: *quae urbes, et multae aliae, sive item aliae, talium studiorum.* Mihi tamen prior lectio melius placet. BVRER. Rhenanus verba, *ei in Italia*, quae glossam sapiunt, recto iudicio omisisse videtur. Nos certe uncis sepsimus.

Ni Thebas — illuminaret. Exempl. vetus habet: *nisi Thebas.* BVRER. — *Illuminaret.* Poëta vetus Anthol. lat. tom. II, p. 149: *Agori superbo qui creatus germine, patriam, senatum, coniugemque illuminas.*

Os Pindari. Plinius H. N. II, 12, quo in metu fuisse Stesichori et Pindari vatium sublimia ora palam est. Ceterum Thebas quoque illustravit Pindari aemula, Corinna. Themistius Or. XXVII, p. 234, ὡς τὴν Βουστίαν ἐκάλουν, — ἀλλ' ὅμως Πίνδαρος καὶ Κόρινθα, καὶ Χαϊρόδος, οὗα ἰσαλύνθησαν τῆς οὐδ'.

C. VELLEII PATERCVLI HISTORIAE ROMANAE

A D

M. VINICIVM Cos.

LIBER II.

Potentiae Romanorum prior Scipio viam aperuerat, luxuriae posterior aperuit; quippe remoto Carthaginis metu, sublataque imperii aemula, non gradu, sed praecipiti cursu, a virtute descitum, ad vitia transcursum;

Remoto Carthaginis metu. Huc, ni fallor, pertinet illud Varronis de Vita Pop. Ro. lib. II, apud Non. Marcell. p. 481: *Propter res secundas, sublato metu, non in commune spectant, sed suum quisque diversi commodum faciliantur.* Quam ipsam rem ita expressit Sallustius Ing. 45: *sibi quisque ducere, trahere, rapere. Ita omnia in duas partes abstracta sunt. Resp. quae media fuerat, dilacerata.* Idem Histor. I, apud Augustin. de C. D. II, 18: *Postquam, remoto metu punico, similitudines exercere vacuum fuit, plurimae turbas, seditiones, et ad postremum bella civilia orta sunt.* Ex quibus Sallustii verbis colorem duxit Auctor Epigrammatis de Asdrubale,

Anthol. Lat. tom. I, p. 200: *Tu quoque, Roma, doles; nam, dum cadit aemula virtus, In te converti, quae geris, arma vides.* Florus II, 15, 5: *Carthaginem servandam, ne metu ablato aemulae urbis, luxuriari felicitas inciperet.* Adde eundem III, 12, 2, et ibi interpretes.

Imperii aemula. Ex Sallustio Catil. 10: *ubi Carthago, aemula imperii romani, ab stirpe interiit.*

Non gradu, sed praecipiti cursu a virtute descitum. Imitatur Sallustium Hist. I, apud Augustin. l. c. *Ex quo tempore maiorum mores non paulatim, ut antea, sed torrentis modo praecipitati.*

vetus disciplina deserta, nova inducta; in somnum a vigiliis, ab armis ad voluptates, a negociis in ocium conversa civitas. Tum Scipio Nasica in Capitolio porticus; tum quas praediximus, Metellus; tum in circo Cn. Octavius multo amoenissimam, moliti sunt: publicamque magnificentiam secuta privata luxuria est. Triste deinde, et contumeliosum bellum in Hispania, duce latronum Viriatho, secutum est: quod ita varia fortuna gestum est, ut saepius Romanorum gereretur adversa. Sed interempto Viriatho, fraude magis quam virtute Servilii Caepionis, Numantinum gravius exarsit. Haec urbs nunquam x plura quam propriae iuventutis armavit: sed, vel ferocia ingenii, vel inscitia nostrorum ducum, vel fortunae indulgentia, cum alios duces, tum Pompeium, magni nominis virum, ad turpissima deduxit foedera (hic primus e Pompeiis Cos. fuit) nec minus

Nunquam x plura quam propriae iuventutis. Haec est scriptura editionis primae, quam Editor Basil. ita tentavit: *nunquam decem millibus plura, quam pr. iuv.* Equidem sequar Aldi Nepotis transpositionem: *nunquam plura, quam X millia propriae iuventutis.* Sic Velleius II, 24: *haud plura quam XXX armatorum millia.* Nota numeri millenarii *M.* in veteri codice et hic et aliis locis ob causam, quam Gronov. ad Liv. XXXIV, 10, tradit, omissa est. Heinsius particulam *quam* inducendam putabat, nescio quomodo sibi persuadens, veteres semper ante numeralia *quam* omisisse: eique temere assensus est Burmannus. Enimvero etsi haec ellipsis frequentissima est, praesertim apud vetustiores scriptores, non tamen perpetua existimari debet; ut vel ex Velleiano loco, quem paullo ante adscripsimus, apparet. Nepos

Thrasylb. 8: *non plus habuit seum, quam triginta de suis.* Idem Eum. 12: *non amplius, quam triduum, fame fatigatus.* Plin. H. N. XXV, 17: *si plura quam quatuor bibantur.* Gell. XVI, 10: *neque amplius quam mille quingentum aeris in censum deferebant.* Bina Ciceronis exempla laudavit Ier. Marklandus, docte explicateque de hac forma disputans, Animadvers. in Ciceronem anglice scriptis, p. 114.

Inscitia. Exemplar vetus habet, *inscia.* BYRER.

Hic primus e Pompeiis consul fuit. Haec verba, alieno loco posita, Acidalius revocat post vocem *Pompeium.* Optime. Sed vereor, ne plura in hoc loco turbata vitiatque sint. Quis enim Q. Pompeium, cuius nomen ob natalium sordes, mores his initiis dignos, et res infelicitate gestas, apud omnes infame et detestabile fuit, a Velleio magni nominis virum appel-

turpia ac detestabilia Mancinum Hostilium consulem. Sed Pompeium gratia impunitum habuit, Mancinum verecundia. Quippe non recusando perduxit huc, ut per Feciales nudus, ac post tergum religatis manibus, dederetur hostibus. Quem illi recipere se negaverunt, sicut quondam Caudini fecerunt, dicentes, publicam violationem fidei non debere unius lui sanguine.

2. Immanem deditio Mancini civitatis movit dissensionem. Quippe Tib. Gracchus, Tib. Gracchi, clarissimi atque eminentissimi viri, filius, P. Africani ex filia nepos, quo quaestore et auctore id foedus ictum erat, nunc graviter ferens aliquid a se factum infirmari, nunc similis vel iudicii, vel poenae metuens discrimen, tribunus pl. creatus, vir alioqui vita innocentissimus, ingenio florentissimus, proposito sanctissimus, tantis denique adornatus virtutibus, quantas perfecta et natura et in-

latum credat? Velleius, nisi vehementer fallor, hoc modo scripserat: *tum Pompeium: (hic primus e Pompeiis, magni nominis viris, consul fuit) ad turpissima deduxit foedera.*

Quippe non recusando perduxit huc. Ego nihil hic intelligo. Forte quaedam ad sententiam perficiendam necessaria, librarii culpa, exciderunt. Vide Ciceron. de Offic. III, 30, quem Interpretes laudant, et Livium Epit. 56.

Caudini fecerunt. Melius fecerant, ut Heinsius scribit.

Publicam violationem fidei. H. Grotius de I. B. et P. II, 15, 16, legit: *publicae violationem fidei.* Sed sic perit vis et venustas oppositi, quod est in *publicam et unius.* Seneca Pater Suas. 7, p. 53: *Pro uno homine iactura publica pacisceris.* Contr. V, p. 389: *Nunquam unius facto publica fama corrumpitur.* Satius igitur est, vulgatam lectionem sequi, praesertim cum eam

imitatione sua confirmet Sulpicius Sever. I, 29: *Ita paucorum scelus publico exitio punitum.*

Proposito sanctissimus. Graevius ad Cic. pro Dom. 8, *propositum h. l. accipit pro ratione vitae.* At sic *proposito sanctissimus* nihil differt a *vita innocentissimus.* Teneamus igitur tritam et vulgarem verbi significationem. An legendum *proposito constantissimus?* ut II, 60: *Asinius Pollio, firmus proposito, et Iulianis partibus fidus.* Sed sanctum Gracchi propositum fuisse, docet Sallust. Iug. 46: *Nam postquam Tiberius, et C. Gracchus vindicare plebem in libertatem, et paucorum scelera patefacere coepere.*

Quantas perfecta et natura et industria etc. Editor Basileensis ablativus *natura, industria*, inscienter pro nominativis capiens, haec ita corrumpit: *quantas perfecta et natura et industria mortalis conditionis recipit.* Velleium

dustria mortalis conditio recipit, P. Mucio Scaevola, L. Calpurnio Coss. abhinc annos CLXII descendit a bonis; pollicitusque toti Italiae civitatem. simul etiam promulgatis agrariis legibus, omnium statum concutientibus, summa imis miscuit, et in praeruptum atque anceps periculum adduxit remp. Octavioque collegae, pro bono publico stanti, imperium abrogavit: triumviros agris dividendis, coloniisque deducendis, creavit se, socerumque suum consularem Appium, et Gracchum fratrem, admodum iuvenem.

3. Tum P. Scipio Nasica, eius, qui optimus vir a senatu iudicatus erat, nepos, eius, qui censor porticus in Capitolio fecerat, filius, pronepos autem Cn. Scipionis, celeberrimi viri, P. Africani patrui, privatusque et togatus, cum esset consobrinus Tib. Gracchi, patriam cognitioni praeferens, et quidquid publice salutare non esset, privatim alienum existimans (ob eas virtutes pri-

ob oculos habuit Ciceron. de Orat. I, 9: *At vero Gracchi filii deserti, et omnibus vel naturae, vel doctrinae praesidiis ad dicendum parati, eloquentia rempublicam dissipaverunt.* Hanc ipsam loquendi formulam, paululum variatam, Velleius repetit II, 97: *adolescenti tot tantarumque virtutum, quot et quantas natura mortalis recipit, vel industria perficit.* Adde II, 104: *neque illi spectaculo simile conditio mortalis recipere videtur.*

Omnium statum concutientibus. Scriptura edit. pr. haec est: *omnibus statim concupiscentibus.* Sed felix et palmaria Lipsii emendatio, quam in textum recipere non dubitavi. Formam loquendi illustant Hhuus. ad h. l., et Duker. ad Flor. III, 23, 3.

Praeruptum atque anceps periculum. *Praeruptum* pro praeepe, periculi

plenum. Seneca Pater Praef. Controv. V, p. 355: *virium fiducia aliis metuenda et praerupta audere.* Pseudo-Hegesippus, cui vox hoc sensu familiaris est, I, 24: *ut praerupto sese periculo daret.* Vide Wass. ad Sallust. Catil. 35. *Abruptum discrimen* dixit Ammian. Marc. XVI, 2. Et sic *abruptus* saepe apud alios, ut Liv. XXI, 44, et Quintilian. Decl. XVIII, 11.

Imperium. *Imperium* de Tribuno pl. dicit, non *potestatem*, ut alii fere semper dicunt. Qua de re vide Duker. ad Flor. III, 14, 6.

Coloniisque. Lipsius scribit, *coloniisque*; quem recte sequitur Freina. Supplem. Liv. 58, 26, p. 1095.

Patrui. Sic ed. pr. *Patrui* correxit Editor Basil.

Ob eas virtutes. Malim cum Aldo *Nepote: ob quas virtutes.*

mus omnium absens pontifex max. factus est) circumdata laevo brachio togae lacinia, ex superiore parte Capitoli, summis gradibus insistens, hortatus est, qui salvam vellent rempublicam, se sequerentur. Tum optimates, senatus, atque equestris ordinis pars melior et maior, et intacta perniciosi consilii plebs, intruere in Gracchum, stantem in area cum catervis suis, et concientem pene totius Italiae frequentiam. Is fugiens, decurrensque clivo Capitolino, fragmine subsellii ictus, vitam, quam gloriosissime degere potuerat, immatura morte finivit. Hoc initium in urbe Roma civilis sanguinis, gladiatorumque impunitatis fuit. Inde ius vi obrutum, potentiorque habitus prior; discordiaeque civium, antea conditionibus sanari solitae, ferro diiudicatae; bellaque non causis inita, sed pro ut eorum merces fuit. Quod haud mirum est. Non enim ibi consistunt exempla, unde coeperunt; sed quamlibet in tenuem recepta tramitem, la-

Circumdata. Est e correctione Aldi Nepotis. Edit. pr. cum data.

Ex superiori. Exempl. vetus habet: ex superiore. BYRER.

Concientem pene totius Italiae frequentiam. II, 20, quo nomine ingentem totius Italiae frequentiam in urbem acciverat.

Ius vi obrutum. Etsi non temere muto hanc lectionem, pronior tamen sum in hanc partem, ut Velleium scripsisse putem: *ius vi obrutum*, Liv. III, 56: implorare praesidium populi, qui omnia iura populi obrisset, ubi MSS. quidam apud Drakenh. pari errore, obruisset. Contrario modo his peccatum est in Nazarii Panegyri. Constantin. 3: cuius (oratoris) copia tam larga, tam felix, quae, cum virtutes attraxerit, non aut circumventa numero, desperato exitu, stupeat, aut obterat magnitudinem? ubi e vestigiis Cod. Putean. ob-

teratur magnitudine, scribendum: obruatur magnitudine. Alter locus est, cap. 31, et mira cum voluptate, conceptus e vita terror, insultatione interitus obterebatur. Repone: obruebatur. Quintilian. Decl. VI, 16: tot voluptates obruere possunt unum dolorem.

Antea conditionibus. Sic Editor Basil. scripsit. Edit. pr. ante a conditionibus.

Non enim ibi consistunt exempla. Imitatur, ut solet, Sallustium Catil. 51: omnia mala exempla ex bonis orta sunt: sed ubi imperium ad ignaros, aut minus bonos pervenit; novum illud exemplum ab dignis et idoneis ad indignos et non idoneos transfertur.

In tenuem recepta tramitem, etc. Eadem translatione Quintilian. V, 14, p. 261: Feratur eloquentia non semitis, sed campis, ac sibi viam, si quando non accepit, faciat. Plura Inter-

tissime evagandi sibi viam faciunt: et, ubi semel recto deerratum est, in praeceps pervenitur; nec quisquam sibi putat turpe, quod alii fuit fructuosum.

4. Interim dum haec in Italia geruntur, Aristonicus, qui, mortuo rege Attalo, a quo Asia populo romano hereditate relicta erat, sicut relicta postea est a Nicomede Bithynia, mentitus regiae stirpis originem, armis eam occupaverat. Is victus a M. Perperna, ductusque in triumpho, sed M'. Aquilio, capite poenas dedit; cum initio belli Crassum Mucianum, virum iuris scientissimum, decedentem ex Asia proconsulem interemisset. Et P. Scipio Africanus Aemilianus, qui Carthaginem deleverat; post tot acceptas circa Numantiam clades, creatus iterum Cos. missusque in Hispaniam, fortunae virtutisque expertae in Africa respondit (in Hispania) et intra annum ac tres menses, quam eo venerat, circumdatam operibus Numantiam, excisamque aequavit solo. Nec quisquam ullius gentis hominum ante eum

pretes ad illud Phaedri III, Prolog. 38: *Ego porro illius semitam feci viam.*

In praeceps pervenitur. II, 10, a *pravis in praecipitia pervenitur.*

Nec quisquam putat turpe. Exempl. vetus habet: *nec quisquam sibi putat turpe.* BYRR. II, 22: *nec quidquam videretur turpe, quod esset quaestuosum.*

Aristonicus, qui. Editor Basil. qui delevit, cum potius is ante victus tollere debuisset, ut Heinsius fecit.

Hereditate. Sic Aldus Nepos edidit. Edit. pr. *hereditati.*

Occupaverat. Editor Basil. *occupat.*

M. Perperna. Edit. pr. *M. Perperna.* Vide Duker. ad Flor. II, 20, 6.

Ductusque in triumpho, sed M. Aquilio. Aldus Nepos et Sigon. Fast. ad a. 624, rectissime legunt: *ductusque in*

triumpho, sed a M. Aquilio. Particula *sed* conditionem quandam et adiunctionem significat. II, 8: *filiorum, sed alterius in adoptionem dati.* II, 41: *Caesar magno illi Alexandro, sed sobrio, neque iracundo, simillimus.* II, 88: *equestri, sed splendido genere natus.* Cic. in Pison. 11: *buccae dignae Capua, sed illa vetere.* Vide Burm. ad Petron. 128.

Proconsulem. Vide Dukerum ad Flor. II, 20, 5.

Et P. Scipio. Vossius malit: *At P. Scipio.* Sed et saepe transitioni inseruit, ut cap. seq. *Et ante eum.* II, 33: *Et Lucullus;* ubi Acidalius etiam at praeferebat.

In Hispania. Haec verba, Heinsius obsecutus, uncis circumscripsi.

clariori urbium excidio nomen suum perpetuae commendavit memoriae. Quippe, excisa Carthagine ac Numantia, ab alterius nos metu, alterius vindicavit contumeliis. Hic, eum interrogante tribuno Carbone, quid de Tib. Gracchi caede sentiret? respondit: si is occupandae reipublicae animum habuisset, iure caesum. Et, cum omnis concio adclamasset, *Hostium*, inquit, *armatorum totiens clamore non territus, qui possum vestro moveri, quorum noverca est Italia?* Reversus in urbem, intra breve tempus, M'. Aquilio, C. Sempronio Coss. abhinc annos CL, post duos consulatus, duosque triumphos, et bis excisos terrores reipublicae, mane in lectulo reperiatus est mortuus, ita ut quaedam elisarum faucium in cervice reperirentur notae. De tanti viri morte nulla habita est quaestio: eiusque corpus velato capite elatum est, cuius opera super totum terrarum orbem Roma extulerat caput. Seu fatalem, ut plures, seu conflam

Clariori. Lege claviore. BVRER.

Hostium armatorum totiens clamore, etc. Scipionis dictum hoc modo refert Valer. Max. VI, 2, 3: *Taceant, quibus Italia noverca est. Non efficiatis, ut solutos vereat, quos alligatos adduxi.* Paulo aliter Aurel. Victor de Vir. Ill. 58: *Taceant, quibus Italia noverca, non mater est: Quos ego sub corona vendidi.* Sed cum Velleio prorsus convenit Plutarch. Apophthegm. p. 201. E. *Επὶ οὐδὲ ποτε κρατοκίδων ἀλκλαγμὸς ἰθροῦθαι, οὐτε ἐν ἐνδράων, ὧν οὐ μήτρα τὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ μήτραν οὐσιν ἰσχύει.* Prius amaram habet servitutis exprobrationem; sed posterius magis consentaneum celso et magnifico Scipionis animo. *Italiam novercam* praeclare illustrat Gron. Obs. III, 11, p. 533. Sed fontem, unde Scipionis dictum fluxerit, primus monstravit P. Wesselingius

Observ. I, 1, qui est Plato Menex. p. 404. B. *ἀλλ' αὐτοχθόνες, καὶ τῶ ὄντι ἐν πατρίδι οἰκούντες καὶ ζῶντες, καὶ τριφυμίους οὐχ ὑπὸ μητρίας, ὥς ἄλλοι, ἀλλ' ὑπὸ μητρός, τῆς χώρας ἐν ᾗ ὄκουν.*

CL. Aldus Nepos legit, CLVIII.

Et bis excisos terrores reipublicae. Utitur verbis Ciceronis pro Muren. 18: Bis consul fuerat P. Africanus, et duos terrores huius imperii, Carthaginem Numantiamque, delaverat. Ex quo hic etiam legere malim: et binos excisos terrores.

Cuius opera super totum terrarum orbem, etc. Hic unus locus est, quod sciam, ubi Velleius nimio captandorum acuminum amore in frigus putidum et puerile inciderit. Reliquis locis hoc studium tanta prudentia rexit, ut, etiamsi crebritatem argutiarum reprehendas, tamen elegantiam et concinitatem laudes.

insidiis, ut aliqui prodidere memoriae, mortem obiit; vitam certe dignissimam egit, quae nullius ad id temporis praeterquam avito fulgore vinceretur. Decessit anno ferme LVI. De quo si quis ambiget, recurrat ad priorem consulatum eius, in quem creatus est anno XXXVI, ita dubitare desinet.

5. Ante tempus excisae Numantiae, praeclara in Hispania militia D. Bruti fuit: qui, penetratis omnibus Hispaniae gentibus, ingenti vi hominum, urbiumque potius numero, aditis quae vix audita erant, Gallaeci cognomen meruit. Et ante eum paucis annis tam severum illius Q. Macedonici in his gentibus imperium fuit, ut, cum urbem Contrebiā nomine in Hispania oppugnaret, pulsas praecipiti loco quinque cohortes legionarias, eodem protinus subire iuberet: facientibusque omnibus in procinctu testamenta, velut ad certam mortem eundem foret, non deterritus proposito, (perseverantia ducis) quem moriturum miserat, militem victorem recepit. Tantum effecit mixtus timori pudor, spesque despe-

Recurrat. Editor Basil. *recurret.* Male.

A. Bruti. Sic ed. pr. Sed *D. Bruti* scripsimus cum Aldo Nepote. Vide Freinsheim. ad Flor. II, 17, 12.

Numero. Ex glossa irrepisse, bene vidit Lipsius.

Aditis quae vix audita erant. Sigon. Fast. ad a. 617, hunc locum ita laudat: *aditis quae vix audita erant.* Sed vulgata praefenda. Brutus Oblivionis flumen transiit, et usque ad extremum Oceanum penetravit. Quae loca vix audita erant Romae illis temporibus, et miraculi simile haberetur, Brutum ea cum exercitu adiisse. Vide Florum II, 17, 12.

Gallaeci. Edit. pr. *Galloci.*

In procinctu testamenta. Locus no-

bilis, et ab omnibus certatim adhibitus ad illustrandam §. I, inst. de Testament. ordin.

Perseverantia ducis. Manifestum glossema, ut bene iudicat Davis. ad Cic. Tusc. Disp. III, 1: Quare uncis inclusimus.

Spesque desperatione quae sita. In hac sententia variis modis exprimenda veteres semper ludunt cum adumine quodam. Cicero ad Div. V, 13: *Te spes aliqua consolatur: nos erimus desperatione fortes.* Virgil. Aen. II, 354: *Vna salus victis, nullam sperare salutem.* Vbi plura La Cerda. Ovid. Trist. I, 17, 4: *Audaces cogimur esse metus.* Seneca N. Q. II, 59: *Animus ex ipsa desperatione sumatur.* Ad Velleium proximo, accedunt, Curt. V, 4: *saepe desperatio*

VEL. PATERC. Hist.

G

ratione quaesita. Hic virtute ac severitate facti, at Fabius Aemilianus, Pauli exemplo, disciplinae in Hispania fuit clarissimus.

6. Decem deinde interpositis annis, qui Tib. Gracchum, idem Caium, fratrem eius, occupavit furor, tam virtutibus eius omnibus, quam huic errori similem, ingenio etiam, eloquentiaque longe praestantiorum. Qui cum summa quiete animi civitatis princeps esse posset, vel vindicandae fraternae mortis gratia, vel praemuniendae regalis potentiae, eiusdem exempli tribunatum ingressus, longe maiora et acriora repetens, dabat civitatem omnibus Italicis. Extendebat eam pene usque Alpeis; dividebat agros; vetabat quemquam civem plus quingentis iugeribus habere: quod aliquando lege Licinia cautum erat: nova constituebat portoria; novis coloniis replebat provincias; iudicia a senatu transfere-

spei causa est, et Orosius V, 15: tandem Marius consul forti desperatione spei viam fecit. Vide Freinshem. ad Curt. l. c. et ad Flor. II, 18, 13.

At Fabius Aemilianus, Pauli exemplo, disciplinae, etc. Distingue cum Lipsio: at Fabius Aemilianus, Pauli, exemplo disciplinae in Hispania fuit clarissimus. In Pauli Lipsius subintelligit filius. Verum cum Latini hanc Graecorum rationem non tam in suis, quam in peregrinis nominibus sequantur, ut Asdrubal Gisgonis, Seleucus Antiochi, de quibus vide Interpretes ad Liv. XXVIII, 12, et Duker. ad Flor. II, 6, 19, malim vocem filius addere, quae per unam litteram F notata facile excidere potuit. Exemplum disciplinae Q. Fabii Max. narrat Valer. Max. II, 7, 91; et Frontin. IV, 1, 42: ubi viri docti male Servilianum intelligunt, cum ex Velleio Aemilianus sit intelligendus.

Longe maiora et acriora repetens. Forte legendum: longe maiora et altiora petens. Liv. IV, 13: Ipse ad altiora et non concessa tendere. Sueton. Caes. 26: altiora iam meditans. De his ipsis Gracchis Lucan. VI, 795: Legibus immodicos, ausosque ingentia Gracchos. Altior et acrior saepe permutari, ostendit Heins. ad Ovid. Rem. Am. 651. Petero idem est, quod appetere apud Nepot. Pausan. 2: coepit maiores appetere res. Re in repetens natum est ex ultima syllaba vocis praecedentis.

Plus quingentis iugeribus habere. De hac lege Gracchi, vide Vossium ad h. l. et Duker. ad Liv. Epit. 58.

Iudicia a senatu transferebat ad equites. De hac lege est locus elegans, sed mutilus, Varronis de Vita Pop. Ro. lib. IV, apud Non. Marcell. p. 454: In spem adducebat, non plus soluturos quam vellent. Iniquus equestri ordini iudicia tradidit, ac bicipitem oi-

bat ad equites; frumentum plebi dare instituerat; nihil immotum, nihil tranquillum, nihil quietum denique in eodem statu relinquebat: quin alterum etiam continuavit tribunatum. Hunc L. Opimius Cos. qui praetor Fragellae exciderat, persecutus armis, unaque Fulvium Flaccum, consularem ac triumphalem virum, aequae prava cupientem, quem C. Gracchus in locum Tiberii fratris III virum nominaverat, eum socium regalis adsumpserat potentiae, morte adficit. Id unum nefarie ab Opinio proditum, quod capitis, non dicam Gracchi, sed civis romani pretium se daturum, idque auro repensurum proposuit. Flaccus in Aventino armatos ad pugnam ciens, cum filio maiore iugulatus est. Gracchus profugiens, cum iam comprehenderetur ab iis, quos Opimius miserat, cervicem Euporo servo praebuit, qui non segnius se ipse interemit, quam domino succurrerat. Quo die singularis Pomponii equitis romani in Gracchum fides fuit. Qui more Coclitis, sustentatis in ponte

vitalem fecit, discordiarum civilium fontem. Legendum: *In spem plebem adducebat, non plus soluturos quam vellent.* Iniquis senatui, equestri ordini iudicia tradidit, etc. Vocem *plebem* similitudo praecedentis *spem* absorpsit. *Senatui* excidisse, vidit etiam Sigon. de Ant. Iur. Civ. Ro. II, 18. Vt Varro hoc loco *civitatem* *bicipitem*, sic alibi potentiae societatem, quam Pompeius, Caesar, et Crassus inierant, *tricipitem* appellavit, teste Appiano de B. C. II, p. 716.

Dare instituerat. Edit. pr. *dari instituerat*, quod correxit Aldus Nepos.

Nihil quietum denique in eodem statu relinquebat. P. Manutius, hunc locum laudans, de Legib. cap. 15, vocem *quietum* omisit. Nec me, fateor, tot similium cumulatione delectari. Sed *maius tranquillum, quam quietum*, de

glossa suspectum habere, ob imitationem Sallustii Iug. 70: *prorsus nihil intactum, neque quietum pati: cuncta agitare.* Catil. 21: *tamen etsi illis quietamovere, magna merces videbatur.* Vide Vassium ad eundem Iug. 93. Legendum igitur: *nihil immotum, nihil quietum, nihil denique in eodem statu relinquebat.*

III virum nominaverat, eum socium regalis ads. Haec est editionis primae scriptura, quam satis vitiosam peius corrumpit Editor Basileensis, pro *eum* scribens *eumque*. Repone: *quem C. Gracchus in locum Tiberii fratris triumvirum nominatum, socium regalis adsumserat potentiae.*

Armatus. Est ex correctione Editoris Basil. Editio pr. *armatus*.

In ponte hostibus eius, gladio se transfixit. Sic distinximus cum Pa-

hostibus eius, gladio se transfixit. Vt Tiberii Gracchi antea corpus, ita Caii, mira crudelitate victorum, in Tiberim deiectum est.

7. Hunc Tib. Gracchi liberi, P. Scipionis Africani nepotes, viva adhuc matre Cornelia, Africani filia, viri optimis ingenii male usi, vitae mortisque habuere exitum. Qui si civilem dignitatis concupissent modum, quidquid tumultuando adipisci gestierunt, quietis obtulisset respublica. Huic atrocitati adiectum scelus unicum. Quippe iuvenis, specie excellens, nec dum duodevicesimum transgressus annum, immunisque delictorum paternorum, Fulvii Flacci filius, quem pater legatum de conditionibus miserat, ab Opimio interemptus est. Quem cum haruspex Tuscus, amicus, flentem in vincula duci vidisset, quin tu hoc potius, inquit, facis? protinusque inliso capite in postem lapideum ianuae carceris, effusoque cerebro, exspiravit. Crudelesque mox quaestiones

teano. Edit. pr. interpungit post *hostibus*.

Tib. Gracchi. Edit. pr. *C. Gracchi*; quod correxit Aldus Nepos.

Vitae mortisque habuere exitum. Argutum, sed rarum loquendi genus. *Hunc vitae exitum habuit*, sic vitam finivit: at *hunc mortis exitum habuit*, hoc violento mortis genere periiit. Quod perpetuum in his formulis discrimen est. Quinctilian. Decl. XVII, 3: *Non habet alium, quam mortis exitum filius, qui nec reconciliari potest, nec abdicari*. Septimius de B. Troi. IV, 24: *Perocontatus exitum paternae mortis*. Macrob. Sat. I, 11, p. 237: *Vide in hac fortuna etiam magnanimitatem exitum mortis ludibrio praeferentem*. Vide Gronovium Obs. in Script. Eccles. cap. X, p. 106.

Si civilem dignitatis concupissent

modum, etc. Hoc ita expressit cap. praeced. *Qui cum summa quiete animi, civitatis princeps esse posset*.

Unicum. Id est, summum, singulare, ut recte Acidalius. Notandum est, hic in deteriorem partem dici, ut apud Lucan. III, 652: *tunc unica diri Conspecta est leti facies*.

Interemptus est. Pro, interimi iussus est, ut bene cepit Io. Schulting. ad Senec. Contr. I, p. 96. Quae loquendi forma nunc vel tironibus nota est, post toties repetitas doctorum hominum admonitiones.

In postem lapideum. Edit. pr. *in pontem lapideum*. Sed recepimus emendationem Aldi Nepotis, quam planissime confirmat Valer. Maximus, eandem rem narrans, IX, 12, 6; ubi Interpretes nimia socordia hunc Velleii locum praetermiserunt.

In amicos clientesque Gracchorum habitae sunt. Sed Opimium, virum alioqui sanctum et gravem, damnatum postea iudicio publico, memoria ipsius saevitiae, nulla civilis persecuta est misericordia. Eadem Rupilium Popiliūque qui Coss. asperrime in Tiberii Gracchi amicos saevierant, postea iudiciorum publicorum merito oppressit invidia. Rei tantae parum ad notitiam pertinens interponetur. Hic est Opimius, a quo Cos. celeberrimum Opimiani vini nomen: quod iam nullum esse, spacio annorum colligi potest; cum ab eo sint ad te, M. Vinici, Cos. anni CLI. Factum Opimii, quod inimicitiarum quaesita erat ultio, minor sequuta auctoritas: et visa ultio privato odio magis, quam publicae vindictae data.

8. Subinde Porcio Marcioque Coss. deducta colonia,

Virum alioqui sanctum et gravem. Sic Velleius saepe laudat innocentiam vitae, moresque incorruptos; II, 46; *vir cetera sanctissimus*; II, 59, C. Octavius, *gravis, sanctus, innocens*; II, 29, *sanctitate praecipuus*. Vide Duker. ad Flor. II, 6, 40. Pro eo dixit, II, 2, *vir alioqui vita innocentissimus*, et II, 49, *vir antiquus et gravis*.

Rupilium. Edit. pr. *Rutilium*. Correxerit Aldus Nepos, sive Puteanus.

Vini. Edit. pr. *vici*, quod emendavit Editor Basileensis.

Cum ab eo ad te. Exempl. vetus habet: *cum ab eo sint ad te*. BVRER.

Inimicitiarum quaesita erat ultio. Merito Lipsium offendit ingrata vocis ultio repetitio. Sed eius medicina modum excedit. Forte legendum: *quod inimicitiarum quaesita erat relatio*. Cicero pro Scaur. p. 617: *eas sibi inimicitias non susceptas, sed relatas*. Saepē sic veteres de vindicta loquuntur. Seneca de Ira, II, 32: *dulce est, dolorem reddere*. Ibidem: *Qui dolorem regerit, tantum excusatus peccat*.

Lactant. VI, 18: *non minus enim malū est, referre iniuriam, quam inferre*; et mox: *illis, qui sibi nocent, vicem retribuere conantur*.

Ultio privato odio magis, quam publicae vindictae data. Sensus hic est: Ultus est C. Gracchum, eiusque socios, magis ut privato odio satisfaceret, quam ut reipublicae maiestatem vindicaret. Valer. Max. V, 8, 1: *Exulē patrem, ut consulem ageret: orbisque vivere, quam publicae vindictae deesse maluit*. Verbi dare elegantiam illustrant Gronov. Observ. II, 15, et Duker. ad Flor. IV, 2, 57. Similis locus Livii XXIV, 45, *ut irae magis, quam avaritiae, datum crederent homines*. Seneca Pater Contr. IV, p. 298, *dedit istud iactationi tuae*. Lucan. IV, 688: *Privatae sed bella dabat Iuba concitus irae*; quod, monente T. Hemsterhusio in Adversar. MSS. minus recte intellexit Oudendorpius. Quintilian. X, 1, p. 508, *plus stomacho, quam consilio dedit*.

Porcio Marcioque. Edit. pr. *Portia*

Narbo Martius. Mandetur deinde memoriae severitas iudiciorum. Quippe C. Cato consularis, M. Catonis nepos, Africani sororis filius, repetundarum ex Macedonia damnatus est; cum lis eius III. aestimaretur. Adeo illi viri magis voluntatem peccandi intuebantur, quam modum, factaque ad consilium dirigebant, et quid, non in quantum, admissum foret, aestimabant. Circa eadem tempora M. Metelli fratres uno die triumphaverunt. Non minus clarum exemplum, et adhuc unicum, Fulvii Flacci, eius qui Capuam ceperat, filiorum, sed alterius in adoptionem dati, in collegio Cos. fuit. Adoptivus in Acidini Manlii familiam datus. Nam census Metellorum, patruelium, non germanorum fratrum fuit: quod solis

Martioque. Burmannus totam hanc de colonia, Narbone Martio, periodum huc translatam putat ex I, 15, non improbanda coniectura.

C. Cato, consularis. Sic Aldus Nepos correxit. Edit. pr. *Cos. Cato, consularis*, pro quo Editor Basil. male: *M. Cato, consularis*.

Lis eius IIII aestimaretur. Pro eius Scaliger de Re Numar. p. 79, et Sigon. de Indic. I, 27, scribant ei. Sed utroque modo dici, *litem alicui*, et *litem alicuius aestimare*, exemplis ostendit Drakenb. ad Liv. XLV, 24.

Factaque ad consilium dirigebant. Id est, de factis ex consilio facientis iudicabant II, 30: *invidiam rerum non ad causam, sed ad voluntatem, personasque dirigere.* Pro *dirigere* Cicero dicit *referre*, *revocare*. Vide Io. Schulting. ad Senec. Contr. I, p. 89. Sententia ipsa convenit legibus romanis, quae, ut Cicero pro Milon. 7, ait, tam hominum consilia, quam exitus rerum vindicabant. Vide P. Pithoeum ad Coll. Legg. Mos. et Rom. I, 7, qui hoc Velleii loco usus est, et

H. Grotium Flor. Spars. ad Ius Iustin. p. 247, 379.

In quantum. I. Cuiacius Paratith. D. de Leg. Iul. Repetund. p. 88, hunc locum laudans, praepositionem in omittit. Sed hanc loquendi formam satis vindicavimus ad I, 9.

M. Metelli fratres. Sic est in edit. pr. Sed Sigonius Fast. ad a. 651, ex eoque, ut videtur, Aldus Nepos bene legunt: II, sive *duo Metelli fratres*, ut illud *M.* quod Editor Basil. expunxit, natum sit ex nota numerali II. Quam correctionem sequitur Simsonus Chron. ad a. 3892.

Dati, in collegio Cos. fuit. Adoptivus. Sic distinxit Editor Basil. Prava interpunctione edit. pr. *dati. In collegio Cos. fuit adoptivus.*

Acidini Manlii. Sic emendarunt Aldus Nepos, et Sigon. ad Liv. XL, 43; edit. pr. *Acidiani Manlii*.

Census. Censura reposuit Editor Basil. Recte. Neque enim credo, veteres *census* et *censura* promiscue dixisse, ut Heinsius placet.

configerat Scipionibus. Tum Cimbri, et Teutoni transcendere Rhenum, multis mox nostris, suisque cladibus nobiles. Per eadem tempora clarus eius Minucii, qui porticus, quae hodieque celebres sunt, molitus est, ex Scordiscis triumphus fuit.

9. Eodem tractu temporum nituerunt oratores, Scipio Aemilianus, Laeliusque, Ser. Galba, duo Gracchi, C. Fannius, Carbo Papirius. Nec praetereundus Metellus Numidicus, et Scaurus, et ante omnes L. Crassus, et M. Antonius. Quorum aetati ingeniisque succedere C. Caesar Strabo, P. Sulpicius. Nam Q. Mucius iuris scientia, quam proprie eloquentiae nomine, celebrior fuit. Clara etiam per idem aevi spacium fuere ingenia, in togatis Afranii, in tragoediis Pacuvii, atque Accii, usque in graecorum ingeniorum comparisonem evecta, ma-

Minucii. Sic Editor Basil. scripsit. Edit. pr. *Minici*, ut saepe *Minicia porticus* pro *Minucia* in antiquis lapidibus apud Gruter. p. 54, 6. Fabretti. p. 700, et Murator. p. 357, 3. De duplici *Minucia*, quarum altera *Vetus*, altera *Fruentaria* dicebatur, post Nardinum Roma. Antiq. VI, 10, egit Mazochius ad Tabul. Heraeleens. p. 319.

E Scordiscis. Est ab ingenio Editoris Basileensis. Editio prima mendo: ex *Cordiscis*.

Eodem temporum tractu. Exemplar vetus habet: *Eodem tractu temporum.* BYER.

Carbo Papirius. Nec praetereundus etc. Haec, ut constructio conslet, ita transpone: *Carbo Papirius, et ante omnes L. Crassus, et M. Antonius. Nec praetereundus Metellus Numidicus, et Scaurus.*

Crassus. Exempl. vetus habet: *L. Crassus.* BYER.

Nam Q. Mucius. Sic bene correxit Aldus Nepos. Edit. pr. *Namque Mucius*, ut cap. 11 eodem errore, perque *Metellum*, pro, per *Q. Metellum*.

Quam proprie eloquentiae nomine. Secuti sumus certissimam Lipsii commendationem. Edit. pr. *quam proprias eloquentiae nomine.* *Proprie* est praecipue, in primis. Liv. XLIV, 22: *a prudentibus et proprie rei militaris peritis monendi Imperatores.* Valer. Max. VIII, 9, 3: *vim facundiae proprie expressit*, ubi vide Perizonium. Quintilian. X, 1, p. 508: *mira sermonis, cuius proprie studiosus fuit, elegantia.* Adde Interpretes ad h. l.

In graecorum ingeniorum comparisonem eius aetatis. Exemplar vetus habet: *in Graecorum ingeniorum comparisonem evectis.* BYER. Mirum est, Rhenanum pro *evectis* in veteri codice legisse *eius aetatis*. Sed credimus Burerio, antiquae fidei homini, *evectis* esse in MS. Ex eo Basileensis Editor fecit *evecti*, ut ad unum Accium

gnumque inter hos ipsos facientis operi suo locum (*Ennii*); adeo quidem, ut in illis limae, in hoc pene plus videatur fuisse sanguinis. Celebre et Lucilii nomen fuit, qui sub P. Africano, Numantino bello eques militaverat. Quo quidem tempore iuvenis adhuc Iugurtha ac Marius, sub eodem Africano militantes, in iisdem castris didicere, quae postea in contrariis facerent. Historiarum auctor iam tum Sisenna erat iuvenis; sed opus belli civilis, Sullanique post aliquot annos ab eo seniore editum est. Vetustior Sisenna fuit Coelius; aequalis Sisennae Rutilius, Claudiusque Quadrigarius, et Valerius Antias. Sane non ignoremus, eadem aetate fuisse Pomponium, sensibus celebrem, verbis rudem, et novitate inventi a se operis commendabilem.

10. Prosequamur notam severitatem censorum, Cas-

referatur; rectius Heinsius, *evecta*, ut ad ingenia.

Facientis operi suo locum. Heinsius praeclare vidit, *Ennii* nomen post *losum* excidisse. Quo invento cum nihil verius sit, nomen poetae, uncis inclusum, in pristinam sedem revocavi.

Iuvenis. Potius *iuvenes*, ut Burmanno placet.

Opus belli civilis, Sullanique. Haec est scriptura editionis primae, ex qua Editor Basil. coniunctionem *que* sustulit, ut *bellum civile Sullanum* eo modo dicatur, quo apud Sueton. Caes. 56, *bellum civile Pompeianum*. Cui temere obtemperarunt reliqui Editores, uno Raphelengio excepto, qui tamen *bellum Sullanum* male explicat, quod Sulla cum Mithridate gessit. Id enim non *Sullanum*, sed *Mithridaticum*, perpetua veterum Scriptorum consuetudine, dicendum fuisset. Neque Sisenna res, quas Sulla adversus Mithridatem gessit, singulari opere persecutus est, sed attigit Libro

VI Historiae, sicut ipse testatur apud Gellium XII, 15. Sisennam res romanas scripsisse, dicit Ascon. ad Cicer. Orat. Cornelian. p. 431. Verum, ut ex Fragmentis intelligitur, ceteris rebus romanis breviter percursis, bellum Sociale, et Sullanum, non duplici, sed uno eodemque opere, copiosissime enarravit. Vide Seb. Corradum ad Cicer. Brut. p. 344, et Vossium de Histor. Latin. I, 10. Ex quibus perspicuum est, Velleium scripsisse: *opus belli socialis, Sullanique*.

Notam severitatem censorum. Friget meo sensu adiectivum *notam*. Malim: *notam severam censorum*. *Notam* de animadversione censoria proprie dici, nemo nescit. Coniecturam nostram confirmat Valer. Max. VIII, 1, 7, eandem fere rem narrans: *Admodum severae notae et illud populi iudicium, cum M. Aemilius Porcinam a L. Cassio accusatum crimine nimis sublimi extructas villas in Alsienti agro, gravi multa affectit; ubi L. Cass*

sii Longini, Caepionisque, qui abhinc annos CLVII Lepidum Aemilium, augurem, quod sex milibus aedes conduxisset, adesse iusserunt. At nunc, si quis tanti habitet, vix ut senator agnoscitur. Adeo mature a rectis in vitia, a vitiis in prava, a pravis in praecipitia pervenitur. Eodem tractu temporum et Domitii ex Arvernus, et Fabii ex Allobrogibus victoria fuit nobilis. Fabio, Pauli nepoti, ex victoria cognomen Allobrogico inditum. Notetur Domitiae familiae peculiaris quaedam, et ut clarissima, ita artata numero felicitas: uti ante hunc nobilissimae simplicitatis iuvenem, Cn Domitium, fuere

sus est Cassius Longinus, censor: at Aemilium, quem Velleius Lepidum, Valerius Porcinam vocat.

Lepidum Aemilium. Sic Aldus Nepos emendavit errorem edit. pr. *Lepidum Aelium.*

Adesse iusserunt. Cic. pro Dom. 21: cum eos, qui in conventu virorum bonorum verba de salute mea fecerant, adesse iussisti; quem locum male accepit Tennul. ad Frontin. I, 12, 12. Ascon. in Cic. pro Scauro p. 617: ut Q. Varius Trib. pl. belli concitati crimine adesse apud se Scaurum iuberet. Sed satis exemplorum habet Brissonius de Formul. V, p. 445.

Vix ut senator agnoscitur. Id est, vix pro senatore habetur. Liv. VI, 7: *An me, quod non dictator vobis, sed tribunus signum dedi, non agnoscitis duces?* Plin. Paneg. 21: *reversus imperator, qui privatus exieras, agnosceris;* ubi vide Swartzium. *Vt* ex vicino vix natum videri possit. Certe ab aliis scriptoribus in hac forma omittitur. Sed vide Acidal. ad II, 33.

A rectis in vitia, a vitiis in prava. Quasi discrimen esset inter vitia et prava, quae nihil differunt. Cic. P^o. rad. III, 1: *pravitates animi recte vi-*

tia dicuntur. Sed locus turpi glossemate liberandus, et in posterum sic legendus est: *Adeo mature a rectis in prava, a pravis in praecipitia pervenitur.*

Artata numero felicitas. Pacat. Paneg. 32: *quam numero artarat annonam, comparvendo laxabat.* *Artare* familiare Velleio verbum esse, Heinsius ad h. l. ostendit.

Vti ante hunc. Id uti, numerale nomen esse debet, meo iudicio. Nam hoc exposcit sensus. RHENAN. Aldus Nepos ad h. l. et Sigon. ad Liv. XXXI, 18, pro uti legunt VII, ex Sueton. Ner. 1, ubi vide Interpretes. At Lipsius IV, ut Velleius significet, quatuor Domitios, parentibus suis unicis, ad consulatum pervenisse. Lipsianam rationem non spreverim. At ubi quatuor triumphi? Eos ut Lipsius inveniat, huc trahit Domitii Calvini triumphum de Hispanis; cum tamen probabile sit, Velleium non felicitatem Domitiorum ex familia Calvinorum, sed tantum Aenobarborum, quorum posteri tum gratiosi erant apud Tiberium, praedicare voluisse. Videant acutiores.

Nobilissimae simplicitatis iuvenem.

VEL. PATERC. Hist.

H

singulis omnino parentibus geniti, sed omnes ad consulum, sacerdotiaque, ad triumphi autem pene omnes pervenerunt insignia.

11. Bellum deinde Iugurthinum gestum est per Q. Metellum, nulli secundum seculi sui. Huius legatus fuit C. Marius, quem praediximus, natus equestri loco, hirtus atque horridus, vitae sanctus, quantum bello optimus, tantum pace pessimus, immodicus gloriae,

Freuens et proprius Velleio laudandi modus. II, 72: *eminentissimae ac nobilissimae simplicitatis viri*; 125: *vir simplicitatis generosissimae. Simplicitas est candor et veritas: nisi bonitatem interpretari malis ex simili loco*, II, 43: *vir in tantum boni, in quantum humana simplicitas intelligi potest. Lapis apud Gruter. p. 1145, 2: Seniae Bittaliae, bonae memoriae coniugi, sincerissimae fidei et simplicitatis.*

Per Q. Metellum. Sic Editor Basil. Editio prima: *perque Metellum.*

Natus equestri loco. Atqui II, 128, Marium *ignotae originis* fuisse scribit. Quae inter se pugnancia Iac. Perizonius ad Aelian. V. H. XII, 6, infelicitate in concordiam redigere tentavit. Clamat tota antiquitas, Marium sordidissima contemtissimaque stirpe natum esse, Sallust. Iug. 73; Valer. Max. VI, 9, 14; Seneca Pater Contr. I, p. 122; Flor. III, 1, 13; Plutarch. in eius Vita p. 407, A; Dio Cass. Fragm. p. 40, ut alios mittam. Eundem *aratorum* dicunt Plinius H. N. XXXIII, 11, et Iuvenal. Sat. VIII, 246; *ferri artificem* Aurel. Victor de Caesar. cap. 33, §. 11. Iure igitur viri docti gravissimum mendum hic sibi visi sunt deprehendisse. Sed, quid Velleius scripserit, nemo unus divinare potuit. Lege: *natus extremo loco*. Quod confirmatur ab ipso Velleio I, 11: *regiae*

stirpis se ferebat, cum esset ultimae. Liv. I, 47: *maledicta ab stirpe ultima orsus*. Iustin. XXV, 1: *Balam quemdam sortis extremas iuvenem*. Sueton. Calig. 35: *Nullus tam abiectae conditionis, tamque extremae sortis fuit*. Vide Duker. ad Flor. II, 3. Sic Petron. cap. 126: *extrema plebs*. Appulei. Met. IV, p. 85: *hominis extremi, tamque infimi*. Vlpian. L. 15, §. 44, D. de Iniur. *servus notae extremae*. Haec coniectura quin paullo audacior dicatur, nihil impedit; modo felix audacia fuerit in Velleii manu assequenda.

Hirtus atque horridus. Refer cum Ruperto ad ingenium et mores, ut Horat. I, Ep. 3, 22: *non tibi parvum Ingenium, non incultum est, nec turpiter hirtum*. Idque convenit verbis Marii apud Sallust. Iug. 85: *Sordidum me et incultis moribus dicunt*.

Quantum bello optimus, tantum pace pessimus. Imitatur Livium Epit. 80, qui de hoc ipso Mario dicit: *vir, cuius si examinentur cum virtutibus vitia, haud facile sit dictu, utrum bello melior, an pace perniciosior fuerit*. Livium, aut Velleium potius expressit Tacitus Hist. II, 86: *Primus Antonius paece pessimus, bello non spernendus*.

Immodicus gloriae. Sallust. Fragm. p. 84, *immodicus animi*, pro quo p. 60, *nimius animi*. Hegesipp. V, 19:

insatiabilis, impotens, semperque inquietus. Hic per publicanos, aliosque in Africa negotiantes, criminatus Metelli lentitudinem, trahentis iam in tertium annum bellum, et naturalem nobilitatis superbiam, morandique in imperiis cupiditatem, effecit, ut, cum, commeatu petito, Romam venisset, consul crearetur, bellicae pene patrat a Metello, qui bis Jugurtham acie fuderat, summa committeretur sibi. Metelli tamen et triumphus fuit clarissimus, et meritum: virtutisque cognomen Numidici inditum. Vt paulo ante Domitiae familiae, ita Caeciliae notanda claritudo est: quippe intra XII ferme annos huius temporis consules fuere Metelli, aut censores, aut triumpharunt amplius XII, ut appareat, quemadmodum urbium, imperiorumque, ita gentium nunc florere fortunam, nunc senescere, nunc interire.

12. At C. Marius L. Sullam, iam tunc, ut praecaven-

sed immodicus animus, ac victoriae avidus, in hostem prosilivit; ubi scribendum: immodicus animi, ut est apud eundem I, 15. Pro immodicus gloriae Seneca Pater Contr. I, p. 140, dixit insatiabilis gloriae, quod ipsum ad alteram explicandum in Velleii margine scripsit Grammaticus, unde, ut fieri solet, in textum venit. Quod pulchre animadvertit vir doctus, G. Cortius, ut opinor, in Act. Erud. a. 1721, p. 117.

Naturalem nobilitatis superbiam. Ob oculos habuit Sallust. Jug. 64: superbia, commune nobilitatis malum; item quae sequuntur: ab imperatore bellum consulto trahi, quod homo inanis et regiae superbiae imperio nimis gauderet.

Morandique. Alias, immorandique. RICHMAN.

Et meritum: virtutisque cognomen Numidici inditum. Sic legitur, et in-

terpungitur in editione prima. Sed sequenda coniectura Gruteri et Ortvini: et meritum virtute ei cognomen Numidici inditum; ut II, 15, qui meritum cognomen Pii consecutus erat. Idem tamen Gruterus frustra tolli vult inditum I, 11: cui ex virtute Macedonici nomen inditum erat; II, 91: quod cognomen illi consensus universi senatus populi que romani indidit.

Claritudo. Hanc vocem habet a Sallustio Jug. 2, ubi vide Cortium.

Metelli. De Metellis agit Burmannus ad h. l. qui sequi non debebat vulgarem errorem, quo L. Metellus Diadematus, et L. Metellus Dalmaticus pro uno eodemque habentur, praesertim cum Graevius, post Pighium et Norisium, veriora docuisset ad Cicer. p. Red. ad Quir. 3. Adde cl. Ernestum Clav. Cic. v. L. Metellus Diadematus.

tibus fatis, copulatum sibi quaestorem habuit, et per eum missum ad regem Bocchum, Iugurtha rege, abhinc annos ferme CXXXVIII, potitus est: designatusque iterum Cos. in urbem reversus, secundi consulatus initio calendis Ianuariis eum in triumpho duxit. Effusa, ut praediximus, immanis vis Germanarum gentium, quibus nomen Cimbris ac Teutonis erat, cum Caepionem, Manliumque Coss. et ante Carbonem, Silanumque fudissent fugassentque in Galliis, et exuissent exercitu, Scaurumque Aurelium Cos. et alios celeberrimi nominis viros trucidassent, populus R. non alium repellendis tantis hostibus magis idoneum imperatorem, quam Marium, est ratus. Tum multiplicati consulatus eius. Tertius in apparatu belli consumptus: quo anno Cn. Domitius tri-

Caepionem, Manliumque Coss. Vi- de Livium Epit. 67; Flor. III, 3, et utroque loco Interpretes.

Silanumque. Ita recte Aldus Nepos. Edit. pr. *Syllanumque.* Idem in hoc nomine error relictus est in Quinctiliano Decl. III, 13.

Scaurumque Aurelium Cos. Aldus Nepos, sive Puteanus, malit *consularem*; ut alii scriptores dicunt.

Celeberrimi nominis viros. Liv. IV, 54: *cum tres celeberrimi nominis haberet duces*; XXVII, 40: *duo celeberrimi nominis duces circumstare urbem romanam.* Gell. XIII, 24: *homo in studiis doctrinae multi atque celebrati nominis.* Ciceronis consuetudo vocem *celeber* rebus, non personis, tribuit. *Celebritas* tamen dicitur pro hominis fama apud eundem de Offic. II, 13.

Cn. Domitius Trib. pl. legem tulit. De hac lege est locus Ciceronis ad Brut. Ep. 5: *Existimo omnino absentium rationem sacerdotum comitiis posse haberi; nam etiam factum est an-*

tea. C. enim Marius, cum in Cappadocia esset, lege Domitius factus est augur. Atqui, si haec vera sunt, lex non secundo Marii consulatu, sed ante illum lata est, quoniam Marius, ut ex inscriptione apud Gruter. p. 436, 3, apparet, iam ante secundum consulatum augur fuit. Haec aliaque plura disputat Ier. Marklandus V. C. Animadvers. anglice scriptis in Cicero- nis ad Brutum Epist. p. 170. Ego vero tametsi eidem Marklando, et Iacobo Tunstallo, viro doctissimo, facile assentior, Ciceronis ad Brutum, et Bruti ad Ciceronem Epistolas a falsario esse confictas, tamen non video, quomodo, quod Marklandus dicit, ex illa inscriptione colligi possit. Immo Scipionis Maffei Crit. Lapid. III, 3, p. 226, iudicium de talibus Epigrammatis historicis secutus, totam inscriptionem commenticiam iudico. De Lege Domitia multi egerunt, sed omnium accuratissime Duker. ad Liv. XXXIX, 45, et Epit. 67, et Ernest. Indic. Legum v. *Domitia.*

bonus pl. legem tulit, ut sacerdotes, quos antea conlegae sufficiebant, populus crearet. Quarto trans Alpeis circa Aquas Sextias cum Teutonis conflixit, amplius CL hostium priore ac postero die ab eo trucidatis, gensque excisa Teutonum. Quinto, citra Alpeis in campis, quibus nomen erat Raudiis, ipse Cos. et Procos. Q. Lutatius Catulus fortunatissimo decertavere proelio: caesa aut capta amplius C. hominum. Hac victoria videtur meruisse Marius, ne eius nati remp. poeniteret, ac bona malis repensasse. Sextus consulatus veluti praemium ei meritorum datus. Non tamen huius consulatus fraudetur gloria, quo Servilii Glaucia, Saturninique Apuleii furorem, continuatis honoribus remp. lacerantium, et gladiis quoque et caede comitia discutientium, Cos. armis compescuit, hominesque exitiabiles in Hostilia curia morte multavit.

13. Deinde interiectis paucis annis, tribunatum iniit M. Livius Drusus, vir nobilissimus, eloquentissimus, sanctissimus, meliore in omnia ingenio animoque, quam fortuna usus. Qui cum senatui priscum restituere cuperet decus, et iudicia ab equitibus ad eum transferre ordinem; (quippe eam potestatem nacti equites Grac-

Trucidatis. Scribendum, *trucidata*; ut mox: *caesa aut capta amplius C. hominum.*

Raudiis. Edit. pr. *Raudis*, de more, quo centies in veteri codice simplex i pro duplice ponitur, ut statim *Servili* pro *Serviliu*. De varietate in huius campi nomine vide Interpretes ad Flor. III, 3, 14.

Ne eius nati remp. poeniteret. Nescio, an colorem duxerit e Livio apud Senec. Nat. Qu. V, 18: *quod de Caesare olim maiore vulgo dicitatum est, et a Tuo Livio positum, in incerto esse,*

utrum illum magis nasci reip. profuerit, an non nasci. Cicero Phil. I, 14: *ita gubernare rempublicam, ut natum esse te cives tui gaudeant.*

M. Livius Drusus. Velleium, turpi erga Tiberium, qui ad Drusum genus maternum referebat, adulatione, modum in Druso laudando excedere, bene indicant Puteanus ad h. l. Manut. ad Cic. pro Rabir. Post. 7, et Freinsheim. Supplem. Liv. LXXI, 25. Praeter Velleium, Drusus laudatorem invenit Pseudo-Sallustium de Rep. ord. Ep. II, 6, qui eius acta, nobilitatis odio, simili modo defendit.

chanis legibus, cum in multos clarissimos atque innocentissimos viros saevissent, tum P. Rutilium, virum non seculi sui, sed omnis aevi optimum, interrogatum lege repetundarum, maximo cum gemitu civitatis damnaverant) in iis ipsis, quae pro senatu moliebatur, senatum habuit adversarium, non intelligentem, si qua de plebis commodis ab eo agerentur, veluti inescandae, inli-ciendaque multitudinis causa fieri, ut minoribus perceptis, maiora permitteret. Denique ea fortuna Drusi fuit, ut malefacta collegarum, quam eius optime ab ipso cogitata, senatus probaret magis; et honorem, qui ab eo deferebatur, sperneret, iniurias, quae ab aliis intendebantur, aequo animo reciperet; et huius summae gloriae invideret, illorum modicam ferret.

14. Tum conversus Drusi animus, quando bene coepta male cedebant, ad dandam civitatem Italiae. Quod cum moliens revertisset e foro, immensa illa et incondita, quae eum semper comitabatur, cinctus multitudine, in atrio domus suae cultello percussus, qui adfixus lateri eius relictus est, intra paucas horas decessit. Sed cum ultimum redderet spiritum, intuens circumstantium moerentiumque frequentiam, effudit vocem convenientissimam conscientiae suae: *Ecquandone*, inquit, *pro-*

Malefacta collegarum, quam eius etc. Transpone: *malefacta collegarum eius, quam optime ab ipso cogitata*. Sic voces ab ipso non redundant, ut Lipsius putabat.

Ab aliis. Scribendum: *ab illis*; ut mox, *illorum modicam ferret*. Planum est, ad *collegarum* referri. Vide quae de horum verborum permutatione annotavimus ad I, 4.

Quando bene coepta male cedebant. II, 18: *quasi bene consultata ei male cederent*. Vide Bentleium ad Horat. II, Serm. I, 31.

Incognita — multitudine. Sic edit. prima. Sed in textum admisimus certissimam Acidalii coniecturam: *incondita — multitudine*. Vide Heinsium ad h. l.

Ecquandone. Editor Bas. non capiens hanc elegantiam, abiecto *ne*, *ecquando* scripsit, traxitque reliquos Editores. Cicero de Fin. V, 22: *quoties hoc agitur, ecquandone, nisi admirationibus maximis?* ubi vide Davisium. Propert. II, 7, 39: *Ecquandone tibi liber sum visus?* Ceterum Alexander moriens similiter quaerit

pinqui amicique, similem mei civem habebit resp.? Hunc finem clarissimus iuvenis vitae habuit. Cuius morum minime omittatur argumentum. Cum aedificaret domum in Palatio in eo loco, ubi est, quae quondam Ciceronis, mox Censorini fuit, nunc Statilii Sisennae est; promitteretque eius architectus, ita se eam aedificaturum, ut libera a conspectu, immunisque ab omnibus arbitris esset, neque quisquam in eam despicere possit: *Tu vero, inquit, si quid in te artis est, ita compone domum meam, ut, quicquid agam, ab omnibus perspicere possit.*

15. In legibus Gracchi inter pernitiosissima numeraverim, quod extra Italiam colonias posuit. Id maiores (cum viderent tanto potentiorum Tyro Carthaginem, Massiliam Phocaea, Syracusas Corintho, Cyzicum ac Byzantium Mileto, genitili solo) diligenter vitaverant,

apud Curt. X, 5: *Invenietis, cum excessero, dignum talibus viris regem?* ubi Velleium comparavit Freinsheim.

Templum in palatio. Exempl. vetus habet: *domum in Palatio.* BVARA.

Vbi est, quae quondam Ciceronis. Locus a mala manu interpolatus. Scribe: *ubi quondam Ciceronis, mox Censorini fuit, nunc Statilii Sisennae est.* Liv. IV, 59: *Anxur fuit, quae nunc Terracinae sunt.*

Immunisque ab omnibus hominibus esset. Tu lege: *immunisque ab omnibus arbitris esset.* Sic enim vetus habet exemplar. BVARA. Editor Bas. sic dedit, *immunis ab omnibus esset*, quasi hominibus, quod Rhenanus edidit, natum esset ex varia lectione vocis omnibus.

Neque quisquam in eam despicere possit. Manifestum glossema, quod non fecellit Boxhornium. Iuvat comparare Plutarchum Reip. ger. praec.

p. 800, E. quem Puteanus laudavit: Εὐκρίτως οὖν Δίβιος Δροῦσος ὁ δημογραφὸς εὐδαιμόνησεν, ὅτι τῆς οἰκίας αὐτοῦ πολλὰ μέρη ἀπέσκηψε τοῖς γειτνιῶσιν ἰχθυήσας, καὶ τῶν τεχνιτῶν τινες ὑπερχονομῶν τεύχεα ἀπεσφίβην καὶ μεταθήσειν ἀπὸ πέντε μόνων ταλάντων, Δίχα, ἑκα, λαβῶν, ἄλλην μὲν ποιήσεν τὴν οἰκίαν χαταφανῆ, ἵνα πάντες ὁρώσιν οἱ πολλοὶ, πῶς θαιτῶμαι.

Si quid in te artis est. Elegans formula. Curt. III, 5: *si quid artis in medicis est.*

Cyzicum ac Byzantium Mileto. Puteanus, neminem, ait, praeter Velleium, tradere, Byzantium Milesiorum esse coloniam. At Velleii sententiam non obscure confirmat Strabo XIV, p. 941: *μέγιστον δὲ τὸ πλεῖστον τῶν Ἀπαικίων, ὃ, τι γὰρ Εὐβειῶνς πόδιος ὑπὸ τούτων συνώκουσας πέρις, καὶ ἡ Προποντίς, ubi etiam Cyzicum inter Milesiorum colonias recenset.*

ut cives romanos ad censendum ex provinciis in Italiam revocaverint. Prima autem extra Italiam colonia Carthago condita est. Mors Drusi iam pridem tumescens bellum excitavit Italicum. Quippe L. Caesare et P. Rutilio Coss. abhinc annos cxx, universa Italia, cum id malum ab Asculanis ortum esset, (quippe Servium praetorem, Fonteiumque legatum occiderant) ac deinde a Marsis exceptum, in omnes penetrasset regiones, arma adversus Romanos cepit. Quorum ut fortuna atrox, ita causa fuit iustissima. Petebant enim eam civitatem, cu-

Ut cives romanos ad censendum — revocaverint. Haec Acidalius ita re-
fluxit: *Et cives romanos ad censendum ex provinciis in Italiam revocaverant;* quod verissimum iudicamus; ut pro et in veteri codice est II, 25, et 125, contra et pro ut II, 29, et 32. Pro *cives romanos* edit. prima C. R. Denique ad censendum Velleius passiva significatione dixit pro, ut censerentur, exemplo Ciceronis Act. I, in Verr. 18: *quae frequentia convenit uno tempore undique, comitiorum, iudiciorum censendique causa.* Vide Sanctum Minerv. III, 8, p. 464, et ibi Perizon., et quos laudat Oudendorp. ad Sueton. Galb. 8.

Tumescens bellum. Intellige, quod in eo est, ut erumpat. Virgil. Georg. I, 465: *fraudemque et opera tumescere bella.* Ovid. Ep. VII, 121: *Bellatument*, ubi Burmannus metaphoram, quae ducta est ab arborum et plantarum gemmis, dum frondes et flores parturiunt, tumentibus, minus bene repetit a mari concitato.

P. Rutilio. Edit. pr. foedo errore, *Pompeio Rutilio*; quem Editor Basil. correxit.

Cum id malum in universa Italia etc. Locum turbatum commoda transpositione sic restituit Putcanus: uni-

versa Italia, cum id malum ab Asculanis etc. Quam cum res ipsa postulet, recipere non dubitavi. Edit. pr. sic habet: *cum id malum in universa Italia ab Asculanis ortum esset.* In natum est ex ultima litera vocis *malum*: quo vitii genere nihil frequentius est in veteri Velleii codice, ut aliis locis videbimus. *Ortum* operarum negligentia ex edit. Iuntina excidit, unde error in alias editiones venit.

Quippe Servium praetorem. Ita editio prima. Sed pro certa habeo correctionem Heinsianam: *qui Q. Servilium*; nec quisquam, qui Dukerum ad Flor. III, 18, 9, legerit, de illa dubitabit. Nolle vero, Heinsius pro *praetorem* scripsisset *proconsulem*; quod ipsi vetres non satis constantes sunt in his nominibus distinguendis. Ne longe abeam, Velleius II, 4, Crasum Mucianum *proconsulem* vocat, quem *praetorem* Florus II, 20, 5, ubi vide Dukerum.

Fonteiumque. Exempl. vetus habet, *Fontemiumque.* BYER.

Quorum. Scilicet *Italorum*, quod assumendum est e praecedenti *Italia*, ut recte Burmannus. Vide quae annotavimus ad I, 4.

Causa fuit iustissima. Cum Velleio sentit Ovid. Amor. III, 15, 9: *Quam,*

ius imperium armis tuebantur: per omnes annos, atque omnia bella; duplici numero se militum equitumque fungi, neque in eius civitatis ius recipi, quae per eos in id ipsum pervenisset fastigium, per quod homines eiusdem et gentis et sanguinis, ut externos alienosque, fastidire posset. Id bellum amplius ccc iuventutis italicae abstulit. Clarissimi autem imperatores fuerunt Romani eo bello, Cn. Pompeius, Cn. Pompeii Magni pater, C. Marius, de quo praediximus, L. Sulla, anno ante praetura functus, Q. Metellus, Numidici filius, qui meritum cognomen Pii consecutus erat. Quippe expulsum civitate a L. Saturnino tribuno pleb. quod solus in leges eius iurare noluerat, pietate sua, auctoritate senatus, consensu P. R. restituit patrem. Nec triumphis, honoribusque, quam aut causa exilii, aut exilio, aut reditu clarior fuit Numidicus.

16. Italicorum autem fuerunt celeberrimi duces, Silo

scil. gentem Pelignam, sua libertas ad honesta coegerat arma, Cum timuit socias anxia Roma manus. Cum sequentibus mire convenit locus Ciceronis pro Balb. 27. Etenim, cum ceteris praemiis digni sunt, qui suo labore et periculo nostram rempublicam defenderunt: tum certe dignissimi sunt, qui civitate ea donentur, pro qua pericula ac tela subierunt.

Tuebantur: per omnes annos. Distinctio, quam secuti sumus, est a Puteano. Edit. pr. sic interpungit: *tuebantur per omnes annos atque omnia bella: duplici numero etc.*

Duplici numero — fungi. Id est, duplicem numerum praestare, ut bene explicat Puteanus, perperam tamen hic trahens Cicer. Verr. III, 16: *cum tribus decumis pro una defungeretur*, ubi *defungeretur* significat, periculo liberaretur. Aptiora exempla haec

sunt. Iustin. IX, 2, *si voto fungi vellet.* Tacit. Ann. XIV, 20, *cum eo sumtu respublica fungatur.* Ulpian. L. 3, D. de dot. coll. *Si filia fuerit heres instituta, collatione dotis non fungitur.* Glossae Isidori: *Fungitur, solvit.* Plura ex Iurisconsultis Brisson. de V. S.

Per quod. Lege: ex quo. II, 76: *nisi in id adscendisset, e quo infra se et Caesarem videret et rempublicam.* Librarius per quod scripsisse videtur, aberrantibus oculis ad vicinum per eos.

L. Saturnino. In edit. pr. deest praepositio a, quam Aldus Nepos revocavit.

In leges eius. Editor Basil. inverso ordine: *in eius leges.*

Consensu P. R. Haec est Puteani correctio. Edit. pr. *consensu reip.* Error ex notis ortus, ut centies. Vide Interpretes ad Liv. IX, 26.

VEL. PATERC. Hist.

I

Popaedijs, Herius Asinius, Insteius Cato, C. Pontidius; Telesinus Pontius, Marius Egnatius, Papius Mutilius. Neque ego verecundia; domestici sanguinis gloriae quicquam, dum verum refero. subtraham. Quippe multum Minatij Magij, atavi mei, Asculanensis,tribuendum est memoriae: qui nepos Decij Magij, Campanorum principis, celeberrimi et fidelissimi viri, tantam hoc bello Romanis fidem praestitit, ut cum legione, quam ipse in Hirpinis conscripserat, Herculanum simul cum T. Didio caperet, Pompeios cum L. Sulla oppugnaret, Cosamque occuparet. Cuius de virtutibus cum alij, tum maxime dilucideque Q. Hortensius in Annalibus suis re-

Herius Asinius. Sic etiam Liv. Ep. 73, ubi vide Gronov.

Insteius Cato. De gente Insteia Cuiacius Observ. X, 37. C. et L. Insteii commemorantur in Livii Fragmento, nuper reperto, p. 24, 28, ubi vide cl. Iuvenatium.

Papius Mutilius. Sic edit. prima, non *Papius Mutilus*, ut ab aliis vocatur. Vide Interpretes ad h. l. et Weseling. ad Diodor. Sicul. Excerpt. p. 539.

T. Didio. Hunc L. Iulij Caesaris Cos. legatum in bello sociali fuisse, dicunt Cicero pro Fonteio. 15, et Appian. de B. Civ. I, p. 635. In eodem bello periisse, Ovidius Fast. VI, 568: *Proximus annus erat: Pallantide caesus eadem Didius hostiles ingeminavit opes*; ubi H. insius et Burmannus vehementer aestuant, quanquam, ut Dukerus ad Flor. III, 18, 12, recte iudicat, sine ulla causa. Eos in fraudem induxit Neapolis ad Ovid. l. c. scribens, Didium, Baeticam cum imperio obtinentem, a Sertorio fusum fugatumque esse decennio post, quam ab Ovidio caesus dicatur. Eumvero, qui alios decepit, ipse turpiter dece-

ptus est sive aliorum errore, sive festinatione sua. Neque enim *Δίδιον* legitur apud Plutarch. Sertor. p. 573, cuius testimonio nititur Neapolis, sed *πεν φίδιον* quod in *Δύφιδιον* mutant Xylander, et Lipsius Epist. Quaest. IV, 14, haud dubie ex Plutarchi Sulla p. 472, ubi alio mendo Edd. *Δύφιδιον* τινὰ τῶν πρὸς χάριν ἐμολογούντων τῷ Σύλλῳ. Verum utroque loco scribendum, *φουφίδιον*. Sallustius, illam ipsam cum Sertorio pugnam narrans, apud Non. Marcell. p. 231: *Et mox Fufidius adveniens cum legionibus, postquam tantas spiras, haud facilem pugnantis vadum, cuncta hosti, quam suis opportuniore videt.* De eodem sic Sallustius Fragn. p. 12: *an, quibus praelatus in magistratibus capiundis Fufidius, ancilla turpis, honorum omnium dehonestamentum? Furfidius mendose apud Flor. III, 21, 25. Fursidius apud Oros. V, 21. Sed Fufidius recte legit Dukerus.*

Tum maxime dilucideque. An que inducendum, velut natum ex sequenti Q, ut Lipsio placet? Ammian. Marcell. XXI, 16: *Equitandi et iaculandi, maximeque perite dirigendi sagittas*

tulit. Cuius ille pietati plenam populus R. gratiam reddidit, ipsum viritum civitate donando, duos filios eius creando praetores, cum seni adhuc crearentur. Tam varia atque atrox fortuna Italici belli fuit, ut per biennium continuum duo romani Coss. Rutilius, ac deinde Cato Porcius ab hostibus occiderentur, exercitus P. R. multis in locis funderetur, utque ad saga iretur, diuque in eo habitu maneretur. Caput imperii sui Corfinium legerant, quod appellarunt Italicum. Paulatim deinde recipiendo in civitatem, qui arma aut non ceperant, aut deposuerant maturius, vires refectae sunt, Pompeio, Sullaque et Mario fluentem procumbentemque Remp. P. R. restituentibus.

scientissimus. Sed Velleius scripsisse videtur: tum eximie dilucideque. Nepos Agesil. 1: cum a ceteris scriptoribus, tum eximie a Xenophonte Socratico collaudatus est. Sic maxima et eximia confunduntur apud Livium XLII, 15.

Cuius ille pietati plenam P. R. gratiam retulit. Editor Basileensis pro temeritate sua ille delevit. Non spernenda Fr. Oudendorpii coniectura: Cuius fidei et pietati. Fides et pietas saepe iunguntur, ut apud Sallust. lug. 31, et Senecam Thyest. 216. Pro retulit, quod modo praecessit, omnino cum I. Perizonio scribendum reddidit, praesertim cum edit. pr. hoc loco non retulit, sed retulit habeat. Saepe hac verba permutantur, ut apud Liv. XXXVII, 6.

Per biennium continuum. Sic dedit Editor Basil. ut II, 48, per continuos XX annos. Editio prima: per biennium continuo.

Corfinium legerantque Italicani. Exemplar vetus habet: Corfinium legerant, quod appellerent Italicum. Fortasse legendum, appellarunt. By-

zer. Mirum est, Rhenanum, qui codicem veterem ob oculos haberet, legere potuisse: Corfinium legerantque Italicani. Nihil tamen minus sua Burerio fides apud me constat; cuius etiam correctionem appellarunt, exemplo edit. Iuntinae, recipi. Corfinium tum Italicam vocatam scribunt Strabo V, p. 369, et de Casauboni Wesselingique emendatione Diodor. Sicul. Excerpt. p. 539. Id si quis in Velleio praeferat cum Puteano, non valde repugnem, praesertim cum eo ducant vestigia scripturae, quam Rhenanus prodidit, Italicani. Vascosanum scripsit Italicanum.

Fluentem procumbentemque remp. Fluentem intellige labentem, ut loco simillimo dixit Cicero Phil. II, 21: cum labentem et prope cadentem rempublicam fulcire auperetis. Manil. II, 807: Dissociata fluat resoluta machina mundo, cuius alterum locum, IV, 17: Hinc et opes et regna fluunt, id est, oriuntur, perperam ad hanc significationem refert Cortius ad Sallust. Catil. 1; Seneca Cons. ad Marc. 21: Labuntur humana, ac fluunt. Lactant,

17. Finito ex maxima parte, nisi qua Nolani belli manebant reliquiae, Italico bello (quo quidem Romani victis afflictisque ipsi exarmati, quam integris universis civitatem dare maluerunt) consulatum inierunt Q. Pompeius et L. Cornelius Sulla, vir, qui neque ad finem

de M. P. 24: *res eius dilabi ac fluere coeperunt*. Sed inanem operam sumimus in hoc verbo illustrando post Gronovium ad Liv. XXVII, 17. Graeci μὴν similiter dicunt. Gorgiae Leontini dictum est apud Stobaeum S. CXVII, p. 600: *ἐκ σακκοῦ καὶ ῥίοντες οὐκιδίου ἀρμίνος ἀπαλλάττομαι*.

Rempublicam. Exempl. vetus habet: *rem P. R. BVREA*. Antiqua formula, et frequens in libris et marmoribus, *respublica populi romani*, vel *publicum populi romani*. Lapis apud Gruter. p. 149, 4: *republica populi rom. legibus reformata*. Alius p. 135, 1: *Fortunae publicae populi romani in colle*. *Fragm. Fastor. Fratrum Arval.* apud Murator. p. 340, 2: *immolavit saluti publicae P. R. bovem feminam*. Hanc formulam ubi saepe in libris depravatam docuisset Gronovius Obserr. IV, 14, et ad Liv. VIII, 9, qui deinceps secuti sunt Critici, multis locis restituerunt, ut Perizonius Diss. III, p. 268. Interpretes ad Tacit. Hist. III, 72, et Drakenb. ad Liv. XXII, 10, XLV, 14. Paullum diversa modo est apud Vellei. II, 89: *reipublicae populoque romano*. Cic. Phil. V, 18: *Audebo etiam obligare fidem meam, Patres Conscripti, vobis, populoque romano, reique publicae*; ibid. 19: *quae praesidio consulibus, senatui, populoque romano, reique publicae esset*. At Vossius hunc etiam Velleii locum ad priorem formam refugit: *reipublicae populi romani*. Nec displicet illa ratio Ernesto meo ad Tacit. Hist. III, 72, ubi libri scripti editique inter utram-

que lectionem fluctuant. Ego veteres utroque modo locutos puto!

Nisi qua. Sic Vossius correxit. *Edlit.* pr. *nisi quae*. II, 37: *nisi qua Luculli armis erat infractus*.

Exarmati. Burmannus sumit pro exorati, placati; cuius interpretationem sequitur Gesnerus in Thes. L. L. Male. *Exarmati* sunt infirmi et debiles facti, ut verissime exponunt Wopkens. Misc. Obs. VIII, p. 33; et Duker. ad Flor. I, 22, 3. Idque congruit historiae, quae Romanos in eas angustias adductos esse tradit, ut, quod nunquam aut raro fecerant, libertinorum delectum haberent.

Quam integris universis. Vidit Heinsius, pro *integris* scribendam esse *integri*; quod merito probat Duker. ad Flor. l. c. quia sic *exarmati* et *integri* eleganter opponuntur. Verum illa correctio hoc habet incommodi, quod eadem opera tollit oppositionem, quae erat inter *victis afflictisque* et *integris*. Cui difficultati ut medeare, fidenter repone: *quam integri integris universis*. Hanc concinnitatem Velleius facile suam agnoscat. Sic, quanquam alio sensu, in lapidibus apud Gruter. p. 934, 4, et Donium p. 237: *Vixit annos integer integros LVIII*. Mitto dicere, quoties, in tali eiusdem vocabuli geminatione, alterum exciderit.

Cn. Pompeius. Exempl. vetus habet *Q. Pompeius*. BVREA.

Qui neque ad finem victoriae etc. Iam alii compararunt similem locum. Valer. Max. IX, 2, 1: *L. Sulla, quem*

victoriae satis laudari, neque post victoriam abunde vituperari potest. Hic natus familia nobili, sextus a Cornelio Rufino, qui bello Pyrrhi inter celeberrimos fuerat duces, cum familiae eius claritudo intermissa esset, diu ita se gessit, ut nullam petendi consulatum cogitationem habere videretur. Deinde post praeturam inlustratus bello Italico, et ante in Gallia legatione sub Mario, qua eminentissimos duces hostium fuderat, ex successu animum sumsit; petensque consulatum, pene omnium civium suffragiis factus est. Sed eum honorem undequinquagesimo aetatis suae anno adsecutus est.

18. Per ea tempora Mithridates, Ponticus rex, vir neque silendus, neque dicendus sine cura, bello acerrimus, virtute eximius, aliquando fortuna, semper animo maximus, consiliis dux, miles manu, odio in Romanos

neque laudare, neque vituperare quicquam satis digne potest, quia, dum quaerit victorias, Scipionem se populo romano, dum exercet, Annibalem representavit.

Cogitationem habere. Sigon. Fast. ad a. 665, hunc locum laudans, scribit rationem habere, memoriae lapsu, ut opinor. Certe nihil mutandum. Cicero Parad. I, 3: *Quaero a vobis, num ullam cogitationem habuisse videantur ii, qui hanc remp. tam praeclare fundatam nobis reliquerunt, aut argenti ad divitias, aut amoenitatum ad delectationem.* Sic ille locus corrigendus videtur. Vulgo editur nullo sensu: *aut argenti ad avaritiam.* Quinctilian. XII, 11, p. 639: *Si hanc cogitationem homines habuissent, ut nemo se meliorem fore eo, qui optimus fuisset, arbitraretur.*

Qua eminentissimos. Ita Editor Basil. scripsit. Edit. pr. *quae eminentissimos.*

Ex successu animum sumsit. Ex Vir-

gilio Aeneid. V, 210: *successuque acrior ipso.*

Neque dicendus sine cura. Hanc locutionem habet a Sallustio apud Senec. de Benef. IV, 1: *Ex omnibus quae tractavimus, potest videri nihil tam necessarium, aut magis, ut ait Sallustius, cum cura dicendum.* Vide Cortium ad Sallust. Fragm. p. 1010.

Consiliis dux, miles manu. Sallust. Catil. 60: *strenui militis, et boni imperatoris officia simul exequabatur; ubi multa similia collegit Cortius. Ad elegantem Velleii brevitatem proxime accedit Pacatus Paneg. 10: dux consilio esse, miles exemplo.*

Odio in Romanos Hannibal. Saepe Veteres Hannibalis nomine vel inimicum P. R. vel insignem bellatorem, vel callidum hominem significant. Cicero Verr. V, 12: *Iste autem Hannibal, qui in suis castris virtute putaret oportere, non genere certari.* Phil. XIII, 11: *quem ita obsides, nove Hannibal, aut si quis acrior imperator.*

Hannibal, occupata Asia, necatisque in ea omnibus civibus R. quos quidem eadem die atque hora, redditis civitatibus literis, ingenti cum pollicitatione praemiorum, interiini iusserat (Quo tempore neque fortitudine adversus Mithridatem, neque fide in Romanos quisquam Rhodiis par fuit. Horum fidem Mytilenaeorum perfidia inluminavit: qui M'. Aquilium, aliosque Mithridati vinctos tradiderunt; quibus libertas, in unius Theophanis gratiam, postea a Pompeio restituta est) cum terribilis

fuit, ut te ipse obsideas. Ex quo loco emendandus est Petron. cap. 101: *Quae autem hic insidiae sunt? aut quis nobis Hannibal navigat?* ubi Burmanno nobis, quod elegans esse putat, libenter remittimus, legendumque censemus: *aut quis novus Hannibal navigat?* Sic Livius XXII, 14: *novus Camillus*; quod ab eo sumsit Claudian. de Laud. Stilich. II, 390: *Splendida suscipiant alium te rostra Cumillum*. Vellei. II, 82: *novus Liber Pater*; ubi plura dicemus. Aurel. Victor de Caesar. 37, *alter Hannibal*. Vide Bentleium ad Horat. I, Ep. 15, 38.

Fidem — perfidia illuminavit. Cicero ad Div. I, 6: *Illustrabit tuam amplitudinem hominum iniuria*. Editio prima habet *Mytilenaeorum*, non *Mytilenaeorum*, ut post ediderunt. Quam scripturam confirmant Dukerus ad Thucyd. III, p. 182, et Wesseling. ad Herodot. I, 160.

M'. Aquilium. De eo videndi Davis. ad Cic. Tusc. Disp. V, 5, et Duker. ad Liv. Ep. 77.

In unius Th. gratiam. Hanc locutionem non primum apud Velleium inveniri, ut Vavassor de vi et usu verb. p. 155 putabat, sed saepe a Livio usurpatam, docet Duker. ad Flor. I, 3, 1.

Cum terribilis Italiae q. v. immine-

re. Hinc pertinet Epigramma vetus Anthol. Lat. tom. I, p. 301, quod de Mithridate intelligendum esse, rectissime vidit magnus Scaliger. Totum ponamus ex emendatione nostra: *Adspice, quem valido subnixum gloria regno Altius et oreli sedibus extulerat; Terrore hic belli magnum concusserat orbem: Hic reges Asiae frugerat, et populos. Hic grave servitium iam iam tibi, Roma, ferebat. Cetera namque viri cuspidē coniderant: Cum subito in medio rerum certamine praiceps Corruit, e patria pulsus in exilium. Tale Deae numen; tali mortalia nutu Fallax momento temporis Hora premit.* Argumentum Epigrammatis sumtum est ex Cicerone pro Muren. 15; unde etiam singulorum petenda explicatio. Vs. 3, editur: *Terrarum hic bello magnum concusserat orbem*; ut apud Pseudo-Sallust. Ep. I, 2: *neque orbis terrarum bello concussus foret*. Quod tamen prae illo, quod restituimus, nescio quomodo languere videtur. Velleius: *cum terribilis Italiae immineret*. Lucret. III, 846: *Omnia cum belli trepido concussa tumultu*. Versus 7, et 8, poeta effinxit e Cicerone de Orat. I, 1: *consulatu devenimus in medium rerum omnium certamen atque discrimen*; et III, 2: *O fallacem hominum spem, fragilemque fortunam, et ina-*

Italiae quoque videretur imminere, sorte obvenit Sullae Asia provincia. Is egressus urbe, cum circa Nolam moraretur (quippe ea urbs pertinacissime arma retinebat, exercituque romano obsidebatur, velut poeniteret eius fidei, quam omnium sanctissimam bello praestiterat Punico) P. Sulpitius, tribunus pl. disertus, acer, opibus, gratia, amicitiiis, vigore ingenii atque animi celeberrimus, cum artea rectissima voluntate apud populum maximam quaesisset dignitatem, quasi pigeret eum virtutum suarum, et bene consulta ei male cederent, subito pravus et praeceps, C. Mario post LXX annum omnia imperia, et omneis provincias concupiscenti addixit, legemque ad populum tulit, qua Sullae imperium abrogaretur, C. Mario bellum decerneretur Mithridaticum; aliasque leges perniciosas et exitiabiles, neque tolerandas liberae civitati tulit. Quin etiam Q. Pompeii Cos. filium, eundemque Sullae generum, per emissarios factionis suae interfecit.

19. Tum Sulla contracto exercitu ad urbem rediit,

nes nostras contentiones! quae in medio spatio saepe franguntur, et corruunt. Vers. ult. in vulgatis libris est: *Fallax momento temporis hora dedit.* Forte scribendum *premit* pro *dedit*. Ovid. Trist. III, 11, 67: *Humanaeque memor sortis, quae tollit eosdem, Et premit.* Quod expressum est ex notissimo Hesiodico Εργ. και Ημ. 5. *Πῦρ μὲν γὰρ βρῖσκει, πῦρ δὲ βρῖσκειν χαλκῶϊ κεν.* Sic *premit* respondet praecedentibus: *Altius et coeli sedibus extulerat.* Hora est fortuna in horas varians, ut apud Senec. Thyest. 598, ubi vide Gronovium. Fortunae autem proprie tribuitur *nutus*. Appulei. Met. VII, p. 146: *affulsit Fortunae nutus hilarior*; X, p. 227: *haec fœralem Fortunae nutum latere non potuerunt.*

Vigore ingenii atque animi. II, 41: *vigore animi acerrimus*; 127: *sufficiente vigori animi compage corporis.* Vide Drakenb. ad Liv. VII, 5.

Quasi pigeret eum virtutum suarum. Elegans, sed nimis vicinum ei, quod modo dixerat: *velut poeniteret eius fidei.*

Addixit. Hanc lectionem, haud dubie vitiosam, explicant, ut possunt, Graevius ad Cic. pro Quint. 13, et Burmann. ad h. l. At Puteanus, probante Heinsio, scripsit: *se addixit*; i. e. Mario quasi in servitutem tradidit. Nihil verius. Cicero pro Planc. 39: *Senatus, cui me semper addixi*; de Fin. I, 6: *Epicurus in physicis se Democrito addicit, perpauca mutans*; ubi vide Davis.

eamque armis occupavit, XII auctores novarum pessimarumque rerum, inter quos Marium cum filio, et P. Sulpitio, urbe exturbavit, ac lege lata exules fecit. Sulpitium etiam adsecuti equites, in Laurentinis paludibus iugulavere: caputque eius erectum et ostentatum pro rostris, velut omen imminantis proscriptionis fuit. Marius post sextum consulatum annoque LXX, nudus, ac limo obrutus, oculis tantummodo ac naribus eminentibus, extractus arundineto, circa paludem Maricae, in quam se, fugiens consectantes Sullae equites, abdiderat, iniecto in collum loro, in carcerem Minturnensium iussu II. viri perductus est. Ad quem interficiendum missus cum gladio servus publicus, natione Germanus, qui forte ab imperatore eo, bello Cimbrico captus erat, ut agnovit Marium, magno eiulatu expromenti indignationem casus tanti viri, abiecto gladio profugit e carcere. Tum cives ab hoste misereri paulo ante principis viri docti, instructum eum viatico, conlataque

Annoque LXX. Voss. recte, annumque LXX, ut cap. praeced.

Natione Germanus. Quem hic Germanum vocat, alii Gallum fuisse scribunt. Sed huius diversitatis haec est causa, quod vulgus Interpretum nescit, Celtarum vocabulum, apud graecos scriptores, et Gallis et Germanis accommodari. Verisimile est Germanum fuisse, qui sit Cimbrico Teutonicoque bello captus. Sed et insigne germanicae probitatis specimen edidit, ei parcens, a quo vita donatus erat. Nec me moverit vel Plinius, vel Florus, qui Gallum fuisse scribunt: quod constet Romanos olim, Gallorum vocabulo Germanos etiam intellexisse, non Gallos tantum. Modo veterum annaleis uterque istorum secutus est. Sed haec satis sint in Velleii

defensionem. RHEMAN. Vide Drakenb. ad Liv. Ep. 77.

Cum magno eiulatu. Exempl. vetus habet: magno eiulatu. BUREA. Editio prima: cum magno eiulatu expromenti indignationem casus tanti viri. Sed cum abesse a veteri codice, Burerius testatur. Editor Basileensis absurda coniectura scripsit: magno cum eiulatu se prodentem indignationem casus tanti viri. Ceteri quoque Interpretes locum facilem et sanum vehementer vexarunt, exceptis Grutero, Vossioque, qui optime sic exponunt: magnum illum eiulatum expromisse indignationem casus tanti viri. Pro expromenti si malis expromente, ex perpetua Velleii consuetudine, et Bentleiano decreto ad Horat. I, Carm. 25, 17, non refrager. Livio tamen utraque forma

veste, in navem imposuerunt. At ille, adsecutus circa Aenariam filium, cursum in Africam direxit, inopemque vitam in tugurio ruinarum carthaginiensium toleravit: cum Marius, aspiciens Carthaginem, illa intuens Marium, alter alteri possent esse solatio.

20. Hoc primum anno, sanguine Cos. romani militis imbutae manus sunt: quippe Pompeius, collega Sullae, ab exercitu Cn. Pompeii proconsulis, seditione,

promiscue usurpatam esse, ostendit Drakenb. ad VI, 14.

Aenariam. Sic Editor Basil. Editio prima: *Taenariam.*

Inopemque vitam, etc. De hac Marii inopia est locus Diodori Sicul. Excerpt. p. 614: καὶ τῆς ἐξίκεσι τῆς Διόνης εἰς τὴν Νομαδίαν, δούλος, ἄπορος, ἔρημος σφῶν, ubi Wesselingio iure displicet δούλος. Repone: ἄδουλος, ἄπορος, ἔρημος φίλων. Euripid. Androm. 593: Ἀλγὴς, ἄδουλος δάμαρ' ἰστίαις λεγών. Phrynichus Παρυσκ. Σοφ. MS. Ἀδουλος βίος. ὁ μὴ δουλιέμεντα ἔχων. Appian. de B. C. I, p. 651, ὁ δὲ Μάριος φέροντο, ἔρημος ὑπερίτου τι καὶ διαρκέστες.

Cum Marius, aspiciens Carthaginem. Hoc acute dictum Velleius effinit ex magnifico illo Mariano apud Plutarchum in Mario p. 429. B. ἐγγυλλί ὅτι Γάιος Μάριον ἐν τῇς Καρχηδόνος ἱερικταῖς φυγάδι καθιζόμενον εἶδες, quod commode explicat Plutarchus: ὁ κακῶς ἔμα τὴν τι τῇς τοῦτος οὐτὴς τύχην καὶ τὴν αὐτοῦ μεταβλὴν ἐν παρατήρηματος λόγῳ θίμινος. Idem Marii dictum respexisse videntur Manil. IV, 47: Quod iacuit Libycis compar iactura ruinis. Et incertus Poëta Anthol. Lat. T. I. p. 535: Quo Marium vidit suppar Carthago iacentem; ut verissime correxit P. Burmannus Secundus. Omnium vero primus Lipsius vidit, hunc Velleii locum imitatione expressum esse

VEL. PATERC. *Hist.*

a Lucano II, 90: *Nuda triumphati iacuit per regna Iugurthae, et Poenos pressit cineres. Solatia sati Carthago, Mariusque tulit: pariterque iacentes Ignovere deis.* Nec talis tam exquisitarum sententiarum consensus fortuitus existimari debet, praesertim cum Lucanum alia quoque aliis locis a Velleio summisce, certis indicibus deprehenderimus.

Imbutae manus. Exempl. vetus habet: *imbutae manus sunt.* BVRER.

Quippe Pompeius. Heinsius bene addit praenomen Q. quod facile elapsum est post *quippe*, ut aliis locis.

Ad exercitum — quam dux creaverat. Exempl. vetus sic habet, ut dubium mihi sit, utra sit verior lectio: illa superior, an haec posterior: *quippe Pompeius, collega Syllae, ab exercitu Cn. Pompei proconsulis seditione, sed quam dux creaverat, interfectus est.* Dubito nonnihil, an pro creaverat legendum sit *excreverat*, vel *excalaverat.* BVRER. Editio pr. habet, *ad exercitum*, manifesto errore. *Creare seditionem* non magis mihi, quam Heinsio, latinum videtur. Nec, quod latine dicitur, *creare periculum, lites, odium,* etc., argumento est, recte dici, *creare seditionem.* Talia non analogia, sed veterum consuetudine iudicanda sunt, ut recte monet Burm. Miscell. Observ. VIII, p. 368. Immo

K

sed quam dux creaverat, interfectus est. Non erat Mario, Sulpitio Cinna temperator. Itaque, cum ita civitas Italiae data esset, ut in octo tribus contribuerentur novi cives; ne potentia eorum et multitudo veterum civium dignitatem frangeret, plusque possent recepti in beneficium, quam auctores beneficii; Cinna, in omnibus tribubus eos se distributurum, pollicitus est. Quo nomine ingentem totius Italiae frequentiam in urbem acciverat. E qua pulsus collegae, optimatumque viribus, cum in Campaniam tenderet, ex auctoritate senatus consulatus ei abrogatus est, suffectusque in eius locum L. Cornelius Merula, flamen Dialis. Haec iniuria homine, quam exemplo dignior fuit. Tum Cinna, corruptis primo centurionibus ac tribunis, mox etiam spe largitionis militibus, ab eo exercitu, qui circa Nolam erat, receptus est. Is, cum universus in verba eius iurasset, retinens insignia consulatus, patriae bellum intulit, fretus ingenti numero novorum civium, e quorum delectu ccc amplius cohortes conscripserat, ac triginta legionum instar impleverat. Opus erat partibus auctoritate, gratia:

cum haec loquendi ratio, cuius millies usurpandae occasio fuit, hoc uno tantum loco, et, quod inprimis ad rem pertinet, apud scriptorem in uno codice conservatum reperiatur, quis est, cui non statim vitii nascatur suspicio? *Excitaverat* merito etiam placuit Sigonio Fast. ad a. 665.

Mario, Sulpitio. Alias, *Mario, Sulpitioque.* RHENAN. Sed asyndeton quoque est hoc ipso cap. *Opus erat partibus auctoritate, gratia:* et alibi passim. Vide ad I, 4.

Octo tribus. Poterat Velleius paulo distinctius dixisse, *octo novus tribus*, et mox, *in omnibus XXXV veteribus tribubus*. Res clara est ex Appiano de B. C. I, p. 641, eandem, quam Vel-

leius, rationem reddente: *ἔνα μὲ τῶν ἀρχαίων κλίονες ὄντες ἐν ταῖς χειροτονίαις λειπαροῦν*, et satis explicata a Sigonio de Ant. Iure Ital. III, 1, et Vinc. Contareno Var. Lect. I, 1: ut actum egerit Mazochius Addend. ad Tab. Heracl. p. 552.

Iniuria homine, quam exemplo dignior. Imitatur Sallustium Catil. 31: *quod magis fecisse, quam illis accidisse, indignum:* ubi vide Cortinum.

Vniversos. Vniversos pro *universus*. RHENAN. Edit. pr. *universos*.

Opus erat partibus, etc. Editio pr. sic interpungit: *opus erat partibus auctoritate, gratia cuius augendae, C. Marium.* Recentiores Edd. *Opus erat partibus, auctoritate, gratia: cuius*

euius augendae, C. Marium cum filio de exilio revocavit, quique cum iis pulsi erant.

21. Dum bellum autem infert patriae Cinna, Cn. Pompeius, Magni pater, (cuius praeclara opera bello Marsico praecipue circa Picenum agrum, ut praescripsimus, usa erat resp. quique Asculum ceperat, circa quam urbem, cum in multis aliis regionibus exercitus dispersi forent, quinque et LXX civium romanorum, amplius LX Italicorum una die conflixerant) frustratus spe continuandi consulatus, ita se dubium mediumque partibus praestitit, ut omnia ex proprio usu ageret, temporibusque insidiari videretur, et huc atque illuc, unde spes maior adfulsisset potentiae, se exercitumque deflecteret. Sed ad ultimum magno atrocique proelio cum Cinna conflixit. Cuius commissi patratique sub

augendae C. Marium: partim bene, partim secus. Ego *partibus* in dativo capio de factione Cinnae, quae indigebat auctoritate et gratia: ac nescio, an ita ceperit Freinshem. Suppl. Liv. 77, § 23. *Auctoritatem et gratiam*, quae hic sine copula ponuntur, coniungit etiam Sallust. Catil. 20: *vulgus sumus, sine gratia, sine auctoritate*. Mox in *cuius augendae* intelligi *caussa*, Interpretes monuerunt.

Quique cum iis pulsi erant. De hac orationis forma vide Cortium ad Sallust. Jug. 30: *Pro erant* Editor Basil. dedit *fueraut*.

Vt praescripsimus. Lege: *ut praediximus*: scilicet II, 15, 16. Semper ita loquitur Velleius. Nec *praescribere* pro ante scribere latinum esse videtur. Burmannus ad Valer. Flacc. VII, 72, Latinis, negat, verbum *praedicere* hoc sensu usitatum esse. Quod hactenus revocat ad Sueton. Aug. 90, ut *supra dicere*, quam *praedicere*, magis latinum dicat. Sed sic optima aetate iam

locutus est Trogius Pompeius XLIII, 14: *cum nocte a praedictis apertae portae forent*. Ac, ne quis forte Iustino potius, quam Trogo, hoc verbum tribuat, sunt, praeter Velleium, alii scriptores idonei, quorum auctoritate haec significatio confirmetur. Columella III, 9: *cur naturam dubitemus etiam in vitibus praedictam legem servasse?* Plinius H. N. XII, 16: *Sembracena praedictis caret vitibus*. Quintilian. III, 7, p. 144: *nihil ne in his quidem praeter tria, quae praediximus, quaeri*.

Se — medium partibus praestitit. Liv. II, 27: *ita, medium se gerendo, nec plebis vitavit odium, nec apud Patres gratiam iniit*.

Spes maior adfulsisset. Editio pr. *adfulisset*. Sed contextui reddidimus certam Aldi Nepotis emendationem, *adfulsisset*, quam, praeter Velleii Interpretes, sequitur Dukerus ad Flor. IV, 9, 3.

Commissi patratique. Sic etiam apud

ipsis moenibus oculisque urbis Romanae, pugnantibus, spectantibusque quam fuerit eventus exitiabilis, vix verbis exprimi potest. Post hoc, cum utrumque exercitum, velut parum bello exhaustum, laceraret pestilentia, Cn. Pompeius decessit: cuius interitus voluptas amissorum aut gladio aut morbo civium pene damno repensata est: populusque Ro. quam vivo iracundiam debuerat, in corpus mortui contulit. Seu duae, seu tres Pompeiorum fuere familiae, primus eius nominis, ante annos fere CLXVII, Q. Pompeius cum Cn. Servilio Cos. fuit. Cinna et Marius, haud incruentis utrinque certaminibus editis, urbem occupaverunt: sed prior ingressus Cinna, de recipiendo Mario legem tulit.

22. Mox C. Marius, pestifero civibus suis reditu intravit moenia. Nihil illa victoria fuisset crudelius, nisi mox Sullana esset secuta. Neque licentia gladiatorum in mediocris saevitum, sed excelsissimi quique atque emi-

Sallust. Ing. 19, coeptum patrato bello opponitur. Vide Drakenb. ad Liv. XLII, 30.

Sub ipsis moenibus oculisque. Teneamus hanc verissimam, Lipsii ingenio repertam, lectionem. Editio pr. mendose: *sub ipsis moenibus sociisque.* II, 79: *gravis sub ipsius Caesaris oculis accepta clades*; 84: *in ore atque oculis Antonianae classis.* Vide Interpretes ad h. l. Duker. ad Flor. II, 15, 7; et Drakenb. ad Liv. IV, 28.

Voluptas — civium p. damno repensata. II, 115: *nunquam adeo ulla opportuna visa est victoriae occasio, quam damno amissi pensaret militis.*

CLXVIII. Exempl. vetus habet, CLXVII. BVAER.

Q. Pompeius. Est ex Editoris Basil. correctione. Edit. pr. *quam Pompeius.*

C. Marius. Ita Editor. Basil. Edit. pr. *Cn. Marius.*

Nihil illa victoria, etc. Eodem acumine Valer. Max. IX, 2, 2: *Sullanae crudelitatis C. Marius invidiam levat.*

Neque licentia gladiatorum in mediocris saev. Exemplar vetus habet: *neque licentia immediocri saevitum.* BVA. Bene Acidalius scripsit: *in mediocris saevitum*, ut *mediocris* sit accusativus antiquus, extrita ultima litera *s* a verbo sequenti. Iunta, Editor Basil. aliique post eos, vocem *gladiatorum*, quasi, teste Burerio, in veteri codice decesset, omiserunt. Ego esse in codice putem, sed operarum culpa ex Burerio notula elapsam.

Excelsissimae quoque atque eminentissimae. Haec est editionis primae scriptura; quam optime refinxit Editor Basileensis hoc modo: *excelsissimi quique atque eminentissimi.* Idque secuti sumus.

mentissimi civitatis viri variis suppliciorum generibus affecti, in iis Cos. Octavius, vir lenissimi animi, iussu Cinnae interfectus est. Merula autem, qui se sub adventum Cinnae consulatu abdicaverat, incisis venis, superfusoque altaribus sanguine, quos saepe pro salute reip. flamen Dialis precatus erat Deos, eos in execrationem Cinnae, partiumque eius tum precatus, optime de rep. meritum spiritum reddidit. M. Antonius, princeps civitatis atque eloquentiae, gladiis militum, quos ipsos facundia sua moratus erat, iussu Marii Cinnaeque confossus est. Q. Catulus, et aliarum virtutum et belli Cimbrici gloria, quae illi cum Mario communis fuerat, celeberrimus, quum ad mortem conquiretetur, conclusit se loco nuper calce harenaque perpolito, inlatoque igni, qui vim odoris excitaret, simul exitiali hausto spiritu, simul incluso suo, mortem magis voto, quam arbitrio inimicorum obiit. Omnia erant praecipitia in

Octavius, vir lenissimi animi. Salust. Fragm. p. 56, *Octavium militem, et captum pedibus.*

Consulatu abdicaverat. Haec est emendatio editoris Basileensis, quæ nihil certius. Editio prima habet: *qui se sub adventum Cinnae Cos. abdicaverat: ex quo alii fecere consulis.*

Loco n. calce harenaque perpolito. De mortis genere, quo Catulus periit, Velleio convenit cum Scholiaste Lucani II, 174, qui Sallastium in Historia deperdita, ut aliis locis, secutus videtur. Adde Davis. ad Cic. de N. D. III, 32. Pro *perpolito* Lipsius legebat *perlito*, credo, ex Valerio Max. IX, 12, 4: *Catulus recenti calce illito, multoque igni percallesfacto cubiculo se inclusum peremit: idque praeferebat* Burmann. ad h. l. post tamen sententiam mutans ad Phaedr. IV, 26. Recte. Nam *polire* non minus proprie de ope-

re albario; vel tectorio dicitur, quam pertinere. Varro apud Non. Marc. p. 66: *ex agri depolitionibus eiiciuntur: hic in coenaculo polito recipiuntur.* Liv. XL, 51: *columnasque circa poliendas albo locavit.* Columella VIII, 3: *aviaria intrinsecus et extrinsecus poliantur opera tectorio.* Vetus Inscript. apud Gruter. p. 207: *eosque parietes, marginesque omnes, quae lita non erunt calce harenato, lita politaque et calce uda dealbata recte facito.* In his et aliis, quae in promptu sunt, exemplis, semper simplex *polire* de tali opere dicitur, quod etiam Velleio reddere malim, praesertim cum nihil ad rem faciat locum illum fuisse *perpolitum*, sive penitus politum. Quanquam etiam compositum pro simplici sumi potest, sicut Cincius apud Festum v. *Rodus, vestimentum rude vocat non perpolitum.*

Omnia erant praecipitia in rep. Liv.

rep., nec tamen adhuc quisquam inveniebatur; qui bona civis romani, aut donare auderet, aut petere sustineret. Postea id quoque accessit, ut saevitiae causam avaritia praeberet, et modus culpae ex pecuniae modo constitueretur; et, qui fuisset locuples, fieret nocens, sui quisque periculi merces foret; nec quidquam videretur turpe, quod esset quaestuosum.

23. Secundum deinde consulatum Cinna, et septimum Marius in priorum dedecus iniit. Cuius initio morbo oppressus decessit, vir in bello hostibus, in ocio civibus infestissimus, quietisque impatientissimus. In huius locum suffectus Valerius Flaccus, turpissimae legis auctor, qua creditoribus quadrantem solvi iusserat: cuius facti merita eum poena intra biennium consecuta est. Dominante in Italia Cinna, maior pars nobilitatis ad Sullam in Achaiam, ac deinde post in Asiam perfugit. Sulla in-

XXIV, 7: *omnia in eo praecipitia ad exitium fuerunt.*

Fieret nocens. Ita editor Basil. rescripsit. Editio pr. nullo sensu: *fieret innocens.*

Sui quisque periculi merces foret. Haec est editionis primae scriptura, quam Acidalius depravavit adicienda copula, *suique*. Potius tollendum est otiosum istud *foret*, ut *locuples quisque* per elegantem appositionem *periculi sui merces fieri* dicatur. Est autem *foret*, quod etiam Lipsius expellendum esse vidit, hic inculcatum ex cap. 28: *ut neque occisi hostis, quam civis, uberius foret praemium, fieretque quisque merces mortis suae.* Arguta loquendi forma, *periculi sui*, vel *mortis suae merces est*, pro, interfectus praemium percussoris est, quod occisorum bona percussoribus statim dividebantur. Florus III, 13, 7: *misera respública in exitium suum sui merces erat:*

ubi in hac locutione illustranda copiosus est Freinsheim. Eandem rem sic expressit Seneca Cons. ad Marc. 20, p. 280: *nec vidisset divisa percussoribus occisorum bona, ut etiam de suo perirent:* ubi vide Lipsium. Sed ipsa locutio fluxit a Sallustio Fragn. p. 63: *Eumenem, cuius amictum gloriose ostentant, initio prodidit Antiocho, pacis mercedem.*

Vir in bello hostibus. Vide quae annotavimus ad II, 11.

Turpissimae legis. Atqui legem acquirissimam fuisse iudicat ill. Montesquieusius de Cause. Legum, XXII, 22. Scilicet *quadrantem*, quae, ut Gronovius de Pec. Vet. IV, 5, demonstravit, quarta sortis pars est, de usuris trientibus perperam accepit. Quem errorem iam alii castigarunt, et ipse sustulit in ultima operis editione.

Legis auctor. Pro, legis lator. Vide Graevium ad Cic. ad Att. I, 19.

terim cum Mithridatis praefectis, circa Athenas, Boeotiamque, et Macedoniam ita dimicavit, ut et Athenas reciperet et plurimo circa multipliceis Piraei portus munitiones labore expleto, amplius cc hostium interficeret, nec minus multa caperet. Si quis hoc rebellandi tempus, quo Athenae oppugnatae a Sulla sunt, imputat Atheniensibus, nimirum veri vetustatisque ignarus est. Adeo enim certa Atheniensium in Romanos fides fuit, ut semper et in omni re, quidquid sincera fide gereretur, id Romani, Attica fieri, praedicarent. Caeterum tum oppressi Mithridatis armis, homines miserrimae conditionis, cum ab inimicis tenerentur, oppugnabantur ab amicis, et animos extra moenia, corpora, necessitati servientes, intra muros habebant. Transgressus deinde in Asiam Sulla, parentem ante omnia supplicemque Mithridatem invenit. Quem multatum pecunia ac parte navium, Asia, omnibusque aliis provinciis, quas armis occupaverat, decedere coëgit: captivos recepit, in perfugas, noxiosque animadvertit, paternis, id est, Ponticis finibus contentum esse iussit.

Piraei. Ed. pr. *Piraei.*

Ceterum cum. Exempl. vetus habet *tum.* BVRB.

Animos extra moenia etc. Nescio, an imitetur Livium XXVII, 17: *Corpus duntaxat suum ad id tempus apud eos fuisse: animum iam pridem ibi esse, ubi ius ac fas crederent coli.* Potuit etiam a Graecis sumere. Isocrates Plataic. p. 299: πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, τοῖς μὲν σώμασι μετ' ἱκύνων ἀκολουθεῖν ἠναγκάζοντο; ταῖς δὲ νύνοϊσις μετ' ἑμῶν ἔσαν. Quod in rem suam vertit Dinarchus adv. Demosth. p. 92: τοῖς μὲν σώμασι μετ' Ἀλεξάνδρου διὰ τοῦς καιροῦς ἀκολουθεῖν ἠναγκάζοντο, ταῖς δ' νύνοϊσις μετὰ Θεβαίων καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡμετέρας ἔσαν. V. Drakenb. ad Liv. XXXIX, 47.

In Asiam. Sic Editor Basil. correxit.

Edit. pr. in *Asia.*

Ante omnia. De hoc loco Burmanni et Wopkensis rixas qui tanti putet cognoscere, adeat Misc. Obs. VIII, p. 369; IX, p. 250; et ad Virgil. Aen. II, 40. Neuter legendum vidit: *ad omnia.* Sallustius ap. Donat. ad Terent. Phorm. I, 3, 18: *modestus ad omnia alia.* Liv. IV, 42: *Hortensii placabile ad iustas preces ingenium.* Per multa exempla conguessit Broukhuis. ad Propert. II, 8, 7. Verba *ad omnia et ante omnia* confunduntur apud Liv. XXXV, 32.

In perfugas. Ita Editor Basil. Edit. pr. in *perfugam.*

Id est. Hac fere nota glossemata pro-

24. C. Flavius Fimbria, qui, praefectus equitum, ante adventum Sullae, Valerium Flaccum consularem virum interfecerat, exercituque occupato imperator appellatus, fonte Mithridaten pepulerat proelio, sub adventum Sullae se ipse interemit, adolescens, quae pessime ausus erat, fortiter executus. Eodem anno P. Laenas, trib. pleb. Sext. Lucilium, qui in priore anno trib. pleb. fuerat, saxo Tarpeio deiecit; et cum collegae eius, quibus diem dixerat, metu ad Sullam profugissent, aqua ignique iis interdixit. Tum Sulla, compositis trans-

duntur. Cic. ad Div. IV, 9: *Primum tempori cedere, id est, necessitati parere, semper sapientis est habitum.* Scilicet Marcellus, cui Cicero scribit, quid esset tempori cedere, nesciebat, et a Cicerone docendus erat; ad Div. IX, 24: *Sapientius nostri, quam Graeci: illi εὐπρόσια, aut σύνδικνα, id est, computationes, aut concoctiones: nos συννivia.* Tirunculus tali explicatione indigebat, non Paetus, ad quem haec scripta est epistola. Idem Bruto 62: *Catulum abducamus ex acie, id est, a iudiciis, et in praesidiis reipublicae colloceamus.* Verba, id est, a iudiciis, non videntur a Cicerone profecta, quoniam, quae sit intelligenda acies, facile ex contextu, sine tali interpretatione, intelligitur. Alia dedit Valckenarius V. C. Diatrib. in Euripid. XIX, p. 194. Saepe tamen haec formula vim et elegantiam orationi addi, ut hoc loco; II, 48: *Pro Pompeii partibus, id est, pro republica;* plane ut Quintilian. XII, 1, p. 597: *quo minus optimis se partibus, id est, reipublicae, iungeret;* II, 63: *Plancus dubia, id est, sua fide.* Sallust. Iug. 31: *Vos autem, hoc est, populus romanus:* ubi vide Cortium. Adde Dukerum ad Liv. Ep. 88.

Consularem virum. Non consularem, sed consulem, interfectum esse Valerium Flaccum, contendit Vinc. Contarenius Var. Lect. cap. 7. Sed Velleium recte atque ordine rem narrasse, ostendit H. Valesius ad Excerpt. Dion. Cass. p. 51.

Fonte. Alias, forte. RHEMAN. Editor Basileensis vocem fonte, ut se corrigendi molestia liberaret, abiecit. Ego Puteano, forti legenti, assentior. Valer. Max. V, 3, 2: *cum C. Gracchi aciem pia ac forti pugna fugasset.* Valer. Flacc. IV, 193: *Omnibus idem animus forti decernere pugna.* Sic ipse Velleius II, 112: *Forti conatu opus.* Plura Wopkens. Misc. Obs. IX, p. 251. Nec tamen hanc correctionem in textum recipere audeo.

Sext. Lucilium. Non eandem, ut quidam putant, sed diversam rem a Plutarcho in Mario p. 432 narrari, docet Dukerus ad Liv. Ep. 80.

In priore anno. Editor Basil. in delevit, me non invito. Quanquam apud Drakenb. ad Liv. I, 57, exempla sunt, quibus defendi posse videtur.

Motu. Mibi videtur legendum, metu. BYER. Etiam II, 42, editio pro motu pro metu.

marinis rebus, cum ad eum, primum omnium romanorum, legati Parthorum venissent, et in iis quidam magi ex notis corporis respondissent, coelestem eius vitam et memoriam futuram, revector in Italiam, haud plura quam xxx armatorum milia adversum cc amplius hostium exposuit Brundusii. Vix quicquam in Sullae operibus clarius duxerim, quam quod, cum per triennium Cinnanae Marianaefque partes Italiam obsiderent, neque inlaturum se bellum iis dissimulavit, nec quod erat in manibus omisit; existimavitque ante frangendum hostem, quam ulciscendum civem; repulsoque externo metu, ubi quod alienum esset, vicisset, superaret quod erat domesticum. Ante adventum L. Sullae, Cinna, seditione orta, ab exercitu interemptus est, vir dignior, qui arbitrio victorum moreretur, quam iracundia militum; de quo vere dici potest, ausum eum, quae nemo auderet bonus, perfecisse, quae a nullo, nisi fortissimo; perfici possunt; et fuisse eum in consultando temerarium, in exequendo virum. Carbo, nullo suffecto collega, solus toto anno Cos. fuit.

25. Putares, Sullam venisse in Italiam, non belli vindicem, sed pacis auctorem: tanta cum quiete exer-

Et in iis quidam magi. Cum Velleio convenit Plutarch. in Sull. p. 453, F. *ἰσορῖται δὲ τὴν ἐνὶ τῶν μετὰ Οὐρανίου κατεβιβασμένων, Χαλκιδεύς, εἰς τὸ Σύλλα πρόσωπον ἀειδόν.* ubi Xylander Χαλκιδεύς accipit pro Chalcide Syriae oriundus. Sed facili emendatione scribendum, Χαλδεύς, id est, magnus. Quod ipse Plutarchus confirmat p. 473, B. Χαλδεύς et Χαλκιδεύς saepe permutata esse, docet Wesseling. ad Herodot. III, 155.

Superaret. Editor Basil. scripsit, *superavit*; Vrsinus, *superare*, ut modorum sit variatio: quod et Ouden-

dorpio ad Appulei. Met. I, p. 72, placuisse videtur. Equidem malim, *superandum*, quod ab *existimavit* pendet.

In exequendo virum. Marklandus ad Stat. Silv. V, 1, 63, *temerarium* et *virum* minus commode sibi opponi putans, legere tentabat: *in exequendo navum*. Sed sua scripturae constat integritas. *Vir* ponitur pro *fortis*, ut centies. Cic. Phil. II, 14: *virum res illa quaerebat*. *Fortis* autem saepe opponitur *temerario*, ut apud Auctor. ad Herenn. IV, 25, et Quintil. XII, 10, p. 635.

VEL. PATERC. *Hist.*

L

citum per Calabriam Apuliamque, cum singulari cura frugum, agrorum, hominum, urbium, perduxit in Campaniam; tentavitque iustis legibus et aequis conditionibus bellum componere. Sed iis, quibus et pessima et immodica cupiditas erat, non poterat pax placere. Crescebat interim in dies Sullae exercitus, confluentibus ad eum optimo quoque et sanissimo. Felici deinde circa Capuam eventu Scipionem Norbanumque Coss. superat: quorum Norbanus, acie victus; Scipio, ab exercitu suo desertus ac proditus, inviolatus a Sulla dimissus est. Adeo enim Sulla dissimilis fuit bellator ac victor, ut, dum vincit, ac iustissimo lenior; post victoriam audito fuerit crudelior. Nam et Cos. ut praediximus, exarma-

Quibus et pessima et immodica cupiditas erat. Lege: quibus et res pessima, et immodica cupiditas erat; quae duo saepe iunguntur. Sallust. Fragm. p. 17: flagrant inopia et cupidinibus. Idem Catil. 18: quem ad perturbandam rempublicam inopia atque mali mores stimulabant; unde colorem duxit Tacit. Hist. I, 21: Othonem, cui, compositis rebus, nulla spes, omne in turbido consilium, multa simul extimulabant; ubi vide Lipsium. Rursus Sallust. Cat. 28: plebem sollicitare, egestate simul, ac dolore iniuriae novarum rerum cupidam. 37: Semper in civitate, quis opes nullae sunt, — nova exoptant, odio suarum rerum mulari omnia student. Vocem res consequens syllaba pes intercept.

Sanissimo. Alias, sanctissimo. RHENAN. Exempl. vetus habet: optimo quoque et sanissimo. BYAER. Edit. pr. copulam et omisit. Sani dicuntur meliorum partium cives, et seditiosis opponuntur. Cic. pro Sext. 45: qui integri sunt et sani. Liv. VIII, 27: tumultu etiam sanos consternante ani-

mos. Vide Gronov. ad Gell. II, 12.

Felici denique. Exempl. vetus habet: Felici deinde. BYAER.

Narbonumque. Exempl. vetus habet Norbanumque. BYAER.

Cos. superat. Tu fac: Coss. superat. BYAER.

Narbonus. Exempl. vetus habet, Norbanus. BYAER.

Dum vincit, ac iustissimo. Alias, mitissimo ac iustissimo. Pro vincit, ac, lege vinceret. RHENAN. Mihi sic legendum videtur: dum vincit, iustissimo lenior. BYAER. Burerio obsecuti Iunta et Editor Basil. ac deleverunt. Ego restitui, ut alius, me felicior, ex corrupta lectione veram et Velleio dignam extundat. Iustissimo lenior dicitur, ut optimo melior apud Plinium Paneg. 92. De qua loquendi forma vide Vossium de Analog. II, 23. Verba, audito crudelior, si sana sunt, significant, crudelior, quam quisquam auditu cognitus.

Nam et Cos. ut praediximus, etc. Editio pr. sic legit et distinguit: Nam ut Cos. (ut praediximus) exarmatum-

tum, Q. Sertorium, proh quanti mox belli facem! et multos alios, potitus eorum, dimisit incolumeis: credo, ut in eodem homine duplicis ac diversissimi animi conspiceretur exemplum. Post victoriam, quia descendens montem Tifata cum C. Norbano concurrerat Sulla,

que Sertorium. Quod ita correxit Editor Basil. Nam et Cos. ut praediximus, exarmatum, Q. Sertorium. Praenomen Q. saepe in *que* abiisse, supra vidimus. Hic tamen cum Perizonio malim: *Que Sertorium.*

Proh quanti mox belli facem! Haec exclamatio Floro dignior est, quam Velleio.

Posuit victoriam etc. Exempl. vetus sic scriptum habet: *posuit victoriam qua demendes montem ti fata cum C. Norbano concurrerat Sylla.* Hic locus depravatissimus adeo omnium suffugit coniecturas, ut pene de eo quasi irrestituibili loco desperatum esset. Nihilominus ego (ceu solent canes venatici) odorari non destiti, donec lectionem aliquam, si non germanam, attamen germanae simillimam deprehenderim. Ea haec est: *posuit victoriam qua demens de monte in Tifata cum C. Norbano concurrerat Sylla.* Fuit autem Tifata (teste Volaterrano) oppidum in Campania, non longe a Capua, ubi Sylla Norbanum acie vicerat. BYRRA. Felicius, certe ex parte, rem gessit Editor Basileensis, e corruptae lectionis vestigiis ita hunc locum refingens: *Post victoriam, qua descendens montem Tifata cum C. Norbano concurrerat Sylla.* Verbo descendens favet rei ratio. Nam pugnaturi se ex locis montanis in plana demittere solent. Livius loco simillimo, VII, 29: *Samnites Tifata, imminentes Capuae colles, quam praesidio firmo occupassent, descendunt inde qua-*

drato agmine in planitiem, quae Capuam Tifataque interiacet. Vnde milles dicitur descendere in aciem, in pugnam, etc. Vide Io. Toupium V. C. Emend. in Suid. tom. I, p. 92. Atque in hac lectione facile acquiescerem, modo in promptu esset exemplum verbi *descendere* cum accusativo constructi. Nam quae Oudendorpius pro hac constructione attulit exempla, ad Sueton. Caes. 37, et ad Appulei. Met. V, p. 359, incerta sunt omnia. Nec montem in monte mutare licet propter adiunctum *Tifata*, quod neutrum plurale est, non femininum singulare, ut perperam accepit Reines. ad Gl. VI Inscript. 91. Sed salva res est. Omnem de verbi *descendere* constructione scrupulum nobis eximit Arsius Mesius Elocutionum libello MS.: *Degredior illum locum.* Sallustius: *exercitum dimisit, ut primum Alpes degresus est.* Hactenus igitur locus non male curatus videtur. Sed *victoria concurrere cum hoste*, quale tandem loquendi genus est? Burm. ad h. l., et Dukerus ad Flor. III, 21, 9, id ullius scriptoris auctoritate defendi posse negant. Rectissime. At iisdem viris doctissimis, vide, quantillum mendum quas tenebras offuderit! Si, una litera adiecta, pro qua scripseris *quia*, liquidus et verus sensus existet: *Post victoriam, quia descendens montem Tifata cum C. Norbano concurrerat Sulla, gratis Dianae, cuius numini regio illa sacra est, solvit.* Sic II, 37, editio pr. *quia* habet pro *qua*.

esset excisa. Post primam demum horam noctis et romana acies respiravit, et hostium cessit. Telesinus postera die semianimis repertus est, victoris magis quam morientis vultum praeferens; cuius abscissum caput ferri gestarique circa Praeneste Sulla iussit. Tum demum, desperatis rebus suis, C. Marius adolescens per cuniculos, qui miro opere fabricati, in diversas agrorum partes ferunt, conatus erumpere, cum foramine e terra emersisset, a dispositis in id ipsum interemptus est. Sunt, qui sua manu; sunt, qui concurrentem mutuis ictibus cum minore fratre Telesino, una obsesso et

quam temporum ratio postulat, Editor Basil. recepit.

Morientis vultum. Haec est Editoris Basil. emendatio. Edit. pr. mendose: *morientis cultum.* Velleius more suo Sallustium imitatur Catil. 61: *inter hostium, cadavera repertus est, paulum etiam spirans, ferociamque animi, quam habuerat vivus, in vultu retinens; ubi eius generis plura congesserunt Wassius et Cortius.* Statius Theb. III, 94: *Servantem vultus, et torrum in morte peracta;* quo loco satis vindicatur Valerii Max. lectio, quam suspectam habebat Perizonius, IX, 2, 1: *Abscisa miserorum capita, modo non vultum ac spiritum retinentia.*

Abscissum caput. Sic est in edit. prima. At eadem II, 66, et 119 habet *abscisum caput;* quod hic etiam praeferam, motus inprimis iis, quae de discrimine verborum *abscondere* et *abscondere* disputat Dukerus ad Flor. II, 2, 2.

Abscissum caput ferri, gestarique. Hic quoque locus Burmanni et Wopkensii rixis nobilitatus est. Quorum neuter, officiente animis iracundia, veram lectionem, quae se prope oculis ingerebat, viderunt. Repone: *cu-*

abscissum caput ferri, ostentarique circa Praeneste Sulla iussit. Ipse Velleius II, 19: *caputque eius erectum et ostentatum pro rostris.* Liv. III, 5: *Aequos legati caput ferociter ostentantes;* XLIII, 4: *tantum pavorem ingressi castra, ostentantes capita, fecerunt.* Statius Theb. X, 447: *clausis ipse insultare Pelasgis Tendit, et abscisos sociorum ostendere vultus.* Capitolinus Maxim. 22: *Eorum capita praefixa contis Aquileiensibus demonstrarunt.* Sed rem conficit unus Frontin. II, 9, 3: *Sulla his, qui Praeneste obsidebantur, occisorum in proelio ducum capita, hastis praefixa, ostendit.* Adde Freinshem. ad Flor. IV, 9, 7.

In diversas ag. partes fuerunt. Sic edit. pr. pro quo Editor Basil. in *diversas agrorum partes ferunt.* Recte. Vide Interpretes ad h. l. et ad Liv. XXXIX, 27.

Cum minore fratre Telesino. Non Marii, sed Pontii Telesini, qui ad portam Collinam ceciderat, fratrem intelligendum esse, demonstrat Dukerus ad Liv. Ep. 86, cui melius videtur legere, *Telesini, aut, voce fratre abiecta, cum minore Telesino.* Mihi posterior ratio placet.

erumpente, occubuisse prodiderint. Vt cumque cecidit, hodieque tanta patris imagine non obscuratur eius memoria. De quo iuvene quid existimaverit Sulla, in promptu est. Occiso enim demum eo, Felicis nomen adsumpsit: quod quidem usurpasset iustissime, si eundem et vincendi et vivendi finem habuisset. Oppugnationi autem Praenestis, ac Marii praefuerat Ofella Lucretius; qui cum ante Marianarum fuisset partium praetor, ad Sul-

Patris imagine. II, 116: *consummatione evectae in altissimum paternumque fastigium imaginis defectus est.* Quae vis potestasque voci imago in his locis subiecta sit, me nescire fateor. Neque de nobilitate capere, contextus sinit. Fallor, aut Velleius scripsit: *tanta patris magnitudine non obscuratur eius memoria.* Et altero loco: *evectae in altissimum paternumque fastigium magnitudinis.* Corruptela nata videtur ex compendio scripturae *magine* pro *magnitudine*. Sic apud Senecam Q. N. I, 11; non enim totum imitantur, sed imaginem eius. MS. Vossian. qui est in Bibl. Leidensi, errore contrario praebet: *sed magnitudinem eius.* Magnitudo saepe a Velleio dicitur pro excellentia, dignitate, ut loco simili II, 36: *omnibus omnium gentium viris magnitudine sua inducturus caliginem;* cap. 55: *paternei nominis magnitudinem sequentium.* Iustin. XIX, 1: *filii magnitudini patris successerunt.* Inprimis hanc emendationem confirmat Livius XXXVIII, 58: *ne magnitudo et splendor legati laudibus consulis afficeret.* Sed non praetermittendus est tertius Velleii locus II, 33, qui, quod ex simili compendio vitium contraxit, eadem opera sanari debet: *neque Pompeius, ut primum ad rempublicam adgressus est, quemquam animo parem*

tulit. Legendum, *quemquam magnitudine parem tulit.* Quod convenit Velleianae rationi II, 29: *Pompeius indignatus, cum omnes cives iure haberet pares, quemquam aequalem dignitate conspiceret.*

Eius memoria. Exempl. vetus habet: *civis memoria.* BVRER.

Quod quidem. Exempl. vetus habet: *quo quidem.* BVRER.

Oppugnationi. Sic Editor Basil. scripsit. Edit. pr. *oppugnationis.*

Praefuerat Asella Lucretius. Exemplar vetus habet, *praefuera Affella Lucretius.* Ofella legitur in margine. BVRER. Ofella Iunta edidit, Ofella Editor Basil. Etiam in Liv. Ep. 88, quaedam edd. male *Afella* habent pro *Ofella*; quo modo recte dicitur a reliquis scriptoribus. Vide Bentleium ad Horat. II, Serin. 2, 2.

Marianarum. Exempl. vetus habet: *marinarum.* BVRER.

Cum a. Mar. fuisset partium praetor, ad Sull. Sic interpungitur in edit. pr. Aldina et reliquae post *partium* non bene inciderunt. At negat Puteanus ex Appiano de B. C. I, p. 688, Ofellam praetorem fuisse, et hunc locum de mendo suspectum habet. Scilicet vir doctissimus non animadvertibat, praetorem h. l. pro propraetore sumi, ut saepe. Vide quae annotavimus ad II, 15.

VEL. PATERC. Hist.

M

lam transfugerat. Felicitatem diei, quo Samnitium Telesinique pulsus est exercitus, Sulla perpetua ludorum circensium honoravit memoria, qui sub eius nomine Sullanae victoriae celebrantur.

28. Paulo ante quam Sulla ad Sacriportum dimicaret, magnificis proeliis partium eius viri hostium exercitum fuderant, duo Servilii apud Clusium, Metellus Pius apud Faventiam, M. Lucullus circa Fidentiam. Videbantur finita belli civilis mala, cum Sullae crudelitate aucta sunt. Quippe dictator creatus (cuius honoris usurpatio per annos CXX intermissa: nam proximus post annum, quam Hannibal Italia excesserat: uti adpareat, populum romanum usum dictatoris haud ita in metu desiderasse,

Quibus sine nomine. Alias, qui sub eius nomine. RHENAN. Exempl. vetus habet: qui sub eius nomine. BYRER. Rhenani notula sic invertenda: qui sub eius nomine. Alias, quibus sine nomine. Gronovius etiam Observ. II, 23, legit: qui sine eius nomine Sullanae victoriae celebrantur; propterea quod illi ludi a Cicerone Act. I in Verr. 10, et in Calendar. veteri apud Gruter. p. 133, non Sullanae victoriae, sed simpliciter victoriae dicuntur. Ego, nihil in Velleio mutans, arbitrer, initio Ludos victoriae Sullanae, mox brevitate causa, Ludos victoriae dictos. Verba tamen Sullanae victoriae cum Gronovio accipiam dativo casu.

Clusium. Sic Editor Basil. rescripsit ex Liv. Ep. 88, ubi vide Drakenb. Edit. pr. *Plusium.*

Vsum Dictatoris etc. Coniicio legendum: *haud deside metu a S. Tulio continuisse, potestatem imperio, (proh res ad vindicandum maximi periculi) spoliantem, nam multi abusi erant eo.* RHENAN. Hoc loco nullus in Velleio iniquior est, nullus a Criticis saepius vehementiusque iactatus.

Quorum coniecturas si recensere instituerem, vix finem inveniret oratio. Videamus potius editionis primae scripturam prodigiose corruptam: *uti adpareat populum Rho. usum dictatoris aut metu desideras Tulio Co timuisse potestatem imperio, proh res ad vindicandum maximi periculi, spolia mueranteo immodicae crudelitatis licentia usus est.* In hac scriptura tentanda tametsi nemo Rhenano infelicis versatus est, Iunta tamen eius coniecturam expressit, nisi quod *aut pro haud* posuit, et *spoliantem post erant eo.* Multo sollertior, et in nonnullis valde probanda, Editoris Basileensis est ratio: *uti adpareat, populum romanum usum dictatoris non tam desiderasse, quam timuisse potestatem imperii, quo priores ad vindicandam maximis periculis rempublicam usi fuerant, immodicae crudelitatis licentia usus est.* Quae correctio quicquid boni habet, primum Aldus Nepos, mox Lipsius, paucis mutatis, suum fecerunt, non satis ingenue, unde proficissent, reticentes. Ego, veteris scripturae vestigiis insistens, adiutusque aliquot e-

ut in ocio timuisse potestatem) imperio, quo priores ad vindicandam maximis periculis rempublicam usi erant, eo in immodicam crudelitatis licentiam usus est. Primus ille, et utinam ultimus, exemplum proscriptionis invenit, ut, in qua civitate petulantis convicii iudicium histrioni

mendationibus aliorum, liquido confirmare ausim, me suam Velleio manum restituere: *dictator creatus (cuius honoris etc. uti adpareat, populum romanum usum dictatoris haud ita in metu desiderasse, ut in ocio timuisse potestatem) imperio, quo priores ad vindicandam maximis periculis rempublicam usi erant, eo in immodicam crudelitatis licentiam usus est.* Nunc singularum mutationum ratio reddenda. Primum pro *aut metu desideras*, scripsimus *haud ita in metu desiderasse*. Ex quibus *haud ita* Vossio, et Gronovio Observ. II, 23, debetur, in metu Heinsio, desiderasse Editori Basil. In absorptum est a prima litera vocis metu, ut saepe in veteri Velleii codice. Metus est bellum, ut II, 24: *repulsoque externo metu*. Tacit. Hist. I, 86: *plura alia, rudibus seculis etiam in pace observata, quae nunc tantum in metu audiuntur*. Vide Heinsium ad h. l. Tum ex monstro scripturae, *Tullio Co*, extudimus verissimam lectionem, *ut in ocio*. Ocium est pax, et metui sive bello opponitur, ut II, 23: *vir in bello hostibus, in ocio civibus infestissimus*. Iustin. XI, 13: *quaerentibus somni causas omnibus inter pericula, cuius etiam in ocio semper pericior fuerit*. Mox Editor Basil. pro *proh res* optime restituit, *quo priores*, quamvis pronominis quo omne in veteri codice vestigium evanuerit, sicut etiam evanuit II, 89. Nec minus feliciter pro *vindicandum maximi periculi spolia musi*, idem rescripsit *vindicandam maximis periculis rem-*

publicam usi; etsi *vindicandum* etiam servari possit. Immo servandum est, si ex *spoliam* non facias *rempublicam*, sed *populum*, ut Burm. Tum pro *usi erant* rectius Gronovius l. c. *usi erant*, quam Editor Basil. *usi fuerant*. Denique partim ex Davisii ad Cic. Tusc. Disp. V, 21, partim ex nostra emendatione, pro *immodicae crudelitatis licentia usus est*, reposuimus in *immodicam crudelitatis licentiam usus est*. Quod non solum melius respondet oppositis, ad *vindicandam maximis periculis rempublicam*, sed etiam confirmatur ab ipso Velleio II, 41: *qui somno et cibo in vitam, non in voluptatem uteretur*. Praepositionem in rursus hausit consequentis verbi *immodicam* prima syllaba. *Immodicam licentiam* Velleius dixit, ut II, 68: *immodica et intempestiva libertate usos adversus C. Caesarem tribunos pl.* Huius loci emendationem tam perspicuam, tamque idoneis rationibus confirmatam, temperare mihi non potui, quin in contextum, quem vocant, reciperem. Cuius rei, ut quisque artis criticae peritissimus est, ita nobis libentissime veniam dabit.

Historiarium ex alto. Exemplar vetus habet: *historiarum ex alto*. BYARR. Editor Basileensis correxit *histrioni exoleto*. Optime *histrioni*, pessime *exoleto*. Pro *historiarum* Vascos. in margine habet *hostium*: quod nihili est. Quid alii deinde in loco tam depravato tentarint, nec oculi nostri est nec stomachi, commemorare. Repone; in qua civitate petulantis convicii

ex alto redditur, in ea iugulati civis Reip. constitueretur auctoramentum; plurimumque haberet, qui plurimos interemisset: neque occisi hostis, quam civis, uberius foret praemium; fieretque quisque merces mortis suae. Nec tamen in eos, qui contra arma tulerant, sed in multos insontes saevitum. Adiectum etiam, ut bona

iudicium histrioni exacto redditur. Non agitur h. l. de histrione, qui spectatori convicium fecerit, sed, ut Gruterus bene animadvertit, de spectatore, qui histrionem per petulantiam exploserit. Cicero pro Rosc. Com. 11: *Eros comoedus posteaquam e scena non modo sibilis, sed etiam convicio explodebatur*; de Orat. I, 61: *ut Aesopum, si paulum irrauserit, explodi*. Auctor ad Herenn. IV, 47: *citharoeus derisus et contentus eiicitur*. Suet. Aug. 45: *Pyladen urbe atque Italia submovit, quod spectatorem, a quo exsibilabatur, demonstrasset digito, conspicuumque fecisset*. In hac autem re non minus proprium est verbum *exigere*, quod restitimus, quam *explodere*, *exsibilare*, *eiicere*, quae in exemplis allatis vidimus. Terent. Hecyr. Prol. 11: *In his, quas primum Caecili didici novas, Partim sum earum exactus, partim vix steti*. Graeci similiter dicunt *ἐλάττειν*, *εὐπτεῖν*, *ἐκβάλλειν*, *ἐκπτεῖν*. Vide Polluc. IV, 122, et viram summum, T. Hemsterhusium ad Lucian. Nigrin. p. 48. Sensus Vellei hic est: Quae civitas cives suos tanta cura defendere solebat, ut etiam personae infami, histrioni, adversus eum, a quo petulanter exactus esset, agendi potestatem faceret: ea iam percussores praemii propositis ad cives iugulandos invitabat. Formulam, *iudicium reddere*, explicat Gronovius Obscrv. II, 23. Ceterum hic locus addendus iis, quibus Anton.

Schultingius Exercit. ad Valer. M. VII, 7, p. 913, etiam probrosis et infamia notatis iniuriarum actionem dari, demonstrat.

Civis Reip. Sic habet editio prima. Non contemnenda Puteani coniectura: *civis romani publice*, quam ipse confirmat ex Velleio II, 6: *Id unum nefarie ab Opimio proditum, quod capitis, non dicam Gracchi, sed civis romani pretium se daturum, idque auro repensurum proposuit*. Melius tamen est legere, *civis romani*, sine publice; quod etiam II, 31, eodem errore in veteri codice scribitur *Reip. pro Ro. sive Romani*. De voce *auctoramentum* omnia dixit Lipsius Saturn. II, 5, ubi hunc locum ita scriptum affert: *iugulati civis publice constitueretur auctoramentum*.

Quisque merces mortis suae. Vide ad II, 22.

Nec tamen in eos. Scribendum cum F. Vrsino: *Nec tantum in eos. Tantum et tamen* centies in MSS. confundi, satis constat. Scio, aliis tamen pro *tantum* capiendum videri, idque *tritum et obvium* dicere Burmannum. At nego, ullum exemplum, ubi sic accipere liceat, reperiri. Nam quae adhuc pro illa significatione allata vidi, aut aliena sunt, si excutiantur, aut vitiosa, si libri meliores inspiciantur. Sic etiam iudicat latinae proprietatis arbiter non e multis, Dukerus ad Flor. III, 5, 25.

proscriptorum venirent; exclusique paternis opibus liberi, etiam petendorum bonorum iure prohiberentur, simulque, quod indignissimum est, senatorum filii et onera ordinis sustinerent, et iura perderent.

29. Sub adventum in Italiam L. Sullae, Cn. Pompeius, eius Cn. Pompeii filius, quem magnificentissimas res in consulatu gessisse bello Marsico praediximus, XXIII annos natus, abhinc annos CXIII, privatis ut opibus, ita consiliis magna ausus, magnificeque conata executus, ad vindicandam restituendamque dignitatem patriae, firmum ex agro Piceno, qui totus paternis eius clientelis refertus erat, contraxit exercitum. Cuius viri magnitudo multorum voluminum instar exigit; sed operis modus paucis eum narrari iubet. Fuit hic genitus matre Lucilia, stirpis senatoriae, forma excellens, non ea, qua flos commendatur aetatis, sed ex dignitate, constantiaque in illam conveniens amplitudinem, fortunamque

Eius Pompeii filius. Revocavimus ex edit. pr. eius Cn. Pompeii filius. Editor Basil. nulla de causa Cn. expunxerat.

In senatu Exempl. vetus habet: in consulatu. BYRER.

Multorum voluminum instar exigit. II, 46: cum immanes res, vix multis voluminibus explicandas, ageret.

Qua flos commendatur aetatis. Verbum commendare in hac re propriis et exquisite dicitur pro amabilem facere, gratum acceptamque reddere. Nepos Dion. 1: magnam habuit corporis dignitatem, quae non minimum commendat; ubi vide Lambinum. Justin. XXXVI, 8: quem formae pulchritudo commendabat. Tacit. Ann. XV, 59: uxorem sola corporis forma commendatam. Firmic. Mathes. I, p. 10: ultra commendationem gratiae

puerilis aetatis. Adde Interpretes ad Petron. 110.

Sed ex dignitate, constantiaque in illam. Editor Basil. rescripsit: sed dignitate constanti, quae in illam etc.; quod Casaubonus ad Sueton. Claud. 30 sequitur, ex tamen retinens. Malim: sed ea dignitate et constantia, quae in illam etc. Copulam et elisit ultima vocis dignitate syllaba, ut forte II, 20. Et sic fere Burnannus, quem vide formae constantiam bene explicantem. Velleium imitatur Sulpic. Sever. I, 33: Saul formae excellenti erat: ut merito dignitas corporis dignitati reveriae conveniret.

Fortunamque eius, ad ultim. v. c. e. diem. Editor Basil. fortunam quoque eius ad ultimum vitae etc. Multo verius legit distinguitque Lipsius: quae in illam conveniens amplitudinem fortunamque, cum ad ultimum vitae co-

eius, ad ultimum vitae comitata est diem: innocentia eximius, sanctitate praecipuus, eloquentia medius; potentiae, quae honoris causa ad eum deferretur, non ut ab eo occuparetur, cupidissimus; dux bello peritissimus; civis in toga, nisi ubi vereretur, ne quem haberet parem, modestissimus; amicitiarum tenax, in offensis exorabilis, in reconcilianda gratia fidelissimus, in accipienda satisfactione facillimus; potentia sua numquam aut raro ad impotentiam usus; pene omnium vitiorum experts, nisi numeraretur inter maxima, in civitate libera, dominae gentium, indignari, cum omnes cives iure

mitata est diem. Pompeii formam ita describit Plutarch. in eius Vita p. 619, D. *ἐν ἀρχῇ δὲ καὶ τὴν ὄψιν ἰσχύιν αὐτὸν μετρίως συνθεμαγωγούμενον καὶ περιεργάζεσθαι οὐ τοῦ τῆς φωνῆς. τὸ γὰρ ἐρῶμενον, ἀξιωματικὸν ἦν φιλοκνώπως, καὶ τῷ νιαρῷ καὶ ἀνθρώποις διέτακινεν ἰσθῦς τὸ γιγαρόν καὶ τὸ βασιλῶν τοῦ ἔθνους.* Sic ille locus scribendus.

Ad ultimam. Exempl. vetus habet: *ad ultimum.* BYÆR.

Potentiae, quae honoris causa etc. Totum hunc locum manifesta imitatione expressit Lucanus IX, 195, seqq. *nil belli iure poposcit: Quaeque dari voluit, voluit sibi posse negari. — Praetulit arma togae; sed pacem armatus amavit. Iuvit sumta ducem, iuvit dimissa potestas. Casta domus, luxuque carens, corruptaque nunquam Fortuna domini; ubi vide H. Grotium. Huc addenda, quae de eodem Velleius cap. 33: in appetendis honoribus immodicus, in gerendis verecundissimus: ut qui eos, ut libentissime iniret, ita finiret aequo animo; et, quod cupisset, arbitrio suo numeret, alieno deponeret.*

Dux bello peritissimus. Lipsius scribit belli. Sed peritus aliquando cum ablativo construi, docent Gronov. ad

Gell. IV, 8, et Davis. ad Hirt. de B. Afr. 31.

In reconcilianda gratia. Rectissime Lipsius: *in reconciliata gratia.* Saepè gerundia et participia praeteriti passivi in libris antiquis permutantur, ut apud Liv. XXVIII, 17: *et in saeva decus nomenque velut consummatam eius belli gloriam spectabat;* ubi si pro *consummatam* scriperis *consummandam*, nihil ad loci integritatem requiras.

In accipienda satisfactione facillimus. Quinctilian. Decl. cccxiii, p. 650: *Dii immortales, ut peccantibus graves, ita satisfaciuntibus faciles.*

Potentia sua nunquam etc. II, 130, de Livia: *cuius potentiam nemo sensit, nisi aut levatione periculi, aut accessione dignitatis. Potentiam opponit impotentiae, ut Seneca Ep. 42: qui subita et magna potentia impotenter utuntur.*

Paene omnium vitiorum experts. Ita Aldus Nepos scripsit pro *votorum*, quod est in edit. pr. II, 35: *omnibus humanis vitiis immunis.*

Civitate libera. Exempl. vetus habet: *in civitate libera.* BYÆR.

Cum omnes cives etc. Cicero Phil.

haberet pares, quemquam aequalem dignitate conspiciere. Hic a toga virili adsuetus commilitio prudentissimi ducis parentis sui, bonum et capax recta discendi ingenium singulari rerum militarium prudentia excoluerat, ut a Sertorio Metellus laudaretur magis, Pompeius timeretur validius.

30. Tum M. Perperna praetorius, e proscriptis, gentis clarioris, quam animi, Sertorium inter coenam Oscae interemit, Romanisque certam victoriam, partibus suis excidium, sibi turpissimam mortem pessimo auctoravit facinore. Metellus et Pompeius ex Hispaniis triumphaverunt: sed Pompeius hoc quoque triumpho, adhuc eques romanus, ante diem, quam consulatum iniret, curru urbem invecus est. Quem virum, quis non miretur, per tot extraordinaria imperia in summum fasti-

I, 14: *Ille erat vita, illa secunda fortuna, libertate esse parem ceteris, principem dignitate.*

Hicce toga. Exempl. vetus habet: *Hic a toga* etc. Is qui Velleium e vestusto descripsit, falsus est a littera in ccc. Nam ut in hoc, sic etiam in quibusdam aliis veterum codicibus a sic scribitur æ, quod iste pro ce syllaba aspexit. BYÆR.

Adsuetus commilitio. Lege unius litterae mutatione: *adsumtus commilitio.* Vellei. II, 32: *multis et praeclaris viris in id bellum adsumtis.* Amm. Marcell. XXVII, 6: *Gratianum in Augustum sumere commilitium paro.* In eodem verbo laborat Livius XXIV, 5: *Gelonem quandam, aequalem Hieronymi, et iam inde a puero in omnia familiaria iura adsumtum;* ubi *adsumtum* scribendum esse, planissimum est. Si quis tamen in Velleio *adsuetus* servare malit, non valde repugnet.

Prudentiae celeriora, et a Sertorio. Exemplar vetus sic habet, ut potius legendum videatur: *prudentia celerior, ita ut a Sertorio.* BYÆR. Ex editionis primae corruptissima scriptura, *prudentia celeriora, et a Sertorio*, Editor Basil. fecit: *prudentia excoluit, ut a Sertorio* etc. Nihil verius. Id igitur in textum recepimus, sed pro *excoluit* propius ad veteris scripturae ductus *excoluerat* scribentes.

Perperna. Edit. pr. *Perpenna*, ut semper.

Gentis clarioris, quam animi. Contra II, 112: *qui vir animo etiam, quam gente nobilior.*

Oscæ. Ed. pr. *Etoscae*. Sed Puteanus, applaudentibus viris doctis, restituit verum nomen, *Oscæ*, quod dudum debuerat in contextu poni. Vide Wesselingium ad Antonin. Itiner. 391.

Ex Hispanis triumpharunt. Exemplar vetus habet: *ex Hispaniis triumphaverunt.* BYÆR.

gium vectum, iniquo tulisse animo, C. Caesaris, in altero consulatu petendo, senatum populumque Ro. rationem habere. Adeo familiare est hominibus, omnia sibi ignoscere, nihil aliis remittere; et invidiam rerum non ad causam, sed ad voluntatem personasque dirigere. Hoc consulatu Pompeius tribunitiam potestatem restituit, cuius Sulla imaginem sine re reliquerat. Dum Sertorianum bellum in Hispania geritur, LXIII fugitivi e ludo gladiatorio Capua profugientes, duce Spartaco, raptis ex ea urbe gladiis, primo Vesuvium montem petiere, mox crescente in dies multitudine, gravibus variisque casibus adfecere Italiam. Quorum numerus in tan-

Vectum. Heinsius bene legit *eventum*. Sic semper Velleius et optimus quisque veterum in prosa oratione loquuntur.

Omnium sibi ignoscere. Sallust. Catil. 52: *qui mihi atque animo meo nullius unquam delicti gratiam fecissem, haud facile alterius turpitudini malefacta condonabam*; ubi vide Cor-tium. Ex Sallustio similem sententiam effluxit Seneca Herc. Fur. 1267: *Veniam dubit sibi ipse, qui nulli dedit?*

Invidiam rerum non ad causam etc. Hoc est, res gestas aut gerendas odisse, non quod odio dignae sunt, sed quod geruntur a personis invidis. Acidalius commodè comparavit II, 31: *Interdum persona, ut exemplo nocet, ita invidiam auget aut levat*; II, 8: *fuctaque ad consilium dirigebant*; ubi vide.

Tribunitiam potestatem. Ed. pr. *tribunitium P.* per usitatum librariis notam.

Imaginem in iure reliquerat. Haec est editionis primae scriptura, ex qua Casaubonus ad Sueton. Caes. 5, fecisse videtur: *imaginem in Rep. reliquerat*. Sed Velleius potius suum ve-

lit, quod Editor Basil. reposuit: *imaginem sine re reliquerat*. Idque sequitur Menardus ad Cic. Verr. I, 45: *Imago, species, umbra, nomen, appellatio*, quoties rei opponantur, viri docti et hic et alibi prope ad fastidium demonstrarunt.

LXIII fugitivi. Lipsius malebat, *LXXIV fugitivi*, ut in Liv. Ep. 95; quem sequitur Mazoch. de Campan. Amphith. p. 171.

Gravibus variisque casibus affecere Italiam. Afficere casu etiam alii dixerunt. Seneca Cons. ad Marc. 2: *quae pari affecta casu, maiore damno, non tamen dedit longum in se malis suis dominium*. Solinus cap. 11: *Argivam classem vel Minervae ira, vel, quod certior prodit memoria, sidus Arcturum gravibus affecit casibus*. Sulpic. Sever. de Vita Martin. 21: *sollicitos esse praecepit per cellulas singulorum, quisnam hoc casu fuisset adfectus*. Quem Wopkensius Misc. Observ. VIII, p. 41, Velleii imitatione sic locutum esse putat. At vero ne his quidem et aliis, quae in promptu sunt, exemplis impediatur, quominus in Velleio vere correxisse arbitrer elegantissimum Duke-

tum adolevit, ut qua ultimo dimicavere acie, XL a ccc hominum se romano exercitui opposuerint. Huius patratu gloria penes M. Crassum fuit, mox Reip. omnium principem.

31. Converterat Cn. Pompeii persona totum in se terrarum orbem, et per omnia maiore vi habebatur. Qui cum Cos. perquam laudabiliter iurasset, se in nullam

rum ad Flor. II, 18, 2: *gravibus variisque cladibus affecere Italiam*. Alii enim Velleii aetate loquebantur, aliter, ne de Solino et Sulpicio Severo dicam, Senecae. Quid? si ne Seneca quidem hac loquendi forma usus est, sed cum melioris aetatis auctoribus scripsit: *quae pari afflictu casu, maiore damno*. Cicero pro Sull. 21: *In hoc tamen casu, quo afflictus iacet*; ad Div. IX, 11: *eo casu, quo sum gravissime afflictus*. Hic si quis nobis ita occurrat, ut *afflictus* convenire casu, non damno dicat, ei legendam commendamus longam de hac forma digressionem Dorvillii ad Chariton. p. 395, seqq.

XL a CCC hominum. Sic edit. pr. ex quo Editor Basil. fecit, XL M. hominum. Drakenb. ad Liv. Ep. 97: LX M. hominum, alii aliter.

Mox Reip. omnium principem. Editor Basil. scripsit: *mox Ro. omnium principem*. Diximus ad Rutil. Lup. I, p. 53, nobis legendum videri: *mox romani nominis principem*; ut II, 128: *C. Marium sine dubitatione romani nominis habuere principem*. Reip. pro Ro. vetus codex etiam habet II, 28.

Et per omnia maiore vi habebatur. Hic locus quantopere Interpretum ingenia torserit, ex illorum annotationibus cognoscere licet. Equidem, veteris scripturae ductus secutus, sic lo-

gendum censeo: *et per omnia homine maior existimabatur*; a qua lectione Editoris Basileensis coniectura, quam Aldus Nepos pro sua venditat, non multum aberravit: *et pene homine maior habebatur*. Sic Velleium scripsisse, aliis eius locis planissime intelligitur; II, 40, de hoc ipso Pompeio: *per omnia fortunam hominis egressus*; cap. 35, de Catone: *per omnia ingenio Diis, quam hominibus, propior*; cap. 130, de Livia: *per omnia ingenio Diis, quam hominibus, similior femina*; cap. 41, de Caesare: *animo super humanam naturam evectus*. Quibus locis Velleius expressit Sallustium, ab Aldo Nepote laudatum, Iug. 92: *Numidae Marium magis, quam mortalem, timere*. Seneca Pater Suas. IV, p. 29: *magnus iste et supra humanae sortis habitum*; Lucan. VII, 594: *Iuris et humani culmen, quo cuncta premuntur Egressus*. Claudian. de Laud. Stilichon. III, 40: *Solus hic invidiae fines virtute reliquit, Humanumque modum*. Sed nihil ad Velleii verba propius accedit, quam incerti Poetae locus Anthol. Lat. tom. I, p. 204: *Litore diverso Libyae clarissima longe Nomina vix ullo condita sunt tumultu. Magnus, et humano maior Cato*. Homine, quod Velleio reddidimus, quam facile post omnia excidere potuerit, sciunt, qui libros veteres tractarunt.

VEL. PATERC. Hist.

N

provinciam ex eo magistratu iturum, idque servasset, post biennium A. Gabinus tribunus legem tulit, ut, cum belli more, non latrociniorum, orbem classibus, iam non furtivis expeditionibus, piratae terrerent, quasdamque etiam Italiae urbeis diripuissent; Cn. Pompeius ad eos opprimendos mitteretur; essetque ei imperium aequum in omnibus provinciis cum proconsulibus, usque ad quinquagesimum miliarium a mari. Quo senatusconsulto pene totius terrarum orbis imperium uni viro deferbatur. Sed tamen idem hoc ante bienpium in M. Antonii praetura decretum erat. Sed interdum persona, ut

Ex eo magistratu. Vide Gronov. Observ. IV, 20, p. 321.

Furtivis expeditionibus. Sic *furtim* et *per latrocinia* iungit Sallust. lug. 4.

Quasdamque etiam. Editor. Basil. quae tanquam supervacaneam recidit. Male.

Quo senatusconsulto. Sic. Editor Basil. Editio pr. *quo senatus Cos. I.* Cuiacius Observ. VII, 9, malebat, *quo plebiscito*, prudenter tamen addens: *nisi dixeris utrumque intervenisse.* Scilicet cum senatusconsultum plerumque legem praecederet, scriptores in eadem re modo SC. modo legem, modo utrumque ponunt. Exemplum aliud, ne longe abeam, ipse Velleius praebet II, 38: *Cyprus senatusconsulto facta provincia est.* Atqui alii scriptores *plebiscito*, quod ibi etiam Cuiacius reponi volebat, provinciam factam dicunt. Recte atque ordine omnes. Sed ipse vir summus Observ. XV, 13, plura exempla senatusconsultorum, quibus idem quod legibus constitutum sit, collegit, ut, priores coniecturas ab eo repudiatas esse, facile appareat. Vide Vinc. Contarenum Var. Lect. I, 1, et L. A. Ernestum ad Tacit. Ann. XI, 25.

In M. Antonii praetura decretum erat. Davisius ad Cicer. Tusc. Disp. V, 21, comitit: *M. Antonio praetori decretum erat.* At Io. Bohajus ad eundem Cic. locum, et minore matatione, ita multo verius, scribit: *in M. Antonio praetore decretum erat.* Livius XXVI, 2: *hoc idem in Cn. Fulvii legionibus nuper decretum.* Cuius constructionis plura exempla dabimus ad II, 43. De hoc Antonio vide P. Manut. ac Cic. Divin. in Caecil. 17. Idem, aut C. Antonius, intelligendus in Iuvenale Sat. VIII, 105: *Inde Dolabella est, atque hinc Antonius, inde Sacrilegus Verres*, ubi sic Scholiastes: *Antonius trium Antoniorum corruptor, ille Sallustius, qui orae maritimae, qua romanum esset imperium, contrarius piratis. Hi omnes socios, et maxime Graecos, Asiaticos, ac Siculos, fortunis omnibus spoliaverunt. C. Antonius a Caesare accusatus.* Quod scholion, minus bene tentatum a I. Rutgersio Var. Lect. III, 17, sic corrigendum videtur: *Antonius, Triumviri Antonii pater, auctor, ut ait Sallustius, orae maritimae, qua romanum esset imperium, contra piratas.* De M. Antonio Sallustianum in

exemplo nocet, ita invidiam auget, aut levat. In Antonio homines aequo animo passi erant. Raro enim invideatur eorum honoribus, quorum vis non timetur. Contra in iis homines extraordinaria reformidant, qui ea suo arbitrio aut deposituri, aut retenturi videntur, et modum in voluntate habent. Dissuadebant optimates: sed consilia impetu victa sunt.

32. Digna est memoria Q. Catuli cum auctoritas, tum verecundia: qui cum dissuadens legem, in concione dixisset, esse quidem praeclarum virum Cn. Pompeium, sed nimium iam liberae reip., neque omnia in

Historia egisse, clarum est ex fragmentis apud Ascon. ad Cic. Verr. I, 23, et Non. Marcell. p. 366. De C. Antonio, a Caesare accusato, quem Scholiastes cum M. Antonio confundit, vide quos laudat Wesseling. Observe. II, 18:

In Antonio. Scribendum: Id in Antonio, quod Heinsius quoque vidit.

Modum in voluntate habent. II, 45: qui neque dicendi, neque faciendi ul- lum, nisi quem vellet, nosset modum.

Nimium iam liber aere reip. Alias, nimium iam liberae reip. RHEMAN. Exempl. vetus sic habet: nimium iam liber aeret. Mirum est, si me literarum coniectura hoc loco fallit. Nam ex aeret sic coniicio legi debere: nimium iam libere imperaret reip. etc. Quod si cui haec nostra coniectatio non placuerit, habeat is occasionem quaerendae melioris. BVAER. Burerium secutus Vascosanus edidit: Sed nimium iam libere imperare reip. Nihil certius Rhenani emendatione. Livius, exemplo similiimo, III, 9: maxime in consulare imperium, tanquam nimium, nec tolerabile liberae civitati, invehabatur. Tacit. Hist. III, 52: quippe nimius iam Antonius. Quam elegan-

tissimam loquendi rationem copiose illustrant Interpretes ad Liv. VI, 11, et quos laudat Burn. ad h. l. *Nimius: cum dativo etiam iungit Silius XV, 708: gelido nunc flumine soles Frangebat nimios pecori. Ceterum Velleius totum hunc locum duxit e Cicerone pro L. Manil. 20: Cum Catulus ex vobis quaereret, si in uno Cn. Pompeio omnia poneretis, si quid eo factum esset, in quo spem essetis habituri: cepit magnum suae virtutis fructum, ac dignitatis, cum omnes prope una voce, in ipso vos spem habituros esse, dixistis. Quamquam etiam sumere potuit a Sallustio suo, quem eandem rem Historiarum quinto narrasse, I. Dou-
22a sollerter coniecit ex his eius verbis Fragm. p. 75: Nam si Pompeio quid humani evenisset. Non iniucundum fuerit, aliorum etiam narrationes comparasse. Valer. Max. VIII, 15, 9: Cum populus Ro. a Catulo pro rostris interrogaretur, si in uno Pompeio Magno omnia reponere perseverasset, assumpto illo subiti casus incursu, in quo spem esset habiturus: summo consensu exclamavit, In te; ubi ista, assumpto illo subiti casus incursu, quam putida sunt prae venusta aliorum, quae modo*

uno reponenda: adiecissetque, si quid huic acciderit, quem in eius locum substituitis? subclamavit universa concio, Te, Q. Catule. Tum ille victus consensu omnium, et tam honorifico civitatis testimonio, e concione discessit. Hic hominis verecundiam, populi iustitiam mirari libet: huius, quod non ultra contendit; plebis, quod dissuadentem, et adversarium voluntatis suae, vero testimonio fraudare noluit. Per idem tempus Cotta iudicandi munus, quod C. Gracchus ereptum senatui, ad equites; Sulla ab illis ad senatum transtulerant, aequaliter inter utrumque ordinem partitus est. Otho Ro-

laudavimus, simplicitate! Plutarch. Pompei. p. 632, B. Κάτλου δὲ κατὰ τοῦ νόμου κραιβάδοντας, πολλὴν μὲν αἰσθύνοντας ὁ δῆμος δευχνίαν κραιβίχιν. καὶ δὲ πολλὰ μετὰ τιμῆς ἀνικεθόντος ὑπὲρ τοῦ Πομπηίου διελθόν, συνισθούσιν εὐδισθαι, καὶ μὴ προβάλλειν τὸν τοιοῦτον ἄνδρα νεοθύνους ἐκαλλήλους καὶ πολέμοις. Ἡ τινα, εἶπεν, ἔστι ἄλλον, ἂν ἀπολίσχηι τούτῳ: ἐκ μίᾳς γνώμης ὑπερώνησαν ἅπαντες, Σικυτών. Dio Cass. XXXVI, p. 98: Κάτλου δὲ ἀρχόντος πρὸς τὸν δῆμον, ἐὼν ἐκ ταῦτα ἐκπεφθεῖς στελεῖ, τίνα ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ πρὸς τὰ ἀνεκραιώτερα ὑρήσει, ὁ δῆμος σύμπας, ὥσπερ ἀπὸ συρμιμένου τινὸς ἀνιέδοντι ἀπὸν, Σί. Comparandus etiam alter locus Sallustii Fragn. p. 976: *Vtrum, Quirites, antea singuli cives in pluribus, non in uno cuncti praesidia habebatis: neque mortalium quisquam dare, aut eripere cuncta unus poterat.*

Substituitis. Pro *substitutis*, praesens pro futuro, ut saepe. Vide Drakenb. ad Liv. III, 56. Quod non unimadvertentes Vascosanus et alii, *substitutis* ediderunt.

Per idem tempus. Tales formulae in Historicis pinguius, sive populari quadam ratione capiendae sunt. Ne-

que enim Velleius nescire potuit, Legem Aureliam biennio ante, Pompeio et Crasso Coss. latam esse. Id annotare visum est propter P. Manutium, qui de Legib. cap. 15, minus considerate scribit: Videtur Paterculus, nisi mendosi libri sunt, neque tempus, neque sententiam huius legis perfecte novisse. De sententia tamen, mox se revocat ipse Manutius.

Inter utrumque ordinem. Cotta quidem lege sua iudicia inter tres ordines, senatum, equites, et tribunos acriarios communicarat. Sed scriptores saepe tribunorum acriariorum mentionem omittunt, ut Velleius h. l., Cicero pro Cluent. 43, 47, et Scholiastes ad Cic. Act. I in Verr. 1, non quod tribuni acriarii equitum nomine comprehenduntur, ut perperam scribit Ant. Augustinus de Legib. v. *Aurelia*; aut quod tribunorum ordo non numeratur, ut sexta classis census Tulliani, quae Cl. Ernesti est opinio Ind. Legum v. *Aurelia*; sed quod ex re, quae potiores partes continet, tota res appellatur. Vide de hac indiciorum translatione praecclare disputantem Dukerum ad Liv. Epit. 97.

Et Horoscus, Alias, et Horoscus.

scius lege sua equitibus in theatro loca restituit. At Cn. Pompeius, multis et praeclaris viris in id bellum adsumptis, descriptoque in omnis recessus maris praesidio navium, brevi, inexuperabili manu terrarum orbem liberavit, praedonesque per multa, a multis locis victos, circa Ciliciam classe adgressus fudit ac fugavit. Et, quomaturius bellum tam late diffusum conficeret, reliquias eorum contractas, in urbibus, remotoque mari loco, in certa sede constituit. Sunt qui hoc carpant. Sed quamquam in auctore satis rationis est, tamen ratio quemli-

BYAER. Turpi vitio prima editio: ut Horoscus. Non longe a vero absuit Editor Basil. legens, ut Roscius. Sed Claud. Puteanus, una tantum litera mutata, verissime scripsit: *Otho Roscius*. Verbo restituit, quo Velleius usus est, etiam in hac lege commemoranda bis utitur Cicero pro Muren. 19, ut credibile sit, quod Puteanus suspicatur, equites aliquando ante hanc legem separatim a plebe locis sedisse. A qua ratione se non alienum profitetur doctissimus Ernestus Ind. Legg. v. *Roscia*. Sed quod idem addit, forte restituit intelligi posse praestitit, exemplis ostendendum erat, Cicéronem et aequales sic locutos esse.

In omnes recessus maris. Vide Flor. III, 6, 11, et ibi Duker.

Per multa, a multis locis victos. Alias, ac multis locis victos. BYAER. Editor Basil. fidenter, ut solet, vocem praelia inculcavit: per multa praelia multis locis victos. Quem omnes Editores imitati sunt inde ab Aldo Nepote usque ad Burmannum. Mihi satius visum est, corruptam lectionem in textu relinquere, quam vanas eruditorum hominum conjecturas dare.

Reliquias eorum contractas, Lipsius hunc locum minus bene comparavit cum Seneca Ep. 94, p. 453: *Ne Cn.*

quidem Pompeio externa bella aut domestica, virtus aut ratio suadebat: sed insanus amor magnitudinis falsae, modo in Hispaniam et Sertorianam armam, modo ad colligendos piratas, ac maris patanda rapiebat. Aliud est colligere piratas, sive in unum locum cogere, ut omnes simul capias; aliud contrahere piratarum reliquias, ut in certa sede, procul a mari constitutas. Rectius Lipsius verbum colligendos vindicasset ex Plutarcho in Pompei. p. 632, E. et Floro III, 6, 11.

Remotoque mari loco. Editor Basil. intrusit praepositionem: remotoque a mari loco. Quam saepe omitti, notissimum est. Cicero Orat. 2: *ne opifives quidem se artibus suis removerunt*. Sueton. Tib. 42: *quasi civitatis oculis remotus*, ubi plura interpretes.

Quamquam in auctore satis rationis est. Cicero Tusc. Disp. I, 21: *Et enim rationem Plato nullam adferret (vide quid homini tribuam) ipsa auctoritate me frangeret*. Plin. I, Ep. 8: *obsequar consilio tuo, cuius mihi auctoritas pro ratione sufficit*.

Tum ratio quemlibet. Sic edit. pr. Sed sequimur Editorem Basil. pro tum scribentem tamen. Quae particulae quoties in compendiarie scribendi ratione permutantur, nemo nescit,

bet magnum auctorem faceret. Data enim facultate sine rapto vivendi, rapinis arcuit.

33. Cum esset in fine bellum piraticum, cum et L. Lucullus, (qui ante septem annos ex Cos. sortitus Asiam, Mithridati oppositus erat, magnasque ac memorabiles res ibi gesserat, Mithridaten saepe multis locis fuderat, egregia Cyzicum liberarat victoria, Tigranen regum maximum in Armenia vicerat, ultimamque bello manum pene magis noluerat imponere, quam non potuerat, qui alioqui per omnia laudabilis, et bello pene invictus, pecuniae expellebatur cupidine) idem bellum adhuc administraret, Manilius, trib. pleb. semper venalis, et alienae minister potentiae, legem tulit, ut bellum Mithridaticum per Cn. Pompeium administraretur. Accepta ea, magnisque certatum inter imperatores iurgiis: cum Pompeius Lucullo infamiam pecuniae, Lucullus Pompeio

Loci sensus, ni fallor, hic est: Et si nulla facti ratio apparet, Pompeius tamen, qui id fecit, existimandus est idoneas rationes, quare sic faceret, habuisse. Atqui ratio tam bona est, ut, quicumque idem fecisset, magnus pulcherrimae rei auctor futurus esset.

Rapinis arcuit. Omisit pronomen eos, exemplo optimorum scriptorum: Vide Interpretes ad Liv. XXIII, 15.

Cum esset in fine bellum piraticum. Laurentius Santenius, vir ingenio et eruditione praestanti, emendabat: *Cum esset in fine bellum Mithridaticum.* Recte et historiae congruenter. Nam piraticum bellum iam finitum erat, cum Manilius legem suam ferebat: in fine erut Mithridaticum.

Ex Cos. Pessime Vascosanus, ex Sc.

Pecunias expellebatur cupidine. In verbo *expellebatur* corrigendo omnes Interpretes, alius alio infelicius, ingenium sunt experti. Reponę: *pecu-*

nias exercebatur cupidine. Exquisita loquendi forma est, *exereri cupidine*, pro vexari, agitari, quam Velleius, ut alias multas, duxit e Sallustio Catil. 11: *Sed primo magis ambitio, quam avaritia, animos hominum exercebat*; quod Ausonius Grat. act. p. 705 imitatur: *Sunt quos exeret ambitus.* Pseudo-Sallust. de Rep. ord. II, 12: *Sed me illa magis cupido exeret.* Possem hanc coniecturam pluribus exemplis confirmare, si, quae Ierem. Marklandus Epist. Crit. p. 115, plena manu dedit, repetenda putarem.

Infamiam pecuniae. Nihil sollicitandum. *Infamia pecuniae* est infamia collecta ex pecuniae cupidine, ut *infamia II. legionum* apud Caesar. de B. C. I, 4, infamia, quam Pompeius sibi contraxerat ob duas legiones interceptas. Avaritiam in Lucullo etiam notant Seneca Pater Contr. IV, 25, p. 308, et Plutarch. in Vita p. 514, E.

interminatam cupiditatem obiiceret imperii, neuterque ab eo quod arguebatur, mentitus argui posset. Nam neque Pompeius, ut primum ad rempublicam adgressus est, quemquam animo parem tulit: et in quibus rebus primus esse debebat, solus esse cupiebat. Neque eo viro quisquam aut alia omnia minus, aut gloriam magis concupiit? in adpetendis honoribus immodicus, in gerendis verecundissimus: ut qui eos, ut libentissime iniret, ita

Ne uterque ab eo quod arguebatur. Melius, si leg. nec uterque. RHEMAN. Exempl. vet. habet: *neuterque ab eo quod arguebatur* etc. Vt autem facile ex *neuterque ne uterque* fit, si diviseris; sic rursum ex *ne uterque* diviso facile *neuterque* fit, si commiseris. BYRER. Editor Basil. scripsit: *neuterque ab eo quo arguebatur*. Clarius erit, si legeris: *neuterque ab eo, quem arguebat*, etc. Sed accesserim Grutero, verba, *ab eo quod arguebatur*, tanquam glossema, delenti.

Vt primum rempub. adgressus est. Exempl. vetus habet: *ut primum ad rem P. adgressus est*. BYRER. Vt hic Rhenanus, sic alibi librarii praepositionem *ad* in verbi *adgredi* constructione omiserunt. Vide Interpretes ad Liv. I, 42.

Quemquam animo parem tulit. Diximus ad II, 27, legendum videri: *quemquam magnitudine parem tulit*. Hanc Pompeii ambitionem Velleius alio atque alio modo expressit. II, 29: *nisi ubi videretur, ne quem haberet parem*. Ibid. *indignari, quemquam aequalem dignitate conspiceret*; quod simillimum est verbis Caesaris de eodem Pompeio, de B. C. I, 4: *neminem secum dignitate exaequari volebat*. Seneca Cons. ad Marc. 14: *In oculis erat iam Cn. Pompeius, non aequo lateris aneno quemquam alium esse in*

Rep. magnum. Qui Senecae locus similitudine sua facit, ut nunc prior sim in sententiam Lipsii, elapsam vocem revocantis: *neque Pompeius — quemquam aequo animo parem tulit*. Velleium, ut saepe, ob oculos habuit Lucan. I, 125: *Nec quemquam iam ferre potest, Caesarve priorem, Pompeiusve parem*. Quod bene observatum comperio a L. Nic. Loënsi Epiphyl. IX, 20. Lucanum imitatus est Florus IV, 2, 14: *Nec Caesar ferebat parem, nec Pompeius superiorem*; item Dio Cass. XLII, p. 296: *Πομπήιος μὲν, εὐδρόος ἀνδράων διττός, Καίσαρ δὲ, καὶ πρῶτος πάντων ἰσὺς ἰσχύουσι*. Quae loca tametsi magnam partem ab Acidalio ad h. l. H. Grotio ad Lucan. l. c. et Cortio ad Sallust. de Rep. ord. I, 2, laudata scio, tamen quod et Velleium illustrent, et, quot modis una eademque res expressa sit, ostendunt, iterum apponenda existimaui.

Primus esse debebat. Forte: *primum esse decebat*.

Aut alia omnia minus etc. Colorem duxit e Sallustio apud Donat. ad Terent. Phorm. I, 3, 18: *Modestus ad omnia alia, nisi ad dominationem*.

Vt libentissime iniret etc. Hinc sumat Lucanus IX, 200: *Invit summa ducem, invit dimissa potestas*. Vide quae annotavimus ad II, 29.

finiret aequo animo; et, quod cupisset, arbitrio suo sumeret, alieno deponeret. Et Lucullus, summus aliqui vir, profusae huius in aedificiis convictibusque et apparatibus luxuriae primus auctor fuit. Quem ob iniectas moles mari, et receptum suffossis montibus in terras mare, haud infacete Magnus Pompeius Xerxen togatum vocare assueverat.

34. Per id tempus a Q. Metello Creta insula in P. R. potestatem redacta est. Quae ducibus Panare et Lasthe-

Quod cupisset, arbitrio suo sumeret. In textum admisimus elegantem Acidalii correctionem, distinctionemque: *quod capisset, arbitrio suo sumeret.* Edit. pr. *quod cupisset arbitrio suo sumere.*

Et Lucullus. Editor Basil. et abiecit: Acidalius in *at* mutavit. Vide ad II, 4.

Huius — luxuriae. Pro luxuriae, quae nunc est, ut explicuimus ad I, 11, p. 44. Athenaeus VI, p. 274, F. τῆς δὲ πολυτελείας τῆς οὖν ἀμαρτυρίας ἀρῶτες ἡμῶν ἔγεντο Ἀνάλως.

Iniectus moles mari. Veterum loca, quibus haec Luculli et aliorum luxuria notatur, dedit Gronovius Diatr. Stat. cap. 39, p. 252. Corruptus est in huius rei narratione Plinius H. N. II, 63: *In maria iacitur (terra) aut, ut freta admittamus, eroditur aquis. Ferro, ligno, igne, lapide, fruge, omnibus cruciatur horis.* Lege et interpunge: — *aut, ut freta admittamus, effoditur. Aquis, ferro, ligno, igne, etc.* XVII, 8: *quacunque terra infra tres pedes effossa.* Eodem modo interpungebat, eruitur scribens, I. Bohe-rius ad Petron. Carm. de B. C. p. 122.

Haud infestae. Puto leg. *infacete*, vel *infestive*. RHENAN. Optime Rhenan. *infacete* facit ex *infestae*, transpo-

nitit tantum literis, nulla mutata. Id-que Editor Basil. recepit. II, 83, *haud absurde.*

Xerxen togatum. Edit. pr. *Xersen*, frequenti errore literae s pro x posita. Pompeium quoque huius dicti auctorem edit Plinius H. N. IX, 54: *Lucullus exciso etiam monte iuxta Neapolim maiore impendio, quam villam exaedificaverat, euripum et maria admisit: qua de causa Magnus Pompeius Xerxen togatum cum appellabat.* At Plutarchus in Lucullo p. 518, D., idem dictum Tuberoni Stoico, qui per aetatem ne videre quidem potuit Lucullum, tribuit: τὰ δ' ἐν τοῖς περὶ Νίκην πόλιν ἔργα — ὁ Στωϊκὸς Τούβριον διακείμενος, Σίρην αὐτὸν ἐν τῇ θήνῃ προστάττοντα. Sic ille locus castigandus. Vulgo, ἐκ τῇ θήνῃ. Ἐν τῇ θήνῃ, sicut in toga apud Latinos, est togatus. De qua vi praepositionis ἐν videndus T. Hemsterhusius ad Aristophan. Schol. in Plutum p. 479. Sed nullas Plutarchi, accuratissimi scriptoris, in tempore error est. Quippe pro ὁ Στωϊκὸς Τούβριον nulla fere liberarum mutatione scribendum ὁ Ἰστορικὸς Τούβριον. Intelligitur L. Aelius Tubero, historiae scriptor, Luculli aequalis, de quo vide Vossian. de Hist. Lat. I, 12.

ne, XXXIII milibus iuvenum coactis, velocitate pernicious, armorum laborumque patientissimis, sagittarum usu celeberrimis, per triennium romanos exercitus fatigaverat. Ne ab huius quidem usura gloriae temperavit animum Cn. Pompeius, quin victoriae partem conaretur vindicare. Sed et Luculli et Metelli triumphum, cum ipsorum singularis virtus, tum etiam invidia Pompeii apud optimum quemque fecit favorabilem. Per haec tempora M. Cicero, qui omnia incrementa sua sibi debuit, vir novitatis nobilissimae, et, ut vita clarus, ita ingenio maximus, qui effecit, ne quorum arma viceramus, eorum ingenio vinceremur, Cos. Sergii Catilinae, Lentulique, et Cethegi, et aliorum utriusque ordinis vi-

Armorum laborumque patientissimi. II, 105: *militarium officiorum patientem.* Sallustiana formula, Catil. 7: *inventus simul laboris ac belli patiens erat.* Iug. 44: *exercitus neque periculi, neque laboris patiens.*

Ab huius quidem usurae gloria temperavit. Forte ab huius quidem usurae gloriae vix temperavit. RHENAN. Edit. pr. *ab huius quidem usurae gloria temperavit.* Bene Rhenan. legit: *usura gloriae.* Cetera Editor Basil. melius sic: *Ne ab huius quidem usura gloriae temperavit etc.* Nam particula quidem manifesto indicio est, ne intercidisse.

Quin victoriae. Est e correctione Editoris Basil. Edit. pr. *qui victoriae.*

Fecit favorabilem. II, 40: *Cuius redditum favorabilem opinio fecerat.*

Qui omnia incrementa sua sibi debuit. Sive ex se ortus, ut eleganter Cicero se ipsum et similes non uno loco vocat; pro Planc. 27: *ego huc a me ortus et per me nixus adscendi.*, Phil. VI, 6: *quem vos a se ortum, hominibus nobilissimis, omnibus honoribus, praetulistis.* Tacit. Ann. XI, 21;

Curtius Rufus videtur mihi ex se natus. Quinctilian. Decl. III, 19: *apud quem maximum est, ex se coepisse.* Eumen. Paneg. Constant. 3: *magnum est, ab se profectum ad maxima pervenire.* Similiter a Cicerone dicitur homo per se cognitus. Catil. I, 11: *qui te, hominem per te cognitum, nulla commendatione maiorum, etc.* Brut. 25: *qui summos honores, homo per se cognitus, sine ulla commendatione maiorum est adeptus.*

Qui effecit. Oudendorp. in marg. libri sui scribebat, *quique.* Ita cap. seq. et II, 117.

Ne quorum arma viceramus etc. Hoc elegantissimum dictum effinxit ex illo ipso, quem laudat, Cicerone Brut. 73: *Magnifice te a Caesare laudatum puto, quem non solum principem atque inventorem copiae dixerit, quae erat magna laus, sed etiam bene meritum de populi romani nomine et dignitate. Quo enim uno vincebamur a victa Graecia, id aut ereptum illis est, aut certe nobis cum illis communicatum.*

Utriusque ordinis. Exempl. vet. ha-

VEL. PATERC. Hist.

.O

rorum coniurationem singulari virtute, constantia, vigilia, curaque aperuit. Catilina metu consularis imperii urbe pulsus est. Lentulus consularis et praetor iterum, Cethegusque, et alii clari nominis viri, auctore senatu, iussu Cos. in carcere necati sunt.

35. Ille senatus dies, quo haec acta sunt, virtutem M. Catonis, iam multis in rebus conspicuam atque praenitentem, in altissimo luminavit. Hic genitus proavo M. Catone, principe illo familiae Portiae, homo Virtuti similimus, et per omnia ingenio diis, quam hominibus pro-

bet: *utrius ordinis*. BYER. Viri docti vitiosae scripturae *utrius* pro *utriusque* praesidium quaerunt ex Quadrigario apud Gell. IX, 13, et Livio XXVI, 39. Frustra. Nam meliores libri utroque loco habent *uterque*, probantibus Gronovio et Drakenborchio.

Coniurationem — *eripuit*. Sic edit pr. At verissime Editor Basil. *coniurationem* — *aperuit*. Sallust. Catil. 40: *eo praesente coniurationem aperit*. Cicero pro Sull. 2: *Tu enim investigasti, tu patefecisti coniurationem*.

Metu imperi. Exempl. vet. habet: *metu consularis imperi*. BYER.

Ille senatus dies, quo haec acta sunt. Non dubito, quin verba, *quo haec acta sunt*, ex Grammatici alicuius interpretatione in textum irrepserint. Nam *dies* nude et simpliciter dicitur pro actis alicuius diei; II, 86, de pugna Actiaca: *Quid ille dies terrarum orbi praestiterit*. Vim exemplorum con-gesserunt Graevius ad Cicer. pro Sext. 36, et Drakenborch. ad Liv. XLII, 67, in quorum nullo tale additamentum reperias.

In altissimo luminavit. Alias, *altissime inluminavit*. RHEN. Placet mihi coniectura Rhenani. *In* natum est ex *m* vocis praecedentis, ut multis

locis apud Velleium. *Altissime inluminavit* dicitur, ut *excoelsissime floruit* I, 6, quod bene comparavit Wopkens. Misc. Obs. VIII, p. 44. Eodem modo cepit Oudendorp. ad Appulei. Met. VI, p. 411. *Inluminare*, non *luminare*, semper dicit Velleius, c. g. II, 18: *horum fidem Mytilenaeorum perfidia inluminavit*. Quae verba saepe a librariis permutari, docet Iuretus ad Symmach. IV, 71.

Homo virtuti similimus. Exempl. vet. habet: *non virtuti simillimus*. Sed (ut sunt varia chirographorum genera) suspicor librarium *homo* sic *ho* scriptum pro *non* aspexisse: nam si aspirationis caudam quam sursum erectam habet, non longule in altum protraxeris, *n* esse cuivis non penitus introspicienti videtur. BYER. *Virtuti* litera maiuscula edi iussimus, ut *Dea Virtus*, cuius etiam templum Romae erat, intelligatur. Vide Burm. Misc. Obs. VIII, p. 377.

Diis, quam hominibus propior. Saepe veteres hac formula utuntur in eximia quadam ingenii aut virtutis praestantia declaranda. II, 130, loco simillimo: *per omnia Deis, quam hominibus similior femina*. Plautus Pseud. V, 1, 13: *in hoc omnes venustates sunt*:

pior, qui nunquam recte fecit, ut facere videretur, sed quia aliter facere non poluerat; cuique id solum visum est rationem habere, quod haberet iustitiam: omnibus humanis vitiis immunis; semper fortunam in sua potestate habuit. Hic trib. pleb. designatus, et adhuc admodum adolescens, cum alii suaderent, ut per municipia Lentulus coniuratique custodirentur, pene inter ultimos interrogatus sententiam, tanta vi animi atque ingenii inductus est in coniurationem, ut ardore orationem omnium lenitatem suadentium, societate consilii suspectam fecerit: sic impendentia ex ruinis incendiisque urbis, et commutatione status publici pericula exposuit, ita consulis virtutem amplificavit, ut uni-

Deis proximum esse arbitror. Cicero pro Marcell. 3: *Haec qui faciat, non ego cum summis viris comparo, sed simillimum Deo iudico.* Sil. Ital. XI, 170: *Novi Dis animas similes et peccatorem magnis Nunquam angusta malis.* Praeter Heinsium ad h. l. videndi Iurretus ad Symmach. X, 27, et Markland. ad Stat. Silv. V, 2, 170.

Nunquam recte fecit, ut facere videretur. Habet a Sallustio Catil. 54, ubi de hoc ipso Catone dicitur: *esse, quam videri, bonus malebat*, unde etiam sumsit Sulpic. Sev. Ep. II, 30: *sancta magis esse, quam videri, stude.* Nisi forte Vellei. hausit ex communi fonte, Aeschlylo S. c. Theb. 598: *Ὁ γὰρ ἀνὴρ ἄριστος, ἀλλ' εὖναι θύλει.* Vide Cl. Ernestum ad Xenophont. Memorab. I, 7, 1. Mox pro *potuerat* Edit. Bas. bene scripsit *poterat*.

Quod haberet iustitiam. Sic Editor Basil. correxit. Edit. pr. *quod haberet iustitiae*.

Omnibus humanis vitiis immunis. Lucan. II, 257, de hoc ipso Catone: *quid tot durasse per annos Profuit immunem corrupti moribus aevi?*

Semper fortunam in sua potestate habuit. Huius dicti explicationem petam a Platone Menex. p. 4c8. E. vel e Cicerone, qui Platonica vertit, Tusc. Disp. V, 12.

Hic trib. pleb. designatus. Exempl. vet. habet: *Hic TR. PL. designatus est.* BYRRER. Vossius ex est, quod Rheenan. omiserat, bene et fecit: et adhuc adm. adul.

Ut ardore oris — suspectam fecerit. Est e correctione certa Editoris Basil. Editio pr. et *ardore oris — suspectam fecit*.

Ita consilii virtutem amplificavit. Exempl. vet. habet: *ita consilii virtutem amplificavit.* BYRRER. Editor Basil. pro *consilii* vel *consilis* scripsit *consulis*. Nihil verius. Errantes in hoc loco tractando Interpretes in viam reducere potuisset Cicero, cuius de hac ipsa re memorabilis est locus ad Attic. XII, 21: *Cur ergo in sententiam Catonis? quia verbis luculentioribus, et pluribus rem eandem comprehenderat. Me autem Brutus laudat, quod retulerim, non quod patefecerim, quod cohortatus sim, quod denique ante quam*

versus senatus in eius sententiam transiret, animadvertendumque in eos, quos praediximus, censeret; maiorque pars ordinis eius Catonem prosequerentur domum. At Catilina non segnius conata obiit, quam sceleris conandi consilia inierat. Quippe fortissime dimicans, quem spiritum supplicio debuerat, proelio reddidit.

36. Consulatus Ciceronis non mediocre adiecit decus natus eo anno divus Augustus, abhinc annos LXXXII, omnibus omnium gentium viris magnitudine sua inducturus caliginem. Iam pene supervacaneum videri potest, eminentium ingeniorum notare tempora. Quis enim ignorat, diremptos gradibus aetatis floruisse hoc tempore Ciceronem, Hortensium, saneque Crassum, Catonem,

consulerem, ipse iudicaverim. Quae omnia, quia Cato laudibus extulcrat in coelum, perscribendaque censuerat; idcirco in eius sententiam est facta discessio. Quem locum Graevius etiam Heinsio suggestit Syll. Epist. IV, p. 378.

Vota obiit. Exempl. vet. habet: nota obiit. BYRER. Nihili est, quod Rhenanus de coniectura dedit, vota obiit. Pulchre Acidalius ex nota fecit conata. Quod ipse Velleius confirmat, II, 29: magna ausus, magnificeque conata executus. Accius apud Non. Marcell. p. 202: Ego incipio, conata exequar. Nepos Dione 8: ne prius consilium aperiretur suum, quam conata perfecisset. Vide Drakenb. ad Liv. XLII, 11.

Quem spiritum supplicio debuerat, proelio reddidit. Ita ex ingenio Editor Basil. restituit. Edit. pr. mendose: quem spiritum supplicio debuerat, supplicio reddidit. Vere sic emendatum esse, clarum est ex simili loco, II, 119: auctor deditionis supplicio, quam proelio, mori voluit. Calpurn. Flacc. Decl. 19: quominus spiritum, quem

fortunae meae debeo, patrias profundam, quod Burmann. ex hoc Vellei loco expressum putat. Sed et Velleius et Calpurnius imitati sunt Ciceronem Phil. X, 10: Non est viri, minimeque romani, dubitare, eum spiritum, quem naturae debeat, patrias reddere. XIV, 12: O fortunata mors quae naturae debita, pro patria est potissimum reddita! Ceterum Burmannus, locutionem, spiritum proelio reddere, damnans, incidit in plagas adversarii, Wopkensis Misc. Obs. VIII, p. 46; IX, p. 258; et ad Iustin. XXXIX, 4, unde ne per argutias quidem, quas protulit Misc. Obs. VIII, p. 378, se explicare potuit.

Magnitudine sua inducturus caliginem. Simillimus locus Quintilianus X, 1, p. 500: Menander omnibus eiusdem operis auctoribus abstulit nomen, et fulgore quodam suae claritatis tenebras obduxit.

Diremptos. Exempl. vet. habet direptos. BYRER.

Saneque Crassum. Editor Basil. ineptissime: senemque Crassum. Recte

Sulpitium; moxque Brutum, Calidium, Coelium, Calvum, et proximum Ciceroni Caesarem; eorumque velut alumnos, Corvinum ac Pollionem Asinium; aemulumque Thucydidis, Sallustium, auctoresque carminum, Varronem ac Lucretium, neque ullo in suspecti operis sui carmine minorem Catullum. Pene stulta est inhaerentium oculis ingeniorum enumeratio: inter quae maxime nostri aevi eminent princeps carminum, Virgilius, Rabiriusque, et consecutus Sallustium Livius, Tibullus-

Aldus Nepos, sive Puteanus, vidit, in depravata scriptura *saneque latere Antonium*, cuius mentio nullo modo praetermitti a Velleio poterat.

Catonem. Idem Aldus praeclare emendat, *Cottam.* Cicero Brut. 97: *Antonius, Crassus, post Cotta, Sulpitius, Hortensius, nihil dico amplius.* Orat. 30: *Atqui, si Antonio Crassus eloquens visus non est, aut sibi ipse: nunquam Cotta visus esset, nunquam Sulpitius, nunquam Hortensius.*

Coelium. Edit. pr. *Caelium*, ut semper in hoc nomine variatur. Diversas gentes esse *Coeliam* et *Caeliam*, putat Jac. Perizonius Diss. de Num. Consular. p. 593.

Varronem. Intellige *Atacinum*, interpretem Apollonii Rhodii, de quo Vossius de Histor. Lat. I, 16.

In suspecti operis sui carmine. Pro suspecti Lipsius rectissime legit *suscepti*. Columella IX, 2: *consummatio susceptae professionis.* Lactant. VI, 1: *Quod erat officium suscepti muneris; ubi codex Duisburg. cuius variantes penes me sunt: Quod erat officium suscepti operis et muneris.* Hoc ut clarum est, ita explicari mihi velim, quid sit *suscepti operis carmen*? Equidem nihil melius invenio sagacissimi Marklandi coniectura Epist. Crit. p. 12: *in suspecti operis sui forma.* Ita mox: *perfe-*

ctissimi in forma operis sui. Malim tamen, abiecto *sui*, quod ex altero loco inculcatum videtur, et iure displicebat Heinsio: *in suscepti operis forma.* Frequens apud Velleium *operis forma*, ut II, 49, 66, 96: *operis modus* II, 29. Cuius imitatione Sulpic. Sev. I, 20, a Burm. laudatus: *Nos enim suscepti operis modum custodientes, solam historiam persequimur.* Carmine pro forma librarius scripsit, oculis ad vicinum carminum aberrantibus, ut cap. praec. per eundem errorem *supplicio pro proelio.*

Catullum. Edit. pr. *Catulum.*

Principes carminum. Exempl. vet. habet: *principes carminum Vergilius.* BYRER.

Rabiriusque. Puteanus legebat, *Variusque*: quod placet Marklando Epist. Crit. p. 14; Perizonius, *Horatiusque.* Sane Horatium, et perfectissimum in forma operis sui, et vero tam in domo Augusta gratiosum, ab eiusdem domus adulate praetermissum esse, vix credibile videatur. Dicerem, eius nomen excidisse, nisi Propertium quoque praeteritum viderem. Rabirius autem locum suum facile tuetur testimonio Ovidii IV, ex P. 16, 5: *ma-*
gnique Rabirius oris; ubi iocularis error est Burmanni, titulum orationis Ciceronis, *Rabirius, qui perduellionem*

que, et Naso, perfectissimi in forma operis sui. Nam vivorum ut magna admiratio, ita censura difficilis est.

37. Dum haec in urbe, Italiaque geruntur, Cn. Pompeius memorabile adversus Mithridaten, qui post Luculli profectionem magnas novi exercitus vires reparaverat, bellum gessit. At rex fusus fugatusque, et omnibus exutus copiis, Armeniam, Tigranemque socerum petit, regem eius temporis, nisi qua Luculli armis erat infractus, potentissimum. Simul itaque duos persecutus Pompeius, intravit Armeniam. Prior filius Tigranis, sed discors patri, pervenit ad Pompeium; mox ipse supplex et praesens se regnumque ditioni eius permisit, praefatus, neminem alium, neque romanum, neque ullius gentis virum futurum fuisse, cuius se potestati commissurus

fecisse dicebatur, apud Charis. II, p. 188, pro Rabirii poetae fragmento accipientis.

Et consecutus Sallustium Livius. Non possum probare rationes, quibus adductus Burmannus, hunc locum ita tentavit: *et consecutus Gallum Tibullus, Propertiusque et Naso.* Nam primum, quod miratur, Livium inter poetas recenseri, non poetas Velleius, sed eminentia aetatis suae ingenia, in quibus Livius omitti non poterat, recenset. Deinde, quod credit, Livium facile omissum esse, ne Tiberius laude hominis, antiquae reipublicae nimis studiosi, offenderetur, non meminerat, Livium a Velleio I, 17, cum laude commemorari. Denique, si Velleius Livii mentionem eo refugisset, stulte Gallum, cui ingratus adversus Augustum animus exitii causa fuit, in poetis laudasset.

Perfectissimi. Sic Editor Basil. Male edit. pr. *perfectissime.*

Magnas novi exerc. vires reparavit. Legendum suspicabar; *magnas*

novi exercitus vires paraverat, ut re ortum sit ex ultima syllaba vocis *vires*. Sed *reparare* pro simplici *parare* positum videtur. Lucan. I, 134: *Nec reparare novas vires.*

Ac rex. Exempl. vet. habet: *At rex.* BYREA.

Socerum. Immo *generum*, ut Aldus Nepos scribit, historia postulante. Neque enim crediderim, Velleium *socer* et *gener* inter se permutasse, ut Euripidem et Sophoclem in *εὐστροφία* et *γυναικεία* fecisse, auctor est Suidas v. *Περσικά*. Vide praestantissimum Valckenarium ad Euripid. Phoeniss. 431.

Nisi qua. Est e correctione Gruteri. Edit. pr. *nisi quia*; II, 17: *nisi qua Nolani belli reliquiae manerent*. Vide Interpretes ad h. l. et Oudendorp. ad Lucan. X, 84.

Cuius se potestati commissurus foret. Edit. prima: *cuius se societati commissurus foret*. At Editor Basil. audacter dedit: *cuius se fidei commissurus foret*. Verissime Aldus Nepos correxit: *cuius se potestati commissurus foret*.

foret, quam Cn. Pompeium: proinde omnem sibi, vel adversam, vel secundam, cuius auctor ille esset, fortunam tolerabilem futuram: non esse turpe ab eo vinci, quem vincere esset nefas: neque ei inhoneste aliquem summitti, quem fortuna super omneis extulisset. Servatus regi honos imperii, sed multato ingenti pecunia; quae omnis, sicuti Pompeio moris erat, redacta in quaestoris potestatem, ac publicis descripta literis. Syria, aliaeque, quas occupaverat, provinciae ereptae; et aliae restitutae P. R. aliae tum primum in eius potestatem redactae, ut Syria, quae tum primum facta

Quod confirmatur verbis Velleii: *se regnumque ditioni eius permisit*. Superest, ut hanc lectionem, quae nobis tam perspicua et certa visa est, ut eam in contextum admitteremus, Burmanni dubitatione liberemus. Is cum aliis credit, veteres dixisse, *permittere potestati, committere fidei*. Frequentius sic dici, fateor: perpetuum discrimen esse, nego. Cicero Verr. IV, 7: *quem non solum potestati tuae, sed etiam fidei populus Ro. commiserat*; pro Milon. 23: *commissit se eius potestati, cui senatus totam rempublicam commiserat*. Sulpic. Sever. Ep. III, p. 369: *totum se domini arbitrio potestatique committens*. Similiter *committere et permittere fidei* promiscue dicitur, ut apud Caesar. de B. G. V, 3, et Liv. VIII, 31, ubi vide Drakenb.

Non esse turpe ab eo vinci etc. Accius *Armorum Iudicio* apud Macrob. Sat. VI, 1, p. 534: *Nam tropaeum ferre me a forti viro pulchrum est. Si autem vincar, vinci a tali nullum est probum*.

Neque inhoneste. Alias, *neque ei inhoneste*. RHENAN. Hanc correctionem bene recepit Editor Basil.

Redacta in quaestoris potestatem.

Insolens loquendi forma, et a Romanorum consuetudine abhorrens. Talis enim pecunia a bonis scriptoribus dicitur *redigi ad quaestorem, quaestori annumerari, appendi, redigi a quaestore in publicum, in aerarium*, non, *redigi in quaestoris potestatem*. Nec quaestori, cui ne numum quidem sine proconsulis iussu erogare liceret, tribui potestas in pecuniam publicam potest. Huc adde, vix a tam elegante scriptore ingratissimam repetitionem verborum, *in potestatem redacta*, proficisci potuisse. Lege: *redacta ad quaestorem, ac publicis descripta literis*. Livius IV, 53: *venditum sub hasta consul redigere ad quaestores iussit*; ubi plura Gronovius. Mendum frequentissimum in libris veteribus, etiam apud Vellei. II, 15, p. 117, ortum est a festinantis librarii aberratione a verbis, *redacta ad quaestorem, ad sequentia, in eius potestatem redactae*.

Occupaverat. Sic Editor Basil. Edit. pr. *occupaverant*.

Provinciae ereptae; et aliae. Lege et distingue: *provinciae ereptae ei; aliae etc.* Etiam II, 45, *ei et et confunduntur*.

est stipendiaria. Finis imperii regii terminatus Armenia.

38. Haud absurdum videtur propositi operis regulae, paucis percurrere, quae cuiusque ductu gens ac natio redacta in formulam provinciae, stipendia pacta sit, notabimus, facilius ut, quam partibus, simul universa conspici possint. Primus in Siciliam traiecit exercitum Cos. Claudius, et provinciam eam, post annos ferme LII, captis Syracusis, fecit Marcellus Claudius. Primus Africam Regulus, nono ferme anno primi Punici belli. Sed post CCCIII annos P. Scipio Aemilianus, eruta Carthagine, abhinc annos CLXXXII, Africam in formulam redegit provinciae. Sardinia inter primum et secundum bellum Punicum, ductu T. Manlii Cos. certum recepit imperii iugum. Immane bellicae civitatis argumentum, quod semel sub regibus, iterum hoc T. Manlio Cos. III, Augusto principe, certae pacis argumentum Ianus Ge-

Imperii regii. Edit. pr. *regi pro regii*, ut singulis fere paginis. Male Editor Basil. *regis*.

Stipendium pacta sit. Etsi I. Perizonius Syll. Epist. tom. IV, p. 770 exemplis ostendit, eum quoque, cui gravis et molesta conditio imponatur, aliquando dici *pacisci*, malim tamen cum Lipsio legitimam formulam revocare: *stipendiaria facta sit*.

Notavimus facilius, ut quae partibus. Alios, *notabimus, ut facilius e partibus*. RHENAN. Editor Basil. dedit: *notavimus, ut quae facilius, quam partibus*. Omnino scribendum: *Id notabimus, facilius ut, quam partibus, simul universa conspici possint. Id a praecedenti sit extritum esse*, Popma vidit, *quam pro quae scribendum*, Lipsius. Atque huic lectioni interpretationem accommodavimus. Interpretes commodè compararunt Vellei. I, 14, p. 30: *Cum facilius cuiusque rei in unum contracta species, quam*

divisa temporibus, oculis animisque inhaereat. Contraria sententia Seneca Ep. 94, p. 442: *quae in universo confusius videbantur, in partes divisa diligentius considerantur*.

Primus Africam. Editor Basil. recte scripsit: *Primus in Africam*; scilicet, *traiecit exercitum*.

Immane bellicae civitatis argumentum etc. Etsi Heinsius, qua erat sagacitate, facile sensit, manum interpolatricem in hoc loco grassatam esse, non tamen, quid Velleii, quid glossatoris sit, ausus est decernere. Mihi nullum dubium est, quin hic locus ita de Velleii manu exierit: *Immane bellicae civitatis argumentum, quod semel sub regibus, iterum hoc T. Manlio, consule, tertio Augusto principe, Ianus Geminus clausus dedit*. Velleius ob oculos habuit Livium I, 19.

Ianus Geminus. Exempl. vetus habet: *Ianius Geminus*. BYZA.

minus clausus dedit. In Hispanias primi omnium duxere exercitus Cn. et P. Scipiones, initio secundi belli Punici, abhinc annos CCL. Inde varie possessa, et saepe amissa partibus, universa ductu Augusti facta stipendiaria est. Macedoniam Paulus, Mummius Achaïam, Fulvius Nobilior subegit Aetoliam: Asiam L. Scipio, Africani frater, eripuit Antiocho: sed beneficio senatus populique R. mox ab Attalis possessam regibus, M. Perperna, capto Aristonico, fecit tributariam. Cipri devictae nulli adsignanda gloria est. Quippe senatusconsulto, ministerio Catonis, regis morte, quam ille conscientia acciverat, facta provincia est. Creta Metelli ductu longissimae libertatis fine multata. Et Syria Pontusque Cn. Pompeii virtutis monumenta sunt.

39. Gallias primum Domitio, Fabio, nepote Pauli,

Universa ductu Augusti etc. Velleio praecivit Livius XXVIII, 12: *Hispania prima Romanis inita provinciarum, quae quidem continentis sint, postrema omnium, nostra demum aetate, ductu auspicioque Augusti Caesaris, perdomita est.*

Mox ab Attalis possessam regibus. Nihil inquinatius scriptura editionis primae: *mox habitata*. Possessam regibus, ex qua Editoris Basileensis ingenium sollertissime fecit id, quod in textu exhibuimus.

Perperna. Edit. pr. *Perpenna*, ut alibi.

Cypri devictae nulli assignanda gloria est. Sic edimus de Editoris Basileensis iudicio. Edit. pr. *Cypro devicta, nullis assignanda gloria est.* II, 30: *Huius belli patrati gloria penes M. Crassum fuit.* Nec tamen ignoro, ablativum absolutum interdum praecedere, non respondentibus quae sequantur: de quo vide Duker. ad Flor.

VEL. PATERC. *Hist.*

IV, 12, 28; et Interpretes ad Suetonium Tiber. 31.

Senatusconsulto. Vide quae diximus ad II, 31.

Quam ille conscientia acciverat. Pro arcessiverat, quod multo frequentius est. Florus IV, 2, 70: *mortem etiam laetus accivit.* Bis haec locutio restituenda est Hegesippo I, 29: *Phaselus ascitae sibi mortis celeritate contumeliam praevertit.* III, 17: *Naturae lex valida est, velle vivere, nec sibi mortem asciscere; ubi accitae et accira scribendum.* Nisi forte illa actas asciscere mortem pro consciscere dixit. Ceterum de Ptolemaeo rege, eiusque morte, vide quos laudat H. Valesius ad Ammian. Marcell. XIV, 8.

Longissimae libertatis fine multata. Id est, servitute multata est, quia poena finem libertati imponebat. Florus II, 14, 5: *Nam et Macedoniam servitute multavit,* ubi vide Dukerum.

Domitio, Fabio. Editor Basil. *Do-*

P

qui Allobrogicus vocatus est, intratas cum exercitu, magna mox clade nostra, saepe et adfectavimus, et amisimus. Sed fulgentissimum C. Caesaris opus in iis conspicitur: quippe eius ductu auspiciisque infractae, pene idem quod totus terrarum orbis ignavum conferunt stipendium. Ab eodem facta Numidia. Ciliciam perdomuit Isauricus, et post bellum Antiochinum Vulso Manlius Gallograeciam. Bithynia, ut praediximus, testamento Nicomedis relicta hereditaria. Divus Augustus praeter Hispanias, aliasque gentes, quarum titulis forum eius

mitio et Fabio. Velleio asyndeta placere, supra vidimus. Scribendum autem cum Aldo Nepote: a Domitio etc. vel, si malis, cum Lipsio, Domitio, Fabio, nepoti Pauli.

Gallias — adfectavimus. Sallust. Jug. 66: civitates, quae ab se deiecerant, formidine, aut ostentando praemia adfectare; ubi vide Curtium.

Pene idem, quod t. t. o. ignavum conferunt stipendium. Pro pene idem, quod stare non posse Lipsius demonstravit, forte scribendum: bona fide. Ignavum stipendium Gronovio ad Tacit. de M. G. 29, significare videtur, Gallos in bello segnes minusque fortes constantesque fuisse atque esse. Sed, ne dicam, historiam alia omnia de Gallis tradere, nimis dura ad sensum meum et contorta est haec interpretatio. Sequar igitur Aldum Nepotem, ex loco proximo simplicissimo corrigentem: in aeternum conferunt stipendium.

Ab eodem facta etc. Mutili mendo-sique loci scriptura haec est in edit. pr. Ab eodem facta Numidicus Ciliciam perdomuit, visa vicisset post bellum Antiochinum. Vulso Manlius Gallograeciam. Quod vulnus Editor Basil. non sanavit, sed gravius fecit anda-

cissima correctura: Ab eodem Pompeio fractam Numidicus Ciliciam perdomuit, nisi vicisset post bellum Antiochicum Vulso Manlius Gallograeciam. At loci feliciter instaurati gloria est penes Carol. Sigonium Fast. ad a. 707, qui acute videns, in corruptis literis, visa viciss, latere nomen Isauricus, omnia historiae convenienter sic correxit: Ab eodem facta Numidia. Ciliciam perdomuit Isauricus: et post bellum Antiochinum Ca. Manlius Vulso Gallograeciam. In verbo facta Sigonius intelligit provinciam. Sed cum Boxborn. malim: Ab eodem fracta Numidia. Formam Antiochinum, ab Editore Basil. sollicitam, facile tuetur Gellius VII, 19, ubi vide Interpretes.

Post bellum. Alias, et post bellum RHEMAN.

Quarum titulis forum eius praenitet. Praeter Lipsium, Ia. Casaubonus hunc locum comparavit cum Sueton. Aug. 31: Itaque et opera cuiusque, manentibus titulis, restituit: et statuas omnium triumphali effigie in utraque Fori sui porticu dedicavit. Locationi Velleianae non dissimilis est in Monum. Ancyr. p. 174: theatrum, quod sub nomine M. Marcelli generi nunciat,

praenitet, pene idem, facta Aegypto stipendiaria, quantum pater eius Gallia, in aerarium reditus contulit. At Ti. Caesar, quam certam Hispanis parendi confessionem extorserat parens, Illyriis Delmatisque extorsit, Rhetiam autem, et Vindelicos ac Noricos, Pannoniamque et Scordiscos, novas imperio nostro subiunxit provincias. Ut has armis, ita auctoritate Cappadociam P. R. fecit stipendiariam. Sed revertamur ad ordinem.

40. Secuta deinde Cn. Pompeii militia, gloriae, laborisne maioris, incertum est. Penetratae cum victoria

Paene idem. Suspicio nobis oborta est, haec verba temere repetita esse e praecedentibus iam corruptis. Neque enim latinum videtur *idem*, quantum, pro *idem*, quod. Vulgatum explicare conatur Lipsius de Magn. Ro. II, 3.

Quantum pater eius Galli in aerarium reditus contulit. At T. Exempl. vetus habet: Galli in aerarium reditus contulit. Ad T. Caesar etc. BVRER. Editor Basil. bene rescripsit *Gallia pro Galli*, quod est in edit. pr.

Certam Hispanis parendi confessionem extorserat. II, 90: *Dalmatia XX et CC annos rebellis, ad certam confessionem pacata est imperii.* Saepe veteres scriptores hac formula utuntur in magna et iusta victoria significanda; quoniam, ut Ennius ait apud Serv. ad Aen. XI, 306: *Qui vincit, non est victor, nisi victus fatetur.* Liv. III, 28: *ut exprimatur tandem confessio, subactam domitamque esse gentem, sub iugum abituros.* Hegesipp. I, 32: *Cum tot secundis nostrorum proeliis fractae res hostium usque ad ipsorum fuerint confessionem.* Vide Swarzius ad Plin. Paneg. 16.

Extorserat parens, Illyriis Delmatisque. Ita edimus de F. Vrsini emen-

datione. Editio pr. prava lectione et distinctione: *extorserat? parem Illyriis Delmatisque.* Peius Editor Basil. legebat: *extorserat, tam parem Illyriis Delmatisque.*

Parem Illyriis Delmatisque. Exempl. vetus habet: *parem Illyriis Delmatisque extorsit.* BVRER. *Extorsit*, quod eleganter repetitur, non Rhemani, sed operarum culpa, ex editione pr. excidisse videtur.

Scordiscos. Edit. pr. *Cordiscos*, quod Editor Basil. emendavit. Vide Interpretes ad Flor. III, 4, 2.

Penetratae cum victoria Media, Albani, etc. Editor Basil. rescripsit: *Penetratae cum victoria Media, Albania, Hiberia.* Gentium nomina pro regione, et contra poni, notissimum est. Binis exemplis ex hac ipsa historia sumtis defungamur. Plin. H. N. VII, 26: *Pompeius ex Syria, Scythia, Iudaeis, Albanis, Iberia, triumphavit.* Florus III, 5, 28: *Colchos cecidit: ignovit Iberiae: pepercit Albanis.* Adde Burmann. ad h. l. et ad Claudian. in Eutrop. II, 247. Sed quoniam *ae* ante *deinde* e temere distracto a ab *Hiberi* ortum videtur, praeferam Editoris Basil. correctionem, a Burmanno leviter sic immutatam: *Penetratae*

Media, Albani, Hiberi; ac deinde flexum agmen ad eas nationes, quae dextra atque intima Ponti incolunt, Colchos, Heniochosque, et Achaeos. Et oppressus auspiciis Pompeii, insidiis filii Pharnacis, Mithridates, ultimus omnium iuris sui regum, praeter Parthicos. Tum victor omnium, quas adierat, gentium Pompeius, suoque et civium voto maior, et per omnia fortunam hominis egressus, revertit in Italiam. Cuius reditum favorabilem opinio fecerat. Quippe plerique non sine exercitu venturum in urbem adfirmabant, et libertati publicae statuturum arbitrio suo modum. Quo magis hoc homines timuerant, eo gratior civilis tanti imperatoris reditus fuit. Omni quippe Brundusii dimisso exercitu, nihil praeter nomen imperatoris retinens, cum privato comitatu, quem semper illa fatare moris fuit, in urbem rediit; magnificentissimumque de tot regibus per biduum egit triumphum; longeque maiorem omni ante se inlata pecunia in aerarium, praeter quam a Paulo, ex manubiis intulit.

cum victoria Media, Albania, Hiberia: deinde flexum etc.

Pharnacis. Sic Editor Basil. pro *Pharnaces*, quod est in edit. pr.

Per omnia fortunam hominis egressus. Pro eo dixit II, 31, de coniectura nostra: *per omnia homine maior existimabatur.* Verbum egredi, quod hic pro *superare* ponitur, diligentius, quam Burn. ad h. l. illustravit Marklandus ad Stat. Silv. V, 3, 154. Non minus frequens est hac significatione *supergradi*. Lapis apud Gruter. p. 260, 4: *omnes omnium ante se maximor. imp. glorias supergressus.* Nazarius Paneg. Constantin. 16: *quam gloria tua humanum modum supergressa sit.* Sulpic. Sever. Dial. II, p. 452: *qui humanam substantiam supergressus.*

Ille fature. Alias, *illi vacare.* RHEIN. Etsi, quod Rhevanus coniecit, a la-

tinae linguae ratione abhorret, tamen cum semel a Iunta et Editore Basil. receptum esset, omnes editiones occupavit. Venit nobis in mentem legere: *quem semper illi trahere moris fuit.* *Trahere* proprium hac in re verbum est. II, 66: *comitem aevi sui laudem Ciceronis trahet.* 80, *cum inermis et lacernatus esset, praeter nomen nihil trahens.* Curtius VIII, 3: *uxorem in omne discrimen comitem trahabat.* Eandem rem ita expressit Plutarchus in Pompei. p. 642. B. ἡρώτα γὰρ αἱ πόλεις Περσέην Μάχων ἀνέλκον, καὶ μετ' αὐτῶν τῶν συζήτων, ὥστε καὶ ἄλλος ἀποδραμίας διακροσόμενον.

Praeterquam a Paulo. Editor Basil. audacius, incertum, an ineptius scripsit: *praeterquam Capitolio;* in eundem errorem, quod miror, trahens doctissimos viros, Lipsium ad h. l. et

Absente Cn. Pompeio, T. Ampius, et T. Labienus trib. pleb. legem tulerunt, ut his ludis circensibus corona laurea, et omni cultu triumphantium uteretur, scenicis autem praetexta, coronaque laurea. Id ille non plura quam semel, et hoc sane nimium fuit, usurpare sustinuit. Huius viri fastigium tantis auctibus fortuna extulit, ut primum ex Africa, iterum ex Europa, tertio ex Asia triumpharet: et, quot partes terrarum orbis sunt, totidem faceret monumenta victoriae suae. Nunquam emipentia invidia carent. Itaque et Lucullus, memor tamen acceptae iniuriae, et Metellus Creticus, non iniuste querens (quippe ornamentum triumphi eius captivos duces Pompeius subduxerat) et cum iis pars optimatum

de Magnit. Ro. II, 8, 9, et Freinsheim. Supplem. Liv. 103, p. 468. Pulchre vidit Vossius, haec verba a scio lo, qui, quae Velleius I, 9, de Paulo tradiderat, meminisset, adscripta esse margini, et mox in textum traducta.

T. Ampius. De eo vide P. Mamutium ad Cic. ad Div. I, 3.

T. Labienus. Hoc nomen Editor Basil. reposuit pro vitioso Edit. pr. *T. Labenius.*

Vt si ludis. Alias, ut scilicet ludis. RHENAN. Editor Bas. si abiecit; ex quo F. Vrsinus recte is fecit.

Corona laurea. Ita Lipsius ad h. l. et de Milit. Ro. V, 17, scripturam editionis pr. et hic, et paulo post, *corona aurea*, correxit ex Dione Cass. XXXVII, p. 126, ubi idem tribunorum pl. decretum reperitur. Freinsheim. Suppl. Liv. 103, p. 443, priore loco servat *aurea*, posteriore scribit *laurea*. Contra facit Fabric. ad Dion. l. c. Sed his *laurea* scribendum esse, ex Dione clarum est.

Huius viri fastigium tantis auctibus etc. Hanc locum usque ad verba *victoriae suae* affert Scholiastes Lucani

ad IX, 178, ubi pro *auctibus* male *actibus* legitur. Tacit. Hist. IV, 28: *At Civilem immensis auctibus universam Germania extollebat*; ubi vide Interpretes. Spartian. Hadrian. 8: *Senatus fastigium in tantum extulit.*

Primum ex Africa. Edit. pr. *primus ex Africa*, pro quo Editor Basil. scripsit, *primum ex Africa*. Et sic legit Scholiast. Lucani l. c.

Ex Asia. Scholiast. Lucani l. c. male *ex Hispania*.

Et, quot partes terrarum orbis sunt, etc. Scholiast. Lucani l. c. minus bene: ut *quot partes terrae sunt, totidem facerent monumenta etc.* Velleius imitatur Ciceronem pro Balb. 4: *quæ (Pompeius) tot habet triumphos, quot orae sunt, partesque terrarum.*

Duces. Alias, *duces*. RHENAN. Duces illi sunt Panares et Lasthenes, de quibus Velleius II, 34. Dio Cass. XXXVI, p. 88. τὸν δὲ δὴ Πανάρην, τὸν τε Λασθένην (καὶ γὰρ ἰκταίνον ἱλίου) οὐκ ἔδυνάθη πύμψαι ἐν τοῖς ἱερυσίοις· ὁ γὰρ Πομπηΐος, ἀνακίλων τῶν δημαρχῶν πινὴν, προσέφιλκτο αὐτοῖς, ubi scribendum: καὶ γὰρ ἰκταίνους ἱλίου. Florus III, 7, 6:

Media, Albani, Hiberi; ac deinde flexum agmen ad eas nationes, quae dextra atque intima Ponti incolunt, Colchos, Heniochosque, et Achaeos. Et oppressus auspiciis Pompeii, insidiis filii Pharnacis, Mithridates, ultimus omnium iuris sui regum, praeter Parthicos. Tum victor omnium, quas adierat, gentium Pompeius, suoque et civium voto maior, et per omnia fortunam hominis egressus, revertit in Italiam. Cuius reditum favorabilem opinio fecerat. Quippe plerique non sine exercitu venturum in urbem adfirmabant, et libertati publicae statuturum arbitrio suo modum. Quo magis hoc homines timuerant, eo gratior civilis tanti imperatoris reditus fuit. Omni quippe Brundusii dimisso exercitu, nihil praeter nomen imperatoris retinens, cum privato comitatu, quem semper illa fatare moris fuit, in urbem rediit; magnificentissimumque de tot regibus per biduum egit triumphum; longèque maiorem omni ante se inlata pecunia in aerarium, praeter quam a Paulo, ex manubiis intulit.

cum victoria Media, Albania, Hiberia: deinde flexum etc.

Pharnacis. Sic Editor Basil. pro *Pharnaces*, quod est in edit. pr.

Per omnia fortunam hominis egressus. Pro eo dixit II, 31, de coniectura nostra: *per omnia homine maior existimabatur.* Verbum egredi, quod hic pro *superare* ponitur, diligentius, quam Burma. ad h. l. illustravit Marklandus ad Stat. Silv. V, 3, 154. Non minus frequens est hac significatione *supergradi.* Lapis apud Gruter. p. 260, 4: *omnes omnium ante se maximor. imp. glorias supergressus.* Nazarius Paneg. Constantin. 16: *quam gloria tua humanum modum supergressa sit.* Sulpic. Sever. Dial. II, p. 452: *qui humanam substantiam supergressus.*

Ille futare. Alias, *illi vacare.* RHEN. Etsi, quod Rhenanus coniecit, a la-

tinae linguae ratione abhorret, tamen cum semel a Iunta et Editore Basil. receptum esset, omnes editiones occupavit. Venit nobis in mentem legere: *quem semper illi trahere moris fuit.* *Trahere* proprium hac in re verbum est. II, 66: *comitem aevi sui laudem Ciceronis trahet.* 80, *cum inermis et lacernatus esset, praeter nomen nihil trahens.* Curtius VIII, 3: *uxorem in omne discrimen comitem traherat.* Eandem rem ita expressit Plutarchus in Pompei. p. 642. B. ὁμοίως γὰρ αἱ πόλεις Περσέων Μάγνων ἄνδρων, καὶ μετ' ἐλίγων τῶν συνέθων, ὥςπερ ἔ ἄλλης ἀποδομίας διακομιζόμενον.

Praeterquam a Paulo. Editor Basil. audacius, incertum, an ineptius scripsit: *praeterquam Capitolio;* in eundem errorem, quod miror, trahens doctissimos viros, Lipsium ad h. l. et

Absente Cn. Pompeio, T. Ampius, et T. Labienus trib. pleb. legem tulerunt, ut his ludis circensibus corona laurea, et omni cultu triumphantium uteretur, scenicis autem praetexta, coronaque laurea. Id ille non plquam semel, et hoc sane nimium fuit, usurpare sustinuit. Huius viri fastigium tantis auctibus fortuna extulit, ut primum ex Africa, iterum ex Europa, tertio ex Asia triumpharet: et, quot partes terrarum orbis sunt, totidem faceret monumenta victoriae suae. Nunquam eminentia invidia carent. Itaque et Lucullus, memor tamen acceptae iniuriae, et Metellus Creticus, non iniuste querens (quippe ornamentum triumphi eius captivos duces Pompeius subduxerat) et cum iis pars optimatum

de Magnit. Ro. II, 8, 9, et Frœnsheim. Suppl. Liv. 103, p. 468. Pulchre vidit Vossius, haec verba a scio-lo, qui, quae Velleius I, 9, de Paulo tradiderat, meminisset, adscripta esse margini, et mox in textum traducta.

T. Ampius. De eo vide P. Mamutium ad Cic. ad Div. I, 3.

T. Labienus. Hoc nomen Editor Basil. reposuit pro vitioso Edit. pr. *T. Labenius.*

Vt si ludis. Alias, ut scilicet ludis. RHENAN. Editor Bas. si abiecit; ex quo F. Vrsinus recte is fecit.

Corona laurea. Ita Lipsius ad h. l. et de Milit. Ro. V, 17, scripturam editionis pr. et hic, et paulo post, *corona aurea*, correxit ex Dione Cass. XXXVII, p. 126, ubi idem tribunorum pl. decretum reperitur. Frœnsheim. Suppl. Liv. 102, p. 443, priore loco servat *aurea*, posteriore scribit *laurea*. Contra facit Fabric. ad Dion. l. c. Sed his *laurea* scribendum esse, ex Dione clarum est.

Huius viri fastigium tantis auctibus. Hunc locum usque ad verba *exterioris suae* affert Scholiastes Lucani

ad IX, 178, ubi pro *auctibus* male *actibus* legitur. Tacit. Hist. IV, 28: *Ac Civilem immensis auctibus universa Germania extollebat*; ubi vide Interpretes. Spartian. Hadrian. 8: *Senatus fastigium in tantum extulit.*

Primum ex Africa. Edit. pr. *primus ex Africa*, pro quo Editor Basil. scripsit, *primum ex Africa*. Et sic legit Scholiast. Lucani l. c.

Ex Asia. Scholiast. Lucani l. c. male *ex Hispania*.

Et, quot partes terrarum orbis sunt, etc. Scholiast. Lucani l. c. minus bene: *ut quot partes terrae sunt, totidem facerent monumenta etc.* Velleius imitatur Ciceronem pro Balb. 4: *quæ (Pompeius) tot habet triumphos, quot orae sunt, partesque terrarum.*

Duces. Alias, duces. RHENAN. Duces illi sunt Panares et Lasthenes, de quibus Velleius II, 34. Dio Cass. XXXVI, p. 88. τὸν δὲ δὴ Πανάρη, τὸν τε Λασθένη (καὶ γὰρ τοῦτον Ἰλιον) οὐκ ἔδυνάθ' ἀίψῃ ἐν τοῖς πενecοῖς· ὁ γὰρ Πομπηῖος, ἀνακρίσας τὸν δημόρχων τινὰ, προσέειπε αὐτοῖς, ubi scribendum: καὶ γὰρ κείνους ἰλιον. Florus III, 7, 6.

refragabatur, ne aut promissa civitatibus a Pompeio, aut bene meritis praemia, ad arbitrium eius persolverentur.

41. Secutus deinde est consulatus C. Caesaris, qui scribenti manum iniicit, et quamlibet festinantem in se morari cogit. Hic, nobilissima Iuliorum genitus familia, et, quod inter omnis antiquissimos constabat, ab Anchise ac Venere deducens genus, forma omnium civium excellentissimus, vigore animi acerrimus, munificentiae effusissimus, animo super humanam et naturam et fidem evectus, magnitudine cogitationum, celeritate bellandi, patientia periculorum, Magno illi Alexandro, sed sobrio, neque iracundo, simillimus; qui denique semper et somno, et cibo in vitam, non in voluptatem uteretur; cum

victisque Lasthene et Panare, Cydonae ducibus, victor rediit. Lasthenis, praeter ceteros, meminit Sulpicius Sever. II, 24.

Qui scribenti manum iniicit. Ex Cicerone pro Rosc. Com. 16: ipsa mihi veritas manum iniecit, et paulisper consistere, et commorari cogit. Vide Lambinum ad Horat. I, Carm. 17, 26.

Quemlibet. Alias et quamlibet. Bva.

Et, quod inter omnes antiquissimos constabat. Velleii manum assecutus videtur Acidalius, locum ita refingens: et, quod inter omnes constat, antiquissima. Quod inventum ita placuit Lipsio, ut non dubitaret illud sibi, sicut alia Acidaliana aliis locis, assumere.

Vigore animi acerrimus. Plin. H. N. VII, 25: Animi vigore praestantissimum arbitror genitum Caesarem dilatorem. Nec virtutem constantiamque nunc commemoro, etc. sed proprium vigorem celeritatemque quodam igne evolucem. Mallet, Velleius scripsis-

set: vigore ingenii acerrimus, ut II, 18: vigore ingenii atque animi celeberrimus. Sic odiosam, quae Lipsium offendit, vocis animo repetitionem vitasset.

Munificentiae effusissimus. Vasconianus et Editor Basil. dederunt munificentia: quod reliquae huius loci structurae melius respondere, non male iudicat Acidalius.

Et somno et cibo in vitam, non in voluptatem uteretur. Ob oculos habuit Sallustium Iug. 89: Cibus illis adversum famem atque sitim, non lubricum, neque luxuriae erat. Eandem rem ita expressit Livius, Hannibalem describens, XXI, 4: cibi potionisque desiderio naturali, non voluptate, modus finitus, unde Dio Cass. XXXIV, p. 21, hausisse videtur. Lucan. II, 384, de Catone: Huic epulae, vicisse famem. Sed propius ad Velleium accedit dictum Musonii ap. Stobaeum S. XVII, p. 167: ἀπορίαν ἑστίας ἀπὸ τῆς ζήτησιν, οὐχ ἵνα ἐδωκέρη.

fuisset C. Mario sanguine coniunctissimus, atque idem Cinnae gener; cuius filiam ut repudiaret, nullo metu compelli potuit: (cum M. Piso consularis Anniam, quae Cinna uxor fuerat, in Sullae dimisisset gratiam) habuissetque fere XVIII annos eo tempore, quo Sulla rerum potitus est; magis ministris Sullae, adiutoribusque partium, quam ipso, conquirentibus eum ad necem, mutata veste, dissimilemque fortunae suae indutus habitum, nocte urbe elapsus est. Idem postea admodum iuuenis, cum a piratis captus esset, ita se per omne spacium, quo ab his retentus est, apud eos gessit, ut pariter his terrori venerationique esset; neque unquam, aut nocte, aut die (cur enim, quod vel maximum est, si narrari verbis speciosis non potest, omittatur?) aut excalcearetur aut discingeretur, in hoc scilicet, ne, si quando

C. Mario sanguine coniunctissimus. Vide scriptores, quos laudant Casaubon. ad Sueton. Caes. 2, Perizon. Animadv. Hist. 3, p. 103, et Fabric. ad Dion. Cass. XLIII, p. 343.

Nullo metu compelli potuit. Sic editio prima, quam qui motu habere dicunt, non inspexerunt. Nec ullam causam video, quare ab hac lectione recedatur.

Ministris Sullae, adiutoribusque partium. Eisdem Sullae satellites non semel vocat Sallust. Fragm. p. 8. Vid. Duker. ad Liv. XXXIV, 41. Ceterum Is. Casaubon. ad Sueton. Caes. 2, non dubitat, quin Velleius verba, quibus Sulla purgatur, alicuius de familia Sullana gratiae dederit.

Ut pariter iis terrori venerationique esset. Conveniunt Suetonius Caes. 4: mansitque apud eos (praedones) non sine summi dignatione, ut egregie legendum docuit Casaubonus. Quo magis miror, nuper viros doctos et bene de Suetonio meritos, in prava lectione

indignatione arguari, quam rectam dignatione agnoscere maluisse.

Ita semper omne spacium. Exempl. vetus habet: ita se per omne spacium etc. Nec miror, cur hic semper pro se per inoleverit, cum facile se per vel sola m litterae interpositione depravari poterat in semper. BURM.

Quod vel maximum est, si narrari etc. Burmannus minus bene tentat: quod vel maximum, etsi narrari etc. Si pro etsi ponitur. Sallust. Iug. 85: quae si dubia aut procul essent, tamen omnis bonos reipublicae subvenire decabat; ubi vide Cortium. Sed hoc notius est, quam ut exemplis demonstrare attineat.

In hoc scilicet. II, 27: a dispositis in id ipsum interemtus est; 114: in hoc solum importatum instrumentum balinei. In hoc, pro, eius rei causa, primi, ni fallor, dixerunt poetae Graecissantes, ut Horat. Epod. XVII, 63, et Ovid. Met. VIII, 77, ubi vim praepositionis rectius cepit Burmannus,

aliquid ex solite variaret, suspectus his, qui oculis tantummodo eum custodiebant, foret.

42. Longum est narrare, quid et quoties ausus sit, quanto opere conata eius, qui obtinebat Asiam, magistratus P. R. metu suo destituere. Illud referatur, documentum tanti mox evasuri viri. Quae nox eam diem secuta est, qua publica civitatum pecunia redemptus est, (ita tamen ut cogeret ante obsides a piratis civitatibus dari) contracta classe et privatus et tumultuaria,

quam in eiusdem Epist. XV, 197: *Non mihi respondent veteres in carmina vires*. Quod confirmat ipse Ovid. *Apor.* I, 13, 46: *Commisit noctes in sua vota duas*. Vide Dukerum ad Flor. IV, 7, 13.

Longum est. Observavimus, bonos scriptores fere semper hanc formulam per indicativum efferre, *longum est, infinitum est, vel longum erat*, ut Petron. 28, non per subiunctivum, ut hominibus nostris familiare est, *longum esset, infinitum foret*. Quo minus imiter virum eruditissimum in Cicerone de Orat. I, 46, pro, *quod et infinitum est, et non necessarium, scribentem, quod et infinitum esset*.

Quid et quoties ausus sit, etc. Hac tam abrupta et obscura oratione iniecta mihi est suspicio, aliquot verba, quibus, quid Caesar ausus esset, exprimeretur, per librarii negligentiam intercidisse. Videtur autem Velleius in transitu significasse, quod clarius narrat Sueton. Caes. 4: *Vastante regiones proximas Mithridate, ne desidero in discrimine sociorum videretur, ab Rhodo, quo pertenderat, transiit in Asiam: auxiliisque contractis, et praefecto regis provincia expulso, nuntantes ac dubias civitates retinuit in fide. Talem ac tantam rem cum Caesar, iuvanti ambitione ductus, suscepisse*

videretur, Iunius, qui tum Asiam obtinebat, eius conata destituit. Atque ita hunc locum cepit Is. Casaubonus ad Sueton. l. c. quæ si alii deinceps, nova interpretatione missa, sequendum putassent, haud paulo elegantius fecissent. Iunium Freinshemius Suppl. Liv. 93, p. 847, nescio unde, M. Iunium Silanum vocat, cuius certe manifestus error est in eo, quod addit, huic, quoniam ex illis, qui provincias obtinerent, Bithyniae proximus erat, negotium datum esse, ut regnum Nicomedis in provinciam redigeret. Scimus enim ex Appiano Mithridat. p. 367, Bithyniam multo post a M. Aurelio Cotta in provinciae formam esse redactam.

Metu suo. Ita Editor Basil. bene correxit scripturam editionis primæ, *motu suo*.

Motu suo destituere. Mihi rectius videtur, ut *destituere* infinite legatur, Iuntæ et Vascosani correctionem. Bva. Iuntæ correctionem, quam Aldus Nepos recepit, *destituerit*, prætulimus vulgato. In editione Burmanniana annotatio ad h. l. Rhenano tribuitur, quæ alterius est, nescio cuius.

Pecunia redemptus. Exempl. vetus habet: *pecunia redemptus est*. Bvaæ.

Privatus. Omnino cum Oudendorpio scribendum, *privata*.

inventus in eum locum, in quo ipsi praedones erant, partem classis fugavit, partem mersit, aliquot naveis, multosque mortales cepit; laetusque nocturnae expeditionis triumpho ad suos reversus est: mandatisque custodiae, quos ceperat, in Bithyniam perrexerit, ad proconsulem Iunium (cum idem enim Asiam eam quam obtinebat) petens, ut auctor fieret sumendi de captivis supplicii. Quod cum ille se facturum negasset, venditurumque captivos dixisset, (quippe sequebatur invidia inertiam) incredibili celeritate revector ad mare, prius quam de ea re ulli proconsulis redderentur epistulae, omnes, quos ceperat, suffixit cruci.

43. Idem mox ad sacerdotium ineundum (quippe absens pontifex factus erat in Cottae consularis locum,

Multosque mortales cepit. Sic loquitur imitatione Sallustii Iug. 20: *multos mortales cum pecore atque alia praeda capit.*

Laetusque nocturnae expeditionis etc. Cum Rhenanus hunc locum sine distinctione edidisset, Aldus Nepos interpunxit post *triumpho*, Acidalius vero post *expeditionis*, ut ille genitivus a *laetus* pendeat, *triumpho* iungatur cum *reversus* est. Quae ratio nobis quoque praefenda videtur. *Triumpho* ponitur pro *triumphans*. Centies apud Livium, e.g. II, 20: *triumphans in urbem rediit.*

Cum idem enim Asiam eam quam obtinebat. Puto legendum per parenthesim: (tum idem enim Asiam eam obtinebat) RHENAN. Editor Basil. sic dedit: *is enim Asiam tum obtinebat.* Ego haec verba nec intelligo, nec emendare possum. Quid? si ne Velleii quidem sunt, sed glossatoris, momenti, Iunium eundem esse magistratum P. R. qui Asiam obtinebat, ut paullo ante dixit Velleius. Superest

etiam difficultas in eo, quod Iunius in Bithynia fuisse dicitur, ubi nihil dum rei populo romano erat, ut modo demonstravimus.

Quippe sequebatur invidia inertiam. Cl. Oudendorpius in margine libri conicit: *quippe sequebatur avaritia inertiam*, forte e Plutarcho in Caesar. p. 708. C. *ἰνὲν δὲ καὶ τοῖς χοίμασιν ἐσθλὰ μὲν ὄντας.* Equidem vulgatum teneo, quod tritam et loco valde accommodatam sententiam habet. Seneca de Tranq. an. p. 345: *Alit enim livorem infelix inertia: et omnes destrui cupiunt, quia se non potuerunt provehere.* Eodem pertinet illud Ciceronis Phil. X, 1: *verum esse id, quod ego semper sensi, neminem alterius, qui suae confideret, virtuti invidere.*

Redderetur epistola. Exempl. vetus habet: *redderentur epistula.* Opius legendum, *epistulae.* VALER.

In Cottae consularis locum, cum pene puer. Edit. pr. sic habet: *in Cottae consularis locum pene puer.* Editor Basil. cum immisit ante *in Cottae*,

VEL. PATERC. Hist.

Q

cum pene puer a Mario, Cinnaque flamen Dialis creatus, victoria Sullae, qui omnia ab iis acta fecerat irrita, amisisset id sacerdotium) festinans in Italiam, ne conspiceretur a praedonibus, omnia tunc obtinentibus maria, et merito tam infestis sibi, quatuor scalmorum navem, una cum duobus amicis, decemque servis ingressus, effusissimum Adriatici maris traiecit sinum. Quo quidem in cursu conspectis, ut putabat, piratarum navibus, cum exuisset vestem, alligassetque pugionem ad femur, alterutri se fortunae parans, mox intellexit frustratum esse visum suum, arborumque ex longinquo ordinem antemnarum prae-buisse imaginem. Reliqua eius acta in urbe, nobilissimaque Dolobellae accusatio, et maior civitatis in ea favor, quam reis praestari solet; contentionesque civiles cum Q. Catulo, atque aliis eminentissimis viris, celeberrimae; et ante praeturam victus maximi

non animadvertens, sic sensum existere historiae contrarium. Omnino sequendus est Lipsius, cum ex ultima syllaba vocis locum, qua absorptum erat, egregie revocans. Quam emendationem, praeter Burmannum ad h. l. vehementer probat Wesselingius Obs. serv. II, 18, qui de temporum ratione, quam in his narrandis Velleius sequitur, consulendus.

Id sacerdotium. Sic Editor Basil. correxit scripturam editionis primae, ad sacerdotium, in qua locus prave interpungitur hoc modo: quia omnia ab iis acta fecerat irrita amisisset, ad sacerdotium festinans in Italiam.

Effusissimum Adriatici maris tr. sinum. Horat. I, Epist. 11, 26: Non locus effusi late maris arbitet. Mela I, 1: ubi iterum mare se effundit. Universe Latini effusa, ut Graeci *εὐρύτη*, omnia ampla et spatiosa dicunt.

Dolobellae. Sic Edit. pr. hic, et alibi, non Dolabellae, de qua scri-

bendi ratione Drakenb. ad Liv. Ep. 119.

Maior civitatis in ea favor. Heinsius optime legit, in eo, scil. Dolabella: quod forma non vulgari dicitur pro, in eum, erga eum. Sallustius Catil. 52: sint misericordes in furibus aerarii; ubi vide Cortium. Valer. Max. VIII, 1, 12: Tam vehementes iudices adversus excellentissimum accusatorem, quam mites in longe inferioris fortunae reo. Sulpic. Sever. I, 24: cum toties in domino rebelles deprehendantur; ubi frustra est Vorstius, in dominum scribens. Velleius I, 12: odium ne in victis quidem deponitur. II, 31: idem hoc biennium in M. Antonio praetore decoratum erat. Sed otium nobis fecit Gronovius ad Senec. praef. IV, N. Q. p. 742. Vulgata Velleii lectione deceptus Freinsheim. Suppl. Liv. 93, p. 350, Dolabellam a Caesare, summo favore populi, accusatum esse, scribit.

Victus maximi pontificatus petiti-

pontificatus petitione Q. Catulus, omnium confessione senatus princeps; et restituta in aedilitate, adversante quidem nobilitate, monumēta C. Marii; simulque revocati ad ius dignitatis proscriptorum liberi; et praetura quaesturaque mirabili virtute atque industria obita in Hispania, cum esset quaestor sub Vetere Antistio, avo huius Veteris consularis atque pontificis, duorum consularium et sacerdotum patris, viri in tantum boni, in quantum humana simplicitas intelligi potest; quo notiora sunt, minus egent stilo.

44. Hoc igitur Cos. inter eum et Cn. Pompeium et M. Crassum inita potentiae societas, quae urbi orbique terrarum, nec minus diverso quoque tempore ipsis exitiabilis fuit. Hoc consilium sequendi Pompeius causam habuerat, ut tandem acta in transmarinis provinciis, quibus, ut praediximus, multi obtrecebant, per Caesarem confirmarentur Cos. Caesar autem, quod animadvertēbat, se cedendo Pompeii gloriae aucturum suam, et invidia

ne etc. Sallust. Catil. 49: *Catulus ex petitione pontificatus odio incensus, quod extrema aetate, maximis honoribus usus, ab adolescentulo Caesare victus discesserat.*

Quo notiora sunt, etc. Velleii imitator, Sulpic. Sev. I, 45: *quae omnia notiora sunt, quam ut nostro stilo egeant.* Solinus cap. 9: *Iam Taygeta mons, et flumen Eurotas notiora sunt, quam ut stilo egeant.*

Hoc igitur Cos. Oudendorp. ad Sueton. Caes. 19, hoc non de Caesare capit, ut ceteri Interpretes, sed de Metello. In quo ratio fugit virum doctissimum. Nam si Velleius, quae hic tradit, ad Metelli consulatum referre voluisset, sane hunc consulatum, sicut res postulabat, in praecedentibus commemorasset. Nunc tantum c. 40,

quo remittitur ab Oudendorpio, Metellum Pompeio obtreceasse dicit. Quorsum igitur haec verba referenda? Nempe ad initium cap. 41: *Secutus deinde est consulatus C. Caesaris.*

Invidia communis potentiae in illum relegata. Relegata pro derivata, ut Cicero loquitur Verr. II, 20, vel reiecta, ut Liv. II, 28. Iam Burm. comparavit Velleium II, 64: *fortunae, ex qua fructum tulerat, invidiam in auctorem relegabat.* Etiam delegare sic dicitur. Liv. V, 20: *ipsum dictatorem fugere invidiam ex eo criminaque, eo delegasse ad senatum.* Tacit. Ann. XIII, 43: *ubi per etiam scelerum adepti, scelera ipsa alius delegent.* Vide Gronovium ad Liv. XXVIII, 42. Ut vero Caesar potentiae suae invidiam in Pompeium transferebat, sic Pompeius

communis potentiae in illum relegata, confirmaturum vires suas: Crassus, ut quem principatum solus adsequi non poterat, auctoritate Pompeii, viribus teneret Caesaris. Adfinitas etiam inter Caesarem Pompeiumque contracta nuptiis. Quippe filiam C. Caesaris Cn. Magnus duxit uxorem. In hoc consulatu Caesar legem tulit, ut ager Campanus plebei divideretur, suasore legis Pompeio. Ita circiter xx civium eo deducta, et ius ab his restitutum

in Caesarem. Cicero de Off. III, 21: *qui omnia recta et honesta negligunt, dummodopotentiam consequantur, nonne idem faciunt, quod is, qui etiam socerum habere voluit eum, cuius ipse audacia potens esset? Vtile ei videbatur plurimum posse alterius invidia.* Seneca de Benef. V, 16: *Pompeius hanc gratiam reipublicae reddidit, ut in possessionem eius alios quoque induceret, quasi potentiae suae detractus invidiam, si quod nulli licere debebat, pluribus licuisset.*

Ut qui principatum. Exempl. vetus habet: *ut quem principatum.* BVRER.

Pompeii viribus teneret Caesaris. Exempl. vetus habet: *Pompeii viri viribus teneret Caesaris.* BVRER.

Plebei. Dativus antiquus. RHEXAN.

Ius ab his restitutum. Huic loco nihil ad integritatem deesse putant Voss. ad h. l. Mazochius de Amphit. Campan. p. 15, et ad Tab. Heracl. p. 393, et Iuvenatius V. C. de Vrbe Aveia p. 101. At rectius alii, corruptela animadversa, remedium quaerere instituerunt. Puteani conjectura est: *ius civitatis restitutum*, non, *ius civitatis his restitutum*, ut Aldus Nepos eum coniecisse scribit. Lipsii ad h. l. et Sigonii de Ant. Iur. Ital. II, 4, *ius iis restitutum*. Nobis cum Puteani ratio verissima videatur, breviter, quae

Mazochius contra illam disputat, refellamus. Ex Livio, inquit, XXXVIII, 36, apparet, Campanos ex SCto Romae census esse, et a senatu impetrasse, ut sibi cives romanas ducere uxores liceret; et, si qui prius duxissent, ut habere eas, et ante eam diem nati, uti iusti sibi liberi heredesque essent. Atqui Romae censi, matrimonia cum civibus romanis iungere, sunt civium romanorum. Ergo clarum est, Campanis ius civitatis non demum per legem Iuliam, sed iam A. V. C. 564, restitutum esse. Enimvero ex re per senatum extraordinem constituta nullo modo argumentari licet, Campanos tum civitatem recuperasse. Neque enim senatus civitatem dabat, sed solus populus sive per legem, sive per plebiscitum. Connubium vero qui satis certum civitatis signum esse potest, cum Canuleius trib. pl. apud Livium IV, 3, dicat, *illud finitimis externisque duri solere?* Campanis connubium ad pristinam calamitatem levandam concessum esse, facile credimus Sigonio de Ant. Iur. Ital. II, 12. Sed quod idem, quasi Livio auctore, senatus decretum, ut Campani Romae censerentur, pro beneficio habet, tantum abest, ut ex Livio colligi possit, ut potius eius verbis ante laudatis ex XXXVIII, 36, prorsus repugnet.

post annos circiter CLII, quam bello Punico ab Romanis Capua in formam praefecturae redacta erat. Bibulus, collega Caesaris, cum actiones eius magis vellet impedire, quam posset, maiore parte anni domi se tenuit. Quo facto dum augere vult invidiam collegae, auxit potentiam. Tum Caesari decretae in quinquennium Galliae.

45, Per idem tempus P. Clodius, homo nobilis, disertus, audax, qui neque dicendi, neque faciendi ullum, nisi quem vellet, nosset modum; malorum propositorum executor acerrimus, infamis etiam sororis stupro, et actus incesti reus ob initum inter religiosissima P. R. sacra adulterium; cum graves inimicitias cum M. Cicerone exerceret (quid enim inter tam dissimiles amicum esse poterat?) et a patribus ad plebem transisset, legem in tribunatu tulit: Qui civem Ro. indemnatum interemisset, ei aqua et igni interdiceretur. Cuius verbis etsi non nominabatur Cicero, tamen solus petebatur. Ita vir optime meritis de rep. conservatae patriae precium, ca-

Qui neque dicendi, neque faciendi. Ita edi iussimus de Vascosani et Editoris Basil. iudicio. Edit. pr. *quique dicendi, neque faciendi*, quam lectionem defendit Burnannus ex Statio Theb. I, 101: *neque enim velocior ullus Itaque reditque vias, cognataque Tartaram avult.* In quo etiamsi *cognataque* legas cum nonnullis edd. quid simile? Proferendus erat locus, ubi *que* vel et praecedat *neque*; in quo quaerendo operam, ut opinor, perdas. Disiunctivas particulas, *ve, vel, aut*, post *neque* negandi vim habere, nemo ignorat. Sed nuper exorti sunt Grammatici, qui coniunctivis *ac, et, que* post *neque* positis, eandem vim tribuerent. Quorum doctrinam, ex locis mendosis ductam et conflata, non dubitem re-

pudiare cum Bentleio ad Horat. Epod. XVI, 6, et I Serm. 6, 68. Sed, ut ad Velleium redeam, lectionem, quam reduxi, plane confirmat Sallustius, qui Velleio ob oculos fuit, Catil. 23: *Prorsus neque dicere, neque facere quidquam pensi habebat*; ubi v. Cortium.

Quid enim inter tam dissimiles amicum esse poterat? Imitatur Sallustium Iug. 31: *Potestne in tam diversis mentibus pax, aut amicitia esse?*

Indemnatum. Hoc, in tanta rei evidentia et necessitate, de Vascosani et Puteani emendatione recepimus pro *damnatum*, quod habet edit. pr. Vide Ciceronem pro Dom. 9.

Ei aqua et igni. Sic editor Bas. ex Cicerone pro Dom. 18. Edit. pr. *et aqua et igni.*

linitatem exsilii tulit. Non caruerunt suspitione oppressi Ciceronis Caesar et Pompeius. Hoc sibi contraxisse videbatur Cicero, quod inter xx viros dividendo agro Campano esse noluisset. Idem intra biennium, sera Cn. Pompeii cura, verum, ut coepit, intenta, votisque Italiae, ac decretis senatus, virtute atque actione Annii Milonis tribuni pl. dignitati patriaeque restitutus est. Neque post Numidici exilium aut reditum, quisquam aut expulsus invidiosius, aut receptus est laelius. Cuius domus, quam infeste a Clodio disiecta erat, tam speciose a senatu restituta est. Idem P. Clodius (in senatu) sub honorificentissimo ministerii titulo, M. Catonem a rep. relegavit. Quippe legem tulit, ut is quaestor cum iure

Calamitatem exilii. Ita editor Basil. scripsit pro *calamitate exilii*, quod est in edit. pr.

Cupit interita. Forte: *cupito interitu*. RHEMAN. In editione prima hic locus ita exhibetur: *sera Cn. Pompeii cura, verum et cupit interita*, ex quo editor Basil. partim bene, partim secus fecit: *sera Cn. Pompeii cura, verum, ut coepit, interita*. Libenter amplectimur, ut *coepit*. Liv. XXI, 10: *Quo lenius agunt, segnius incipiunt, eo, quum coeperint, vereor, ne per-severantius saeviant*. Seneca de Ira I, 1: *necessitudinum immemor, in quod coepit, pertinax et intenta*. Verum pro *interita* Wopkensius Misc. Obs. VIII, p. 51, rectius scripsit *intenta*, ipso Burmanno in iisdem Miscell. p. 382, non valde adversante, Oudendorpio vero ad Appulei. Met. III, p. 231, vehementer approbante. *Intenta cura* quam frequenter apud bonos scriptores occurrat, exemplis ostendunt interpretes ad Livium XXV, 9. Vt hic *interita* et *intenta*, sic apud Appulei. Met. I, p. 60, *interior* et *intentior* con-

fundantur. Huius loci certam et veram instaurationem in textum admisi, veritus, ne, si aliter in tanta rei perspicuitate fecissem, ineptae superstitionis accusarer.

In senatu. Haec verba e vicinis temere repetita esse, vidit I. Cuiacius Obs. VII, 9. Vncis inclusimus.

Sub honorificentissimo ministerii titulo. Ministerium hanc publicam curationem Catonis etiam vocant Vellei. II, 38, et Valer. Max. IV, 1, 14, quod vocabulum illustrarunt Cuiacius l. c. et Drakenb. ad Liv. VIII, 40.

M. Catonem a rep. relegavit. Ex Cicerone pro Sext. 28: *Non illi ornandum M. Catonem, sed relegandum putaverunt*.

Quaestor cum iure praetorio. Aurelius Victor de Vir. ill. 80: *Cato quaestor in Cyprum missus ad advehendam ex Ptolemaei hereditate pecuniam, cum summa eam fide perduxit. Vtroque loco quaestor dicitur proquaestor, ut praetor apud alios propraetor: ut nihil causae esset, quare viri docti pro quaestor scriberent quaestorius*.

praetorio, adiecto etiam quaestore, mitteretur in insulam Cydrum, ad spoliandum regno Ptolemaeum, omnibus morum vitiis eam contumeliam meritum. Sed ille sub adventum Catonis, vitae suae vim intulit: unde pecuniam longe sperata maiorem Cato Romam retulit. Cuius integritatem laudari, nefas est: insolentia pene argui potest, quod una cum Coss. ac senatu effusa civitate obviam, cum per Tiberim subiret navibus, non ante iis egressus est, quam ad eum locum pervenit, ubi erat exponenda pecunia.

46. Cum deinde immane res, vix multis voluminibus explicandas, C. Caesar in Gallia ageret; nec contentus plurimis ac felicissimis victoriis, innumerabilibusque caesis et captis hostium milibus, etiam in Britanniam traiecisset exercitum, alterum pene imperio nostro ac

Quaestor cum iure praetorio etc. Seculi sumus editoris Basil. castigationem. In editione pr. mendose et legitur et interpungitur: *quaestor cum iure praetorio adiecto, etiam quaestor emitteretur in insulam Cyprum.*

Cuius integritatem laudari nefas est. Lipsius in hoc loco similem sibi visus est reperisse sententiam illi apud Tacitum Agricol. 9: *Integritatem atque abstinentiam in tanto viro referre, iniuria virtutum fuerit.* Cuius iudicium sequuntur viri docti ad Plinii Paneg. 20 et Heusinger. ad Nepot. Phocion. 1. Sed talis sensus quomodo ex his verbis elici queat, me non intelligere fateor. Scribendum: *cuius integritatem haud laudari nefas est:* ut fere Aldus Nepos coniecit. Negationem *haud* a sequenti syllaba *laud* absorptam esse, facile apparet. *Integritas* est abstinentia a pecunia Cyprica, quam Clodius criminationibus laeserat. Quo respicit Seneca Pater Contr. V, 30, p. 359: *M. Cato Pul-*

chrum obicientem furtorum crimina audit. *Quae maior indignitas esse potuit illius seculi, quam aut Pulcher accusator, aut reus Cato?* Vide Plutarchum in Catone p. 781, D.

Non ante iis egressus est. Editor Basil. pro *is*, quod est in edit. pr. scripsit *his*, Aldus Nepos *iis*. Recte. Liv. IX, 6: *venientibus Capuam cunctus senatus populusque obviam egressi.*

Caesis ac captis. Exempl. vetus habet: *caesis et captis.* BVRER. *

Alterum — quaerens orbem. Velut Alexander M. cui unus orbis non sufficiebat. Noti sunt versus Iuvenalis Sat. X, 168: *Vnus Pellaeo iuveni non sufficit orbis: Aestuat infelix angusto limite mundi.* Velleium imitatus videtur Pseudo-Hegesippus II, 9, p. 224: *Terra ipsa infra Romanorum imperium est, super quam progressa romana virtus, ultra Oceanum alterum sibi orbem quaesivit, et in Britannia sibi remota a confinio terrarum novam sibi invenit possessionem.*

suo quaerens orbem: victus pars consulum, Cn. Pompeius et M. Crassus, alterum iniere consulatum; qui neque petitus honeste ab his, neque probabiliter gestus est. Caesari lege, quam Pompeius ad populum tulit, prorogatae in idem spacium temporis provinciae: Crasso bellum Parthicum in animo molienti, Syria decreta. Qui vir, cetera sanctissimus, immunisque voluptatibus, neque in pecunia, neque in gloria concupiscenda aut modum norat, aut capiebat terminum. Hunc proficiscentem in Syriam diris cum omnibus, tribuni pl. frustra retinere conati. Quorum execrationes si in ipsum tantummodo valuissent, utile imperatoris damnum salvo

Victus par consulum. Alias, *invictum par.* RHEMAN. Forte: *unicum par consulum*, pro quo Livius, ab Heinsio laudatus, XXVII, 34: *egregium par consulum.* *Unicus* est singularis, eximius, ut *unicus consul* apud Liv. II, 58. Nec tamen mihi displicet Lipsii coniectura: *inclitum par consulum.*

Lege. Sic editor Bas. Ed. pr. *legem.*

Cetera sanctissimus. Ex Sallustio apud Serv. ad Aen. III, 594: *Sanctus alia.* Sulpicius Sever. Dial. III, 11: *Maximus Imperator, alias sane bonus;* qui Sallustii imitatione, *alia sane bonus*, scripsisse videtur: quamvis illam aetatem *alias* pro *aliter* vel *alioqui* dixisse sciam. Vide Bentleium ad Horat. I, Ep. 10, 3.

Immunisque voluptatibus. Plutarch. in eius Vita p. 543, B. *σώφρων καὶ μέτριος περί τήν διαίτην.*

Hunc proficiscentem in Syriam etc. In editione prima hic locus sine distinctione sic legitur: *Hunc proficiscentem in Syriam diris cum omnibus trib. pleb. frustra retinere conati.* Sed editor Basil. pro *omnibus* rescripsit *omnibus*, et Aldus Nepos post illam vocem interpunxit. Vtrumque recte

factum arbitramur. Nam quod Burmannus dicit, *omina* nihil ad tribunos plebis attinere, satis refellitur disertis verbis Dionis Cas. XXXIX, p. 210: *οἱ οὖν δήμαρχοι, ἰδόντες ὅτι ἐκέρχοντο αὐτῶν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ἀσθενέως κρείττονα τὸ κώλυσθαι τε παραχρῆναι, ἄλλως μὲν ἰσχυρόν, ἐκτρέψουσιν δὲ αὐτῶν πολλὰ καὶ ἄνεκα.* Nec minus labitur in eo, quod *omnibus* cum *proficiscentem* bene iungi negat. Cicero pro Sext. 33: *Exierunt malis ominibus atque execrationibus duo vulturii paludati.* Phil. XII, 8: *Proficiscantur legati optimis ominibus.* Iustin. XX, 2: *Faustisque profecti omnibus.* Thucyd. VII, p. 497: *ἐντε δ' ὁμήρης τε καὶ καϊάνου μετ' ὧν ἱκέτιον, καὶ οὗ τούτων τοῖς ἱερῶν τοῖς ἐκτρέψουσιν (omnibus) ἀφορμᾶσθαι.*

In ipsum — valuissent. Exquisite pro, adversus ipsum vim exercuissent, efficaces fuissent. Sallust. Fragn. p. 52: *alio modo neque valent in universos, neque conabuntur.* Liv. VII, num etiam in Deos immortales inauspicatam legem valuisse? Formulam explicuit, quanquam alienis admixtis, Burmann. ad Ovid. Amor. I, 7, 26.

Utile imperatoris damnum. Quam

exercitu fuisset reip. Transgressum Euphraten Crassum, petentemque Seleuciam, circumfusus immanibus copiis equitum, rex Orodesuna cum parte maiore romani exercitus interemit. Reliquias legionum C. Cassius, atrocissimi mox auctor faciitoris, tum quaestor, conservavit; Syriamque adeo in P. R. potestate retinuit, ut transgressos in eam Parthos, felici rerum eventu fugaret ac funderet.

47. Per haec insequentiaque, et quae praediximus tempora, amplius cccc hostium a C. Caesare caesa sunt, plura capta. Pugnatum saepe in agminibus, saepe eruptionibus: his penetrata Britannia. Novem denique aesta-

sint diversi hominum sensus, mirari subit. *Vile damnum* adeo placebat Freinshemio ad Tacit. Ann. II, 85, ut illud Tacito, ubi *vile damnum* legitur, ex Velleio restitueret. Contra Lipsius in Velleio reponit *vile damnum*: idemque in Tacito tuetur Gronovius. Ego posteriorem rationem, quod et Heinsum fecisse video, longaeque praeferam priori, tum quod *vile damnum* verioris sententiam habet, tum quod propria et legitima loquendi forma est. Statius a Gronovio laudatus, Theb. I, 649: *iacturaque vilior orbis*. Sic *leve, facile damnum*. Ovid. Met. XIV, 197: *Quam nullum, aut leve sit damnum mihi lucis ademtae*. Virgil. Aen. II, 646: *Facilis iactura sepulcri*. Liv. V, 39: *facilem iacturam esse seniorum*. XXII, 8: *levem, ex comparatione priorum, ducere recentem equitum iacturam*. Sulpic. Sever. de vita Martin. 13: *facilemque arboris suae habuere iacturam*.

Circumfusus immanibus copiis. Recepinus Editoris Basil. emendationem. Edit. pr. *circumfusus immanibus copiis*. Nam *circumfundi* et *circumdari* etiam dicuntur, qui circumcingunt. II, 112;

At ea pars, quas obviam se effuderat exercitui, — circumfusa quinque legionibus nostris. Liv. XXVI, 37: *Consuli Laevino Capuam praetereunti circumfusa multitudo Campanorum est*. Vide Heinsium ad h. l. et Oudendorp. ad Hirt. de B. Afr. 78. *Circumfusus*, quod Burmanno placebat, iam dederat Vasconius.

Fugaret ac funderet. Dukerus ad Flor. III, 4, 4, observat, Velleium h. l. praeter suum et aliorum morem mutato ordine, scripsisse, *fugaret ac funderet*, pro *funderet ac fugaret*. Sed Velleius huius ordinis auctorem habet Sallustium suum Jug. 21: *semisomnos partim, alios arma sumentes fugant funduntque*.

Novem denique aestatibus vix ullae etc. Hic locus torsit viros eruditos, quamvis in promptu sit eius emendatio. Lege: *novem denique aestatibus vix ullus non iustissimus triumphus emeruit*; id est: omnes triumphus, quos novem aestatibus emeruit, iustissimi fuerunt. *Vix ullus* ponitur pro nullus, ut apud Ovid. A. A. III, 508: *Cognoscat faciem vix satis ulla suam*.

VEL. PATERC. Hist.

R

tibus vix ulla non iustissimus triumphus emeritus. Circa Alesiam vero tantae res gestae, quantas audere vix hominis, perficere, pene nullius, nisi dei fuerit. Septimo ferme anno Caesar morabatur in Galliis, cum medium iam ex invidia potentiae male cohaerentis inter Cn. Pompeium et C. Caesarem concordiae pignus, Iulia uxor Magni decessit; atque, omnia inter destinatos tanto discrimini duces dirimente fortuna, filius quoque parvus Pompeii, Iulia natus, intra breve spacium obiit. Tum in gladios caedesque civium furente ambitu, cuius neque finis reperiebatur, nec modus, tertius consulatus soli Cn. Pompeio, etiam adversantium antea dignitati eius iudicio, delatus est. Cuius ille honoris gloria, veluti reconciliatis sibi optimatibus, maxime a C. Caesare alienatus

Circa Alesiam vero tantae res. Exemplar vetus habet: Circa Alesiam vero tantae res gestae, quantas etc. BYER.

Pene nullius, nisi dei. Cicero Orat. 8: quem si imitari atque exprimere non possumus, quod idem ille vix deo consum esse dicebat.

Septimo ferme anno. Acidalius malit: septimum ferme annum, quia tempus continuum significatur. Hanc observationem recentiores in primis veterum librorum editores multis locis inculcarunt. Qua quid opus erat, cum Grammaticorum princeps, Vossius de Construct. cap. 44, veteres utroque modo locutos esse, dudum demonstravit?

Ex invidia Ponti ac Camillae cohaerentis. Fort. leg. ex invidia Ponti, male cohaerentis. RUKEN. Exempl. vetus sic habet, ut appareat legendum: Pontiae Camillae cohaerentis etc. BYEREN. Editor Basil. dedit: ex invidia Pompeii male cohaerentis. At locus tam desperatae sanitatis medicum postulabat Lipsium; cuius haec est felicissima con-

*iectura: ex invidia potentiae male cohaerentis. Nihil pulchrius, nihil quod sensum magis perspicuum reddat. Male cohaerere legitima formula est, in qua male pro vix ponitur. Liv. XXIII, 24: arbores, alia in aliam, instabilem per se ac male haerentem, incidentes. Seneca Cons. ad Marc. 11: precarii spiritus, et male haerentis. Contra idem Cons. ad Polyb. 34: cuius morte optima cohaerentis romanae pacis vincula resoluta sunt. Qui locus simillimus est Velleiano. Lipsianam emendationem etiam Plutarchus confirmat in Caesare p. 719, C. *et δι τῆς συνιπλάσεως* (Iuliae morte) *ὡς τῆς ἐν ἐρήνῃ καὶ ἡμενίᾳ πολλὰ νοσοῦσαν τὴν πολιτικὴν φυλασσούσης ἐκείνητος λυμῆν*. Ex Velleio forte colorem duxit Lucanus I, 111: nam pignora iuncti Sanguinis, et diro fœrales omine tædas Abstulit ad manes, Parcarum, Iulia, saeva Intercepta manu.*

Medium — concordiae pignus. Seneca Pater Controv. I, p. 77: me foederi medium pignus addite.

est. Sed eius consulatus omnem vim in coërcitionem ambitus exercuit. Quo tempore Publius Clodius a Milone, candidato consulatus, exemplo inutili, facto salutari reip. circa Bovillas, contracta ex occurso rixa, iugulatus est. Milonem reum non magis invidia facti, quam Pompeii damnavit voluntas. Quem quidem M. Cato palam lata absolvit sententia. Quam si maturius tulisset, non defuissent, qui sequerentur exemplum, probarentque eum civem occisum, quo nemo perniciosior reip. neque bonis inimicius vixerat.

48. Intra breve deinde spacium belli civilis exarserunt initia: cum iustissimus quisque et a Caesare, et a Pompeio vellet dimitti exercitus. Quippe Pompeius in secundo consulatu Hispanias sibi decerni voluerat, easque per triennium absens ipse ac praesidens urbi per Afranium et Petreium, consularem, ac praetorium, legatos suos, administrabat; et iis, qui a Caesare dimittendos exercitus contendebant, adsentabatur; iis, qui dimittendos ab ipso quoque, adversabatur. Qui si ante biennium quam ad arma itum est, perfectis muneribus theatri et

In coërcitionem. Exempl. vet. habet: in coërcitionem. BYRR.

Exemplo inutili, facto salutari reip. Sic edi iussimus ex editoris Basil. correctione. Edit. pr. *exemplo inutiliter facto, salutari reip.* Velleium imitatur Salpic. Sever. II, 30: *licet malo exemplo, bono tamen affectu reip. ab improbis vindicandas.* Vide Gronovium ad Liv. II, 30, et ad Tacit. Ann. I, 38, qui Vrsini coniecturam, *exemplo inutili, sed facto salutari*, praetulisse videtur. Sed concinnior est lectio, quam restituiamus. *Inutile* pro pernicioso dici, nunc vel tirones sciunt.

Quam si maturius tulisset. Sic editor Basil. correxit scripturam edit. pr. *qui si maturius tulisset.*

Per Afranium. Exempl. vetus habet: per Africanum. Ego legendum puto, *Africanum*, aut certe *Afranium*. BYRR.

Assentabatur. Sic II, 128, *assentatio* pro assensione. Frontin. III, 3, 4: *Ille, adsentante iniuriarum fide, creditus inimicissimus Cyro;* ubi nihil mutandum. Male Vascosan. *adsentibatur.*

Ab ipso quoque. Sic habet vet. exempl. *ab ipso quoque.* BYRR. Iunta, quem Aldus Nepos, alique secuti sunt, primus edidit: *iis, qui ab ipso, adversabatur.* Sane verbum *dimittendos*, quod et Vascosanus omisit, elegantius abfuerit.

Ad arma itum est. Ire in arma alii

aliorum operum, quae ei circumdedit, gravissima tentatus valetudine decessisset in Campania (quo quidem tempore universa Italia vota pro salute eius primo omnium civium suscepit) defuisset fortunae destruendi eius locus; et, quam apud superos habuerat magnitudinem, inlibatam detulisset ad inferos. Bello autem civili, et tot, quae deinde per continuos xx annos consecuta sunt, malis, non alius maiorem flagrantioremque, quam C. Curio trib. pleb. subiecit facem, vir nobilis, eloquens,

dicant, ut Flor. IV, 5, 2, ubi vide Duker.

Primo omnium civium. Vascosanus et I. Perizonius Animadv. Hist. cap. 8, p. 346, scribunt: *primi omnium civium*: optima. Sic II, 24: *cum ad tum, primum omnium romanorum, legati Parthorum venissent.* Post etiam pro Hirtio aegrotante publica vota suscepta esse, docet Broukhus. ad Tibull. I, 5, 10.

Defuisset fortunae destruendi eius locus. Non imiter Marklandum ad Stat. Silv. III, 4, 103, verbo efficaci destruendi inertius destituenti substituentem. Seneca praef. IV, N. Q. p. 947: *quamque diversa via magnam potentiam fortuna destrueret.* Curtius VIII, 14: *a suis credebatur magnitudinem suam destrui posse.* Tacit. Ann. II, 63: *suasque in destruendo eo consilia extulit.* Sed quid attinet hanc lectionem exemplis, quae cumulare facile est, defendere, cum Lucanus VIII, 27, se destruendi legisset, Velleio imitando ostendat: *Sic longius aevum Destruit ingentes animos, et vita superstes Imperio, nisi numma dies cum fine bonorum Adfuit, et celeri praevertit tristitia dato, Dedeoori est fortuna prior.* De Pompeio simile est iudicium Ciceronis loco illustri Tuscul. Disp. I, 35, ubi vide Davinium. Invenialis Sat. X, 264;

Provida Pompeio dederat Campaniae febres Optandas: sed multas urbes, et publica vota Vicerunt. Igitur Fortuna ipsius et Urbis Servatum victo caput abtulit; ubi non dubitanter legimus: *sed moestae urbes.* Moestus et multus saepe a librariis permutari, docet Drakenb. ad Sil. Ital. V, 380.

Quam apud superos habuerat magnitudinem etc. Similiter Florus IV, 6, 3, de Sexto, Pompeii filio: *magnae famam ducis ad inferos secum tulisset, si nihil tentasset ulterius.* Superi sunt homines viventes, ut viri docti ad h. l. et saepe alibi docuerunt. Sic apud Graecos et Ævæ. Vide Hemsterhusium ad Lucian. Dial. Sel. p. 13, qui memoriae lapsu, Velleio superos relinquere, pro vita defungi, tribuit.

Vir nobilis, eloquens, audax. Eloquentiam Curtionis post paulo describit, et *facundus malo publico*; ut vix dubites, quin vitium haereat in voce eloquens. Legendum: *vir nobilis, opulens, audax*, etc. Formam *opulens* sumsit a Sallustio suo Ing. 69: *civitas magna et opulens poenae cuncta, ad praedae fuit*; ubi vide Cortium. Totum hunc locum more suo imitatus est Sulpic. Sever. II, 46: *Ab his Priscilianus est institutus, familia nobilis, praedives opibus, acer, iniquus, facinus, multa lectione eruditus* etc.

audax, suae alienaeque et fortunae et pudicitiae prodigus, homo ingeniosissime nequam, et facundus malo publico. Huius animo, voluptatibus vel libidinibus, neque opes ullae, neque cupiditates sufficere possent. Hic primo pro Pompeii partibus, id est, ut tunc habebatur, pro rep. mox simulatione contra Pompeium et Caesarem, sed animo pro Caesare stetit. Idgratis, an accepto centies HS. fecerit, ut accepimus, in medio relinquemus.

Suae alienaeque et fortunae et pudicitiae prodigus. Sollemnis hac in re formula. Cicero pro Rabir. 3: *hunc nee suae, nec alienae pudicitiae pepercisse;* quod Sueton. Calig. 36, inde sumsit. Cic. pro Coel. 18: *parcat iuventus pudicitiae suae, ne spoliēt alienam.* Sallust. Catil. 52: *parcite dignitati Lentuli, si ipse pudicitiae suae pepercit.* Eandem rem alio modo expressit auctor ad Herenn. IV, 40: *Suas pudicitiae proditor est, insidiator alienae;* versus alio Seneca Praef. Controv. I, p. 66: *empugnatores alienae pudicitiae, negligentes suae.* Velleius vero in prius respicit infamem Curionis in Antonium amorem, de quo Cicero Phil. II, 18, et Plutarchus Anton. p. 916, C. . *Huius animo.* Editor Basil. *Cuius animo:* quod melius.

Huius animo voluptatibus vel libidinibus etc. Locus non una labe maculatus. *Animo*, in quo viri docti haerent, Gronovius ad Senec. de Benef. VII, 11, magis erodite, quam vere, explicat de effusa largitione. Mihi venit in mentem corrigere: *aut nimio cupiditatibus et libidinibus, neque opes ullae, neque voluptates sufficere possent.* Forma loquendi Sallustiana. Arrianus Mess. MS. *Nimius hac re.* Sallust. Hist. Post ubi fiducia nimius. Sallust. Hist. *Impotens et nimius animi est.* Sed hoc loquendi genus satis il-

lustravimus ad II, 32, p. 99. *Opes* refer ad cupiditatibus, voluptates ad libidinibus. Voces voluptatibus et cupiditates transponendas esse, tam evidens, tamque necessarium est, ut id ne Wopkensium quidem, virum latine bene doctum, sed in talibus cernendis parum acutum, fefellerit, Misc. Obs. VIII, p. 52. Haec mihi scribenti alia de voce animo coniectura nascitur, priore fortasse haud deterior: *Cuius insanis cupiditatibus et libidinibus etc.* Cicero Verr. IV, 18: *Similis istius cupiditas, hoc etiam acrior, atque insanius;* pro Sull. 25: *quis insaniam libidinum recordatur?* Seneca Ep. 39: *quorum impotentiae atque insanae libidini ob hoc unum possis ignorare.* Calpurn. Flacc. Decl. XXIII, p. 821: *Adultera, quas per insanam libidinem, stimulis tanti furoris exarserat.*

Simulatione — animo. Cicero de N. D. II, 67: *Mala enim et impia consuetudo est contra Deos disputandi, si quae ex animo id fit, siue simulate.*

Stetit. Sic edimus cum Editore Basil. pro restituit, quod est in edit. pr.

Centies HS. Sexcenties HS. Valer. Max. IX, 1, 6. XXVII HS. Serv. ad Aen. VI, 621: *denies HS.* Scholiast. Lucan. ad IV, 820. Librariorum in numeris permittendis levitas facit, ut nihil certi dici possit. Vide Lipsium

Ad ultimum saluberrimas et coalescentis conditiones pacis, quas et Caesar iustissimo animo postulabat, et Pompeius aequo recipiebat, discussit ac rupit, unice cavente Cicerone concordiae publicae. Harum praeteritarumque rerum ordo cum iustius aliorum voluminibus promatur, tum, uti spero, nostris explicabitur.

49. Nunc proposito operi sua forma reddatur, si prius gratulatus ero Qu. Catulo, duobus Lucullis, Metelloque et Hortensio; qui cum sine invidia in rep. floruisent, eminuissentque sine periculo, quieta, aut certe non praecipitata, fatali ante initium bellorum civilium morte functi sunt. Lentulo et Marcello Coss. post urbem conditam annis DCCIII, et LXXVIII, quam tu, M. Vinici, consulatum inires, bellum civile exarsit. Alterius ducis causa melior videbatur, alterius erat firmior. Hic omnia

ad h. l. et Fr. Brummerum ad Leg. Cinc. cap. VIII, p. 120.

Saluberrimas et coalescentis. Iam ante Heinsium et sustulerat Editor Basil. Recte.

Prædeteritumque. Leg. *praeteritarumque.* BYRER.

Cum iustius aliorum voluminibus promatur. Editor Basil. pro *iustius* scripsit *iustis*: quod, licet refragante Heinsio, praeferam vulgato ob similitudinem locum II, 119: *Ordinem atrocissimae calamitatis, — iustis voluminibus, ut alii, ita nos conabimur exponere.* At male idem Basil. Editor *promatur* mutavit in *promitur*. Nam cum saepe ponitur cum subiunctivo, sequente *tum* cum indicativo. II, 13: *equites cum in multis clarissimos atque innocentissimos viros saevissent, tum R. Rutilium damnaverant.* 92: *Sentius cum alia prisca severitate summaque constantia gessisset, tum in comitiis habendis praecipuum egit consulem.* Vide Interpretes ad Liv. IV, 60.

Si prius gratulatus ero Q. Catulo, etc. Etiam Cicero mortem gratulatur Catulo, ad Att. II, 24; Hortensio, in Bruto 96.

Quieta, aut certe non praecipitata. Lipsius *praecipitata* ad rep. refert, ad morte Oudendorp. ad Lucan. II, 106. Neuter bene. Mihi nullum dubium est, quin vox, propter soni affinitatem elapsa, hoc modo revocanda sit: *quieta, aut certe non praecipitata civitate.*

Annis ACCIII, et LXXVIII, quam tu, etc. Leg. *annis A. CC. III,* et annos *LXXVIII,* quam tu, etc. BYRER. Editor Basil. scripsit: *annis DCCIII, et anno LXXVIII,* quam tu, etc. Sed quid anno attinebat repetere? Nisi forte ante scribere voluit, ut locum similem faceret alteri, II, 66: *post urbem conditam annis DCCIX,* ante *LXXII,* quam tu, M. Vinici, consulatum inires.

Alterius ducis causa melior videbatur. Comparent elegantiae studiosi Ciceronem pro Ligar. 6.

speciosa, illic valentia. Pompeium senatus auctoritas, Caesarem militum armavit fiducia. Consules senatusque causae, non Pompeio, summam imperii detulerunt. Nihil relictum a Caesare, quod servandae pacis causa tentari posset: nihil receptum a Pompeianis: cum alter Cos. iusto esset ferocior; Lentulus vero salva rep. salvus esse non posset; M. autem Cato moriendum ante, quam ullam conditionem civis accipiendam reip. contenderet: vir antiquus et gravis Pompeii parteis laudaret magis, prudens sequeretur Caesaris, et illa gloriosa, haec terribiliora duceret. Vt deinde, spretis omnibus,

Pompeium senatus auctoritas — armavit. Hinc sumit Sulpic. Sever. Dial. III, 12: *si Theognisti pertinaciam Martini armaret auctoritas.* Vide quae annotavimus ad Rutil. Lup. I, p. 71.

Causae, non Pompeio, summam imperii detulerunt. Hic locus quomodo intelligendus sit, imitatione sua docet. Lucanus, certatim ab Interpretibus laudatus, V, 13: *docuit populos venerabilis ordo, Non Magni partes, sed Magnum in partibus esse.* Eodem adde: illa Catonis apud eundem II, 319: *quin publica signa, ducemque Pompeium sequimur? nec, si fortuna favēbit, Hunc quoque totius sibi ius promittere mundi, Non bene compertum est: ideo me milite vincat, Ne sibi se vicisse putet.*

Alter Cos. Sic Editor Basil. Editio pr. *altero Cos.*

Salva rep. salvus esse non posset. II, 91: *Caesare salvo, salvus esse non poterat.*

Vllam conditionem civis. Scripsit, ni fallor: *ullam conditionem cuiusvis.* Sallust. Catil. 17: *cuiusvis opes voluisse contra illius potentiam crescere.*

Vir antiquus et gravis. Sallustius apud Macrobian. Sat. II, 9: *Quibus rebus*

aliquantam partem gloriae demperat, maxime apud veteres et sanctos viros; ubi notandum, etiam *veteres* pro *antiqui*, sive *severi* dici, ut apud Cicer. Act. I in Verr. 10, *tres hi homines veteres*, Asconio interprete, sunt *graves et severi*. *Grav* autem, nomen viri excidisse suspiceris. *Vir antiquus* est unusquisque vir antiquus, vel omnes viri antiqui. Similiter locas Valerii Max. IV, 3, 6: *Licet Athenae doctrina sua gloriantur, vir tamen prudens Fabricii detestationem, quam Epicuri maluerit praecepta;* ubi recte cepit Perizonius. Vide Misc. Observ. VIII, p. 384.

Ille gloriosa. Burmannus, haec quae referantur, se nescire fatetur. Quasi vero constructio semper ad rationem grammaticam, nunquam ad sensum, referatur. Sexcenta exempla huic Velleiano similia cum aliis, quos nominare longum est, tum imprimis Gronovius Observ. III, 2, et ad Senec. de Clem. II, 3, collegerunt.

Vt deinde, spretis omnibus, etc. Totum hanc locum ex verissima emendatione Editoris Basil. quam pro sua venditat Schegkiius, exhibemus. Edit. pr. sic habet: *Vt deinde spretis omnibus quas Caesar postulaverat, tantum-*

quae Caesar postulaverat, tantummodo contentus cum una legione titulum retinere provinciae, privatus in urbem veniret, et se in petitione consulatus suffragiis P. R. committeret, decrevere: ratus bellandum Caesar; cum exercitu Rubiconem transiit. Cn. Pompeius, consulesque, et maior pars senatus, relicta urbe, ac deinde Italia, transmisere Dyrrachium.

50. At Caesar, Domitio legionibusque Corfini, quae una cum eo fuerant, potitus, duce, aliisque, qui voluerant abire ad Pompeium, sine dilatione dimissis, persecutus Brundisium, ita ut appareret, malle integris rebus et conditionibus finire bellum, quam opprimere fugienteis, cum transgressos reperisset Coss., in urbem revertit: redditaque ratione consiliorum suorum in senatu, et in concione, ac miserrimae necessitudinis, cum alienis armis ad arma compulsus esset, Hispanias petere decrevit. Festinationem itineris eius aliquandiu morata Massilia est; fide melior, quam consilio prudentior, intempestive principalium armorum arbitria captans, quibus hi se debent interponere, qui non parentem coercere possunt. Exercitus deinde, qui sub Afranio consulari

modo contentus cum una legione titulum retinere provinciae, privatusque in urbem venire, et se in petitione consulatus, suffragiis P. R. committere decrevere. Librarius privatusque pro privatus scripsit, quod verba tantummodo contentus etc. ad sequentia referebat, quae cum Caesar postulaverat iungenda esse, et res ipsa, et Suetonius Caes. 29, declarant.

Decrevit. Alias, decreverit. RAEN. Exempl. vetus sic habet, ut legendum existimem: committere decreverat. BVAEL.

Qui voluerant abire. Edit. pr. ma-

nifesto mendo: qui venerant abire; quod Editor Basil. correxit.

Persecutus Brundisium, etc. Locus vitiosus, in quo, quid Caesar persecutus sit, desideratur. Lege et interpunge: persecutus Brundisium iter, ut apparet, malle etc. Terentius Hecyra. III, 5, 4: viam, quam decrevi persequi.

Principalium armorum. Qui sic ante Velleium locutus sit, reperio neminem. Vide Schelium ad Hygin. de Castr. Ro. p. 45.

Sub Africano consulari. Exemplar vetus habet Africano, crasis i et e mediis literis. Hinc legendum opinor; Afranio consulari, etc. BVAEL.

ac Petreio praetorio fuerat, ipsius adventus vigore ac fulgore occupatus, se Caesari tradidit. Vterque legatorum, et quisquis cuiusque ordinis sequi eos voluerat, remissi ad Pompeium.

51. Proximo anno, cum Dyrrachium ac vicina ei urbi regio castris Pompeii retinetur (qui accitis ex omnibus transmarinis provinciis legionibus, equitum ac peditum auxiliis, regumque, tetrarcharum, simulque dynastarum copiis, immanem exercitum confecerat, et mare praesidiis classium, ut rebatur, sepserat, quo minus Caesar legiones posset transmittere) sua et celeritate, et fortuna C. Caesar usus, nihil in mora habuit, quo minus et cum vellet, ipse exercitusque classibus perveniret, et primo pene castris Pompeii sua iungeret, mox etiam obsidione munimentisque eum complecteretur. Sed inopia obsidentibus, quam obsessis, erat gravior. Tum Balbus Cor-

Ipsius adventus vigore ac fulgore occupatus. Pro adventu, quod est in edit. pr. Editor. Basil. bene scripsit *adventus*.

Remissi ad Pompeium. Sic de Editoris Basil. correctione restitimus. Edit. pr. *remisit ad Pompeium*.

Ac vicina ei urbi regio castris Pompeio retinetur. Exemplar vetustum habet: *ac vicina ei urbi regio castris Pompei*, o literae puncto deletili superscripto, sic i. BYARR. *Retinetur* pro tenetur, compositum pro simplici, quod, praeter Vossium ad h. l. exemplis confirmat Dukerus ad Flor. II, 20, 3. Malim tamen in hac constructione teneretur, ut Editor Basil. emendavit. Vascosan. *retineretur*.

Regumque, tetrarcharum. Exempl. vetus habet: *regumque tetarcharum*. BYARR. Editor Basil. copulam interposuit: *regumque et tetrarcharum*: quae facile a vicinis vocibus absorberi potuit.

Virebatur. Alias, ut rebatur. RHEMAN. Rhenani correctionem inde iuncta omnes editores receperunt.

Et cum vellet. Recte Acidalius rescripsit: *et quo vellet.* Quum vel quom, ut in membranarum antiquis scribi solet, saepe cum quo permutari, docet Drakenb. ad Liv. XXIV, 34. Nisi potius legendum sit: *quo minus et cum vellet, et quo vellet, ipse*, etc. Idque nunc magis placet.

Sed inopia obsidentibus etc. Livius XXV, 11: *propiusque inopiam erant obsidentes, quam obsessi*.

Balbus Cornelius. Duo L. Cornelii Balbi fuerunt, uterque Gaditanus, et civitate romana donatus, quorum alter Maior dicitur, alter, ex Maioris fratre natus, Minor. Quos, non mirum est, si recentiores confuderint, cum ne Velleius quidem eos satis accurate distinxerit, ut Pateamus ad h. l. et Baillius Lexico Hist. et Crit. v. *Balbe* ostenderunt. Maior Consul suffectus

VEL. PATERC. Hist.

S

nelius, excedente humanam fidem temeritate, ingressus castra hostium, saepiusque cum Lentulo conlocutus Cos.

fuit A. V. C. 713. Vide Dionem Cass. XLVIII, p. 549, et tabulam Colotianam apud Gruter. p. 298. Eiusdem mentio est in lapide apud Muratorium p. 293. *Consul autem factus est ex privato*, ut Velleius ait. Quae verba, a viris doctis mirifice vexata, sic intellige: Consul factus est ex eo, qui nunquam rempublicam attigisset, nullos unquam honores gessisset, ut Nepos de Reg. 1: *quorum uterque privatus virtute regnum est adeptus*. Id historiae congruit, quae non nisi praefecturae fabrum, qua in Caesaris exercitu functus est, mentionem facit. Vide Ciceronem oratione pro eodem 28. Insignis de illo locus est Plinii H. N. VII, 43: *Fuit et Balbus Cornelius Maior Consul, sed accusatus, atque de iure virgarum in eum iudicium in consilium missus: primus externorum, atque etiam in Oceano genitorum usus illo honore, quem maiores Latio quique negaverunt*. In quo tentandum frustra fuit Salmasius Plin. Exerc. p. 272. Scribendum; *atque de iure virgarum in eum iudicium in consilium missum*. Iudicium dicit pro iudices, ut Cicero Verr. II, 18: *te ex lege Rupilia sortiri iudicium debuisse*. Minor Balbus fuit Quaestor Asinii Pollionis in Hispania, mox A. V. C. 734, Proconsule Africae, de Garamantibus triumphavit; nec tamen ad consulatum pervenisse videtur. Nam quod Perizonius ex marmore apud Gruter. p. 299, hunc quoque consulem suffectum fuisse suspicatur, id vix veri speciem habet, cum ille consul non L. Cornelius Balbus, sed L. Cornelius vocetur. Triumphum eius memorant Fasti Capitolini, Strabo III, p. 257, inprimis Plinius H. N. V, 5, cuius locus totus

adscribendus est: *omnia armis romanis superata, et a Cornelio Balbo triumphata: uni huic omnium externorum curru et Quiritium iure donato: quippe Gadibus genito civitas romana cum Balbo Maiore patrio data est*. Ne hic quidem Salmasium sequimur. Tolle praepositionem a, ul omnia tertio casu dicantur: *et Cornelio Balbo triumphata, uni huic omnium externorum curru* etc., de quo Dativo Drakenb. ad Liv. VI, 11. Quae cum ita sint, liquido apparet, Velleium aliquid de accurata diligentia sua remisisse, et Balbum consulem cum triumphali confudisse. Hoc autem temeritatis exemplum non Balbus Maior, sed Minor edidit, iam ante a Caesare ad Lentulum, adhuc in Italia degentem, sollicitandum missus, ut ex Cicerone ad Att. VIII, 9, 11, 15; IX, 6, intelligitur. Quem cum ibi convenire non potuisset, postea cum Caesare in Graeciam transiens, in ipsis Pompeii castris convenit. De quo itinere, post Caesaris necem, fabulam praetextatam Gadibus edidit, ut Ciceroni narrat Asinius Pollio, ad Div. X, 32. Maior autem Balbus non interfuit bello civili, sed Romae mansit, Caesaris et Lentuli negotia procurans. Ipse in epistola ad Ciceronem, quae est inter Epistolas ad Attic. IX, 6, ait: *Mihi ipse Caesar sua concessit voluntate, ne in iis castris essem, quae contra Lentulum, aut Pompeium futura essent, quorum beneficia maxima haberem: ibique satis esse dixit, si rogatus urbana officia sibi praestitissim, etc.*

Excedente humanam fidem temeritate. II, 56: *quod humanam excedat fidem*. V. Bentleium ad Mamil. II, 617. Cum Lentulo conlocutus, Cos. dubi-

dubitante quanti se venderet, illis incrementis fecit viam, quibus non Hispaniae Asiae natus, sed Hispanus in triumphum et pontificatum adsurgeret, fieretque ex privato consularis. Variatum deinde proeliis, sed uno longe magis Pompeianis prospero, quo graviter impulsus est Caesaris milites.

52. Tum Caesar cum exercitu fatalem victoriae suae Thessaliam petiit. Pompeius longe diversa aliis suadentibus (quorum plerique hortabantur, ut in Italiam transmitteret: neque hercules quicquam partibus illis salubrius fuit: alii, ut bellum traheret, quod dignatione partium in dies ipsis magis prosperum fieret) usus impetu

tante. Sic Editor Basil. bene mutavit interpunctionem edit. pr. cum *Lentulo conlocutus, Cos. dubitante.*

Non Hispaniae Asiae natus. Alias, *Asiae.* RHENAN. Mihi videtur legendum: *non Hispaniae suae natus.* BVAHA. Editor Basileensis rescripsit: *non Hispaniae Gadibus natus*, cuius coniecturam pro editionis primae scriptura perperam accepit Rigaltius de Pop. fundis p. 199, moliens etiam alia, quae commemorare et refellere non est tanti. Argutae Velleii orationi satis convenit, quod Lipsianum ingenium reperit: *non Hispaniensis natus, sed Hispanus.* De forma *Hispaniensis* videndi Is. Casaubonus ad Spartian. Hadrian. 1, Scip. Maffei ad Mus. Veron. p. 88, et T. Hemsterhus. ad Thom. M. p. 793. Etiam *natus* in hac lectione eleganter abundat, ut ad Rutil. Lup. II, p. 94, ostendimus. Tamen aliud latere videtur, quod acutiores me quaerant. Alius alia vulnera sanare potest, nemo omnia.

Ex privato consularis. Omnino scribendum, *consul.* Librarius, cum *Cos.* scriptum invenisset, ex quo *consul* *fuere* debebat, *consularis* fecit, ut

apud Liv. II, 18, ubi vide Drakenb. Perizonius quidem Syllog. Epistoll. T. IV, p. 777, *consularis* pro *consul* dici putat apud Cic. Phil. I, 6, ad Div. X, 6, et Valer. Max. IX, 12, 5. Sed de illorum locorum integritate merito dubites. In Cicerone quidem Phil. I, 6, *consul* pro *consularis* ex libris suis edidit cl. Ernestus.

Salubrus fuit. Fuit pro fuisset, perfectum indicativi pro plusquamperfecto subiunctivi. Vide Iac. Frid. Heusingerum V. C. ad Ov. Ep. XVII, 170.

Quod dignationi partium in dies ipsis. Exempl. vetustum sic habet: *quod dignationi partem indie ipsis*, ubi ego *ipsi* legendum puto, ut ad Pompeium referatur. BVAHA. Sequimur Editorem Basileensem, ita scribentem: *quod dignatione partium in dies ipsis.* Sicetiam Rhenaanus ediderat, nisi quod *dignationi* habet pro *dignatione*; de qua voce vide Drakenborch. ad Liv. II, 16.

Vsus impetu suc. Suo consilio Pompeius Caesarem secutus est, confligit cum illo ad Pharsalum alieno. Quod qui minus distinguunt, temere Velleium reprehendunt, ut Fabricius ad Dion. Cass. XLI, p. 298.

suo, hostem secutus est. Aciem Pharsalicam, et illum cruentissimum romano nomini diem, tantumque utriusque exercitus profusum sanguinis, et conlisa inter se duo reip. capita, effossumque alterum romani imperii lumen, tot talesque Pompeianarum partium caesos viros, non recipit enarranda hic scripturae modus. Illud notandum est: ut primum C. Caesar inclinatam vidit Pompeianorum aciem, neque prius, neque antiquius quicquam habuit, quam in omnes partes (ut militari et verbo et consuetudine utar) dimitteret. Pro Dii immortales! quod huius voluntatis erga Brutum suae postea vir tam initis precium tulit? Nihil illa victoria mira-

Romano nomini diem. Exempl. vetus habet: *Romani nomini diem.* Opinor etiam *Romani nominis diem* legi posse, fortassis etiam debere. BYÆR.

Et consilio inter se duo Reip. capita. Fortasse leg. *commissa.* RHEXAN. Confinio legendum: et consiliunt inter se duo Reip. capita. BYÆR. Praeclare Editor Basil. restituit, et collisa inter se duo Reip. capita, pro editionis pr. scriptura, et consilio inter se etc. Statius Theb. VI, 435: *Ambitiosa pios collidit gloria fratres.* Græci centies ita dicunt *συγκρούειν*. Sed hic collisa elegantius dicitur ob adiunctum capita, metaphora ducta ab animalibus, quae mutuo concursu capita collidunt.

Effossumque — lumen. Iuncta consulto, an temere, edidit: *effusumque — lumen*, qui error peperit non necessarias virorum doctorum de verbo effundere disputationes.

Enarranda. Editor Basil. *enarrandos*, sine ulla causa.

Quam in omnes partes etc. Editor Basil. scripsit: *quam ut omnes partes etc.* Vascosan. *quam ut in omnes partes.* Viri docti in vulgari locutione, *in omnes partes dimittere*, ridicule

quaerunt verbum militare, quod eo contextu excidisse, recte viderunt Schaefferus Misc. Obs. Vol. VIII, p. 460, et Burmann. ad h. l. Sane Velleius ant hoc, aut non multum dissimili modo scripserat: *neque prius, neque antiquius quicquam habuit, quam ut in omnes partes praecones clamantes, parce civibus, ut militari et verbo et consuetudine utar, dimitteret.* Res clara et perspicua est ex simillima narratione Appiani de B. C. II, p. 783: *κέρκεας ἰς τὰς τάξεις πανταχοῦ περιέπεσον*, (i. e. *in omnes partes dimisit*) *οἱ τοῖς νεώται ἀέλιον ἀπέκυσεν τῶν ὁμοθῶν, καὶ διὰ τούτους συμμάχους μόνους ἔκρινεν.* Sueton. Caes. 75: *Acie Pharsalica proclamavit, ut civibus parceretur.* Florus IV, 2, 50: *Voces quoque obexultantis exceptae, altera cruenta, sed docta, et ad victorium efficax.* Miles faciem feri: *altera ad iactationem composita:* Parce civibus; ubi vide Freinshem. Parce autem an illud ipsum vocabulum sit, quod Velleius militare dicit, ut Schaeffero placet, in medio relinquo, satis habens, si minus verba Velleii, at sententiam restituisse.

Post eam. Alias, *postea.* RHEXAN.

bilius, magnificentius, clarius fuit, quando neminem, nisi acie consumptum, civem patria desideravit: sed munus misericordiae corrumpit pertinacia, cum libentius vitam victor iam daret, quam victi acciperent.

53. Pompeius profugiens cum duobus Lentulis consularibus, Sexto filio, et Favonio praetorio, quos comites ei fortuna adgregaverat, aliis ut Parthos, aliis ut Africam peteret, in qua fidelissimum partium suarum haberet regem Iubam, suadentibus, Aegyptum petere proposuit, memor beneficiorum, quae in patrem eius Ptolemaei, qui tum puero quam iuveni propior regnabat Alexandriae, contulerat. Sed quis in adversis beneficiorum servat memoriam? aut quis ullam calamitosis deberi putat gratiam? aut quando fortuna non mutat fidem? Missi itaque ab rege, qui venientem Cn. Pompeium (is iam a Mytilenis Corneliam uxorem receptam in navem, fugae comitem habere coeperat) consilio Theodoti et Achili exciperent, hortarenturque, ut ex oneraria in eam navem, quae obviam processerat, transcenderet. Quod cum fecisset, princeps romani nominis, imperio arbi-

Corrumpit. Alias, corruptit. RHENAN.

Victoriam dare. Alias, victores darent. RHENAN. Exempl. vetus sic habet, ut legendum existimem: *cum libentius vitam victor iam daret, quam* etc. *BVAER.* Editor Basil. scripsit: *cum libentius vitam victor daret.* Sed *Burenianum victor iam* propius accedit ad editionis pr. scripturam, *victoriam.* Similis locus II, 85: *citius vitam venianique Caesar promisit, quam illis, ut ea precarentur, persuasum est.*

sextoque filio. Lege, Sextoque filio. ut hoc *Sexto* sit proprium nomen filii Pompeii. *BVAER.*

Quos comites. Asteriscum et lectionem marginalem (*Alias, victores da-*

rent), inducito, nam et superior illa restituta, et inferior haec lectio integra est. *BVAER.*

In qua. Editio pr. in quo, quod Editor Basil. correxit.

Achillae. Exemplum vetus habet, *Achili.* Ipse lector conice, antrum horum hoc loco rectius legatur. *BVAER.* Restitui genitivum antiquum, *Achilli*, de quo, praeter alios multos, *Heinsius* ad *Ovid. A. A. l. 743*, et *Bentley* ad *Terent. Andr. II, 2, 31.* Plures huius nominis formas esse, *Achilleus*, *Achilles*, *Achillas*, *Achilla*, ostendit *Gronovius* *Observ. IV, 15, p. 238.* *Achilleus* idem vocatur a *Lucano X, 523.*

trioque Aegypti mancipii, C. Caesare, Publio Servilio Coss. iugulatus est. Hic post tres consulatus, et totidem triumphos, domitumque terrarum orbem, sanctissimi ac praestantissimi viri, in id evecti, super quod adscendi non potest, duodesexagesimum annum agentis, pridie natalem ipsius, vitae fuit exitus: in tantum in illo viro a se discordante fortuna, ut cui modo ad victoriam terra defuerat, deesset ad sepulturam. Quid aliud quam nimium occupatos dixerim, quos in aetate et tanti, et pene nostri seculi viri fefellit quinquennium? cum a C. Atilio et Q. Cervilio Coss. tam facilis esset annorum digestio. Quod adieci, non ut arguerem, sed ne arguerer.

54. Non fuit maior in Caesarem, quam in Pompeium fuerat, regis eorumque, quorum is auctoritate regebatur, fides. Quippe cum venientem eum tentassent insidiis, ac deinde bello lacessere auderent, utrique summo imperatorum, alteri superstiti, meritas poenas luere supplicii. Nusquam erat Pompeius corpore, adhuc ubique Iubae nomine: quippe ingens partium eius favor

In tantum. Lege, intantum, coniunctim. BVRER.

Cui modo ad victoriam etc. Pari acumine de Pompeio Valer. Max. V, 1, 10: In suo modo terrarum orbe nusquam sepulturne locum habuit. Poëta Scholasticus Anthol. Lat. T. I, p. 200, in Pompeios: Iunxit magnorum casus Fortuna virorum. Hic parvo, nullo conditus ille loco est. Ite, novas toto terras conquirite mundo. Nempe manet magnos parvula terra duces.

Aetatem. Alias, aetate. RHENAN.

C. Atilio. Ed. pr. C. Atilio.

• *Tam facilis esset annorum digestio. Rectissime Editor Basil. pro felix, quod edit. pr. habet, facilis reposuit: quae vocabula in libris scriptis non*

parum saepe permutari, ostendit Duker ad Flor. II, 6, 38, et ad Liv. XXXI, 26.

Non fuit maior in Caesarem. Exemplum vetus habet: Non fuit no maior in Caesarem. Mihi videtur legendum: Non fuit tamen maior in Caesarem etc. BVRER. Non temere repetiit librararius, ut mox II, 83: Mox autem hunc mox avunculum. Quare deleri cum Rhénano et Editore Basil.

Adhuc ubique Iubae nomine. Ita edit. pr. Primum Iubae nomen, huc e sequentibus tractum, expulit Editor Basil. cuius emendatio latuit Jos. Scaligerum Animadv. in R. Titii Loc. Contr. p. 114, eodem modo corrigentem. De Pompeio victo, sed adhuc

bellum excitaverat Africum, quod ciebat rex Iuba, et Scipio, vir consularis, ante biennium, quam extingueretur Pompeius, lectus ab eo socer. Eorumque copias auxerat M. Cato, ingenti cum difficultate itinerum, locorumque inopia, perductis ad eos legionibus: qui vir cum summum ei a militibus deferretur imperium, honorationi parere maluit.

55. Admonet promissae brevitatis fides, quanto omnia transcurso dicenda sint. Sequens fortunam suam Caesar, pervectus in Africam, quam, occiso Curione, Iulianarum duce partium, Pompeiani oblinebant exercitus. Ibi primo varia fortuna, mox pugnavit sua; inclinataeque hostium copiae. Nec dissimilis ibi adversus victos, quam in priores, clementia Caesaris fuit. Victorem

superstite, similiter Lucanus VII, 717: *Sicilicet immenso superest ex nomine multum; Teque minor solo, cunctus impellere gentes Rursus in arva potes, rursusque in fata redire.*

*Excitaverat * Africum.* Asteriscus ante *Africum* oblitteretur, cum nihil desit sententiae Velleianae. BVAER.

Lectus ab eo sacer. Exempl. vetus habet: *lectus ab eo socer.* BVAER.

Locorumque inopia. Duplici modo dicitur *locorum inopia*, primum vulgari, cum locus angustior est, quam esse debet, ut apud Livium I, 33: *Ianiculum quoque adiectum, non inopia loci, sed etc.*; deinde exquisitiore, cum locus rebus ad vitam necessariis caret. Sallustius apud Schol. Luvenal. ad Sat. XV, 115: *quod, quantum conicio, locorum egestate, rapto vivere coacti.* Seneca ad Helv. 12: *Nec tantum conditio illos temporum, aut locorum inopia, pauperibus exaequat.* Sic apud Iustin. II, 13: *multorum dierum inopia*; apud Columell. IX, 14, *temporum penuria.* Ad quod discrimen

Heinsius ad h. l. animum non satis attendit.

Ei ambitus deferretur imperium. Exempl. vetustum habet: *ei a militibus deferretur imperium.* A militibus in ambitus depravatum est, vitio scribae posterioris. BVAER.

Parare maluit. Pro *parare* legendum videtur *parcere.* BVAER.

Pervectus. Scribe: *pervectus est.* Nisi malis *pervectusque* legere, et haec omnia, deleta puncto post *exercitus*, cum sequenti periodo coniungere.

Ibi primo varia fortuna, mox pugnavit sua. Edit. pr. sic habet: *Ibi primo varia fortunam expugnavit via*; pro quo Editor Basil. rescripsit: *Ibi primo varium fortunam expugnavit*, quod infictum est praec venustissima verissimaque Acidalii correctione: *Ibi primo varia fortuna, mox pugnavit sua*, quod plane sapit Velleii ingenium. Id cum Lipsius etiam sensisset, obtulit se in talis inventi societatem, non satis, ut mihi videtur, honeste.

Quam in priores. Haec verba mihi

Africani belli C. Caesarem gravius exceperit Hispaniense (nam victus ab eo Pharnaces, vix quicquam gloriae eius adstruxit,) quod Cn. Pompeius, Magni filius, adolescens impetus ad bella maximi, ingens ac terribile conflaverat, undique ad eum adhuc paterni nominis magnitudinem sequentium, ex toto orbe terrarum auxilii confluentibus. Sua Caesarem in Hispaniam comitata fortuna est; sed nullum umquam atrocius periculosiusque ab eo initum proelium, adeo ut plus quam dubio Marte, descenderet equo, consistensque ante recedentem suorum aciem, increpita prius fortuna, quod se in eum servasset exitum, denunciaret militibus, vestigio se non recessurum: proinde viderent, quem et quo loco imperatorem deserturi forent. Verecundia magis quam virtute acies restitutae a duce, quam a milite fortius. Cn. Pompeius, gravis vulnere, inventus inter solitudines avias, interemptus est. Labienum, Varumque acies abstulit.

56. Caesar omnium victor, regressus in urbem, quod humanam excedat fidem, omnibus, qui contra se arma tulerant, ignovit, magnificentissimis gladiatorii muneris, naumachiae, et equitum peditumque, simul elephantorum certaminis spectaculis, epulique per multos dies dati celebratione, replevit eam. Quinque egit triumphos.

de glossa suspecta sunt. Certe elegantius omittuntur.

Quod se in eum servasset exitum. Forte ex Virgilio Aen. V, 625, cui te exitio fortuna reservat?

Acies restitutae sunt a duce. Exemplum vetus habet: *acies restitutae C. A. duce* etc. BUREA. Legendum: *acies restitutae: et a duce* etc. Et pro et quidem, ut II, 60: *maluitque avunculo et Caesari de se, quam vitrico, credere.* Verbo sunt, quod Rhenanus inseruerat, facile caremus.

Magnificentissimis glad. mun. Lege:

magnificentissimisque glad. mun. BVA. Scribendum: *ignovit: et magnificentissimis* etc. ut copula et hausta sit ab ultima syllaba verbi *ignovit*.

Replevit eam. Verba replere, ex-
plere, implere interdum ponuntur recreandi et reficiendi potestate, quam vix quisquam recentiorum interpretum, praeter Forcellinum in Lex. Lat. nuper edito, observavit. Velleius II, 100: *magnificentissimi gladiatorii muneris naumachiaeque spectaculis animos oculosque P. R. repleverat.* Minius Paneg. 26: *quantum lactissimum*

Gallici apparatus ex citro, Pontici ex acantho, Alexandrini testudine, Africi ebore, Hispaniensis argento rasili constitit. Pecunia ex manubiis lata paulo amplius sexies millies HS. Neque illi tanto viro, et tam clementer omnibus victoriis suis uso, plus quinque mensium principalis quies contigit. Quippe cum mense Octobri in urbem revertisset, idibus Martiis, coniurationis auctoribus Bruto et Cassio, quorum alterum promittendo consulatum non obligaverat, contra differendo Cassium offenderat; adiectis etiam consiliariis caedis familiarissimis omnium, et fortuna partium eius in summum evectis fastigium, D. Bruto et C. Trebonio, aliisque clari nominis viris, interemptus est. Cui magnam invidiam conciliarat M. Antonius, omnibus audendis paratissimus, consulatus collega, imponendo capiti eius Lupercalibus sedentis pro rostris insigne regium, quod ab eo ita repulsum erat, ut non offensus videretur.

oculis tuis, conspectu romanae sobolis impleri. Statius Theb. IV, 759: *tu regas vires, et pectora bello Exanimata reple*, ubi Scholiastes vetus Barthii bene exponit *refice*. Nazarius Paneg. Constantin. 32: *Pari studio missum eiusdem tyranni ad permulcendam Africam caput, ut, quam maxime vivus adflixerat, laceratus expleret.*

Hispaniensis argento rasili. Hispaniensis triumphus apparatus ex ebore constitisse, scribunt Quinctilian. VI, 3, p. 293, et Dio Cass. XLIII, p. 369, quibus facile Velleium concilies, si verba hoc modo transponas: *Africi argento rasili, Hispaniensis ebore.* Sed verisimilius est, Africam ebur, quo abundabat, ad triumphum Africum suppeditasse.

Tam clementer omnibus uso. Exemplum vetus habet: *tam clementer omni-*

bus victoribus suis uso etc. BYÆR. Ex scriptura, quam Barerius prodidit, Editor Basil. recte fecit: *tam clementer omnibus victoriis suis uso.* Iustin. XXV, 5: *qui victoria mitius usus.* Contra Sulpic. Sever. II, 23: *cruenta admodum victoria sunt usi.*

Evectis. Sic Editor Basil. scripsit. Edit. pr. *revestis.*

C. Trebonio. Sic Editor Basil. Edit. pr. *C. Tribonio.*

Quod ab eo id repulsum erat, ut non offensum videretur. Alias, ita repulsum, ut non offensus. RHENAN. Exempl. vetus sic habet, ut ita legendum videatur: *quod ab eo ideo repulsum erat, ut non offensus videretur, nisi offensum* (sic enim habet vetus exempl.) *ad Lupercal referre velis.* BYÆR. Rhénani correctionem iure recepit Editor Basil.

VEL. PATERC. Hist.

T

57. Laudandum experientia consilium est Pansae atque Hirtii: qui semper praedixerant Caesari, ut principatum armis quaesitum armis teneret. Ille dictitans, mori se, quam timeri malle, dum clementiam, quam praestiterat, expectat, incautus ab ingratis occupatus est: cum quidem plurima praesagia atque indicia Dii immortales futuri obtulissent periculi. Nam et haruspices praemonuerant, ut diligentissime iduum Martiarum caveret diem; et uxor Calpurnia territa nocturno visu, ut ea die domi subsisteret, orabat; et libelli coniurationem nunciantes dati, ab eo neque protinus lecti erant. Sed profecto ineluctabilis fatorum vis, cuiuscunque fortunam mutare constituit, consilia corrumpit.

Principatum armis quaesitum armis teneret. Sulpic. Sever. Dial. II, 6: *Sed magnum imperium nec sine periculo renui, nec sine armis potuit teneri.*

Quam timeri malle. Timere optime reponit Oudendorpius ex Sueton. Caesar. 86: *Alii e diverso opinatum, insidius undique imminentes subire semel satius esse, quam cavere semper.* Plutarch. in Caesar. p. 734 E. *ἰπὼν ὡς βέλτερόν ἐστιν ἅπαρ ἀποθνήσκειν ἢ ἀπὸ κροσδοῦν.* Lucanus, quamvis in alia re, VIII, 576: *letumque uivat praeferro timori.*

Cum quidem plurima. Exempl. vetus habet: *cum quidem plurimi* etc. BYAER.

Obtulissent. Proprie hoc verbo utitur. Servius ad Aen. VI, 190: *Auguria aut oblativa sunt, quae non poscuntur, aut impetrativa, quae optata veniunt.*

Dati, ab eo neque protinus lecti erant. Sic interpungitur in edit. pr. Legendum suspicor: *et libelli, coniurationem nunciantes, delati ad eum, neque protinus lecti erant.* Cum Velleii

narratione ferme convenit Dio Cass. XLIV, p. 392, ubi vide Fabric.

Ineluctabilis fatorum vis. Ex Virgilio Aen. VIII, 334: *Fortuna omnipotens, et ineluctabile fatum.* Pro quo Livius VIII, 7: *inexsuperabilis vis fatis.* Ovid. Met. XV, 807: *insuperabile fatum.* Curt. X, 1, 6: *inevitabilis sors fatis.* Ineluctabilis in prosa etiam dixerunt Seneca Praef. Lib. III, N. Q. p. 706, et Arnob. VII, p. 219.

Cuius quom fortunam. Exempl. vetus habet: *cuius cum fortunam.* BYAER. Editor Basil. bene correxit: *cuiuscunque fortunam*, quod recepi.

Fatorum vis — consilia corrumpit. Eandem sententiam repetit II, 118: *Ita se res habet, ut plerumque fortunam mulaturus Deus consilia corrumpat.* Pervagata apud veteres opinio fuit, Deos illis, quos perdere vellent, sanam mentem eripere, stuporem et oblivionem iniicere. Lysias adv. Andocid. p. 116: *ὁ δὲ θεὸς λίθην ἰδών, ὥς τις τοὺς ἰσοκρίτους αὐτοῦς ἐκείμηνον ἀφαιέσκει* ubi vide Marklandum. Lyeurgus adv. Leocrat. p. 213: *ὁ γὰρ*

58. Quô anno id patravere facinus Brutus et C. Cassius, praetores erant; D. Brutus Cos. designatus. Hi una cum coniurationis globo, stipati gladiatorum D. Bruti manu, Capitolium occupavere, cum Cos. Antonius (quem cum simul interimendum censuisset Cassius, testamentumque Caesaris abolendum, Brutus repugnauerat, dictitans, nihil amplius civibus praeter tyranni, ita enim appellari Caesarem facto eius expediebat, petendum esse

ἵσθαι οὐδὲν πρότερον κοινοῦν ἢ τῶν κοινῶν ἀνθρώπων τὴν διάνοιαν παράγειν. quod ipse confirmat praeclearis iambis Tragicis, Euripidis, ut opinor: Οταν γὰρ ἰργὴ δαιμόνιον βλέπῃ πινὰ, τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον ἱκανοῖσιν αἰσθῶν Τὸν νοῦν τὸν ἰσθλὸν, ἢς δὲ τὴν χεῖρα τρέπει Γνώμην· Ἰν' ἰδθ' μηδὲν ὦν ἀμαρτάνει. Quos versus sic expressit Ovidius IV, ex P. 12, 47: *Crede mihi, miseros prudentia prima relinquit: Et sensus cum re consiliumque fugit.* De Pompeo Valer. Mux. I, 6, 12: *Sed invictae leges necessitatis pectus, alioqui procul ab amentia remotum, prodigia ista iusta aestimatione pendere passae non sunt.* Appianus Mithridat. p. 397: καὶ ὁ βασιλεὺς μὲν οὐκ ἐκείνῳ, ἀλλ' ἐπὶ θεῶν, ἀλλ' ὑπὸ ἀγνοίας, ἡ πᾶσιν ἰγγίνεται κλησιαζόντων τῶν κακῶν. Sic illum locum bene correxit P. Wesseling. ad Diodor. Sicul. XIII, p. 566. Idem in Excerpt. Peiresc. p. 562. Καὶ σκαιὸς ἰς πάντας ἐγγίγει, ἀρχομένης αὐτὸν ἐκλειπτοῦς τῆς τύχης. ὁπερ ἰσθ' πολλοὺς ἰδιὸν μεταβολῆς περιούσιος ἀλγεσιτίμους γενόμενος ἰαντῶν. Ammian. Marcell. XIV, 11: *Vtique solent manum iniectantibus satis hebetari sensus hominum et obtundi;* ubi vide Interpretes. Ex hac opinione explicandus est Lucanus, quem viri docti non satis ceperant, VII, 58: *Hoc placet, ὁ Superi, cum ambis perdere cuncta Propositum, nostris erroribus addere crimen? Scelus*

est: Parum est Diis, cum omnia perdere constituerint, nobis errorem obiecissee, mentem abstulisse, nisi etiam nos crimini obnoxios reddant. Graeci, quibus ira Deorum intelligentiam abstulisset, *θυσιαβεῖς* dicebant, ducta significatione ex Homero Od. γ. 14: *Οἱ σὶ περ ἱβλαψαν· περὶ δὲ φρίκας αἰετοῖαν ἦσθα.* Apud Latinos etiam frequens est, *Deos iratos habere*, pro stulte agere, et contra *propitios*, pro sapere. Vide Brisson. de Formul. I, p. 100.

Brutus. Bene Heinsius Bruto reddit praenomen *M.* quod in tali et temporis et coniuratorum descriptione omitti non poterat. Vide Tunstallum Observ. in Epistol. Cic. et Brut. p. 189.

Brutus repugnauerat. Inanes sunt ratiunculae, quibus hoc non ad *M.* Brutum, sed ad Brutum proxime nominatum, sive Decimum Brutum, referendum contendit Tunstallus de Ciceron. Epistol. ad Brutum p. 206, et Observat. anglice scriptis in eadem Epistol. p. 183, quem satis refutavit Middletonus Praef. ad eandem Epistol. p. 51. Velleius haud dubie intellexit *M.* Brutum, ut Plutarchus in Anton. p. 921 E. in Brut. p. 992 E., et Appian. de B. C. II, p. 814. Ac nescio, an hic quoque *M. Brutus* plene scripserit. Certe praecedentis verbi ultima littera *m* facile potuit praenomen *M.* elidere.

sanguinem) convocato senatu, (cum iam Dolabella, quem substituturus sibi Caesar, designaverat Cos., fasces atque insignia corripuisset consularia) velut pacis auctor, liberos suos obsides in Capitolium misit, fidemque descendendi tuto interfectoris Caesaris dedit: et illud decreti Atheniensium celeberrimi exemplum, relatum a Cicerone, oblivionis praeteritarum rerum, decreto patrum comprobatum est.

59. Caesaris deinde testamentum apertum est, quo C. Octavium, nepotem sororis suae Iuliae, adoptabat. De cuius origine, etiam si praevenit et, pauca dicenda sunt. Fuit C. Octavius, ut non patricia, ita admodum speciosa equestri genitus familia, gravis, sanctus, innocens, dives. Hic praetor inter nobilissimos viros creatus primo loco, cum ei dignatio Iulia genitam Atiam conci-

Insignia corripuisset consularia. Ed. pr. *insignia corripuisset Cos.* pro quo Aldus Nepos recte edidit: *insignia corripuisset consularia.* Sallust. Catil. 18: *ipsi fuscibus correptis, Pisonem cum exercitu ad obtinendus duas Hispanias mittere;* ubi vide Cortium. Aurel. Victor de Vir. Ill. 70: *Ipse, correptis imperii insignibus, provinciam ingressus. Corripere proprie dicuntur, qui aliena invadunt nullo iure.* Vide Duker. ad Liv. XXIV, 4.

Liberos suos. Sic de uno Antonii filio dicit cum Cicerone Phil. I, 1, quod aliis, etiam satis usitatum est. Vide Duker. ad Flor. IV, 3, 2, et Drakenb. ad Liv. Ep. 116.

Et illud decreti Atheniensium etc. Utitur ipsis fere Ciceronis hac de re verbis, Phil. I, 1: *Atheniensiumque renovavi vetus exemplum: Græcum etiam verbum usurpavi, quo tum in solandis discordiis erat usa civitas illa, quæ omnem memoriam discordiarum*

oblivione sempiterna delendam censui; ubi vide P. Manutium.

Quo C. Octavium adoptabat. Hoc locutus est I. Cuiacius, de adoptione per testamentum facta disputans, Observ. VII, 7.

Nepotem sororis suae. Vide Duker. ad Liv. Ep. 116.

Etiam si praevenit et. Alias, *præventis et, pauca.* RHENAN. In edit. pr. sic interpungitur: *etiam si prævenit et, pauca dicenda sunt.* Gesnerus in Thes. L. L. Rhenani coniecturam secutus, *præventis* explicat, nobis, qui præventi sumus. Sed melius est, ut in re incerta, quod Heinsius reponit; *etiamsi prævenit, vel præveniat:* idque placet Oudendorpio ad Appulei. Met. V, p. 360. Vascosan. verba, *si prævenit etc.* prorsus omisit.

Atiam. Sic Aldus Nepos edidit. Edit. pr. *Atiam*, ut cap. 60, *Atias* pro *Atia*. De *Atia* videndus N. Heinsius ad Virgil. Aen. V, 568.

liasset uxorem, ex eo honore sortitus Macedoniam, appellatusque in ea imperator, decedens ad petitionem consulatus obiit, praetextato relicto filio. Quem C. Caesar, maior eius avunculus, educatum apud Philippum vitricum, dilexit ut suum, natumque annos XVIII, Hispaniensis militiae, adsecutum se, postea comitem habuit, numquam aut alio usum hospitio quam suo, aut alio vectum vehiculo: pontificatusque sacerdotio puerum honoravit; et patratu bellis civilibus, ad erudiendum liberalibus disciplinis singularis indolem iuvenis, Apolloniam eum in studia miserat, mox belli Gethici, ac deinde Parthici habiturus commilitonem. Cui ut est nunciatum de caede avunculi, cum protinus ex vicinis legionibus centuriones suam suorumque militum operam ei pollicerentur, neque eam spernendam Salvidienus et

In ea. Edit. pr. *in eam*, quod Editor Basil. correxit.

Annos XVIII. Verius esse, *annos XVII*, disputat Oudendorp. ad Sueton. Aug. 8.

Patratu bellis. Edit. pr. *paratis bellis*, pro quo Editor Basil. scripsit, *peractis bellis*; melius Vascosan. et Aldus Nepos, *patratu bellis*, quod recepi. Nam verbo *patrare* Velleius delectatur, Sallustii imitatione. Vide Dukerum ad Flor. II, 15, 1; ubi eodem modo variatur. Quis primus in recentiores editiones *pacatis bellis* invexerit, nescio. Latinos ita loqui non solere, scio. Id tamen Lexicographi, tanquam bene latinum, receperunt.

Ad erudiendum liberalibus disciplinis etc. Malim: *ad erudiendam etc.* etsi non damno vulgatum. *Indolem*, in quo Burmannus tricaratur, accipe pro ingenio: quae, non intelligo, quare minus recte *erudiri* dicatur, quam

eductari a Floro I, 6, 1, cuius locum attulit Wopkens. Misc. Obs. VIII, p. 57. *In studia*, quod eidem Burmanno de glossa suspectum est, salvo sensu, abesse posse fateor. Probam tamen locutionem esse, ostendit Ammian. Marcell. XVI, 5: *cum legeret libellum adsidue, quem Constantius ut privignum ad studia mittens, manus sua conscripserat.* Immo Gronovius eandem formam de coniectura reddidit Quinctiliano Decl. CCCXXXIII, p. 683: *Adolescentem dives pauperem impensis suis in studia Athenas misit.*

Singularis indolem iuvenis. Quod post aliis etiam in mentem venit, *singularis indolis iuvenem*, iam dederat Vascosanus.

Belli Gethici. Vide Dukerum ad Liv. Ep. 117.

Centuriones suam. Edit. pr. *suas*, quod Editor Basil. correxit.

Pollicerentur. Exemplar vetus habet, *pollicentur*. Beyer.

Agrippa dicerent; ille festinans pervenire in urbem, omnem ordinationem et necis, et testamenti Brundusii comperit. Cui adventanti Romam, immanis amicorum occurrit frequentia: et cum intraret urbem, solis orbis super caput eius, curvatus aequaliter, rotundatusque, in colorem arcus, velut coronam tanti mox viri capiti imponens, conspectus est.

60. Non placebat Atiae matri, Philippoque vitrico, adiri nomen invidiosae fortunae Caesaris: sed adserebant salutaria reip. terrarumque orbis fata conditorem, conservatoremque romani nominis. Sprevit itaque coelestis animus humana consilia; et cum periculo potius summa, quam tuto humilia, proposuit sequi; maluitque avunculo et Caesari de se, quam vitrico credere, dictitans,

Omnem ordinationem et necis, et testamenti. Editor Basil. rectissime scripsit: *omnem ordinem et necis, etc.* Liv. XL, 55: *ordinemque omnem facinoris legatorum ministeriisque sui exposuit.* Ipse Velleius II, 119: *Ordinem atrocissimae calamitatis conabimur exponere.*

Solis orbis etc. Huius ostenti, quod ambitiosius a Velleio narrari, vere indicat Casaubonus ad Sueton. Aug. 95, etiam alii scriptores mentionem fecerunt, quos indicat Fabric. ad Dion. Cass. XLV, p. 422.

Adiri nomen invidiosae fortunae Caesaris. Mirum est, hic nominis tantum recepti, non hereditatis, quam omnes cum nomine coniungunt, mentionem fieri. Cicero ad Att. XV, 12: *Sed quid aetati credendum sit, quid nomini, quid hereditati, quid κατήχησι, magni consilii est.* Vide Dion. Cass. XLV, p. 421, et quos ibi laudat Fabricius. Omnino loco vitiosus est; qui ne in posterum aliis fraudi sit, ut fuit Henr. Cannegietero de Nomin.

Rom. p. 274, hac emendatione cavemus: *adiri nomen, invidiosamque fortunam Caesaris.* *Fortuna* pro *fortuna*, vel opes dici, etiam tiroes sciunt.

Asserebant. Si sanum hoc verbum est, nihil aliud significare potest, quam vindicabant. Valer. Max. IV, 4, 4: *quos pericula reip. imperatores asserebant, angustiae rei familiaris bubulcos fieri cogeant.* Scribendum etiam orbi pro orbis, ut Burmanno placet. Ovid. Met. I, 761: *moque adsere coelo.* Optima tamen aetate aliter loquebantur.

Et. Caesari. Duplex in duobus verbis elegantia, primum a copula *et*, pro *et quidem* posita, deinde a ponere, quod est in nomine *Caesari*. Cicero ad Div. II, 7: *a tribuno plebis, et a Curione tribuno, ubi vide Mamurrium.* Liv. XXVI, 13: *Cum hostis alienigena in Italia esset, et Hannibal hostis.* Plutarch. in Sulla p. 466 C. *ἡτοι δι' ὑπὸντι Πομπηίου ὄντι καὶ Σύλλῃ, ἐσθλῆς ἀλλοτρίου καὶ πρὸς πόλεως; Sed*

nefas esse, quo nomine Caesari dignus esset visus, semetipsum videri indignum. Hunc protinus Antonius Cos. superbe excipit; (neque is erat contemptus, sed metus) vixque admisso in Pompeianos hortos, loquendi secum tempus dedit; mox etiam, velut insidiis eius petitus, sceleste insimulare coepit: in quo turpiter deprehensa eius vanitas est. Aperte deinde Antonii ac Dolabellae consulum ad nefandam dominationem erupit furor. HS. septies millies, depositum a C. Caesare ad aedem Opis, occupatum ab Antonio, actorum eiusdem insertis falsis,

hanc vim nominum propriorum satis illustrarunt viri in paucis eruditi, Perizonius ad Valer. Max. VI, 5, 5, et Valckenarius Diat. in Euripid. cap. XX, p. 211.

Credere. Sic Editor Basil. scripsit pro *cedere*, quod est in edit. pr.

Semetipsum videri indignum. Lipsius in margine libri, qui est in Bibl. Leidensi, bene corrigit: *semetipsum sibi videri indignum.*

Velut insidiis eius petitus. De his insidiis vide Is. Casaubonum ad Sueton. Aug. 10.

HS. septies milies. Vide P. Manutium ad Cicer. Phil. I, 7.

Actorum eiusdem insertis falsis, etc. Locus prope desperatus, cui primus omnium Editor Basil. hanc medicinam facere tentavit: *actorum eiusdem insertis falsis indubitateque corruptis commentariis.* Sed adverbio *indubitate* nullus idoneus scriptor usus est. Nam quod Lexica ex Livio XXXIII, 40 laudant: *quae indubitate Lysimachi fuerint*, id sine dubio a correctore fluxit, cum praeae editiones, teste Drakenborchio, mendose quidem, sed tamen ut appareat, aliud a Livio scriptum esse, locum ita exhibeant: *sunt quae diu dubitare Lysimachi fuerint.* Quid alii deinceps ad Velleium

sanandum attulerint, apud eos legat, qui volet. Ego mihi non temere persuasi, Velleium hoc modo scripsisse: *actorum eiusdem, insertis falsis, vitiatique et corrupti commentarii; atque omnia pro Cicerone Phil. V, 4: Neque solum commentarius commentitiis, chirographisque venalibus innumerabilis pecunia congesta in illam domum est, cum, quae vendebat Antonius, ea se ex actis Caesaris agere diceret.* Plutarch. in Antonio p. 922, C: *Πλεῖς δὲ καὶ τὰ βιβλία τὰ Καίσαρος, ἐν οἷς ὑπεμνήματα τῶν κεραιμένων καὶ διδωμένων ἐν ἀναγγραμμένα. καὶ τούτοις κεραιγμένων οὐκ ἰβούλετο, etc.* Propius ad Velleium accedit Dio Cass. XLIV, p. 416: *ἀλλ' ἰκεδὲν τάχιστα ἱεραιτὴς τῶν γραμμάτων αὐτοῦ ἦνυτο, καλλὰ μὲν ἀπέλιψε, καλλὰ δὲ ἀντιγράφειν.* Reliquum est, ut bonorum scriptorum exemplis ostendamus, verbum *vitiare* aptum esse huius loco, et saepe cum *corrumpere* coniungi. Cicero pro Sext. 54: *Comitiarum et concionum significationes, interdum verae sunt, nonnumquam vitiatas atque corruptae.* Liv. XL, 55: *Falsas esse literas, et a scriba vitiatas.* Seneca apud Lactant. V, 22: *sed corruptos et vitiosos luxuriose ac delicate patitur vivere.* Arnob. VII, p. 224: *iam*

civitatibusque corruptis commentariis. Atque omnia precio temperata, vendente tempore. Cos. Idem provinciam D. Bruto designato Cos. decretam, Galliam occupare statuit; Dolabella transmarinas decrevit sibi. Interque naturaliter dissimillimos, ac diversa volentis crescebat odium; eoque C. Caesar iuvenis cotidianis Antonii petebatur insidiis.

61. Torpebat oppressa dominatione Antonii civitas: Indignatio et dolor omnibus, vis ad resistendum nulli aderat, cum C. Caesar, XVIII annum ingressus, miratus, ac summa consecutus, privato consilio, maiorem senatu pro rep. animum habuit. Primumque a Calatia,

perfecto cernitis viscera illa taurorum sacra — vitare et corrumpere statum oculi. Sic etiam depravare et corrumpere iunguntur. Cic. pro Murena. 12: ea iureconsultorum ingenii pleraque corrupta ac depravata sunt. Seneca l. c. nec eos caducis ac mortalibus bonis corrumpi ac depravari sinit. Plinius Paneg. 53: quam longa consuetudine corruptos depravatosque mores principatus parens noster reformet et corrigat; ubi vide Swarzum.

Atque omnia precio temperata. Non facile temperata cum alio verbo commutem. Quod etiam T. Hemsterhusii iudicium erat, in adversariis MSS. haec annotantis: Apud Vellei. Paterc. II, 60: atque omnia pretio temperata; nihil movendum puto: omnia dicit ad pretium redacta, per corruptionem et pretio representato administrata: N. Heinsii pretio, temerata ne latinum quidem arbitrer. Valer. Max. IX, 5, 3: Pompeius in foro non erubuit P. Scipionem socerum suum legibus noxiuum — muneris loco a iudicibus deprecare, maritalis lecti blanditis statum reip. temperando. Perizonius malit, temperando; ego firmatam a codd. le-

ctionem hoc sensu capio: dum precibus ac blanditiis uxoris, filiae Scipionis, inductus, statum reip. et leges, per quas reum condemnari oportebat, infirmat ac veluti diluit. Hactenus ille.

Torpebat — civitas. Sallust. Fragma. p. 951: si tanta torpedio animos oppressit; et p. 977: verum occupavit nescio quae vos torpedio. Livius XLIV, 2: ut obtorpuisse inops consilii videretur.

XVIII annum ingressus. Chishullus ad Monim. Ancyra. p. 178, legit: XIX annum egressus. Sed altera lectio melius convenit Velleii adulationi. Vide Interpretes ad h. l.

Maiorem senatu pro rep. animum habuit. Marklandus ad Stat. Silv. V, 2, 11, legendum coniicit: maiorem aetate pro rep. animum habuit. Enimvero si Velleius ita scripsisset, non, quod facere voluit, Augusti animum verbis auxisset, sed potius frigide laudasset. Totus contextus senatu, non aetate, postulat.

Calatia. Sic Editor Basil. bene scripsit pro Galatia, quod est in edit. pr. C et G centies permutantur in libris et lapidibus, ut Gallaccia, Callaccia,

mox a Casilino, veteranos excivit paternos. Quorum exemplum secuti alii, brevi in formam iusti coiere exercitus. Mox cum Antonius occurrisset exercitui, quem ex transmarinis provinciis Brundisium venire iusserat, legio Martia et Quarta, cognita et senatus voluntate et tanti iuvenis indole, sublati signis ad Caesarem se contulerunt. Eum senatus, honoratum equestri statua, quae hodieque in rostris posita, aetatem eius scriptura indicat (qui honor non alii per CCC annos, quam L. Sullae et Cn. Pompeio, et C. Caesari contigerat) pro praetore una cum Coss. designatis, Hirtio et Pansa, bellum cum Antonio gerere iussit. Id ab eo annum agente vicesimum fortissime circa Mutinam administratum est; et D. Brutus obsidione liberatus; Antonius turpi ac nuda fuga coactus deserere Italiam: consulum autem alter in acie, alter post paucos dies ex vulnere mortem obiit.

62. Omnia antequam fugaretur Antonius, honorifice a senatu in Caesarem exercitumque eius decreta sunt, maxime auctore Cicerone: sed, ut recessit metus, erupit

Vide Scaligeri Indicem grammaticum in Gruteri Inscript. in C.

In brevi in formam iusti coiere exercitus. Exempl. vetus habet: *brevi in forma iusti coire exercitus*. BVAER. Credo Buerio, praepositionem in, quam Rhenanus dedit, a veteri codice abesse. Alioqui rectum est in brevi. Flor. I, 1, 15: *auctis in brevi viribus*; ubi vide Dukerum, et quae nos ad II, 24.

Tanti iuvenis indole. Malim: *tanta iuvenis indole*. Plin. V, Ep. 9: *quod in flore primo tantae indolis iuvenis extinctus est*.

Et Cn. Pompeio. At de Pompeio, Velleio non credit P. Manutius, adductus his Ciceronis verbis Phil. V, 15: *neo vero cuiquam possumus com-*

memorare hunc honorem (statuae equestris in rostris) *a senatu tributum iudicio senatus soluto et libero*. Equidem non tam facile fidem Velleio detrahiam, cum verisimile sit, quod cl. Ernestus monet, Ciceronem rem oratorie auxisse.

Pro praetore. Edit. pr. *pro P. R.* Sed dudum a Puteano, aliisque recepta est verissima emendatio Sigonii ad Liv. Ep. 118, et Emendat. I, 17, 31, *pro praetore*.

Cum Coss. designatis. Immo magistratum gerentibus, ut demonstrant Manutius ad Cic. Phil. V, 15, et Chishullus ad Monim. Ancy. p. 182.

Id ab eo. Pronomen *id*, quod ultima syllaba verbi *iussit* interceperat, Editor Basil. restituit.

VEL. PATERC. *Hist.*

V

voluntas, protinusque Pompeianis partibus rediit animus. Bruto Cassioque provinciae, quas iam ipsi sine ullo senatusconsulto occupaverant, decretae. Laudati quicumque his se exercitus tradidissent: omnia transmarina imperia eorum commissa arbitrio. Quippe M. Brutus et C. Cassius, nunc metuentes arma Antonii, nunc ad augendam eius invidiam, simulantes se metuere, testati edictis, libenter se vel in perpetuo exilio victuros, dum reip. constaret concordia, nec ullam belli civilis praebituros materiam, plurimum sibi honoris esse in conscientia facti sui, profecti urbe atque Italia, intento ac pari animo, sine auctoritate publica, provincias exercitusque occupaverant, et ubicunque ipsi essent, praetexentes esse remp. pecunias etiam, quae ex transmarinis provinciis Romam ab quaestoribus deportabantur, a volentibus acceperant. Quae omnia senatus decretis comprehensa, et comprobata sunt. Et D. Bruto, quod alieno beneficio viveret, decretus triumphus. Pansae atque Hirtii corpora publica sepultura honorata. Caesaris adeo nulla habita mentio, ut legati, qui

Quicumque his se exercitus tradidissent. Recte Editor Basil. se, quod ex vicinis vocibus natum est, eiecit. Vide Cicer. Phil. X, 6.

Dum reip. constaret concordia. Hoc Editor Bas. dedit pro scriptura edit. pr. *dum resp. constaret conc.*

Intento ac pari animo. Lipsius in margine libri, qui est in Bibl. Leiden- si, et Burmann. ad Sueton. Caes. 65, scribunt: *intento ac parvo animo.* Quod ex rata formula dictum vulgato praetulerim. Sallust. Catil. 27: *uti semper intenti paratique essent.* Et sic Livius et alii saepe. Vide Drakenb. ad Liv. XXX, 10.

Ab quaestoribus deportabantur. Respicit quaestores, Apuleium et Anti-

stium Veterem, qui Bruto, et P. Lentulum, qui Cassio pecuniam publicam dederunt. Id ex Cicerone Phil. X, 11; Lentuli epistola ad Cic. ad Div. XII, 14; Plutarcho in Bruto p. 995 C., et Appiano de B. C. III, p. 921, IV, p. 1013, accurate demonstravit Ier. Marklandus Animadv. in Ciceronem anglice scriptis p. 151.

Quod alieno beneficio viveret. Amarus sarcasmus, et similis illi II, 82: *Hanc tamen Antonius fugam suam, quia vivus exierat, victoriam vocabat.* Vide Heinsium ad h. l.

Decretus triumphus. Vide Gronovium ad Liv. Ep. 119.

Caesaris adeo nulla habita mentio. Vtitur verbis Livii Ep. 119: *Senatus*

ad exercitum eius missi erant, iuberentur summo eo milites adloqui. Non fuit tam ingratus exercitus, quam fuerat senatus. Nam, cum eam iniuriam dissimulando Caesar ferret, negavere milites, sine imperatore suo ulla se audituros mandata. Hoc est illud tempus, quo Cicero, insito amore Pompeianarum partium, Caesarem laudandum et tollendum censebat; cum aliud diceret, aliud intelligi vellet. •

63. Interim Antonius, fuga transgressus Alpes, primo per colloquia repulsus a M. Lepido, qui pontifex maximus in C. Caesaris locum furto creatus, decreta sibi Hispania, adhuc in Gallia morabatur: mox saepius in conspectum veniens militum, cum et Lepido omnes imperatores forent meliores, et multis Antonius, dum erat sobrius, per aversa castrorum proruto vallo militi-

Caesaris militumque eius mentionem non satis gratam habuit. Mentionem habere pro facere, etiam alii dixerunt. Justin. XIII, 2: Denique morientem nullam de eo mentionem habuisse. Asconius in Cic. in Toga cand. p. 433: quod is nullam mentionem rei habet. Sulpic. Sever. Ep. II, p. 371: potero illius mentionem habere sine fletu?

Caesar ferret. Edit. pr. Caesari, quod Editor Basil. correxit.

Cum aliud diceret etc. Color est ex Sallustio Catil. 10: aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habere.

Per colloquia repulsus. Editor Basil. praeter rem scripsit: spe colloqui repulsus, cuius coniecturam Lipsius pro editionis primae scriptura accepit. Intelliguntur colloquia per interuentios ultro citroque missos, ut viri docti viderunt.

Pontifex maximus — furto creatus. Eandem rem sic expressit Livius Ep. 117: In confusione rerum ac tumultu

Lepidus pontificatum maximum intercepit. Locutionem Velleius habet a Sallustio Ing. 14: homines novi, qui antea per virtutem soliti erant nobilitatem anteveneri, furim et per latrocinia potius ad imperia et honores nituntur. Liv. XLIII, 10: nec obsides, pignus futuros furto et fraude agenda rei, posceret.

Cum et Lepido omnes imperatores etc. Similis locus II, 69: cum et Brutus cuilibet ducum praeferendus videretur, et Vatinius nulli non esset postferendus.

Per aversa castrorum. Sic Editor Basil. bene correxit scripturam edit. pr. per aversam castrorum. Liv. V, 29: quia nocte proditione oppidum captum liberam per aversa urbis fugam dederat. Plin. H. N. VI, 18: Gens haec obtinet aversa montis Paropamisi. Minus considerate F. Vrsinus scribebat: per aversam castrorum portam. Nam, si per portam receptus est Antonius, quid opus erat proruto vallo?

bus receptus est: qui titulo imperii cedebat Lepido, cum summa virium penes eum foret. Sub Antonii ingressum in castra Iuventius Laterensis, vir vita ac morte consentaneus, cum acerrime suasisset Lepido, ne se cum Antonio, hoste iudicato, iungeret, inritus consilii, gladio se ipso transfixit. Plancus deinde dubia, id est, sua

Proruto vallo. Est ex Iuntae et Eddertoris Basil. correctione. Edit. pr. *proruta vallo* Liv. IV, 29: *Et dictator, proruto vallo, iam in castra proelium intulerat; ubi vide Gronovium.*

Militibus receptus est. Heinsius maluit: *a militibus recept.* e. Vulgata confirmatur ex II, 39: *Gallias primum Domitio, Fabio, nepoti Pauli, intratas.* Quanquam ne illius quidem loci scriptura satis certa est.

Vir vita ac morte consentaneus. Locutionem habet a Cicerone Phil. IX, 6: *Cum eius mors consentanea vitae fuerit, sanctissime, honestissimeque actae.* Eadem forma est in inscriptione apud Reines. Cl. VII, u. 30, quam vereor, ne falsarius aliquis ex Ciceronis verbis laudatis finxerit. Ovid. Amor. II, 10, 38: *Conveniens vitae mors fuit ista suae.* Iustin. VI, 8: *Neque ab hoc vitae proposito mortis ratio dissensit.* Sueton. Othon. 12: *mors eius minime congruens vitae.*

Cum acerrime suasisset Lepido. Livius Ep. 49: *rogationem M. Cato acerrime suasit.*

Plancus. Nihil illa aetas Planco vidit fordius ac perditius: quem desultorem bellorum civilium omnes praedicant, maximum adulationis artificem Seneca Praef. lib. IV, N. Q. p. 741, ignavum in bello Appian. de B. C. V, p. 1114 et 1118, delicatę luxuriosum auctor Epigrammatis Anthol. Lat. tom. I, p. 305. Etsi igitur male-

dicere cupienti non deesse poterat materia, tamen Velleius suas causas habuisse videtur, quare eius nomini tam acerbe tot locis sempiternas maculas inureret. Gronovius ad Tacit. Ann. I, 12, suspicatur, Velleium Asinii Galli clientem fuisse, atque eius gratiae non modo laudes patris, sed etiam Planci, qui patris inimicus fuerit, vituperia dedisse. Quae sententia non uno nomine reprehendenda videtur. Quis enim credat, Velleium, tum aliis summis honoribus, tum praetura functum, se in Asinii Galli clientelam dedisse? aut quis hominem adeo stultum fuisse putet, ut eiusdem Galli, Tiberio semper invidi, amicitiam et praesidium, magno cum capitis sui periculo, expeteret? At multus est in Asinii patris laudibus celebrandis. Immo iustum debitumque insignis viri virtutibus testimonium tribuit, nec quicquam in eo laudat, cuius auctoritatem defugere debeat. Sunt alii, ne de Seiano dicam, quos multo laudavit effusius, ut Messala Corvinus II, 71, L. Piso II, 98, etc. Asinii autem Galli, cuius eum clientem facit Gronovius, ne verbo quidem meminit, quamvis ipse II, 116, ingenue fateatur, se amicorum suorum mentioni locum in historia quaesivisse. Quid igitur? Num Velleius animi causa sibi Plancum infamandum sumsit? Crediderim, ipsi cum posteris Planci, nominatim cum Plancio consulari, quem Lipsius ad Tacit.

fide, diu, quarum esset partium secum luctatus, ac sibi difficile consentiens, et nunc adiutor D. Bruti, designati Cos. collegae sui, senatuique se literis venditans, mox eiusdem proditor; Asinius autem Pollio, firmus

Ann. I. 39, huius filium fuisse putat, aliquid similitudinis intercessisse, eumque patre vituperando aegre filio facere voluisse. Honores Planci recensentur in monumento Caietano apud Gruter. p. 439, 8, quod levi, vel dicam, nulla de causa in fraudis suspicionem vocat Scip. Maffei Crit. Lapid. p. 339. Ex hoc et aliunde Planci res gestas illustravit Schoepflinus Alsat. illustr. II, 1, 54, dupliciter tamen errans, primum in eo, quod Plancum bis censorem fuisse scribit ex Plinio H. N. XIII, 3: *L. Plotium, L. Planci bis consulis, censorisque fratrem, proscriptum a triumviris*, etc. cum bis tantum ad consulis, non ad censoris referatur: deinde in eo, quod Plancum cum Tiberio de Rhaetis triumphasse credit. Nullum enim Tiberio ob Rhaetos domitos triumphum decretum esse, vel ex Velleio intelligitur II, 96, 97, 121, 122. Vide Oudendorpium ad Sueton. Tiber. 9. Quid? si triumphus ex Rhaetis, qui in monumento Caietano memoratur, non diversus est a triumpho ex Gallia, A. V. C. 711, cuius Fasti Capitolini et Velleius mentionem faciunt? Nam si alius praeter hunc Planci triumphus fuisset, qui in monumento, quod eius honori proprie consecratum erat, silentio praeteriri potuisset? Mecum sentit Freinshemius Suppl. Liv. 120, p. 760, re bene perpensa, scribens: *L. Plancus triumphavit ex Gallia, Rhaetis devictis*. Ceterum quam praeus Planci animus, tam rectum et eloquens erat ingenium. Quo captus Cice-

ro, eum inter eloquentiae studiosos, qui domi suae declamarent, facile admisit. Hieronymus Chronic. p. 155: *Munatius Plancus, Ciceronis discipulus, orator habetur insignis*. Ipse Cicero ad Div. X, 3: *ei summam eloquentiam tribuit*. Extant undecim eius epistolae inter Ciceronianas ad Div. X, de quibus idoneus priscae elegantiae arbiter, Ios. Scaliger Animadv. in Euseb. Chron. p. 168, sic iudicat: *quibus (epistolis) ego iudico nihil absolutius esse, nihil castius, elegantius, rotundius, sine ulla putiditate et cacozelia*. Planci nomen, ut hoc obiter addamus, cum Plancii confunditur apud Porphyriionem ad Horat. Serm. I, 1, 105: *Tanais spado fuit, ut quidam aiunt, Maeconatis libertus, ut nonnulli, L. Munatii, ut nonnulli, Plancii*. Corrige: *ut nonnulli, L. Munatii Planci*.

Sibi difficile consentiens. Cicero de Off. I, 1: *si sibi ipse consentiat, pro quo alibi dicit, si sibi ipse constet*. Lepide ac venuste Plato Gorg. p. 295, E: οὐ σοὶ ἐμολογῆσαι ἑκαλλώτερον, ἢ καλλίστως, ἀλλὰ διακωνῆσαι ἐν ἄκρῳ τῷ βίῳ, quod recte explicat Olympiodorus Commentario MS. οὐδ' ἔστι σικντῶ συμφωνήσεις, ἀλλ' ἐν ἄκρῳ τῷ βίῳ διακωνήσεις τυγλῶττων. Haec inconstantia aliis atque aliis modis exprimitur. Liv. IV, 2: *ne secum quidem ipse concors*. Ovid. Triat. V, 5, 35: *Ipsa sibi discors*. Seneca de Brev. Vit. 2: *sibi displicens levitas*. Sulpic. Sever. Dial. I, 6: *miror, unum eundemque hominem tam diversum a se esse potuisse*.

proposito, et Iulianis partibus fidus, Pompeianis adversus, uterque exercitus tradidere Antonio,

64. D. Brutus, desertus primo a Planco, post etiam insidiis eiusdem petitus, paulatim relinquente eum exercitu, fugiens, in hospitis cuiusdam, nobilis viri, nomine Cameli, domo, ab his quos miserat Antonius, iugulatus est, iustissimasque optime de se merito viro C. Caesari poenas dedit. Cuius cum primus omnium amicorum fuisset, interfector fuit, et fortunae, ex qua fructum tulerat, invidiam in auctorem relegabat, censeatque aequum, quae acceperat a Caesare, retinere, Caesarem, quia illa dederat, perisse. Haec sunt tempora, quibus M. Tullius continuis actionibus aeternas Antonii memoriae inussit notas. Sed hic fulgentissimo et

In hospitis cuiusdam, nobilis viri. Huius loci si meminisset R. Bentleius, non sollicitasset Ciceronem Tusc. Disput. I, 48: *Alcidamas quidam, rhetor antiquus in primis nobilis, scripsit etiam laudationem mortis.* Quanquam eum ab hac lectione mutanda revocare poterat ipse Cicero de Divin. I, 40: *Quo in genere Marcios quosdam fratres, nobili loco natos, apud maiores nostros fuisse scriptum videmus.* Scilicet utriusque linguae scriptores quidam vel de nobilissimis hominibus dicunt, si aut sibi, aut quibus scribunt, minus noti sint: quod multis exemplis demonstravit I. Perizonius Syllog. Epistoll. tom. IV, p. 778.

Nomine Cameli. Editor Basil. scripsit *Capeni*, ex Liv. Ep. 120, ubi vide Duker. et Drakenb. Idque sequitur Muretus ad Senec. Ep. 82. Ad Velleii narrationem, nominisque scripturam proxime accedit Appian. de B. C. III, p. 950, *Κέμης* hominem vocans. Quae nominis scriptura verior sit, non tanti est quaerere.

Cum primus. Sic Ianta et Editor Basil. ediderunt. Edit. pr. *cum primis.*

Fortunae, ex qua fructum tulerat, etc. Non dissimilis est locus Hirtii de B. Alex. 50: *familiares Cassii; quem in illa societate versarentur rapinarum, nihilo minus oderant eum, cuius nomine peccabant: sibi, quod rapuerant, acceptum referebant; quod interfecerat, aut erat interpellatum, Cassio adsignabant.*

Quia illa dederat. Sic edit. pr. Sed praeferam, quod Aldus Nepos edidit: *qui illa dederat.*

* *Peris.* Alias, *perisse* vel *perire*. RHENAN. Prius Ianta recepit, posterior Editor Basil. Elegantius est *perisse*, praeteritum pro praesenti. Vide Gronovium ad Senec. Troad. 1085.

Aeternas Antonii memoriae inussit notas. Ex Cicerone Phil. XIII, 19, ut Acidalius vidit: *quem ego iniustum verissimis maledictorum notis tradam hominum memoriae sempiternae.* Vide Broukhuis. ad Propert. III, 9, 40. Velleium sic expressit Poëta Scholasticus

coelesti ore, at tribunus Canutius continua rabie lacerabat Antonium. Vtrique vindicta libertatis morte stetit: sed tribuni sanguine commissa proscriptio, Ciceronis, velut satiatio Antonio poena, finita. Lepidus deinde a senatu hostis iudicatus est, ut ante fuerat Antonius.

65. Tum inter eum, Caesaremque et Antonium, commercia epistolarum, et conditionum iacta mentio, cum Antonius et subinde Caesarem admoneret, quam inimicae ipsi Pompeianae partes forent; et in quod iam emersissent fastigium: et quanto Ciceronis studio Brutus Cassiusque attollerentur; denunciaretque, se cum Bruto

Anthol. Lat. tom. I, p. 343: *Vulnere nempe uno Ciceronem conficis: at te Tullius aeternis vulneribus lacerat.*

Canutius. Ex Aldi Nepotis correctione. Edit. pr. Cannutius.

Continua rabie lacerabat Ant. Legendum: canina rabie lacerabat Antonium, quod epitheton et rabies et lacerabat postulant. Sallustius apud Non. Marcell. p. 60: caninam, ut ait Appius, facundiam exercebat. Sed in hac locutione illustranda nihil nobis reliqui fecerunt I, Cuiacius Observ. IV, 40, et Io. Savaro ad Sidon. Apoll. IV, 3. Librarius ut continua pro canina scriberet, continuis actionibus, quae modo praecedunt, inductus videtur.

Tribuni sanguine commissa proscriptio. Canutium non anno, quo proscriptio facta est, sed quatuor annis post periisse, docet Perizonius Anim. Hist. cap. II, p. 51.

Ciceronis, vel satiatio Antonio etc. In edit. pr. hic locus ita legitur et distinguitur: sed tribuni sanguine commissa, proscriptio Ciceronis vel satiatio Antonio poena finita. Quam scripturam distinctionemque Claud. Putea-

nus sic mutavit: sed tribuni sanguine commissa proscriptio, Ciceronis, velut satiatio Antonio, poena finita. Perplacet mihi velut, quod etiam II, 67, cum vel permutatur: at interpungendum hoc modo: sed tribuni sanguine commissa proscriptio, Ciceronis, velut satiatio Antonio poena, finita. In Ciceronis intellige sanguine. Livius XXIX, 9: nec satiatus virorum poena, insepultos proiecit.

Iacta mentio. Mihi videtur leg. facta mentio. BVRER.

Brutus Cassiusque attollerentur. Hos adversariorum sermones refellit Cicero Phil. XI, 14: Animadverti, dici iam a quibusdam, exornari etiam nimium a me Brutum, nimium Cassium ornari, ubi Cicero ornare dicit, quod Velleius attollere, alii evehere. Tacit. Ann. III, 72: cum Iunium Blaesum, proconsulem Africae, triumphus insignibus attolleret. Pucatus Paneg. 16: Praefectus attollitur? imponendum est provinciae caput. Etiam simplex tollere sic dicitur. Horat. I, Carm. 1, 8: Certat tergemini tollere honoribus. Tacit. Ann. IV, 8: ne secus, quam suum sanguinem, foret ac tolleret.

Cassioque, qui iam decem et septem legionum potentes erant, iuncturum vires suas, si Caesar eius aspernaretur concordiam; diceretque, plus Caesarem patris, quam se amici ultioni debere. Igitur inita potentiae societas, et hortantibus orantibusque exercitibus, inter Antonium etiam et Caesarem facta adfinitas; cum esset privigna Antonii desponsa Caesari. Consulatumque iniiit Caesar pridie, quam viginti annos impleret, x Calend. Octobres, cum collega Q. Pedio, post urbem conditam abhinc annis DCCVIII, ante LXXII, quam tu, M. Vinici, consulatum inires. Vidit hic annus Ventidium, per quam urbem inter captivos Picentium in triumpho ductus erat; in ea consularem praetextam iungentem praetoriae. Idem hic postea triumphavit.

66. Furēte deinde Antonio, simulque Lepido, quorum uterque, ut praediximus, hostes iudicati erant, cum ambo mallent sibi nunciari quid passi essent, quam quid emeruissent, repugnante Caesare, sed frustra adversus duos, instauratum Sullani exempli malum, proscriptio. Nihil tam indignum illo tempore fuit, quam quod aut Caesar aliquem proscribere coactus est, aut

Legionum potentes. Livius XXIII, 16: *potentes rerum suarum atque urbis*; ubi vide Interpretes.

Ultioni. Sic Editor Basil. correxit scripturam Ed. pr. *ultione*.

* *tur inita potentiae societas.* Fort. igitur. RHENAN. Mihi videtur leg. *tum* vel *tunc inita potentiae societas*. Sed lectio marg. non usquequaque displicet. BYRR. Cum Editore Basil. igitur recepi.

Quam viginti annos impleret. Vide Interpretes ad Liv. Ep. 16.

DCCVIII. Aldus Nepos recte describit, DCCXI.

Ventidium. De illo veterum loca

concessit Pighius Ann. T. III, p. 472. *Iungentem praetoriae.* Ed. pr. *praetoria*, quod Editor Basil. correxit.

Quom ambo. Exempl. vetus habet: *cum ambo*. BYRR.

Cum ambo mallent sibi nunciari. Gesnerus Thes. L. L. v. *Emercor* exponit, cum ambo magis recordarentur. Sed quis unquam eo modo locutus est? Ego verbum *nunciari* in *incedo* cubare puto.

Emeruissent. Alias, *demeruissent*. RHENAN. Editor. Basil. *meruissent*.

Sed frustra adversus duos. Concinnius et magis Velleianum: *sed frustra adversos duos uno*.

ab ullo. Cicero proscriptus est; abscisaque scelere Antonii vox publica est, cum eius salutem nemo defendisset, qui per tot annos et publicam civitatis, et privatam civium defenderat. Nihil tamen egisti, M. Antoni: (cogit enim excedere propositi formam operis, erumpens animo ac pectore indignatio) nihil, inquam, egisti, mercedem coelestissimi oris, et clarissimi capitis abscisci numerando, auctoramentoque funebri ad conservatoris quondam reipub. tantique Cos. invitando necem. Rapuisti tu M. Ciceroni lucem sollicitam, et aetatem senilem, et vitam miseriorem te principe, quam

Ana bullo. Forte, aut ab illo, vel ab ullo. REHMANN. Iunta et Editor Basil. receperunt ab illo, rectius Lipsius, ab ullo.

Abscisaque. Vascos. abscissaque, et mox abscissi..

Vox publica. Cornelius Severus, Ciceronis mortem deplorans, apud Senecam Suas. VI, p. 49: *Publica vox saevis aeternum obmutuit armis.* Lucan. I, 270, de Curione: *Vox quondam populi, libertatemque tueri Ausus.* Vide Cl. Burmann. Sec. ad Anthol. Lat. T. I, p. 337.

Nihil tamen egisti, M. Antoni. Velleius aequae ac Plinius H. N. VII, 30, in Ciceronis laude celebranda, et morte deslenda, cum historicis, quorum excerpta dedit Seneca Pater Suasor. VI, certamen iniisse videtur. Velleium autem certatim expresserunt Poetae Scholastici Anthol. Lat. T. I, p. 342: *Nil agis, Antoni: scripta diserta manent;* p. 347: *Sed nihil infanda profecit caede tyrannus. Ingenium vivit, corpus inane perit.*

Auctoramentoque funebri. Funebris pro funesto, quod. Graevius Syllog. Epistoll. T. IV, p. 423, latine dici negabat. Sed multis exemplis refelli-

tur. Dira sacra, quae funesta Lucan. VII, 167, Ovidius vocat *funebria*; Trist. IV, 4, 85; Plinius H. N. XXVI, 1: *Aegypti peculiare hoc malum, et, cum in reges incidisset, populi funebre.*

Invitando necem. Edit. pr. *invitando*, ex quo Lipsius, una litera mutata, rectissime fecit *invitando*; quod ipse Velleius confirmat loco, quem Burm. laudat, II, 67: *velut in dotem invitamentumque sceleris.* Cicero pro Ligar. 4: *ipse iubebat occidi, nullo postulante: praemiis etiam invitabat,* Virgil. Aen. V, 291: *Hic, qui fortis velint rapido contendere cursu, Invitat pretiis animos, et praemia ponit.* Plinius H. N. XIV, 28: *atque etiam praemio invitatur ebrietas.* At mercede irritare latine dici credam, ubi illud exemplis demonstratum videro.

Rapuisti tu M. Ciceroni. Edit. pr. *Rapuisti tum Ciceroni*, pro quo Editor Basil. eleganter scripsit: *Rapuisti tu M. Ciceroni*; quod admissimum.

Vitam miseriorem te principe, etc. Colorem duxit e Sallustio Jug. 14: *pauca, quibus relicta anima, clausi in tenebris, cum morere et luctu, morte graviolem vitam exigunt;* ubi vide Curtium. Sententia gemina dicitur So-

VEL. PATERC. Hist.

X

sub te triumpho mortem: famam vero gloriamque factorum atque dictorum adeo non abstulisti, ut auxeris. Vivit, vivetque per omnem seculorum memoriam. Dumque hoc vel forte, vel providentia, vel utcunque constitutum rerum naturae corpus, quod ille pene solus Romanorum animo vidit, ingenio complexus est, eloquentia inluminavit, manebit incolume, comitem aevi sui laudem Ciceronis trahet; omnisque posteritas illius in te scripta mirabitur, tuum in eum factum execrabitur; citiusque in mundo genus hominum * quam cedit.

67. Huius totius temporis fortunam ne deflere quidem quisquam satis digne potuit, adeo nemo exprimere verbis potest. Id tamen notandum est, fuisse in proscriptos uxorum fidem summam, libertorum mediam, servorum aliquam, filiorum nullam: adeo difficilis est hominibus utcunque conceptae spei mora. Ne quid ulli

neca Pater Suas. VI, p. 38: *inutilis Ciceroni sua vita futura proponitur, morte gravior, detracta libertate.*

Vivit, vivetque etc. Sollemnis formula. Plin. II, Ep. 1: *Vivit enim, vivetque semper, atque etiam latius in memoria hominum et sermone versabitur.* Vide Bentley. ad Horat. II, Carm. 2, 7, et Drakenb. ad Livium XXXIX, 40. Velleium imitatur Poëta Scholasticus Anthol. Lat. T. I, p. 344: *Ac, ne quid fortuna viro nocuisse putetur, Vivus in aeternum docta per ora volat;* item alius p. 348: *Vivit, et ingenti pollet cum laude per orbem.*

Rerum naturae corpus. Plato Tim. p. 527, D. *τὸ τῶν πάντων σῶμα.* quod Cicero de Univ. 5, vertit *universalitatis corpus.* Plinius H. N. II, 1, et Lactant. VII, 14, dicunt *rerum naturae opus.* Vide Cl. Macklandum ad Stat. Silv. V, 3, 200.

* *Quam cedit.* Apparet hic aliquid

desse. Forte legendum est: *quam huius nomen cadet.* RHENAN. Eadem sententia de Cicerone Seneca Pater Suas. VI, p. 37, ex emendatione Gronovii, quam hic Velleii locus confirmat: *Idem virtutis tuae, qui finis est mortalium.*

Ne deflere quidem. Exempl. vetus habet: *ne deflere quidem.* BYRER. Sunt mihi ad manum bina editionis primae exempla, quorum alterum *ne* habet, alterum *nec*.

Ne deflere quidem quisquam satis digne. Florus IV, 6, 4: *Pro quibus quis pro dignitate rei ingemiscat? ubi vide Interpretes.*

Utrunque conceptae spei mora. Intelligit filios patrum mortem expectantes, de quibus diximus ad Rutil. Lup. I, p. 21.

Ne quid ulli sanctorum relinquere. Dubito, an Barmanus Velleii sententiam satis recte ceperit. Certe eius em-

sanctum relinqueretur, velut in dotem invitamentumque sceleris, Antonius L. Caesarem avunculum, Lepidus Paulum fratrem proscripserant. Nec Planco gratia defuit ad impetrandum, ut frater eius Plancus Plotius proscriberetur. Eoque inter iocos militareis, qui currum Lepidi Plancique secuti erant, inter execrationem civium usurpabat hunc versum:

*De Germanis, non de Gallis, duo
triumphant consules.*

plicatio ipsius scriptoris verbis obsecrator est. Ego sic intelligo: Antonius et Lepidus proximis proscribendis exemplum aliis dederunt cognatorum, omni pietate abiecta, violandorum. Sallustius in *Fragm.* apud Bimardum Diss. I, in Muratorii *Inscript.* p. 3: *neque sanctum aut nefandum quicquam fuit iras barbarorum*; quod imitatur Tacitus *Hist.* III, 51: *tantam victoribus adversus fas nefasque irreverentiam fuisse*. Neque Antonius et Lepidus coacti, ut vir clarissimus scribit, sed sua voluntate, saltem non nimis inviti, proximos proscripserunt, ut idoneis testimoniis demonstravit I. Perizonius *Animadv.* *Hist.* cap. III, p. 139.

Velut in dotem. Sic correxit Editor Basil. quod fugit Freinsheimium ad *Flor.* IV, 6, 4. Editio pr. habet: *vel in dotem*. *Vel* et *velut* etiam II, 64, permutantur.

Invitantumque sceleris. Forte elegantem locutionem sumsit a Livio II, 42: *largitiones temeritatisque invitamenta horrebant*; ubi vide Drakenh.

Inter execrationem. Recte Heinsius addit copulam: *et inter execrationem*.

De Germanis. L. Paulum Lepidi triumviri germanum, non adoptione,

fratrem fuisse, ostendit Perizon. *Animadv.* *Hist.* cap. III, p. 124. Plotium Plancum, Planci consulis germanum fratrem, Wesseling. *Observ.* II, 21, p. 235. Plotium etiam in proscriptis commemorat Appian. de B. C. IV, p. 961, de quo hoc singulare narrat Valer. Max. VI, 8, 4: *Adiunxit se iis cladibus L. Plotius Plancus, Munatii Planci consularis et censorii frater. Qui cum a triumviris proscriptus in regione Salernitana lateret, delictiore vitae genere, et odore unguenti, occultam salutis custodiam detexit*; ubi editorum socordia *Munatii* pro *Munatii* in textu reliquit. Valerii narrationem confirmat Plinius H. N. XIII, 3, ex oblique Solinus cap. 46: *L. Plotium, L. Planci bis consulis, censorisque fratrem, proscriptum a triumviris, in Salernitana latebra unguenti odore praeditum constat*. Luxuries hominis etiam notatur Epigrammate veteri Anthol. Lat. T. I, p. 306. Ceterum Burmannus Secundus V. C. ad Anthol. Lat. T. I, p. 423, insum ambiguum in voce *Germanis* bene comparat cum simili Ciceronis Phil. XI, 6: *Lumen et deus illius exercitus paene praeterii, C. Arminum Cimbrum, Lysidici filium, Lysidicum ipsum, quoniam omnia iura*

68. Suo praeteritum loco referatur: neque enim persona umbram actae rei capit. Dum in acie Pharsalica Africae de summa rerum Caesar dimicat, M. Caelius, vir eloquio animoque Curioni simillimus, sed in utroque perfectior, nec minus ingeniose nequam, eum in modica quidem servari posset (quippe peior illi

dissolvit: nisi forte iure Germanum Cimber occidit; ubi Ernestus noster, historiam, ad quam alludatur, se ignorare confessus, Cimbrum, caedis in Germano factae reum fuisse, et male absolutum, suspicatur. At, quomodo Cicero intelligendus sit, iam ostendebat Quintilianus VIII, 3, p. 373: Cimber hic fuit, a quo fratrem vocatum hoc Ciceronis dicto notatum est: Germanum Cimber occidit.

Neque enim persona umbram actae rei capit. Rara loquendi forma, cuius exemplam nec ipse reperi, nec ab aliis repertum scio: De sensu, accesserim Gesnero Thes. L. L. v. *Umbra*, sic interpretanti: «Non talis est persona Caelius, ut taceri eius acta possint; umbra hic est obscuratio, silentium de illo.» Eodem redit, quamvis minus simplex, Burmanni explicatio.

Africa. Acute et vera Lipsii emendatio: *circaque.*

M. Caelius. Huius insignis oratoris vitam accurate enarravit, eiusque Epistolis praemisit P. Manutius. Nomen eius saepe in *Caecilii* abiit, ut apud Plinium H. N. VII, 49: *M. Caecilius Rufus et C. Licinius Calvus eodem die geniti sunt, oratores quidem ambo, sed tamen dispari eventu;* ubi Harduinus pravam scripturam inepte defendit ex eiusdem XXVII, 2: *Hoc fuit venenum, quo interemptus a Calpurnio Bestia uxores M. Caecilius accusator obiecit.* Vtroque enim loco scribendum; *M. Caelius.* Priore quidem

sic corrigendum viderat Colerus ad Valer. Max. IV, 2, 7, quod, ut sexcenta alia, Harduinum fugit. Idem error est in Prisciano VI, p. 678: *Caecilii: Nullae nationi tot, tantus, tam continuas victorias, tam brevi spacio datas arbitror, quam vobis.* Quod fragmentum cum ex oratione ad Quirites sumtum sit, non ambigam corrigere, *Caelius;* qui ab eodem Prisciano etiam laudatur XIII, p. 960. Plura de hac nominum permutatione Drakenborch ad Liv. Ep. 111, et nos ad Iul. Rufinian. de Fig. Sent. et Eloc. p. 211.

Cum in modica quidem servari posset. Haec est editionis primae lectio, pro qua editor Basil. quem nullae saebrae morabantur, audacter hyperbolicam, et ab historice scriptore alienam, locutionem posuit: *quae ne a Diis quidem servari posset.* Invenit tamen, qui eius coniecturam sequeretur, Vrsinum ad h. l., P. Manutium in Caelii Vita, paulo ante laudata, aliquos plures. Forte Velleius scripsit: *cum in ocio ac quiete servari non posset.* Tale quid etiam Freinshemius in mentem venisse videtur, qui Suppl. Liv. 111, p. 602, hanc locum respiciens, ita scribit: «Nisi forte homo » ingeniosissimas nequam acris alieni » magnitudine, ut alti multis, ad res » novandas impulsus est, quod servari » se posse in ocio desperabat.» *Ocium et quietem* Velleius etiam iungit I, 7; Sellnst. Iug. 66: *vulgus cepitum novorum rerum, quieti et ocio adversum*

res familiaris quam mens erat) in praetura novarum tabularum auctor extitit, nequitque senatus et auctoritate Cos. deterreri, accito etiam Milone Annio, qui non impetrato reditu, Iulianis partibus infestus erat, in urbe seditionem, haud magis occulte bellicum tumultum movens, primo sumnotus a rep. mox consularibus armis, auctore senatu, circa Thurios oppressus est. Incepto pari, similis fortuna Milonis fuit; qui Compsam in Irpinis oppugnans, ictusque lapide, tum P. Clodio, tum patriae, quam armis petebat, poenas dedit; vir iniques, et ultra fortem temerarius. Quatenus autem

Ita si legamus, hic locus eandem sententiam habet, quam alter II, 49: *cum Lentulus salva republica salvus esse non posset.*

Senatus et auctoritate Cos. Editor Basil. copulam transposuit: *senatus auctoritate et Cos.* Sed frequens est talis vocum traiectio. Sueton. Ner. 15: *Triumphalia ornamenta, etiam quaestoriae dignitatis, et nonnullis ex equestri ordine tribuit;* ubi vide Oudendorp. Bene autem Lipsius *Cos.* scripsit, ut unus consul Servilius intelligatur.

Haud magis occulte. Forte: *aut magis occulte.* RHEMAN. Mihi (quantum ex vetusto codice conicere potui) legendum videtur: *in urbe seditionem, magis autem occulte bellicum tumultum movens* etc. BYAER. Nihil verius Lipsii emendatione, *in agris*, quam *Burmamnus bonis rationibus confirmat. Si *haud* est in veteri codice, legerim: *in urbe seditionem, at in agris occulte bellian* etc. *Haud* et *at* non raro confunduntur.

Sumnotus a rep. Caesar de B. C. III, 21: *senatusque Caedum ab republica removendum censuit.* Vide Gronovium ad Liv. V, 22.

Thurios. Ed. pr. *Turios.*

Incepto pari. Non in dativo, sed ablativo, absolute dictum sumo, pro, cum par inceptum esset, ut cepit etiam Wopkens. Misc. Obs. VIII, p. 60. Itaque post *pari* minorem distinctionem, quam editio prima habet, revocavi.

Compsam. Vide quae notavimus ad I, 14.

Vir iniques. II, 11: *impotens, semperque inquietus*; ubi forte scrib. *iniques*; cui formae librarios saepe notio-riorem *inquietus* substituisse, docet Oudendorp. ad Appul. Met. II, p. 128. H, 77: *in quo tamen animus iniques manere non potuit.* Sallustius Fragm. p. 934: *ingenium iniques atque indomitum*; ubi vide Cortium. Arasianus Mess. *Elocutionum* libello MS. *Iniques illius. Sallustius Hist. IV. L. Hostilius Dasianus, iniques animi.* Inde, praeter Velleium, sumserunt alii Sallustii imitatores, Sulpic. Sev. II, 46; Septimius de B. Tr. II, 34; et Hegesipp. IV, 6. Vide Gronovium Observ. in Script. Eccl. 16, p. 176. Pro *iniques* Velleius II, 23, dixit: *quodam impatientissimus.*

Ultra sortem temerarius. Enoppl.

aliquid ex omissis peto, notetur immodica et intempestiva libertate usos adversus C. Caesarem, Marullum Epidium, Flavumque Caesetium trib. pleb. dum arguunt in eo regni voluntatem, pene vim dominationis expertos. In hoc tamen saepe lacessiti principis ira excessit, ut censoria potius contentus nota, quam animadversione dictatoria, summo veret eos a rep. testareturque, esse sibi miserrimum, quod aut natura sua ei excedendum foret, aut minuenda dignitas. Sed ad ordinem revertendum est.

69. Iam et Dolabella in Asia C. Trebonium consularem, cui succedebat, fraude deceptum, Smyrnae occiderat, virum adversus merita Caesaris ingratisimum, participemque caedis eius, a quo ipse in consulare proventus fastigium fuerat: et C. Cassius, acceptis a Sta-

vetus habet: *ultra fortem temerarius*.

BYRR. *Ultra fortem temerarius* est magis temerarius, quam fortem decet. At fortis nunquam temerarius est. *Ultra sortem temerarius* cum Lipsio explicari potest, magis temerarius, quam exulis sorti convenit. Mihi, ut verum fatear, neutra lectio placet. De vi praepositionis *ultra*, qua Velleius delectatus est, praeter Interpretes ad h. l. vide Dukerum ad Flor. II, 7, 9.

Caese etiam. Alias, *Saesetium*. RHENAN. Exempl. vetus habet: *Caesetium* etc. BYRR. *

In hoc — ira excessit. In hoc non sexto, sed quarto casu pro huc sumendum. Livius VIII, 33: quo *ultra iram violentiamque eius excessuram fuisse*? IX, 26: eoque *ira processit*, ut *Romae quoque* etc.

Contentus. Exempl. vetus habet: *contemptus*. BYRR.

Cui succedebat. H. Norisius ad Cebetaph. Pis. Diss. II, §. 4, p. 278, Vel-

leium erroris postulat, quod Dolabella, cui Syria, non Asia, provincia obvenisset, Trebonio in Asia successisse scripsit. Etiam Lipsio haec non satis accurate tradita videbantur. Sed librarii error non debet in Velleium conferri. Is enim sine dubio scripserat: *cui succedebat*.

a *Statio Muroo*. Alias *Sexto*. RHEN. Rhenanus in fraudem inductus videtur corrupta lectione Appiani de B. C. IV, p. 1000: *Kai Σίξιον Μούρων υἱοῦ Καίσαρος αὐτοῖς εὖν τῇ πρὸς Ἰνδοὺς ἀντιμαχίᾳ* etc.; ubi Noris. ad Cebetaph. Pis. Diss. II, §. 3, p. 274; Wesseling. Observ. I, 13, et Fabric. ad Dion. Cass. XLVII, p. 510, bene corrigunt: *Στάτιον Μούρων*. *Staius* pro *Statius* etiam est apud Vellei. II, 72, 77. Quod mendum sustulerunt Vasconius et F. Ursinus. Frustra autem Norisius l. c. negat, familiam *Staium* inter romanas reperiri. Nam *Staius*, tribunus, est apud Tacit. Ann. IV,

tio Murco et Crispo Marcio, praetoriis viris, imperatoribusque, praevalidis in Syria legionibus, inclusum Dolabellam, (qui praeoccupata Asia in Syriam pervenerat) Laodiciae, expugnata ea urbe, interfecerat, ita tamen, ut ad ictum servi sui Dolabella non segniter cervicem daret: et decem legiones in eo tractu sui iuris fecerat. Et M. Brutus C. Antonio, fratri M. Antonii, in Macedonia, Vatiniusque circa Dyrrachium volentis legiones extorserat: sed Antonium bello lacerasset; Vatinius dignatione obruerat; cum et Brutus cuilibet ducum praeferendus videretur; et Vatinius nulli nomini non esset postferendus; in quo deformitas corporis cum

27, alii plures in Muratorii inscriptionibus.

Crispo Marcio. De eo vide Fabric. ad Dion. Cass. XLVII, p. 510.

Imperatoribusque. Edit. pr. *imperatoribus, qui.* Editor Basil. qui delevit. Sed lenius est remedium Edit. Bonhommi: *imperatoribusque.*

Laodiceam expugnata ea urbe, etc. Exempl. vetus habet: *Laodicia expugnat.* Bvæa. Vt hic vetus codex *Laodicia* habet pro *Laodicea*, sic contra II, 87, *Alexandrea* pro *Alexandria*. Quam duplicem in urbium nominibus scripturam exemplorum vi illustrarunt Heinsius ad Virgil. Aen. I, 201, et Drakenborch. ad Liv. XXXI, 43.

Ea urbe fecerat, etc. Forte leg. *interfecerat*, vel *confecerat*; ita tamen, ut ad ictum. RHEMAN. Hunc locum cum multis foedisque maculis ita exhibet editio prima; *Laodiceam expugnata ea urbe fecerat, ita tamen ut adiectum servi sui etc.* Nos, Rhehani Vossiique emendationes secuti, veram lectionem in textu expressimus. Vascosan. edidit: *Laodicia expugnata interfecerat.*

Sui iuris fecerat. Hinc locutionem amavit Sulpie. Sev. II, 17: *per omne*

imperium, quod sui iuris effecerat. Lucan. VII, 55: *qui tot simul undique gentes iuris habere sui vellet.* Vide Gronov. ad Liv. XXIX, 31, et Duker. ad eundem XXXII, 33.

Volentis legiones. Exempl. vetus habet: *volentis legiones*; sicque leg. Bvæa.

Sed Antonium bello lacerasset etc. Hunc locum ex Editoris Basil. restitutione exhibuimus. Editio pr. habet pravam et lectionem et interpunctionem: *Sed Antonium bello lacerasset Vatinius, dignatione obruerat.*

Nulli nomini non esset postferendus. Nomini in textum venit ex variante scriptura sequentis non, atque adeo delendum. Quod tam perspicuum est, ut nemini, praeter Aldum Nepotem, in mentem venisse mirer. Simile mendum olim insidebat Ciceroni Parad. IV, 1: *cum ferro pulsus magistratibus, senatus nomen in rep. non erat.* Sed Graevius, non sublato, vim et elegantiam illi loco reddidit. *Nulli homini dedit Vascosan.*

In quo deformitas cum turpitudine. Exempl. vetustum habet: *in quo deformitas corporis cum turpitudine cor.*

turpitudine certabat ingenii, adeo ut animus eius dignissimo domicilio inclusus videretur. Eratque septem legionibus validus. Et lege Pedia, quam Cos. Pedius, collega Caesaris, tulerat, omnibus, qui Caesarem patrem interfecerant, aqua ignique damnatis interdictum erat. Quo tempore Capito, patruus meus, vir ordinis senatorii, Agrippae subscripsit in C. Cassium. Dumque ea in Italia geruntur, acri atque prosperrimo bello Cassius Rhodum, rem immanis operis, ceperat; Brutus

tabat ingenii. *BRUT. Seneca de Const. Sap. 17: Vatinium hominem natum et ad risum, et ad odium, scurram fuisse venustum ac dicacem, memoriae proditum est. In pedes suos ipse plurima dicebat, et in fauces concisas. Sic thimicorum, — et inprimis Ciceronis urbanitatem effugit. Quod a Seneca scriptum esse, magnopere miro. Tantum enim abest, ut Vatinii deformitas Ciceronis urbanitatem effugerit, ut is potius crebra dicta in eius strumam iecerit, apud Plutarch. in Cicer. pag. 865, B. ad Att. II, 9, pro Sext. 65, in Vatin. 2, 16, quorum locorum postremum male a Scaligero ad Catull. Carm. 53, sollicitatum, nec bene a Graevio declaratum, unus recte cepit Manutius. Eisdem ventrem obesum et prolectum ridet Cicero in Vatin. 4, pedes podagra contusos Augustus ap. Macrob. Sat. II, 4, p. 334. Ceterum hunc Velleii de Vatinio locum festivum vocat Manut. ad Cicer. in Vatin. 1.*

Animus eius dignissimo domicilio inclusus. Vt Velleius turpi animo turpe corpus, velut dignum domicilium, tribuit, sic veteres quidam pulchram animam in pulchro corpore habitare censuerunt. Socrates, teste Maximo Tyrio Dias. XXV, p. 303, et XXVII, p. 331, pulchros iuvenes captabat, et

in corporis pulchritudine tenebat olivi. μὴ δὲ οὐκ ἀποτὴς εὐθείας, καὶ καὶ μὴ καλλὸς ἀραιότερον. Huc respexit Eumenius Paneg. Constantin. 17: Non frustra doctissimi viri dicunt, naturam ipsam magnis mentibus domicilia corporum digna metari, et ex vultu hominis, ac decore membrorum colligi posse, quantus illos coelestis spiritus intravit habitator. Quem locum imitandus expressit alter ex eadem aetate orator, Pacatus Paneg. 6: Non frustra plaus opinione sapientium, qui naturalium momenta causarum subtilius rescitati, arcanis coelestibus nobiles carceres intulerunt; augustissima quaeque species plurimum creditur trahere de coelo. Sive enim divinus ille animus venturas in corpus dignum prius metatur hospitium, sive quum venerit, fingit habitaculum pro habitu suo, sive aliud ex altero crescit, etc. Inscriptio Benevent. apud Io. de Vita p. 54: Nam fuit eximia specie miroque decore. Mens inerat vere corpore digna suo. Evolutionem, corpus animi domicilium, philosophis propriam esse, docet H. Grotius ad II. ad Corinth. V, 1.

Aqua ignique damnatis interdictum erat. Vocem damnatis, ex glossa natam, bene expunxit P. Dalbecius apud Aldum Nepotem.

Lycios devicerat, et inde in Macedoniam exercitus traiecerant; cum per omnia repugnans naturae suae Cassius, etiam Bruti clementiam vinceret. Neque reperias, quos aut praeior fortuna comitata sit, aut veluti fatigata maturius destituerit, quam Brutum et Cassium.

70. Tum Caesar et Antonius traiecerunt exercitus in Macedoniam, et apud urbem Philippos cum M. Bruto Cassioque acie concurrerunt. Cornu, cui Brutus praerat, impulsis hostibus, castra Caesaris cepit. Nam ipse Caesar, etiamsi infirmissimus valetudine erat, obibat munia ducis, oratus etiam ab Artorio medico, ne in

Veluti fatigata maturius destituerit. Hunc locum ob singularem elegantiam, a Velleio mutuatus est Lucanus II, 727: *lassata triumphis Destituit fortuna tuas*. Haec enim meliorum MSS. lectio, cui scoli descivit, recessit, et alia substituerunt. Nec est necesse cum Bentleio scribere: *lassata triumphos Destituit fortuna tuos*: quamvis Velleius id confirmare videatur. Nam *destituit* absolute ponitur, ut V, 297: *quando pietasque fidesque Destituunt*. Vetus autem opinio fuit, fortunam, ubi nimium indulsisset, fatigari solere, et tandem deficere; quam primus sic expressit Euripides in Stobaeo Grotii p. 433. Οὐ χροῖ ποτ' ὀρθαῖς ἐν τύχαις εὐθνήτα ἔστιν τὸν αὐτὸν θεῶν ἀνταρθεῖν. Ο γὰρ θεὸς πως, ἢ θεὸς σὺν καλῇ, κέρνει θυμὸν τὰ πολλὰ τοῖς ἀνθρώποις, ubi interpretes κέρνει, non *fastidit* vertere debebant, sed *lassatur, fatigatur, deficit*. Iustin. XII, 8: *ne fortunam suam nimis onerando fatiget*; ubi vide I. F. Gronovium. Seneca Agam. 89: *Sidunt ipso pondere magna, Ceditque oneri fortuna suo*. Curt. VIII, 3: *fortuna indulgendo nunquam fatigata*. Plinius H. N. VII, 40: *Pl' alia non sint, certe ne lassescat*

fortuna metus est. Alter Plinius Pa-neg. 61: *nec unquam in hoc opere, aut animus tuus, aut fortuna lassetur*. Non dissimilis sententia est in Florilegio MS. Biblioth. Leidensis: ἢ τύχη καθάπερ μοχθηρὸς ὁδοπορὸς πολλὰς ἐν μίσθῃς ὑποτυχίας ἀναλύειν ἰσθνὶν ὥσπερ ἐξ ὁδοῦ, ubi pro ἀναλύειν scribendum παραλύειν.

Ab Artorio medico. Veterum scriptorum de eo loca diligenter indicavit Fabricius ad Dion. Cass. XLVII, p. 520. Smyrnenses eius memoriae hunc titulum posuerunt: Μάρκῳ Ἀρτώριον Ἀσκληπιδίῳ Διὸς Καίσαρος σιβατοῦ ἱατρον ὁ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος τῶν Σμυρναίων ἐτιμῶσαν ἔρωσι πολυμαθίᾳς χάριν. in quem singularem, etsi nulla exquisitione eruditione commendabilem, libellum scripsit Carolus Patinus. Eandem inscriptionem repetit Scip. Maffei Mus. Veron. p. 55. Ad hunc ipsum Artorium R. Chandlerus V. G. Inscript. p. 57, refert lapidem, a se Athenis repertum, cum hac inscriptione: Ο δῆμος Μάρκῳ Ἀρτώριον ἰατρογίᾳς καὶ ἰουρείας ἱκανῶς. Verum cum ille titulus nullum medici indicium habeat, non huic, sed alteri nescio cui, dedicatus videtur. *M. Artorius*, a medico diversus, occurrit apud Gre-

VEL. PATERC. *Hist.*

Y

castris remaneret, manifesta denunciatione quietis ter-
rito. Id autem, in quo Cassius fuerat, fugatum ac male
mulcatum, in altiora se receperat loca. Tum Cassius ex
sua fortuna eventum collegae aestimans, cum dimisis-
set evocatum, iussissetque nunciare sibi, quae esset
multitudo ac vis hominum, quae ad se tenderet, tar-
dius eo nunciante, cum in vicino esset agmen cursu ad
eum tendentium, neque pulvere facies aut signa deno-
tari possent; existimans hostes esse, qui inruerent, la-
cerna caput circumdedit, extentamque cervicem inter-
ritus liberto praebuit. Deciderat Cassii caput, cum evo-
catus advenit, nuncians Brutum esse victorem. Qui
cum imperatorem prostratum videret; sequar, inquit,
eum, quem mea occidit tarditas; et ita in gladium in-
cubuit. Post paucos deinde dies Brutus conflixit cum
hostibus, et victus acie, cum in tumultum nocte ex fuga
se recepisset, impetravit a Stratone Aegeate, familiari
suo, ut manum morituro commodaret sibi; reiectoque

ter. p. 130, 1, et Murator p. 258, 1.

Manifesta denunciatione. Sic bene scripsit Heinsius. Edit. pr. *manifeste*, ex quo Vascos. male *manifestae*.

Male mulcatum. Est ex Puteani correctione. Editio pr. ut semper in hoc verbo erratur: *male multatum*.

In altiora receperat loca. Editor Basil. bene *se*, quod exciderat, revocavit: *in altiora se receperat loca*. Vide Burm. ad h. l. Frustra Vossius vulgatum defendit ex mendoso loco Valerii Flacci V, 102: *Alti in ventos recipit ratis*; ubi cum doctissimo Herelio Epist. Crit. p. 70, scribendum: *Alti in ventos rediit ratis*.

Cursu ad eum tendentium. Sallustius lug. 91: *pedites cursu tendere ad Capsum iubet*. Ex quo clarum est, Heinsium, *cursus* legentem, non emen-

dasse hunc locum, sed corrupisse. Adde Burmann. ad h. l.

Denotari. Rariore significatione dicitur pro noscitari, cognosci. Cicero Acad. II, 18: *sapientem, cum ei res similes occurrant, quas non habeat denotatas, retenturum assensum*.

In tumultum. Sic Vascos. et Editor Basil. scripserunt pro *in tumultum*, quod est in edit. pr.

Reiectoque laevo super caput brachio. Burmannus Misc. Obs. VIII, p. 389, scribit: «nisi *ἐκπεριεῖλον* Velleii no-
«scerem, emendationem Heinsii, *ere-
«cto*, probarem: nam *reiciamus* pro-
«prie illa, quae a nostro corpore ar-
«cemus et repellimus, etc.» Vellem, vir doctissimus vel unum *ἐκπεριεῖλον*, quas iactat, exemplum in scriptore, quem ego proprietatis verborum stu-

laevo super caput brachio, cum mucronem gladii eius dextera tenens, sinistrae admovisset mammillae, ad eum ipsum locum, qua cor emicat, impellens se in vulnus, uno ictu transfixus expiravit protinus.

71. Messalla, fulgentissimus iuvenis, proximus in illis castris Bruti Cassiique auctoritati, cum essent, qui eum ducem poscerent, servari beneficio Caesaris maluit, quam dubiam spem armorum tentare amplius. Nec aut Caesaris quicquam ex victoriis suis fuit laetius, quam servasse Corvinum; aut maius exemplum hominis grati ac pii, quam Corvinus in Caesarem fuit. Non aliud bellum cruentius caede clarissimorum virorum fuit. Tum Catonis filius cecidit. Eadem Lucillum Hortensiumque, eminentissimorum civium filios, fortuna abstulit. Nam Varro ad ludibrium moriturus Antonii, digna illo ac vera de exitu eius magna cum libertate ominatus est. Drusus Livius, Iuliae Augustae pater, et

diosissimum fuisse reperio, indicasset. Nam quod Velleium verbo *reicere* contra veterum consuetudinem usum dicit, non meminerat, illud saepe poni pro reclinare, reflectere. Terent. Andr. I, 1, 109: *Reiecit se in eum*, *flens quam familiariter*. Curtius X, 5, *fatigata membra reiecit*. Appulei. Met. II, p. 86: *Et statim rubore suffusus, reiecto capite restitit*. Hic autem *reiecto* a Velleio scriptum esse, ipsa natura rei docet. Brachium enim non, nisi eius reiectione, vel reclamatione, imponi capiti potest.

Expiravit. Protinus Messalla. Perplacet mihi interpunctio Io. Schefferi Misc. Obs. IX, p. 170, *protinus non ad Messalla etc. sed ad expiravit referentis*. Idque sequi non dubitavi, praesertim confirmatum a Plutarcho in Bruto p. 1009, Β. *ἐκίενεν διὰ τὸν*

προσβαλόντα τὸ σίδηρον καὶ διώσαντα, συντόμως ἀποθανόντα; et ab ipso Velleio II, 120: *ut protinus pariter sanguinis cerebrique profluvio expiraret*.

Varro. Forte hic fuit M. Terentius Varro, quem in proscriptis nominat Dio Cass. XLVII, p. 499, qui agnomine quodam, sed quod Dio tacet, a Romanorum doctissimo, et altero, tribuno pleb. distinguebatur. Popma ad h. l. eumque secutus Rupertus ad Valer. Max. p. 308, agnomen *Luculli* fuisse coniciunt; sed mihi non persuadent.

Drusus Livius. De eo Oudendorpius ad Sueton. Tib. 3.

Iuliae Augustae. Ita per anticipationem vocat *Liviam*, ut post alios notavit Spanhemius de V. et P. N. Diss. XI, p. 275. Pulchre observat L. Caesaubonus ad Sueton. Aug. 101, *Iuliam*

Varus Quintilius, ne tentata quidem hostis misericordia, alter se ipse in tabernaculo interemit; Varus autem liberti, quem id facere coëgerat, manu, cum se insignibus honorum velasset, iugulatus est.

72. Hunc exitum M. Bruti partium, septimum et xxx annum agentis, fortuna esse voluit: incorrupto animo eius in diem, quae illi omnes virtutes unius temeritate facti abstulit. Fuit autem dux Cassius melior, quanto vir Brutus. E quibus Brutum amicum habere malles, inimicum magis timeres Cassium. In altero maior vis, in altero virtus. Qui si vicissent, quantum reip. interfuit, Caesarem potius habere, quam Antonium principem, tantum retulisset habere Brutum, quam Cassium. Cn. Domitius, pater L. Domitii, nuper a nobis visi, eminentissimae ac nobilissimae simplicitatis viri, avus huius Cn. Domitii, clarissimi iuvenis, occupatis navibus, cum magno sequentium consilia sua comitatu, fugae fortunaeque se commisit, semetipso contentus duce par-

nomen multo crebrius in lapidibus et numis, quam in scriptorum libris, reperiri; ex eoque suspicatur, *Iuliam* in libris, ut magis obnoxiiis corruptelae, saepe in *Liviam* abiisse. Quae non vana est suspicio. Quippe librarii apud Plinium, ut hoc utar, H. N. VII, 13; X, 55; XIV, 6, et aliis locis, *Iuliae Liviam* substituerunt, antiquissimis tantum libris, in quibus sunt Leidenses, veram lectionem retinentibus. Illud autem monstri simile est, repertos esse viros eruditos, qui contra tot veterum testimonia, quae Puteanus ad h. l. Lipsius. ad Tacit. Ann. I, 8, et Spanhemius l. c. collegerant, prope impudenter negarent, *Liviam Iuliae* nomen gessisse. In quo errore etiam Harduinus, ubique apud Plinium *Liviam* edens pro *Iulia*, versatus vide-

tur. Sed eos erudite refutavit Bimardus ad Iobertum de Re Num. T. II, p. 273.

Corrupto animo eius in diem. Suam Velleio manum restituit Iac. Tollius ad Auson. p. 309, corrigens: *incorrupto animo eius in diem.* In, ut saepe, absorptum est a verbo praecedenti. In tanta rei perspicuitate, *incorrupto* pro *corrupto* in textum admisi.

Vnius temeritate fecit. Alias, *facti*. RHENAN. Recepi Rhenani correctionem, *facti*, pro nihili lectione fecit, quae est in edit. pr. Eam confirmat Valerius Max. VI, 4, 5, loco similimo: *M. Brutus suarum prius virtutum, quam patrias parentis parricida, (uno enim facto et illas in profundum praecipitavit, et omnem sui nominis memoriam inexpiabili detestatione perdidit), ultimum proclium initurus etc,*

tium. Statius Marcus, qui classi et custodiae maris praefuerat, cum omni commissa sibi parte exercitus naviumque Sex. Pompeium, Cn. Magni filium, qui ex Hispania revertens Siciliam armis occupaverat, petit. Ad quem et e Brutianis castris, et ex Italia, aliisque terrarum partibus, quos praesenti periculo fortuna subduxerat, proscripti confluebant. Quippe nullum habentibus statum quilibet dux erat idoneus; cum fortuna non electionem daret, perfugium ostenderet; exitialemque tempestatem fugientibus Statio pro portu foret.

73. Hic adolescens erat studiis rudis, sermone barbarus, impetu strenuus, manu promptus, cogitator

Staius Murcus. Edit. pr. *Staius Murcus.* Vide quae notavimus ad II, 69. In eadem editione male interpungitur: *semetipso contentus duce. Partium Staius Murcus* etc. quod editor Basil. mutavit.

Parte exercitus. Alias, *exercituum.* RHENAN. Melius Editor Basil. *exercitus.* Errant autem viri docti, qui *navium*, non *naviumque*, in editione pr. esse dicunt.

Petit. Editor Basil. *petiit.*

Ad quem et e Brutianis castris. Alias, *Quin et.* RHENAN. Lectio Velleiana bene habet. In vet. cod. sic scriptum erat: *adque me Te brutianis castris* etc. BREER.

Nullum habentibus statum. II, 2: *promulgatis agrariis legibus, omnium statum concutientibus.* Status in utramque partem dicitur de conditione vitae vel fortunae, etiam a Cicerone, ut Ernestus in Clav. h. v. ostendit. Itaque saepe promiscue ponuntur *status* et *fortuna*, ut apud Iustin. III, 1; XI, 15.

Perfugium ostenderet. Editor Basil. *temere sed inculcavit: sed perfugium ostenderet;* quasi particula adversativa

non multo elegantius abesset. Dici vix potest, quoties etiam librarii, ubi forte oratio non satis cohaerere videretur, talia supplementa insererint. Seneca de Benef. I, 5: *Non potest beneficium manu tangi: animo cernitur;* ubi librario codicis Vossiani necessarium visum est *sed* immittere: *sed animo cernitur.* Similis interpolatio sine dubio corruptit alium locum Senecae Ep. 108, p. 535: *Patre itaque meo rogante, qui non calumniam timebat, sed philosophiam oderat, ad pristinam consuetudinem redii.* Legendum: *Patre itaque meo rogante, qui calumniam timebat, non philosophiam oderat, ad pristinam* etc. Vide praeter Burm. ad h. l. Criticos, quos laudat Oudendorp. ad Cic. de Inv. I, 41.

Tempestatem fugientibus statio pro portu foret. Proverbii speciem habet. Seneca de Ocio Sap. 32, p. 582: *Alii petunt illam: nobis haec statio est, non portus.*

Cogitator celer. Alias, *cogitatione.* RHENAN. Vox *cogitator* hic occurrit in Glossis veteribus: *Βουλευτής, cogitator*, et, *Λογιστής, cogitator*; nec eam Velleio eripi volebat Hemsterhusius

celer, fide patri dissimillimus, libertorum suorum liber-
tus, servorumque servus, speciosis invidens, ut pareret
humillimis: quem senatus, pene totus adhuc e Pompe-
ianis constans partibus, post Antonii a Mutina fugam,
eodem illo tempore, quo Bruto Cassioque transmarinas
provincias decreverat, revocatum ex Hispania, ubi ad-
versus eum clarissimum bellum Pollio Asinius praetorius
gesserat, in paterna bona restituerat, et orae maritimae
praefecerat. Is tum, ut praediximus, occupata Sicilia,
servitia fugitivosque in numerum exercitus sui recipiens,
magnum modum legionum effecerat; perque Menam
et Menecraten, paternos libertos, praefectos classium,
latrocinii ac praedationibus infestato mari ad se exerci-
tumque tuendum rapto utebatur, cum eum non depu-

in Adversariis MSS. Mihi tamen blan-
ditur Rhenani emendatio, *cogitatione*
celer, vel potius Schefferi Misc. Obs.
IX, p. 170: *cogitatu celer*. Rarior for-
ma *cogitatu* facile in *cogitator* depra-
vari potuit. Appulei. Met. IV, p. 245:
divinato et antecapto meo cogitatu. Sul-
pic. Sev. Epist. II, 26: *malitiae et ne-
quitiae cogitatu pectus emunda*. Immo
cogitatione vel *cogitatu* non solum
membrorum aequalitas postulat, sed
etiam alter locus II, 118: *iuvenis ge-
nere nobilis, manu fortis, sensu celer,
ultra barbarum promptus ingenio*.

Post Antonianam fugam. Exempl.
vetustum sic habet: *post Antonii a
mutinam fugam*. Quid hic legendum
coniiciam nescio, nisi si cui, *post
Antonii a Mutina fugam*, legendum
videatur. BYER. Verissima est Burerii
correctio, quam iure receperunt Iunta,
Editor Basil. et post eos alii. Sed Vel-
leius tempus restitutionis Pompeii, et
praefecturae ipsi demandatae, non sat
tis distinguere videtur. Restitutum
esse ante Antonii a Mutina fugam,

ex Cicerone Phil. V, 15, XIII, 4, 5,
et Dione Cass. XLV, p. 425, intelli-
gitur: praefectum esse orae maritimae
post eiusdem a Mutina fugam, ex
Dione XLVI, p. 479: quanquam Ap-
pianus etiam de B. C. IV, p. 1020,
utramque rem in idem tempus con-
iecit.

Is tum. Sic Vascos. et Editor Basil.
correxerunt scripturam editionis pr.
Istum.

*Magnum modum legionum effe-
cerat*. II, 96: *modum virium alio loco
explicabimus*. Curt. VI, 4: *poterum
quoque ingens modus nascitur*. Sulpic.
Sev. I, 37: *Auri atque aeris ex praeda
immensum modum retulit*. Alia dedit
Drakenb. ad Liv. Epit. 58. *Pro legiones
efficere* Velleius II, 109, dicit *exercitum
facere*; quod miror a Seneca Ep.
114, p. 564, inter Sallustii singularia
referri, cum omnes omnium aetatum
scriptores, Graecorum exemplo, ita
locuti reperiantur. Vide Gronov. ad
Liv. XXIII, 25, et Cortium ad Sal-
lust. Fragm. p. 998.

deret, vindicatum armis ac ductu patris sui mare infestare piraticis sceleribus.

74. Fractis Brutianis Cassianisque partibus, Antonius transmarinas obiturus provincias substitit; Caesar in Italiam se recepit, eamque longe quam speraverat tumultuosiorē reperit. Quippe L. Antonius Cos. vitiorum fratris sui consors, sed virtutum, quae interdum in illo erant, expers, modo apud veteranos criminatus Caesarem, modo eos, qui iuste divisione praediorum, nomi-

Piraticis sceleribus. Lipsius acute legendum vidit: *piraticis celocibus*. Livius XXXVII, 27: *apparuit inde, piraticas celoces et lembos esse*. Tamen virum egregium non dicam vox, sed forma vocis, qua Velleius usus est, fefellit. Nam haud dubie scribendum: *piraticis celecibus*. Plinius H. N. VII, 57: *cymbam Phoenices invenerunt, celestem Rhodii*. Placidi Glossae MSS. *Celotes, veloces*. Corrige: *Celeles, celoces*. Glossae Isidori: *Cetes, oves, aves*, ubi Graevius pro *cetes* in MS. reperit *celes*. Glossographus, ni fallor, scripsit: *Celeles, celoces, naves*. Adde Gellium X, 25; Isidor. Orig. XIX, 1, et Salmasium ad Ius Attic. et Rom. p. 698. Vtrumque vocabulum, *celox* et *celes*, graecum est, nec nisi forma differt. Photius Lexico MS. *Κελύς τὸ λεγόμενον πλοῖον*. Vt Velleius dixit *mare infestare celestibus*, sic Cicero apud Non. Marcell. p. 125: *mare habere infestum myoparone*. Qui locus si Heinssio in promptu fuisset, non puto, poeticum verbum *incestare* Velleio obtrussisset. At Vossius non his parvis et agilibus, sed gravioribus navibus mare a Pompeio infestatum dicit. Ridicule. Quasi vero ad piraticam faciendam quadriremes accommodatae essent, leves agilesque naves non essent. Atqui *celes* celeritate, unde nomen in-

venit, omnes naves vincebat. Etymol. M. p. 350, 7. *Ἐπακτραλὴς συντίθηται κίλητος καὶ ἐπακτρίδης* πλοῖα δὲ ἐν βραχίᾳ λεγόμενα ἢ μὲν ἐπακτρίες, ἢς τὸ κατὰ μὲν (Sic lege e MS. Leidensi) τὰ σιλωμένα ἢ δὲ κίλης, ἢς τὸ διώκειν καὶ γινώμιν' κουράττας γὰρ ἐν. Sed Vossium aberrantem in viam reducere poterat Plutarchus Anton. p. 930, A. *Σίχτρον δὲ Πομπηίου* — *Ἰταλίαν κορθύνοντες λεγούσιντα ναυὰ πολλὰς, ὧν Μηνᾶς ὁ κυματὶς καὶ Μινωράτης ἴρχον*. Ceterum sententiam Velleianam sic expressit Lucanus VI, 421: *Qui mox Scyllaeis exul grassatus in undis, Polluit aequoreos Scelus pirata triumphos*.

Substitit. Haeret Barmannus in loco facili. Non substitit Antonius in Asia, ut ipse suspicatur, sed apud Philippos in Macedonia, ut contextus docet. Ex Macedonia abiit in Graeciam, inde demum in Asiam. Itineris ratio clara est ex Plutarcho in Anton. 925, et Dione Cass. XLVIII, p. 528:

Interdum. Male pro *interim* accipit Acidalius, quem refellunt Gruterus ad h. l. et Dukerus de latin. IC. Vet. p. 377.

Iuste divisione praediorum. Non ita Velleius frontem perficuerat, ut hanc praediorum divisionem *iustam* diceret; nec contra *iniustam* dicere, quod Lipsio placbat, Augusti adulationi si-

natisque colonis agros amiserant, ad arma conciens, magnum exercitum conflaverat. Ex altera parte uxor Antonii Fulvia, nihil muliebri praeter corpus gerehs, omnia armis tumultuque miscebat. Haec bellis sedem Praeneste ceperat. Antonius pulsus undique viribus Caesaris, Perusiam se contulerat: Plancus, Antonianarum adiutor partium, spem magis ostenderat auxilii, quam opem ferebat Antonio. Vsus Caesar virtute et fortuna sua, Perusiam expugnauit, Antonium inuictum dimisit. In Perusinós magis ira militum, quam voluntate saevitum ducis. Vrbs incensa, cuius initium incendii princeps eius loci fecit Macedonicus; qui suieto rebus ac penatibus suis igni, transfixum se gladio flammæ intulit.

75. Per eadem tempora exarserat in Campania bellum, quod, professus eorum, qui perdiderant agros, patrocinium, ciebat T. Claudius Nero, praetorius et pontifex, T. Caesaris pater, magni vir animi, doctissimique inge-

vit. *Iussa autem divisione*, quod Hein-sius coniicit, dignius est poeta, quam prosae orationis scriptore. His incommodis medebimur, si non ita magna literarum mutatione legamus: *instituta divisione praediorum*. Vascos. *iusta diuisione*.

Nominatisque colonis. Scribendum: *nominatisque coloniis*. Frontinus de Colon. p. 138: *Sicut ante colonias nominatas exquisita sunt, exequi oportet*.

Bellis sedem Praeneste ceperat. Si bello scriptum esset, nihil mutarem: de quo dativo vide quae notavi ad Rutil. Lup. I, p. 38. Nunc cum Editore Basil. malim: *belli sedem*. Litera s ex sequenti voce adhaesit.

Spem magis ostenderat. Exempl. vetustum videtur habere: *spe magis ostenderat* etc. BYRER.

Cuius initium incendii. Cum Velleio

conuenit Appianus de B. C.V, p. 1112, a Vossio laudatus: Κίςτος δὲ τῶν αὐτῶν ὑπεμαρτότερος, ἐν Μακεδονίᾳ πεπολεμηκότος, καὶ ἐκ τοῦδε Μακεδονῶν αὐτὸν ἐνιμάχων, ἐνέπρησε τὴν πόλιν, καὶ αὐτὸν ἐς τὸ πῦρ ἐνέβαλε, καὶ ἔτιμαί τὴν πόλιν ὑπελαβόντες etc.

Magni vir animi. Exempl. vetustum habet: *magni viri animi*. BYRER.

Doctissimique ingenii. Cum nemo veterum, quod sciam, hunc Claudium Neronem, cuius vitam breuiter enarravit Manutius ad Cic. ad Div. XIII, 64, ab eruditione laudarit, veteror, ne vitium traxerit vulgata scriptura. Legendam conieci: *promptissimique ingenii*; ut II, 118: *manu fortis, sensu ocler, ultra barbarum promptus ingenio*. Livius V, 3: *non promptus ingenio tantum, sed usu etiam exercitatus*. Tacitus Ann. 1, 23: *qui profertendis*

iii. Id quoque adventu Caesaris sepultum atque discussum est. Quis fortunae mutationes, quis dubios rerum humanarum casus satis mirari queat? Quis non diversa praesentibus, contrariaque expectatis aut speret aut timeat? Livia, nobilissimi et fortissimi viri, Drusi Claudiani filia, genere, probitate, forma romanarum eminentissima, quam postea coniugem Augusti vidimus, quam transgressi ad deos sacerdotem ac filiam, tum fu-

militem mandatis habebatur idoneus, ob promptum ingenium. Promptus etiam nude et simpliciter ad ingenii praestantiam referri, Manutius ad Cic. Verr. IV, 17, docet. Cicero ad Div. II, 18: tres fratres summo loco natos, promptos, non indiosos. Aliis locis prompti dicuntur parati ad aliquid audendum. Quas significationes, tam inter se diversas, subtilis ille proprietatis latinae index, Gronovius, praeter consuetudinem suam confudit ad Iustin. XXII, 2, ad Tacit. Ann. I, 13, IV, 17.

Id quoque adventu etc. Imitatur Ciceron. pro Leg. Manil. 11: quod bellum adventu Pompeii sublatum ad sepultum est.

Quis fortunae mutationes; etc. Haec a Velleio tragico narrari, non male indicat Harduinus ad Plin. H. N. VII, 45.

Drusi Calidiani filia. Quamquam exempl. vetus sic habeat, tamen Drusi Claudiani filia legendum esse, ex sequentibus constat. BVAER. Claudiani pro Calidiani inde a Iunta et Aldo Nepote omnes Editores receperunt. De eo vide Lipsium ad Tacit. Ann. V, 1. Plenum eius nomen fuisse Marcus Livius Drusus Claudianus, ostendit Fabrettus ad Inscript. p. 438.

Transgressi ad deos. Editt. Iuntas et Aldi Nepotis, per operarum erro-

rem, transgressi ad eos; unde nata est correctio Lipsii ad Tacit. Ann. XIII, 2; Vossii ad h. l. et Freinsheimij Ind. Curtii v. Dictandi. Pro transgredi ad deos, Velleius II, 1, dixit excedere ad deos. Ita alii quoque de iis, qui in deorum numerum referuntur, loqui solent. Cicero Tusc. Disp. I, 14: Abiit ad deos Hercules, Septimius de B. Tr. I, 14: post discessum Herculis ad deos. Vide P. Wesseling. ad Diod. Sicul. I, p. 24.

Sacerdotem. Hoc veterum testimoniis confirmant Lipsius ad Tacit. Ann. I, 10, Excurs. C, et Spanhem. de V, et P. N. Diss. XI, p. 275. Eodem pertinet lapis vetus, quem edidit Goriup ad Columbar. lib. et serv. Liviae, p. 143: Divae Aug. L. Cnidus ab ornamentis sacerdotalibus. Cum Caligula Antoniae aviae omnes, quas Liviae cepisset, honores contulisset, ea quoque facta est Augusti sacerdos. Inscriptio apud Gruter. p. 236, 9: Antoniae Augustae Drusi, sacerdoti Divae Augusti, etc. Vide Sueton. Calig. 15, et ibi Graevium.

Ac filiam. De hac adoptione Tacitus Ann. I, 8: Livia in familiam Iuliam, nomenque Augustae, adsumebatur. Sueton. Aug. 101: Liviam ferre nomen suum iussit. Dio Cass. LVI, p. 843: λίπικόν τι τὴν Αὐγούστην, τὴν Ἰουλίαν τι καὶ Αἰγόναν ἔφη καλοῦντι-

VEL. PATERC. Hist.

Z

giens, mox futuri sui, Caesaris manus, bimum hunc Tiberium Caesarem, vindicem romani imperii, futurumque eiusdem Caesaris filium, gestans sinu, per avia itinerum vitatis militum gladiis, uno comitante, quo facilius occultaretur fuga, pervenit ad mare, et cum viro Nerone pervecta in Siciliam est.

. 76. Quod alieno testimonium redderem, in eo non

αὐτὸν ἀκρίβειαν. Sic illum locum, a Spanhemio l. c. perperam tentatum, commodata transpositione restituit Reimarus. At Vesipio ad h. l. absurdum, et Torrentio ad Sueton. l. c. ab honestate remotum videtur, uxorem Liviam mariti Augusti filiam dici. Est etiam vir eruditus, qui eadem de causa in Velleio legere malit: *sacerdotem ac Iuliam*, de quo Liviae nomine diximus ad II, 71. Enimvero haec non nostris moribus iudicanda sunt, sed romanis, quibus quae adoptabatur, filia adoptantis fiebat. Nec ullo modo sollicitanda est Velleii lectio, *filiam*, quam lapides et numi sartam tectamque praestant. Lipsius ad Tacit. Annal. I, 14, laudat inscriptionem apud Gruter. p. 234, 2: *Iuliae Aug. Divi filiae, matri Ti. Caesaris Aug. principis et conservatoris, et Drusi Germanici, M. Cornelius Proculus, pontifex Caesarum*. Quem lapidem cum insigni varietate repetit Muratorius p. 222, 4: *Iuliae Aug. Drusi filiae, matri Ti. Caesaris Aug. principis et conservatoris, et Drusi Germanici, geni... is orbis, M. Cornelius Proculus, pontifex Caesarum*; ubi Drusi pro Divi profectum est ab imperito descriptore, non concoquente Liviam Augusti filiam. Lacuna autem lapidis sic explenda: *genitrici orbis*. Quo titulo Livia etiam ornatur in numis apud Ant. Augustinum de Numism. ant. Dial. VIII, p. 126; Tristah.

Comm. Hist. tom. I, p. 123, alioque. Iam numi veteres non minus, quam lapides, *filiae* nomen confirmant. Duo sunt apud Mediobarbum Imperator. Numism. p. 53, alter cum hac inscriptione: *Iulia Augusta Aug. filia, genetrix orbis*; alter cum hac: *Divae Iuliae Augusti filiae*. Eosdem aut similes viderunt Lipsius ad Tacitum l. c. et Vossius ad h. l. Putabat quidem Reinesius Var. Lect. I, 21, p. 87, non Liviam, sed Iuliam, Tiberii coniugem, his numis designari. Sed eius errorem castigarunt Ruperus Ep. 34 ad Reines. p. 222, et Spanhemius de V. et P. M. Diss. XI, p. 273.

. *Nus bimum*. Forte, *tum bimum*. RHENAN. Exempl. vetustum sic habet, ut legendum existimem: *Caesaris arma, cuius bimum hunc Tiberium Caesarem etc.* BYNER. Editor Basil. scripsit: *vix bimum*, quod in plerasque editiones receptam. Vascosanus istud corruptum nus abiecit. Repone: *tum fugiens, mox futuri sui, Caesaris manus, bimum hunc etc.* Hanc correctionem eo libentius in textum admisi, quo minus a me impetrare poteram, ut truncatam editionis pr. lectionem, *arma, nus*, iterum exhiberem.

. *Futurumque eiusdem*. Acidalius copulam quae traicit ad *eiusdem*. Sed vide quae notavimus ad II, 67.

In eo non fraudabo. Editor Basil.

fraudabo avum meum. Quippe C. Velleius, honoratissimo inter illos CCCLX iudices loco a Cn. Pompeio lectus, eiusdem, Marcique Bruti, ac Ti. Neronis praefectus fabrūm, vir nulli secundus, in Campania, digressu Neronis a Neapoli, cuius ob singularem cum eo amicitiam partium adiutor fuerat, gravis iam aetate et corpore, cum comes esse non posset, gladio se ipse transfixit. Inviolatam excedere Italia Caesar passus Fulviam, Plancumque, muliebris fugae comitem. Nam Pollio Asinius cum septem legionibus, diu retenta in potestate Antonii Venetia, magnis speciosisque rebus circa Altinum, aliasque eius regionis urbes editis, Antonium petens, vagum adhuc Domitium, quem digressum e Brutianis castris post caedem eius praediximus, et propriae classis factum ducem, consiliis suis illectum, ac fide data, iunxit Antonio. Quo facto, quisquis aequum se praestiterit, sciat non minus a Pollione in Antonium, quam ab Antonio in Pollionem esse conlatum. Adventus deinde in Italiam Antonii, praeparatusque contra eum Caesaris, habuit belli metum: sed pax contra Brundisium composita.

in, quod, ut saepe, praecedens in perit, recte delet.

CCCLX iudices. Huius loci explicatio petenda a Manutio ad Cic. ad Div. VII, 2.

Ti. Neronis. Secuti sumus Aldum Nepotem sic emendantem scripturam vitiosam edit. primae, *Tyronis*.

Cum esse non posset. Exempl. vetustum habet: *comes esse non posset*. BYAER. Pro scriptura edit. pr. *cum esse non posset*, Editor Basil. scripsit: *cum cum sequi non posset*. Quanto blandius est remedium Aldi Nepotis, vel Puteani? *cum comes esse non posset*. Cum a sequentis vocis *comes* similitudine extritum esse, facile apparet. Vascosanus *cum*, quod ante *comes* cla-

psum erat, ante verba *in Campania* posuit.

Propriae classis. Exempl. vetus habet: *propriae classis*. Vide num legendum videatur: *properae classis*. BYAER.

Consiliis suis illectum. Est ex Editoris Basil. correctione. Edit. pr. *consiliis suis electum*.

Praeparatusque Caesaris contra eum. Exempl. vetustum habet: *praeparatusque contra eum Caesaris*. BYAER. Editor Basil. male, *paratus*.

Sed pax circa Brundisium. Exempl. vetus habet: *sed pax contra Brundisium*. BYAER. Ego praefero Rhenani correctionem, *circa*. Dio Cass. XLVIII, p. 547: *ὑποβίβηται εὖν ταῦτ' ἐν τοῖς 547*

vigilia, periculo invictus, parendique, sed uni, scientissimus; aliis sane imperandi cupidus, et per omnia extra dilationes positus, consultisque facta coniungens. Hic in Averno ac Lucrino lacu speciosissima classe fabricata, cotidianis exercitationibus militem remigemque ad summam et militaris et maritimae rei perduxit scientiam. Hac classi Caesar, cum prius despondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat, Liviam, auspiciis reip. ominibus, duxisset eam uxorem, Pompeio, Siciliaeque bellum intulit. Sed virum humana ope invictum, graviter eo tempore fortuna concussit. Quippe longe maiorem partem classis circa Veliam, Palinurique promontorium, adorta vis Africi laceravit ac distulit. Ea patrandi bello mora fuit, quod postea dubia et interdum ancipiti fortuna gestum est. Nam et classis eodem loco vexata est tempestate, et ut navali primo proelio apud Mylas ductu Agrippae pugnatum prospere; ita inopinato classis adventu, gravis sub ipsius Caesaris oculis circa Tauromenium accepta clades: neque ab ipso periculum abfuit. Legiones, quae cum Cornificio erant legato Caesaris, expositae in terra, pene a Pompeio

mus in Velleio frequentius. Contrario errore II, 44, *virī viribus pro viribus*.

Parendique, sed uni, scientissimus. Convenit Dio Cass. LIV, p. 759: *ἵσον τε γὰρ τοῖς ἄλλοις ἀριτεῖ κατεκράτει, τοσοῦτον ταύτου ἰδιοντὴς ἤντατο.*

Consultisque facta coniungens. Imitatur, ut solet, notissima illa Sallustiana Catil. 1: *Nam et prius, quam incipias, consulto: et, ubi consulueris, mature factu opus est;* ubi vide Interpretes. Eadem loquendi forma repetitur locis ab Acidalio indicatis, II, 110, 118.

Ilac classi. Vascosanus et Editor Basil. *Hac classe.*

Duxisset eam uxorem. Pronomen *eam* non debebat viros doctos offendere, quod sexcentis locis abundare, post toties repetitas Criticorum admonitiones, nemo nescit. Terent. Eun. V, 4, 6: *virginem, quam amabat, eam confeci sine molestia.* Vide Interpretes ad Liv. XXV, 27.

Inopinato classis adventu. Revoca vocem elapsam: *inopinato classis adversae adventu.* Omissum est *adversae* ob similes fere syllabas in *adventu*. Idem etiam Heinsio in mentem venisse videtur.

oppressae sunt. Sed ancipitis fortuna temporis matura virtute correcta. Explicatis quippe utriusque partis classibus, pene omnibus exutus navibus Pompeius Asiam fuga petivit, iussuque M. Antonii, cuius opem petierat, dum inter ducem et supplicem tumultuatur, et nunc dignitatem retinet, nunc vitam precatur, a Titio iugulatus est. Cui in tantum duravit hoc facinore contractum odium, ut mox ludos in theatro Pompeii faciens, execratione populi, spectaculo, quod praebebat, pelle- retur.

80. Acciverat, gerens contra Pompeium bellum, ex Africa Caesar Lepidum cum XII semiplenis legionibus. Hic vir omnium vanissimus, neque ulla virtute tam longam fortunae indulgentiam meritis, exercitum Pompeii, quia propior fuerat; sequentem non ipsius, sed Caesaris auctoritatem ac fidem, sibi iunxerat: inflatusque amplius xx legionum numero, in id furoris proces- serat, ut inutilis in aliena victoria comes, quam diu

Sed ancipitis fortuna temporis etc. Malim: Sed ancipitis fortuna temporis mature virtute correcta; quamvis val- gatam non damnum ob II, 125: Sed haec omnia veteris imperatoris matura brevi sopit ac sustulit. Locutio fortunam corrigere sumpta est a Sallustio Iug. 94: Sis forte correcta Marci temeritas.

Asiam fuga petivit. Livius Ep. 129: Victus deinde Pompeius in Siciliam profugit. Sed ibi quoque legendum: in Asiam profugit, ut Livius cum aliis scriptoribus, quos Drakenborchius laudat, consentiat.

Dum inter ducem et supplicem tu- multuatur. Exquisite pro, dum pes animi perturbationem inter ducem et supplicem fluctuat, ut Seneca Ep. 4 loquitur, dum incertus est, ducem agat, an supplicem. Tumultus saepe

dicatur de animi aestu. Horatius II, Carm. 16, 10: neque consularis Sum- movet lictor miseros tumultus Mentis. Seneca Pater Contr. IV, p. 289: con- fusum adolescentem subito, et tanto tumultu parum sibi constitisse. Seneca Filius Oedip. 328: Quid fari queam Inter tumultus mentis attonitae vagus? Sil. Ital. X, 373: Quos inter motus animi, vanosque tumultus; ubi vide Drakenborch. Boëthius de Consol. philos. I, p. 952: quoniam plurimus tibi affectuum tumultus incubuit, diver- sumque te dolor, ira, moeror distra- hunt. Eandem animi agitationem sic expressit Sallustius Iug. 25: metu at- que lubidine diversus agitabatur.

Et inutilis alienae victoriae comes. Exempl. vetustum habet: ut inutilis in alienae victoriae comes. Suspicio le- gendum: ut inutilis in aliena victoria

VEL. PATERC. Hist.

A a

cuti sunt; decimoque anno, quam ad in dissimillimam vita sua potentiam pervenerat Lepidus, et a militibus, et a fortuna desertus, pulloque velatus amiculo, inter ultimam confluentium ad Caesarem turbam latens, genibus eius advolutus est. Vita rerumque suarum dominium concessa ei sunt: spoliata, quam tueri non poterat, dignitas.

81. Subita deinde exercitus seditio (qui plerumque contemplatus frequentiam suam, a disciplina desciscit; et quod cogere se putat posse, rogare non sustinet) partim severitate, partim liberalitate discussa principis. Speciosumque per id tempus adiectum supplementum Campanae coloniae. Eius relictī erant publici: pro his

Ad in dissimillimam vita sua potentiam. Alias, *vīne suae*. RHENAN. Alias sic legitur: *quam ad in (diis simillima vita) potentiam pervenerat*. Nunc videat lector, utra lectio rectius legatur. BYRER. Apparet, dubiam fuisse veteris codicis scripturam, quam aliter legerit Rhenanus, aliter Burerius. Iuncta edidit: *ad in dissimillimam vitae suae potentiam*. Melius, abiecto *in*, Vascosanus et Editor Basil. *ad dissimillimam vitae suae potentiam*. Sic. II, 41: *dissimilemque fortunae suae indutus habitum*. Sed ne hoc quidem animum explet. Lege quam proxime ad depravatam scripturae vestigia: *ad indignissimam vita sua potentiam*; id est, ad potentiam, quae eius vitam non decebat. Cicero in Pison. 23: *L. Placcus, vir tua legatione indignissimus*. Iustin. XI, 15: *tum indignam illo fastigio mortem lacrimis prosecutus est*. Sed ipse Velleius II, 91, omnium optime emendationem nostram confirmat: *mortem dignissimam vita sua obiit*.

Inter ultimam — turbam latens. Seneca Thyest. 133: *liceat in media mihi Latere turba*.

Quam tueri non poterat. Exemplum vetustum habet: *quam intueri non poterat*. BYRER. Rhenanus *in*, quod ex praecedenti littera *m* natum est, iure delevit.

Qui plerumque contemplatus frequentiam suam. Hoc loco usi sunt, illam militum consuetudinem illustrantes, Lipsius ad Tacit. Ann. I, 25, et Gronov. Observ. III, 10, p. 119.

Eius relictī erant publici. Editor Basil. vocem *relictī* non intelligens, *relictus* a Velleio scriptum putabat. Lipsius etiam, quanquam sententiam pulchre vidit, tamen in hac voce haesit. At vero Mazochius de Campan. Amphitheatr. p. 39, et Wesselingius Observ. II, 20, recte docuerunt, *relictī* in re agraria dici non assignata, non divisa, quae communi coloniae servirent. In *relictī* viri docti intelligunt *agri*. Quae ellipsis cum durior et sine exemplo sit, malim plene legere: *Agri eius relictī erant publici*. Ac facile ultima vocis *coloniae* syllaba *agri* interciperi potuit. Mazochius l. c. p. 62, pro *publici* mallet *plurimi*. Sed nihil opus

longe uberiores redditus duodecies HS. in Creta insula reddit, et aqua promissa, quae hodieque singulare et salubritatis instar et amoenitatis ornamentum est. Insigne coronae classicae, quo nemo unquam Romano- rum donatus erat, hoc bello Agrippa singulari virtute meruit. Victor deinde Caesar reversus in urbem, contractas emptionibus complures domos per procuratores, quo laxior fieret ipsius, publicis se usibus destinare professus est: templumque Apollinis, et circa porticus facturum promisit, quod ab eo singulari extructum munificentia est.

82. Qua aestate Caesar tam prospere Libium in Sici-

est mutatione: nec ipse multum coniecturae tribuit,

In Creta insula. Nominatim in regione Cnosia, ut tradit Dio Cass. XLIX. p. 579; ubi vide Fabric. Italicis autem populis possessiones non modo in regionibus, quas incolebant, sed etiam in remotissimis datas esse, docet Is. Casaubonus ad Sueton. Aug. 46, quem Interpretes ad h. l. et Mazochius l. c. p. 61, compilarunt.

Et aqua promissa. Iac. Martorellus de Theca Calamar. p. 543, *promissa* ex prima verbi significatione interpretatur procul missa, longius prolata. Sed quis unquam *aquam promittere* hoc sensu dixit? Trahit ille quidem ad hanc potestatem verba inscriptionis apud Gruterum p. 163, 9: *opus pilarum vi maris collapsum, a divo patre suo promissum, restituit.* Sed hoc quam ineptum sit, disputare nihil attinet. Rectius igitur Heinsius, cui illam verbi vim satis notam fuisse, ex eius Notis ad Sil. It. III, 534, intelligitur, hoc loco scribendum censuit: *et aqua permissa.* Gellius VII, 20: *ob aquam a Nolanis sibi non permissam.* Ceterum hanc *aquam Iuliam* Campa-

niae, cave, confundas cum *aqua Iulia* urbis Romae, de qua Frontin. de Aquaeduct. p. 40, et ibi Polenus, ut nonnullos fecisse video.

Quo nemo unquam Romanorum donatus erat. Vide Dukerum ad Liv. Ep. 129. Si certis testimoniis probari posset, quod Oudendorp. ad Sueton. Aug. 25, suspicatur, aliam fuisse coronam navalem vulgarem, aliam classicam Agrippae datam, omnis hac de re pugna inter veteres scriptores esset sublata.

Templumque Apollinis. Editor Basil. sine causa, *Apollini.*

Libium. Alias, *Lepidum.* RHENAN. Rhénanus ambiguitate vocis *alias*, quae coniecturas suas, non veteris codicis lectionem, significare solet, viros doctos induxit, ut nubem pro Iunone, id est, scripturam *Lepidum* pro sincera et e codice ducta amplecterentur. Ego, cum saepe locum conclamatum, nullo emolumento, in omnes partes versassem, tandem vi sententiae et orationis Velleianae indole ad veram sum Velleioque dignam lectionem deductus. Lege: *Qua aestate Caesar tam prospere sepelivit in Sicilia bellum, for-*

lia bene fortuna in Caesare et rep. militavit ad Orientem. Quippe Antonius cum XIII legionibus ingressus Armeniam, ac deinde Mediam, et per eas regiones Parthos petens, habuit regem eorum obvium. Primoque duas legiones, cum omnibus impedimentis tormentisque et Statio legato amisit; mox saepius ipse, cum summo totius exercitus discrimine, ea adiit pericula, quibus servari se posse desperaverat; amissaque non minus quarta parte militum, captivi cuiusdam, sed romani, consilio ac fide servatus. Qui clade Crassiani exercitus captus, cum fortunam, non animum mutasset, accessit nocte ad stationem romanam, praedixitque, ne destinatum iter peterent, sed diverso sylvestrique perven-

tura in Caesare et rep. mutavit ad Orientem. Sepelire bellum est extinguere, finire. II, 75: Bellum adventu Caesaris sepultum atque discussum est. 89: Finita vicesimo anno bella civilia, sepulta externa. 90: Sepultis bellis civilibus. 129: Magni etiam terroris bellum Africa consiliis eius brevi sepultum est. Valer. Max. VI, 9, 5: quo minus virtute civile bellum ingenti motu oriens sepeliret. In Caesare et rep. ponitur pro, in Caesarem et remp., vel erga Caesarem et remp., modo loquendi Velleiano, de quo diximus ad I. 12, p. 28, et II, 46, p. 128. Mox fortuna militat in Caesarem insolens orationis forma est, et vix in poeta ferenda. At fortuna mutavit exquisite dicitur pro fortuna mutata est. Livius XXIX, 3: tantum fortunam mutasse, ut, qui modo ipsi exeratum etc. Mutare passiva significatione Velleius dixit, Sallustium suum imitatus, Iug. 38, ubi vide Cortium. Aliorum exempla plena manu dederunt Iuretus ad Ambros. adversus Simmach. p. 330, et Dukerus ad Liv. II, 52. Ceterum hic locus com-

parandus cum altero II, 97: Dum in hac parte imperii omnia geruntur prosperrime, accepta in Germania clades sub legato M. Lollio.

Cum XIII legionibus. Alii scriptores, cum XVI legionibus. Quem numerum in Velleio reponi vult Freinsheim. ad Flor. IV, 10, 10.

Ingressus Armeniam. Sic cum Editore Basil. scripsimus. Edit. pr. egressus Armeniam.

Servatus. Editor Basil. est servatus. Sed aliis etiam locis est, ubi esse debebat, omissum, ab auctore, nescio, an librariis, e. g. II, 55, 76 etc.

Cum fortunam, non animum mutasset. Exempl. vetustum habet: cum fortuna non animum mutasset. BVRER. Secuti sumus Rhenani correctionem, multo elegantiora veteris codicis scriptura. Eadem forma Sallust. Fragm. p. 999: Mala, secundaeque res, opes, non ingenium, mihi mutabant.

Ne destinatum iter peterent. Proba locutio, iter petere. Cicero pro Plancio 40: iter a Vibone Brundisium terra petere contendit; ubi Ernestus meum

derent. Hoc M. Antonio atque illius legionibus saluti fuit: de quibus tamen totoque exercitu haud minus pars quarta, ut praediximus, militum; calonum, servitiique desiderata tertia est; impedimentorum vix ulla superfuit. Hanc tamen Antonius fugam suam, quia vivus exierat, victoriam vocabat. Qui tertia aestate reversus in Armeniam, regem eius Artavasden, fraude deceptum, catenis, sed, ne quid honori deesset, aureis vinxit. Crescente deinde et amoris in Cleopatram incendio, et vitiorum, quae semper facultatibus licentiaque et assentationibus aluntur, magnitudine, bellum patriae inferre constituit; cum ante, novum se Liberum Patrem appellari iussis-

quaerit: iter terra petere aliquo, qualis forma dicendi? At sic locutus est Ovidius III, ex P. 2, 79: *Quove parum fausta puppe petistis iter?* Livius XLIV, 2: *quod iter petiturus essetignarus;* qui eodem cap. etiam dixit *viam petere*, ubi plura Gronov. et Drakenborch.

Hoc M. Antonio, atque illius legionibus. Editio pr. *Hoc M. Antonio acto, illis legionibus.* Pro acto Editor Basil. scripsit atque, pro illis Vossius illius. Virumque recepimus.

Hunc tamen Antonius fugam suam etc. Ob oculos habuit Sallustium, a Grutero laudatum, Iug. 98: *ipsi duces feroces, quia non fugerent, pro victoribus agere;* ubi vide Wassium.

Novum se Liberum Patrem appellari. Turpem consuetudinem, quae hominibus Deorum nomina tribueret, superbia peperit, Graecorum adulatio confirmavit. Antiquissimum eius rei exemplum est apud Apollodorum I, 7, p. 25: *ὁ μὲν γὰρ Κῆρς τῇ γυναικὶ Διὶ γενέσθαι ἱκέσθαι, τὸν ἑνδρα Δία.* Eadem narrat Eustathius ad Il. I, p. 776. Athenienses, sive per adulationem, sive per iocum, Periclem *Olympium*, Aspasiam *Lu-*

nonem vocarunt. Scholiastes Platonis ineditus ad Menex. p. 413 E. *ὁ δὲ Κρατίδης Ἀσπασίαν καὶ Ἡρακλείδην, τῶας ὅτι καὶ Περικλῆς Ὀλύμπιος προσεγερμένοι.* Ibidem, teste Posidonio apud Athen. V, p. 212 D. Mithridaten *νίου Διόνυσου* nomine ornarunt. Vide Wesseling. ad Diodor. Sic. Excerpt. p. 613. At semetipsos adulandi impudentia superarunt, Demetrium Poliorceten, ut Demochares apud Athen. VI, p. 253 C. narrat, *μὲν δὲ τὸν ἀλγεῖν* dicentes. Haec adulatio a Graecis transiit ad Alexandrinos et Romanos; sed nunquam magis se profudit, quam tempore Imperatorum Romanorum, ut ex multis lapidibus et numis, in quibus imperatores titulo *novi Iovis, Martis, Liberi Patris*, etc. celebrantur, apparet. De Caligula Athenaeus IV, p. 148 D. *οὐ μόνον ὠνεμάζετο νίοι Διόνυσος, ἀλλὰ καὶ τῇν Διόνυσου καὶ ἑνδρῶν ζελὴν προΐει.* Ex quo profecit Eustathius ad Homer. l. c. Lapis apud Gorium Inscript. Florent. T. I, p. 22: *ἀρχιερεὺς Μάρκου Αὐτοκράτορος Σεβαστοῦ, τοῦ νίου Διόνυσου.* Adde Tristanum Comm. Histor. T. I, p. 715, et Murator. Inscript. p. 219, 4; 221, 8; 236, 2. Similiter Imperato-

set, cum redimitus hederis, coronaque velatus aurea,

rum uxores novae Vestae, Iunonis, Cereris, Veneris, Dianae, etc. nomen ferunt. Lapis apud Maffium Mus. Veron. p. 475: *Iunoni Faustinae Augustae sacrum*. Marmor Oxon. n. 46, p. 76: *Ιουλίαν εὐσεβήν, Ερίαν, νίκην Δῆμυρην*. Museum Florent. T. VI, p. 43: *Pro salute Iuliae Augustae, matris Aug. et castrorum, Cereris novae*. Appulei. Met. IV, p. 314: *cum novam me Venerem ore consono nuncuparent*. Vide, praeter Interpretes ad h. l. Fabricium de Col. Traian. p. 250; Cupe- rum ad Marmor. antiq. p. 263; et Gorium Praef. ad Columbar. libert. Liviae, p. 23. Nec tamen reginae novae Dene appellatae sunt exemplo Dea- rum, ut Burmannus putat ad Ovid. Ep. XVI, 332. Nam νίκη Διῶ, quam laudat ex Inscriptione Regillae, non est Proserpina, sed Sabina, Hadriani uxor, ut Spanhem. ad Callim. H. in Cer. 133, demonstravit. Principum autem vanitas sibi maxime in Liliæri Patris nomine placebat, ut, quod bene vidit Plutarchus Demetr. p. 889 F. sese tam terribiles in bello, quam ama- biles in pace significarent. Ceterum Antonii insaniam, praeter Velleium, notarunt Socrates Rhodius apud Athen. IV, p. 148 B; Eustath. ad Homer. l. c. et alii, quos laudat Fabricius ad Dion. Cass. XLVIII, p. 555, et L, p. 607.

Coronaque velatus aurea. Si coro- nam hederaceam gessit, auream quo- modo gerere potuerit, non intelligo. Erunt fortasse, qui verba, *redimitus hederis*, non de corona, sed de *redimiculo* accipiant, quod inter Bacchi ornamenta refertur in lapide apud Gru- ter. p. 67, 2: *T. Vibius Zoticus, Vir Augustalis, Liberum Patrem cum re- dimiculo aurific. et thyrso, et cantharo*

etc. poni iussit. Lucianus Bacchop. 76: *βασίλειος ἱστεινωμένον, μίτρα τὴν χρυσοῦ ἀνκαθιμένον, ἐν πορφυρίδι, καὶ χρυσῇ ἱμβάδι*. Sed hoc si concedam, illud quaero, quis unquam in prosa oratio- ne corona velari pro coronari dixerit? Ne multa; sine ulla dubitatione legen- dum: *crocoataque velatus aurea*. *Croco- tam* Baccho propriam fuisse, multis exemplis intelligitur. Aristophanes Ran. 46: *Ὅρων λισσὴν ἐπὶ κροκωτῇ κει- μένην* ubi Scholiast. *κροκωτός, Διονυσια- κὸν φάρμακον*. Eodem respicit Pollux IV, 117: *ὁ δὲ κροκωτός, ἱμάτιον*. Δούνατος *διὰ τὸ ἐπὶ χρυσοῦ*. Callixenus Rhodius apud Athen. V, p. 198 D. *ἄγαντα Διονύσου διατέγγου*, — *χιτῶνα πορφυροῦν ἔχον δια- τεῖν, καὶ ἐν αὐτοῖς κροκωτὸν διατενῆ*. Cui loco similis est ille Plinii H. N. XXXVI, 5, p. 728: *ex quibus unus Liberum Patrem palla velatum Ve- neris praefert*; ubi *palla est crocata*. Eadem veste utebantur Bacchi comi- tes, bacchantes, et *ἐν περὶ τὸν Διονύσου τεχνίται*, sive histriones. Lucian. l. ci de Sileno: *νάρθηκι περιεσθιμένον, ἐν ὧν τὰ πολλὰ ἱστεινόντα, ἐν κροκωτῇ*. Philo- strat. de Vita Apollon. IV, 21, p. 159, de Atheniensibus Dionysia agi- tantibus: *κροκωτοὶ δὲ ὕμνου, καὶ ἀλυσι- γγία, καὶ χρυσοβαζία τοιαύτη πέθιν*; item saltantes. Duris Samius apud Athen. IV, p. 155 C. *καὶ ἐνδύμενον αὐτὸν κροκωτὸν, καὶ ὑπεδύμενον ξικωνῶνα, δια- τελεῖν δεχούμενον*. Polyaeus V, 3, 3: *κροκωτὸν ἰνδὸς ταμνένον, περιβαλλόμενος ἡλυσιν, ἐκβάριον, ἀρχήσας*, ubi ver- bum *ἐνδύς*, quod e glossa in textum ve- nit, expungendum videtur. Vide Pe- rizon. ad Aelian. V. H. VII, 9, et Spanhem. ad Callim. H. in Apoll. 83. *Crocota et corona* etiam confunduntur in Virgilio Cir. 252, ubi Ios. Scaliger verissime legit: *Quae prius in tenui*

et thyrsum tenens, cothurnisque succinctus, curru, velut Liber Pater, vectus esset Alexandriae.

83. Inter hunc apparatus belli, Plancus non iudicio recta legendi, neque amore reip. aut Caesaris (quippe haec semper impugnabat) sed morbo proditor, cum fuisset humillimus assentator reginae, et infra servos cliens, cum Antonii librarius, cum obscoenissimarum rerum et auctor et minister, cum in omnia et in omnibus venalis, cum ceruleatus et nudus, caputque redimitus arundine, et caudam trahens, genibus innixus,

steterat succinctus crocata, pro vulgata scriptura: *Quae prius in tenui steterat succinta corona*. Hanc lectionem postulat adiunctum *tenui*, quod proprie de *crocata* dicitur, ut paulo ante apud Callixen. *ἡ ποικίλος διαφανής*. Melius quidem *crocata* convenit mulieri in publicum prodeunti, quam in talamo degenti, ut recte monet priscæ eruditionis in Germanis vindex, cuius amicitia gloriamur, C. G. Heynius. Nectamen mirum videri debet, si, quas aliis mulieribus vestis forensis, regis filiae domestica fuit. Scaligeranam correctionem etiam probavit Salmasius ad Tertulian. Pall. p. 329.

Cothurnisque succinctus. Reponere: *cothurnisque subnixus*. Horatius de A. P. 280: *Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno*. Ovidius Amor. III, 1, 31, de tragodia: *pectus innixa cothurnis*. Vbi vide Heinsium. Plinius IX, Ep. 7: *hanc tragoediam appellare soleo, quod quasi cothurnis; illam comoediam, quod quasi socculis, sustinetur*.

Morbo proditor. Imitatur Ciceronem pro Cluent. 65: *mulier iam non morbo, sed scelere furiosa*; ubi Graevius laudare neglexit Gronovium, haec vocis vim luculenter explicantem, ad Senec. de benef. I, 14.

Humillimus assentator reginae. Adiunctum *humillimus*, et quod sequitur, *infra servos cliens*, postulant, ut legatur, *humillimus assentator reginae*. Cicero Verr. II, 11: *Cum ab eo quidam vetus assentator non impetraret*, etc. Tacit. Ann. XI, 21: *sectator quaestoris, cui Africa obtigerat*; ubi vide praestantissimum Ernestum. *Assœdam* alii vocant. Iuvenal. Sat. IX, 48: *Vos humili adseculae, vos indulgētis unquam Cultori?* qui locus emendationem nostram egregie confirmat. Glossae MSS. *Assœla*, *buccellarius*, *saurra*. Glossae editae: *Adsecula*, *capitulus*. In hoc formulatu Plancus iudex lectus est sponsonis, qua Cleopatra Antonium provocavit, solam se centies HS. una coena absumenturam, ut narrat Plinius H. N. IX, 35, et Macrob. Sat. II, 13, p. 370.

In omnia et in omnibus venalis. Editor Basil. et Lipsius, deleto altero *in*, commodè legunt: *in omnia et omnibus venalis*. Heinsius etiam et tolli volebat; quod etsi elegantius abesse fateor, tamen hic teneo ob simillimum locum II, 110: *omnis et in omnibus locis igni ferroque vastata*. Iulianus L. 2, §. 3, D. Iure Codicill. *cum per omnia, et in omnibus, absentis vel quiescentis loco habetur*.

Glaucom saltasset in convivio, refrigeratus, ab Antonio, ob manifestarum rapinarum indicia, transfugit ad Caesarem. Et idem postea clementiam victoris pro sua virtute interpretabatur; dictitans, id probatum a Caesare, cui ille ignoverat. Mox autem hunc avunculum Titius imitatus est. Haud absurde Coponius, vir prae-

Glaucom saltasset. Plancus, ni fallor, saltando effinxit Aeschyli *Γλαῦκον Πόντιον*, de qua tragoedia opportuniore loco dicemus. Ex ea sumta videntur, quae de Glauco narrat Ovidius Met. XIII, 904, seqq. cuius hi versus cum Velleio comparandi: *Hanc ego tum primum viridem ferrugine barbam, Caesariemque meam, quam longa per aequora verro, Ingentesque humeros et caerulea brachia vidi, Cruraque pinnigero curvata novissima pisce.* Velleii loco usus est Ios. Merceras ad Aristae-net. I, Ep. 26.

In convivio refrigeratus, etc. Hic locus aliquid obscuritatis traxit ab editionis pr. interpunctione; *Glaucom saltasset, in convivio refrigeratus ab Antonio, ob manifestarum rapinarum indicia, transfugit ad Caesarem.* Recte Lipsius minorem distinctionem posuit post *in convivio*: quippe Plancus in convivio saltavit. Sed eadem opera interpungere debuerat post *refrigeratus*, ut verba ab Antonio ad transfugit referrentur. *Refrigeratus* interpretor, frigide spectatus, frigide exceptus, ut saltationem suam parum placere sentiret. Atque ita Is. Casaubonus in Sueton. Claud. 41, accepit *refrigeratus a semetipso*. Gesnerus in Quintil. V, 7, p. 211: *aliquo urbane dicto refrigerandus; qui tamen in Thes. L. L. Velleianum refrigeratus minus recte ad frigus amicitiae refert cum Lipsio, explicans: frigide tractatus, ut sentiret, se non amplius gratiosum esse.*

Ob manifestarum rapinarum indicia. Aliam causam, quare Plancus Antonium reliquerit, tradunt Plutarch. Anton. p. 942 E, et Dio Cass. L, p. 605.

Clementiam victoris pro sua virtute interpretabatur. Imitatur Sulpic. Sever. II, 40: quin etiam Synodum Nicaenam pro se interpretantes.

Hunc mox avunculum etc. Exempli vetustum sic habet: *Mox autem hunc, mox avunculum Titius imitatus est etc.* BYZA. Sic non perperam repetitur II, 54, p. 142. Lipaius bene scripsit: *M. Titius*, quod praenomen, similiter a praecedentilitera in interceptum, Bruto restituitur II, 58, p. 147.

Coponius, vir praetorius etc. Exempli vetustum habet: *Coponius vir. E. praetorius etc.* BYZA. Hic locus non sine gravi macula legitur in edit. pr. *Haud absurde Coponius, vir praetorius gravissimus pater, Silii socer.* Quam scripturam Editor Basil. ita mutavit: *Haud absurde Coponius, vir praetorius gravissimus, P. Silii socer.* Praeclare P. Silii pro pater Silii legendum vidit. Idque confirmat Oudendorp. ad Sueton. Aug. 71. Librarii error natus est ex nota P. modo Publius, modo Pater significante. Sed quid in illo E. quod Burerius in veteri codice reperit, latere dicamus? Schegkii coniecit: *vir e praetoris*. At, sic Velleium loqui, non memini. In antiquis lapidibus, tanquam apud Gruterum p. 311, 1, P. E. significat *vir egregius*, vel *excel-*

VEL. PATERC. Hist.

B b

torius, gravissimus pater, Silii socer, cum recens transfuga, multa ac nefanda Plancus absenti Antonio in senatu obiiceret: *Multa, inquit, mehercules fecit Antonius, pridie quam tu illum relinqueres.*

84. Caesare deinde et Messala Corvino Coss. debellatum apud Actium; ubi longe ante quam dimicaretur, exploratissima Iulianarum partium fuit victoria. Vigebat in hac parte miles atque imperator, illâ marcebant omnia. Hinc remiges firmissimi, illinc inopia adfectissimi. Navium haec magnitudo, modicane celeritate, adversa illa species terribilior. Hinc ad Antonium nemo, illinc ad Caesarem cotidie aliqui transfugiebant. Denique in ore atque oculis Antonianae classis per M. Agrippam

lens. Sed neutra vox ob sequentem superlativum huic loco satis apta. Praeterea Velleius, ni fallor, verba hoc ordine collocasset: *Coponius, praetorius, vir gravissimus, etc.* Quid? si legamus: *Haud absurde Coponius, praetorius, vir eminentissimus et gravissimus, P. Silii socer.* Certe voce *eminentissimus* Velleius frequentius utitur, quam scriptorem tam elegantem deceat.

Nefanda. Nescio, quid in mentem venerit Editori Basil. ut huic voci *miranda* substitueret.

Illâ marcebant omnia. Exempl. vetustum habet: *illam arcebant omnia.* Sed perinde est ab *arcebant* detractum, atque praecedenti dictioni est additum: ac, si quis studiosissime id fecerit. Odoratur hic etiam inscitia librariorum non intelligentium ea quae scribebant. BYRE. Vascosanus, *in illâ marcebunt.*

Hinc remiges firmissimi. Sic Lipsius verissime correxit editionis pr. scripturam: *hinc reges firmissimi.*

Modicane celeritate etc. BYRE. Sensus

perspicuus est: sed in verbis aliquid scabri. Edit. pr. *navium haec magnitudo, modicave celeritate.* Pro quo Editor Basil. dedit: *navium hinc magnitudo modica, sed celerior.* Ego, Heinssii prope in omnibus coniecturam secutus, totum locum ita constituo: *navium hac magnitudo modica, nec celeritati adversa: illa species terribilior.* Similis locus II, 49: *Hic omnia speciosa, illic valentia. — illa gloriosa, haec terribiliora duceret. Vascosanus, modica celeritate.*

Specie et terribilior. Forte: *erat terribilior.* RHEMAN. Exempl. vetustum sic habet, ut mihi legendum videatur: *adversa illa species terribilior.* BYRE. Iunta et Vascos. ediderunt: *adversa illa specie terribilior.* Editor Basil. ex *adverso illa specie terribilior.* Vide notam praeced.

Aliqui transfugiebant. Exempl. vetustum habet: *aliquid transfugiebat etc.* BYRE. Praetuli, quod Rhenanus dedit. Litera *d* in aliquid nata est ex sequenti *t*: tum, ut syntaxis constaret, pluralis in singularem mutatus

Leucas expugnata, Patrae captae, Corinthus occupata;
bis ante ultimum discrimen classis hostium superata.
Rex Amyntas meliora et utiliora secutus (nam Deillius,

Corinthus occupata etc. In edit. pr. male interpungitur: *Corinthus occupata bis, ante ultimum discrimen* etc. quod Edit. Basil. bene mutavit. Nam Livius quoque Ep. 132: *pugnas navales numero multitudinis commemorat*; ubi vide Drakenborch.

Amyntas. Hoc nomen Editor Basil. restituit. Edit. pr. *Myntas*. Dehoo Galatiae et Lycaoniae rege quae dici poterant, dixit Noris. ad Cenot. Pis. Diss. II, 10, p. 209. Eius filius Pylaemenes memoratur in marmore apud Chishulm ad Monum. Ancyrae. p. 168.

Nam Deillius, exempli sui tenax, etc. Hunc locum editio pr. monstrore depravatum exhibet: *nam de illius exemplis vitae naxuta Dolabella ad Caesarem*. Pro quo Editor Basil. summa temeritate et contra historiae fidem scripsit: *inde illius exemplo vir audax Dolabella, virque clarissimus* etc. Quam tamen coniecturam, velut praecelaram, arripuit, et pro sua venditavit Vrsinus. Nec feliciora sunt Schlegkii et Acidalii commenta, quae, ut lectorum fastidio occurram, praetereo, aut Vascosani, ex *naxuta* facientis ac *natura*. At vero Lipsius, vir magnus, etiam in arte critica, quicquid Burmannus in Praef. ad Sillog. Epistol. dicat, Lipsius igitur hunc locum divinitus restituit, non literis mutandis, sed male distractis apte coniungendis: *Nam Deillius exempli sui tenax, ut a Dolabella ad Cassium*. Cuiusmodi emendationes, utile est, adolescentibus critices studiosis ad imitandum proponi; quod in Graecis fecit Valchenarius noster Diatrib. in Euripid. cap. XXV. Fundus Lipsianae cor-

rectionis est Seneca Pater Srasor. p. 7: *Bellissimum tamen rem Deillius dixit, quem Messala Corvinus (in libro, puto, de Familiis Romanis) desultorem bellorum civilium vocat, quia ab Dolabella ad Cassium transitorius, salutem sibi pactus est, si Dolabellam occidisset: et a Cassio deinde transivit ad Antonium: novissime ab Antonio transfugit ad Caesarem*. In eo tamen non imiter Lipsium, quod verba *ad Caesarem* velut huc tracta e vicinia delet, aut mutat. Quae tantum abest, ut supervacua aut corrupta sint, ut potius manifestum lacunae indicium praebent. Nam Velleius haud dubie scripserat: *Nam Deillius exempli sui tenax, ut a Dolabella ad Cassium, a Cassio ad Antonium, ita ab Antonio transiit ad Caesarem*. Fateor quidem, verba *ad Caesarem* hoc modo bis in eadem periodo poni. Sed tot verba interiecta facili medentur vel delicatissimo aurium fastidio. *Deillius* autem scripsimus, non *Deillius*. Sic eum vocat Horatius, non minus huius nebulo- nis, quam Planci, quod uterque Augusti gratia florebat, insignis adulator, II, Carm. 3, 4. Sic, praeter Plutarchum et Dionem, Iosephus A. I. XIV, 15, p. 729, ex quo *Deillius* pro *Gellius* Pseudo-Hegesippo I, 30, restituit Gronovius Obs. in Script. Eccles. cap. 34, p. 268. *Deillium* historicum dicit Plutarchus in Antonio p. 943 D. quod Antonii Parthicae expeditionem literis mandarat. Id nos docet unus Strabo XI, p. 794, ex certa Casauboni emendatione: *ὁ δὲ τῷ Αντωνίου φίλος, συγγραφεὺς τὴν ἐπὶ παραθύριον ἐπιστολὴν αὐτοῦ, ἐν ᾗ παρὲν καὶ*

exempli sui tenax, ut a Dolabella ad Caesarem) virque clarissimus, Cn. Domitius, qui solus Antonianarum partium; nunquam reginam nisi nomine salutavit, maximo et praecipiti periculo transmisit ad Caesarem.

85. Advenit deinde maximi discriminis dies, quo Caesar Antoniusque productis classibus, pro salute alter, in ruinam alter terrarum orbis dimicavere. Dextrum navium Iulianarum cornu M. Lurio commissum, laevum Aruntio, Agrippae omne classici certaminis arbitrium. Caesar ei parti destinatus, in quam a fortuna vocaretur, ubique aderat. Classis Antonii regimen Publicolae, So-

αὐτὸς, ἀγνοῦντες ἔχον. Hanc historiam graece, an latine scripserit, tametsi incertum est, a Vossio tamen inter historicos graecos refertur, IV, 15. Pene exciderat, errorem castigare Torrentii ad Horat. l. c. Dellium, desultorem bellorum civilium, a Dellio historico diversum statuenda. Adde Lipsium ad Tacit. Ann. I, 6.

Nazula. Opinor legi debere, *natura.* BVAER.

Nisi nomine salutaris. Sueton. Vesp. 15: qui et reversum se ex Syria solus, privato nomine Vespasianum salutaverat; ubi vide Interpretes.

Transmisit ad Caesarem. Lipsius malebat: *transmisere ad Caesarem*; ut Amyntas etiam comprehendatur. Sed centies duobus pluribusve nominibus singularibus iungitur verbum singulare. Exempla sunt apud Drakenborch. ad Liv. XXXVII, 29.

M. Lurio. Edit. pr. *M. Lario*, quod correxit Vrsinus ad h. l. et de Famil. Ro. p. 161. Discrepat a Velleio in hac re narranda Plutarchus Anton. pag. 946 A.

Aruntio. Edit. pr. *Aruntio*, in quo hoc nomen semper corruptum est, ut M, 77, in *Aruntium*; II, 86, in *ala-*

runt. Hic illud restituit Editor Basil.: *Publicolae, Sosioque.* Editio pr. turpi mendo: *Pulico Laesioque*, quod ab Editore Basil. sublatum. E Velleio emendandus est Plutarchus Anton. p. 945 F. Ἀντώνιος μὲν, τὸ δεξιὸν κίρπος ἔχων καὶ Περικλῆδας Κοῦλος δὲ, τὸ ἐξέναν μὲν ἐν μέσῳ δὲ Μάρκος Οὐράιος θύος, καὶ Μάρκος Ινδῆιος. Pro Κοῦλος scribe *Sosius*. Quod nomen quam varie scribatur a librariis, Oudendorp. ad Sueton. Aug. 17, ostendit. C. Sosius, consul A. V. C. 722, et legatus Antonii, multis rebus gestis nobilitatus, post pugnam Actiacam veniam ab Augusto impetravit, ut narrat Velleius II, 86, et Dio Cass. LI, pag. 633; LVI, p. 836. At idem Dio L, p. 614, Sosium in proelio navali, quod cum Aruntio ante pugnam Actiacam inierat, periisse tradit, hoc nomine reprehensus a Lipsio ad h. l. et Norisio ad Cenot. Pis. Dias. II, 16, p. 284. Sed quis eruditum scriptorem tam repugnantia scripsisse credat? Alii igitur duo Sosios in partibus Antonianis fuisse suspicantur, ut Lipsius ad h. l. Puteanus ad II, 86, et Fabric. ad Dion. l. c. Atqui alterius Sosii ne vestigium quidem in horum temporum

sioque commissum. At in terra locatum exercitum Taurus Caesaris, Antonii regebat Canidius. Vbi initum certamen est, omnia in altera parte fuere, dux, remiges, milites; in altera nihil praeter milites. Prima occupat fugam Cleopatra. Antonius fugientis reginae, quam pugnantis militis sui, comes esse maluit; et imperator, qui in desertores saevire debuerat, desertor exercitus sui factus est. Illis, etiam detracto capite, in longum fortissime pugnandi duravit constantia; et desperata victoria, in mortem dimicabatur. Caesar, quos ferro poterat interimere, verbis mulcere cupiens, clamitansque et ostendens, fugisse Antonium, quaerebat, pro quo, et cum quo pugnarent? At illi, cum diu pro absente dimicassent duce, aegre summissis armis cessere victoriam; citiusque vitam veniamque Caesar promisit, quam illis, ut ea precarentur, persuasum est. Fuitque in confesso, milites optimi imperatoris, imperatorem fugacissimi militis functum officio. Quis dubitet, suo, an Cleopatrae arbitrio victoriam temperaturus fuerit, qui ad eius arbitrium direxit fugam? Idem locatus in terra fecit exercitus, cum se Canidius praecipiti fuga rapuisset ad Antonium.

86. Quid ille dies terrarum orbi praestiterit, ex quo in quem statum pervenerit fortuna publica, quis in hoc

historia reperitur. Nobis igitur culpa in librariorum relegenda videtur, qui in Dione L, p. 614, Σίστιον scripserint, ubi ipse auctor alium legatum Antonianum, cuius nomen ignoramus, et in hac monumentorum penuria semper ignorabimus, memorarat.

Detracto capite. Sic Vascosanus et Editor Basil. emendarunt scripturam edit. pr. *detractato capite.*

Verbis mulcere. Sallustius apud Priscianum IX, p. 871: *Dein lenita iam*

ira, postero die liberalibus verbis permulcti sunt.

Summissis armis. Vide H. Valesium ad Ammian. Marc. XXVI, 7.

Videbit e suo. Alias, *viderit.* RHEIN. Mihi melius placet ut legatur: *ut dubites suone, an Cleopatrae* etc. DURREL. Locus varie tentatus. Repone: *Quis dubitet, suo, an Cleopatrae arbitrio victoriam temperaturus fuerit?* Id simplicissimum est, et proxime accedit ad editionis pr. vestigia: *videbit e suo.*

transcursu tam artati operis exprimere audeat? Victoria vero fuit clementissima; nec quisquam interemptus est: paucissimi, et hi, qui deprecari quidem pro se non sustinerent. Ex qua lenitate ducis colligi potuit, quem aut initio triumviratus sui, aut in campis Philippiis, si sic licuisset, victoriae suae facturum fuerit (modum). At Sosium L. Aruntii, prisca gravitate celeberrimi, fides, mox, diu clementia luctatus suae, Caesar servavit inco-

an Cleopatrae — temperatus fuerat. Itaque recepi.

Nec quisquam interemptus est: paucissimi etc. Editor Basil. scripsit: *nec quisquam interemptus, nisi paucissimi.* Verior est emendatio nostra: *nec quisquam interemptus est, paucissimis exceptis, qui ne deprecari quidem pro se sustinerent.* Heinsius etiam legit: *ne deprecari quidem.* Clementiam suam erga victos cives ipse Augustus praedicat in Monim. Ancyr. p. 172: *victorque omnibus supplicibus civibus peperci.*

Si sic licuisset. Vascosanus sic expungit, me non invito.

Victoriae suae facturum fuerit. Videtur deesse modum. Et hic, ut videtur, multa desunt. RHENAN. Mihi sic legendum videtur; *quem autem initio triumviratus sui, aut in campis Philippiis, si licuisset, victoriae suae facturum fuerit triumphum.* BYRER. Pro Philippiis Editor Basil. dedit Philippiis. Sed vide quae notavimus ad I, 5, p. 10. Mox Rhenanus bene modum supplet. Sallust. Catil. 24: *ubi aetas tantummodo quaestui, neque luxuriae modum fecerat; ubi vide Cortium.* Alioquin etiam finem supplere possis. Sallust. Jug. 31: *utriusque cladis non lex, verum libido eorum finem fecit.* Liv. XLII, 23: *ipsam nullam, praeterquam suae libidinis arbitrio, finem facturum.* Seneca Troad. 786: *Magnus tibi ipse non facit finem dolor.*

At Sosium L. Aruntii, prisca gravitate etc. Monstrum lectionis habet editio pr. *ad solium alarunt, in prisca gravitate celeberrimi fides.* At vulnus tam grave, et ab ipso Lipsio pro desperato habitum, Claudius Puteanus incredibili felicitate sanavit: *At Sosium L. Aruntii, prisca gravitate celeberrimi, fides.* Comparent critices studiosi hanc palmariam emendationem cum illa Lipsiana, quam tantopere laudavimus II, 84, in eaque non magis sagacitatem, quam Puteanus verum invenit, quam modestiam, qua crisin proposuit, mirentur; discant denique hoc exemplo, ne in locis quidem depositis esse desperandum, cum hic etiam fortuna partes suas agat, et saepe, quod alter longa meditatione frustra quaesiverat, alteri offerat non quaerenti. Hunc L. Aruntium, qui A. V. C. 732, consul fuit, viri docti saepe confundunt cum filio, consule A. V. C. 759, ut Lipsius ad Tacit. Ann. I, 12. Sed, quomodo distinguendi sint, praeter Puteanum ad h. l. erudite docet Fr. Brummerus ad Leg. Cinc. cap. 7, p. 84. Arruntius per duplex r ubique scribi vult N. Faber ad Senec. Contr. III, p. 223. Sed promiscue scribi, lapides apud Gruterum et alios ostendunt.

Mox, diu clementia luctatus suae, Caesar. Luctari cum dativo et ablativo saepe struunt poetas. Vide Inter-

lumem. Non praetereatur Asinii Pollionis factum et dictum memorabile. Namque cum se post Brundisinam pacem continuisset in Italia, neque aut vidisset unquam reginam, aut post enervatum amore eius Antonii animum, partibus eius se miscuisset, rogante Caesare, ut secum ad bellum proficisceretur Actiacum; *Mea*, inquit, *in Antonium maiora merita sunt, illius in me beneficiâ notiora: itaque discrimini vestro me subtraham, et ero praeda victoris.*

87. Proximo deinde anno, persecutus reginam Antoniumque Alexandream, ultimam bellis civilibus imposuit manum. Antonius se ipse non segniter interemit; adeo ut multa desidia crimina morte redimeret. At

pretes ad Sil. Ital. IV, 592; XIV, 454. Id si in prosae orationis scriptore durius videatur, scribe cum Lipsio: *cum clementia luctatus sua*; ut II, 63: *Planus diu, quarum esset partium, secum luctatus.* 115, *cum difficultate locorum luctatus.* Cum, quod librarii per c, scribere solent, facile excidere potuit ante vocem ab hac litera incipientem, *clementia*. Sensus est: Caesar diu, quid ageret, dubitavit, hinc clementia ad veniam dandam; illinc ira ad ulciscendum stimulante. Appositus locus Senecae de Clement. II, 1: *quae vox bonitatem tuam cum fortuna tua litigantem in medium adduxit.*

Nam cum se post Brundisinam pacem. Exempl. vetus habet: *Namque cum se post Brundisinam* etc. BYER.

Se immiscuisset. Exempl. vetustum habet: *se miscuisset* etc. BYER.

Discrimini vestro. Recepimus Aci-dalii correctionem. Edit. pr. *discrimine vestro*; quod Burm. frustra defendit ex Virgil. Aen. VI, 465: *teque adspectu ne subtrahere nostro*; ubi *ad-spectus* est dativus antiquus.

Et ero praeda victoris. Hoc velut ex legitima formula dicitur. Livius XXXII, 21: *quid aliud quam praeda victoris erimus?* Valer. Max. V, 6, 7; *cum urbs nostra nihil aliud, quam praeda victoris esse videretur.* Iustin. XLI, 1: *Parthi, veluti vulgus sine nomine, praeda victorum fuere.* Seneca Medea 517: *nos configere inter nos sine; Sit pretium Iason*; ubi hoc Velleii loco usus est Gronovius. Eandem sententiam ita exprimit Lucanus IX, 241: *dominum, quem clades cogit, habebō.*

Proximo anno. Exempl. vetus habet: *Proximo deinde anno* etc. BYR.

Alexandriam. Exempl. vet. habet, *Alexandream.* BYER. Vide Interpretes ad h. l. et quae notavimus ad II, 69, p. 167.

Multa desidia crimina morte redimeret. Elegans locutio, in qua *redimere* est pensare. Vide, praeter Interpretes ad h. l. Gronovium ad Senec. Suasor. p. 47, et Swartzium ad Plin. Paneg. 28.

Cleopatra, frustratis custodibus, inlata aspide, morsu sane eius, expers muliebris metus, spiritum reddidit. Fuitque et fortuna et clementia Caesaris dignum, quod nemo ex his, qui contra eum arma tulerant, ab eo, iussu eius, interemptus. D. Brutum Antonii interemit crudelitas. Sex. Pompeium, ab eo devictum, idem Antonius, cum dignitatis quoque servandae dedisset fidem, etiam spiritu privavit. Brutus et Cassius, ante quam victorum experirentur animum, voluntaria morte obierunt. Antonii Cleopatraeque quis fuisset exitus, narravimus. Canidius timidius decessit, quam professioni eius, qua semper usus erat, congruebat.

88. Ultimus autem ex interfectoribus Caesaris, Par-

Morsu sane eius. Exempl. vetustum habet: inlata aspide in morsu sane eius etc. BYRER. Certa nobis videtur Acidalii ratio, verba ita transponentis: morsu eius, sane expers muliebris metus, spiritum reddidit. II, 88: vir, ubi res vigiliam exigeret, sane exsomnis. 93: iuvenis sane, ut aiunt, ingematurum virtutum. Sanies, quod nonnulli Velleio obtrudunt, poetis usitatum est pro veneno, non item solutae orationis scriptoribus. In ante morsu, volentibus omnibus, qui, quoties ex sequenti n. natum sit, sciant, eiecimus.

Ob eodem victum. Exempl. vet. habet: ab eodem victum. BYRER. Recepi-mus Acidalii correctionem: ab eo de-victum.

Professione eius, qua semper usus erat. Hunc locum non intellexit Wopkens. Misc. Obs. VIII, p. 67. Professio dicitur pro militaris vitae instituto, ut apud Valer. Max. III, 3, 4; pro philosophia, Scribon. Larg. 200; pro medicina, Quintilian. I, 4, pag. 18; pro grammatica, et universe pro quavis arte, quam quis proficitur.

Ultimus autem ex interfectoribus etc. Wesselingius Observ. I, 26, non Cassium Parmensem, sed P. Tullium ultimum ex interfectoribus Caesaris poenam dedisse, disputat. Nec tamen eius rationes apud me tantum ponderis habent, ut id, quod Velleius tradit, in dubium vocandam putem. De huius Cassii rebus gestis videndus Appianus de B. C. V, p. 1072. Eadem, ingenio et poetica facultate clarum, cum Cassio Severe, oratore, qui sub Augusto et Tiberio vixit, temere confundunt Vossius de Poet. Latin. cap. 2, p. 237, et Burmannus ad Quintilian. V, 11, p. 443. Ad ipsam laudem pertinet locus Horatii, Ep. 4, 3: Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat; ubi eruditum scholium est Acronis: Hic aliquot generibus stilum exercuit. Inter quae opera elegiaca et epigrammata eius laudantur. Hic est, qui in partibus Cassii et Bruti tribunus militum militavit, quibus victis Athenas se contulit. Q. Varius ab Augusto missus, ut eum interficeret, studentem reperit, et perempto eo, scripsum cum libris tulit. Unde multi crediderunt

menſis Caſſius morte poenas dedit, ut dederat (primus) Trebonius. Dum ultimam bello Actiaco, Alexandrinoque Caſar imponit manum, M. Lepidus, iuvenis forma quam mente melior, Lepidi eius, qui triumvir fuerat reip. conſtituendae, filius, Iunia Bruti ſore natus, interficiendi, ſimul in urbem revertiſſet, Caſaris conſi-

runt, *Tiſteſten Caſſii Parmenſis* ^{ſcripſit}. *ſcripſerat enim multas tragoedias.* Alius Scholiaſtes MS. in cod. Franequ. teſte cl. Burmanno Sec. Anthol. T. I, p. 98, ad eundem verſum notaverat: *Hic Epicurus fuit et poeta*; ubi ſcribe: *Hic Epicureus fuit* etc. Caſſium enim Parmenſem imperite confundit cum altero Caſaris interfectore, C. Caſſio Longino, quem Epicureum fuiſſe ſci-mus ex Cicerone ad Div. XV, 16, et Plutarcho in Bruto p. 1001 A. Ad Parmenſem quoque cum Maſſono Vit. Horat. p. 156, referam alterum locum Horatii I, Sermon. 10, 60: *amet ſcripſiſſe diuſentes Ante cibum verſus, totidem coenatus: Hetruſci Quale fuit Caſſi rapido ferventium amni In-gonium, capſis quem fama eſt eſſe libriſque Ambuſtum propriis*; ubi eiſdem Acronis ſcholium eſt multum diſſi-mile priori: *Caſſium, malum poetam, rapido amni, qui multa purgamenta ſecum trahit, comparat, qui multos verſus in parvo momento ſcripſerat nullius utilitatis. Ideo poſt eius mor-tem decrevit ſenatus, ut libri cum corpore exurerentur.* Quot verba, tot errores. Nam primum non talis hic com-paratio eſt, qualis in Callimacho H. in Apoll. 108: *Αεωπλες νεκρῶν πύγες ἴσος*, etc. Nec Horatius laudi, quam altero loco Caſſio dedit, quicquam detrabit, ſed tantum fervidi ingenii in verſibus fundendis celeritatem, et inde natam librorum multitudinem reprehendit. Deinde Grammaticus turpi errore huc trahit, quod de Caſ-

sio Severo, oratore, legerat in Suetonio Calig. 16: *Caſſii Severi ſcripta ſe-natusconſultis abolita.* Verumtamen ne illud quidem, quod Acron ſuperiore ſcholio narrat, credibile videtur, poetam Varium (quod hominum ge-nus miſſiſſimum eſſe ſolet) ad alterum poetam, Caſſium Parmenſem, interficiendum ab Augusto miſſum eſſe. Tale negotium tribunis aut centurio-nibus mandari ſolebat. Cum igitur ſub Augusto Varus, a Virgilio cultus, dux copiarum fuerit, ut Servius ad Virgil. Ecl. IX, 35, teſtatur, huic Caſſii trucidandi miniſterium delegatum ſuſpicio, et totam fabulam de Caſſio per Varium interfecto, ex perpetua confuſione nominum *Varus* et *Va-rius* fluxiſſe. Ceterum Plinius H. N. XXXI, 2, laudat Caſſii Parmenſis epistolam ad M. Antonium; aliam ad Augustum Suetonius Aug. 4, quam, miror, a viro doctiſſimo non diverſam ſtatui ab illa ad Antonium, quamvis in hac ipſum Augustum alloqua-tur: *Materni tibi farina* etc.

Ut dederat Trebonius. Exempl. vet. habet: *Tribonius.* Bvxn. Scribendum de Aldi Nepotis, an Puteani, coniec-tura: *ut dederat primus Trebonius*; idque probarunt Voſſius de Poët. Lat. cap. 2, p. 237, et Maſſonus Vita Horat. p. 155. Haec emendatio cum tam certa et perſpicua ſit, ut ſine ſtupore vix dubitari poſſe videatur, vocem *primus* in textum, unde exciderat, quanquam uncis inclaſam, reduxi.

lia inierat. Tunc urbis custodiis praepositus C. Maecenas, equestri, sed splendido genere natus, vir, ubi res vigiliam exigeret, sane exsomnia, providens, atque agendi sciens; simul vero aliquid ex negotio remitti posset, ocio ac mollitiis pene ultra feminam fluens; non minus Agrippa Caesari carus, sed minus honoratus: quippe vixit angusti clavi pene contentus; nec minora consequi potuit, sed non tam concupivit. Hic speculatus est per summam quietem ac dissimulationem praecipitis consilia iuvenis, et mira celeritate, nullaque cum perturbatione aut rerum aut hominum oppresso Lepido, immane novi ac resurrecturi belli civilis restinxit initium.

Equestri, sed splendido genere natus. Optime sic emendarunt Vascosanus et Editor Basil. editionis pr. vitiosam scripturam: *equestris et splendido genere natus*. De equitibus splendidis, qui etiam illustres, speciosi, insignes dicuntur, vide Lipsium ad Tacit. Ann. XI, 4, et Massonum Vita Horat. p. 114.

Agendi sciens. Locutionem habet a Sallust. lug. 85: *locorum sciens*. 97, *scientes belli*. Arusian. Mess. MS.: *Sciens huius rei. Sallustius: sciens horum* (forte *locorum*). Idem Hist. L. II. *bellicae rei sciens*.

Mollitiis pene ultra feminam fluens. Forcellinus Lex. Lat. v. *Ultra*, alios legere dicit: *ultra famam*, h. e. plus quam fama praedicaret, aut homines crederent. Isti correctores qui sint, nescio: a Velleii mente aberrasse, scio. *Fluere mollitia* dixit etiam Cicero Tusc. Disp. II, 21; absolute *delicati ac fluentes* Pacatus Paneg. 14. Vid. Drakenb. ad Liv. VII, 29.

Angusti clavi pene contentus. Editor Basil. scripsit: *angusto clavo pene contentus*. At mihi genitivus a substanti-

vo, quod in pene corruptum latet, pendere videtur. Pugnatur quidem Heinsius ad h. l. et ad Ovid. Met. V, 169; XV, 515, pro constructione adiectivi *contentus cum genitivo*. Sed si quis exempla, quibus nititur, diligenter excusserit, dubia reperiet omnia. Nec aliter iudicat Gesnerus Thes. L. L. Cum Velleio, praeter alios, convenit Porphyrius. ad Horat. I, Carm. 20, 5: *Constat, Maecenatem in equestri dignitate sua voluntate permansisse, cum utique facultas lati clavi pateret*. Eandem rem poetice sic expressit Statius Silv. IV, 5, 42: *Hic parvus, inter pignora curiae, Contentus arto lumine purpurae, Crescis*; ubi vide Marklandum.

Nec minora consequi potuit. Forte leg. *nec maiora consequi non potuit*. RHENAN. Mihi asteriscus et lectio marginalis inducendae videntur, cum bene habeat Velleiana lectio, si quis propius intueatur. BYZAN. *Nec resolvendum in et non: et non minora consequi potuit, quam Agrippa, sed non tam concupivit, quam ille*. Sic etiam Popma et Heinsius ceperunt. Vide Cortium ad Sallust. lug. 1.

Et ille quidem male consultorum poenas exolvit. Aequetur praedictae iam Antistii Servilia Lepidi uxor, quae vivo igni devorato, praematuram mortem immortalis nominis sui pensavit memoria.

89. Caesar autem reversus in Italiam atque urbem, quo occursu, quo favore omnium hominum, aetatum, ordinum exceptus sit; quae magnificentia triumphorum eius, quae fuerit munerum, ne in operis quidem iusti materia, nedum huius tam recisi, digne exprimi potest. Nihil deinde optare a diis homines, nihil dii hominibus praestare possunt; nihil voto concipi, nihil felicitate consum-

Praedictae iam Antistiae etc. Alias, Calpurniae Antisti et Servilia Lepidi uxor. RHEMAN. Recepi Vossii emendationem: praedictae iam Antistii, scilicet uxori. De Servilia vide Perizonium Anim. Hist. cap. 3, p. 135. Porciam Bruti sibi etiam ignis haustu mortem conscivisse, alii scriptores narrant, quos laudat Fabricius ad Dion. Cass. XLVII, p. 526.

Praematuram mortem etc. Exemplum vetustum sic habet, ut potius legendum existimem: praematura morte immortalem nominis sui pensavit memoriam. BYRER.

Quo occursu. Hoc de necessaria et certa Lipsii correctione recepimus. Edit. pr. Caesar autem reversus in Italiam atque urbem occursus, quo favore etc. Vascosanus quo concursu. Mox idem aetatum pro aetatum.

Nedum in operis siquidem iusti materia. Alias, vix in operis et quidem. RHEMAN. Lectioni Velleianae nihil deesse videtur, si bene perpendas. BYRER. Editor Basil. optime hunc locum restituit: ne in operis quidem iusti materia. Edit. pr. nedum in operis siquidem iusti materia; ubi nedum inculcatum est ex sequentibus, si natum

ex ultima syllaba vocis operis. II, 103: Laetitia illius diei — vix in illo iusto opere abunde persequi poterimus, nedum hic implere.

Huius tam recisi. Praecisum opus Sulpic. Sever. I, 10, 19; II, 27, dixit Velleii imitatione. Plinius I, Ep. 20: quae latius dixerit, postea recisa ac purgata in unum librum coarctasse.

Nihil deinde optare a diis. Scribendum: Nihil denique optare etc. II, 113: tanto denique exercitu. Particulae elegantiam illustrarunt Interpretes ad Flor. I, 16, 3. Ipsa loquendi forma similis illi Ciceronis pro Leg. Manil. 16: qui a diis immortalibus tot et tantas res tacitus auderet optare, quot et quantas dii immortales ad Cn. Pompeium detulerunt. Liv. XXXV, 31: Nihil quemquam ab diis immortalibus precari posse, quod non Magnetes ab illis haberent.

Felicitate consummari. Ferrarius ad Cicer. Phil. XI, 7, haec observat: « Verbum consummare neque superior, quod sciam, neque Ciceronis aetas usurpavit: quod inferior aetas postea trivit. » Recte hoc verbum Ciceronis esse negat; sed errat, inferiori aetati tribuens, quod est aureae. Li-

mari, quod non Augustus, post reditum in urbem, reip. populoque rom. terrarumque orbi repraesentaverit. Finita vicesimo anno bella civilia, sepulta externa, revocata pax, sopitus ubique armorum furor; restituta vis legibus, iudiciis auctoritas, senatui maiestas; imperium magistratuum ad pristinum redactum modum; tantummodo octo praetoribus allecti duo; prisca illa et antiqua reip. forma revocata. Rediit cultus agris, sacris honos, securitas hominibus, certa cuique rerum suarum possessio; leges emendatae utiliter, latae salubriter; senatus sine asperitate, nec sine severitate lectus. Principes viri, triumphisque et amplissimis honoribus functi, hortatu principis, ad ornandam urbem inlecti sunt. Consulatus tantummodo usque ad undecimum, quem continuaret Caesar, cum saepe obnitens repugnasset, impetrare potuit. Nam dictaturam, quam pertinaciter ei deferebat populus, tam constanter repulit. Bella sub

vius XXIX, 23: *Ad eam rem consummandam profectus Hasdrubal; ubi Drakenborchii quoque inapis est dubitatio.* Ovid. Trist. V, 5, 24: *Consummetque annos, sed diuturna, suos.* Manil. IV, 159: *numerusque modisque Consummant orbem.* Vitruvius I, 1: *Per arithmeticon sumtus aedificiorum consummantur.* Vide Vossium de Vitiis serm. VII, p. 356, et Burmann. Secund. ad Anthol. Lat. T. II, p. 258.

Allecti duo. Vide Lipsium, quem viri docti ad h. l. laudarunt, ad Tacit. Ann. I, 14, Excursu D.

Rediit cultus agris. Comparandus hic locus cum Horatio IV, Carm. 15: *tua, Caesar, aetas Fruges et agris retulit uberes, etc.*

Revocata. Malim cum Acidalio *renovata*, praesertim cum in hoc loco

orationis variandae studium appareat. Perpetuam horum verborum permutationem esse, nemo nescit.

Consulatus tantummodo etc. Sensus satis perspicuus est, sed verba impedita. Editor Basil. scripsit: *Consulatus tantummodo usque ad undecimum ut continuaret Caesar, cum saepe obnitens repugnasset, impetrari potuit.* Quae correctio non temere repudianda videtur. Certe congruit historiae. Sueton. Aug. 26: *consulatus (a tertio) usque ad undecimum continuavit.* Burmannus in *consulatus*, nullo exemplo, cepit vel gessit intelligens, non animadvertit, se Velleium in gravis erroris societatem trahere. Neque enim Augustus tantum consulatus gessit usque ad undecimum, sed post hunc etiam bis consul fuit, atque adeo consulatus gessit tredecim. Vide Oudendorp. ad Sueton. l. c.

Imperatore gesta, pacatusque victoriis terrarum orbis, et tot extra Italiam, domique opera, omne aevi sui spacium impensurum in id solum opus scriptorem fatigent. Nos memores professionis, universam imaginem principatus eius oculis animisque subiecimus.

90. Sepultis, ut praediximus, bellis civilibus, coalescentibusque reip. membris, et coram aliero, quae tam longa armorum series laceraverat, Dalmatia xx. et cc (annos) rebellis, ad certam confessionem pacata est imperii; Alpes feris incultisque nationibus celebres perdomitae; Hispaniae, nunc ipsius praesentia, nunc Agrippae, quem usque in tertium consulatum, et mox collegium tribunitiae potestatis, amicitia principis evexerat, multo varioque Marte pacatae. In quas provincias cum initio, Scipione et Sempronio Longo coss. primo anno secundi Punici, abhinc annos ccl, romani exercitus missi

Pacatusque victoriis terrarum orbis. Eleganter coniiicit Lipsius: *peragratuque victoriis terrarum orbis.* Liv. XXXV, 12: *peragratuque orbis terrarum victoriis eius gentis.* Curt. III, 5: *terras, quas victoriis peragrassent.* Flor. II, 1: *orbem terrarum bellis victoriisque peragravit;* ubi vide Dukerum. Nihil tamen mutare, melius est. *Pacare* romanis scriptoribus est domare, sub imperium romanum redigere. Cur igitur minus dicere liceat *pacare victoriis*, quam *domare victoriis*, ut dixit Cicero pro Sext. 31?

Fatigent. Hoc recepinus de Acidalii correctione. Edit. pr. *fatigant.*

Et coram aliero. Mihi legendum videtur: *et coram altero*, ut subaudiatur *R. P. membro.* BYER. Huius loci vulnus Editorem Basil. aliosque ad eam desperationem adegit, ut, cum nullam medicinam reperissent, illud crudeliter exsecarent, textuque elicerent.

Nos, etsi nihil hic praestare possumus, tamen corruptam lectionem, ut aliis verae quaerendae occasio praebeatur, in pristinam sedem reduximus. Videant acutiores, an Velleio corrigendo prodesse possit, qui illum ob oculos habuisse videtur, *Pacatus* Paneg. 36: *Iunguntur socia agmina, et sub uno capite divisa reipublicae membra coalescant;* ubi *divisa* respondet Velleiano *laceraverat.*

XX et CC. Lipsius bene addit *annos.*

Feris multisque nationibus. Nihil verius Heinsiana emendatione: *feris incultisque nationibus.* Eam igitur recepi pro edit. pr. scriptura: *feris multisque nationibus.*

Ipsius praesentia. Commodius est, *ipsius praesentis*, ut Burmannus malebat.

Secundi Punici. Heinsius scribit: *secundi belli Punici.* Recte. Neque enim

essent, duce Cn. Scipione, Africani patruo, per annos cc in his multo mutuoque ita certatum est sanguine, ut amissis P. R. imperatoribus, exercitibusque, saepe contumelia etiam, nonnunquam periculum romano inferretur imperio. Illae enim provinciae Scipiones consumpserunt: illae contumelioso xx annorum bello sub duce Viriatho maiores nostros exercuerunt; illae terrore Numantini belli populum R. concusserunt. In illis turpe Q. Pompeii foedus, turpiusque Mancini, senatus cum ignominia dediti imperatoris rescidit: illa tot consulares, illa tot praetorios absumpsit duces, patrumque aetate, in tantum Sertorium armis extulit, ut per quinquennium diiudicari non potuerit, Hispanis, Romanisque in armis plus esset roboris, et uter populus alteri pariturus foret. Has igitur provincias tam diffusas, tam frequentes, tam feras, ad eam pacem, abhinc annos ferme L, perduxit Caesar Augustus, ut, quae maximis bellis nunquam vacaverant, eae sub C. Antistio, ac deinde P. Silio legato, caeterisque, postea etiam latrociniis vacarent.

ullum talis ellipsis exemplum reperitur.

Multo mutuoque — sanguine. Eleganter. Pro eo Liv. II, 64: *pugnatum utrimque plurimo sanguine.* Iustin. XXII, 7: *magno utriusque exercitus sanguine.*

Amisissis P. R. imperatoribus. Merito ab omnibus recepta est haec Editoris Basil. emendatio. Editio pr. *amissis praetor imperatoribus.* Eundem errorem vidimus II, 61.

Saepe contumelia etiam, nonnunquam periculum. Aldus Nepos sic interpunxit: *saepe contumelia, etiam nonnunquam periculum.* Editor. Basil. etiam frigere sentiens, sic traiecit: *saepe contumelia, nonnunquam etiam periculum.* Mihi ex ultimis syllabis

vocis *contumelia* natum, atque adeo delendum videtur.

Illae tot praetorios. Vascosanus male delet *illa.*

Non potuerit. Exempl. vet. habet: *non poterit.* BVAER.

Hispanis, Romanisque in armis etc. Vascosanus, sede, quam particula *ne* occupat, offensus, haec ita mutavit: *Hispanisque, an Romanis.* Sed facile refellitur et Velleii et aliorum exemplis. II, 40: *gloriae, laborisque maioris, incertum est.* Nepos Dat. 9: *verum, falsumne esset relatum.* Liv. I, 46 *filius, neposne fuerit;* ubi vide Drakenb.

C. Antistio. Edit. pr. C. *Antistio.* Verum nomen Editor Basil. reposuit

91. Dum pacatur Occidens, ab Oriente ac rege Parthorum signa romana, quae Crasso oppresso Orodēs, quae Antonio pulso filius eius Phrahaes cepērant, Augusto remissa sunt. Quod cognomen illi viro, Planci sententia, consensus universi senatus populique Ro. indidit. Erant tamen, qui hunc felicissimum statum odissent. Quippe L. Murena, et Fannius Cepio, diversis moribus (nam Murena sine hoc facinore potuit videri bonus, Cepio et hoc ante erat pessimus) cum inissent occidendi Caesaris consilia, oppressi auctoritate publica, quod vi facere voluerant, iure passi sunt. Neque multo post Rufus Egnatius, per omnia gladiatori, quam senatori propior, collecto in aedilitate favore populi, quem extinguendis privata familia incendiis in dies auxerat, in tantum quidem, ut ei praeturam continuaret; mox etiam consulatum petere ausus, cum esset omni flagitiorum scelerumque

Res certa ex Flor. IV, 12, 51, et Dione Cass. LIII, p. 720.

Crasso oppresso. Sic Editor Basil. optime correxit lectionem edit. pr. *Crasso presso.* Eodem modo praecedens o sequens elisit in Marmor. Salonitan. pr. 31: *Seio Dalmatae, homini bono, qui incendio pressus est, Aurelia Victorina uxor;* ubi *oppressus* bene legit Cl. Zacharias.

Quod cognomen illi viro, Planci sententia etc. Nescio, an damnandum sit illi viro pro simplici illi. Cicero ad Div. I, 9: *quae mihi videbatur, contentionem cum illis viris nolle fieri.* Tamen animus magis inclinatur, ut legam: *quod cognomen illi vere, Planci sententia, consensus etc. Planci sententia* in ablativo capiendum. Censorin. de D. N. 21: *Imperator Caesar, D. F. sententia L. Munatii Planci, a senatu ceterisque civibus, Augustus appellatus est.*

Et hoc ante erat pessimus. Editor Basil. praepositione traiecit, dedit: *et ante hoc erat pessimus.* Quod ita secuti sunt reliqui editores, ut scripturae, quae in edit. pr. est, vix mentionem fecerint. At Latini saepe praepositiones casui suo postponunt. Sallust. Ing. 101, *quos adversum.* Cicero de N. D. II, 4: *quos ad;* ad Att. X, 4: *quos propter;* pro Muren. 4: *quem contra;* pro Leg. Manil. 16: *quo de.* Nepos Epam. *Diomedonte coram.* Tacit. Ann. IV, 5: *Rhenum iuxta.* XIII, 47: *urbem extra.* Eundem etiam locum *ante*, de qua dicere coepimus, interdum tenet. Nepos Chabr. 3: *quam ante.* Plin. H. N. XXXV, 10: *omnia ante;* ubi vide Gronovium. Aliae tamen aliis frequentius casui suo postponuntur, v. c. *coram* saepissime, de qua vide Oudendorp. ad Sueton. Aug. 69: *tenus fere semper.* Cum esset omni flagitiorum etc. De

conscientia mersus; nec melior illi res familiaris, quam mens foret; adgregatis simillimis sibi, interimere Caesarem statuit, ut, quo salvo salvus esse non poterat, eo sublato moreretur. Quippe ita se mores habent, ut publica quisque ruina malit occidere, quam sua proteri, et idem passurus minus conspici. Neque hic prioribus in occultando felicius fuit: abditusque car-

hoc loco rixantes Burmannus et Wopkensius, P. Syri dictum plane confirmant: *Nimum altercando veritas amittitur*. Legendum: *cum esset omnium flagitiorum scelerumque sentina emersus*. Velleius imitatur Cicero-
pem in Vat. 7: *unus tu, emersus e coeno, omnium facile omnibus rebus infimus*. pro Sext. 9: *hominem emersum subito ex diuturnis tenebris lustrorum ac stuprorum*. In Pison. 12: *At ne tum quidem emersisti, lutulente Caesoni-ne, ex miserrimis naturae tuas sordibus*. Pulchre Donatus monet ad Terent. Eun. III, 5, 7, *emergere proprie dici, qui ex lustris atque inhonestis locis prodeunt*. Vt hic *scelerum sentina*, sic *scelerum colluvio* apud Cicero-
nem pro Sext. 7: *At ille nefarius, ex omnium scelerum colluvione natus*. Heinsius, cui reliquorum emendatio minus successit, tamen vocem *sentina* restituendam esse, quasi per nebulam vidit.

Ita se mores habent, publica etc. Mihi ante *publica* deesse videtur ut. Bv-
RER. Vt recepit Editor Basil. quod imi-
tatus sum ob locum similem II, 118: *Quippe ita se res habet, ut plerumque etc.* Cicero de Orat. III, 23: *Res quidem se mea sententia sic habet, ut nisi quod quisque cito potuerit, etc.* Si quis tamen ut addere velit, legat mavult pro *multis*, ut verba *ita se mores habent* absolute ponantur. Cicero de Orat. II, 6: *Sic enim se res habet: quemadmo-*

dum volucres videmus, etc. ubi vido Cl. Ernestum.

Publica quisque ruina malit occidere etc. Trita sententia, sed Velleio acumine expolita. Cicero pro Sext. 46: *qui communi incendio malint, quam suo, deflagrare*. Catil. IV, 7: *qui cum sibi viderent esse pereundum, cum omnibus potius, quam soli perire voluerunt; quae totidem verbis sunt apud Liv. II, 24. Nec aliam vim habet Catilinae dictum: incendium meum ruina restinguam; de quo vide Florum IV, 1, 7, et ibi Interpretes. Seneca Pater Contr. III, 21, p. 272: tunc tamen se latium fuisset, cum multis pati; et IV, 29, p. 337: naturali quodam deploratae mentis affectu morientibus gratissimum est, commori. Seneca Filius Troad. 1014: Semper, ah, semper dolor est malignus: Gaudet in multis sua fata mitti, Sequae non solum plausisse poenae. Ferre, quam sortem patiuntur omnes, Nemo recusat. Ex hac cupiditate malorum socios habendi natae sunt formulae in monumentis sepulchralibus, *videtur, eduxit, nemo immortalis*, apud Ednard. Corsinum de Not. Graecor. p. 59: *hic omnes exitus unus habet*, Anthol. Lat. T. II, p. 96: *dolor talis non nunc tibi contingit uni*, apud Murator. p. 1551, 4. Ceterum Velleius eleganter et proprie dixit *ruina proteri*. Cicero de Orat. II, 86: *neque possent ruina obritos interoscere*; unde corrigendus Sulpic. Severi.*

ceri, cum consciis facinoris, mortem dignissimam vita sua obiit.

92. Praeclarum excellentis viri factum C. Sentii Saturnini, circa ea tempora consulis, ne fraudetur memoria. Aberat in ordinandis Asiae Orientisque rebus Caesar, circumferens terrarum orbi praesentia sua pacis suae bona. Tum Sentius forte et solus, et absente Caesare, Cos. cum alia, prisca severitate summaque constantia, vetere consulum more (ac severitate) gessisset, protraxisset publicanorum fraudes, punisset avaritiam, regessisset in aerarium pecunias publicas, tum in comitiis habendis praecipuum egit consulem. Nam et quaesturam petentes, quos indignos iudicavit, profiteri vetuit; et, cum, id facturos se, perseverarent, consularem, si in campum descendissent, vindictam minatus est. Et Egnatium, florentem favore publico, sperantemque, ut praeturam aedilitati, ita consulatum praeturae se iuncturum, profiteri vetuit, et cum id non obtinuisset, iuravit, etiamsi factus esset Cos. suffragiis populi, tamen se eum non renunciaturum. Quod ego factum cui-libet veterum consulum gloriae comparandum reor, nisi quod naturaliter audita visis laudamus libentius,

I, 29: turbaque omnis ruina domus obruta. Lege, obtrita.

Praesentia sua pacis suae bona. Miror, istud sua suae virorum doctorum aures non offendisse. Lege: *praesentia pacis suae bona.* *Praesentia* non substantivum est, sed adiectivum. *Bona praesentia* sunt certa, magna, parata. Quae vocis notio centies explicata est a viris eruditis. Cicero ad Div. I, 9: *Qui tibi ex me fructus debentur, eos uberiores et praesentiores praesens capere potuisses.*

Cum alia, prisca severitate etc. Legendum: *cum alia, prisca severitate summaque constantia, veterum consulum more gessisset. Veterum* confirmat, quod mox sequitur: *cui-libet veterum consulum gloriae comparandum.* Verba *ac severitate* temere repetita sunt ex praecedentibus, *prisca severitate.* Itaque nunc circumscripsi. Constructio coniunctionum *cum, tum,* quae Burmanno Misc. Obs. VIII, p. 394, displicebat, satis vindicata est ad II, 68.

VEL. PATERC. *Hist.*

D d

et praesentia invidia, praeterita veneratione prosequimur; et his nos obrui, illis instrui credimus.

93. Ante triennium fere quam Egnatianum scelus erumperet, circa Murenæ Cepionisque coniurationis tempus, abhinc annos L, M. Marcellus, sororis Augusti Octaviae filius, quem homines ita, si quid accidisset Caesari, successorem potentiae eius arbitrabantur futurum, ut tamen id per M. Agrippam securo ei posse contingere non existimarent; magnificentissimo munere aeditatis edito decessit, admodum iuvenis, sane, ut aiunt, ingenuarum virtutum, laetusque animi et ingenii, fortunaeque, in quam alebatur, capax. Post cuius obitum Agrippa, qui sub specie ministeriorum principalium profectus in Asiam, ut fama loquitur, ob tacitas cum Marcello offensiones, praesenti se subdlexerat tempori; reversus inde filiam Caesaris Iuliam, quam in matrimonio Marcellus habuerat, duxit uxore

Praesentia invidia, praeterita etc. Hanc sententiam Velleius cum sexcentis communem habet: at acutam, quam addit, rationis explicationem cum nemine, quod sciam. Semina tamen sententiae sunt apud Thucyd. II, p. 118, eiusque imitatore, Sallust. Catil. 2.

Securos ei. Alias, *secure*, vel *securus*. RHENAN. Bene Editor Basil. pro *securus ei*, quod edit. pr. habet, *seculo* ei scripsit. Idque recepi.

Sane ingenuarum, ut aiunt, virtutum. Exempl. vetustum sic habet: *sane, ut aiunt, ingenuarum virtutum* etc. BYRÆ. *Vt aiunt* est formula frigide et non ex animo laudantis, ut apud Terent. Andr. I, 2, 21; ubi vide Donat. Nimirum oportebat Velleium ita Marcelli laudes temperare, ne in Tiberii offensionem incurreret.

Laetusque animi et ingenii. Non ali-

ter de Marcello Seneca Cons. ad Marc. 2: *adolecentem animo alacrem, ingenio potentem*. Hellenismum *laetus animi* R. Bentleius reddidit Horatio III, Carm. 16, 25: *Laetus in praesens animi, quod ultra est Oderis curare*: et Oudendorp. Appuleio Met. V, p. 330: *Iamque laetior animi* etc. ut Tacitus Ann. II, 26: *Reductus inde in hiberna miles, laetus animi*.

Fortunae, in quam alebatur, capax. Tacitus Hist. II, 1: *Augebat famam ipsius Tili ingenium, quantacumque fortunae capax*.

Vt fama loquitur. Astute Velleius sibi cavet hanc formulam, ne aulae arcana curiosius speculatus videretur. In simili re II, 102, dicit: *fama divulgavit*; ubi vide Lipsium. Ex talibus etiam iudicari potest, ornam. sententiandi et scribendi libertatem sub Tiberio periisse.

rem, foeminam neque sibi, neque reip. felicitis uteri.

94. Hoc tractu temporum, Ti. Claudius Nero, quo trimo, ut praediximus, Livia Drusi Claudiani filia, despondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat, Caesari nupserat, innutritus coelestium praeceptorum disciplinis, iuvenis genere, forma, celsitudine corporis, optimis studiis, maximoque ingenio instructissimus, qui protinus, quantus est, sperari potuerat, visuque praetulerat principem; quaestor undevicesimum annum agens, capessere coepit remp. maximamque difficultatem annonae, ac rei frumentariae

Ti. Claudius Nero. Edit. pr. *Titus Claudius Nero.* quod Editor Basil. correxit.

Quo primo. male Editor Basil. scripsit: *quo prius nato.* Recte Aldus Nepos ex scriptura edit. pr. *quo primo*, una litera mutata, fecit, *quo trimo*; quod edi iussimus.

Respondente Nerone. Exemplar vet. videtur habere: *respondente ei Nerone.* BYER. Editor Basil. correxit: *despondente Nerone*; ut est II, 19: *Hac classi Caesar, cum prius, despondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat, Liviam auspicatis reip. ominibus, duxisset eam uxorem, Pompeio* etc. Ex quo loco hic inculcata puto verba: *despondente ei Nerone, cui ante nupta fuerat.* Forte etiam verba, *Drusi Claudiani filia*, huc migrarunt ex II, 75. Quae omnia quidam parvo intervallo repetere attinebat, praesertim ipso Velleio nos ad ea, quae supra dixerat, remittente?

Visusque praetulerit principem. Viri doctissimi, Vrsinus ad h. l. Schefferus Misc. Obs. IX, p. 173, et Marklandus ad Stat. Silv. IV, 2, 54, certatim corrigunt: *visusque praetulerat principem*;

probatque Heinsius ad II, 116. Nec nos ita edere dubitavimus, pro editionis pr. lectione: *visusque praetulerit principem.* *Visus* saepe est species. Cicero de N. D. I, 5: *quia visum haberent quemdam insigne et illustrem*; ubi vide Davisium. Plinius H. N. XIII, 12: *charta indecoro visu pertranslucida.* XXII, 6: *visuque ipso antinos invitaverat.* Statius Theb. IX, 880: *Aegraque per trepidos expirat gratia visus.* Sed hic *visus*, bene memento Marklando, sumitur pro toto corporis habitu et specie, ut saepe *facies* et *forma.* Apposite ad hunc locum Livius VIII, 9: *Conspectus ab utraque acie aliquanto augustior humano visu.* Eadem loquendi forma Martialis, a Burm. laudatus, V, 61, dixit: *Procuratorem vultu qui praeferat ipso.* Ceterum assentior Vrsino, Velleium respexisse arbitranti ad locum Euripidis, a multis expressum, in Stobaeo Grotii p. 269: ἰδοῦμαι δ' αὐτῶν ὄψον' ἄλλ' ἐν' ἀλλήλων, Πρωτον μὲν ὄψος ἀξίους τυραννίδος. Πλείους γὰρ ἀπερὶ τοῦδ' ἐκείρου ἐν βίῳ, Τῶν ἀξίους τῶν καλῶν τ' ἰσχυρῶν. Adde Muretum Var. Lect. III, 2. *Capescere.* Tu scribe, *capessere.* BYER.

inopiam, ita Ostiae atque in urbe mandato vitrici moderatus est, ut per id, quod agebat, quantus evasurus esset, eluceret. Nec multo post missus ab eodem vitrico cum exercitu ad visendas ordinandasque, quae sub Oriente sunt, provincias, praecipuis omnium virtutum experimentis in eo tractu editis, cum legionibus ingressus Armeniam, redacta ea in potestatem P. R., regnum eius Artavasdi dedit. Quin rex quoque Parthorum tanti nominis fama territus, liberos suos ad Caesarem misit obsides.

95. Reversum inde Neronem Caesar haud medicis belli mole experiri statuit, adiutore operis dato

Ostia eratque. Alias, Ostiae atque.
RHEX. Vascosan. pessime dedit *Hostiae*.

Vitrici. Edit. pr. *vitrici*, ut mox *vitrico* pro *vitrico*. Prius correxit Aldus Nepos, posterius Editor Basil.

In eo tractu. Sic Editor Basil. scripsit pro *in eo tractatu*, quod est in edit. pr.

Artavasdi. Exempl. vetustum habet, *Artauzdi*. BYÆR. Atqui *Tigrani*, non *Artavasdi*, Armeniae regnum a Tiberio datum esse, uno ore tradunt non modo reliqui historici, quos interpretes ud h. l. et Noris. ad Ceno^t. Pis. Diss. II, 9, p. 185, 16, p. 293, laudant, sed ipse etiam Augustus in Monim. Ancy. p. 176; ubi vide Chishulhum. Nec Velleius rem tam claram et testutam ignorare potuit. Relinquitur ergo, ut cum Lipsio ad h. l. et Oudendorpio ad Sueton. Tiber. 9, lacunam in hoc loco esse statuamus. Lipsius non male supplet: *regnum eius Artavasdi ereptum Tigrani dedit*. Multum a Velleio, aliisque in hac re narranda discrepat Horatius I, Ep. 12, 25: *Ne tamen ignores, quo sit romana loco res; Cantaber Agrippae, Claudii vir-*

tute Neronis Armenius cecidit: in imperiumque Phraates Caesaris accepit, genibus minor. Bentleius quidem ad I, Ep. 18, 56, ut potam cum historicis in concordiam redigat, pro *Phraates* reponit *Tigranes*. Sed sat Horatium ita scripsisse. Quid illis facies, *Armenius cecidit*? quae non minus repugnant historiae, Armenium sive Artavaeden, non Tiberii virtute, sed propinquorum fraude, cecidisse docenti. Teneamus igitur hoc, Horatium, adulatorum more, popularem potius rumorem, ex quo plus laudis ad Augustum et Tiberium, quam certam exploratamque rem, ex qua minus perveniret, sequi maluisse.

Cuius rex quoque Parthorum etc. Lege: *Quin rex quoque Parthorum etc.* *Quin etiam, quin quoque* Velleio frequens esse, ad I, 1, p. 3, ostendimus. In tanta rei evidentia putavi mihi licere, quia pro *cuius* in textam recipere, exemplo superiorum Editorum, qui I, 9, p. 19, pro *Quibus Rhodii quoque prioniores regis partibus*, sine ulla dubitatione ediiusserunt: *Quin Rhodii quoque etc.*

Bolli mole experiri. Dedimus cer-

fratre ipsius Druso Claudio, quem intra Caesaris penates enixa erat Livia. Quippe uterque, divisus partibus, Rhaetos Vindelicosque adgressi, multis urbium et castellorum oppugnationibus, nec non directa quoque acie feliciter functi, gentes locis tutissimas, aditu difficillimas, numero frequentes, feritate truces, maiore cum periculo, quam damno romani exercitus, plurimo cum earum sanguine, perdomuerunt. Ante quae tempora censura Planci et Pauli acta inter discordiam, neque ipsis honori, neque reipub. usui fuit: cum alteri vis censoris, alteri vita deesset: Pau-

tam Heinsii emendationem pro scriptura edit. pr. *belli molem experiri*.

Divisus partibus. Ex his verbis Bentleius ad Horat. IV, Carm. 4, 17, colligit, Tiberium Rhaetos, Drusum Vindelicos aggressum esse. Rectius Drakenborchius ad Liv. Ep. 136, Tiberium et Drusum utramque gentem divisus copiis, diversisque locis, invasisse.

Nec non. His particulis qui meliore aetate pro et in soluta oratione usi sint, non reperio, praeter Varronem de R. R. I, 13, 35, et Trogum IV, 1, VI, 3.

Gentes locis tutissimas etc. II, 106: *inventus, infinita numero, immensa corporibus, situ locorum tutissima.* Similis locus Ciceronis pro Marcell. 3: *Domuisti gentes immanitate barbaras, multitudine innumerabiles, locis infinitas, omni copiarum genere abundantes.* De locutione, *tutus loco*, vide Gronovium ad Liv. XXIII, 26.

Neque ipsis honori. Sic Editor Basil. Edit. pr. *neque ipsi honori*.

Neque reipub. usui fuit. Fuit cum Editore Basil. scripsimus pro *foret*, quod est in edit. pr.

Fuit censoris. Hoc quoque ex Edi-

toris Basil. correctione; nisi cum Barmalis: *vis censoria*. Edit. pr. *vis censori*.

Paulus vix posset implere censorem. Exquisite dicitur pro, Paulus vix posset vim et auctoritatem censoris plenepraestare, vel *numeros censoris implere*, ut Albinovanus ad Liv. 285, loquitur. Claud. de B. Get. 143: *Vnus in hoc Stilicho diversis artibus hostes Tres potuit complere duces*; ut recte e libris scriptis legunt viri eruditi. Ammian. Marcell. XXVII, 6: *quae indoles imperatorem impleisset cum veterum lectissimis comparandum.* Sidorinus Apoll. VII, Ep. 15: *licet ruri positi strenuos impleatis agricolas*; ubi plura Savaro. Eodem fere modo *implere aliquem* Solinus cap. 1, p. 6, dixit, pro oris figura aliquem plenepfecteque referre: *Oratorem I. Plancum Rubrius histrio sic implevit, ut et ipse Plancus a populo vocaretur.* Vide Io. Schulting. ad Senec. Contr. I, 5, p. 108. Male igitur Cortius ad Cicer. ad Div. XVI, 25, hoc loquendi genus deteriori aetati tribuit. Notiora sunt illa, *principem praestare, consulem agere, ducem exhibere, ultorem polliceri, exequi agricolam*, etc. de

lūs vix posset implere censorem, Plancus timere deberet: nec quicquam obiicere posset adolescentibus, aut obiicientes audire, quod non agnosceret senex.

96. Mors deinde Agrippae (qui novitatem suam multis rebus nobilitaverat, atque in hoc perduxerat, ut et Neronis esset socer; cuiusque liberos, nepotes suos, D. Augustus, praepositis Gaii ac Lucii nominibus, adoptaverat) admovit propius Neronem Caesari. Quippe filia eius Iulia, quae fuerat Agrippae nupta, Neroni nupsit. Subinde bellum Pannonicum, quod inchoatum Agrippa Marcoque Vinicio avo tuo Coss. magnum atroxque et perquam vicinum imminabat Italiae, per Neronem gestum est. Gentes Pannoniorum, Delmatarumque nationes, situmque re-

quibus hic et alibi viri docti, sed omnium accuratissime Casaubonus ad Sueton. Tiber. 33, et Gronovius Observ. I, 6; IV, 14, p. 227. Ad censuram a Paulo remissius actam tecte respexisse videtur Propertius IV, 11, 41; ubi uxor Pauli, Cornelia, ait: *Testor maiorum cineres tibi, Roma, colendos, — Me neque censurae legem moluisse, nec ulla Labe mea vestros erubuisse focos*; quorum sensus est: Testor maiorum cineres, me non iis fuisse moribus, ut maritus propter illos censuram minus severe gereret. De Paulo censore late disputat Perizonius Anim. Hist. cap. 3, p. 121 seqq.

Plancus timere deberet, ne quicquam etc. Snum Velleio acumen reddiderunt Editor Basil. et Lipsius, *ne in nec mutantes: Plancus (censorem) timere deberet: nec quicquam etc.* Hanc lectionem recepi, eique interpunctionem accommodavi.

Aut obiicientes audire. Haec verba si omittas, apta et rotunda est sententia: sin retineas, impedita languescit.

Videntur e glossemate in textum irripisse.

Quod non agnosceret senex. Frustra hunc locum sollicitat Heinsius. Nam *agnoscere crimen* simpliciter dicitur pro, fateri suum esse, a se perpetratum. Cicero in Pison. 6: *ipse certe agnoscat, et cum aliquo dolore flagitiorum suorum recordabitur*. Plinius VII, Ep. 28: *Agnosco crimen, amplector etiam*. Calpurn. Flacc. Decl. 36: *Pater, quod patior, agnoscit: quid in me pater reprehendat, ignoro*. Sulpic. Sev. de Vita Martin. 27: *ut, si quis haec legerit, et agnoverit, erubescat*.

Quippe filia eius Iulia. Sic Editor Basil. verba transposuit. Edit. p. *Quippe filia Iulia eius*.

Quod inchoatum Agrippa etc. Verisimam Lipsii emendationem, quod *inchoatum ab Agrippa, M. Vinicio avo tuo Cos.*, in qua refellenda operam ludit Gronterus, merito probat Casaubonus ad Sueton. Aug. 21.

Delmatarumque. Exemplar vet. habet: *Delmatarumque etc.* BYZANT.

gionum ac fluminum, numerumque et modum virium, excelsissimasque et multiplices eo bello victorias tanti imperatoris, alio loco explicabimus. Hoc opus servet formam suam. Huius victoriae compos Nero, ovans triumphavit.

97. Sed dum in hac parte imperii omnia geruntur prosperrime, accepta in Germania clades sub legato M. Lollio, homine in omnia pecuniae, quam recte faciendi cupidior, et inter summam vitiorum dissimulationem vitiosissimo; amissaque legionis quintae aquila vocavit ab urbe in Gallias Caesarem. Cura deinde atque onus Germanici belli delegata Druso Claudio, fratri Neronis, adolescenti tot tantarumque virtutum, quot et quantas natura mortalis recipit, vel industria perficit; cuius ingenium utrum bellicis magis operibus, an civilibus suffecerit artibus, in incerto est. Morum certe dulcedo ac suavitas, et adversus amicos aequa ac par sui aestimatio inimita-

Ovans triumphavit. Ponitur pro simplici ovavit, ut II, 122, cl. Oudendorpius ad Sueton. Tiber. 9, Velleium per Tiberii adulationem sic locutum existimat. Sed non meminerat, Augustum eadem loquendi forma usum esse in Monim. Ancy. p. 172, ubi nullus adulationi locus erat: *Bis ovans triumphavi, tres egi curules triumphos. Triumphus pro ovatione* est II, 97, 99.

M. Lollio. Editio pr. *M. Lolio*, ut MSS. quidam in Sueton. Aug. 23; ubi Casaubonus monet, unum esse Eusebium in Chronico n. MM. p. 155, qui Lollii non cladem, sed victoriam in Germania, commemoraret: *Germanos in arma versus M. Lollius superat.* Addit Vossius ad h. l. Obsequentem, idem narrantem, cap. 131: *Insidiis Romanorum Germani circumventi, sub*

M. Lollio legato graviter vexati. Enimvero Eusebium, recte indicat Ios. Scaliger, in tempore et historia peccare. Obsequentem vero sic emendat Lipsius ad Tacit. Ann. I, 10: *Insidiis Germanorum Romani circumventi.* Nec ab ea sententia nos revocant rationes, quas attulit Massonus Vita Horat. p. 319.

Vel industria perficit. Haec certissima Lipsii emendatio est. Edit. pr. *vel industria percipit.* Vide quae notavimus ad II, 2.

Adversus amicos aequa etc. Sensus est: de amicis non aliter iudicabat, ac de semetipso. II, 127: *semperque infra aliorum aestimationes se metientem.* Heinsius perperam tentabat: *par sibi aestimatio.* Valer. Max. III, 7, 1: *Laudanda profecto fiducia est, quae*

bilis fuisse dicitur. Nam pulchritudo corporis proxima fraternae fuit. Sed illum, magna ex parte domitorem Germaniae, plurimo eius gentis variis in locis profuso sanguine, factorum iniquitas, consulem, agentem annum tricesimum, rapuit. Moles deinde eius belli translata in Neronem est. Quod is sua et virtute et fortuna administravit, peragratusque victor omnes parteis Germaniae, sine ullo detrimento commissi exercitus, quod praecipue huic duci semper curae fuit, sic perdomuit eam, ut in formam pene stipendiariae redigeret provinciae. Tum alter triumphus, cum altero consulatu, ei oblatus est.

98. Dum ea, quae praediximus, in Pannonia Germaniaeque geruntur, atrox in Thracia bellum ortum, omnibus eius gentis nationibus in arma accensis, Lucii Pisonis, quem hodieque diligentissimum, atque eundem lenissimum securitatis urbanae custodem habemus, virtus compressit. Quippe legatus Caesaris triennio cum his bellavit, gentesque ferocissimas, plurimo cum earum

aestimationem sui certo pondere examinat.

Peragratusque victor omnes partes Germ. Nihil vitii suspicati, Lipsius ad Tacit. Ann. I, 5; Vossius de Analog. III, 5; et Burmann. ad h. l. ut minus acutam Lexicographorum nationem praeteream, *peragror* ex hoc loco in Deponentium verborum numerum retulerunt. Primus de loci sanitate dubitare coepit Oudendorp. ad Sueton. Aug. 93; sed nihil ultra tentavit. Mihi vero Velleius hoc modo scripsisse videtur: *pervagatusque victor omnes partes Germaniae*. Livius XXXVIII, 17: *ferox natio, pervagata bello prope orbem terrarum*. Iustin. II, 11: *Spartani per omnia castra viatores vagantur*. Quinctilian. Decl. III,

14: *Gens maiorem terrarum partem victoriis pervagata*. Vide Dukerum ad Flor. I, 13, 6, et quae notavimus ad II, 89.

Quod praecipue huic duci semper curae fuit. Vide II, 115, et Casaubon. ad Sueton. Tiber. 19.

Securitatis urbanae custodem. Frbis custodem praefectum urbi etiam appellant Seneca Ep. 83; ubi Iulianus de hoc Pisone locus est; Irenaeus XIII, 157, et incertus poeta Anthol. Lat. T. I, p. 258, qui eundem p. 254, vigilem urbis vocat. Velleius II, 88: Tunc urbis custodibus praepositus C. Maecenas; ut Statius Silv. I, 4, 16: Quem penes intrepidae initis custodibus Romae. De Pisone vide Tacit. Ann. VI, 10, et ibi Lipsium.

excidio, nunc acie, nunc expugnationibus, in pristinum pacis redegit modum; eiusque patratione Asiae securitatem, Macedoniae pacem reddidit. De quo viro hoc omnibus sentiendum ac praedicandum est, esse mores eius vigore ac lenitate mixtissimos, et vix quemquam reperiri posse, qui aut ocium validius diligit, aut facilius sufficiat negotio, et magis, quae agenda sunt, curet sine ulla ostentatione agendi.

99. Brevi interiecto spacio Tib. Nero, duobus consuetibus, totidemque triumphis actis, tribuniciae potestatis consortione aequatus Augusto, civium post unum (et hoc, quia volebat) eminentissimus, ducum maximus, fama fortunaque celeberrimus, et vere alterum reip. lumen et caput, mira quadam et incredibili atque inenarrabili pietate, cuius causae mox detectae sunt, cum C. Caesar sumpsisset iam virilem togam, L. item

Eiusque patratione. Livius II, 26: In magna iam spe undique patratas pacis. XLIV, 25: modo pacis patrandae cum Romanis paciscebatur mercedem; ubi vide Dukerum.

Mores eius vigore ac lenitate mixtissimos. Superlativi mixtissimus insolentia non minus me, quam Heinsium, offendit. Sed longe diversam emendandi rationem sequor. Lege: mores eius vigore ac lenitate temperatissimos. Nimirum glossa mixtissimos veteris locutionis temperatissimos locum occupavit; quod centies factum esse, harum rerum periti sciunt. Vox temperatus quam bene huius loco conveniat, vix opus est exemplis probare. Velleius II, 116: priscam gravitatem, semper humanitate temperant. Cic. ad Att. IV, 6: hominem in summa magnitudine animi multa humanitate temperatam. Valer. Max. II, 1, 5: non tristes earum

et horrida pudicitia, sed honesto comitatis genere temperata.

Mira quadam, et incredibili, atque inenarrabili pietate. Forte; mira quadam, et incredibili, ac pene inenarrabili pietate. Cicero Phil. IX, 5: Neque vero silebitur admirabilis quaedam, et incredibilis, ac pene divina eius in locis interpretandis, acquirate explicanda, scientia. Inenarrabilis et inenarrabiliter est etiam apud Livium XLI, 15, XLIV, 5.

Cuius causae mox detectae sunt etc. Haec verba usque ad initium parenthesi includi vult Burmannus, cuius rationes vide; ego, Vascosani emendationem, de qua mox, secutus, usque ad maturus esset. Hanc autem recessus Tiberiani causam ne quis per adulationem a Velleio ceteris, quae afferuntur, causis praelatam arbitretur, sciat, eandem a Dione Cass. LV, p. 780, verissimam iudicari.

VEL. PATERC. Hist.

E e

maturus esset viris, ne fulgor suus orientium iuvenum obstaret initiis, dissimulata causa consilii sui, commeatum ab socero atque eodem vitrico adquiescendi a continuatione laborum petiit. Quis fuerit eo tempore civitatis habitus, qui singulorum animi, quae digredientium a tanto viro omnium lacrymae, quam pene ei patria manum iniecerit, iusto servemus operi. Illud etiam in hoc transcurso dicendum est, ita septem annos Rhodi moratum, ut omnes, qui pro consulibus legatique, in transmarinas profecti provincias, visendi eius gratia ad quem convenientes, semper privato (si illa maiestas privata unquam fuit) fascēs suos summiserint, fassique sint, ocium eius honoratius imperio suo.

Maturus esset viris. Heinsius, huius locutionis *καταμαρτυρία* offensus, corripuit: *L. item maturus esset curis.* Felicius est medicina Vascosani: *L. item maturus esset, veritus, ne fulgor suus etc. Maturus simpliciter dicitur, qui ad virilem aetatem, sive, ut Censorin. de D. N. 14, loquitur, ad viros pervenit.* Ammian. Marcell. XVI, 7: *Quem si Constantinus imperator olim ex adulto iamque maturum audiret. Similiter immaturus ponitur.* Iustin. XXIV, 4: *inclitum illud Macedoniae regnum brevi, immaturi iuvenis temeritate, casurum.* Seneca de Benef. V, 16: *Pompeius pro tot honoribus, quos ex maxima parte immaturus invaserat, hanc gratiam reip. reddidit.*

Commeatum ab socero etc. Commeatus est venia, etiam extra rem militarem. Vide Gronovium ad Tacit. Agricol. 5. Hinc pendet *acquiescendi*, non ab omisso *gratia*, ut putabat Acidalius ad II, 20.

Rhodi moratum est, ut omnes. Exempl. vetustum habet: *Rhodi moratum, ut omnes etc.* BYRER. Casaubonus ad Sueton. Tiber. 12, haec ita

scripta laudat: *Ita septem annos Rhodi moratus est.* Ego, Burerii fidem secutus, est, quod Rhenanus dederat, et Vascosanus in esse mutarat, exclusi.

Vt omnes qui pro consulibus legatique etc. Forte legendum et distinguendum: esse, ut omnes qui pro Consulibus legatique in transmarinas profecti provincias, visendi eius gratia ad quem conveniendi (semper privatus ille, maiestas privata numquam fuit) fascēs suos subm. etc. RHEMAN. Constructio postulat, ut legatur: ut omnes, qui pro consulibus legatique in transmarinas profecti provincias, visendi eius gratia ad eum venissent, semper etc. Nepos Dione 9: *sicuti conveniendi eius gratia viderentur venire.* Cicero Tusc. Disp. V, 3: *qui visendi causa venirent.* Vereor tamen, ne in quem aliud quid lateat. Vascosanus edidit: *visendi eius gratia convenissent.*

Si illa maiestas privata unquam fuit. Ita ex certa Aldi Nepotis et Lipsii commendatione dedimus. Edit. pr. *semper privatos illa maiestas privata numquam fuit.*

100. Sensit terrarum orbis digressum a custodia Neronem urbis. Nam et Parthus desciscens a societate romana, adiecit Armeniae manum: et Germania aversis domitoris sui oculis, rebellavit. At in urbe, eo ipso anno, quo magnificentissimi gladiatorii muneris, naumachiaeque spectaculis, D. Augustus, abhinc annos xxx, se et Gallo Caninio coss. dedicato Martis templo, animos oculosque P. R. repleverat, foeda dictu, memoriaque horrenda in ipsius domo tempestas erupit. Quippe filia eius Iulia, per omnia tanti parentis ac viri immemor, nihil quod facere aut pati turpiter posset foemina, luxuria, libidine infectum reliquit; magnitudinemque fortunae suae peccandi licentia metiebatur, quidquid liberet, pro licito vindicans. Tum Iulius Antonius, singulare exemplum clementiae Caesaris, violator eius domus, ipse sceleris a se commissi ultor fuit; quem, victo eius patre, non tantum incolumitate donaverat, sed sacerdotio, praetura, consulatu, provinciis honoratum, etiam matrimonio sororis suae filiae, in arctissimam adfinitatem receperat. Quintiusque Crispinus, singularem nequi-

Adiecit Armeniae manum. Si in textu esset *animum*, siue ulla dubitatione *manum* reponerem. Tantum abest, ut Burmanni coniecturam *animum* probem. Neque enim Phraates modo consilium Armeniae invadendae agitavit, sed eam etiam armis vindicavit. Vide Dionem Cass. LV, p. 782, et quos ibi laudat Fabricius. At *adiicere manum* pro *iniicere*, quis, praeter Velleium, dixit? Quasi vero, cum Latini nullo discrimine *inferre* et *afferre manum* dicant, non promiscue dici possit *iniicere* et *adiicere manum*. Ovidius IV, ex P. 8, 82, dixit: *Atque isdem studiis imposuisse manum*; quod non est ad eadem studia aggressum esse, ut Burm. explicat ad Trist. IV, 1, 28;

sed eadem studia tractasse. Num ergo minus dicere licuit Senecae Patri Contr. IV, 25, p. 313: *Et ad hanc controversiam Graeci apposuerunt manum*. Vulgatam Velleii scripturam defendit etiam Oudendorp. ad Appulei. Met. IV, p. 295.

Quod facere aut pati turpiter posset foemina. Forte ex Cicerone in Pison. 5; qui nihil sibi unquam nec facere, nec pati turpe duxit.

Vindicans. Alias, iudicans. RHEN. Iulius Antonius. De eo vide Lipsium ad Tacit. Ann. I, 10.

Singularem nequitiam supercilio etc. Imitatur Ciceronem de Prov. Cons. 4: *lateant libidines eius illae tenebrosae, quas fronte et supercilio, non pudore*

tiam supercilio truci prôtegens, et Appius Claudius et Sempronius Gracchus, ac Scipio, alique minoris nominis utriusque ordinis viri, quasi cuiuslibet uxore violata, poenas pependere, cum Caesaris filiam, et Neronis violassent coniugem. Iulia relegata in insulam, patriaeque et parentum subducta oculis. Quam tamen comitata mater Scribonia, voluntaria exilii permansit comes.

101. Breve ab hoc intercesserat spacium, cum C. Caesar, ante aliis provinciis ad visendum obitis, in Syriam missus, convento prius Tib. Nerone, cui omnem honorem, ut superiori, habuit, tam varie se ibi gessit, ut nec laudaturum magna, nec vituperaturum mediocri materia deficiat: cum rege Parthorum iuvenis excelsissimus in insula, quam amnis Euphrates ambiebat, aequato utriusque partis numero, coit. Quod spectaculum stantis ex diverso hinc romani, illinc Parthorum exercitus, cum duo inter se eminentissima imperiorum et hominum coirent capita, perquam clarum et memorabile, sub initia stipendiorum meorum, tribuno mili-

et temperantia contegebat; in Pison. 6: qui istius insignem nequitiam, frontis involutam integumentis, nondum cernat.

Sempronius Gracchus. De hoc egregie Tacit. Ann. I, 53; ubi v. Lipsium.

Voluntaria exilii. Sic Lipsius correxit. Edit. pr. voluntarii exilii.

Ad sedandum. Alias, *adsidendo*. RHENAN. Exempl. vetustum habet: *adsidendum obitis*, etc. BYRER. Ex veteris codicis lectione *adsidendum*, quam Burerius prodidit, Lipsius rectissime fecit, *ad visendum*; quod multis exemplis confirmavit Heinsius.

Convento prius Tib. Nerone. Velleii adulationem hic etiam deprehendit Ls. Casaubonus ad Sueton. Tiber. 12.

Materia deficiat: cum rege Par-

thorum etc. Sic interpungitur in ed. pr. Distingue et scribe: *materia deficiat, et cum rege Parthorum etc.* Et elisum est praecedentis syllabae similitudine.

Cum rege Parthorum iuvenis excelsissimus etc. Non una labe hic locus maculatus est in edit. pr. *cum rege Parthorum iuvene excelsissimae insulae, quam etc.* Editor Basil. partim bene, partim secus, scripsit: *cum rege Parthorum iuvene excelsissimo in insula, quam etc.* Ego certam Lipsii emendationem in textu expressi. Nam quod Heinsius negat, Caium a Velleio iuvenem excelsissimum dici potuisse, verbis mox sequentibus refellitur, ubi eundem eminentissimum imperii et huiusmodi caput appellat.

tum mihi visere contigit. Quem militiae gradum ante sub patre tuo, M. Vinici, et P. Silio auspicatus in Thracia Macedoniaque, mox Achaia Asiaque, et omnibus ad Orientem visis provinciis, et ore atque utroque maris Pontici latere, haud iniucunda tot rerum, locorum, gentium, urbium recordatione perfruo. Prior Parthus apud Caium in nostra ripa, posterior hic apud regem in hostili epulatus est.

102. Quo tempore M. Lollii, quem veluti moderatorem iuventae filii sui Augustus esse voluerat, perfida et plena subdoli ac versuti animi consilia, per Parthum indicata Caesari, fama vulgavit. Cuius mors intra paucos dies fortuita, an voluntaria fuerit, ignoro. Sed quam hunc decessisse laetati homines, tam paulo post obisse Censorinum in iisdem provinciis, graviter tulit civitas, virum demerendis hominibus genitum. Armeniam inde ingressus, prima parte introitus prospere gessit; mox

Sub patre tuo, M. Vinici. Exempl. vetustum sic habet, ut potius legenda existimem: sub patre tuo M. Vinicio. BVRER.

P. Silio. Oudendorp. ad Sueton. Aug. 71, corrigit: C. Silio. Ego nihil causae video, quare ille potius, quam P. Silius, de quo Velleius II, 83, intelligendus sit.

Visis. Alias, usus. RHEXAN.

M. Lollii. De illo Lipsius ad Tacit. Ann. III, 48, inprimis Norisius ad Cenot. Pis. Diss. II, 14, p. 253.

Caesaris iam divulgavit. Alias, Caesaris ira divulgavit. RHEXAN. Ex mendosa edit. pr. scriptura, per Parthorum indicata Caesaris iam divulgavit, Lipsius ingeniose et feliciter, ut solebat, veram lectionem elicit: per Parthum indicata Caesari, fama vulgavit. Curt. IV, 9: Et idoneis auctoribus fama vulgavit. Sulpic. Sever. Dial. I, 17;

fama vulgaverat, sanctum illum ad angelis visitari.

Odisse. Leg. obisse. RHEXAN.

Virum demerendis hominibus genitum. Eadem forma Sallustius Fragm. p. 979: M. Antonius perdundae pecuniae genitus.

Prima parte introitus prospere gessit. Heinsius optime legit: prima parte introitus prospere rem gessit. Quis enim est, qui non videat, re vel rem a praecedenti syllaba interceptum esse? Tamen Wopkensis Miscell. Observ. Nov. T. X, p. 302, vulgatum defendit binis Livii locis, XXV, 22: quia consules ad id locorum prospere gererent; et XL, 57: sive caesi ab Romanis forent Bastarnae, — sive prospere gessissent. Enimvero altero loco Gronovius, altero Drakenborchius, quorum iudicio plus tribuo, quam Wopkensis, veram lectionem, pro-

in colloquio, cui se temere crediderat, circa Artageram graviter a quodam, nomine Adduo, vulneratus, ex eo, ut corpus minus habile, ita animum minus utilem reip. habere coepit. Nec defuit conversatio hominum, vitia eius assentatione alentium. Etenim semper magnae fortunae comes adest adulatio. Per quae eo ductus erat, ut in ultimo ac remotissimo terrarum orbis angulo con- senescere, quam Romam regredi mallet. Deinde relu- ctatus, invitique revertens in Italiam, in urbe Lyciae (Limyra nominant) morbo obiit; quum ante annum

spere rem gererent, restituerunt. Sor- des istae sunt cadentis latinitatis, qui- bus non debent melioris aetatis scri- ptiores inquinari.

Mox in colloquio. Est ex Editoris Basil. correctione, quam sequitur Mu- retus ad Tacit. Ann. I, 3. Edit. pr. *mox in colloquium.*

Circa Artageram etc. Muretus ad Tacit. Ann. I, 3, hunc locum lau- dans, *Artagera* scribit, ut Dio Cass. LV, p. 783: Ἀδδων γάρ τις, τὰ Ἀρ- τάγυρα κατέχων ὑπερτάτω παρὰ τὸ τίλ- χος τὸν Γάτον etc. Ex quo corrigend- us Strabo XI, p. 801: Ἀρταγῆρος δὲ ἀΐζειν μὲν Ἀδδῶν ὁ προύρχος. Le- ge: Ἀρτάγυρα δὲ ἀΐζειν μὲν Ἀδδῶν ὁ προύρχος. Vide Cellarium Orb. Antiq. tom. II, p. 331. Alius *Adduus* ex *Megistanis Armeniis* memoratur a Frontino II, 9, 5, si vera est con- fectura Oudendorpii.

Conversatio hominum. Ne quis Vel- leium voce *conversatio* nove usum di- dat, sciat, illam usurpari a Trogo XXXIX, 1, XLIV, 4. Nec est, quod Iustino potius, quam Trogo, hoc vo- cabulum tribuatur. Recte enim iudi- cat magnus latinitatis magister, Gro- novius Observ. IV, 10, p. 154, Iustini vix ulla, ab Trogo aliena, in sermone vestigia apparere.

Deinde reluctatus. Exempl. vetu- stum sic habet, ut nescias, an *diu re- luctatus*, seu potius *de reditu luctatus*, legendum sit. Mihi tamen prior lectio non usquequaque displicet. *Byasa.* Rhenani lectionem servavi, quamvis Velleium scripsisse putem: *Diu dein- de reluctatus.*

In urbe Lyciae. Vide Lipsium ad h. l. et ad Tacit. Ann. I, 3, et Duke- rum ad Flor. IV, 12, 43.

Lymiram nominant. Exempl. vetus habet: *Lymira nominant etc.* *Byasa.* Recepti *Limyra*, cum veteris codicis, tum Strabonis auctoritatem secutus, XIV, p. 981: εἰς δ' ἐκβολὴν τοῦ Λιμύρου ποταμοῦ, καὶ ἀνέναντι πρὸς σταδίου ἑκὼς τὰ Λίμυρα ἐκλήχυν. Alios tamen hoc nomen feminina forma extulisse, osten- dit Wesselingius ad Hierocl. Synecd. p. 683.

Quum ante annum ferme L. Caesar. Sic Editor Basil. locum depravatum restituit. Cuius correctionem deinde Aldus Nepos ad h. l. et Petavius de D. T. XI. 3, pro sua venditarunt. Edit. pr. *quom ante annum ferme quin- quagesimum Caesar etc.* ubi librarii inscitia *L.* id est *Lucius*, ridicule pro- nota numerali accepit. Vide Norisium ad Cenotaph. Pis. Dias. II, 16, p. 349.

ferme L. Caesar, frater eius, Hispanias petens Massiliae decessisset.

103. Sed fortuna, quae subduxerat spem magni nominis, iam tum reipub. sua praesidia reddiderat. Quippe ante utriusque horum obitum, patre tuo P. Vinicio Cos., Tib. Nero, reversus Rhodo, incredibili laetitia patriam repleverat. Non est diu cunctatus Caesar Augustus. Neque enim quaerendus erat, quem legeret; sed legendus, qui eminebat. Itaque, quod post L. mortem, adhuc C. vivo, facere voluerat, atque, vehementer repugnante Nerone, erat inhibitus, post utriusque adolescentium obitum facere perseveravit, ut et tribunitiae potestatis consortionem Neroni constitueret, multum quidem eo cum domi, tum in senatu recusante, et eum Aelio Cato, Sentio Coss. v. Kalend. Iul., post urbem conditam annis DCCLIII, abhinc annis XXVII, adoptaret. Laetitiam illius diei, concursumque civitatis, et vota pene inserentium coelo manus, spemque conceptam perpetuae securitatis, aeternitatisque romani imperii, vix

Massilia decessisset. Exemplar vet. habet: *Massiliae decessisset.* BYRR.

Legeret. Exemplar vetustum habet, *legerat.* BYRR.

Atque vehementer etc. Ex vestigiis vetusti codicis apparebat pro *atque*, *eoque* sive *eo quod* scriptum: nam vestigia literarum vix poterant videri prae vetustate. BYRR. Ex veteris codicis vestigiis lege: *quoque, vehementer repugnante Nerone, erat inhibitus.* Quoque pro et quo. Celsus de Medic. VIII, 11: *quoque in eo plus usus superest, eo minus id extenuatur.*

Annis D. CCLIII. Exemplar vet. habet: *annis ACC. LIIII.* BYRR. Vide Oudendorpium ad Sueton. Ti-

ber. 15, qui Burmanni hac in re errorem castigat.

Pene inserentium coelo manus. *Manus coelo inserere* per hyperbolen dicit pro *manus ad coelum tollere*, vel *tendere*, vovendi causa. Rarior est haec loquendi forma.

Spemque conceptam perpetuae securitatis. Ita Boeclerus Ind. v. *Spes legibus pro scriptura edit. pr. spemque conceptae perpetuae securitatis.* II, 67: *utrumque conceptae spei mora.*

Securitatis aeternitatisque romani imperii. Loquitur ex formula. Saepa enim et *securitas*, et *aeternitas imperii romani* numis celebrantur. Vide Spanhemium de V. et P. N. tom. II, p. 346 et 384.

in illo iusto opere abunde persequi poterimus, nedum hic implere. Tentemus id unum dixisse, quam ille omnibus fuerit. Tum refulsit certa spes liberorum parentibus, viris matrimoniorum, dominis patrimonii, omnibus hominibus salutis, quietis, pacis, tranquil-

Nedum hic implere. Sic Editor Basil. Edit. pr. *nedum hinc implere.* De verbo *implere* videndus Schulting. ad Senec. Contr. I, p. 107.

Id unum dixisse, quam etc. Forsan sic legendum est: *id unum dixisse contenti, quam ille charus omnibus fuerit tum apparatus. Tum refulsit.* RHEMAN. Mihi sic legendum videtur: *id unum dixisse iuvat, quam ille omnibus fuerit charus, cum refulsit certa spes liberorum etc.* BYRER. Hic locus laborat et interpanctione, et verborum corruptela. Editionis primæ scriptura hæc est: *nedum hinc implere tentemus id unum dixisse quam ille omnibus fuerit, tum refulsit etc.* Recte Heinzius distinxit hoc modo: *nedum hic implere. Tentemus id unum etc.* Placet mihi quoque Burmanni coniectura: *Contenti simus id unum dixisse.* Arnob. VII, p. 219: *Quas tamen nos partes inexplicatas transcurrimus atque intatas, solum illud posuisse contenti.* Sulpic. Sev. II, 28: *Huius vitia ut plenius exponerem, res admonebat, nisi non esset huius operis tam vasta ingredi: id tantum alnotasse contentus sum, etc.* Ipse etiam Velleius II, 49, *contentus cum infinitivo iunxit: Contentus titulum retinere provinciae; 113: nec hostes sustinuisse contenti.* In sequentibus verbis elegantem Lipsii coniecturam, *quam ille omnia omnibus fuerit*, probarem, si exemplis constaret, Latinos non tantum de personis, sed etiam de rebus ita locutos esse: quæ de re Burmannus dubitasse videtur. Græci, quanquam raro, et sensu

paulum diverso, ita loquuntur. Herodot. VII, p. 576: *καὶ ἴσως ἕκαστά τι αὐτὸν ἐπὶ τῷ ζῆλῳ.* ubi amicissimus Valckenarius laudat similem locum Thucydidis VIII, p. 565: *Εὐδοκίαν γὰρ αὐτοῖς, ἀπεκλιθεμένων τῆς Ἀττικῆς, εἶπετο γὰρ.* ubi vide Dukerum. Equidem, Velleii loco sæpe multumque considerato, legendum censeo: *quam in illo omnia omnibus fuerint;* id est, quam in illo die omnium salus et fortunæ posite fuerint. Cicero ad Div. II, 6: *Neque vero cuiquam salutem ac fortunas suas tantæ curæ fuisse unquam puto, quantæ mihi sit horum eius, in quo omnia mea posita esse deorevi;* ubi vide P. Victorium, II, 8: *Tibi cum omnia mea commendatissima esse capio, tum nihil magis quam ne tempus nobis provinciae prorogetur. In eo mihi sunt omnia;* XV, 14: *Hoc a te ita contendendo, ut in eo fortunas meas positas pretem.* — Sic velim enitare, quasi in eo sint mihi omnia. Seneca ad Polyb. 26: *Hoc incolumi, salvi tibi sunt tui: — in hoc tibi omnia sunt.* Pro quo Sallust. Ing. 114, dicit: *in eo spes atque opes sitae.* Cavo tamen, hanc formulam, ut nonnullos fecisse video, confundat cum altera, *cum eo mihi sunt omnia*, apud Ciceronem ad Div. XIII, 1, quæ summa amicitia et familiaritas significatur. Totus igitur locus sic de mea sententia scribendus: *nedum hic implere. Contenti simus id unum dixisse, quam in illo omnia omnibus fuerint. Tum refulsit etc.* In a vicino m, ut centum prope locis in Velleio, elisum est,

litis; adeo, ut nec plus sperari potuerit, nec spei responderi felicius.

104. Adoptatus eadem die etiam M. Agrippa, quem post mortem Agrippae Iulia enixa erat. Sed in Neronis adoptione illud adiectum his ipsis Caesaris verbis: *Hoc*, inquit, *reipub. causa facio*. Non diu vindicem custodenque imperii sui morata in urbe patria, protinus in Germaniam misit; ubi ante triennium sub M. Vinicio, avo tuo, clarissimo viro, immensum exarserat bellum. Erat et ab eo quibusdam in locis gestum, quibusdam sustentatum feliciter, eoque nomine decreta ei cum speciosissima inscriptione operum ornamenta triumphalia. Hoc tempus me, functum ante tribunatu castrorum, Ti. Caesaris militem fecit. Quippe protinus ab adoptione missus cum eo praefectus equitum in Germaniam, successor officii patris mei, coelestissimorum eius operum, per annos continuos VIII, praefectus aut legatus spectator, pro captu mediocritatis meae adiutor fui. Neque illi spectaculo, quo fructus sum, simile conditio mortalis recipere videtur mihi; cum per celeberrimam Italiae partem, tra-

Erat et ab eo. Bene Lipsius: *Erat id ab eo.*

Decreta ei cum speciosissima inscriptione etc. Res eius gestae inscriptae sunt arcui triumphali, in Alpibus posito, ut narrat Dio Cassius, de hac expeditione agens, LIII, p. 721. Velleius igitur arcum cum inscriptione comprehendit ornamentorum triumphalium nomine. Nimis festinanter hunc locum iuspexit Wassius ad Salust. Iug. 42.

Functum antea tribunatu castrorum. Vanissimae sunt Dodwelli, Burmanni, et aliorum de *tribunatu castrorum*, qui nullus unquam fuit, disputatio-

nes. Locus ita interpungendus: *Hoc tempus me, functum ante tribunatu, castrorum Ti. Caesaris militem fecit*, quod praeclare vidit Io. Massonus Novell. liter. T. XI, p. 363.

Spectator, pro captu. Edit. pr. mendose: *spectatus*, *pro captu*, pro quo Editor Basil. scripsit: *spectator*, et *pro captu*, etc. Sed copula et facile caremus.

Quo fruius sum. Exempl. vetustum habet: *quo fructus sum*. BYRER. Vtrumque rectum esse, ostendit Cuiacius Observat. X, 26. Sed vetus codex sequendus.

VEL. PATERC. *Hist.*

F f

ctum omnem Galliae provinciarum, veterem imperatorem, et ante meritis ac viribus, quam nomine Caesarem, revisentes, sibi quisque, quam illi, gratularentur plenius. At vero militum conspectu eius elicitae gaudio lacrymae, alacritasque, et salutationis nova quaedam exultatio, et contingendi manum cupiditas, non continentium, protinus quin adicerent, *Videmus te, imperator, saluum recepimus: ac deinde, ego tecum, imperator, in Armenia; ego in Rhaetia fui: ego a te in Vindelicis, ego in Pannonia, ego in Germania donatus sum; neque verbis exprimi, et fortasse vix mereri fidem potest.*

105. Intrata protinus Germania, subacti Caninefates, Attuarii, Bructeri, recepti Cherusci gentes, et annis, mox nostra clade nobilis, transitus Visurgis;

Meritis ac viribus. Perplacet mihi Lipsii emendatio: *meritis ac virtutibus*. Burmannus nihil mutari vult, quod *vis* etiam pro virtute dicitur. Audio. At ubi *vires* pro virtutibus ponuntur?

Non continentium. Continentium absolute dixit pro continentium se. Sic eiusdem significationis verbo *temperare* usus est Suetonius Caes. 22: *Quo gaudio elatus, non temperavit, quin paucos post dies frequenti curia iactaret.*

Protinus quin adicerent. Secutus sum interpunctionem Acidalii. Edit. pr. non *contineitium* protinus, quin adicerent.

Ego tecum, imperator, in Armenia; etc. Comparandus locus similis Ciceronis pro Muren. 18: *gravis est illa (militum) oratio, me saucium recreavit: me praeda donavit: hoc duce castra cepimus, signa contulimus: nunquam iste plus militi laboris imposuit, quam sibi sumit ipse.*

Neque verbis exprimi etc. Haec verba in recentioribus editionibus possi-

me ad sequens caput trahantur. Nos editionis primae fidem secuti sumus.

Caninifaci, Attuari, Bructeri. Sic leges: *Caninefates, Cattuari, Bructeri.* RHENAN. De scriptura edit. pr. *Caninifaci, Attuari, Bructeri*, multis disputant Interpretes ad h. l. Ego Rhemani correctionem recepi, nisi quod *Attuarii* pro *Attuari* edi iussi. *Attuarios* pro *Chattuariis* etiam accipit Henr. Canngieter. in Postumo cap. 14, p. 156.

Recepti Cherusci gentes. Sic est in edit. pr. Forte: *receptae Cheruscorum gentes*, ut II, 106: *Victae gentes, pene nominibus incognitae. Receptae Chathorum nationes.* Sed melius est *gentes* cum Lipsio delere. Quam vocem aliquis margini adscripserat, ut *Caninefates*, *Attuarii*, etc. gentium nomina esse significaret. *Receptae* in hac formula pro simplici *captae* poni, docent Interpretes ad Liv. XXXIX, 23.

Et inamminus. Alias, in *annibus*, hoc est, inter annos. Malim tamen

penetrata ulteriora; cum omnem partem asperrimi et periculosissimi belli Caesar vindicaret; in iis, quae minoris erant discriminis, Sentium Saturninum, qui tum legatus patris eius in Germania fuerat, praefecisset, virum multiplicem in virtutibus, navum, agilem, providum, militariumque officiorum patientem ac peritum pariter; sed eundem ubi negotia fecissent locum ocio, liberaliter lauteque eo abutentem; ita tamen, ut eum splendidum ac hilarem potius, quam luxuriosum aut desidem diceres. De cuius viri claro celebrique consulatu praediximus. Anni eius aestiva,

sic legere: *et annis mox nostra clade nobilis transitus Visurgis.* RHENAN. Exempl. vetustum habet: *et inammi-nus.* Hinc legendum coniicio: *et inamo-nus* etc. BYRER. Edit. pr. foedissimo vitio: *et inammi-nus, mox nostra clade nobilis transitu Visurgis.* Vossii coniectura, quam tantopere laudat Heinsius: *et utinam minus mox nostra clade nobilis, transitus Visurgis:* mihi quoque blanditur, certe praecommento Cannegieteri de Brittenb. cap. 9, p. 100: *Altarii, Bruteri recepti, Choruscae gentis et Inguomerus, mox nostra clade nobilis. Transitus Visurgis;* quod, non intelligo, quomodo placere potuerit Oudendorpio ad Caesar. de B. G. II, 16. Veruntamen omnium ut simplicissimam, ita verissimam Rhenani correctionem iadico: *et annis, mox nostra clade nobilis, transitus Visurgis.* Velleius II, 101: *in insula, quam annis Euphrates ambiebat.* Comparandus etiam alter locus II, 8: *Cimbri, multis mox nostris suisque cladibus nobiles.* Savaro ad Sidon. Apoll. Carm. XXIII, 244, a Velleio Visurgis scribi dicit. Sed in edit. pr. est Visurgis.

Qui tum legatus patris eius etc. Scribendum: *qui tum legatus patris eius*

in Germania erat. Legatus h. l. est legatus Caesaris consularis, sive praeses Germaniae. Quod planum est e Dione Cass. LV, p. 802: *ταῦτο συνέχοντο τῆς Γερμανίας ἀρχόντες* etc.

Multiplicem in virtutibus. Raphelengius in, quod ex praecedenti in natum est, bene expungit. Sil. Ital. V, 542: *hunc tristes luxere Fregellae Multiplicem proavis.* Adde Barn. ad h. l.

Vbi negotia fecissent locum ocio etc. Eodem fere modo descripsit Maccenatam II, 88: *vir, ubi res vigiliam exigeret, sane exsomnis, providens, atque agendi sciens; simul vero aliquid ex negotio remitti posset, ocio ac molitiis pene ultra feminam fluens.* Vtriusque loci color ductus est ex Sallustio Jug. 95: *Sulla ocio luxurioso; tamen ab negotiis nunquam voluptas remorata;* et Fragm. p. 979: *M. Antonius perdundae pecuniae genitus, vacuusque curis, nisi instantibus.* Adde Nepotem, Alcibiadis mores similiter deformantem, cap. 1: *Cum tempus posceret, laboriosus, patiens, liberalis, splendidus* — Idem, simul ac se remiserat, luxuriosus, dissolutus etc.

Ac hilarem. Scrib. aut hilarem. Ac nunquam ponitur ante vocalem.

usque in mensem Decembrem perducta, immanis emolumentum fecere victoriae. Pietas sua Caesarem, pene obstructis hieme Alpibus, in urbem traxit: at tutela imperii eum veris initio reduxit in Germaniam; in cuius mediis finibus, ad caput Lupiae fluminis, hiberna digrediens princeps locaverat.

106. Pro Dii boni, quanti voluminis opera insequenti aestate, sub duce Tiberio Caesare, gessimus! Perlustrata armis tota Germania est. Victae gentes, pene nominibus incognitae. Receptae Cauchorum nationes. Omnis eorum iuventus, infinita numero, immensa corporibus, situ locorum tutissima, traditis armis, una cum ducibus suis, septa fulgenti armatoque militum nostrorum agmine, ante imperatoris procubuit tribunal. Fracti Langobardi, gens etiam germana feritate ferocior. Denique, quod nunquam antea spe conceptum, nedum opere tentatum erat, ad quadringentesimum miliarium, a Rheno usque ad flumen Albium, qui Semnonum Hermundorumque fines praeterfluit,

In mensem Decembrem perducta. Bene Lipsius, *producta*. Vide ad II, 106.

Pene obstructis hieme Alpibus. Edit. pr. *pene exstructis hieme Alpibus*. Sed certa est Editoris Basil. correctio, quam in textu exhibemus. Apposite Mamertinus Pancg. Maximiani 9: *Vos prope soli Alpium vias, hibernis nivibus obstructas, divinis vestigiis aperuistis.*

In urbem traxit: at tutela imperii eum etc. Vim et concinnitatem huic loco reddidit felix Lipsii emendatio. Edit. pr. nulla aut inepta sententia: *in urbem traxit ad tutelam imperii: eum veris etc.*

Veris initii. Alias, *veris initio*. RHEIN. *Ad caput Lupiae fluminis.* Hanc le-

ctionem Lipsius praeclare substituit corruptae editionis pr. *ad caput Iuliae fluminis*.

Fracti Longobardi. Exemplar vetustum habet: *Fracti Langobardi*. Bva.

Gens etiam germana feritate ferocior. Ad hanc formam Quinctiliani. Decl. III, 13, de Cimbris dixit: *invictata corporum magnitudo, mores etiam Germanis feri.*

Nunquam ante spe conceptum etc. Hic locus a viris doctis adhiberi debuerat ad firmandam lectionem Livii XXXIII, 33: *Hoc spe concipere, audacis animi fuisse: ad effectum adducere, virtutis et fortunae ingentis.*

Semnonum. Edit. pr. *Senonum*. Sed Puteani correctionem *Semnonum* egregie confirmat Monim. Ancyr. ex

romanus cum signis perductus exercitus: et eodem, mira felicitate et cura ducis, temporum quoque observantia, classis, quae Oceani circumnavigerat sinus, ab inaudito atque incognito ante mari flumine Albi subvecta, plurimarum gentium victoria, cum abundantissima rerum omnium copia, exercitui Caesarique se iunxit.

107. Non tempero mihi, quin tantae rerum magnitudini hoc, qualecunque est, inseram. Cum citiorem ripam praedicti fluminis castris occupassemus,

editione Chishulli p. 175: *Classis Ro. ab ostio Rheni ad solis orientis regionem usque ad orbis extrema navigavit, quo neque terra neque mari quisquam Romanorum ante id tempus adiit. Cimbrique et Harudes et Semnones et eiusdem tractus alii Germanorum populi per legatos amicitiam meam et P. R. petierunt. De Semnonibus vide Interpretes ad Flor. IV, 12, 4.*

Perductus exercitus. Burmannus ad h. l. et ad Virgil. Ecl. III, 94, malit productus, ut II, 78: *producto eorum exercitu in Syriam.* Lipsius etiam II, 105, pro anni eius aestiva, usque in mensem Decembrem perducta, legit producta. Librariorum in his verbis permutandis levitas facit, vix ut eorum discrimen constitui possit. Illud tamen satis certum videtur, *produci exercitum* dici, qui in aciem ducitur, *perduci*, qui ad locum destinatum. Maneat ergo h. l. *perductus*, et II, 78, *producto in perducto* mantetur.

Plurimarum gentium victoria. Neque hic mihi convenit cum Burmanno. *Plurimarum gentium victoria* absolute dicitur, pro cum plurimas gentes vicisset. Ita Velleius II, 68: *Incepto pari, similis fortuna Milonis fuit.* Sallust. Catil. 11: *L. Sulla, armis re-*

cepta republica, bonis initiis, malos eventus habuit. Locationem victoriae gentium, pro de gentibus, illustrat Dukerus ad Liv. Ep. 5. Tum illa classis non commeatum vexit, sed milites armatos, qui Oceanum septentrionalem cognoscerent, eiusque accolae imperio romano subiungerent. Quod clarum est ex Monim. Ancy. l. c. et Plinio H. N. II, 67: *Septentrionalis vero Oceanus, maiore ex parte navigatus est, auspiciis Divi Augusti; Germaniam classe circumvecta, ad Cimbrorum promontorium: et inde immenso mari prospecto, aut fama cognito, ad Scythicam plagam, et humote nimique rigentia.* Ceterum Velleius male reprehenditur a Lipsio et aliis, quasi nimio Tiberii studio mare, quod iam Drusus navigarat, *inauditum atque incognitum* dicat. Primus quidem ducum romanorum Drusus Oceanum septentrionalem navigavit, teste Suetonio Claud. 1. At non ultra Chaucos penetrasse, Dio Cass. LIV, p. 762, narrat; Tiberii autem classis usque ad mare glaciale pervenit, ut Chishullus l. c. bene docet. Ex quibus colligitur, Velleium non adulatorie, sed vere et rei convenienter de hac expeditione locutum esse.

et ulterior armata hostium iuventutē fulgeret; sub omnem motumque nostrarum navium protinus refugientium, unus e barbaris, aetate senior, corpore excellens, dignitate, quantum ostendebat cultus, eminens, cavatum, ut illis mos est, ex materia conscendit alveum, solusque id navigii genus temperans, ad medium processit fluminis; et petiit, liceret sibi, sine periculo, in eam, quam armis tenebamus, egredi ripam, ac videre Caesarem. Data petenti facultas. Tum adpulso lintre, et diu tacitus contemplatus Caesarem, *Nostra quidem, inquit, furit iuventus, quae, cum vestrum numen absentium colat, praesentium potius arma metuit, quam sequitur fidem. Sed ego beneficio ac permissu tuo, Caesar, quos ante audiebam, hodie vidi deos: nec feliciorem ullum vitae meae aut optavi, aut sensi diem.* Impetratoque, ut manum contingeret, reversus in naviculam, sine fine respectans Caesarem, ripae suorum adpulsus est. Victor omnium gentium locorumque, quos adierat, Caesar, cum incolumi inviolatoque, et semel tantummodo, magna cum clade hostium, fraude eorum tentato exercitu, in hiberna legiones reduxit, eadem, qua priore anno, festinatione urbem petens.

Sub omnem motum nostrarum navium etc. Exemplar vetustum habet: *sub omnem metumque nostrarum navium.* Inter omnem motumque quiddam deesse videtur. BYRER. Rhenanus quae omisit. Forte in omnem aliud substantivum latet.

Quam armis tenebamus. Exemplar vetustum habet: *quam armis tendebamus.* BYRER.

Data a Caesare petenti facultas. Exempl. vetustum habet: *data petenti facultas.* Hoc a Caesare in vetusto co-

dice hoc loco non reperitur, unde huc immigravit. BYRER.

Et diu tacitus. Tolle copulam cum Vascosano et Heinio.

Impetratoque, ut manum contingeret etc. Exemplar vetustum habet: *impetratoque, ut manum etc.* BYRER.

Victor omnium gentium locorumque etc. II, 40: *Tum victor omnium, quos adierat, gentium Pompeius.* Hinc sumit Velleii imitator, Sulpic. Sever. II, 26: *Pompeius tum Mithridatico bello confecto, pacataque Armenia et*

108. Nihil erat iam in Germania, quod vinci posset, praeter gentem Marcomannorum; quae, Maroboduus duce, excita sedibus suis, atque in interiora refugiens, incinctos Hercyniae sylvae campos incolebat. Nulla festinatio huius viri mentionem transgredi debet. Maroboduus genere nobilis, corpore praevalens, animo ferox, natione magis quam ratione barbarus, non tumultuarium, neque fortuitum, neque inobilem, et ex voluntate parentum constantem, inter suos occupavit principatum; sed certum imperium, vimque regiam complexus animo, statuit, advocata procul a Romanis gente sua, eo progredi, ubi, cum propter potentiora arma refugisset, sua faceret potentissima. Occupatis igitur, quos praediximus, locis, finitimos omneis aut bello domuit, aut conditionibus iuris sui fecit.

109. Corpus suum custodia, tum imperium perpe-

Ponto, victor omnium gentium, quas adierat.

Marcomannorum. Edit. pr. *Marcomanorum*, ut saepe Graeci. Mox tamen per duplex n scribitur.

Maroboduus. De illo luculentus locus est Strabonis VII, p. 445, quem emendat Lipsius ad Tacit. Ann. II, 44.

In interiora refugiens. Sic Editor Basil et Lipsius correxerunt. Edit. pr. *in inferiora refugiens*.

Incinctos Hercyniae sylvae campos. Scribendam: *incinctos Hercynia sylva campos*; quod Heinsio quoque placet.

Ex voluntate parentum. Exempl. vetus habet: *ex voluntate parentum* etc. BYER.

Et ex voluntate parentum constantem etc. Forte legendum: *et ex voluntate parentum constitutum — principatum.* Parentes Velleius imitatione Sallustii Ing. 102, dicit, quos obediētes Sallust. Lug. 31; Livius II, 59,

et Ammian. Marcell. XV, 13; nunc barbari *subditos* vocant.

Quos praediximus. Exempl. vetustum habet: *quis praediximus*; et recte quidem. Nam *quis* hoc loco pro *quibus* positum videtur. BYER.

Corpus suum custodia, tum imperium etc. Exempl. vetustum sic habet, ut potius legendum existinem: *Corpus suum custoditum, imperium perpetuis etc.* BYER. Longum est, nec necessarium, aliorum in loco tam desperato aestus et errores referre aut refellere. Lege de certissima emendatione nostra: *Corpus suum custodia munivit. Imperium, perpetuis exercitiis exercita pene ad romanae disciplinae formam redacto, brevi in emiens et nostro quoque imperio timendum perduxit iustitiam.* Ex tum, transpositis literis, fecimus *munivit*, id est, circumdedit, sepsit. Cicero pro Sext. 44: *qui stipatus semper sicuriis, septus armatis,*

tuis exercitiis pene ad romanae disciplinae formam redactum, brevi in eminens et nostro quoque imperio timendum perduxit fastigium; gerebatque se ita adversus Romanos, ut neque bello nos lacesseret, et, si lacesseretur, superesse sibi vim ac voluntatem resistendi (ostenderet). Legati, quos mittebat ad Caesares, interdum ut supplicem commendabant, interdum ut pro pari loquebantur. Gentibus hominibusque a nobis desciscentibus erat apud eum perfugium; totumque ex male dissimulato agebat aemu-

munitus indicibus fuit. Catil. I, 3: *coloniā custodiis munitam.* Maroboduus corpus suum armatis satellitibus munivit, more tyrannorum. Livius I, 49: *Consciū deinde Tarquinius, male quaerendi regni ab se ipso adversus se exemplum capi posse, armatis corpus circumsepsit;* ubi vide Drakenborch. Mox vulgatum, *imperium exercitiis redactum* etc., explicet, qui potest. *Exercitu* quam facile interciderit, vel me tacente intelligitur. Statim Velleius: *exercitumque adsiduū adversus finitimos bellis exercendo.*

Lacesseretur etc. Puto leg. *lacesseret*: *at si lacesseretur, sup. declararet,* vel simile quippiam hic deesse videtur. Nam hic in exemplari lacunulam omissae dictionis offendimus. RHEN. Mihi sic leg. videtur; nec dubito, quia recte: *ut neque bello si lacesseretur, superesse sibi vim ac voluntatem resistendi* etc. BYREN. Editio pr. locum lacunosum sic exhibet: *ut neque bello nos lacesseretur superesse sibi vim ac voluntatem resistendi. Legati* etc. Rectius, quam Burerius, lacunas explevit Rhenanus, nisi quod verbo *declararet* praeferau repositum a Burmanno ostenderet. Rhenani supplementa etiam receperunt Vascosanus et Editor Basil. quorum hic pro *at si dedit et si,*

ille ac si. Edi iussimus et, si. Caesar de B. G. IV, 11: *mittit, qui muniarent, ne hostes proelio lacesserent:* et, si ipsi lacesserentur, sustinerent, quoad ipse cum exercitu propius accessisset.

Totumque ex male dissimulato agebat aemulum. Placet Heinsii correctio: *totusque ex male dissimulato* etc. Caesar de B. G. VI, 5: *totus et mente et animo in bellum Trevirorum et Ambiorigis insistit.* Livius XXV, 16: *toti a patiendo expectandoque eventu in impetum atque iram versi;* ubi vide Gronovium. Justin. XII, 13: *totusque in laetitiā effusus.* Dissimulato Burmannus, tanquam deponentis participium, capit pro, qui dissimulaverat. Contra Wopkens, Misc. Obs. VIII, p. 71: *ex male dissimulato* quasi adverbialiter dictum intelligit pro, non satis dissimulante. Qui suam in rem uti potuisset Seneca Praef. IV, N. Q. p. 741: *Planctus artifex ante Vitellium maximus, ciebat non esse occulte, nec ex dissimulato blandiendum.* Mihi tamen neutra ratio probatur. Velleius enim haud dubie scripsit: *totusque ex male dissimulante agebat aemulum;* id est, qui ante non satis occulte dissimulaverat, nunc totus, nec amplius occulte, agebat aemulum. *Male* est non satis, ut apud Ovidium, a Burm.

lūm: exercitumque, quena. LXX millium peditum, quatuor equitum fecerat, adsiduis adversus finitimos bellis exercendo, maiori, quam quod habebat, operi praeparabat. Eratque etiam eo timendus, quod, cum Germaniam ad laevam et in fronte, Pannoniam ad dextram, a tergo sedum suarum haberet Noricos, tanquam in omnes semper venturus, ab omnibus timebatur. Nec securam incrementi sui patiebatur esse Italiam; quippe cum a summis Alpium iugis, quae finem Italiae terminant, initium eius finium haud multo plus oc milibus passuum abesset. Hunc virum et hanc regionem, proximo anno, diversis e partibus Tiberius Caesar adgredi statuit. Sentio Saturnino mandatum, ut per Catthos, excisis continentibus Hercyniae sylvis, legiones Boiohoemum (id regioni, quam incolabat Maroboduus, nomen est) (duceret,) ipse a Carnunto, qui locus Norici regni proximus ab hac parte erat, exercitum, qui in Illyrica merebat, ducere in Marcomannos orsus est.

Laudatum, Ep. XVI, 7: Sed male dis-
simulo. Sueton. Tiber. 42: cuncta si-
gnal vitia, male diu dissimulata, tam-
dem profudit. Contra Terentius Audit.
I, 1, 105: Bene dissimulatum amorem
et celatum indicat.

Quem. LX millium peditum. Ex ve-
atigiis vet. cod. apparet, LXX fuisse,
eraso X posteriore. Bvnga.

Maiori, quam quod habebat, opere
praeparabat. Probo Graevii Syll. Ep.
T. IV, p. 415, et Burmanni emenda-
tionem, quam quod agebat, quamvis
hic eam deseruit Misc. Obs. VIII,
pag. 402. Hanc lectionem confirmat
Velleius II, 94: ut per id, quod age-
bat, quaptus evanurus esset, eluceret;
inprimisque Livius, a viris doctis lau-
datus, XXI, 2: ut apparet, maius
eum, quam quod gereret, agitare in

animo bellum. Qui locus, nescio, an
Velleii, haec scribentis, animo ob-
versatum sit.

Initium eius finium. Eius, scilicet
Marobodui. RHENAN. Exempl. vetus
habet: initium cuius finium etc. Bvna.

Boiohoemum. Boiohepum, Boenheim,
hoc est, Boiorum patria. Nunc ab Il-
lyriis (quos Sclavos appellant) habi-
tatur. RHENAN.

Nomen est. Aliorum Editorum
exemplo, verbum duceres, quod hinc
elapsum revocavit Lipsius, adieci.
Plura quidem periisse putat Dodwel-
lus Annal. Vellei. §. 3. Sed frustra.
Ipsae enim, in quo argutatur, est Ti-
berius, qui ex urbe, ubi hiemem ege-
raj, in Illyricum profectus est, ut ab
illa parte Marcomannos aggrediretur.

VEL, PATERC. Hist.

G g

110. Rumpit, interdum impratur proposita hominum fortuna. Praeparaverat iam hiberna Caesar ad Danubium, admotoque exercitu non plus quam quinque dierum iter a primis hostium, Saturninum ad moveri placuerat. pene aequali divisae intervallo ab hoste, intra paucos dies in praedicto loco cum Caesare iuncturae erant; cum universa Pannonia insolens longae pacis bonis, et adulta viribus Delmatia, omnibusque tractus eius gentibus in societatem adductis,

Rumpit, interdum moratur etc. Iam Acidalius recte monuerat, interdum semel positum, bis intelligendum esse. Heinsius tamen, ne parum ingeniosus videretur, corrigere tentavit: *Rumpit interdum, interdum moratur etc.* Perperum. Sueton. Aug. 75: *Festos et sollemnes dies profusissime, nonnunquam ioculariter tantum, celebrabat.* Tacit. Hist. III, 83: *utque in ludicro certamine, hos, rursus illos clamore et plausu fovebat; ubi liberior, deesse aliquid existimantes, scripserunt, modo hos, rursus illos.* Sed satis exemplorum est apud Gronovium ad Liv. III, 37, et Oudendorp. ad Appian. Met. IV, p. 267. Nec tamen male iudicat Davisius ad Cic. Disp. Tusc. IV, 12, fieri aliquando posse, ut, quod librarius omiserit, ab ipso scriptore, brevitatis studio, praetermissum punctur.

Admotoque exercitu non plus etc. Hunc locum foedissime mutilatum depravatumque ita restituendum censeo: *admotoque exercitu non plus quam quinque dierum iter a primis hostium, Saturninum eodem admove copias iusserat; quae pene aequali divisae intervallo ab hoste, intra paucos dies in praedicto loco cum Caesare iuncturae erant; cum universa Pannonia etc.* Primum *admoto* scripsimus cum Hein-

sio pro *admoto*. Mox eodem eliam est similitudine sequenti *admoto*, et se praecedentis *es* in *dies*. Denique de correctione, copias *iusserat*, quae ipsa vis sententiae vix, quoniam dubitare sinit. Quanquam, si quis literas rimari velit, etiam in *placuerat* vestigia quaedam syllabarum *piss* *iusserat* reperiet.

Cum universa Pannonia. Exemplum vetustum habet: *tum universa Pannonia etc.* Bvaga.

Et adulta viribus Delmatia. Virius non corrigit, sed occurrunt Velleium coniectura sua: *et adulta viribus Delmatide.* Lucret. III, 450: *Inde ubi robustis adolevit viribus aetas.* Immo cum Velleio congruit Dio Cass. LV, p. 802. Belli Delmatici mentionem habet marmor apud Murator. Inscript. p. 40, 5: *Iano patri Aug. sacrum C. Julius C. f. strator aed. donatus ab Ti. Caes. Aug. f. Augusto torque maiore bello Delmatico, ob honorem Hviratus cum liberis suis posuit;* ubi nihil causae est, quare Muratorius potius bellum Delmaticum prius, de quo Velleius II, 96, quam posterius, de quo hic agit, intelligat.

Omnibusque tractus eius gentibus. Editio Basil. quae delevit. Scribendum: *omnibus quoque tractus etc.*

Gentibus in societatem adductis.

constituto arma corripuit. Tum necessaria gloriosis praeposita : neque tutum visum, abdito in interiora exercitu, vacuum tam vicino hosti relinquere Italiam. Gentium nationumque, quae rebellaverant, omnis numerus amplius DCCC milibus explebat. CC fere peditum colligebantur armis habilia, equitum VIII. Cuius immensae multitudinis, parentis acerrimis ac peritissimis ducibus, pars petere Italiam decreverat, iunctam sibi Nauporti ac Tergestis confinio; pars in Macedoniam se effuderat; pars suis sedibus praesidium esse destinauerat. Proxima duobus Batonibus ac Pin-

Heinsius bene coniicit: *gentibus in societatem adiunctis*. Livius XXXVII, 15: *Palara, caput gentis, in societatem adiungenda*. Nisi legere malis: *gentibus in societatem adsumtis*. Liv. II, 22: *rursus occultum parant bellum, Hernibus in societatem armorum adsumtis*. Sulpic. Sev. II, 15: *Moabitibus adversum Iudaeos in societatem belli adsumtis*. Velleius II, 32: *multis et praeclaris viris in id bellum adsumtis*. Adde quae notavimus ad II, 29.

Constituto arma corripuit. Ed. pr. *constitit, arma corripuit*; pro quo Editor Basil. receperit: *ex constituto arma corripuit*. Sed mellius ex omisit Vossius. Terent. Phorm. V, 1, 29: *Composito factum est*; ubi Donatus laudat Virgil. Aen. II, 129: *Composito rumpit vocem*. Nepos Datam. 6: *per fugas mala fide, compositoque fecisse*. Vide Interpretes ad Liv. V, 11.

Abdito in interiora exercitu. Sic Vascosan. et Editor Basil. pro *addito in etc.*, quod est in edit. pr.

Pars acerrimis. Exempl. vetustum habet: *parvius acerrimis* etc. sicque leg. opinor. Bvæm. Edit. pr. *pars acerrimis* etc.

Properare in Italiam decreverat.

Exempl. vetustum habet: *pars petere Italiam decreverat*. Bvæm. Edit. pr. *properare in Italiam decreverat*.

Pars in Macedoniam se effuderat. Recepimus facilem ac veram Vrsini emendationem, quam ipse Velleius confirmat I, 4: *magna vis graecae iuventutis, abundantia virum, sedes quaeritans, in Asiam se effudit*. II, 112: *quae obviam se effuderat exercitui*. Editio pr. *pars in Macedoniam effugerat*; ex quo Editor Basil. minus feliciter fecit: *pars in Macedoniam eruperat*.

Proxima duobus Batonibus ac Pineti etc. Legendum puto: *Proxima duobus Batoni ac Pineti ducibus auctoritas erat*. Nam paulo post Velleius Batonis ac Pinetis rursus meminit. Et Suetonius Batonem Pannopiozem ducem a Tiberio Caesare scribit ingentibus donatum praemiis. Rhenan, Pro *proxima*, aut *prima* legendum cum Lipsio, aut *maxima* cum Heinsio. Vtriusque vocem saepe cum *proxima* confundi, notissimum est. Pro *Batonibus* Rhenan. pessime scribit *Batoni*. Duo enim Batones erant, alter Desiatiatum in Dalmatia, alter Breucorum in Pannonia dux, quos ipsi veteres interdum confundunt. Vide Puteanum

neti ducibus auctoritas erat. In omnibus autem Pannoniis non disciplinae tantummodo, sed linguae quoque notitia Romanae, plerisque etiam literarum usus, et familiaris animorum erat exercitatio. Itaque, hercules, nulla unquam natio tam mature consilio belli bellum iunxit, ac decreta patravit. Oppressi cives Romani, trucidati negotiatores, magnus vexillariorum numerus ad internecionem, ea in regione, quae plurimum ab imperatore aberat, caesus. Occupata armis Macedonia; omnia et in omnibus locis igni ferroque vastata. Quin tantus etiam huius belli metus fuit, ut stabilem illum et firmatum tantorum bellorum experientia, Caesaris Augusti animum quateret atque terreret.

111. Habiti itaque delectus, revocati undique et omnes veterani; viri, foeminaeque ex censu libertinum coactae dare militem. Audita in senatu vox principis, *decimo die, ni caveretur, posse hostem in urbis Romae venire conspectum*. Senatorum equitum-

ad h. l. et Ios. Scaligerum ad Euseb. Chron. n. MMXXIII, p. 179.

In omnibus. Malim in delere cum Heinsio.

Animorum erat exercitatio. *Animorum exercitationem* cultum ingenii dicit locutione Sallustiana Catil. 2: *pars ingenium, illi corpus exercebant*; quod etiam expressit Vellei. I, 13, p. 29: *aut corpus periculis, aut animum disciplinis exercuit*. Proprietatem verbi exercere melius explicuit Gronovius Obscrv. II, 3, p. 234, quam Burmann. ad h. l.

Quin tantus etiam. Sic recte edidit Vascosanus, Ed. pr. *quia tantus etiam*.

Et fortunatum tantorum bellorum experientia. Exempl. vetustum habet;

et formatum tantorum bellorum etc. Forte *firmatum* legendum est. Brill. Edit. pr. *et fortunatum tantorum etc.* Recte Burer. *firmatum*. Cicero de Finib. III, 8: *quemquam stabili et firmo et magno animo, quem fortem virum dicimus, effici posse*.

Revocati undique et omnes veterani. Edit. pr. *revocatus*, quod Editor Basil. correxit. Quem tamen non imiter in copula et tollenda. Vide ad II, 83, p. 192. Pro *revocati*, cave, cum Acdalio scribas *evocati*. Tacit. H. II, 82: *agere delectus, revocare veteranos*; ubi vide Cl. Ernestum.

Viri foeminaeque ex censu etc. Vide Sueton. Aug. 25, et ibi Casaubonum.

Militum. Alias, *militum*. BURNAN-

que romanorum exactae ad id bellum operae pollicitati. Omnia haec frustra praeparassemus, nisi, qui illa regeret, fuisset. Itaque ut praesidium militum, resp. ab Augusto ducem in bellum poposcit Tiberium. Habuit in hoc quoque bello mediocritas nostra speciosi ministri locum. Finita equestri militia, designatus quaestor, nec dum senator aequatus senatoribus, etiam designatis tribunis plebei, partem exercitus ab urbe, traditi ab Augusto, perduxit ad filium eius. In quaestura deinde, remissa sorte provinciae, legatus eiusdem ad eundem missus, quas nos primo anno acies hostium vidimus? quantis prudentia ducis op-

Exactae ad id bellum operae pollicitati. Pro pollicitati Editor Basil. perperam scripsit pollicitae. Repone: exactae ad id bellum operae ex pollicitatione. Ultima syllabas one a sequenti omnia haustas esse; manifestius est, quam ut moneri debeat. *Ex pollicitatione* formula frequens, praesertim ap. Iurisconsultos, de promissione, quam quis reipublicae fecit. Lapis apud Gruter. p. 422, 3: C. Iulio Augusti C. Heleno ex decreto decur. municipii Aletinat. et pollicitatione sevir. et municipum et incolar. ob merita eius. Paulus L. 46, §. 1, D. de administr. et peric. tut.: Sempronii, qui ex pollicitatione debitor patriae suae extitit, bona reipublica iussu praesidis possedit. Qua lege etiam refellitur Burmannus, negans, exacti locum esse, ubi quis operam pollicitus sit. Plura exempla sunt apud Brissonium de V. S. in Pollicitatio. Nec minus ex formula dicitur operum pollicitari, ut apud Sallust. Catil. 40; ubi vide Cortium.

Itaque ut praesidium militum etc. Mirifice nobis arridet Lipsii emendatio, qua tantum transponuntur, non mutantur, litterae: Itaque ut praesidium

ultimum respublica ab Augusto ducem in bellum poposcit Tiberium. Praesidium ultimum est summum, ultra quod nullum aliud reperitur. Iuvenalis Sat. XII, 55: discriminis ultima quando Praesidia afferimus. Ita Livius IV, 28: necessitate, quae ultimum ac maximum telum est, superiores estis. IX, 31: ultimam spem furto insidiarum tentantem. XXIII, 14: ad ultimum prope desperatae reipublicae auxilium, cum honesta utilibus cedunt, descendit. Curt. VIII, 14, 6: illud ultimum auxilium suorum rati.

Habuit in hoc quoque bello. Bello ex glossa natum iudico cum Burmanno.

Etiam designatis tribunis, plebei. Sic puto leg.: etiam designatus tribunus plebi. Et mox perduxit. Nam de se ipso loquitur. RHENAN. Editor Basil. pro etiam scribit et iam.

Perdixi. Edit. pr. perduxit.

Acies hostium vidimus? Elegans Heinsii coniectura: acies hostium fudimus? Vidimus et fudimus in MSS. saepe confunduntur, ut apud Senecam Medea 135, et Epist. 13, p. 43.

Quantis prudentia ducis opportuni

portunitatibus, furenteis eorum vires universas evasimus partibus? quanto cum temperamento simul utilitatis res auctoritate imperatoris agi vidimus? qua prudentia hiberna disposita sunt? quanto opere inclusus custodiis exercitus nostri, ne qua posset erumpere, inopsque copiarum, et intra se furens, viribus hostis elanguesceret?

112. Felix eventus, forte conatu, prima aestate belli, Messalini opus mandandum est memoriae. Qui vir

tatibus. Vidit Heinsii sagacitas, verbum usi excidisse: quantis prudentia ducis usi opportunitatibus; nisi malis verba hoc ordine collocare: quantis prudentia ducis opportunitatibus usi; ut syllaba us in opportunitatibus verbum usi absorberit.

Furenteis in eum vires universas. Exempl. vetustum habet: furenteis eorum vires universas etc. BYRER. Edit. pr. furenteis in eum vires universas. Legendum: florenteis eorum vires universas exhaustimus partibus? Eleganter florentes vires, ut Livius I, 2: ad florentes Etruscorum opes confugiunt. Iustin. V, 1: florentes Atheniensium opes ruisse. Sed ipse Velleius hanc lectionem confirmat II, 110: et adulta viribus Delmatia; item Dio Cass. LV, p. 802: ὡς εἰ ἀπληρία τῶν ἑλλήνων ἀποῦσαν ἴδεν. Exhaustimus certae Gruteri conjecturae debetur. Valer. Max. III, 4, 4: Cum apud Cannas culpa sua vires populi romani exhausisset. III, 7, 10: Cannensi clade exhaustis romani imperii viribus. Vossius vulgatum minus considerate defendit ex Suetonii Tiber. 20, ubi Tiberius Betoni gratias refert, quod se cum exercitu iniquitate loci circumclusum, passus esset evadere. Atqui Tiberium decebat hoc periculum commemorare, non Tiberii adulatorem, Velleium, saltem non eo

loco, ubi plenis velis in eius laudes vehitur.

Partibus. Puto leg. artibus. Rhenani. Rhenani conjecturam male secutus Vascosanus edidit: vires universas evasimus? quantis artibus, quanto cum temperamento, etc.

Quanto cum temperamento simul etc. Coniecit ad Rutil. Lup. I, 13, p. 46: Quanto cum temperamento simul civilitatis et auctoritatis imperatoris res agi vidimus? Sed aliud remedium expectandum.

Qua prudentia hiberna etc. Recte Burmannus, qua providentia, ne idem vocabulum tantillo intervallo repetitur. Vide Davisium ad Cic. Acad. I, 8.

Quanto opere inclusus custodiis etc. Nondum me poenitet conjecturae, quam ad Rutil. Lup. I, 13, p. 46, proposui: quanto opere inclusus custodiis exercitus nostri hostis, ne qua posset erumpere, inopsque copiarum, et intra se furens, viribus haustis, elanguesceret? Hostis interceptum est a vicino nostri. Viribus haustis pro exhaustis, ut saepe. Porro intra se non debebat sollicitari ab Heinsio et Barmanno. Florus III, 21, 1: Hoc decet unum populi romani malis, iam ut ipse intra se parricidale bellum domi stringeret; ubi vide Dukerum.

Vir animo etiam, quam gente, no-

animo etiam, quam gente nobilior, dignissimus, qui et patrem Corvinum habuisset, et cognomen suum Cottae fratri relinqueret, praepositus Illyrico, subita rebellionē, cum semiplena legione vicesima circumdatus hostili exercitu, amplius xx hostium fudit fugavitque; et ob id ornamentis triumphalibus honoratus est. Ita placebat barbaris numerus suus, ita fiducia virium, ut, ubicunque Caesar esset, nihil in se reponerent. Pars exercitus eorum proposita ipsi duci, et ad arbitrium utilitatemque nostram macerata, perductaque ad exitiabilem famem, neque instantem sustinere, neque ut facientibus copiam pugnandi, di-

bilior. Ita Livius IV, 28: nobilior vir factis, quam genere. Velleius II, 13: meliore in omnis ingenio animoque, quam fortuna, usus. Hanc formam imitatus est Sulpic. Sev. II, 16: ludit insignis specie, sed moribus, quam valeat, illustrior.

Dignissimus, qui. Bene Heinsius, dignitissimusque, qui.

Cognomen suum Cottae fratri relinqueret. M. Valerii Messalini frater dictus est Valerius Maximus Cotta, cognomen Cottae trahens a matre Aurelia ex Cottarum familia, post fratris mortem, Valerius Maximus Cotta Messalinus. De eo diligentius aliis disputat Io. Maassonus Vita Ovid. p. 107.

Ornamentis triumphalibus honoratus est. Huius honoris meminit etiam Ovidius epistola ad Messalinum, quae est secunda lib. II, ex P. vi. 91: Hanc colit dique duces, per quem decreta merenti Penit honoratis laurea digna comis. Sic enim locum vexatum optime emendat Leur. Sententius, cuius ingenio poetae latini aliquando multum debebunt.

Ita placebat barbaris numerus suus, etc. Esquijatum loquendi genus,

quod, vereor, ut satis ceperit Barmanus. Neque enim sarcasmus in his verbis est, sed haec simplicissima sententia: Etsi barbari sibi satis magnum exercitum, satis virium collegisse videbantur, tamen, ubicunque Caesar esset, etc. Sallust. Catil. 2: *sua cuique satis placebant. Ing. 64: debere illi res suas satis placere. Seneca N. Q. I, 5: Sunt, quae cum videris, placere tibi vires lucē possint: in tantum lacerti crescunt. Lucan. II, 605: nisi cum cervicis repleta Exaussi placuere tori. Plinius H. N. VIII, 33: ubi placuit robur, in aperta prodeunt. Tacit. M. IV, 23: Inde non loco, neque munimentis labor additus: vis et armis satis placebant; de Morib. Germ. 11: *Ut turba placuit, considunt armati;* ubi formulam pulchre illustrat Gronovius.*

Proposita ipsi duci. Lipsius bene correxit: opposita ipsi duci; quam lectionem postulat, quod sequitur, pars, quae obviam se effuderat.

Instantem sustinere. Instantes scribendum esse cum Acidalio et Lipsio, clarum est.

Neque ut facientibus copiam pugnandi.

rigentibusque aciem ausa congregari, occupato monte Claudio, munitione se defendit. At ea pars, quae obviam se effuderat exercitui, quem A. Caecina et Silvanus Plautius consulares ex transmarinis adducebant provinciis, circumfusa quinque legionibus nostris, auxiliaribusque et equitatu regio (quippe magnam Thracum, manum iunctus praedictis ducibus Rhoemetaces

di. Editor Basil. ut abiecit, velut natum ex praecedentis vocis ultima syllaba. Scribendum: *neque cum facientibus* etc.

Etiā. Alias, *aciem.* RHENAN. Exempl. vetus habet: *dirigentibusque aciem.* Lectio igitur marginalis repotatur in ordinem suum. BYZAN.

Occupato monte Claudio. Recte Fabricius ad Dion. Cass. LV, p. 803, errorem eorum, qui montem Claudium a Dione *Almam* dici statuunt, castigat; sed ipse errat, Claudium montem non ab hostibus, sed a Romanis occupatum dicens.

Antea. Alias, *At ea.* RHENAN. Exemplar vetustum habet; *At ea pars* etc. Redigatur ergo lectio marginalis in contextum. BYZAN.

Silvanus Plautius. Hic tamen, quasi sua, non militum, virtute vicisset, triumphalibus ornamentis honoratus est. Lapis apud Gruterum p. 452, 6 et Fabrett. p. 171: *M. Plautius M. f. A. n. Silvanus Cos. VIIvir epulon.* Huic sonatus triumphalis ornamenta decoravit: ob rem in Illyrico bene gestat.

Equitatu regio, quippe magna etc. Puto leg. *equitatu n. q. magnam Thracum iunctus prae. d. Romanis.* RHENAN. Et hic locus usque adeo depravatus (meo iudicio) sic restituendus erit, suffragante ad hoc nonnihil codice vetusto, in quo pro *vinctum*, *iunctum* scriptum legitur. Deinde quia Velleius cum *praedictis ducibus* inquit,

non *Rhomum* et *Alces*, intelligi vult, de quibus etiam ab his si volumus ad eam usque recitas, nil scriptum reperies. Sed quae hic *praedictis ducibus* appellat, Caecina et Silvanus fore; nunc quid mihi legendum videatur, audi: *et equitatu regio*, quippe *magna Thracum manu iunctus praedictis ducibus romanis* (Caecinae videlicet et Silvano). *Montes Thracum rex*, in adiutorium eius belli etc. BYZAN. Editionis primae scriptum haec est: *et equitatu regio, quippe magna Thracum manu iunctus praedictis ducibus Rhomum et Alces Thracum rex in adiutorium eius belli* etc. RHENAN. male scribit, *circumfusa et equitatu*, pro *equitatu*; quam constructionem vindicavimus ad II, 46. At max bene, *quippe magnam Thracum manu iunctus etc.*

Rhomum et Alces. Logo, *Rhoemetaces*, cuius in prioribus libris saepe meminit Tacitus. RHENANUS in addenda. Editor Basil. scripsit *Rhoemetaces*. In libris saepe scribitur *Rhoemetaces*, ut apud Plutarch. Apophteg. p. 207. A. et Dion. Cass. LIV, p. 749: sed in numis et lapidibus saepe *Rhoemetaces*, quod inae praefert Grægorius Obsequ. IV, 15, p. 163. Historiam huius regis, post Thracum, Spanhemium, et alios, ex numis illustravit Cary Hist. Reg. Thrac. p. 64. Cum notum esset Atheniensibus, quæ amicitiae gradum apud Augu-

Thraciae rex in adiutorium eius belli secum trahebat) pene exiliabilem omnibus cladem intulit. Fusa regiorum equestris acies, fugatae alae, conversae cohortes sunt. Apud signa quoque legionum trepidatum. Sed romani virtus militis plus eo tempore vindictum gloriae, quam ducibus reliquit: qui multum a more imperatoris sui discrepantes, ante in hostem

atum teneret, ei per adulationem Archontis eponymi honorem detulerunt. Marmor apud Sponium de Pop. Att. p. 196: *οι ιππιστευς εν τῷ ἐν βασιλῆος Ρομαιῶν ἀρχοντος λειψῶν*. Quod Ed. Corsinus Fast. Attic. T. I, p. 195, rectissime de hoc Roemetalce accipit, quanquam minus accurate scribens T. IV, p. 147, etiam de alio Roemetalce, Bospori rege, intelligi posse. Nam Philostratus de Vit. Sophist. I, 25, p. 535, quem testem laudat, non Roemetalcem, sed simpliciter Bospori regem, nullo addito nomine, commemorat; ut multo probabilius sit, quod Cary Ilist. Reg. Bospor. p. 69, suspicatur, Eupatorem in Philostrato intelligendum esse. Eidem Roemetalci Thraciae, non alteri, Bospori regi, ut Corsino l. c. placet, Augustus contulit civitatem rom. cum nomine et praenomine suo. Quod Fabrettus Inscript. p. 439, hoc lapide demonstravit: *Julia Tyndaris, C. Iulii regis Rhoemetalces liberta, fecit sibi et suis* etc. Quem titulum, a Scip. Maffei Crit. Lapid. p. 257, temere in fraudis suspicionem vocatum, nuper non contemnendis rationibus vindicavit F. A. Zacharias Instit. Lapid. I, 3, p. 31.

Adiutorium. Hac voce iam usus est Cicero apud Columell. praef. l. XII, p. 809: *ut ex hac eadem societate mortalibus adiutoria senectutis, nec minus propugnacula, praepararentur.* Quod si

forte dicas, Columellam magis sensum, quam verba Ciceronis retulisse, ecce alium ex eadem aetate Asinii Pollionis auctoritatem apud Sueton. de Gramm. 10: *In eam rem adiutorium ei fecit maxime quidam Ateius; ubi viri docti, qui fuit pro fecit legere malint, refelluntur inscriptione apud Reinesium cl. II, n. 82: C. Manilius Firmus, quod potuit huic monumento adiutorium facere, fecit animo libens.*

Fugata regiorum equestris acies. Exempl. vetustum habet: *Fuga regiorum* etc. BVAER. Ex *fuga*, quod vetus codex pro *fugata* habet, Vossius recte fecit *fusa*; id. e. recepi.

Sed romani virtus militis etc. Editor Basil. minus bene: *Sed romana virtus militis* etc. Verum vidit Puteanus: *Sed romani virtus militis plus eo tempore vindicavit gloriae* etc. *Vindicare* sine dativo personae non semel est apud Velleium, ut mox hoc ipso capite: *ex insperato victoriam vindicaverunt.*

Qui multum a more imperatoris sui discrepantes. Edit. pr. *qui multum amore imperatoris sui crepantes.* Quod ulcus, frustra tentatum a viris primariis, feliciter sanavit tanto minor Io. Isac. Pontanus Anal. I, 1, cuius emendationem recepi. Vascosanus edidit: *qui multum amore imperatoris sui properantes*; unde forte coniecturam suavit Lipsius.

VEL. PATERC. *Hist.*

II h

inciderunt, quam per exploratores, ubi hostis esset, cognoscerent. Iam igitur in dubiis rebus semet ipsae legiones adhortatae, iugulatis ab hoste quibusdam tribunis militum, interempto praefecto castrorum, praefectisque cohortium, non incruentis centurionibus, quibus etiam primi ordines cecidere, invasere hostes, nec sustinuisse contenti, perrupta eorum acie, ex insperato victoriam vindicaverunt. Hoc fere tempore Agrippa, qui eodem die, quo Tiberius, adoptatus ab avo suo naturali erat, et iam ante biennium, qualis esset, apparere coeperat, mira pravitate animi atque ingenii in praecipitia conversus, patris atque eiusdem avi sui animum alienavit sibi; moxque crescentibus in dies vitiis, dignum furore suo habuit exitum.

113. Accipe nunc, M. Vinici, tantum in bello ducem, quantum in pace vides principem. Iunctis exercitibus, quique sub Caesare fuerant, quique ad eum venerant, contractisque in una castra decem legionibus, LXX amplius cohortibus, XIII sed pluribus quam decem veteranorum milibus, ad hoc magno voluntariorum numero, frequentique equite regio, tanto denique exercitu, quantus nullo unquam loco post bella fuerat civilia; omnes

Qui etiam. Alias, quin etiam. RHEN. Exemplar vetustum habet: quibus etiam primi ordines cecidere. Obliteretur lectio in margine. BYER. Vossius praepositionem e intelligi vult, quam addere malim cum Boeclero: e quibus etiam primi ordines etc. Primi ordines sunt primi ordinis centuriones, ut praeter Interpretes ad h. l. docent Gronov. et Drakenborch. ad Liv. XXX, 4.

Etiam ante biennium. Editor Basil. et iam ante b. quod recepi.

Dignum furore suo habuit exitum. Velleii imitator, Sulpic. Sev. I, 51:

ibique a filiis interfectus, dignum exitum tulit; ubi Drusii correctionem exitum pro exitum hic locus confirmat.

In pace vides. Principes. Exemplar vetustum sic habet, et recte quidem, ut mihi videtur: Accipe nunc, M. Vinici, tantum in bello ducem, quantum in pace vides principem. Iunctis exercitibus etc. BYER. Edit. pr. quantum in pace vides. Principes iunctis exercitibus, etc.

XIII sed pluribus. Nihil verius Lipsii correctione: XIII, alio, a pluribus etc.

eo ipso laeti erant, maximamque fiduciam victoriae in numero reponebant. At imperator optimus eorum, quae agebat, iudex, et utilia speciosis praeferens, quodque semper eum facientem vidi in omnibus bellis, quae probanda essent, non quae utique probarentur sequens, paucis diebus exercitum, qui venerat, ad refoendas ex itinere eius vires, moratus; cum eum maiorem, quam ut temperari posset, neque habilem gubernaculo cerneret, dimittere statuit: prosecutusque longo et perquam laborioso itinere, cuius difficultas narrari vix potest, ut neque universos quisquam auderet adgredi, et partem digredientium, suorum quisque metu finium, universi tentare non possent, remisit eo unde venerant; et ipse asperrimae hiemis initio regressus Sisciam, legatos, inter quos ipsi fuimus, partitis praefecit hibernis.

114. O rem dictu non eminentem, sed solida veraque virtute atque utilitate maximam, experientia suavissimam, humanitate singularem! Per omne belli Germanici Pannonicique tempus, nemo e nobis, gradumve nostrum aut praecedentibus aut sequentibus, imbecillus fuit, cuius salus ac valetudo non ita sustentaretur

Neque habilem gubernaculo cernere. Frontia. II, 1, 14: *cum hostis haberet innumerabilem multitudinem, ex quo ipso inhabilem.* Incertus Paneg. Constant. 5: *nunquam maiores quadraginta millium copias duxit, inhabile regenti ratus quicquid excederet.* *Habilis est, qui facile regi potest.* Sic *haberi* pro *geri*, tractari, apud Tacit. Ann. II, 14; ubi vide Ernestum.

Et partem digredientium suorum etc. Editor Basil. huius loci integritatem duabus vocibus flagitiose truncavit: *et partem digredientium suorum*

metu universi tentare non possent. Clara sunt omnia, si cum Vascosano sic interpungas: *et partem digredientium, suorum quisque metu finium, universi tentare non possent.*

Sistiam. Exempl. vetus habet: *Sistiam.* BUREA. Edit. prima: *Sistiam.* *Sciscia* haec urbs dicitur in lapidibus apud Murator. pag. 849, 7, et 862, 7; ubi ille, nihil de hac urbe antiquam geographiam habere, dicit. At *Sciscia* non est diversa a *Siscia*, cuius frequens mentio apud geographos.

Caesaris cura, tanquam distractissimus ille tantorum onerum mole huic uni negotio vacaret animus. Erat desiderantibus paratum iunctum vehiculum; lectica eius publicata, cuius (usum) cum alii, tum ego sensi. Iam medici, iam apparatus cibi, iam in hoc solum importatum instrumentum balinei, nullius non succurrit valetudini. Domus tantum ac domestici deerant; ceterum nihil, quod ab illis aut praestari, aut desiderari posset. Adiciam illud, quod, quisquis illis temporibus interfuit, ut alia quae retuli, agnoscet protinus. Solus semper equo vectus est; solus cum iis, quos invitaverat, maiore parte aestivarum expeditionum, coenavit sedens; non sequentibus disciplinam, quatenus exemplo non nocebatur, ignovit; admonitio frequens inerat et castigatio, vindicta rarissima: agebatque medium plurima dissi-

Distraximus. Alias, *distractissimus*. RHENAN.

Onerum mole. Malim cum Santenio nostro: *operum mole*. Sic belli *mole* cap. seq. *Onus et opus* alibi etiam apud Velleium confunduntur.

Huic uni vacaret animus. Exempl. vetustum habet: *huic uni gentio*. Puto legend.: *huic uni genti vacaret animus*. BYER. Possis scribere: *huic uni penitus vacaret animus*. Cicero pro Arch. 1: *ne nos quidem huic uni studii penitus unquam dedisti fuimus*. Sed melius est, quod Editor Basil. reposuit: *huic uni negotio vacaret animus*.

Cuius cum alii. Hic deesse puto *beneficium*, vel simile quippiam, nisi placet, ut *cuius* legatur, hoc modo: *lectica eius publicata cuius*. Sed prior lectio magis arridet. RHENAN. Lipsius optime legit: *cuius usum cum alii*. Vocem *usum* a vicinis absorptam esse, luce clarius est.

Quisquis illis temporibus interfuit. Hinc locutionem sumit Sulpic. Sever.

Dial. III, 3: *cui quidem tempore hic etiam Saturninus interfuit*. Quem locum indicavit Wöpkens. Misc. Obs. VIII, p. 75.

Equo vectus est. Non vehiculo, ut lectica. Vide Lipsium ad Plin. Pa-neg. 14.

Coenavit sedens. Hunc morem militarem explicat H. Valesius ad Ammian. Marcell. XXV, 4, p. 459.

Et castigatio, vindicta rarissima. Vascosanum male edidit: *et castigatio ac vindicta rarissima*. Intelligitur castigatio, quae verbis fit, non vitibus aut fustibus.

Amarissima. Alias, *rarissima*. RHENAN. Eadem verba confunduntur apud Statium Praef. IV Silv.: *cum lugeret veris, quod amarissimum est, lacrimis senem patrem*; ubi *rarissimum*, quod Barthius reposuit, minus bene spreuit Marklandus. Respicitur enim ad filios patrum mortem expectantes; de quibus alio loco diximus. *Agebatque medium plurima dissi-*

mulantis, aliqua inhibentis. Hiems emolumentum patriati belli contulit. Sed insequenti aestate omnis Pannonia, reliquiis totius belli in Delmatia manentibus, pacem petiit. Ferocem illam tot milium iuventutem, paulo ante servitutem minatam Italiae, conferentem arma, quibus usa erat apud flumen nomine Bathinum, prosternentemque se universam genibus imperatoris, Batonemque et Pinetem, excelsissimos duces, captum alterum a se deditum, iustis voluminibus ordine narrabimus, ut spero. Autumno victor in hiberna reducitur exercitus, cuius omnibus copiis a Caesare M. Lepidus praefectus est, vir nomini ac fortunae eorum proximus: quem in quantum quisque aut cognoscere, aut intelligere potuit, in tantum miratur ac diligit, tantorumque nominum, quibus ortus est, ornamentum iudicat.

mulantis etc. Velleius vulgatiore ratione dicere potuisset: gerebatque se medium inter plurima dissimulantem, et aliqua inhibentem. Sed exquisitior est constructio cum genitivo. Horatius II, Carm. 19, 27: *sed idem Pacis eras mediusque belli*; ubi plura exempla collegit Torrentius.

Sed insequenti. Lipsius bene: *Et insequenti.* Ceterum Dodwellus Annal. Vellei. §. 23, mihi non persuadet argutiis suis, ut omnia acta a. 760, magna huius loci lacuna hausta esse credam.

Captum alterum a se deditum. *Alterum* deesse videtur. RHENAN. Editor Basil. omissis verbis *a se*, de Rhemani coniectura dedit: *captum alterum, alterum deditum.* Ac forte in corruptis *a se* nihil, nisi *alterum*, latet. In edit. pr. h. l. scribitur *Pinetem*, supra II, 110, *Pinnetem*, ut apud Dionem. Sic Livius XXII, 33, *Pinum* Illyriorum regem vocat; quem alij *Pinicum*. Pinnes a Batone Breuco

Romanis proditus est. Quem Batonem cum alter Bato Desitiates de medio sustulisset, tandem semet ipse Romanis dedit. Cuius rei notitiam uni debemus Dioni Cass. LV, p. 806; LVI, p. 818. Pinnetem et Batonem supplices sibi videre visus est Albertus Rubenius in gemma Augustea, quam singulari dissertatione enarravit, p. 218.

Autumno. Edit. pr. *autumni*, quod Editor Basil. correxit.

Caesarem Lepidus praefectus est. Alias, *a Caesare.* RHENAN. Lectionem Velleianam sic restituendam puto: *Caesare M. Lepidus praefectus est.* BVR. Pro *Caesarem*, quod in edit. pr. est, Editor Basil. scripsit *a Caesaribus*, ob sequens *eorum*. Sed vide Burmannum, hunc locum bene explicantem.

Nomini — proximus. Sic Acidalius correxit. Edit. pr. *nominis*.

Aut intelligere potuit. II, 116: *quem virum, ne qui intellexit quidem, abunde miratus est.* Vim verbi *intelligere*.

115. Caesar ad alteram belli Delmatici molem animum atque arma contulit. In qua regione quali adiutore legatoque fratre meo, Magio Celere Velleiano usus sit, ipsius patrisque eius praedicatione testatum est, et amplissimorum honorum, quibus triumphans eum Caesar donavit, signat memoria. Initio aetatis Lepidus, educto hibernis exercitu, per gentis integras immunesque adhuc clade belli, et eo feroces ac truces, tendens ad Tiberium imperatorem, et cum difficultate locorum, et cum vi hostium luctatus, magna cum clade obsistentium, excisis agris, exustis aedificiis, caesis viris, laetus victoria, praedaeque onustus, pervenit ad Caesarem; et ob ea, quae si propriis gessisset auspiciis, triumphare

explicuimus ad Rutil. Lup. I, 4.

In qua regione quali adiutore etc. Insolentior haec locutio videtur Burmanno ad Claudian. in Eutrop. II, 247, quod regio ad Delmaticum bellum, pro bellum in Delmatia, refertur. At mihi nullam dubium est, quin Velleius scripserit: *In qua expeditione quali adiutore etc.*

Magio Celere ulliflano. Ego legendum puto: *Magio Celere Vlisflano.* BYRR. Edit. pr. *Magio Celere ulliflano*; pro quo Editor Basil. scripsit: *Magio Celere Velleiano.* Nec quicquam causae erat, cur de illa correctione dubitaret Dodwellus Annal. Vellei. §. 7.

Et amplissimorum honorum, etc. Cum Lipsio legerim: *et amplissimorum donorum, etc.*, non quo honor pro dono dici nesciam, sed quod *donis donare* in tali re sollemnis et perpetua formula est, ut in lapidibus apud Gruterum pag. 350, 1, Fabre um pag. 127, Muratore m pag. 799, . Eandem redde Sulpic. Sev. I, 12: *Isti eos oneratos frumento, multisque donatos, domum remisit; ubi donis*

ante donatos excidisse, clarum est.

Pergentis integras immunesque adhuc etc. Exempl. vetustum habet: *pergentis in integras immunesque adhuc etc.* Nisi quis mavelit legere: *in integras immunesque adhuc clade belli*; cum exempl. vetustum habeat, *in integritas.* BYRR. Edit. pr. *pergentis integras.* Recte Editor Basil. dedit: *per gentes integras etc.*

Quae si propriis gessisset auspiciis. Quanquam exempl. vetustum sic habeat, tamen non dubito, quin sic (si recte legas) legendum sit: *quasi propriis gessisset auspiciis.* BYRR. Burmannus male *quae* sumit pro *ob quae*. Vbi enim in illa constructione accusativus, quocum *gessisset* iungendum est? Alio modo hanc construendi rationem expedire conatur Wopkens. Misc. Obs. VIII, p. 75, et Misc. Obs. Nov. T. X, p. 18. Sed exempla allata non satis huic loco conveniunt. Lege et interpunge: *et ob quae, si propriis res gessisset auspiciis, triumphare debuerat.* Cum semel *res* a sequenti syllaba *ges* elisum esset, pronominis ea consecuta est interpolatio.

debuerat, ornamentis triumphalibus, consentiente cum iudicio principum voluntate senatus (donatus) est. Illa aestas maximi belli consummavit effectus. Quippe Perustae et Desitiales Delmatae, situ locorum ac montium, ingeniorum ferocia, mira etiam pugnandi scientia, et praecipue angustis saltuum pene inexpugnabiles, non iam ductu, sed manibus atque armis ipsius Caesaris tum demum pacati sunt, cum pene funditus eversi forent. Nihil in hoc tanto bello, nihil in Germania aut videre maius, aut mirari magis potui, quam quod imperatori nunquam adeo ulla opportuna visa est victoriae occasio, quam damno amissi pensaret militis. Semperque visum est gloriosum, quod esset tutissimum; et ante conscientiae quam famae consultum; nec unquam consilia ducis iudicio exercitus, sed exercitus providentia ducis relictus est.

116. Magna in bello Dalmatico experimenta virtutis in multos ac difficileis locos praemissus Germanicus dedit; celebri etiam opera diligentique Vibius Postumus,

Senatus est. Donatus deest, aut simile. RHENAN.

Perusia aede sicales Dalmatae. Legendum reor: *perfidia exitialis Dalmatae.* RHENAN. Monstruosam scripturam edit. pr. *Perusia aedes sicales* ita refixit Editor Basil. *Daorisi et Desitiales Dalmatae.* Praeclare *Desitiales*: sed pro *Perusia* feliciter Vossius *Pirustae*, vel propius ad corruptae lectionis vestigia, *Perrustae*, ut Heinsius scripsit. Vide Drakenborch. ad Liv. XLV, 26. *Desitiales* alia forma *Δασιτιάται* sunt Straboni VII, p. 483: *Δασιτιάται* Dioni Cass. LV, p. 802: *Daesitiales* in lapide apud Sponium Misc. erud. ant. p. 179, et Zachariam Marmor. Salonit. p. 20. Apud Plinium H. N. III, 22, fluctuant libri inter *Daesitiales* et *Desitiales*.

Dalmatae. Exempl. vetus, *Delmatae.* BYRER.

Visum est gloriosum, quod esset tutissimum. Ex Sallustio Frugm. pag. 938: *Vi nihil gloriosum, nisi tutum, et omnia retinendae dominationis honesta existimet*; ubi Cortium, *tutum* active sumentem, falli, Velleii imitatio docet.

Nec unquam consilia ducis. Exempl. vetus habet: *ne cum quod consilia ducis* etc. BYRER.

Dalmatico. Exempl. vet. habet, *Delmatico.* BYRER.

Celebri etiam opera. Alias, *celebris etiam opera.* BYRER. Forte scribendum: *virili etiam opera diligentique*; ut II, 120: *nava virilique opera duarum legionum, quibus praeerat, exercitum immuncm tanta calamitate ser-*

vir consularis, praepositus Delmatiae, ornamenta meruit triumphalia: quem honorem ante paucos annos Passienus et Cossus, viri quibusdam diversis virtutibus celebres, in Africa meruerant. Sed Cossus victoriae testimonium etiam in cognomen filii contulit, adolescentis in omnium virtutum exempla geniti. At Postumi operum M. Apronius particeps, illa quoque militia eos, quos mox consecutus est, honores excellenti virtute meruit. Vtinam non maioribus experimentis testatum esset, quantum in omni re fortuna posset; sed in hoc quoque genere abunde agnosci vis eius potest. Nam et etiam vir antiquissimi moris, et priscam gravita-

vavit. Sed quoniam, ut ad II, 78, monuimus, *celeber* est inter voces Velleio familiares; vulgato acquiescamus.

Iulius Posthumus. Exempl. vetustum habet: *Iul. Postumus.* BVRER. Mendose edit. pr. *celebri etiam opera diligenti*, quibus *Iulius Posthumus*; pro quo Editor Basil. perperam scripsit: *celebris etiam opera diligenti Q. Iulius Posthumus.* Optime Pighius Annal. T. III, p. 538, emendat: *C. Vibius Postumus*; qua correctione recepta, si cetera cum Vossio leviter ita mutes, *celebri etiam opera diligenti* *que Vibius Postumus*, nihil videtur ad loci integritatem deesse.

Dalmatiae. Exempl. vet. habet: *Dalmatiae.* BVRER.

Passienus. De illo vide Lipsium ad Tacit. Ann. XII, 6, Exc. A.

At Postumi. Exempl. vetustum habet: *Ad Postumio* etc. BVRER.

Sed in hoc quoque genere. Rectissime Editor Basil. sic rescripsit pro editionis pr. scriptura: *sed in loco quoque genere.*

Nam et etiam vir antiquissimi moris etc. Editor. Basil. huc non ferenda

audacia *Seianum* intrusit: *Nam et Seianus, vir antiquissimi moris*; cuius mentio quam aliena ab hoc loco sit, viri docti ostendunt. Nec minus a vero abhorrent Lipsii et Heinsii coniecturae. Cuius igitur nomen hic restituendum? Lege: *Nam Aelius Lamia, vir antiquissimi moris* etc. Is Africam obtinuit, et apud Tiberium tam gratosus fuit, ut magnopere mirandum esset, si Velleius, omnium, qui tum Tiberii gratia florebant, adulator, huius laudandi occasionem praetermisisset. Tacitus Ann. IV, 13: *Ac ni Aelius Lamia et L. Apronius, qui Africam obtinuerant, Gracchum insonnem protexissent, claritudine infuusti generis, et paternis adversum foret abstractus.* VI, 27: *Extremo anni mors Aelii Lamiae funere censorio celebrata, qui administrandae Syriae imagine tandem exsolutus, urbi praefuerat* (nempe post Pisonem, de quo Velleius II, 98). *Genus illi decorum; vivida senectus; et non permessa provincia dignationem addiderat.* Eadem ex Tacito repetit Dio Cass. LVIII, p. 891. Mortuus est Lamia A. V. 786, biennio post Velleium.

tem semper humanitate temperans, in Germania, Illyricoque, et mox in Africa, splendidissimis functus ministeriis, non merito, sed materia adipiscendi triumphalia defectus est. Et A. Licinius Nerva Silianus, P. Sili filius, quem virum, ne qui intellexit quidem, abunde miratus est, ne nihil non optimo civi, simplicissimo duci perisset, praeferens immatura, et fructu amplissimae principis amicitiae, et consummatione evectae in altissimum paternumque fastigium imaginis defectus est. Horum virorum mentioni si quis quaesisse.

Priscam gravitatem semper humanitate temperans. Mirum, ni otiosum istud semper temere natum sit ex vicino temperans.

Functus ministeriis. Iunta, credo, ministeriis accipiens pro ministris, edidit: *splendidissimis cinctus ministeriis.* Inepte.

Materia adipiscendi triumphalia etc. Livius XLV, 12: *alterius consulis obscura fama, quia materiam res gerendi non habuit.* Incertus Epithalam. Maximian. 4: *tibi interim deest materia vincendi.* Vide Gronovium ad Sennec. Cons. ad Helv. 6.

Ne nihil optimo civi — perisset. Exempl. vetustum habet: *ne nihil non optimo civi, simplicissimo duci, perisset etc.* BUREA. Intellige: ut omnia optimo civi perissent. Burmannus, hunc locum interpretans, aliud agebat. Edit. pr. *ne nihil optimo civi etc.*

Praeferens immatura. Nihil melius invenio correctione Editor. Basil. *praeceptus immature.* Aurel. Victor. de Vir. Ill. 5: *Ancus Murcius immature morte praereptus, non potuit praestare, qualem promiserat regem.* Auson. Profess. 24: *omnia acerbo funere praereptus, Glabrio, destitutus.* Vide eruditissimum Burmannum Secundum ad Anthol. Lat. T. II, p. 203.

VEL. PATERC. *Hist.*

Evectae in altissimum paternumque fastigium imaginis. II, 27, p. 89: *hodieque tanta patris imagine non obscuratur eius memoria; quibus locis una superest ratio vocis imago defendendae, si eam accipias non pro nobilitate ex maioribus, sed pro splendore, decore, amplitudine, quae ex rebus domi bellicae bene gestis nascitur.* Certe, sic sumenda videtur apud Livium III, 72: *Clarum hac fore imagine Scaptium: populum romanum quadruplatoris et, interceptoris litis alienae personam latum.* Fulgorem eadem significatione, Velleius alibi dicit, II, 4: *Vita, quae nullius ad id temporis, praeterquam avito fulgore, vinceretur.* 99: *ne fulgor suus orientium iuvenum obstaret initiis.*

Defectus est. Non tali verborum inopia Velleius laborabat, ut idem verbum tam brevi spatio repeteret. Vide quae diximus ad I, 9, p. 20. Recte igitur Burmannus legit, *deceptus est*; id est, frustratus, destitutus est fructu etc. Quam verbi vim viri docti certatim illustrarunt, in primis Pricaeus ad Appulei. Met. VIII, p. 166, et Burm. ad h. l.

Quorum virorum etc. Opinor legendum, *horum virorum*, cum exempl. vet. habeat *honorum*. BUREA. Edit. p. *Quorum virorum etc.*

I i

me dicet locum, fatentem arguet. Neque enim iustus sine mendacio candor apud bonos crimini est.

117. Tantum quod ultimam imposuerat Pannonico ac Dalmatico bello Caesar manum, cum, intra quinque consummati tanti operis dies, funestae ex Germania epistolae, caesi Vari, trucidatarumque legionum trium, totidemque alarum, et sex cohortium; velut in hoc salutem tantummodo indulgente nobis fortuna, ne occupato duce, et causa persona moram exigit. Varus Quintilius, inlustri magis, quam nobili ortus familia, vir ingenio mitis, moribus quietus, ut corpore et animo immobilior,

Crimini est. Tantum quod ultimam Editio pr. prava distinctione: *crimini est, tantum quod. Ultimam imposuerat* etc. quam Editor Basil. mutavit.

Ex Germania literae, caesi Vari, etc. Totus hic locus variis lacunis misere foedatus est; cuius sensum facilius per historiae seriem reperias, quam verba e fuga reprehendas.

Velut in hoc salutem tantummodo etc. Mutila editionis pr. scriptura haec est: *velut in hoc salutem tantummodo nobis indulgente fortuna, ne occupato duce, et causa persona moram exigit.* Primum pro saltem cum Schegkio scripsimus salutem, mox occupato duce cum Editore Basil. Denique Lipsius videtur bene correxisse: *Sed causa et persona moram exigit.* Sensus haud dubie is est, quem Vossius ex Sueton. Tiber. 17, eruit,

Illustri magis, quam nobili ortus familia. Nobilis cum Gesnero Thes. L. I. v. *Illustris* refer ad vetustatem familiae. At iure miratur F. Vrsinus de Famil. Ro. p. 237, Quintiliam familiam, cuius origo cum ipsius Romae primordiis coniungitur, a Velleio magis illustrem, quam nobilem, dici. Cui difficultati succurrimus verbis ita traiciendis: *Varus Quintilius nobili ma-*

gis, quam illustri ortus familia. Saepe nullos Quintilios historia memorat rebus excellenter gestis illustres.

Moribus quietus. II, 119: *Vale Monius, legatus Vari, caetera quibus ac probus.* Velleius imitatur Sallustium Iug. 20: *is, quem petebat, quietus, inbellis, placido ingenio.* *Quietus* est modestus, qui non vult excellere super alios, nullam sibi potentiam adsciscit, cui opponitur *iniquus*, vel *iniquus*, de quo diximus ad II, 68, p. 165. *Plinius VII, Ep. 31: Vir alioqui rectus, integer, quietus, ac paene ultra modum verecundus.* *Hegesipp. I, 14: illum verutum et callidum, et ideo suspectum vicinis, hunc mitem et quietum.* Sicquid dicitur pro modestia. *Tacit. Ann. XIV, 47: Vixit tamen post haec Regulus, quiete defensus.* *Statius Silv. V, 1, 76: Vidit quippe pii iuvenis navamque quietem, intactamque fidem.* Ita *Mapplandus* pulchre rescripsit pro raramque quietem. Quam correctionem firmare potuisset similis oxymoro *Taciti Hist. III, 50: ad omnia, quae agenda forent, quiescit cum industria aderat.*

Et corpore et animo immobilior. *Acidalius* bene legit: *ut corpore, ita animo immobilior.* II, 102, p. 222: *ut corpus minus habile, ita animum minus*

otio magis castrorum, quam bellicae adsuetus militiae; pecuniae vero quam non contemptor, Syria, cui prae fuerat, declaravit; quam pauper divitem ingressus, dives pauperem reliquit. Is cum exercitui, qui erat in Germania, praeesset, concepit esse homines, qui nihil praeter vocem membraeque haberent hominum; quique gladiis domari non poterant, posse iure mulceri. Quo proposito mediam ingressus Germaniam, velut inter viros pacis gaudentes dulcedine, iurisdictionibus, agendoque pro tribunali ordine, trahebat aetiva.

118. At illi, quod nisi expertus vix credat, in summa feritate versutissimi, natumque mendacio genus, simulantes fictas litium series, et nunc provocantes alter alterum iniuria, nunc agentes gratias, quod ea romana iustitia finiret, feritasque sua novitate incognitae disci-

utilem resp. habere coepit. Butmanno, vocem immobilior vexanti, miror, non in mentem venisse: ut corpore, ita animo imbellior. Sallust. l. c. quietus, imbellis, placido ingenio. Liv. XXVI, 2: ut feroces et inquieti inter socios, ignavi et imbelles inter hostes essent. Sed nihil novare, melius est. Immobilis enim recte dicitur tam de corpore, quam de animo torpente. Seneca Pater Contr. I, p. 131: ego senectute immobilis, et vivo simillimus. Plinius H. N. VII, 12: velocitas cogitationum, animique celeritas, et ingenii varietas multiformes notas imprimit, cum ceteris animantibus immobiles sint animi. Lamentant de ira 4: Quas igitur in deo potest esse bestitudo, si semper quietus, et immobilis torpet? Vide Pricaeum ad Appulei Met. VI, p. 123.

Quam pauper divitem ingressus. Pari venustate Cicero Verr. II, 4: non tam illis Siciliam, quam inanem offenderant, quam Verrem ipsum, qui plenus decesserat, provinciam fuisse.

Qui nihil praeter vocem membraeque etc. Livius XXIX, 17: In hoc legato vestro nec hominis quicquam est, praeter figuram et speciem; ubi vide Drakenborch.

Agendoque pro tribunali ordine. Suspecta mihi est vox ordine.

Vix credebatur. Lipsius pro credebatur scripsit credat; quod recepi.

Procaces. Alias, provocantes. RHENAN. Exempl. vetustum non habet procaces, sed procat aes. Hinc lectionem marginalem ut veram, in ordinem redigendam puto. BAYER.

Iniuria. Lipsius malebat iniuriis, quia mox sequitur eas. At illa lectio fluxit ab Editoris Basil. interpolatione. Nam editio prima habet: quod ea romana iustitia finiret. Neutrum ea recte femininis subiungi, notius est, quam ut moneri debeat.

Feritasque sua novitate etc. Vix ferè tantologiam, novitate incognitae disciplinae. Lege: feritasque sua suavitate incognitae disciplinae mutesceret. Facile

plinae mitesceret, et solita armis decerni iure terminarentur, in summam socordiam perduxere Quintilium; usque eo, ut se praetorem urbanum in foro ius dicere, non in mediis Germaniae finibus exercitui praeesse crederet: Tum iuvenis, genere nobilis, manu fortis, sensu celer, ultra barbarum promptus ingenio, nomine Arminius, Sigimeri principis gentis eius filius, ardorem animi vultu oculisque praeferebat, adsiduus militiae nostrae prioris comes, iure etiam civitatis romanae ius equestris consequens gradus, segnitia ducis in occasionem sceleris usus est; haud imprudenter speculatus, neminem celerius opprimi, quam qui nihil timeret; et frequentissimum initium esse calamitatis, securitatem. Primo igitur paucos, mox pluris in societatem consilii recipit; opprimi posse Romanos, et dicit, et persuadet; decretis facta iungit; tempus insidiarum constituit. Id Varo per virum eius gentis fidelem clarique nominis Segesten indicatur. Obstabant iam fata consilii,

apparet, syllabam *sua* in *suavitate* interceptam esse a praecedenti *sua*.

Mitesceret. Exempl. vet. habet, *mutesceret.* BYRR.

Solita armis discerni. Pro *discerni* edidi *decerni*, secutus iudicium Gronovii Observ. III, 13, p. 548.

Sensu celer. Ei opponitur *sensu habes* apud Plinium H. N. VII, 16. Neutrius loci meminerat Dorvillius apud Burm. Sec. Anthol. Lat. T. II, p. 77, locutionem *sensu mirabilis*, velut semibarbaram, damnans. Comparandus locus similis II, 73: *adolescens impetu strenuus, manu promptus, cogitatus celer.*

Romae ius. Alias, *Romanae ius* etc. BYRR. Editio pr. hunc locum ita scriptum exhibet: *iure etiam civitatis Rhomae ius equestris consequens gradus; ubi licenter more suo grassatus est*

Editor Basil. *comes, et iam civitatis romanae ius equestrisque consequens gradum.* Lenior est medicina Heinii: *cum iure etiam civitatis romanae ius equestris consequens gradus.* Praepositionem *cum* praecedens *comes* interceptit.

Neminem celerius opprimi etc. Livius XXXVII, 4: *et eo ipso, quod nihil tale timerent, opprimi incutere posse.*

Mox pluris in societate consilii recepit. Alias, *mox pluris in societate consilii recepit.* RHEMAN. Edit. pr. *mox pluris in societate consilii praecipit.* Cum Rhenano in societatem, et cum Vasconiano et Editore Basil. *recepit* scripsimus, ut tempora convenirent.

Et dicit. Melius est, quod Heinii reponit: *et docet.*

Indicatur: postulabat etiam fata consiliis. Deponatur asteriscus, cum nihil deesse videatur sententiae Velkii.

omnemque animi eius aciem praestrinxerant. Quippe ita se res habet, ut plerumque (qui) fortunam mutaturus Deus consilia corrumpat, efficiatque, quod miserum est, ut quod accidit, id etiam merito accidisse videatur, et casus in culpam transeat. Negat itaque se credere, spemque in se benevolentiae ex merito aestimare proficitur. Neo diutius, post primum indicem, secundo relictus locus.

119. Ordinem atrocissimae calamitatis, qua nulla post Crassi in Parthis damnum, in externis gentibus gravior Romanis fuit, iustis voluminibus, ut alii, ita nos

nae. BYRÆ. Editor Basil. ita refinxit: *Sed praevalebant iam fata consilii.*

Particulam adversativam *sed*, vel aliam excidisse, manifestum est. Pro *postulabat etiam* Lipsius verissime scripsit *obstant iam*; quod recepi. Statius Theb. VII. 423: *sed bellique et* *dor Consiliis obstat diuina.*

Omneque animi eius aciem praestrinxerant. Hoc dedi ex Edit. Basil. correctione. Edit. pr. *praestruxerat*, quod Vascosanus mutavit in *praestrinxerat*. Sed in hac formula *praestringere* legitimum est, *perstringere* non item. De quo discrimine multi ad fastidium usque

Vt plerumque qui fortunam etc. Vitiavit hunc locum Editor Basil. scribens: *ut plerumque qui fortunam mutaturus est, consilia corrumpat.* At sanavit Vascosanus, *qui ex praecedenti que natum tollens.* Cuius correctionem Lipsius et Vrsinus sibi adsciverunt. Sententiam ipsam illustravimus ad II, 57.

Etiam merito accidisse videatur. Exempl. vetustum habet; *et etiam merito accidisse etc.* Ego legendum puto: *id etiam.* BYRÆ. Hoc, ut simplicissimum, recepi; nec quicquam amplius ad loci sanitatem requiro. Sallust. Ca-

til. 51: *Illis merito accidit, quicquid venerit*

Et casus in culpam. Exempl. vetustum habet; *et casus in culpa transeat etc.* BYRÆ. Tacitus Ann. IV, 64: *qui mos vulgo, fortuita ad culpam trahentes.*

Spemque in se benevolentia. Fort. sic legendum: *spemque de Germanorum in se benevolentia.* RHEMAN. Alias sic legendum videtur: *Negat itaque se credere (ut subaudiatur fortunae) spemque in se benevolentia et merito aestimare proficitur.* Vel sic: *spemque se benevolentia ex merito aestimare proficitur.* BYRÆ. Editor Basil. locum hoc modo tentavit: *spemque se benevolentiae ex merito aestimare proficitur.* Recte scripsit *benevolentiae*. At in omnino servandum. Varus negabat, se credere Segesti, coniurationem indicanti, professus, se, prout de Arminio et Germanis bene meruisset, ita etiam de illorum in se benivolentia bene sperare. Haec sententia tam plana quomodo fallere Burmannum potuerit, vix intelligo.

Qua nulla post Crassi. Exempl. vetustum aperte habet: *qua nulla post Crassi.* BYRÆ.

sua, non fiducia metiens, qui Cimbricam Teutonicamque militiam Italiae minabatur, ultro Rhenum cum exercitu transgreditur. Arma interfecti, quae arcuisse pater et patria contenti erant, penetrat interius, aperit limites, vastat agros, urit domos, fundit obvios; maximaque cum gloria, incolumi omnium, quos transduxerat, numero, in hiberna revertitur. Reddatur verum L. Asprenati testimonium; qui legatus sub avunculo suo Varo militans, nava virilique opera duarum legionum, quibus praeerat, exercitum immunem tanta calamitate servavit, matureque ad inferiora hiberna descendendo, vacillantium etiam cis Rhenum sitarum gentium animos confirmavit. Sunt tamen, qui ut vivos ab eo vindicatos, ita iugulorum sub Varo occupata crediderint patrimonia, hereditatemque excisi exercitus, in quantum voluerit, ab eo aditam. Lucii etiam Caedicii, praefecti

cum minabatur, quod vetus codex habet, singulare requirat. Reponere: *se magnitudine sua, non fiducia ducis metiens*. Vox *ducis* extrusa est similitudine vicinae *fiducia*: quo vitii genere nullum in Velleio crebrius. Dux est Arminius.

Minabantur. Exempl. vet. habet, *quinabantur*. BYRON.

Ultra Rhenum. Freinsheim. Ind. Flor. v. *Utro*, legit: *altro Rhenum* etc. Recepti.

Arma interfecti, quae arguisset. Haec ita mutavit Editor Basil. *Arminio terpito, quem arguisset*; in quibus nihil est, quod probare possis. Lipsius coniecit: *arma infert, quem arcuisse*. Qua coniectura tametsi verba prope omnia restituit, tamen totam sententiam depravavit. Quid enim? An pater et patria contenti erant arcere arma, quae Tiberius Germanis inferebat? Legendum arbitror: *Arma infert genti, quam arcuisse pater et pa-*

tria contenti erant. Arcuisse pro arguisse recipi. Quae verba quoties confusa sint, ostendit Drakenborch. ad Liv. VI, 25.

Aperit limites. Vide Gronovium ad Tacit. Ann. I, 50.

Fundit obvios. Exempl. vetustum habet: *fundit obulos*. BYRON.

Cis Rhenum. Edit. pr. *cis Rheno*, quod Editor Basil. correxit.

In quantum voluerit. Hoc est: et arbitrio, ex libidine, ut recte explicat Burmannus. Sic etiam loquitur II, 119: ubi non intellexit Rupertus. Seneca Pater Praef. III Controv. p. 221: *Sufficiebat illi, in quantum voluerat, explicandi vis*.

Lucii etiam Caedicii. Huius etiam mentionem facit Frontinus IV, 7, 8, ex certa emendatione Oudendorpii: *Caeditius principularis, qui in Germania post Varianam cladem obsis nostris pro duce fuit, veritus, ne barbari etc.*

castrorum, eorumque, qui una circumdati Alisone immensis Germanorum copiis obsidebantur, laudanda virtus est; qui omnibus difficultatibus superatis, quas inopia rerum intolerabileis, vis hostium faciebat inexuperabilis, nec temerario consilio, nec segni providentia usi, speculatique opportunitatem, ferro sibi ad suos peperere reditum. Ex quo apparet, Varum, sane gravem et bonae voluntatis virum, magis imperatoris defectum consilio, quam virtute destitutum militum, se magnificentissimumque perdisse exercitum. Cum in captivos saeviretur a Germanis, praeclari facinoris auctor fuit Calvus Caelius ad vetustatem familiae suae dignissimus; qui complexus catenarum, quibus vinctus erat, seriem, ita illas inlisis capiti suo, ut protinus pariter sanguinis cerebrique influvio expiraret.

A Lisone. Alias, Alisone. Est loci nomen. Nam extat hodieque oppidulum *Altzheim* prope Vangionas. Meminit eius et Tacitus. RHENAN. Edit. pr. a *Lisone*. Vide Interpretes ad Tacit. Ann. II, 7.

Nec segni providentia usi. Exempl. vetustum habet: *nec segni providentia uiti*, etc. Mihi (quantum ex literis conicio) adiuti legendum videtur. BYRER.

Caldus Caelius ad vetustatem familiae suae dignissimus. Editor Basil. ad abiecto, rescripsit: *Caldus Caelius, vetustate familiae suae dignissimus.* Vulgatum quam inepte defendat Wopkens. Lect. Tull. II, 3, nihil attinet commemorare. Forte legendum: *Caldus Caelius, adolescens vetustate familiae suae dignissimus.* Quae tamen coniectura nullum locum habet, si inscriptio cenotaphii, Bergendalae prope Cliviam servata, ad hunc Caelium referenda est. Eum titulum a multi

vitiose proditum, nuper accurate descriptum dedit Iurisconsultorum literatissimus, Hermannus Cannegieterus Observ. Iur. Ro. III, 5: *M. Caelio T. f. Lem. Bono. c. leg. XIIII ann. LIII. Cecidit bello Variano. Ossa inferre licebit. P. Caelius T. F. Lem. frater fecit.* Quam integerrimam scripturam si Masseius Crit. Lapid. III, 4, p. 445, cognovisset, ipse sententiam, qua hunc titulum temere inter spurios retulit, statim revocasset. Sed quoniam Caldi cognomen ibi non comparet, potius Caelius aliquis ex alia minus nobili Caeliorum familia intelligendus videtur. Ne dicam, vix consentaneum videri, virum vetusta Caldorum familia ortum, aetatis anno LIII non tribunum aut legatum, sed centurionem fuisse.

Influvio. Editor Basil. legit *profluvio*. Melius Lipsius *effluvio*. II, 7: *protinusque inliso capite in postem lapideum ianuae carceris, effluoque cerebro, expiravit.*

VEL. PATERC. *Hist.*

K k

121. Eadem et virtus et fortuna subsequenti tempore ingressa animum imperatoris Tiberii fuit, quae initio fuerat; qui concussis hostium viribus, classicis pedumque expeditionibus, cum res Galliarum maximae molis, accensasque plebis Viennensium dissensiones, coërcitione magis quam poena molliisset; et senatus populusque Rom. postulante patre eius, ut aequum ei ius in omnibus provinciis exercitibusque esset, (quam erat

Ingressa animum imperatoris. Exempl. vet. habet: *ingressa animam imperatoris* etc. BVRER. Rhenanus bene *animum* edidit. Tacitus Agricola 5, eadem loquendi forma: *intravitque animum militaris gloriae cupido. Virtus et fortuna* velut ex formula innunguntur, ut II, 97. Sed paulo durius dicitur *fortuna ingressa animum*.

Concussis hostium viribus. Vereor, ne verbum *concutere* pro re nimis lene sit. Mihi certe efficacius videtur: *contusus hostium viribus*. Sallust. Jug. 43: *avaritia magistratum ante id tempus in Numidia nostrae opes contusae, hostiumque auctae erant*; ubi vide Cortium. Valer. Max. III, 2, 11: *quo praelio Hannibal magis vires Romanorum contudit, quam animos fregit*. Idem IV, 2, 2: *terribiles punicas vires contuderunt*. Sed rem conficit ipse Velleius II, 122: *fractis continua triennii militia Germaniae viribus*; et mox: *post cladem sub Varo acceptam — eadem excisa Germania*. *Contusus et concussus* saepe a librariis permutari, ostendit Ernestus ad Tacit. Ann. XII, 31.

Accensasque plebis. Exempl. vetustum habet: *accensasque plebis Viennensium* etc. BVRER.

Coërcitione magis quam poena molliisset. Sallust. Jug. 45: *Ita prohibendo a delictis magis, quam vindicando,*

exercitum brevi confirmavit; ubi vide Cortium. Edit. pr.: *coërcitione*, ut II, 47. Non est tanti.

Senatus populusque R. etc. Sic legendum puto: *Et senatus populusque R. (postulante patre eius) ut aequum ei ius in omnibus provinciis exercitibusque esset, quam erat ipsi, decreto complexus esset*. RHENAN. Non dubium est, quin Velleius hoc loco sic sit restituendus: *Senatus populusque R. postulante patre eius, ut aequum ei ius in omnibus provinciis exercitibusque esset, quas (ut subaudiatur provincias exercitusque) erat ipse decreto complexus. Esset etenim absurdum, eas (subaudi provincias) non esse sub illo, quae ab illo vindicabantur* etc. BVRER. Facile et veram Rhenani emendationem cum Editore Basil. recepi, ac glossam, quam erat ipsi, de Aldi Nepotis monito uncis inclusi. Editionis pr. scriptura haec est: *poena molliisset, senatus populusque rom. postulante patre eius, ut equum eius in omnibus provinciis exercitibusque esset quam erat ipse decreto complexus esset: Etenim absurdum* etc. Peius Burerio Vasconius hunc locum corrumpit: *senatum populumque R. postulante patre eius ut aequum ei ius in omnibus provinciis exercitibusque esset quas erat ipse decreto complexus; esse etenim absurdum* etc.

ipsi) decreto complexus esset: (etenim absurdum erat, non esse sub illo, quae ab illo vindicabantur; et qui ad opem ferendam primus erat, ad vindicandum honorem non iudicari parem) in urbem reversus, iam pridem debitum, sed continuatione bellorum dilatum, ex Pannoniis Deknatisque egit triumphum. Cuius magnificentiam quis miretur in Caesare? Fortunae vero quis non miretur indulgentiam? Quippe omneis eminentissimos hostium duces non occisos fama narravit, sed victos triumphus ostendit. Quem mihi, fratrique meo, inter praecipuos praecipuisque donis adornatos viros, comitari contigit.

122. Quis non inter reliqua, quibus singularis moderatio Tib. Caesaris elucet atque eminet, hoc quoque miretur, quod, cum sine ulla dubitatione septem triumphos meruerit, tribus contentus fuerit? Quis enim dubitare potest, quin ex Armēnia recepta, et ex rege ei praeposito, cuius capiti insigne regium sua manu imposuerat, ordinatisque rebus Orientis, ovans triumphare debuerit? et, Vindelicorum Rhaetorumque victor, curru urbem ingredi? Fractis deinde post adoptionem continua triennii militia Germaniae viribus, idem illi honor et deferendus, et recipiendus fuerit? et post cladem sub Varo acceptam, ocus prosperrimo rerum eventu eadem excisa Germania, triumphum summi ducis adornare debuerit? Sed in hoc viro nescias, utrum magis mireris, quod laborum periculorumque

Quem mihi fratrique meo. Pro militi videtur legendum *mihi*. BYRR. Edit. pr. *quem militi fratrique meo*. Iam correxerat Rhenanus in Vita Velleii.

Ex rege propositi. Ex rege ei praeposito. Loquitur autem de Tigraue. RHEMAN. Exempl. vel. habet: *praepo-*

siti etc. BYRR. Edit. pr. *ex rege propositi*. Secutus sum Rhenani correctionem.

Ocyus. Exempl. vetustum habet: *totius*. BYRR. Recepti, quod Rhenanus restituit, *ocus*.

Adornare debuerit. Exempl. vet. habet: *adornari debuerit* etc. BYRR.

semper excessit modum, an quod honorum temperavit.

123. Venitur ad tempus, in quo fuit plurimum metus. Quippe Caesar Augustus, cum Germanicum nepotem suum reliqua patraturum misisset in Germaniam, Tiberium autem filium missurus esset in Illyricum, ad firmanda pace, quae bello subegerat, prosequens eum, simulque interfuturus athletarum certaminis ludicro, quod eius honori sacratum a Neapolitanis est, processit in Campaniam. Quanquam iam motus imbecillitatis, inclinataeque in deterius principia valetudinis senserat; tamen obnitente vi animi, prosecutus filium, digressusque ab eo Beneventi, ipse Nolam petiit; et in gravescente in dies valetudine, cum sciret, quis, volenti omnia post se salva remanere, arcessendus foret, festinanter revocavit filium. Ille ad patrem patriae expectato revolavit maturius. Tum securum se Augustus praedicans, circumfususque amplexibus Tiberii sui, commendans illi sua atque ipsius opera, nec quicquam iam de fine, si fata poscerent, recusans, subrefectus primo conspectu alloquioque charissimi sibi spiritus, mox cum omnem

Ad formanda pace. Mihi legi debere videtur: *ad firmanda pace, quae bello subegerat*; tametsi exempl. vetustum *formanda* habeat. BVAER. Quid aliud, nisi vim iudicandi, viris doctis defuisse dicam, qui dubitare potuerint, *formanda*, an *firmanda*, legendum esset? Bello subacta firmantur pace, non formantur. Vellei. I, 8, p. 17: *cum aliter firmare urbem novam cum imbelli et pastoralis manu viz potuerit*; ubi rursus in hoc verbo haerebat Burmannus. Livius I, 15: *non condendae urbis consilium, non bello ac pace firmandae*. Itaque *firmanda* de Burerii correctione pro *formandae*, quod edit. pr. habet, recepi.

Certaminis ludicro. Bene, praeter

alios, Oudendorp. ad Sueton. Aug. 98, corrigit: *certamini ludicro*.

De fine. Non habeo vetustiorum Velleio auctorem, qui *finem* pro fine vitae, sive morte dixerit. Ex eadem aetate Valer. Max. III, 3, 4: *forti fine illustrem professionis actum comprobavit*. Sic *finitio* in lapide apud Grut. p. 810, 10: *si permanserit usque in diem finitionis suae. At finiri* pro mori est apud antiquiores Velleio. Cicero, oraculum graecum vertens, Tus. Disp. I, 48: *Sic fuit utilius finiri ipseque, ubique*. Trogus XXVII, 3: *Seleucus quoque, amisso regno, equo praecipitatus, finitur*; ubi multa exempla habent Interpretes. Adde Dukerum ad Flor. II, 15, 1, et Henr.

curam fata vincerent, in sua resolutus initia, Pompeio Apuleioque Coss. septuagesimo sexto anno, animam coelestem coelo reddidit.

124. Quid tunc homines timuerint, quae senatus trepidatio, quae populi confusio, quis orbis metus, in quam arto salutis exitiique fuerimus confinio, neque mihi tam festinanti exprimere vacat, neque cui vacat, potest. Id solum voce publica dixisse habeo. Cuius orbis ruinam timueramus, eum ne commotum quidem sensimus. Tantaque unius viri maiestas fuit, ut nec bonis, neque contra malos opus armis foret. Vna tamen veluti lucta-

Cannegieterum ad Trebell. Pollion. XXX, Tyr. cap. 8.

In sua resolutus initia. Haec loquendi ratio a philosophia fluxit, imprimis Pythagoricis Platonisque, quorum sententiam his verbis tradit Plutarch. de Placit. Philos. IV, 7: *ἐλευθεῖν εἰς τὸ τοῦ παντὸς ψυχὴν ἀναχωρεῖν πρὸς τὸ ἰμεγνίς*: animam corpore solutam ad animam mundi cognatam, unde decerpta est, tanquam ad fontem suum, redire; unde intelligenda vox morientis Plotini apud Porphyr. in eius Vita p. 94: *καρπύμαι τὸν ἐν ὑμῖν θεὸν ἀνάγειν πρὸς τὸ ἐν τῷ παντὶ θεῷ*. Dici non potest, quoties quot modis hanc opinionem expresserint utriusque linguae scriptores, praesertim poetae. Virgilius Georg. IV, 223, seqq.: *Hinc* (a deo) *pecudes, armenta, viros, genus omne ferarum, Quemque sibi tenues nascentem arcescere vitas. Scilicet huc reddi deinde ac resoluta referri Omnia.* Seneca Pater Suasor. p. 37: *Animus divina origine haustus, cui nec senectus ulla, nec mors, onerosi corporis vinculis exsolutus, ad sedes suas et cognata sidera recurret.* Quod hic breviter dixit, id Quinctilian. Decl. X, 17, per longas verborum

ambages traxit. Seneca filius Ep. 79, p. 317: *cum animus redditus coelo suo fuerit, cum receperit locum, quem occupavit sorte nascendi. Sursum vocant illum initia sua.* Alia non vulgaria, quae huc pertineant, dedit Valckenarius noster Diatrib. Euripid. VI, p. 54.

Pompeio Apuleioque Cos. Pro *cos.* scribatur *cos.* ss duplici: nam sic solet scribi *consules*; *consul* vero unico s. In cod. vet. sic scriptum est, *cos.* Potest autem scribi s acurato vel erecto utcumque libebit, nec me fugit quomodo in veterum codicibus plerisque scribatur, in quibus *consul* sic *cos.* *Consules* vero sic *cons.* scriptum reperio. BYÆR.

Voce publica dixisse habeo. Hanc loquendi formam illustravit Gronovius ad Senec. Contr. I, p. 89. Hic tamen legere malim: *Id solum voce publica dixisse satis habeo.* Sic II, 103, p. 224: *contenti simus id unum dixisse.*

Cuius orbis ruinam. Mihi videtur legendum: *cuius urbis ruinam* etc. BYÆR.

Vna tamen veluti luctatio civitatis etc. Lege et interpunge: *Vna tamen veluti luctatio civilis fuit pugnantis cum*

tio civitatis fuit, pugnantis cum Caesare senatus populi-
 lique romani, ut stationi paternae succederet: illius, ut
 potius aequalem civem, quam eminentem liceret agere
 principem. Tandem magis ratione, quam honore victus
 est: cum, quicquid tuendum non suscepisset, perituum
 videret. Solique huic contigit. pene diutius recusare prin-
 cipatum, quam, ut occuparent eum, alii armis pugna-
 verant. Post redditum coelo patrem, et corpus eius hu-
 manis honoribus, nomen divinis honoratum, primum
 principalium eius operum fuit ordinatio comitorum,
 quam manu sua scriptam D. Augustus reliquerat. Quo
 tempore mihi fratrique meo, candidatis Caesaris, pro-
 xime a nobilissimis ac sacerdotibus viris, destinari prae-
 toribus contigit, consecutis, ut neque post nos quen-
 quam D. Augustus, neque ante nos Caesar commenda-
 ret Tiberius.

125. Tulit protinus ut voti, ita consilii sui precium
 resp. neque diu latuit, aut quid non impetrando passuri
 fuisset, aut quid impetrando profecissemus. Quippe
 exercitus, qui in Germania militabat, praesentisque Ger-
 manici imperio regebatur, simulque legiones, quae in
 Illyrico erant, rabie quadam et profunda confundendi

*Caesare senatus populi R. etc. Ci-
 vilis luctatio dicitur, ut bellum civile,
 quod inter cives geritur.*

*Tandem ratione magis etc. Exempl.
 vetustum habet: tandem magis rone
 etc. BYRER.*

*Paene diutius recusare principatum
 etc. Hanc oratoriam figuram forte ex-
 pressit ex illa Ciceronis pro Leg. Ma-
 nil. 10: qui saepius cum hoste confli-
 xit, quam quisquam cum inimico con-
 certavit? plura bella gessit, quam ce-
 teri legerunt? plures provincias confe-
 sit, quam alii concupiverunt.*

Honoribus — honoratum. Sallust.

*Catil. 35: quod non dignos homines
 honore honestatos videbam: ubi vide
 Interpretes. Mamertin. Paneg. Iulian.
 35; omnes a te honoribus honestantur.*

*Candidatis. Sic Editor Basil. corre-
 xit. Edit. pr. candidatos.*

*Vt voti, ita consilii sui precium.
 Edit. pr. ut voti et consilii sui etc. Edi-
 tor Basil. scripsit: et voti et consilii.
 Burmannus: ut voti, ita consilii; quod
 recepi.*

*Profunda — cupiditate. Ex Sallustio
 Fragm. p. 982: cupido profunda im-
 perii et divitiarum.*

omnia cupiditate, novum ducem, novum statum, novam quaerebant rempub. Quin etiam ausi sunt minari, daturos senatui, daturos principi leges; modum stipendii, finem militiae sibi ipsi constituere conati sunt. Processum etiam in arma, ferrumque strictum est; et pene in ultimum gladiatorum erupit impunitas. Defuitque, qui contra remp. duceret, non qui sequerentur. Sed haec omnia veteris imperatoris maturitas, multa inhibentis, aliqua cum gravitate pollicentis, inter severam praecipue noxiorum ultionem, mitis aliorum castigatio, brevi sopiit ac sustulit. Quo quidem tempore, ut pleraque ignave Germanicus, ita Drusus, qui a patre in id

Conati sunt. Graterus sunt tollit, me non invito.

Pene in ultimum etc. Exempl. vetustum habet: pene in ultimam etc. BVAER.

Defuitque, qui contra remp. duceret. Imitatur Sallustium Fragm. p. 948: quin, praeter idoneum ducem, nihil abest ad subvertendum imperium.

Inter severam praecipue noxiorum etc. Hunc locum ita restituit Gronovius Observ. II, 23: inter severam praecipue noxiorum ultionem, miti aliorum castigatione, brevi sopiit ac sustulit. Nihil hac emendatione verius. Certe noxiorum in textum admisi. Ed. pr. inter severam praecipue nostrorum ultionem, mitis aliorum castigatio, etc.

Ut pleraque ignave Germanicus. Sit Velleius Tiberii adulator: nihil impedito. At certe sapit, ac sibi constat sive in vituperando, sive in adulando. Videamus igitur, quale iudicium aliis locis de Germanico fecerit. II, 116: Magna in bello Delmatico experientia virtutis in multis ac difficiles locos praemisit Germanicus dedit. II, 129: Quibus praeceptis instructum Germanicum suum, imbutumque rudimentis

militiae secum actae, domitorem recepit Germaniae? Quibus inventam eius exaggeravit honoribus, respondente cultu triumphi rerum, quas gesserat, magnitudini? et paulo post: Quanto cum honore Germanicum suum in transmarinas misit provincias? II, 130: Quid Tiberius meruit, ut iuvenes amitteret filios? Id est, Germanicum et Drusum. Quid, quaeso, ad Germanici laudem dici potuit magnificentius? Profecto stulti levisque hominis fuisset, tale virtutis praeconium cum foeda exprobratione ignaviae coniungere. Lege igitur: ut pleraque egit nave Germanicus. Plautus apud Festum v. Navis: Nave agere oportet, quod agas. Aliae rationes huic lectioni firmandae a Boeclero ad h. l. afferuntur. Vulgata etiam suspecta fuit Doderwello Annal. Vellei. §. 19; sed in fraudem induxit magnos viros, Casaubonum ad Sueton. Calig. 1, et Gronovium ad Tacit. Agricol. 27.

Drusus. Ex Editoris Basil. correctione. Edit. pr. Brutus. Drusus pro Brutus etiam Gronovius ad Senec. Cons. ad Marc. 3, restituit Auctori Elegiae de Morte Maecenat. vs. 4.

ipsum, plurimo quidem igne emicans, incendium militaris tumultus missus erat, prisca antiquaque severitate usus, ancipitia sibi tam re, quam exemplo perniciosa, et his ipsis militum gladiis, quibus obsessus erat, obsidenteis coërcuit, singulari adiutore in eo negotio usus Iunio Bleso, viro nescias utiliore in castris, an meliore in toga. Qui, post paucos annos proconsul in Africa, ornamenta triumphalia cum appellatione imperatoria meruit, ad Hispanias exercitumque virtutibus, celeberrimaeque in Illyrico militia, praediximus, cum imperio obtineret,

Plurimo quidem igne emicans incendium etc. Poëta, quam historico, dignior sermo: *Incendium tumultus* dicitur, ut *incendium belli* apud alios. Marmor apud Gruterum p. 1067, 5: *abolendo incendio tumultus civilis.*

Tam re, quam exemplo. Exempl. vetustum habet: *timere, quam exemplo etc.* BYRER. Bene Rhenanus pro *timere* de coniectura *tam re* edidit. Velleius II, 47, p. 131: *exemplo inutili, facto salutaris reip.* Totum locum, varie tentatum ab aliis, sic refinxit Gronovius Observ. II, 23: *prisca antiquaque severitate, ausos ancipitia sibi tam re, quam exemplo perniciosa, his ipsis militum gladiis, quibus obsessus erat, obsidentes coërcuit.* Sed verba *ancipitia sibi*, etiamsi cum Gronovio ad milites referantur, nonnisi durum et contortum sensum habent. Equidem mihi reperisse videor, quomodo locus non magna mutatione integerrimus fiat. Lege: *prisca antiquaque severitate usus, amputavit tam re, quam exemplo perniciosa, et his ipsis militum gladiis, quibus obsessus erat, obsidentes coërcuit.* Amputavit est iustulit, ut paulo ante in hac ipsa re loquitur. Cicero de Fin. I, 13: *amputata circumcisaque inanitate omni et errore.* Rescure alii dicunt.

Viro nescias utiliore etc. Eandem rem ita expressit II, 97: *cuius ingenium utrum bellicis magis operibus, an civilibus suffecerit artibus, incertum est.*

Cum appellatione imperatoria. Vide Tacitum Ann. III, 74, et ibi Lipsium.

Ac Hispanias. Exempl. vet. habet: *ad Hispanias.* BYRER. Lege, *atque Hispanias*, et cum praecedentibus coniunge. *Ac*, quod edit. pr. habet, nunquam ante vocalem poni, iam supra monuimus.

Praediximus. Ceu praediximus, vel perparenthesis modum (*praediximus*) Arridet tamen mihi magis, ut *praeditum* legatur, hoc modo: *ac Hispanias exercitumque virtutibus, celeberrimaeque in Illyrico militia praeditum, cum imperio obtineret, in summa pace et quiete tenuit.* Nam innuit Velleius Iunium Blesum eas copias, quibus in Illyrico feliciter praefuerat, paulo post in Africam traduxisse, priori militia quam in Illyrico fecerant nobiles et insignes. Proinde Dolobellam huius curam ac fidem imitatum scribit nimirum ut iam absentis. RHENAN. Non dubito, quin vera et germana Vellei lectio sic sonnerit olim: *celeberrimaeque in Illyrico militiam, ut praediximus* (*praedixit autem paulo superius*) *cum imperio obtineret.* Nec video,

In summa pace, quiete continuit; cum ei pietas rectissima sentiendi, et auctoritas quae sentiebat obtinendi superesset. Cuius curam ac fidem Dolabella quoque, vir simplicitatis generosissimae, in maritima parte Illyrici per omnia imitatus est.

126. Horum XVI annorum opera quis, cum inserta oculis animisque omnium, in partibus eloquatur? Sacra- vit parentem suum Caesar non imperio, sed religio- ne: non appellavit eum, sed fecit deum. Revocata in forum fides, summotae foro seditio, ambitio campo, discordia curia: sepultaeque ac situ obsitae iustitia, aequitas, industria civitati redditae; accessit magistra-

eur hic legi debeat *praeditum*, cum, si sic legas, Velleii sententia bene quadret. BVRER. Locus durus et insua- vis, cui plura, quam ut ante *praedi- ximus*, desse videntur. Forte scri- bendum: *atque Hispanias exeroitum- que virtutibus celeberrimae in Illy- rico militia, ut praediximus, cum imperio obtinens, in summa pace ac quiete continuit.*

In maritima parte Illyrici. Hunc Velleii locum si Cellarius Geograph. antiq. T. I, p. 486, contulisset cum lapide apud Gruter. p. 396, 1, quem *civitates superioris provinciae Illyrici* Dolabellae honori dedicarunt, supe- riorem provinciam Illyrici non aliam, nisi maritimam, esse intellexisset. In edit. Aldi Nepotis per operarum er- rorem legitur: *in maxima parte Illy- rici*; quod minus considerate, tanquam Velleii mentem, arripuit Burmannus.

Cum inserta sint. Exempl. vetu- stum habet: cum inserta oculis etc. Ego, cum inserta oculis animisque omnium, legerem. BVRER. Legendum: cum universa sint in oculis animisque omnium, partibus eloquatur? De vo- ce universa restituenda etiam Heinsig

in mentem venit. Partibus pro in par- tibus occupavit Vossius. Edit. pr. cum inserta sint oculis etc. In Aldina pro inserta legitur incerta, operarum, ut pato, negligentia.

Appellavit eum. Suspicio legendum: non appellavit deum, sed fecit deum. BVRER. Eum, quod ex sequenti deum natum videtur, recte expunxit Gruter.

Summotae foro seditio. Submotae foro seditio, ambitio campo, discordia curiae sepulta. RHEXAS. Seditio in foro quae sit, nescio. Videtur vox seditio in mendo cubare, praesertim cum se- ditio mox commendoretur: compressa theatri seditio. Ceterum huic simi- lis locus est II, 99.

Sepultae. Exempl. vetustum habet: sepultaeque ac situ oppositae. BVRER. Editio pr. prava et lectione et inter- punctione: discordia curiae, sepultae: ac situ oppositae, iustitia, aequitas etc. Vtrique incommodo salutare reme- dium attulit Editor Basil.: discordia curia: sepultaeque ac situ obsitae iusti- tia, aequitas etc. quod recepi. Opposi- tus et obsitus etiam confunduntur ap. Livium XXIV, 39.

Accessit magistratibus auctoritas.

tibus auctoritas, senatui maiestas, iudiciis gravitas; compressa theatralis seditio; recte faciendi omnibus aut incussa voluntas, aut imposita necessitas. Honorantur recta, prava puniuntur. Suspicit potentem humilis, non timet. Antecedit, non contemnit humiliorem potens. Quando annona moderatior? Quando pax laetior? Diffusa in Orientis Occidentisque tractus, et quicquid meridiano aut septentrione finitur, Pax Augusta, per omnis terrarum orbis angulos a latrociniorum metu servat immuneis. Fortuita non civium tantummodo, sed urbium damna principis munificentia vindicat. Restitutae urbes Asiae. Vindicatae ab iniuriis magistratuum provinciae. Honor dignis paratissimus. Poena in malos sera, sed aliqua. Superatur aequitate gratia, ambitio virtute. Nam facere recte cives suos princeps optimus faciendo

Edit. pr. *accessit militibus auctoritas*; quod Editor Basil. optime emendavit. Etsi enim *magistratibus* longius recedit a *militibus*, tamen nec res ipsa quemquam de hac correctione dubitare sinit, nec Suetonius Tiberius 30: *Quin etiam speciem libertatis quamdam induxit, conservatis senatui ac magistratibus et maiestate pristina et potestate.*

Aut incussa voluntas. Sensit Heinsius, *incussa* minus huic loco convenire. Nam *incutere* fere dicitur de iis, quae animum vi et subito afficiunt, ut in exemplis a Burmanno pro vulgata lectione allatis. Forte legendum: *recte faciendi omnibus aut infusa voluntas.* Valer. Max. V, 4, 5: *natura charitatem parentum pectoribus liberorum infundit.* Ammian. Marcell. XIV, 6: *mentibus ardore quodam infuso.* Acta Martyr. apud Ruinart. p. 261: *Ad cuius vocem tanta mihi statim virtus infusa est.*

Quicquid meridiano etc. De meri-

diano, scil. circulo, vel cardine, vid. Gronovium Observ. in Script. Eccl. 24, p. 263, et Dukerum ad Flor. IV, 12, 40.

Pax Augusta. II, 32: *Aberat in ordinandis Asiae Orientisque Partibus Caesar, circumferens terrarum orbi praesentia pacis suae bona.* De *Pace Augusta* H. Valesius ad Euseb. H. E. X, 9, et qui numos veteres illustravit.

Per omnis terrarum orbis angulos etc. Aut *per* inducendum, aut potius scribendum: *per omnia omnis terrarum orbis angulos etc.* *Per omnia* frequens Velleio pro *omnino*. Vide ad II, 31.

Nam facere recte cives suos etc. Ad sententiam Velleii, non ad elegantiam, quae expressa est sententia, proxime accedit Claudianus de IV Cons. Honor. 296: *In commune iubes si quid, censeve tenerdum, Primus iussa tibi. Tunc observantior aequi Fit populus, nec ferro negat, cum viderit ipsum Austorem parere tibi. Componitur orbi*

docet; cumque sit imperio maximus, exemplo maior est.

127. Raro eminentes viri non magnis adiutoribus ad gubernandam fortunam suam usi sunt; ut duo Scipiones duobus Laeliis, quos per omnia aequaverunt sibi; ut D. Augustus M. Agrippa, et maxime ab eo, Statilio Tauro. Quibus novitas familiae haud obstitit, quo minus ad multipliceis consulatus triumphosque, et complura eveherentur sacerdotia. Etenim magna negotia magnis adiutoribus egent. Neque in parvo paucitas ministeria defecit. Interestque reipub. quod usu necessarium, et dignitate eminere; utilitatemque auctoritate muniri. Sub his exemplis Tiberius Caesar Seianum Aelium

regis ad exemplum. Nec sic inflectere sensus Humanos edicta valent, ut vita regentis; qui ob oculos habuit Isocratem ad Nisocl. p. 21. A. Paulinus de Vita Martin. II, 81: Iure sacerdotis factis fucienda docentur: Exemplum mage suadet opus, quam gratia verbi. Vide Interpretes ad Plin. Paneg. 45, et ad Pacat. Paneg. 14. Pari acumine Lucanus IX, 588: monstrat tolerare vapores, Non iubet.

Et maxime ab eo. Gronovius Ob-serv. II, 23, p. 414, legere tentabat: M. Agrippa, et Maecenata, et Statilio Tauro. Sed Maecenatis mentionem ab hoc loco alienam esse, Heinsius ostendit. Simplicissimum est, cum Scheffero Misc. Obs. IX, p. 177, et Burmanno scribere: et proxime ab eo. Sic ipse Velleius loquitur II, 76: et proximus a Cn. Pompeio, ipsoque Caesare ex equestri ordine eos. creatus esse.

Enumerarentur sacerdotia. Exempl. yet. habet: enumerantur sacerdotia etc. BYRRA, Edit. pr. enumerarentur sacerdotia. Editor Basil. scripsit enumerantur; melius Vascossanus eveherentur; quod recepi.

Neque in parvo paucitas ministeria defecit. Sententiam horum verborum vidit Graevius Syllog. Epist. tom. IV, p. 374. Non solum magna negotia sine magnis adiutoribus geri et administrari non possunt, sed ne parva quidem sine bonis ministris recte curantur. Sed ipsa verba aut mutila sunt, aut mendosa.

Quod usu necessarium, et dignitate eminere. Broukhusius ad Propert. II, 19, 32, hoc loco utitur, ut et interdum maiorem vim, quam etiam, habere ostendat. Sed scribendum: quod usu necessarium est, dignitate eminere. Ad haec verba sua respicit Velleius II, 128: ut quod usu optimum intelligit etc.

Muniri. Edit. pr. munire, quod Editor Basil. correxit.

Sub his exemplis. Id est, haec exempla secutus. Burmannus in vi praepositionis sub explicanda miscet non miscenda. Plinius I, Ep. 18: Dispicis, an tu quoque sub hoc exemplo summum istud in bonum vertas. Idem II, Ep. 6: sub exemplo praemonere, quid debeat fugere. Pro eo Velleius

principe equestris ordinis patre natum, materno vero genere clarissimas veterisque et insigneis honoribus complexum familias, habentem consulares fratres, consobrinos, avunculum, ipsam vero laboris ac fidei capacissimum, sufficiente etiam vigori animi compage corporis, singularem principalem onerum adiutorem in omnia habuit atque habet, virum severitatis laetissimae, hilaritatis priscoe, actu odiosis simillimum, nihil sibi vindicantem, eoque adsequentem omnia, semperque infra aliorum aestimationes se metientem, vultu vitaeque tranquillum, animo exornem.

128. In huius virtutum aestimatione iam pridem iudicia civitatis cum iudiciis principis certant. Neque no-

II, 128, dicit: *Haec naturalis exempli imitatio.*

Virum severitatis laetissimae. Sil. Ital. VIII, 611: *Laeta viro gravitas.* Auson. Parental. II, 6: *Et gravitas comis, laetaque serietas.* Niciae tribuit Plutarch. tom. I, p. 524, C: οὐκ αὐτῆς πόρῃ τὸ σιμῶν. Vide Cl. Marklandum ad Stat. Silv. I, 3, 90.

Actu odiosis simillimum. Eandem rem sic extulit II, 98: *qui, quae agenda sunt, curet sine ulla ostentatione agendi.*

Nihil sibi vindicantem, etc. Manifesta imitatio Sallustii Catil. 54: *ita quo minus gloriam petebat, eo magis illum assequebatur.* Sic habent multi libri; nec aliter legisse videtur Velleius. In nonnullis paulo exquisitius legitur: *eo magis illum assequebatur, vel sequebatur.* At Cortius contra alteram lectionem exoritur, quaerens, quid sit non petebat gloriam, et assequebatur gloriam, existimatque, idem fore esse ac non petebat, et petebat. Profecto, ubi mens fuerit homini, nescio. Nonne Velleius, a Vassio cum

Sallustio comparatus, quid sit gloriam assequi, clarissime ostendebat?

Semper infra aliorum. Exempl. vetustum habet: *semperque infra aliorum etc.* BVA. Ed. pr. *semper sine que.*

Vultu vitaeque tranquillum, etc. Mihi suspicio oboritur, scriptorem vet. cod. sic scribere debuisse: *vultu vitaeque tranquillum, animo exornis.* Sed legat quisque quod sibi optimum videatur. Sæt fuerit mihi lectorem admonuisse. BVRR.

In huius virtutum aestimatione. Exempl. vetustum habet: *In huius virtutem, aestimationem etc.* Ipsi videt lector, quid sibi lecta optima videatur. Nam mihi haec lectio non admodum displicet. BVRR. Ego sicut non dubito, quin Rhenanus veram lectionem restituerit, ita nescio, an hic quoque vox virtutum praecedentium viri absorpserit, ut II, 79, p. 183: *vir virtutis nobilissimae emendavimus pro virtutis nobilissimae.* Haec suspicio confirmatur a Velleio II, 40, p. 117: *Huius viri fastidium tantis actibus fortuna extulit.*

vus hic mos septatus populi que Ro. est, putandi, quod optimum sit, esse nobilissimum. Nam et illi antiqui, ante primum bellum Punicum, abhinc annos ccc, Ti. Coruncanius, hominem novum, cum aliis omnibus honoribus, tam pontificatu etiam maximo, ad principale extulere fastigium; et equestri loco natum Sp. Carvilius, et mox M. Catonem, novum etiam Tusculo urbis inquilinum, Mummiumque Achaicum in consulatus, censuras, et triumphos provexere. Et, qui C. Marium ignotae originis, usque ad sextum consulatum sine dubitatione romani nominis habuere principem; et qui M. Tullio tantum tribuere, ut pene adsentatione sua, quibus vellet, principatus conciliaret; quique nihil Asinio Pollioni negaverunt, quod nobilissimis summo cum sudore consequendum foret; profecto hoc senserunt, in cuiuscunque animo virtus inesset, et plurimum esse tribuendum. Haec naturalis exempli imitatio ad experientum Seianum, Caesarem; ad iuvanda vero onera principis, Seianum protulit; senatumque et pop. Ro. eo perduxit, ut quod usu optimum intellegit, id in tutelam securitatis suae libenter advocet.

129. Sed proposita quasi universa principatus Tib.

Quod optimum sit, esse nobilissimum. Imitatur Sallustium Ing. 85: *ego naturam unam et communem omnium existimo, sed fortissimam, quemque generosissimum.*

T. Coruncanius. Exempl. vet. habet: *Ti. Coruncanius.* BYÆR. Vide Ciceronem pro Sull. 7, et Liv. Ep. 18. Edit. pr. *T. Coruncanius.*

Sp. Carvilius. Opinor pro *b* scriptum. Nam alias solet scribi *Sp. Carvilius.* BYÆR. Huius Carvillii res gestas persequitur Livius X, 39, seqq. Sed nihil habet de eius genere.

Urbis inquilinum. Sallust. Catil.

31: *cum temp. servaret M. Tullius, inquilinus civis urbis Romae.*

M. Tullio. Hoc nomen praeclare restituit Lipsius. Edit. pr. *M. Fulvio.*

In cuiuscunque animo virtus inesset. etc. Eandem sententiam ita expressit Livius, novorum hominum causam agens, IV, 3: *dum nullum fastiditur genus, in quo eniteret virtus.* Sed totus ille locus cum Velleio comparandus.

Eo perduxit. Exempl. vet. habet; *eo produxit* etc. BYÆR. *Perduxit* verius videtur. Vide quae notavimus ad II, 106.

Principatus Tib. Caesaris. Post Cae.

Caesaris forma, singula recenseamus. Qua ille prudentia Rhascupolim, interemptorem fratris sui filii Cotyis, consortisque eiusdem imperii, evocavit; singulari in eo negotio usus opera Flacci Pomponii, consularis viri, nati ad omnia, quae recte facienda sunt, simplicique virtute merentis semper, quam captantis gloriam. Cum quanta gravitate, ut senator et iudex, non ut princeps et causas pressius audit? quam celeriter ingratum et nova

saris deest forma, vel simile. Quae dictio oscitantia librarii in tertium versum translata est, ut videtur, ubi plane superest. RHEMAN.

Rhascupolim. Hunc Suetonius *Thrasypolum* vocat, Tacitus *Rhesaporim*. RHEMAN. De varietate in scriptura huius nominis vide Lipsium ad Tacit. Ann. II, 64, et Interpretes ad Sueton. Tiber. 37. De utroque rege, Rhascupoli et Cotys, Cary Histor. Reg. Thrac. p. 72. Pro *Cotyis*, quod in edit. pr. est, cum Heinsio scripsimus *Cotyis*.

Formam evocavit. Videtur hic deesse *per*, ut legatur, *per amicitias formam evocavit*. RHEMAN. *Formam* sursum in tertium versum, unde incuria librarii decedit, reponatur. Nam ut hic superest, sic isthic deest. Nec te multum moverit lectio, quae paulo inferius in margine posita legitur: nam superiore illa inferior haec inducitur. BREKE.

Flacci Pomponii. De eo vide Heinsium ad Ovid. IV, ex P. 9, 75.

Merentis semper, quam captantis. Vascosanus edidit: *merentis semper magis, quam captantis*. Sed magis saepe omitti, vel tirones sciunt.

Cum quanta gravitate. Scribendum: *Iam quanta gravitate. Iam* transitioni inservire, notissimum est. II, 36: *Iam pene supervacaneum videri potest.* Vide Dukerum ad Flor. Prooem. §. 2.

Et causas pressius audit? Voss Prizonius vidit, *pressius* poni pro accuratius, attentius, diligentius. Cicero Tusc. Disp. IV, 7: *Itaque perturbationes definiunt pressius*. Gellius I, 3: *Theophrastus autem inquisitis per hac re ipsa et exactius pressiusque quam Cicero disserit*. Frequens hoc potestate Macrobio, v. c. in Somn. Scip. I, 14: *invenitur pressius intuenti nusquam interrupta connectio*. Reliqua eius loca dedit Iacob. Gronovius ad p. 26. Sic etiam ceperim in Seneca de Trauq. am. 1, *pressius iudicium*; in Appuleio Met. V, p. 91, *pressionem cautulam*; p. 95, *pressiores cogitationes*. Copulam et cum Aldo Nepete tollere malim.

Ingratum et nova molientem oppressit? Haec verba errore librarii transposita videntur. Ego in tertium superiorem reponenda puto, videlicet post *formam evocavit*. RHEMAN. Mutuum locum ita exhibet edit. pr. et *causas pressius audit quam celeriter? ingratum et nova molientem oppressit*. RHEMANI traiectiouem secutus est Vascosanus. Sed maiore cum similitudine veri Editor Basil. elapsum nomen *Libonem* revocavit; quod ab eo post *celeriter* positum, ego post *oppressit* ponere malim: *Quam celeriter ingratum et nova molientem oppressit Libonem?* ut sequens vox quibus nomen *Libonem*

molientem oppressit? Quibus praeceptis instructum Germanicum suum, imbutumque rudimentis militiae secum actae, domitorem recepit Germaniae? Quibus iuventam eius exaggeravit honoribus, respondente cultu triumphi rerum, quas gesserat, magnitudini? Quotiens populum congiariis honoravit, senatorumque censum, cum id senatu auctore facere potuit, quam libenter explevit, ut neque luxuriam invitaret, neque honestam paupertatem pateretur dignitate destitui? Quanto cum honore Germanicum suum in transmarinas misit provincias? Qua vi consiliorum suorum, ministro et adiutore usus Druso, filio suo, Maroboduum, inhaerentem occupati regni finibus, pace maiestatis eius dixerim, velut serpentem abstrusam terrae, salubribus (consiliorum suorum) medicamentis coëgit egredi? quam illum ut honorate, nec secure continet? Quanta molis bellum, principe Galliarum ciente Sacroviro, Floroque Iulio, mira celeritate ac virtute compressit, ut ante

extruserit. Vossius *Clementem* excidisse putabat. Sed quo modo Agrippae servus ingratus in Tiberium? aut quo modo Velleium adulatorem decebat, vilissimum servum inter Tiberii hostes memorare?

Respondente cultu triumphi etc. Exempl. vetustum habet, *respondentem etc.* Mihi alias sic legendum videtur: *respondente cultui triumphi rerum quas gesserat magnitudine.* BYRER.

Qua vi consiliorum suorum, ministro etc. Sic interpungi iussi. In edit. pr. nulla est distinctio.

Occupati regni. Boiohemiam intelligit. RHEMAN.

Salubribus consiliorum suorum medicamentis. Vncis inclusi verba *consiliorum suorum*, e praecedentibus temere repetita. *Medicamentum* Velleius vocat, ut Virgilii verbis utar Aen.

VI, 420: *medicatis frugibus offam.* Sic Aelianus Hist. Anim. XI, 17, draconi apposita narrat: *ἐλκτὰ ἀνὰ δίδυμιν πύλας πέτρης.* Solin. cap. 30: *angui- bus obiciunt gramina medicata.* Ut hic serpens offa obiecta, sic apud Senecam Med. 684, et Plinium H. N. VIII, 15, incantamentis magicis extrahitur latibulo.

Ut honorate, nec secure continet? Editor Basil. scripsit: *Quam illum et honorate, nec secure continet?* Legendum: *Quam illum ut honorate, ita nec secure continet?* Vocis *honorate* ultimae syllabae sequens ita extriverunt. *Nec secure* est non negligenter.

Sacroviro, Floroque Iulio. An scribendum *Iulius*? Nam uterque *Iulius* nominabatur. Vide Tacit. Ann. III, 40.

Ut ante pop. Ro. vicisse se etc. Vascosanus pessime edidit: *populum ro-*

pop: Ro: vicisse se, quam bellate, cognosceret; nunciosque periculi victoriae praecederet nuncius. Magni etiam terroris bellum Africanum, et cotidiano auctum maius, auspiciis consiliisque eius brevi sepultum est.

130. Quanta suo suorumque nomine extruxit opera! Quam pia munificentia, superque humanam evecta fides, templum patri molitur? Quam magnifico animi temperamento Cn. quoque Pompeii munera absumpta igni restituit? Qui, quicquid unquam claritudine eminuit, id veluti cognatum censet tuendum. Qua liberalitate cum alias, tum proxime incenso monte Caelio, omnis ordinis hominum iacturae patrimonio succurrit suo? Quanta cum quiete hominum, rem perpetui praecipuique timoris, supplementum sine trepidatione delectus providet? Si aut natura patitur, aut mediocritas recipit hominum, auro deo cum, de his queri, quid hic meruit,

manum. Eadem loquendi forma Livius XLIV, 32: Hoc unum bellum prius perpetratum, quam coeptum, Romae auditum est. At Velleius expressisse videtur literas Tiberii de hoc ipso bello ad senatum scriptas. Tacitus Ann. III, 47: Tum demum Tiberius, ortum patratumque bellum, senatui scripsit: neque dempsit aut addidit vero.

Suo suorumque nomine. Edit. pr. sua suorumque nomine; quod Vasconius correxuit.

Superque humanam evecta fides. II, 41: animo super humanam et naturam et fidem evectus. Sic etiam loquitur Plinius H. N. XXXIII, 7: Evecta supra humanam fidem ars est successu. Vide Drakenborch. ad Liv. VIII, 24.

Qui quidem quam. Alias, qui quicquid unquam. RHEMAN. Hanc correctionem recepi. Edit. pr. qui quidem quam.

Monte Caelio. Edit. pr. monte Caeli; quod Editor Basil. correxuit.

Supplementum, sine trepidatione etc. Lipsius ad Tacit. Hist. IV, 14, sic interpungit: supplementum, sine trepidatione, delectus providet? ut supplementum delectus iungatur. At sic sine trepidatione nihil differt a praecedenti quanta cum quiete. Repone: Quanta cum quiete hominum, rem perpetui praecipuique timoris, supplementum, sine detractatione delectus, providet?

Auro deo cum. Alias, aut deorum, vel auribus deorum. RHEMAN. Habet unicus ille Velleii codex hanc cum aliis MSS. communem calamitatem, ut in initio et fine foedioribus, quam in medio, corruptelis et lacunis laboraret. Huius loci mendam sic tollere conatus est Editor Basil. apud aures deorum de his queri. Alii aliter, sed frustra omnes. Nec, quo modo emendandi debeat, ipse dicam.

primum, ut scelerata Drusus Libo iniret consilia? deinde, ut Silium Pisonemque tam alterius dignitatem consti-
tuit, auxit alterius? Ut ad maiora transcendam. quamquam et haec ille duxit maxima; quid, ut iuvenes amitteret filios? Quid, ut nepotem ex Druso? Dolenda adhuc retulimus: veniendum ad erubescenda est. Quantis hoc triennium, M. Vinici, doloribus laceravit animum eius? Quam diu abstruso, quod miserrimum est, pectus eius flagravat incendio? quod ex nuru, quod ex nepote dolere, indignari, erubescere coactus est. Cuius temporis aegritudinem auxit amissa mater eminentissima, et per omnia deis quam hominibus similior foemina; cuius potentiam nemo sensit, nisi aut levatione periculi, aut accessione dignitatis.

131. Voto finiendum volumen sit. Iupiter Capitoline,

Deinde ut Silium Pisonemque etc.
Hic verba quaedam exciderunt, in quibus supplendis, vanum sit, coniecturas exercere. Editor Basil. coniecit: *deinde ut Silius et Piso, quorum alterius dignitatem constituit, auxit alterius.* Cuius coniecturam Vossius et Heinsius pro editionis primae scriptura nimis festinanter arripuerunt.

Auxit alterius. Mihi videtur deesse *quam.* Sic enim legendum puto: *ut Silium Pisonemque tam alterius dignitatem constituit, quam auxit alterius.*
BYRER.

Dixit. Alias, duxit. RHENAN.

Ex Druso. Exempl. vet. habet: *ex Drusuo.* Hinc mihi legi debere videtur: *quid ut nepotem ex Druso suo?*
BYRER.

Ad erubescenda. Exempl. vet. habet: *ad erubescenda est.* BYRER.

M. Vinici. Exempl. vet. habet: *M. Vinicii.* BYRER.

Dolere, indignari coactus est. Exemplar vetustum sic habet: *dolere, indi-*

gnari, erubescere coactus est. BYRER.
In edit. pr. deest verbum *erubescere.*

Et per omnia deis etc. Imitatur Sulpic. Sever. Epist. I, p. 357: *O beatum, et per omnia similem Apostolis, etiam in his conviciis, virum.* Dial. II, 5: *quem per omnia Apostolis esse consimilem, fidei virtus, ac virtutum opera testantur.* Vide quae notavimus ad II, 35, p. 106.

Cuius potentiam nemo sensit etc. In eandem sententiam Seneca Anthol. Latin. tom. I, p. 598: *Crispe, potens nunquam, nisi cum prodesse volebas.* Idem Consol. ad Polyb. 22: *Nemo potentiam eius iniuria sensit, nunquam ille te fratrem ulli minatus est.* Liviae non dissimilem laudem tribuit Albinovanus vers. 47: *Nec nocuisse ulli, et fortunam habuisse nocendi? Nequaquam nervos extimuisse tuos? a quo sententiam mutuatus est Auctor Eleg. in Maecenat. 15: Omnia cum posses, tantum carus amico, Te sensit nemo velle nocere tamen.*

VEL. PATERC. Hist.

M m

et auctor ac stator romani nominis, gradive Mars, perpetuorumque custos Vesta ignium, et quicquid numinum hanc romani imperii molem in amplissimum terrarum orbis fastigium extulit, vos publica voce obtestor atque precor, custodite, servate, protegente hunc statum, hanc pacem: eique functo longissima statione mortali destinate successores quam serissimos, sed eos, quorum cervices tam fortiter sustinendo terrarum orbis imperio sufficiant, quam huius suffecisse sensimus; consiliaque omnium civium aut pia, * *

Et stator. Exempl. vetus habet: *ac stator.* BVRER. Omnino probanda Puteani transpositio: *Iupiter Capitoline ac stator, et auctor romani nominis, gradive Mars.* Habet quidem Mars nonnullos titulos cum Iove communes, tanquam *conservatoris, victoris*, etc. Sed ut nunquam Iupiter *gradivus*, ita nunquam Mars *stator* vocatur. Cuius rei testes sunt lapides antiqui.

Et quicquid numinum hanc romani imperii molem etc. Exempl. vetustum sic habet: *et quicquid nominum honor omni imperii molem in amplissimum* etc. BVRER. Rhenanus ex inquinata

veteris codicis scriptura, quam Barrius prodidit, ingeniose elicit commodissimam lectionem; quam sequi non dubitavi.

Hanc pacem. Post has voces excidisse videtur, *hunc principem*, ut Lipsius suspicatur. Minime autem probanda est ratio Vossii, *hanc pacem* in *hunc principem*, aut Perizonii, eadem verba in *hunc duem* mutantis. Nam apud scriptores, qui sub Caesaribus vixerunt, *pax romana* dicitur pro imperio Ro. Tacit. Ann. XII, 33: *qui pacem nostram metuebant*, ubi hanc notitiam pulchre, ut solet, explicat Gronovius.

BEATVS RHENANVS

LECTORI S. D.

O vetustatem consumptricem! imo potius, o hominum incuriam! nam utram magis accusem, plane dubius sum. Non satis erat latinissimi scriptoris utilissimum opus initio suo truncasse, nisi fine etiam suo mutilaretur: ut nihil dicam de vitiis, quibus in medio foedissime deformatum est. Vtunque vero sit, nolumus tam insignem scriptorem situ diutius emarcescere. Protulimus nunc in medium, frustra, sed non sine taedio studiosorum, iam in quartum annum emendatius exemplar expectando, cunctati. Protulimus, inquam, ut ab aliis illi quoque subveniat: in hoc veteris imitati, qui priusquam Medicina in artis compendium esset redacta, morbidos homines in triviis ac compitis statuebant, ut a praetereuntibus salutaria levandarum aegritudinum remedia discerent. Curavimus autem nos multa vulnera perfecte: nonnulla sic, ut cicatrix etiamnum appareat: quaedam splenio tantum obduximus. Nec propterea nullam mihi gratiam habebis, amice lector, quod non omnia restituierim. Id enim absque emendatori codice non erat possibile. At meus et unicus erat, et mendosissimus. Ausim iurare, eum, qui illum descripserat, ne verbum quidem intellexisse: adeo omnia erant confusa, absque ullis punctis aut distinctionibus. Quod si tu scires, quam ego laborarim in his fragmentis utcumque restituendis, credo fateberis te mihi nonnihil debere. Neque enim quia tu multa absque offensione legis, idcirco codex planus erat: imo nihil erat non depravatum: in singulis pene verbis haerebatur. Fatebuntur me vera dicere, quicumque vetustum codicem inspexerint, qui in Murbacensi bibliotheca adhuc asservatur. Proinde cogita, quantis mihi vigiliis constiterit haec qualis qualis castigatio. Hoc non alia gratia dico, quam quod video quosdam ingratisimos alienorum laborum aestimatores, imo derisores, qui cum ipsi nihil praestent, hoc agenteis naso suspendunt. Nam cum superioribus annis Ludum Annaei Senecae scholiis meis exposuissem, libellum non minus depravatum quam veterem, statim reprehendere me quidam, temerarie factum a me dictantes, quod eius auctoris interpretationem suscepissem, qui mihi totus non esset cognitus. Quasi vero, qui iam olim poëtas enarrarunt, aut nostro seculo sunt interpretati, non coniecturas plerumque sequantur. Et non magnum sit, rei pretiosae vel partem habere, si integram possidere non detur.

At nugatores isti adeo me non deterruerunt a proposito veteribus quae licet succurrendi, ut nunc non solum Velleium ediderim semilacerum, sed et Tertulliani libros vetustissimi inter Christianos scriptoris, mendosi tamen, mea cura e tenebris erutos, apud Frobenium excudendos curem, in usum videlicet rei theologiae, et ad vetustatem illuminandam, quantum ad rem christianam attinet. Caeterum, optime lector, videtur hic parum deesse in hac peroraticula votitia. Nam in exemplari versus aliquot erant erasi, forsitan ab aliquo nebulone facturo periculum, an illitae membranis notae expungi possint. Videtur autem extrema verba in talem scripta sensum: *consiliaque omnium civium aut pia, aut salutaria, in felicem exitum provehite*; aut sensum similem. Bene vale, mi lector, et conatum nostrum boni consule. Basileae decimoseptimo Calend. Decembris, anno M. D. XX.

ANNALES
VELLEIANI
SEU
VITA
VELLEII PATERCVLI
PRO TEMPORVM ORDINE DISPOSITA
AB
HENRICO DODWELLO.

ANNALIVM

VELLEIANORVM

ELENCHVS.

AB adoptione Tiberii anno Varr. 757, *inceptit novennium militiae Velleii sub eodem Tiberio, §. 1. Acta anni 758, §. 2. Desunt in Velleio acta anni 759, quo anno auxilia ad Tiberium duxit Velleius, §. 3. Hoc anno Velleius Quaestor designatus est, §. 4. Proinde annus urb. Varron. 759, idem erat aetatis Velleii XXIV absolutus, §. 5. Militiam Velleius equestrem inivit anno urb. Varroniano 749, §. 6. Conveniunt maiorum a Velleio memoratorum aetates, §. 7. Conveniunt tempora etiam coaevorum, §. 8. Primus Velleio in militia equestri gradus praefectura cohortis, §. 9. Ab illa cohortis praefectura ad tribunatum ann. 752, promotus est Velleius, §. 10. Cum tribunatu accepit Velleius etiam latyclavium, §. 11. Tribunatus Velleii Castrensis qualis, §. 12. Illum inivit Velleius an. 754, tenuitque ad an. 757, §. 13. Horum omnium honorum tempora a legibus constituta fuisse videntur, §. 14. Tribunatus ille posterior Castrensis opponebatur beneficiario. Praefectura equitum eadem quae alae, §. 15. Legati legionum non alii, illis temporibus, quam tertii, ad minimum, anni Senatores, §. 16. Anni 759 rebus gestis plerisque aderat Velleius, §. 17. Anno 760, quaestor, exeunte tamen, cum Tiberio, Velleius, §. 18. Annus 760, pri-*

mus belli triennis Illyriciani gesti a Tiberio, §. 19. Legati provinciarum omnes Senatorii. §. 20. Velleius Augusti legatus, et tamen obnoxius Tiberio, §. 21. Legatio Velleii et praefectura quomodo invicem distinguendae sint, §. 22. Annus 761, secundus erat belli Pannonici. Lacuna alia in Velleio, §. 23. Locus Velleii de huius anni hibernis explicatur, §. 24. Ea hiberna quomodo distributa fuerint, §. 25. Velleius postea Tribunus plebis, §. 26. Et quidem anno, ut videtur, 766, §. 27. Tribunatum inivit Dec. X, 765, depositurus Decemb. itidem X, anni 766, §. 28. Librum quem habemus cur anno 783 scripserit Velleius, §. 29. Mors Velleii anno 784, §. 30.

ANNALES

VELLEIANI.

§. I. **N**ATALEM *Vellei* nostri annum ego ita eliciendum existimo. ¹ *Finita equestri militia, Quaestorem se designatum fuisse dicit, cum deficeret Maroboduus, sociosque defectionis, non Germanos modo, sed Pannonios etiam et Delmatas, adscisceret. Hanc defectionem anno urbis Varroniano 759, tribuit Dio ². Sic tamen ille, ut plurium annorum gesta in unum eundemque annum conferat. Hoc enim anno *ortum belli Germanici* memorat, *primamque Tiberii in Germanos expeditionem*. Sed propria *huius anni* acta huius belli *ultima* fuisse intellexit, quae erant cum hoste *Maroboduo*, sociisque eius *Pannoniis* atque *Delmatis*. Id quod verum fuisse noster nos docuit ipse *Velleius*, qui in belli huius progressibus designandis *Dione* certior est testis atque accuratior. Sic itaque *Velleius*. ³ *Adoptatum ille Tiberium testatur V Kal. Iulias, Iunii nimirum die XXVII, sub Coss. Aelio Cato et Sentio Saturnino, qui anno Varroniano 757 magistratum inibant. Mox autem ab adoptione in Germaniam missum esse idem docet Velleius* ⁴. *Non**

Ab adoptione Tiberii anno Varr. 757, incepta novennium militiae Vellei sub eodem Tiberio.

¹ *Vell. l. II, c. 111.*

² *Dio l. LV.*

³ *Vell. l. II, c. 103.*

⁴ *Vell. l. II, c. 104.*

diu (inquit) vindicem custoderaque imperii sui morata in urbe Patria, protinus in Germaniam misit. Itaque ipso illo anno, quo fuerat ab Augusto adoptatus, missus in Germaniam est Tiberius. Inde factum, ut illius anni ¹ Aestiva in mensem usque Decembrem perduxerit. Aestiva nimirum intelligit Velleius militaria, quae hibernis opponebantur, itidem militaribus. Aestiva, inquam, rebus gerendis apta, quae sub pellibus egerit exercitus, et in castris, pro re nata, mobilibus; cum hiberna in castris soleret agere potius stativis. Nec sane res a Tiberio hoc ipso anno gestae patiebantur, ut, qui post Iunii XXVII in Germaniam venerat, in hiberna sese ante mensem Decembrem recipere potuerit. Subactos enim tradit Velleius hoc anno Canninefates, Attuaros, Bructeros, receptos in fidem Cheruscas, transitum Visurgim, penetrata Germaniae ulteriora. Obstat praeterea, ne insequentem annum reiiciatur Germanica illa Tiberii expeditio, quod ² operum eius per annos continuos XI se spectatorem fuisse, aut adiutorem, iacet ipse Velleius. Exire illi anni non poterant ante annum Varronianum 765, quo rediit e Germania ita Tiberius, ut eo nunquam postea sit reversus, paulo tamen antea quam parem acciperet cum Augusto in provincias potestatem. Ita certum est res Tiberii in Germania gestas hoc ipso adoptionis anno 757 initium accepisse. Fieri aliter non potuit, ut vel minimam anni noni partem Velleius egerit in militia Tiberii.

¹ Vell. l. II, c. 105.

² Vell. l. II, c. 103.

§. II. Sequitur in *Velleio* annus alius, cuius *vere* Acta
annal 759. *ineunte* redierit *Tiberius* in *Germaniam*. Iam ¹ *per-*
lystratam dicit *armis* totam fuisse *Germaniam*. Iam
victas gentes paene nominibus incognitas. Iam rece-
ptas Cauchorin nationes. Iam fractos *Langobar-*
dos, gentem atiam *Germana* feritate ferociorem.
Iam ad *quadragesimum miliarium* a *Rheno* us-
que ad *flumen Albim* romanum cum signis perdu-
ctum fuisse tradit exercitum. Haec huius anni gesta
huic aestati tribuit *Velleius*. Certior nimirum ille,
pariterque minus confusus, *Dione* ² testis, qui trien-
nii integri acta anno illo inemoravit, quo triennium
exierit. Et tamen ne fidem illi detrahamus, sunt
etiampum in *Dione* plurium annorum satis lucu-
lenta vestigia. Haec enim erat ³ *secunda* illa *Tibe-*
rio in *Germanos* expeditio, *secundi* nimirum anni
huius belli *Germanici*, quo (accersito in *Germa-*
niam Delmatiae Praefecto Valerio Messalino) *Del-*
matia Pannoniusque occasionem oblatam testatur
Dio rerum novandarum. Binas enim uno eodem-
que anno, et in eandem provinciam expeditiones
fuisse parum verisimile est. Haec etiam ⁴ *secunda*
illa *pax*, tam a *Tiberio*, quam etiam *Sentii Satur-*
nini opera, eodem *Dione* teste, *Germanis* concessa,
quem tamen certe *Saturninum* in hoc ipso bello
Germanico socium habuit *Tiberius*. Tum in *hiber-*
nu reductis legionibus ad urbem ipse properat *Ti-*

¹ *Vell.* l. II, c. 106.

² *Dio* l. LV, anno 759.

³ *Dio* ib. 771 *Tiberius* lat. τοῦ

⁴ *Dio* ib. 771 *καὶ μὴ μόνον ἀπ' αὐτοῦ,*

ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ.

ἰσχυροῦ.

ἔχοντας τὸ διώκον ἱσχυροῦς etc.

berius. Sic enim noster docet *Velleius* ¹. Præinde miror, cur *saepe revocatum* ab *Augusto*, dicat tamen *perseveravisse* ² *Suetonius*. Errore aliquo illum suspicor ad bellum hoc *Germanicum* retulisse, quod auctor eius rectius ad secutum *Delmatarum Pannoniorumque* bellum retulerat. Tunc enim certe *Tiberium* de mora suspectum agnoscit *Dio* ³. Ex quo illum *saepe revocatum* facile colligimus. Haec sane nisi de anno *Varroniano* 758 intelligi non possunt.

Desunt in
Velleio a-
cta a. 759,
quo anno
auxilia ad
Tiberium
duxit *Velleius*.

§. III. Tum demum sequitur motus *Marobodui*, quo concitata est ad arma non *Marcomannia* modo, sed et *Pannonia* etiam atque *Delmatia*. Et solum tamen *Marobodium* proximo anno aggredi statuisse *Tiberium* disertis testatur verbis idem ipse *Velleius* ⁴. Eo fine *Sentio Saturnino* mandatum, excisis continentibus *Herocyniae silvis*, ut legiones *Boiohoemum*, quae regio erat *Marobodui*, duceret. *Bohemia* illa fuisse videtur hodierna. Haec ille superioris anni, ut videtur, fine. *Saturninum* enim *Tiberio* comitem addit *Velleius*, post hiberna, cum aggredereetur *Marobodium* ipse *Tiberius*. Hic ego lacunam in *Velleio* esse suspicor (de qua tamen nulla adhuc apud Eruditos, quod quidem sciam, hactenus suspicio) quæ *belli exitum*; quem hoc anno *tertio* habuerit; distinctius enarraverit. *Locum lacunae* fuisse puto post verbum *ducere*. Sequuntur deinde illa ⁵: *Ipse a Carnunto*, qui locus

¹ *Vell.* l. II, cap. 106.

⁴ *Vell.* l. II, c. 109.

² *Suet. Tib.* c. 16.

⁵ *Vell.* ib.

³ *Dio* l. LV, anno 760.

Nortai regni proximus ab hac parte erat, exercitum, qui in Illyrico merebat, ducere in Marcomannos orsus est. Nam non cohaerent illa cum verbis proxime praecedentibus. Quis enim quaeso ipse ille, de quo meminit *Velleius*, qui exercitum illum duxerit, qui merebat in *Illyrico*? Non aliquis certe, cuius mentio praecesserat in *Velleio*. Non ipse *Tiberius*, qui iam erat, non in *Illyrico*, sed *Germania*, de quo etiam, paucis interpositis, illa subiungit: *Praeparaverat iam hiberna Caesar ad Danubium.* Alius itaque a *Caesare* praefectus ille exercitus *Illyriciani*. Multo minus *Saturninus*, qui alia prorsus via missus in *Marobadium* fuerat a *Tiberio*. Non alius erat ipse ille a *Velleio* memoratus, quam *Valerius Messalinus*, quem *Illyrico praepositum* agnoscit ipse *Velleius*, *Dalmatiae ac Pannoniae* ¹ *Dio*. Duas enim illas provincias *Illyrici* communis nomine complectebantur. Accivit illum ex *Illyrico Tiberius*. Convenitque iter a *Velleio* designatum: *Carnuntum* in *Pannonia* ponunt *Veteres*. Recteque eo *Pannoniae Dalmatiaeque* praefectus iter fecerit *Tiberium* versus, qui *Viberna* ad *Danubium* paraverat. Recte nimirum moturus in *Marobodium* et *Marcomanniam*. Desunt ergo acta *terti* huius anni in *Marobodiam*. Deest et prima *Valerii Messalini* mentio, unde pendebant ea quae postea sequebantur. Haec tamen obiter. Adhuc certe durasse bellum ex ipso discimus *Velleio* ³. *Fractas* nimirum

¹ *Vell.* I. II, c. 112.

³ *Vell.* I. II, c. 122.

² *Dio* l. LV, caput 759.

testatur ille post adoptionem continuâ triennii militiâ Germaniæ vires. Tria nimirum intelligit aestiva, et ab adoptione ipsa deducta continua. Ita ætatis huius partem saltem aliquam impenderit in bellum Germanicum adversus Maroboduum. Idque innuit, ni fallor, etiam in eo Velleius¹, quod bellum Gaetulicum, unde Gossus gentilitium Gaetuli cognomen familiæ memuit, ante proximum, quod sequebatur, bellum Delmaticum fuisse doceat paucos annos. Hoc bellum² Dio eodem tempore coepisse dicit, quo et aliud illud in Germania. Ita aliquot annorum fuerit oportet coævum quoque bellum in Germania. Et sane post duplicem illam, pacem tertiam præterea maiorem³ Dio, quam tamen celeriorē agnoscit propter motus Pannonicos atque Delmaticos. Et tamen hac eadem ætate motus illos coepisse necesse est. Moverat Messalinus ad Tiberii, ut e Velleio distinctius⁴, hiberna. Itaque initio ætatis antequam hiberna reliquerat, aut in hostem moverat, ipse Tiberius. Mox a discessu eius, cunctatione⁵, Dio inquit, abrupta, arma capiunt Delmatae atque Pannonii. Inde pax illa cum Marobodo, quam fuerat alioqui futura, celerior. Inde reversus e Germania Tiberius, praemissus in provinciam suam Messallus ea gessit, quae primae belli Pannonici ætati tribuit⁶. Velleius. Addit idem notam temporis aliam, subitum nimi-

¹ Vell. I. II, c. 116.

² Dio ib.

³ Dio ib.

⁴ Vell. I. II, c. 111, 122.

⁵ Dio ib.

⁶ Vell. I. II, c. 112.

rum, cum agerentur illa, *rebellionem*. Itaque defectionis *initio* rediisse necesse est e *Germania Tiberium*, et brevem adeo eiusdem fuisse in eadem moram. Mox occupata est a rebellibus *Macedonia*, et brevi admodum tempore defectio longe lateque propagata est, ut non modo de sua defensione, sed de *Italia* etiam *invadenda* cogitarint. Inde tantus ille *Romae* terror, ut *Senatum* moneret *Augustus* ¹, *decimo die*, *ni caveretur*, *posse hostem in urbis Romanae venire conspectum*. Tum novae illae militum conscriptiones, quibus tandem effectum est ut *XV legiones*, *paremque auxiliorum copiam* habuerit *Tiberius*. Tanto enim apparatu bellum istud in *Illyrico* a *Tiberio* gestum memorat ² *Suetonius*. Illorum partem ab *Augusto* traditam perauxit *Velleius* ³, ad *Tiberium*, *Quaestor* iam designatus, in annum scilicet *sequentem*. Sic illa omnia invicem cohaerent, ut in alium *urbis*, quem dixi *annum Varronianum*, nempe 759, quadrare vix possit *Velleii* illa ad *Quaesturam* designatio. *Antiquiorem* non fuisse ex dictis constat. Sed ne quidem *senior* esse potuit. Ita enim matura erat, hac *aestate*, *rebellium* defectio, ita *praesens* inde metus, *decimi* nimirum *diei* itinere urbi ipsi imminendum, ut in *annum alterum* proferri auxilia illa non potuerint. Imo hoc ipso anno *iunctos Velleius* ⁴ fatetur *exercitus*, aliunde nimirum accersitos. Nec *iunctos* modo, verum etiam eo *unde venerant remissos*. Ita

¹ Vell. l. II, c. 111.

² Suet. Tib. c. 16.

³ Vell. l. II, c. 111.

⁴ Vell. l. II, c. 113.

nimirum *mature*, ut *asperrimae hiemis initio* regressus postea *Sisciam* fuerit *Tiberius*. Et quidem huius anni *hiberna Sisciae* *Tiberio* fuisse atque *Messalino*, testem habemus disertum *Dionem* ¹. Ita certum est, hoc ipso anno, post initium *aestatis*, et tamen ante *hiemis* etiam *initium*, appulisse *Velleium*.

Hoc anno
Velleius
Quaestor
designatur
est.

§. IV. Convenit praeterea, quod *hoc fere* eodem tempore *Agrippum*, qui eodem die, quo *Tiberius*, adoptatus ab *avo* suo naturali erat, et iam ante biennium, qualis esset, apparere coeperat, patris atque eiusdem *avi* sui (*Augusti*) animum alienasse sibi, idem testetur *Velleius* ². Biennium illud ab adoptione, quae tantos illi animos fecerat, arcessit. Quae cum eodem tempore sit facta, quo et illa *Tiberii*, proinde fieri vix potest, quin biennium hoc ipso desierit anno, de quo agimus, 759. Nova haec, ut videtur, alienatio a *toga virili* coepit, quam sumserit *Agrippa* anno superiori 758. Sic enim *Lucii Agrippae* fratris *ferocia* prima apparuit cum *togae virili* maturo *Caio* fratri *Consulatum* rogaret. Inde *Augusto* bonorum paternorum detentionem exprobravit, quod scilicet, *romano censu vir*, esset iam in bonorum paternorum possessionem mittendus. Recte nimirum ille, si sui fuisset iuris, nec in alienam potestatem, cum adoptaretur, emigrasset. Paulo quidem *serius* ille, quam necesse erat, *togam* sumsit, qui anno illo, quo fuerat adoptatus, annum aetatis expleturus erat XV, natus nimirum anno urbis *Varroniano* exeunte 742, cuius

¹ Dio l. IV, an. 759.

² Vell. l. II, c. 112.

mensē *Martio* decesserat pater *Agrippa*, ipse *Postumus* proinde appellatus, quod post mortem patris fuisset editus. Proinde consentaneum est, ut *ferocia* illa mox ab *adoptione* manifesta obstiterit, quominus illi *togam* antea dederit *Augustus*. Id si verum sit, spatio aliquo magno interposito *adoptionem* sequi non potuit *prima* illa *ferocia*; nec alio quam hoc anno illud, quod inde coepit, desinere *biennium*. Accedit porro quod, cum moram *Tiberii*, in huius anni *fine*, suspectam, uti dixi, haberet *Augustus*, *Germanicum* deinde *Tiberio* socium adiunxerit. *Germanici* missionem *Dio* illam sequentis anni 760 initio assignavit, qui etiam illam missionis *rationem* addit, quod *Agrippam* alioqui expeditioni illi destinatum iam *abdica-*
verat Augustus atque *relegaverat*. Sic etiam hoc anno 759 *Agrippa* supplicio illo multatus fuerit, et *partem exercitus* ad *Tiberium* *Quaestor* iam *designatus* duxerit *Velleius*. Itā constat undequaque *Quaesturam Velleii designatam* in hunc eundem, quem dixi, *urbis* annum 759 esse conferendam.

§. V. Hoc ita constituto, *aetatem* inde *Velleii* colligimus, *annumque*, de quo nemo hactenus, *natal-*
em. *Aetas Quaestoria*, quae eadem erat primae in *Senatum* admissionis, annus erat XXV, *labens*
nimirum, expleto anno dumtaxat XXIV. Verum hoc fuisse nostris ad *Spartiani Hadrianum* ² *Prae-*
lectionibus ostendimus. Constabat nimirum illud

Proinde a.
urb. Varr.
759, idem
aetatis Velleii
XXIV
absolutus.

¹ *Dio* l. LV.

² *Prael.* X, ad *Sp. Adrian.* §. 8,

spatium e duobus intervallis in *romana* disciplina *militari* notissimis. Aliud *pubertatis* erat, ad annum *aetatis* ¹ XIV, quo iam elapso, *togam virilem* sumere solebant, *togam praetextam* exuere, etiam *Senatorum filii*. Inde *militiae tirocinium* ² coepisse ibidem ostendimus *cuius X stipendio* finito, tum demum licuit *adolescentibus* etiam *nobilibus* honores petere *senatorios*. Horum honorum primum *Quaesturam* fuisse ibi etiam observavimus. Itaque *X stipendio completo* annus erat *Quaesturae*, non quidem *ineundae*, sed *ambiendae* tamen atque ³ *designandae*. Talis erat *Velleii* illa, de qua hoc anno legimus, *Quaestura, designata* duntaxat ⁴. *Finitam* dixit hoc anno *militiam* suam *equestrem*, quae tamen qualis fuerit, vix dum intellexisse videntur viri alioqui historiae romanae peritissimi, cum sit nihilominus in re literaria *chronologica* vel momentosissima. Illam ergo intellexit *Velleius* *militiam*, quae viris etiam *familiarum senatoriarum* necessaria erat ad *honores*, uti dixi, *senatorios*, locumque in *Senatu* ipso capiendum. *Equestris* autem propterea appellata est, quod alia esset ab eorum *militia*, qui ordine *Equestri* essent inferiores, et a *militia* etiam *senatoria* ⁵. *Gregalium militum* stipendia *plura* fuisse probavimus, ad *honestam* scilicet *missionem*, et *emerita* rite capienda, nunc

¹ Prael. V ad *Sp. Adrian.* §. 1,
2, 3, 4, 5, 6.

² Prael. V ad *Sp. Adrian.* §. 9.
Prael. X, §. 10.

³ Prael. X ad *Sp. Adrian.* §. 13,
13, 14.

⁴ *Vell.* l. II, c. 111.

⁵ Prael. X ad *Spart. Adrian.*
§. 13.

scilicet XX annorum, nunc XVI, nunc XIV, nunc etiam XII, in militia nempe *praetoria*. *Nobilium* alia causa erat, quibus militiae *praemia* proposita nulla erant *emerita*, sed *honores*, praesertim *senatorii*. Nec enim in *senatum* admissi sunt, etiam *censu* senatorio *nobilis*, ante ¹ annos *senatui legitimis*. Nec satis erat *senatoria* etiam *aetas* sine *legitimis stipendiis*. Decem erant ad minimum *stipendia* ad *senatum* plane necessaria. Interim in *senatu* non erat, sed in *ordine* duntaxat *equestri*, *familiarum* quantumvis *nobilium pueri* atque *adolescentes*. Hoc adeo verum erat in familiis *privatorum senatoriis*, ut etiam tenuerit aliquatenus in *principibus* imperii *nondum* participibus, sed *heredibus* duntaxat atque *candidatis*. Ne quidem ipsis, ante *aetatem* legitimam, soli locum in *senatu*, soli *honores* *senatorios*, dedere *natales*. Quamvis *frequentiores*, fateor, legamus in illis *Annariae* legis *indulgentias*, et *pauciorum* etiam *annorum* *aetatem*, in hac causa *legitimam*. Interim *puerorum nobilium* ² turmis praecerant, *pueri* ipsi *nobilissimi*; et *iuventuti equestri*, *principes* ipsi *iuventutis* appellari soliti. Erant itaque ipsi etiamnum *equites* et *militia* eorum hactenus proinde duntaxat *equestris*. Et plane *senatoriae militiae* opponitur *equestris* illa *militia Velleii*. Ipse se agnoscit, cum *Quaestor* esset tantummodo *designatus* ³, *nondum*

¹ Prael. X ad Spart. Adr. §. 3.
14.

² Prael. XVIII ad Spart. Adr.
§. 9, 10.

³ Vell. l. II, c. 111.

fuisse *senatorem*. Et tamen *senatoribus* se *aequatum* observat, hoc ipso nomine, quod *partem exercitus* ab urbe traditi ab *Augusto* *perduxerit ad filium eius*. Hoc nomine se *Quaestoribus*, qui infimi omnium erant *senatores*, *aequatum* innuit; nec *designalis* modo, verumetiam magistratum illum *quaestorium obeuntibus*. Ita nimirum *quaesturae superioribus designata*, ut ad honorem *quaesturae proximum superioremque* fuissent *designati*, *tribunatum* scilicet. Sic enim *tribunatum* plebis *quaesturae* superiorem probavimus ¹, ut *quaesturam* tamen *proxime* exceperit. Et tamen *designatus tribunus plebis* iam adhuc *Quaestor* fuerat in magistratu ipso constitutus, et proinde *Quaestor* plusquam *designatus*. Itaque *militiam* suam illam, qua *parti exercitus* ad *Tiberium* deferendi praefectus est, *equestri* sua, itidem *militia*, superiorem agnoscit, et proinde *senatoriam*. Inde *ministerium* illud suum *speciosum* fuisse dicit, quod *Quaestor* duntaxat *designatus*, nec adeo adhuc *Senator*, *senatoribus* *verisque Quaestoribus* fuerit, per illud *ministerium*, *aequatus*. Imo ita *Quaestoribus*, ut ne quidem *quaestoriorum* summi *Tribunisque* proximi, ad *tribunatum* quippe *designati*, *quaesturaeque* gradum fere *egressi*, *ministerium* illud fuerint *dedignaturi*. Sic facile intelligimus, praefecturam illam *exercitus* ad *Tiberium* deferendi non aliis credi solitam, quam *senatoribus* ad minimum *quaestorius*. Sic intelligimus *nobilem* fuisse *Velleii* fami-

¹ Prael. XII ad Spart. Adrian. §. 4, 5.

liam, cuius *militia prima non gregalium* fuerit *militum*, sed *equestris*; cuius honores deinde legimus *senatorios*, sine mentione tamen impetrati *laticlavii*, quod *ille ius avitum* a maioribus acceperat. Inde et *legitimo tempore* hanc *Velleii quaesturam* fuisse^a discimus; quod *proxime* militiam eius *equestrem* exceperit, ne quidem ipsam *stipendiis*, ut videtur, *legitimis* protractionem. Inde *aetate quaestoria senatoriaque uno* fuisse anno *iunio*rem, cum *quaestura* eius fuerit duntaxat *designata*, anno nimirum *sequenti* obeunda; cum etiam talis fuerit, quae *nondum* illum fecerat *Senatorem*; cum denique *stipendia* eius *decem* a *togae virilis* aetate, annoque adeo XIV expleto numeranda exceperit, quo *tirosinium* inire ut plurimum solebant. Ita conveniunt omnia ut praedictus urbis annus *Varronianus* 759 cum anno *aetatis Velleii* XXIV, concurrerit *explendo*. Sic *natus* fuerit anno eiusdem *aerae* 735 noster *Velleius*.

§. VI. Hoc anno nimirum *exitum* habuere *decem* *Militiam Velleius e-* illa *stipendia*, quae ille pro *militia* censet, uti vidi- *questrem i-* mus, *equestri*. Ea proinde anno eiusdem Epochae *nivit s. ur-* *bis Varro-* *niano 749.* *Varronianae* 749, coeperint necesse est. Nec sane pugnant, quae de hac eadem *militia* sua alibi tradit ipse ¹ *Velleius*. *Instita stipendiorum* suorum fuisse dicit, cum *Caius Caesar Augusti* nepos cum rege *Parthorum* in *Euphratis* ripa congredederetur. Erat annus ille *Varronianus*, ut videtur, 753. *Brevi* ², ut ait *Velleius*, *spatio* postquam innotuerant

¹ *Vell. l. II, c. 101.*

² *Vell. ib. c. 100, 101.*

Juliae Augusti filiae adulteriu, quae *Augusti* consulatu ultimo, quem gessit anno *Varroniano* 752, emanasse idem testis est ¹ *Velleius*: Certe antequam *tribunitiae Tiberii potestatis* primum quinquennium ad exitum perductum esset. Ait enim *Velleius Caium* ² *Tiberio honorem omnem ut superiori habuisse*. Atqui *heredibus imperii designatis* non potuit alia ratione superior esse *Tiberius*, quam *tribunitiae potestatis*. Imo eam ipsam causam habuit in animo *Velleius*. Hac enim *tribunitiae potestatis consortione* ³ *aequatum illum Augusto* fuisse dixerat. Hoc, inquam, nomine civium post unum (et hoc quia volebat) eminentissimum. Hoc ipso denique nomine *fulgorem Tiberii orientium iuvenum initiis obstitisse*. Proinde innuit, futurum aliqui, ut alios, praeter *Augustum*, superiores habuisset. Imprimis proculdubio illos, quos dixi, *Caesares*. Imo illam ipsam ob causam *tribunitia potestate Tiberium* ornaverant *Augustus*, ut *ferociam Lucii* retunderet. Inde inter causas, cur *Tiberius* secesserit, eam recenset *Suetonius* ⁴, quod adultis iam *Augusti liberis*, loco et quasi possessione usurpati a se *secundi gradus sponte cessisset*. Et cum ageret de *reditu Tiberius ab exilio Rhodiaco*, elapso iam *potestatis tribunitiae quinquennio*, illo potissimum est usus argumento, iam se ⁵ *securum* esse ab illa, quae olim fuerat cum *Caio Lucioque*,

¹ *Vell.* l. II, c. 100.

² *Vell.* ib. c. 101.

³ *Vell.* ib. c. 99.

⁴ *Suet.* Tib. c. 13.

⁵ *Sueton.* Tib. c. 11.

aemulatione; iam corroboratos illos, et secundum locum facile tutari. Imo, ne alio honorem illum Tiberio habitum a Caio referamus, monet ipse Velleius¹; praefectos provinciarum omnes, visendi eius (in secessu) gratia ad eum convenientes, semper privato (si illa maiestas unquam privata fuit) fasces suos summisisse, fassosque esse, otium eius honoratius imperio suo. Hoc itaque exemplo Caius etiam ipsi Tiberio fasces summiserit, eumque pro superiore habuerit. Itaque Tiberium superiorem agnovit Caius, nondum elapso tribunitiae potestatis quinquennio, quod tamen anno 753 desisse, alibi² probavimus. Proinde illius anni finem praecesserit oportet expeditio illa Caii Parthica. Sic tamen initia illa stipendiorum suorum intellexit Velleius, ut possit interim verissimum esse quod dixi, aliud fuisse eorundem et antiquius initium, ab anno usque 749 repetendum. Addit enim deinde Velleius³: quem militiae gradum ante sub patre tuo, M. Vinici, et P. Silio auspicatus in Thracia Macedoniaeque, mox Achaia Asiaeque, et omnibus ad Orientem visis provinciis, et ore atque utroque maris Pontici latere, haud iniucunda tot rerum, locorum, gentium; urbium, recordatione perfruo. Hic certe militiam habet aliam initiis illis stipendiorum suorum sub Caio Caesare positae antiquiorem; et satis laxam illam, ut limitibus a nobis constitutis respondeat. Plurimum enim annorum fuisse necesse est,

¹ Vell. l. II, c. 99.³ Vell. l. II, c. 101.² Prael. XIX ad Sp. Adr. §. 13.

21, 22.

quae sub *pluribus* fuerat *Praefectis*, et in *pluribus* itidem *provinciis*. Itaque *initia stipendiorum* ita intellexit, ut puto, *Velleius*, non ut *primam* militiae *originem*, sed ut *mediam* eius partem *priorem*, vocibus illis designarit. Nec sane incredibile est in duo *quinquennia* distributa fuisse *decem* illa ad honores *senatorios* necessaria *stipendia*, quanquam neminem habeamus (quod quidem sciam) veterum, qui verbis id *expressis* testatus fuerit. Quod tamen, si verum fuerit, sic *initia stipendiorum primo quinquennio, finis ultimo*, fuerint assignanda. Sic *annuos* militum *tribunatus* in media parte *divisos*¹ *semestres* fecerant. Sic *tributorum reddituumque* locationes *quinquennes* erant. Sic et *supremae*, vel *supremis proximae*, potestates, *censoriae tribunitiaeque*, erant etiam ipsae per similia distributae *quinquennia*. Nihil ergo vetat, quo minus similia fuerint in *decennali* etiam *militia quinquennia*. Immo ita fuisse certum est, cum brevior *decennali* militiam nullo unquam tempore ad honores *senatorios* necessariam legamus. Non his certe, de quibus agimus, temporibus *Augusti*. Ita necessario procedent nostra de *Velleii* anno *natali* ratiocinia. Nisi forte aut *togam Velleius praetextam* ultra annos *pubertatis* protraxerit, aut *tirocinium* a *toga pura* confestim non inierit. Erant, fateor, qui ita fecerint, sed *rari* admodum, a *negotiis* atque a *militia* abhorrentes. A norma autem, exemplisque fre-

¹ Prael. XII ad *Sp. Adrian.* §. 6.

quentissimis longe omnium certissima est argumentatio. Eam autem alibi probavimus fuisse, ut anno *aetatis* XIV togam *virilem* sumserint, et *militiam* inierint. Nec est quod *Velleium* a norma discessisse suspicemur, virum certe, si quis alius, ingenio satis *militari*. Satis illud apparet e *militia*, quam secutus est, non *civili*, sed *castrensi*. Satis inde, quod *militiae* gratia provinciam *quaestoriam* remiserit. Satis inde denique quod praemiis *militaribus* in triumpho *Tiberii* fuerit ornatus.

§. VII. Conveniunt porro cum hac *Velleii aetate* Conveniunt maiorum a Vellei memoratorum aetates. illorum *tempora*, qui *Velleium* ipsum aliquo *cognitionis* gradu contigerint. Successit *Velleius patri* suo in *Praefectura equitum* eo ipso anno, quo *adoptatus* est *Tiberius*, *Varroniano* 757. Inde facile suspicamur, adhuc *aetate militari* fuisse *patrem* eius, quae, his praesertim, de quibus agimus, temporibus anno concludi solebat LX. Esto autem. Fuerit pater *Velleii* illo anno *sexagenarius*, et *honesta* proinde *missione* a *Tiberio* dimissus. Sic *natus* fuerit anno *urbis* 697. *Avum* porro suum dicit ¹ *C. Velleium* tunc se *gladio transfixisse*, cum fugeret a *Neapoli* pater *Tiberii* *Tiberius* et ipse *Claudius Nero*. Incidit *fuga* illa in annum belli *Perusini*, *urbis* scil. 714, vix bimo ² *Tiberio* imperatore (qui *natus* fuerit anno *Varroniano* ³ 712, *Novemb. XVI*) et paulo ante reditum *M. Antonii*. Certè ante ludos *Apollinares*, ut observavit Cl. ⁴ *Norisius*.

¹ *Vell. l. II, c. 76.*

³ *Suet. Tib. c. 5.*

² *Vell. l. II, c. 75, 94.*

⁴ *Noris. Canot. Pis.*

Illo ergo anno *iunior* pater *Velleii* esse non potuit, si quidem ipse *C. Velleii filius* fuerit, et e gente ipse quoque *Velleia*. Proinde *media* fuerit aetate necesse est inter annum 43 et 60. Satis nimirum commode, cum annum ageret *filius*, pro nostris rationibus, XXII. Subscripsit praeterea ¹ *patruus Velleii Capito* in *C. Cassium* anno aerae *Varronianae* 711, quo *Iulii* interfectores, aqua ignique damnatis interdictum est lege *Pedia*. Fieri quidem potest ut *patruus magnus Velleii* fuerit ille *Capito*, et vox adeo *magnus* omissa fuerit in unico illo, unde prodiit *Velleius*, MS. Nihil tamen pugnat quominus *patruus Velleii* esse potuerit, modo *patre* eiusdem fuerit aliquanto *maior*. *Patruus* ille certe, cum fuerit illo ipso anno iam *senatorius*, annum aetatis XXV superavit oportet. Nec multo maiorem fuisse exinde verisimile est, quod *senatorium* illum tantummodo *Velleius* appellavit; non *Tribunitium*, aut *Aedilitium*, nedum *Praetorium* seu *Consularem*. Superiori enim titulo aliquo fuisset insignendus, si quidem superiorem aliquem in *senatu* gradum fuisset consecutus. Fieri etiam praeterea potuit, ut annos *militares* egressus, castra tamen secutus fuerit pater *Velleii*. In militibus *gregariis* frequentissimi erant, post *missiones*, *veterani* atque *evocati*. Nec deerant exempla in *militia* etiam *senatoria*. Avo praeterea illi suo *Caio Velleio* causam eam fuisse docet *nepos Velleius*, cur fugae comes *Tiberio* esse non posset, quod ² *gravis iam aetate*

¹ *Vell. l. II, c. 64.*

² *Vell. l. II, c. 76.*

esset et corpore. *Senectutem* eius nimirum innuit, et quidem eam, quae inepta esset peregrinationibus, atque itineribus quantumvis necessariis, obviandis. *Minor* ille *septuagenario* intelligi vix potest, potuit etiam longe esse *maior*. Fuerit ergo cum periit, *septuagenarius*. Ita natus fuerit anno urbis 644; sic annum egerit ad minimum XIX, initio belli *Italici* anno urbis *Varroniano* 663. Cum autem ¹ *Minatius Magius* civitate donaretur, duobus eiusdem filius, creatis *Practoribus*; iam certe *C.* ille *Velleius*, *Velleii* nostri avus, tricenario minor esse vix potuit. Post reditum nimirum *Sullae* (cum quo *Pompeios* oppugnaverat *Minatius Magius*) qui anno rediit 671, et tamen dum *Practores* seni adhuc crearentur, nimirum antea quam *Sulla* ipse crearet octonos, quos ille *Dictator* creavit, anno ad minimum 672. Ita certe *Minatii Magii* filius *practorius* par fuerit avus *Velleii* nostri in gente *Velleia*. Concurreretque stirps *Velleii* utraque pari generationum numero ab eo dissita, tam in gente *Magia* quam *Velleia*. Avos enim similiter *Velleii* fuisse necesse erat *Minatii Magii* filios, si quidem atavus ipse fuerit *Minatius*. Addit *Velleius* de atavo suo *Minatio Magio Asculanensi*, nepotem illum fuisse *Decium Magium Campanorum principis celeberrimi et fidelissimi viri*. Illum nimirum intelligit *Decium Magium*, cuius praedicat in *Romanos* fidem ² *Livius*, cum *Capua* dederetur *Annibali*, post pugnam *Cannensem*, anno nimirum urbis

¹ *Vell. l. II, c. 16.*

² *Liv. l. XXIII, c. 7, 10.*

Varroniano 538. Nec illud incommode; si *iunior* fuerit, cum dederetur *Capua*, *Decius*; et *senex*, bello *Italico*, *Minatius*. *Aetas* certe *filiorum praetoria*, quae illis *reip. temporibus* annorum erat *XLI*, *profectum* annis patrem *Minatium* ostendit. Fieri potest, ut stirpem *maternam*, non *paternam*, a *Magius* illis duxerit *Velleius*. Imo ita fuisse certum esset, si quidem *fratrem* suum *Magium Celerem Velleianum* ¹ *Velleius* noster appellavit. Sic enim manifestum esset e gente *Velleia* in gentem *Magiam* adoptatum fuisse illum *Velleii* nostri *fratrem*. Sed *ingenius*, non codici *MS.* debetur illa lectio. Atqui et *patriam Capuam* per *Minatium* illum *Magium* sibi videtur asserere *Velleius*, *Campanum* scilicet, *Deciique Magii Campanorum* principis *nepotem*. Res certe *Capuae domesticas* ² agnoscit. *Civis* erat certe, ut e *Livio* constat, *Decius* ille, *Capuanus*. Cum tamen *patriam* nemo *simpliciter* a *materna* stirpe censuerit. Et *civitatem* etiam *Romanam*, et honores *familiae senatorios* ab eodem *Minatio Magio* vindicat, quem *virum* dicit *civitatem* donatum, *Praetoresque* adeo *filios* eius *duos* creatos; cum *seni* adhuc duntaxat crearentur. Non autem satis erat ad *civitatem* stirps tantummodo *materna*, nedum ad honores *senatorios*. Itaque *Velleium* nostrum potius *Magianum* appellandum esse suspicor, quam *fratrem Velleii Magium Velleianum*. Eritque adeo *gentile* auctoris nostri nomen *Magius*, *Velleius adscritum*, ex *adoptione* in fa-

¹ *Vell. l. II, c. 115.*

² *Vell. l. I, c. 7.*

miliam Velleiam. Conveniunt tamen ita etiam *familiae tempora* cum his, quos dedimus, *natalibus ipsius Velleii*.

§. VIII. Conveniunt denique illorum etiam *tem-* Conveniunt
tempora e-
tiam coae-
vorum.
pora, quos sibi *coaevos* agnoscit *Velleius* ¹. *Maxi-*
me (inquit) *nostri aevi* *eminet princeps carminum*
Virgilius Rabiriusque; *et consecutus Sallustium*
Livius, *Tibullusque et Naso*, *perfectissimi in formae*
operis sui. *Aevum*, ni fallor, *suum a suis* deducit,
ad minimum, *natalibus*. Altius illud arcessere non
potuit. Loquitur autem de *coaevis mortuis*, quos
ipse postea iam adhuc *vivis* opponit. Illos ergo
coaevos censet, qui post *natales* suos in *vivis* esse
desierant. *Virgilius* autem et *Tibullus* illo ipso
anno mortui sunt 735, quem nos *natalem Velleia*
iam fuisse probavimus. Vnum eundemque annum
utriusque fatalem fuisse docet nos *Domitius Marsus*.
Coss. illius anni *Lucretium Cinnam* et *Sentium*
Saturninum refert *Eusebius* in *Chronico*, vel potius;
ut videtur, *Hieronymus* e *Suetonii* libro de *Poëtis*.
Q. Lucretio collegam alium adiungit *Donatus* in
vita *Virgilii Cn. Plancium*. In anno tamen ambo
conveniunt, in eo tantummodo, ut videtur, discre-
pantes, quod *Coss.* ambos *ordinarios* dederit *Hie-*
ronymus, *suffectum* alterum a kalendis *Septembri-*
bus Cn. Plancium Tiberius Donatus. Recte etiam
committit *Hieronymus* cum anno *Augusti*, a *Iulii*
nimirum *Caesaris* caede XXV, qui idem est cum
eo, quem diximus, urbis nimirum *Varroniano* 735.

¹ *Fell.* l. II, c. 36.

Itaque non est audiendus *Idatius*, qui *sequentis* anni potius *consulibus* mortem tribuit poëtae clarissimi. *Diem* etiam *Virgilii* emortualem X kal. *Octobris* tradit *Hieronymus*, XI autem *Idatius*. Inde intelligimus, nec post annum illum, nec mensem *Octobrem*, *diemque* mensis, quicumque demum is fuerit, nasci nostrum potuisse *Velleium*. Serius mortui sunt *Livius* atque *Naso*, IV nimirum *Tiberii* anno, quo annum egit *Velleius*, pro calculis nostris, XXXVI. Et serius *Virgilio* *Rabirius*, ut proinde nihil conferant illi ad aetatem *Velleii* accuratius constituendam. Quem tamen hic pro coaero habet *Velleius Livium*, sitne iure merito in ea classe censendus, alibi dubitat¹. *Historicos* (inquit) ut *Livium* priorum aetati adstruas, praeter *Catonem*, et quosdam veteres et obscuros, minus LXXX annis circumdatum aevum tulit. Inde, si fallor, quod hoc in loco mortem *Livii* ob oculos habuerit, quae sane erat suis natalibus, ut vidimus, multo senior. Illic autem scriptam historiam, quam absolverat quidem *Livius* post *Velleii* natales, et tamen ante annos eiusdem viriles. Finem *Livius* historiae suae posuerat in morte *Drusi*, anno nimirum *Varroniano* 745. Is annus erat *Velleio*, pro nostra supputatione, aetatis X, quo nondum togam sumserat *Velleius virilem*, et ne per *leges* quidem sumere potuerat. Recte ergo, pro nostris etiam hypothesebus, dubitare potuit, *historia Livii* fueritne suae, an potius priorum (ut loquitur) aetati assi-

¹ *Foll. l. I, c. 17.*

gnanda. Erat cur *suae* aetati illam attribueret, quod post *suos* demum *natales* fuerit absoluta. Erat praeterea cur *priorum* aetati illam adscriberet, non modo quod ante *togam Velleii puram* manum illi *Livius* ultimam posuerit, sed quod maximam eius, cum plurimum fuerit annorum, partem scripserit, ne quidem adhuc in rebus humanis existente *Velleio*. Bellum quidem ¹ *Actiacum*, et *Ianum clausum* in primo historiae libro memorat *Livius*. Erat quidem proelium *Actiacum* Sept. 2, anni *Varro-
niani* 723. *Ianum* tamen *clausum* ipso anno 725, ponit *Dio*. Sed *nupera* admodum eius erat *memoria*, cum primam historiae scribendae manum ad-
moveret. Nondum *secundo clausus*, quod factum anno 729 post bellum *Cantabricum*. Imo civile bellum paene ob oculos. Inde verba eius illa in initio, quibus ait sese ² *festinare ad haec nova*, quibus iampridem praevaletis populi vires seipsae *conficiunt*. Ego (inquit) contra hoc quoque laboris praemium petam, uti me u conspectu malorum, quae nostra tot per annos vidit aetas, tantisper certe, dum *prisca tota mente repeto*, avertam. Itaque anno 725 mox ineunte opus egregium aggressus est, quod anno demum 745 absolverit. Et in *mediam* adeo eius partem inciderit *Velleii*, pro nostris rationibus, annus *natalis*. Accurate admodum. Ut recte posset dubitare *Velleius*, cui aetati historiam illam concederet, *suaene*, an *priorum*.

¹ Liv. l. I, c. 19.

² Liv. l. I, Praef.

Primus Vel-
leio in mili-
tia equestri
gradus
praefectura
cohortis.

§. IX. Constituto ergo *natali* nostri auctoris anno, iam reliqua eius *tempora* similiter, pro virili nostra, disponemus. Inprimis consentaneum erat, ut anno urbis 749, et *togam* sumserit, et cum toga *militiae tirocinium* inierit, *aetatis* nimirum anno XIV *absoluto*; XV autem *inchoato*. *Equestrem* autem, de qua loquitur *Velleius*, *militiam* tribus potissimum gradibus distinxit *Claudius* ¹, ut scilicet primo *cohortem*, post *cohortem alam*, post *alam tribunatum legionis* daret. Ordinis nimirum *equestris* adolescentes semper corporis sui militibus gregariis *praefecti* erant. Praefecti nimirum *cohortibus* atque *alis*, ut erant *Tribuni* etiam *praefecti* in *legionibus*. Paulo aliter ille, sub quo *Velleius* militavit, *Augustus*. Maior erat, sub illo, praefectus *alae* tribuno *legionis*, ut facile colligitur e *Suetonio* ². Id quoque proprium habebant sub *Angusto senatorum liberi*, quod illis (³ quo celerius *reipublicae* assuescerent) *protinus virilem togam, latum clavum induere, et curiae interesse, permiserit*: *militiamque auspicantibus non tribunatum modo legionum, sed et praefecturas alarum dederit*. Hi ergo *militiam* a *tribunatu* statim *auspicantur*, ut *nullae* proinde fuerint illis *cohortium praefecturae*. Alia erat causa adolescentum *familias* etiam *senatoriis* oriundorum, si tamen *patribus* non fuissent *orti senatoribus*. His, ut *lati clavi* aetas *provector* erat, ita etiam *tribunatus* *dilatatus*

¹ Suet. Claud. c. 25.

³ Suet. ib.

² Suet. Aug. c. 38.

fuisse, vel ex hoc ipso loco colligimus. Habere enim, nescio quid, *senatorium* videbatur *proximus* ille militiae *senatoriae* gradus, in *equestri* militia, *tribunatus*. Inde factum, ni fallor, quod *latus clavus* (qui *senatorum* erat, ut *augustus equitum*), *tribunatum* inituris concedi solet, tanquam dignitatis *senatoriae* Candidatis. In hac autem classe se significat fuisse *Velleius*. Ait se ¹ *tribunum militum* congressui *Caii* cum rege *Parthorum* interfuisse. Ait praeterea, ipsum illum militiae gradum se ante sub patre *Vinicii* et *P. Silio* fuisse *auspicatum*. Haec denique agnoscit fuisse *stipendiarum* suorum *initia*. Quis est quip facile inde colligat, ut *tirocinio* suo *proximus* fuerit *tribunatus*, novum tamen fuisse militiae illius gradum, quem proinde olim a *tirocinio* *primo initio* non fuerat assecutus? Quis, inquam, est quin et illud videat, novum illum *tribunatus gradum* sub *Vinicii* patre a *Velleio* fuisse susceptum? Nescio, tamen an inde liceat colligere, nondum fuisse in *senatu* patrem *Velleii*, cum aut nasceretur ipse *Velleius*, aut toga *virili* suscepta militiam *auspicaretur*. Fieri vix potuit, ut aetate *senatoria* non fuerit pater *Velleii*, cum togam susciperet filius *virilem*, atque *tirocinium*. Nec vero mortem obstitisse, quo minus in *senatum* veniret, exinde constat, quod *filius* ei in *praefectura* successerit. Successit enim ille patri ² anno urbis 757 exeunte, cum mitteretur in *Germaniam* *Tiberius*, cum annum ageret ad minimum aetatis XXII.

¹ Vell. I. II, c. 101.

² Vell. I. II, c. 104.

Multis sane post togam *virilem tirociniumque* eius annis. Nondum tamen constat, num tulerit illam *Augustus legem ante Vellei tirocinium*. Ne quidem illud constat, fueritne pater Auctoris nostri, in gente *Velleia, senatorius*.

Ab illa co-
hortis prae-
fectura ad
tribunatum
a. 752. pro-
motus est
Velleius.

§. X. Erit ergo operae pretium explorare, quae aetas fuerit a militia una ad aliam transeundi a lege constituta. Inde enim *regulas* eliciemus in illorum temporum *chronologia* omni utilissimas. *Legem* certe fuisse sub *Augusto* indicant verba illa *Suetonii* ¹: *Quicquid autem ubique militum esset, ad certam stipendiorum praemiorumque formulam adstrinxit, definitis pro gradu cuiusque et temporibus militiae, et commodis missionum: ne aut aetate, aut inopia, post missionem sollicitari ad res novas possent. Ego veteris novaeque pubertatis intervallo primam illam equitum senatoriorum militiam conclusam arbitror. Ita nimirum, ut cohortibus praefecti fuerint, qui a toga sumta mox militiam inierant, usque ad annum aetatis XVII absolutum, quo olim toga sumi solebat; inde militiam aliam, seu legionum illa fuerit, seu alarum, inchoarint. Vt enim erant, infra pubertatem, puerorum minorum maiorumque discrimina; sic etiam fuisse verisimile est in aetate adolescentiae, quae a toga sumta pertingit ad annos usque senatorios. Ita nimirum, ut prima aetas illa fuerit quae propius accedebat ad pueritiam; alia illa quae cum pueritia minorem affinitatem habebat, maiorem autem*

¹ Suet. Aug. c. 45.

cum *adolescencia*. Hoc si consilio *aetatem* illam distinxerit *Augustus*, consentaneum erat, ut, sicut *veteres* olim *pueros* ad annum usque *aetatis* XVII censuerant, proinde a recepto postea *pubertatis* anno XIV ad XVII *pueris* affiniores quam *adulescentibus* iam quoque censerentur; inde iam *pubertatis* utrosque tam *veteres* quam *novos* limites egressi, *adulescentum* magis quam *puerorum* censu venirent aestimandi. Id ergo proprium habebant *senatorum filii*, ut a *civim*is pueritiae finibus *lati-clavium* acciperent, tanquam *senatores designati*, et *virilia* inde munera omnia, nec *alia* etiam quam *virilia*, capessere. *Aetatem* certe *plena*e *barbae*, quae a *tertio* coepit, teste *Macrobio* ¹, septenario, anno nimirum XXI *primus* in *tribunis* exigebat iam *Imperator Hadrianus*. Inde suspicio est a *prima lanugine* olim censi solitos, quae non longe abit ab anno, de quo diximus, *aetatis* XVII. *Traianum* etiam ab anno XIV *tribunum* alibi ² observavimus. Propter *militiam* fortasse ante *pubertatem plenam* maturatam, et quia *senatoris* erat *filius*. Nec sane *plenam* *pubertatem* ante annum illum censebant *veteres*, etiam illi qui *pueritiae* finem aliqualem in anno XIV agnoscebant. *Graecos* annorum XIV vocasse *παῖδα*, *μυλλίανθρον* autem XV, dein XVI *ἑπύθεον*, tum XVII *ἑξήπυθεον* ait *Censorinus* ³. Cum tamen *veteres* illi *Graeci* ab annis

¹ *Macrobius*. *Somn. Scip.* l. 1, c. 6.

² *Censorinus*. c. 14.

³ *Præf.* IV ad *Spur.* *Adrianum*.

XVII *completo* pubertatem arcesserent *militarem*. Etiam apud *Romanos iuniores*, quorum mores habemus in corpore *iuris civilis* hodierno, *plena pubertas* non habetur ante annum *aetatis* ¹ XVIII *labentem*, ut existimo. Non ea scilicet quae satis esse censetur ad *adoptiones*, et nomen *patris* cum *decoro* sustinendum. Annus ille quo *pater filium*, etiam *adoptitium*, praecedere debuerit, annum ad minimum XVII *completum* supponit, quo *filius* anno *patris* XVIII *editus* potuerit a *patre generari*. Nec sane anno XIV *filii* esse poterant, cum ne *matrimonia* quidem ante *aetatem* illam in moribus fuerint *legitima*. Vix certe *generandi* a *prima lanugine* populariter aestimabant. Inde *pueri* ² olim *investes* dicti, *adolescentes* autem *vesticipes*, a *lanuginis* huius quasi *vestimento*, quarum sane vatum usus erat ad *pueritiam* illam *antiquiorem*, pro sermonis etiam antiquioris usu, potissimum referendus. Sic erat merito cur, *recepta* licet passim annorum XIV *pubertate*, *antiquioris* tamen ratio haberetur aliqua, saltem in distinguendis *adolescentiae militis*. Huc enim fere spectabant omnes illae *civium* in tabulas *consuales* publicas, pro *aetatum* ratione, *descriptiones*, ad usus nimirum *militares*. Ita a *cohortis praefectura* ad *superiorem* illum, quem appellat, *tribunatus* gradum, *anno aetatis* XVII *absoluto*, *urbis* labente *Vulturno* 732, *ascenderit Velleius*. Sic illo ipso anno, sub *patre Vini-*

¹ Vid. Lindenbrog. ad Censorin.
a. 7.

² *Recl. verbi pueri et vest. vesticipes.*

cū, vel potius fortasse *patruo* (*M.* enim *Vini*ciū legebatur in MS. si *Burerio* credimus; cum *pater Viniciū*, ad quem scribit, *consulis* consul ipse fuit *P. Vinicius* anno *Varroniano* 755, sed *aliā* MS. lectionem, quaeque *priori* sententiae faveat, repraesentat *Rhenanus*) et *P. Sillo* *militiam* illam fuerit *auspicatus*, in *visendis*, ut videtur, *provinciis* positam, ut recte fortasse observavit *Cl. Hainsius*. Sic etiam commode interpretari possumus, quod dixerat *Velleius*, congressum illum *Caii* cum *Parthorum* rege sub *stipendiorum* suorum *initia* contigisse. Nempe ut *stipendia* non *militiae* suae *simpliciter*, sed *tribunatus*, intellexerit, et recte *tribunatus* superiori anno suscepti *initia* congressum illum assignaverit. *Prima* enim *initia* *militiae* suae non intellexisse, id vero tum e re ipsa, tum e verbis *Velleii* manifestum est. *Ere* quidem ipsa, quod *militiam* nullam legamus *decem nali* minorem; e verbis autem *Velleii*, quod *novum* sibi fuisse innuat, nec a *militiae* suae *origine* ductum, honorem *tribunatus*. Procedet interim nihilominus de *stipendiorum initio* ac *sine* prior illa nostra argumentatio, quod *decimi stipendii*, quo numero nullus erat minor, *initium* aliunde numerare quam ab anno a nobis assignato non potuerit, si quidem *exitum* illo anno habuerit, quo ponitur ab ipso *Velleio*.

§. XI. Erant autem e *tribunis angusticlavii* alii, Cum tribunatus accipit Velleius etiam laticlavium alii *laticlavii*. Patrem suum *Suetonium Lenem* bello *Othoniano* *tribunum angusticlavium* memorat si-

1 *Vell.* I. II, c. 107.

lius ¹ *Suetonius* historicus. *Minorem* hunc fuisse *tribunum*, et ex *labore* provenire solitum, testatur *Vegetius* ². Nempe ex *labore* propterea, quia non ex *natalibus*; qualis erat ille *tribunatus*, de quo agimus, *familiarum senatoriarum*. Erat itaque minor iste *tribunatus* ordinis duntaxat *equestris*, cuius nimirum ordinis insignia erant in *angusticlavio*. Et *praemii* loco concedi solebat illarum *familiarum militibus*, quarum nondum ullae fuissent *imagines*. Nondum tamen illis *ius* erat petendi honores *senatorios*, nisi *laticlavium* praeterea a principe impetrassent. Sic *latum clavum* *Sexto* suo *Euritio* impetravit *Plinius* ³ iunior, tum deinde primum quaesturae honorem senatorium. Sic nullum erat *lati clavi ius* in ipso hoc *minori tribunatu*. Aliter se res habebat in familiis *nobilibus*, et *imaginum* iure insignitis. His *tribunatus* ipse *laticlavius* erat. *Laticlavii* ⁴ mentio in *Suetonii Nerone*; *tribuni* ⁵ etiam *laticlavii*, in eiusdem *Domitiano*. Nempe per militiam hanc, quam dixi, ad honores *senatorios* adspiciant *senatoriarum* *familiarum* adolescentes, qui tamen nondum *aetatem* attigerant *senatoriam*. Sic illi nimirum ut non essent tamen antea in *senatum* adlegendi quam *stipendia* legitima absolvisset. Hoc nos docent ⁶ *Seneca* atque ⁷ *Epictetus*. Dedit tamen *latus clavus*, ut minus *senatum* ipsum, at *ius* tamen petendi honores *senatorios*. Itaque antea *latum clo-*

¹ *Suet.* Oth. c. 10.

² *Veget.* l. II, c. 7.

³ *Plin.* l. II, Ep. 9.

⁴ *Suet.* Nero c. 26.

⁵ *Suet.* Dom. c. 10.

⁶ *Senec.* Ep. 47.

⁷ *Epictet.* ap. *Arrian.*

vum induebant quam *admitterentur in senatum*, tunc scilicet, cum ipsum inirent *tribunatum*. Itaque *senatorum filii* (quos mox a toga *virili* ornatos *laticlavio* fuisse diximus) *tribunatus* deinde *legionum*, *alarumque praefecturas* capessebant, teste *Suetonio* ¹. Ita locum in *horum* militia nullum habebat prior illa *tribunatu praefectura cohortium*. Reliqui familiarum *nobilium* adolescentes, quorum *patres* non fuissent in *senatu*, militiam suam *equestrem* a *cohortium praefecturis* auspicabantur, nec *laticlaviam* proinde *vestem* induebant ante *tribunatum*. Ita *Iulium* illum *Calvastrum* (quem *tribunum laticlavium* appellat ² *Suetonius*) *Dio* ³ ait *κρητταρχίας ἐς βουλευτάς ἔλπειτα*. Et *senatui praedestinatum* dicit princeps apud ⁴ *Cassiodorum*, cui *laticlaviam dignitatem* ipse contulisset. Itaque *spem* fecit *senatus laticlavium senatoribus designatis*, nondum tamen in *senatu* constitutis. Et hac ipsa *tribunatus militia laticlavium* acceperunt adolescentes nobiles *senatus candidati*. Sic intelligimus ut *laticlavium* illum a *Suetonio* in *Neronis* vita memoratum (quem *Iulium Montanum* fuisse docent ⁵ *Tacitus* et ⁶ *Dio Xiphilinus*) eundem *βουλευτήν* appellet idem ipse ⁷ *Dio*. Habebant enim nonnulla *senatus iura* *senatores illi etiam designati*, ut certum est habuisse alios, qui ad *consulatum* aut *praeturam* aliosve honores *curules* atque *senatorios* fuissent similiter

¹ *Suet. Aug. c. 38.*

² *Suet. Dom. c. 10.*

³ *Dio l. LXVII.*

⁴ *Cassiod. Vm.*

⁵ *Tacit. Ann. XIII, 25.*

⁶ *Dio Xiph. in Neron.*

⁷ *Dio l. LXI.*

designati. Verisimile est locum illis fuisse in *senatu* sine iure *sententiae* vel *suffragii*. Sic enim olim aderant in *senatu pueri*, etiam *senatorii* in toga etiam *praetexta* ante tempora *Papirii Praetextati*. Aliter autem *laticlavium* accipiebant qui merito suo id consequerentur, quam illi, quibus hoc ipso nomine debebatur, quod *stirpe* essent oriundi *senatoria*. Praemium *meritorum* dedit per *codicillos* ipse *princeps*. *Nobiles*, ubi *tribunatum* attigissent, *domi* etiam *laticlavium*, sine *codicillis*, induebant, quod scilicet illis *tribunatus* ipse *Laticlavii ius*, pro *legum* receptarum instituto, conferret. Hoc nos docet, ni fallor, alicubi *Plinius* ² iunior. Hac erat *nostris* in classe *Velleius*, qui proinde quo anno *tribunatum* accepit, eodem etiam et *laticlavium* acceperit.

Tribunatus
Velleii
Castrensis
qualis.

S. XII. Erat praeterea *Velleio* in hoc *equestri militiae tribunatu* superior postea gradus. Prius enim quam cum *Tiberio* mitteretur in *Germaniam*, ait sese *castrorum* ³ etiam *tribunatu* functum. Non certe hoc in loco, ut opinor, inquit, priorem suum *tribunatum* non fuisse *Castrensem*. Quasi nimirum fuissent illo *Velleii* aevi, quae postea erant receptissimae, in *satellatio* principis *militiae* alia *armata*, alia *non armata*, quod scilicet omnes domus *Augustae* *satellites* communi nomine *militēs* appellerentur. Sed vera erat, ut videtur, illis temporibus *decennis* illa *militia*, quae ad *senatum* necessaria

¹ *Gell. Noct. Att.*

² *Plin. Epist.*

³ *Vell. l. II, c. 104.*

erat. Verae illae *cohortium praefecturae*, veri *legionum tribunatus*, *alarumque equestrium*. Itaque *castrorum* nomine intellexisse suspicabar *Velleium*, castra *praetoria*, quae solebant *castrorum* nomine simpliciter usurpato designari. Solebant certe *milites gregales* a militia *legionum* ad militiam *praetorianorum* promoveri, habituri deinde et *stipendium* auctius, et *pauciores* ad honestam missionem honestius (ut videtur) *emeritum*. Id cum locum habuerit in militia militum *gregalium*; erat profecto consentaneum ut locum similiter habuerit in *tribunis*. Ita *praetorianorum* etiam *tribunatus* honestiores fuisse verisimile est, et melioribus *stipendorum* conditionibus. Ut proinde in honore suo posuerit *Velleius* quod a tribunatu *legionariorum* ad *praetorianorum* tribunatum fuerit evectus. Nec erat certe a veterum sermone alienum ut militia *praetoriana castrensis* nomine proprio suo quodam iure designaretur. *Castra* illi *stativa* ad urbem habebant in via ¹ *Nomentana*, castra vulgo simpliciter appellata. Postea deinde receptissimum erat ut Imperatoris mobile *satellitum*, et castra laetine, et graece *σπαρτάριον* audiret. Non ab aliis certe *castris* quam his ipsis, de quibus agimus, *praetorianorum*. Sed nondum profecto *ulla* erant, cum locum illum obiret *Velleius*, castra illa *praetoriana*. *Satellitum* quidem principis instituerat ² *Augustus*, sed *vagum* et per multa loca dispersum *municipio-*

¹ Suet. Ner. c. 48.

² Suet. Aug. c. 49; Dio l. LV.

(app. 758.

rum ipsiusque urbis, et sine castris, teste Suetonio. In castra postea coëgit, *Seiani* consilio ¹, *Tiberius*. De aliis ergo castris, ni fallor, non multum tamen a *Roma* distantibus, intelligendus est *Velleius*. *Castrorum* autem *tribunatus* ille propterea appellari potuit, quod et in *castrametationis* disciplina versatus fuerit, et quod ad munera *castrensia* ob-eunda illum obligarit.

Illam tribu-
it *Velleius*
a. 754, te-
nuitque ad
anno 757.

§. XIII. Quo vero tempore honorem illum no-
vum consecutus noster fuerit, de eo paucis disqui-
rendum erit. Illud certum, medio alicui anno as-
signandum esse inter annum urbis *Varronianum*
753, quo *Caio* se in *Oriente* testatur adfuisse *Vel-
leius*, et 757, quo *Tiberium* nuper adoptatum et
comitatus in *Germaniam*. Priori anno unicum me-
morat *tribunatum*, et in eo quoque *stipendiorum*
duntaxat initia, non taciturus proculdubio novam
aliquam, si quam habuisset, honoris accessionem,
vir (ut ex hoc ipso opere constat) honorum studio-
sissimus. Posteriori autem anno se hoc *tribunatu*
castrorum iam antea functum fuisse testatur. Si
quidem *tribunatum castrorum praetorianorum*, pro
exemplo *militum* postea *praetorianorum* dedisset
Augustus; sic *duo* fuissent, ad minimum, anni in
legionario tribunatu necessarii, priusquam posset
ad *tribunatum praetorianorum* ascendere. Sic anno
754 *castrorum* illam *tribunatum* adeptus fuisset.
Atqui iam ostendimus ita nullam fuisse his tem-
poribus disciplinam *praetorianorum*, ut ne quidem

¹ Suet. Tib. c. 37; Tacit. Ann. IV, 2; Viat. de Cass. in Tiber.

sterint castra praetoriana. Et tamen illum ipsum eundem annum fuisse puto, quo novum illum castrorum tribunatum Velleius consecutus fuerit; et bina adeo stipendia in priori legionum tribunatu satis fuisse ad secundum hunc castrorum tribunatum, ad eundem plane modum quo se res habebat in disciplina militum gregalium atque praetorianorum. Eo sane facit quod duos ille duntaxat numeret suos in priori tribunatu duces, patrem Vinicii vel patrum, et P. Silium, singulos, ut videtur, annuos. Certe biennes esse vix poterant. Sic enim illum tenuissent ad annum usque 756, nec locum ullum reliquum fecissent tribunatui castrorum explendo ante annum 757, quo Tiberium Velleius comitatus est in Germaniam. Sed si annuos illos supponamus, sic omnia satis accurate respondebunt. Sic enim ab anno 752 ad 753 sub patre Vinicii meruerit Velleius. Ab anno autem 753 ad 754 sub P. Silio. Sic quidem ille, ut secundus eius sub Silio annus antea coeperit, quam Caius Caesar cum Partho congrediretur. Nec enim a kalendis Ianuariis iniri solebant munera provincialia. Sed vere ineunte, et mari libero itinera plerumque auspicabantur. Tempus vero quo munere defungi oportebat, nec a designatione supputabant, et ne quidem ab itineris initio, sed ab eo usque tempore, imo die, quo in provinciam appellebant, ut e Ciceronis provincia Ciliciensi manifestum est. Sic annis civilibus mediis incipere solebant, atque desinere anni munerum publicorum militarium. Olim

certe mitti in *provincias* solitos etiam *privatos*, qui *provincias viserent*, testem habemus apud ¹ *Tacitum*, *Thraseam Paetum*. Sic etiam sub principibus, ut erant principibus sui *Curiosi*, qui *Caesaris* nomine *provincias Caesaris* visitabant; ita *populi provincias* *privatos* fuisse qui *populi nomine* visitarent, est sane verisimillimum. Id quoque consentaneum erat, ut aliis ² *populi* magistratibus, sic etiam his *provinciarum* visitoribus, tempus fuisse *annuum*. Nec sane aliae fuisse videntur quam *populi* provinciae, quas visitavit cum suis ducibus *Velleius*. Erat certe *populi Macedonia*, his saltem *Augusti* temporibus, quo etiam ordine censetur a ³ *Dione*. Erat, inquam, cum illa pariter *Achaia*, usque ad tempora *Tiberii*, annumque ~~terrae~~ *Varronianae* 768. Tum primum *Caesari* tradita, et e ⁴ *Tacito* discimus et ⁵ *Suetonio*. Astipulatur etiam ⁶ *Dio*, tantummodo de *Achaia* alibi ⁷ dubius, num et illam *Tiberius*, una cum *Macedonia*, a *populi* iure ad se transtulerit. In eo certe dubius non est, quin utramque *populo* assignarit *Augustus*, cum primam provinciarum distributionem faceret, anno nimirum urbis 726, dñu ante hunc annum, de quo agimus, *Velleii*. Proinde *ambas* rursus *populo* reddidit *Claudius*, *Dione* ibidem, ubi supra, teste et *Suetonio*. *Asiam* praeterea a se peragratam testatur *Velleius*, *proconsularem* scilicet, quam vel exinde constat *populi* pro-

¹ *Tacit.* Ann. XV, 21.

² *Dio* l. LIII.

³ *Dio* l. LIII, an. 726.

⁴ *Tacit.* Ann. I, 76.

⁵ *Suet.* Claud. c. 25.

⁶ *Dio* l. LX.

⁷ *Dio* l. LVII.

vinciam fuisse, cum *proconsules* illarum provinciarum peculiari quodam iure proprios faciat *Dio*, qui etiam illam in *populi* provinciis verbis recenset disertissimis. Aliam ille *provinciam* nullam nominat, excepta *Thracia*, quae iam neutrius erat, sed *Regulorum* populo romano amicorum. Itaque qui *populi* provincias visitarunt *Velleii* duces, *tempus* etiam administrationis habuerint oportet, pro *populi* more, *annuum*. Etiam *Orientis* provinciae in utroque *maris Pontici* latere a *Velleio* lustratas *populi* fuisse verisimillimum est. *Bithyniam* certe et *Pontum finitimam* populo attributas testatur *Dio*. Eo aliunde verisimile est *prioris tribunatus* non magnam fuisse moram. *Prior* ille *tribunatus* certe sub *ducibus* illis fuisse videtur, quibus non *una* aliqua *provincia* credita fuerit, sed *multae* potius *visendae* atque *lustrandae*. Nec proinde ulla est necessitas cur illum *annorum* plusquam *duorum* fuisse supponamus. Ita sane loquitur *Velleius*, quasi post illud *Caii* cum *Parthorum* rege colloquium, rebus deinde *aliis* eiusdem, post provincias lustratas, non interfuerit. *Consulatum* ille anno sequenti 754 iniit, cuius tamen nulla mentio in *Velleio*. Sic etiam de *Tiberii* ¹ *reditu*, qui anno rediit 755, quasi *laetitia*, qua receptus est, *incredibilis* ipse testis fuisset oculatus. Et quidem *Roma* illum missum fuisse constat, cum *Tiberio* comes daretur in *Germaniam*. Nec sane *provinciarum*, post *Caii* illud colloquium, mentionem ullam facit ante expeditionem *Germa-*

¹ *Vell.* l. II, c. 103.

nica. Itaque nisi nos fallant nostrae coniecturae, *tribunatum* illum *Castrensem* tenuerit ab anno 754 ad 757. Sic iustum impenderit secundo militiae gradui *quinquennium*, *duos* nimirum annos *tribunati legionario*, *tres* autem reliquos *tribunati castrorum*. Firmant praeterea supra dicta, quae alibi ¹ de *Graecorum* disciplina militari observavimus. Habebant illi leviolem quandam militiam in *περιόλοις*. Et quidem ipsam, ut fuit prior ille, pro nostris hypothesibus, *Velleii tribunatus*, *biennem*. Imo eadem, qua nos etiam *Velleium* fuisse supponimus, *aetate*. Coepit enim illa a receptae apud *Graecos* pubertatis, *sine*, anno nimirum *aetatis* XVII, tenuitque ad finem anni XIX. Iisdem plane limitibus, quibus etiam nos *priorem* illum *Velleii* *tribunatum* conclusum fuisse existimamus. Nec sane abhorrebant ab illa *praesidiorum limitaneorum* apud *Graecos* *περιόλοις* res etiam a *Velleio* in priori illo *tribunatu* gestae. *Provinciarum* enim *limitaneorum* lustratio quid aliud, quaeso, erat, quam illa ipsa *praesidiorum limitaneorum* *περιόλοις*? Sic nempe accurate nostris rationibus respondet huius militiae *tempus*, si quidem hic *Romani Graecos*, quod in plerisque aliis solebant, fuerint imitati.

¹ Horum omnium honorum tempora a legibus constituta fuisse videtur.

§. XIV. Digna porro, quae expendantur, arbitror *Velleii* illa in hac causa verba: *Hoc* (inquit) *tempus me, functum ante tribunatu castrorum, Tiberii Caesaris militem fecit. Quippe protinus ad adoptione missus cum eo praefectus equitum in*

Germaniam successor officii patris mei, coelestissimorum eius operum per annos continuos IX praefectus aut legatus, spectator, et pro capta mediocritatis meae adiutor fui. Id innuit nimirum, ut puto, necessariam quendam fuisse in his honoribus nexum, et tempus, pro superiori illa, cuius ineminit Suetonius, Augusti dispositione, legitimum. Ita nimirum ut tribunatus functus dici non potuerit, nisi tempus tribunatus universo constitutum explevisset; ut, praeter tribunatum legionum, alius ille tribunatus castrorum fuerit etiam necessarius; ut tribunatu utroque functus tum demum fuerit novae illi equitum praefecturae maturus, et per legem idoneus; ut denique hoc ipso tempore stipendia tribunatus expleverit, ut iam castrorum illo tribunatu functus, Tiberii deinceps miles esse posset. Has enim sibi gratulatur curvius, et pro bono quasi omine habere videtur ipse mirus adulandi artifex, quod temporum suorum legitimorum rationes ita cum Tiberii expeditione Germanica concurrerint, ut integrum ei fuerit rerum a Tiberio in Germania gestarum illo novennio omnium vel testis esse, vel particeps. Alioqui nulla fuisset illi necessitas honores olim a se gestos commemorandi, nisi quatenus viam struebant ad ultimam illam, quam sub Tiberio gessit, militiam. Hic ergo, si Velleii mentem assequimur, ita legitimi fuerint illi adolescentum senatoriorum, dum in ordine equestri essent, honores, et honorum tempora, stipendiorumque in honore unoquoque numerus. Sic erunt nostrae illae observationes,

lius ¹ *Suetonius* historicus. *Minorem* hunc fuisse *tribunum*, et ex *labore* provenire solitum, testatur *Vegetius* ². Nempe ex *labore* propterea, quia non ex *natalibus*; qualis erat ille *tribunatus*, de quo agimus, *familiarum senatoriarum*. Erat itaque minor iste *tribunatus* ordinis duntaxat *equestris*, cuius nimirum ordinis insignia erant in *angusticlavio*. Et *praemii* loco concedi solebat illarum *familiarum militibus*, quarum nondum ullae fuissent *imagines*. Nondum tamen illis *ius* erat petendi honores *senatorios*, nisi *laticlavium* praeterea a principe impetrassent. Sic *latum clavum* *Sexto* suo *Euritio* impetravit *Plinius* ³ iunior, tunc deinde primum quaesturae honorem senatorium. Sic nullum erat *lati clavi ius* in ipso hoc *minori tribunatu*. Aliter se res habebat in *familiis nobilibus*, et *imaginum* iure insignitis. His *tribunatus* ipse *laticlavius* erat. *Laticlavii* ⁴ mentio in *Suetonii Nerone*; *tribuni* ⁵ etiam *laticlavii*, in eiusdem *Domitiano*. Nempe per militiam hanc, quam dixi, ad honores *senatorios* adspirabant *senatoriarum familiarum* adolescentes, qui tamen nondum *aetatem* attigerant *senatoriam*. Sic illi nimirum ut non essent tamen antea in *senatum* adlegendi quam *stipendia* legitima absolvisset. Hoc nos docent ⁶ *Seneca* atque ⁷ *Epictetus*. Dedit tamen *latus clavus*, ut minus *senatum* ipsum, at *ius* tamen *petendi honores senatorios*. Itaque antea *latum cla-*

¹ *Suet.* Oth. c. 10.

² *Veget.* l. II, c. 7.

³ *Plin.* l. II, Ep. 9.

⁴ *Suet.* Nero c. 26.

⁵ *Suet.* Dom. c. 10.

⁶ *Senec.* Ep. 47.

⁷ *Epictet.* ap. *Arrian.*

vum induebant quam *admitterentur* in *senatum*, tunc scilicet, cum ipsum inirent *tribunatum*. Itaque *senatorum filii* (quos mox a toga *virili* ornatos *laticlavio* fuisse diximus) *tribunatus* deinde *legionum*, *alarumque praefecturas* capessebant, teste *Suetonio* ¹. Ita locum in *horum* militia nullum habebat prior illa *tribunatu praefectura cohortium*. Reliqui familiarum *nobilium* adolescentes, quorum *patres* non fuissent in *senatu*, *militiam suam equestrem* a *cohortium praefecturis* auspicabantur, nec *laticlaviam* proinde *vestem* induebant ante *tribunatum*. Ita *Iulium* illum *Calvastrum* (quem *tribunum laticlavium* appellat ² *Suetonius*) *Dio* ³ ait *κρχίαρχος ἐς βουλευτὰς ἐλπίδα*. Et *senatui praedestinatum* dicit princeps apud ⁴ *Cassiodorum*, cui *laticlaviam dignitatem* ipse contulisset. Itaque *spem* fecit *senatus laticlavium senatoribus designatis*, nondum tamen in *senatu* constitutis. Et hac ipsa *tribunatus militia laticlavium* acceperunt adolescentes nobiles *senatus candidati*. Sic intelligimus ut *laticlavium* illum a *Suetonio* in *Neronis* vita memoratum (quem *Iulium Montanum* fuisse docent ⁵ *Tacitus* et ⁶ *Dio Xiphilinus*) eundem *βουλευτὴν* appellet idem ipse ⁷ *Dio*. Habebant enim nonnulla *senatus iura* *senatores illi etiam designati*, ut certum est habuisse alios, qui ad *consulatum* aut *praeturam* aliosve honores *curules* atque *senatorios* fuissent similiter

¹ *Suet. Aug. c. 38.*

² *Suet. Dom. c. 10.*

³ *Dio l. LXVII.*

⁴ *Cassiod. Var.*

⁵ *Tacit. Ann. XIII, 25.*

⁶ *Dio Xiph. in Neron.*

⁷ *Dio l. LXI.*

designati. Verisimile est locum illis fuisse in senatu sine iure sententiae vel suffragii. Sic enim olim aderant in senatu pueri, etiam senatorii in toga etiam praetexta ante tempora Papirii Praetextati. Aliter autem laticlavium accipiebant qui merito suo id consequerentur, quam illi, quibus hoc ipso nomine debebatur, quod stirpe essent oriundi senatoria. Praemium meritorum dedit per codicillos ipse princeps. Nobiles, ubi tribunatum attigissent, domi etiam laticlavium, sine codicillis, induebant, quod scilicet illis tribunatus ipse Laticlavii ius, pro legum receptarum instituto, conferret. Hoc nos docet, ni fallor, alicubi Plinius² iunior. Hac erat noster in classe Velleius, qui proinde quo anno tribunatum accepit, eodem etiam et laticlavium acceperit.

Tribunatus Velleii Castrensis qualis. §. XII. Erat praeterea Velleio in hoc equestri militiae tribunatu superior postea gradus. Prius enim quam cum Tiberio mitteretur in Germaniam, ait sese castrorum³ etiam tribunatu functum. Non certe hoc in loco, ut opinor, iunxit priorem suum tribunatum non fuisse Castrensem. Quasi nimirum fuissent illo Velleii aevi, quae postea erant receptissimae, in satellitio principis militia alia armata, alia non armata, quod scilicet omnes domus Augustae satellites communi nomine milites appellarentur. Sed vera erat, ut videtur, illis temporibus decennis illa militia, quae ad senatum necessaria

¹ Gell. Noct. Att.

³ Vell. l. II, c. 104.

² Plin. Epist.

erat. Verae illae *cohortium praefecturae*, veri *legionum tribunatus*, *alarumque equestrium*. Itaque *castrorum* nomine intellexisse suspicabar *Velleium*, castra *praetoria*, quae solebant *castrorum* nomine simpliciter usurpato designari. Solebant certe *milites gregales* a militia *legionum* ad militiam *praetorianorum* promoveri, habituri deinde et *stipendium* auctius, et *pauciores* ad honestam missionem honestius (ut videtur) *emeritum*. Id cum locum habuerit in militia militum *gregalium*; erat profecto consentaneum ut locum similiter habuerit in *tribunis*. Ita *praetorianorum* etiam *tribunatus* honestiores fuisse verisimile est, et melioribus *stipendiorum* conditionibus. Ut proinde in honore suo posuerit *Velleius* quod a tribunatu *legionariorum* ad *praetorianorum* tribunatum fuerit evectus. Nec erat certe a veterum sermone alienum ut militia *praetoriana castrensis* nomine proprio suo quodam iure designaretur. *Castra illi stativa* ad urbem habebant in via ¹ *Nomentana*, *castra* vulgo simpliciter appellata. Postea deinde receptissimum erat ut Imperatoris mobile *satellitum*, et *castra* latine, et graece *σπεραιον* audiret. Non ab aliis certe *castris* quam his ipsis, de quibus agimus, *praetorianorum*. Sed nondum profecto *ulla* erant, cum locum illum obiret *Velleius*, *castra illa praetoriana*. *Satellitum* quidem principis instituerat ² *Augustus*, sed *vagum* et per multa loca dispersum *municipio-*

¹ Suet. Ner. c. 48.

² Suet. Aug. c. 49; Dio l. LV.

agn. 758.

rum ipsiusque urbis, et sine castris, teste Suetonio. In castra postea coëgit, Seiani consilio¹, Tiberius. De aliis ergo castris, ni fallor, non multum tamen a Roma distantibus, intelligendus est Velleius. Castrorum autem tribunatus ille propterea appellari potuit, quod et in castrametationis disciplina versatus fuerit, et quod ad munera castrensia obcunda illum obligarit.

Illum habuit Velleius a. 754, tenuitque ad a. 757.

§. XIII. Quo vero tempore honorem illum novum consecutus noster fuerit, de eo paucis disquirendum erit. Illud certum, medio alicui anno assignandum esse inter annum urbis *Varronianum* 753, quo *Caio* se in *Oriente* testatur adfuisse *Velleius*, et 757, quo *Tiberium* nuper adoptatum est comitatus in *Germaniam*. Priori anno unicum memorat *tribunatum*, et in eo quoque *stipendiorum* duntaxat *initia*, non taciturus proculdubio novam aliquam, si quam habuisset, honoris accessionem, vir (ut ex hoc ipso opere constat) honorum studiosissimus. Posteriori autem anno se hoc *tribunatu castrorum* iam antea functum fuisse testatur. Si quidem *tribunatum castrorum praetorianorum*, pro exemplo *militum* postea *praetorianorum* dedisset *Augustus*; sic *duo* fuissent, ad minimum, anni in *legionario tribunatu* necessarii, priusquam posset ad *tribunatum praetorianorum* ascendere. Sic anno 754 *castrorum* illum *tribunatum* adeptus fuisset. Atqui iam ostendimus ita nullam fuisse his temporibus disciplinam *praetorianorum*, ut ne quidem

¹ Suet. Tib. c. 37; Tacit. Ann. IV, 2; Viet. de Cass. in Tiber.

sterint castra praetoriana. Et tamen illum ipsura eundem annum fuisse puto, quo novum illum castrorum tribunatum Velleius consecutus fuerit; et bina adeo stipendia in priori legionum tribunatu satis fuisse ad secundum hunc castrorum tribunatum, ad eundem plane modum quo se res habebat in disciplina militum gregalium atque praetorianorum. Eo sane facit quod duos ille duntaxat numeret suos in priori tribunatu duces, patrem Vinicii vel patruum, et P. Silium, singulos, ut videtur, annuos. Certe biennes esse vix poterant. Sic enim illum tenuissent ad annum usque 756, nec locum ullum reliquum fecissent tribunatui castrorum explendo ante annum 757, quo Tiberium Velleius comitatus est in Germaniam. Sed si annuos illos supponamus, sic omnia satis accurate respondebunt. Sic enim ab anno 752 ad 753 sub patre Vinicii meruerit Velleius. Ab anno autem 753 ad 754 sub P. Silio. Sic quidem ille, ut secundus eius sub Silio annus antea coeperit, quam Caius Caesar cum Partho congrediretur. Nec enim a kalendis Ianuariis iniri solebant munera provincialia. Sed vere ineunte, et mari libero itinera plerumque auspicabantur. Tempus vero quo munere defungi oportebat, nec a designatione supputabant, et ne quidem ab itineris initio, sed ab eo usque tempore, imo die, quo in provinciam appellebant, ut e Ciceronis provincia Ciliciensi manifestum est. Sic annis civilibus mediis incipere solebant, atque desinere anni munerum publicorum militarium. Olim

certe mitti in *provincias* solitos etiam *privatos*, qui *provincias* *viserent*, testem habemus apud ¹ *Tacitum*, *Thraseam Paetum*. Sic etiam sub principibus, ut erant principibus sui *Curiosi*, qui *Caesaris* nomine *provincias* *Caesaris* visitabant; ita *populi provincias* *privatos* fuisse qui *populi* nomine visitarent, est sane verisimillimum. Id quoque consentaneum erat, ut aliis ² *populi* magistratibus, sic etiam his *provinciarum* visitatoribus, tempus fuisse *annuum*. Nec sane aliae fuisse videntur quam *populi* provinciae, quas visitavit cum suis ducibus *Velleius*. Erat certe *populi Macedonia*, his saltem *Augusti* temporibus, quo etiam ordine censetur a ³ *Dione*. Erat, inquam, cum illa pariter *Achaia*, usque ad tempora *Tiberii*, annumque ~~erae~~ *Varronianae* 768. Tum primum *Caesari* tradita, et e ⁴ *Tacito* discimus et ⁵ *Suetonio*. Astipulatur etiam ⁶ *Dio*, tantummodo de *Achaia* alibi ⁷ dubius, num et illam *Tiberius*, una cum *Macedonia*, a *populi* iure ad se transtulerit. In eo certe dubius non est, quin utramque *populo* assignarit *Augustus*, cum primam provinciarum distributionem faceret, anno nimirum urbis 726, dñu ante hunc annum, de quo agimus, *Velleii*. Proinde *ambas* rursus *populo* reddidit *Claudius*, *Dione* ibidem, ubi supra, teste et *Suetonio*. *Asiam* praeterea a se peragratam testatur *Velleius*, *proconsularem* scilicet, quam vel exinde constat *populi* pro-

¹ *Tacit.* Ann. XV, 21.

⁵ *Suet.* Claud. c. 25.

² *Dio* l. LIII.

⁶ *Dio* l. LX.

³ *Dio* l. LIII, an. 726.

⁷ *Dio* l. LVII.

⁴ *Tacit.* Ann. I, 76.

vinciam fuisse, cum *proconsules* illarum provinciarum peculiari quodam iure proprios faciat. *Dio*, qui etiam illam in *populi* provinciis verbis recenset disertissimis. Aliam ille *provinciam* nullam nominat, excepta *Thracia*, quae iam neutrius erat, sed *Regulorum* populo *romano* amicorum. Itaque qui *populi* provincias visitarunt *Velleii* duces, *tempus* etiam administrationis habuerint oportet, pro *populi* more, *annuum*. Etiam *Orientis* provincias in utroque maris *Pontici* latere a *Velleio* lustratas *populi* fuisse verisimillimum est. *Bithyniam* certe et *Pontum finitimam* populo attributas testatur *Dio*. Et aliunde verisimile est *prioris* *tribunatus* non magnam fuisse moram. *Prior* ille *tribunatus* certe sub *ducibus* illis fuisse videtur, quibus non una aliqua *provincia* credita fuerit, sed *multae* potius *visendae* atque *lustrandae*. Nec proinde ulla est necessitas cur illum *annorum* plusquam *duorum* fuisse supponamus. Ita sane loquitur *Velleius*, quasi post illud *Caii* cum *Parthorum* rege colloquium, rebus deinde *aliis* eiusdem, post provincias lustratas, non interfuerit. *Consulatum* ille anno sequenti 754 iniit, cuius tamen nulla mentio in *Velleio*. Sic etiam de *Tiberii* ¹ *reditu*, qui anno rediit 755, quasi *laetitia*, qua receptus est, *incredibilis* ipse testis fuisset oculatus. Et quidem *Roma* illum missum fuisse constat, cum *Tiberio* comes daretur in *Germaniam*. Nec sane *provinciarum*, post *Caii* illud colloquium, mentionem ullam facit ante expeditionem *Germa-*

¹ *Adl.* l. II, c. 103.

nicam. Itaque nisi nos fallant nostrae coniecturae, *tribunatum* illum *Castrensem* tenuerit ab anno 754 ad 757. Sic iustum impenderit secundo militiae gradui *quinquennium*, *duos* nimirum annos *tribunatus* *legionario*, *tres* autem reliquos *tribunatus* *castrorum*. Firmant praeterea supra dicta, quae alibi ¹ de *Graecorum* disciplina militari observavimus. Habebant illi leviolem quandam militiam in *περὶ πόλιν*. Et quidem ipsam, ut fuit prior ille, pro nostris hypothesibus, *Velleii* *tribunatus*, *biennem*. Imo eadem, qua nos etiam *Velleium* fuisse supponimus, *aetate*. Coepit enim illa a receptae apud *Graecos* pubertatis, *sine*, anno nimirum *aetatis* XVII, tenuitque ad finem anni XIX. Iisdem plane limitibus, quibus etiam nos *priorem* illum *Velleii* *tribunatum* conclusum fuisse existimamus. Nec sane abhorrebant ab illa *praesidiorum limitaneorum* apud *Graecos* *περὶ πόλιν* res etiam a *Velleio* in priori illo *tribunatu* gestae. *Provinciarum* enim *limitaneorum* lustratio quid aliud, quaeso, erat, quam illa ipsa *praesidiorum limitaneorum* *περὶ πόλιν*? Sic nempe accurate nostris rationibus respondet huius militiae *tempus*, si quidem hic *Romani Graecos*, quod in plerisque aliis solebant, fuerint imitati.

¹ Horum omnium honorum tempora a legibus constituta fuisse videtur.

§. XIV. Digna porro, quae expendantur, arbitror *Velleii* illa in hac causa verba: *Hoc* (inquit) *tempus me, functum ante tribunatu castrorum, Tiberii Caesaris militem fecit. Quippe protinus ad adoptionem missus cum eo praefectus equitum in*

¹ Prael. V ad Sp. §. 11.

Germaniam successor officii patris mei, coelestissimorum eius operum per annos continuos IX praefectus aut legatus, spectator, et pro capta mediocritatis meae adiutor fui. Id innuit nimirum, ut puto, necessariam quendam fuisse in his honoribus nexum, et tempus, pro superiori illa, cuius meminit Suetonius, Augusti dispositione, legitimum. Ita nimirum ut tribunatu functus dici non potuerit, nisi tempus tribunatui universo constitutum explevisset; ut, praeter tribunatum legionum, alius ille tribunatus castrorum fuerit etiam necessarius; ut tribunatu utroque functus tum deum fuerit novae illi equitum praefecturae maturus, et per legem idoneus; ut denique hoc ipso tempore stipendia tribunatus expleverit, ut iam castrorum illo tribunatu functus, Tiberii deinceps miles esse posset. Has enim sibi gratulatur curvius, et pro bono quasi omine habere videtur ipse mirus adulandi artifex, quod temporum suorum legitimorum rationes ita cum Tiberii expeditione Germanica concurrerint, ut integrum ei fuerit rerum a Tiberio in Germania gestarum illo novennio omnium vel testis esse, vel particeps. Alioqui nulla fuisset illi necessitas honores olim a se gestos commemorandi, nisi quatenus viam struebant ad ultimam illam, quam sub Tiberio gessit, militiam. Hic ergo, si Velleii mentem assequimur, ita legitimi fuerint illi adolescentum senatoriorum, dum in ordine equestri essent, honores, et honorum tempora, stipendiorumque in honore unoquoque numerus. Sic erunt nostrae illae observationes,

non in historia *Velleii* sola, sed in coaeva illorum temporum *chronologia* universa, utilissimae.

Tribunatus ille posterior (castrensis) opponitur beneficiario. Praefectura equitum eandem, quae alae.

§. XV. Erat enim certe *praefectura* illa *equitum* idem militiae *gradus* cum eo, quem *alae praefectura* *ram* dixerat *Suetonius*. Cum eo nimirum idem qui *tertius* erat in militia *equestri*, et cui *senatoriis* adolescentibus non alia lege locus erat, nisi ante functi fuissent *tribunatu*. Pro *lege* scilicet *Augusti*, sub quo vixit militavitque *Velleius*, qui *tertium* locum *illi* praefecturae dedit, cui *secundum* postea a *Claudio* datum observavimus. In eam enim sententiam addit praeterea ¹ *Suetonius*, ne quis *expers* *castrorum* esset, binos plerumque *laticlavios* praeposuit *singulis* *alis*. Cum ait *laticlavios* *alis* fuisse praepositos, exinde facile colligitur, *tribunatu* fuisse defunctos, cum non antea *laticlavium* accipere solerent, quam fuissent in *tribunatu*. Ait praeterea factum hoc ab *Augusto* eo consilio, ne quis *expers* *castrorum* esset. Inde etiam et illud intelligimus, quam accurate invicem responderint *alarum* illae in *castris* praefecturae, et *tribunatus* eas praecedens, similiter et ipse *castrorum*. Fieri quae adeo potest, ut *prior* ille *tribunatus*, qui *castrorum* non fuit, *beneficiarius* duntaxat fuerit, cum *immunitate* a *muneribus* *castrensibus*. Inde fortasse factum ut, praeter *tribunatus* illos priores *beneficiarios*, necessarii fuerint praeterea *tribunatus* *castrorum*, quibus imbuerentur nobiles adolescentes disciplina *munerum* *castrensium*. Et suum tamen uterque

¹ Suet. Aug. c. 38.

tribunatus usum habebat in disciplina reipublicae. Inserviebat *tribunatus beneficiarius* otio illi, quod *studiis* forensibus *Iuris*, *Oratoriae*, *Iudiciorumque*; impendendum erat ab illius etiam amplissimi ordinis adolescentibus, ut *stipendia* interim ad locum in *senatu* capessendum necessaria nihilominus procederent. Ne tamen rerum *militarium* plane rudēs ad clavum reipublicae admoverentur, cautum est ne *solus* ille qui *muneribus* militiae *vacaret* *tribunatus* ad locum in *senatu* sufficeret, sed alii accederent praeterea *tribunatus* anni *veris* officii *tribunitii* et *castrensis muneribus* impendendi. Et quidem *tribunatus* istiusmodi *beneficarii*, quique *munere* *vacaverit*, mentio occurrit apud ¹ *Ciceronem*, ne iuniora addam *Velleio* testimonia. Nominabantque etiam in libera republica magnam *tribunorum* partem *Imperatores ducesque* exercituum. Inde *consulum* legimus *beneficiarios*, nec illorum tantummodo, sed praesidium etiam *provincialium*. Penes illos erat, *tribunos* a se designatos a *muneribus* excusare. Ita non *militēs* duntaxat *gregales*, propter *præmia honestasque missiones*, sed *tribunos* etiam propter *munerum vacationes*, habebant sibi *obnoxios*, *veteranos*, *beneficiarios*, *evocatos*. Redibant enim ad *militiam*, duce revocante, missi olim *veterani*, nulla iam cogente *legē*, sed *veterum* duntaxat *beneficiorum* gratitudine. Nec alia, ut puto, causa nominavit *Velleius* ² suos in hoc *tribunatu duces*, patrem *Viniōi*, ad quem scribit,

¹ Cic. Ep. ad Q. frat.² Vell. l. II, c. 101.

consulis *Marcum*, et *P. Silium*, quam hac ipse gratitudinis. Inde illa cum *Vinício* consule necessitudo. Inde et illa cum *A. Licinio* ¹ *Nerva Siliano Publíi*, sub quo meruit, *Silii filio*, cuius mentioni locum se quaesisse fatetur ipse, iustoque tribuit sine mendacio candori. Nam et posterorum caritatem conciliabant istiusmodi decessorum beneficia. Itaque beneficiarium suum illum fuisse tribunatum, his, ni fallor, indicíis prodit ipse *Velleius*. Optimeque sane respondet graecae *Epheborum militiae* domesticae, quaeque patriae fines egressa non fuerit, tribunatus ille, de quo agimus, non castrensis, sed beneficiarius. Fecitque otium studiis fori, non minus ad rempublicam tractandam necessariis, quam fuerint illa militiae. Iade consentaneum erat ut vacationem illam a muneribus tam brevi spacia concludendam non permitterent tantummodo, verum etiam in legem verterent. Supererant enim inter graecae romanaeque pubertatis fines aliquot, studiis hisce tam utilibus etiam ipsi non inutiles. Potest itaque hoc etiam modo intelligi castrorum tribunatus, rectiusque quam de tribunatu praetoriano. Ne quidem hic nocebit rationibus nostris, quas dedimus, *chronologicis*. Illud certum, hoc urbis anno *Varroniano* 757 finem fuisse tribunatus *Velleii castrensis* universi, initium autem militiae novae, quam obierit sub *Tiberio*. Non diu *Tiberium* post adoptionem in urbe dici memoratum fuisse patriam, sed protinus in *Germaniam* misisse.

¹ *Vell. l. II, c. 116.*

² *Vell. l. II, c. 104.*

Et se etiam testatur hoc ipso tempore *Tiberii Caesaris militem* fuisse factum, et *protinus ab adoptione* missum cum eo praefectum equitum fuisse in *Germaniam*. *Tiberii* adoptionem eo in loco, ni fallor, intelligit; non autem *suam Velleius*, ut aliquando suspicatus sum, e gente, in qua natus fuerit, *Magia*. Non aliter potuit, ut ostendimus, per annos continuos IX *Tiberii* spectator fuisse aut adiutor, si *senior* eius illa fuerit cum *Tiberio* militia. Potuit fortasse triumpho *Tiberii* spatium illud terminari, et de coepto novennio duntaxat intelligi, cum certe ultra annum urbis 765 triumphus ille differendus non sit. Illud certum, post triumphum, nunquam deinde in *Germaniam* rediisse *Tiberium*.

§. XVI. Mansit ergo *Velleius* in hoc tertio militiae gradu biennio, usque ad equestris militiae finem. Anno autem urbis 759 expletis stipendiis, *Roma* adeunda erat ad petendam quaesturam. Redierat autem sub finem anni 758 finitis aestivis, in urbem *Tiberius*, et cum eo fortasse *Velleius*. Sed maior imminerebat sub initium anni 759 belli moles, deficiente cum suis *Marcomannis Maroboduo*, et *Pannonia* quoque universa atque *Delmatia*. Mansit autem aliquantisper post *Tiberium*, ut videtur, in urbe *Velleius*, quaesturae huius anni comitiis candidatus. Designatus quaestor partem exercitus ab urbe traditi ab *Augusto* perduxit ad filium eius, iam scilicet antea reversum in *Germaniam*. Hunc speciosi ministri locum appellat ipse *Velleius*. In

Legati legionum non alii illis temporibus, quam tertii, ad minimum, anni senatores.

eo se, necdum senatorem, senatoribus aequatum fuisse dicit, nec *infimi* in senatu ordinis illis, sed *designatis* etiam *tribunis*. Nondum erat nimirum *senator*, qui nondum *quaestor* erat, sed ad *quaesturam* dantaxat *designatus*. Hoc tamen *ministerium* suum ita *senatoribus* proprium fuisse innuit, ut ne quidem *quaestoribus* credi antea soleret, quam etiam ipsi ad superiorem *tribunatus* in senatu gradum fuissent ad minimum *designati*. Primum nimirum in *senatu* annum *quaestura* ipsa occupavit, secundum *provincia quaestoria*. Ita factum, ut non ante *tertium*, ex quo in *senatum* admissi fuissent, annum, *novum* illum, quem tantopere depraedicat *Velleius*, honorem capessere possent vel *senatores*. Tunc etiam ea lege, ut nullam passi fuissent in *tribunatu* ambiendo repulsam. Quae vero erat illa in homine ordinis iam *equestris* tam *speciosa* militia? Quod scilicet *exercitus* partem duxerit. Num igitur *cohortes* alasque, quibus *equestres* praefectos fuisse diximus, pro *exercitus* proinde *partibus* non habendas esse censebimus? Erant illae proculdubio *remotiori* quodam *sensu*, *exercitus* partes. Propriori tamen *sensu* *legionum* potius *auxiliorumque*, quam *exercitus* partes erant appellandae, qua nimirum in uno cum *legionibus* *censu* *auxiliares* etiam veniebant intelligendi. Num ergo *legionem* fuisse censebimus, quam ad *Tiberium* duxerit *Velleius*, partem nimirum *exercitus consularis*, qui *duabus*, ad minimum, constare solebat *legionibus*? Hoc proculdubio voluit *Velleius*. Erat tamen, fateor,

cur, id ne verum esset, aliquando dubitarem, quod proximo a *quaestura* anno tum demum se *legatum eiusdem* ad eundem *Tiberium* missum fuisse testaretur. Innuens, ut existimabam, nondum se, cum antea mitteretur in *Germaniam*, fuisse *legatum*. Quod si *legatus* nondum fuisset, *legio* integra esse vix potuit, cuius *praefectus* alius fuisset a *legato*. Sin *legionis pars* duntaxat fuerit *pars illa exercitus*, cui praefuit *Velleius*, ubinam quaeso *speciosum* illud erit *ministerium*: ubinam honor plusquam *equestris*, et plane *senatorius*? ubinam dignitas *quaestura ipsa superior*, et *tribunatui plebis* par, saltem *designato*? An quod *legionis partem*, ad *Caesarem* tamen, ducere nemini licuerit, praeterquam *tribunitio senatori*? Habebant sane illius *rationem veteres*, ad quem mittendus esset *nuncius*, in *nuncii dignitate*, quod multis probari posset, si opus esset, exemplis. Quid si etiam *legionem integram*, absente *legato*, ducere licuerit *primae cohortis tribuno*? Et tamen *primae cohortis tribunus* nemo fieri posset, qui *tribunatu plebis senatorio*, ad minimum *designato*, non ante fuisset insignitus? Sic omnia optime cohaerent. Praecedebat enim *prima cohors* alias et *numero* (*Vegetio* ^r teste) *militem*, et *dignitate*. Et *milites* habuit selectissimos, et *numerum eorum duplo* fere, quam *aliae*, maiorem. Et *pignora* habuit omnium carissima, *Legionis Aquilam*, et *Principis imaginem*. Proinde consentaneum esse potuit, ut *tribunum* haberit

1 *Veget.* l. II, c. 6.

tam *aetate* reliquis, quam etiam *dignitate* celsiorem. Itaque cum aliis *cohortibus* tribuni sufficerent, *aetate* pariter atque *ordine* duntaxat *equestres*; in hoc *primae cohortis* tribuno congruum esse potuit, ut, praeter *ordinem amplissimum*, *aetas* praeterea esset *senatoria*. Sic enim *reliquis* *tribunis* cum auctoritate praeesse potuit; tam *angusticlaviis* quam *laticlaviis*, si et *ordine* *angusticlaviis*, et *laticlaviis* *aetate* fuisset superior. Sic etiam locum *absentis legati* supplere, si quid haberet in se *eximium*, quo necessaria posset in reliquos tribunos *auctoritas* conciliari. Quod si *senatorium* illum fuisse oporteret; inde praeterea intelligeremus, cur *tribunatus* ille *plebis*, qui hoc tempore *senatorius* erat, fuerit in *tribuno* illo, de quo agimus, *cohortis primae*, necessarius. Exigebat hoc in primis *nomen* commune *tribuni*. Ea potissimum de causa, quod *tribuni* illi *plebis* fuerint etiam ipsi a prima sua origine *militares*. Exigebat praeterea, quod *militaris* non esset primus in *senatu* gradus *quaestura*, nec *aedilitas curulis*, quae *parem* in *senatu* locum sibi vendicabat cum *senatorio* illo *tribunatu plebis*, pro *ordine* saltem *legis annariae*. Ut tamen non fuerit *quaestura* officium ex professo *militare*, et alios saepe a quaestoribus *legatos* haberent, qui pluribus *legionibus* imperabant; urgente tamen necessitate satis erat vel *quaestor*, qui exercitui, absente Imperatore, praesset. Sic legimus *Tremellium Scrofam Licinii Nervae* praetoris *quaestorem* in *Macedonia* (in-

quit ¹ *Varro*) provincia relictum, qui praeeset exercitui, dum praetor rediret. Fueritne ille tribunus, vel designatus; de eo nihil *Varro*. Imo non fuisse verisimilius est. Nec enim apte quaesturam provincialem, qua iam insignitus erat *Tremellius*, proximum quaesturae honorem vel petere licuit in Comitibus. Sed opus non est ut eo confugiamus. Non opus est ut verba *Velleii* ita interpretemur, ut quia postea legatus missus fuerit, proinde antea legatus non fuerit. Nec ratio ulla verisimilis est, cur vel legatus abesset legionis iam noviter conscriptae. Nec enim nominandus erat ad legationem (illa praesertim urgente necessitate) qui munere defungi non posset. Imo legatum se fuisse ipse nos postea docet *Velleius* ², cum legatos ait, inter quos ipse fuerit, partitis fuisse praefectos hibernis. Erant enim, ut mox ³ ostendemus, hiberna illa anni 759, cum nondum quaesturam ipsam obisset. Hinc ergo intelligimus, non aliis credi solitas, cum scriberet *Velleius*, legionum legationes, quam tribunis plebis ad minimum designatis, vel tertii saltem anni senatoribus. Quae certe observatio in re chronologica horum temporum utilissima est.

§. XVII. Et quidem hoc anno 759 rebus plerisque a *Tiberio* gestis interfuit *Velleius*. Ab eo nimirum tempore quo *Germaniam* attigerat, cum parte illa exercitus, quaecunque demum fuerit, missi ab *Augusto*. Hunc enim annum novi belli *Marcoman-*

Anni 759
rebus gestis plerisque
aderat
Velleius.

¹ *Varr. R. R. l. II, c. 4.*

³ §. 17, 18.

² *Vell. l. II, c. 113.*

nici primum numerat. *Quas nos* ¹ (inquit) *primo anno acies hostium vidimus?* etc. eo et illa spectant: *Felix eventu, forte conatu, prima aestate belli Messalini, opus mandandam est memoriae,* etc. Haec *Messalini* gesta, *subita adhuc rebellione,* fuisse tradit *Velleius*, huic etiam ipsi, in quo versamur, anno 759 assignat *Dio* ². Sed vero *primus* ille annus non belli *Delmatici* primus, pro *Velleii* certe rationibus, intelligendus est. Non scilicet *triennii* primus, ut olim suspicabamur, quo debellatum in *Illyrico* scribit ³ *Suetonius*. Fateor hoc ipso anno fuisse belli illius *Delmatici* initium. Sed *triennii* initium inde arcessendum est, ex quo venit in *Pannoniam* ipse *Tiberius*, cum hoc anno bellum illud per *legatos* tantummodo gereretur. Idque satis manifeste innuunt verba *Suetonii*. Loquitur hic *Velleius* de *duplici* suo in *Germaniam* adventu, alio qui *quaesturam praecesserit*, alio qui eandem fuerit *secutus*. Sic ille nimirum, ut *primum* annum, primarique aestatem de *priori* suo *adventu* intellexerit. *Primus* ergo hic, de quo loquitur, annus *quaesturae* erat suae tantummodo *designatae*, quo missus ab *Augusto* post *comitia* (quibus *quaestores* etiam *candidati* erant in sequentem annum *designandi*) rebus deinde a *Tiberio*, post appulsum suum, gestis aderat. *Medium* annum tenebant pro more *comitia*. Erant praeterea *dies* aliquot *necessarii itineri in Germaniam*. Sic anno exeunte res

¹ *Vell.* l. II, c. 111, *Ibid.* c. 112.

³ *Suet.* *Tiber.* c. 16.

² *Dio* l. LV.

gestae fuerint oportet, quas *videre*, quibus *ipse* posset interesse, *Velleius*.

§. XVIII. Sequebatur annus *quaesturae Velleianae*, urbis nimirum 760. Huius maximam partem egit *Romae*, vacans nimirum muneribus officii. Sic tamen, ut tempore, quam posset per *leges*, minimò abesset a *Tiberio*. Certe superioris anni 759 fine, se *legatis* illis accenset *Velleius* ¹, quos *hiemis initio* *Tiberius* *partitis praefecerit hibernis*. Itaque *hiemis* partem saltem aliquam in *castris* egit *Velleius*, dum alius suffici in locum eius posset, qui vicem eius *absentis* suppleret. Sed *hiberna Velleius aestivis militaribus* opponit, quae certe ipse non ultra mensem *Decembrem* ², cum essent diutissima, producit. Hoc autem anno solito *maturiora* fuisse verisimile est. Inde enim suspicionem captavit, ut videtur, *Augustus protracti* a *Tiberio* ultra necessitatem belli, quod in *hiberna* citius, quam necesse esset, sese receperit. Meminit certe *Velleius hibernorum*, quae etiam in ³ *autumnnum* inciderint. Sic apud illum certum est, cum de re praesertim *militari* loquitur, non *quartam* anni partem, quam proprie *hiemem* appellamus, *hibernorum* nomine denotari. Et *asperrimae hiemis initio* ipsa illa, de quibus agimus, *hiberna* tribuit ipse *Velleius*. Sic potuit *hibernis* in *Germania* praefici *Velleius*, et tamen *Romae* anni sequentis *initio* adfuisse ad *quaesturam* in urbe, pro more, ineundam. Etiam anni,

Anno 760
quaestor,
cessante ta-
men, cum
Tiberio,
Velleius.

¹ *Vell. l. II, c. 113.*

² *Vell. l. II, c. 114.*

³ *Vell. l. II, c. 105.*

quo *quaestor* erat, partem saltem aliquam cum *Tiberio* fuisse, nec *domi* modo, verum etiam *militiae*, exinde colligimus, quod *per annos continuos IX Tiberii* se seu *spectatorem*, seu etiam *adiutorem*, fuisse testetur. Anni illi *continui* esse non poterant, nisi *singulorum* partem saltem cum *Tiberio* egerit. Nec *spectator* ille, aut *adiutor*, erat, praeterquam rerum in *militia* gestarum. Hanc enim certe *Tiberii militiam* illo in loco celebrat *Velleius*. Et propterea sortem *quaesturae provincialis* (quae anni erat 761) remisit noster hoc ipso, ut videtur, fine, ut *Tiberio* adularetur, *artis* (ut ex hoc ipso libro constat) *adulatoriae* peritissimus. Ne quam scilicet *periculi*, in quo versabatur ille, partem defugisse videretur. Sic redierit ad *Tiberium* sub finem anni 760, quo ipsam *quaesturam* gesserat, *post tempus* tamen *sortiendis provinciis* constitutum. Inde enim liberior erat muneris administratio, partem nimirum muneris suscipientibus magistratibus, in annum sequentem *designatis*. Ita *Caesarem*, nondum finito *praeturae* anno, in *provinciam* tamen concessisse alibi ¹ probavimus. Tum demum legatum se noster ab *Augusto* rursus ad *Tiberium* missum fuisse docet. Vel inde constat, quanquam anni 759 *hibernis* praefectus fuerit, non tamen ita illum *hibernis detentum* esse, quin *Romam* redierit ad *quaesturam* gerendam, quae primo anno *urbana* fuit, non *provincialis*; imo ut in *senatum* adlegi posset, quem nemo alibi quam *Romae* haberi soli-

¹ Append. ad Prael. Camden. p. 721.

tum existimat. Nec enim locum hic habebant *senatores* e principis *consilio*, quorum decreta *senatusconsultorum* vim habebant. Non constat ullos e consilii huius sententia in *senatum* adlectos, utcunque *ius* in *senatum* adlegendi pro iure potestatis *censoriae* ipse princeps habuerit. Et certe nondum *consilium* illud *senatorium* aderat *Tiberio*, sed *Augusto soli*, cum nondum conderetur *senatusconsultum*, quo *Tiberium Velleius* aequatum dicit *Augusto*.

§. XIX. Et quidem ab hoc ipso *quaesturae Velleianae* anno urbis 760 *triennium* illud inchoandum est, quod bello *Illyriciano* impenderit *Tiberius*,
Annus 760
primus bel-
li triennii
Illyriciani
gesti a Ti-
berio.
 teste *Suetonio*. Nec erit a nostro consilio alienum, ut hoc verum fuisse probemus, cum et ab aliis nondum sit (quod quidem sciam) occupatum, et nonnulla inde pendeant utilissima in nostra hac, de qua agimus, *chronologia Velleiana*. Iam quidem antea concessimus *initium* tumultuum *Delmaticorum* in annum *superiorem* 759 esse conferendum. Imo et *proelia* illius anni in *rebelles* habet *Dio*. Non tamen veniunt illa in censum *triennii* de bello a *Tiberio* ipso gesto *Suetoniani*. XV enim *Tiberii legiones* illo *triennio* memorat ¹ *Suetonius*. X tantummodo superioris anni fine ² *Velleius*. VIII nimirum e praesidiis utriusque *Germaniae*, superioris inferiorisque, pro dispositione *Augusti*, numerant ³ *Tacitus* atque ⁴ *Dio*. His novae aliae duae

¹ *Suet. Tiber. c. 16.*

² *Vell. l. II, c. 113.*

³ *Tacit. Ann. IV, 5.*

⁴ *Dio l. LV, ann. 758.*

accesserant ex *Italia* nuper conscriptae, in quarum altera meruit *Velleius*. Reliquae *V* erant provinciarum, in quibus bellum gerebatur, singularum singulae, duarum nempe *Moesiarum*, duarumque similiter *Pannoniarum*, cum legione illa ¹ *semiplesta*, cuius meminit *Velleius* in ipsa etiam *Delmatia*. Imo illum *transmarinarum provinciarum exercitum* e *V* *legionibus* fuisse conflatum testis ipse ² *Velleius* est. *Transmarinas provincias Italiae* respectu intellexit, trans *mare* nimirum *Adriaticum*. Erat enim *A.* ille *Caecina* alterius *Mysiae* praefectus, nec longe *Silvanus Plautius*, ut e *Dione* discimus. Vtuncque tamen, exercitum *Tiberii* universum *X* fuisse duntaxat *legionum* ³ docet *Velleius*, qui etiam illud addit, *paucis tantummodo diebus ad refoendas ex itinere eius vires*, cum *Tiberio* fuisse *moratum*, mox eo unde venerat fuisse dimissum, in *partita* scilicet *hiberna*. Haec nempe *fine* anni 759; unde satis constat nondum coepisse bellum illud *trienne*, quod cum *legionibus XV* gesserit *Tiberius*. Primus ergo *belli* annus is ipse est, quo *quaesturam* gessit ipse *Velleius*, *Varronianus* nimirum 760. Tunc ad *Tiberium Sisciae hiemantem* conveniunt ex *hibernis* quaeque suis *XV* illae, quarum opera usus est in illo bello, legiones. Sed serius movit ex *hibernis Tiberius*, eo fortasse praetextu, quod *legiones* expectaret. Inde *cunctari* visus *Augusto*, bellumque, quam necesse esset, diutius protrahere. Haec scilicet

¹ *Vell.* l. II, c. 112.

² *Ibid.*

³ *Vell.* l. II, c. 113.

utilia Tiberii consilia, quae illum speciosis praetulisse ¹ dicit noster adulator. Inde suspectus *Augusto*, missusque adeo *Germanicus*, qui bellum una cum *Tiberio* administraret. Additi *Germanico* milites, non *ingenui* modo, sed *liberti* etiam, cum alii, tum quotquot a *viris et mulieribus servos, sex mensium annona, praeter pretium, indicta, redemerat Augustus, ac manumiserat*. Ita ² *Dio*. Eodem illa referenda quo et nostra illa *Velleii: Viri feminaeque ex censu libertinum coactae dare militem*. Idem nimirum illi milites, quibus usum *Augustum* testatur *Suetonius* ³, ad *praesidium coloniarum Illyricum contingentium*. Idem, inquam, cum *cohortibus Libertinorum*, quas in *Germania et Illyrico Augustum legisse* testatur ⁴ *Macrobius*. Atqui in his missis ab *Augusto*, et ab *urbe*, copiis noster meruit *Velleius*. Hinc facile colligimus, non iam *Tiberii* fuisse, sed *Germanici, militem legatumque*. Inde factum, ut *Tiberium* deinde *spectarit* potius quam *adiuverit*. Nec enim longe invicem diuve aberant *Tiberius* atque *Germanicus*. Inde *fratrem suum Magium* ⁵ *Celerem Tiberii adiutorem legatumque* depraedicat in bello *Delmatico*. De se nihil tale: non proculdubio taciturus, si qua sua in *Tiberium*, in illo bello, merita fuissent. Et tamen bellum *Delmaticum* non antea aggressus est *Tiberius*, quam *Pannonicum* absolvisset. Quo certe tempore *Vel-*

¹ *Vell. ibid.*

² *Dio* l. LV.

³ *Suet. Aug. c. 25.*

⁴ *Macrob. Sat. l. I, c. 11.*

⁵ *Vell. l. II, c. 115.*

leio ne quidem *quaestura* obstare potuit, quo minus *Tiberium* comitaretur, ni iam mereret in exercitu *Germanici*. Hinc etiam *Germanici* ¹ in bello *Delmatico* *experimenta virtutis* celebrat *Velleius*. Non certe quaesito, ut in aliis, adulandi loco, cum et mortuus iam esset *Germanicus*, nec *memoriae* esset *Tiberio* admodum gratæ. Ne iam et illud addam, quod alibi ² videatur in *Germanicum*, ni suspecta loci lectio esset, iniquior. Sed vero testimonium illud *Tiberii* filio *adoptitio* dedit *Velleius*, quod testis esset rerum a *Germanico* gestarum. Docet praeterea *Dio* ipso *quaesturae* suae anno missum esse *Germanicum*. Nempe pro lege principum, quibus concedi solebat ea legis *annariae* indulgentia, ut *quinquennio* citius *quaesturas*, quam alii, peterent, gererentque. Ita *quaesturam* anno *aetatis* XX gesserit *Germanicus*, quam *Velleius* *aetatis* anno XXV *privatus* nimirum, nec ulla legis *indulgentia* solutus. Sed vero, ut *quaesturae* anno expeditionem *Illyricianam* suscepit *Germanicus*; sic nihil obstabat, quo minus illum *suae* quoque *quaesturae* anno comitatus fuerit similiter *Velleius*. Ambo satis commode hoc idem fecerint, si post *Comitia*, *designatosque* sequentis anni *quaestores*, profecti fuerint. Potuitque causa *serae* profectionis esse mora illa *Tiberii*, quae *suspectum* illum *Augusto* fecerat. Sero nimirum ex *hibernis* moverat *Tiberius*. Et tamen postea aliquot *dierum* iter necessarium erat, ut de *aestivis* *Tiberii* moneretur

¹ *Vell.* l. II, c. 116.

² *Vell.* l. II, c. 125.

Augustus. Inde *morae* aliae necessariae erant, quibus et consilium de *Germanico* mittendo ceperit *Augustus*, et *Germanicus* ipse sese itinere accinxerit. Sic *aestate* iam *affecta*, et peractis sequentis anni comitiis, moverit in *Pannoniam* *Germanicus*, comitemque satis commode habere potuit nostrum e *quaestura Velleium*. Nec sane exigunt res huius anni narratae a *Dione* maturiorem *Germanici* profectionem. Postea quam *Germanicus* in *Pannoniam* appulisset, tum demum confluisse dicit exercitus. Tum *Severum* e *Moesia* venientem adorti sunt rebelles victique. Postquam in unum convenissent, aliud praeterea nihil a *Germanico* actum legimus, quam quod *Mazaeos*, gentem *Delmaticam* pugna victam, damnis affecerit.

§. XX. Hoc ergo anno *legatus principis* videtur fuisse *Velleius*. Et quidem *Senatorum* propriae illae ^{Legati provinciarum omnes senatorii,} videntur fuisse *legationes*. *Legatos* certe *provinciarum* vix alios legimus quam *consulares* aut *praetorios*, excepto *Aegypti* praefecto, qui *Equestris* esse solebat, propter oracula *Sibyllina*, ne *fasces* haberet infausto reipublicae omine in *Aegyptum*, ut credebant, inferendos. Exceptis etiam, si quae aliae essent, ad *exemplum Aegypti*, in aliis quoque provinciis, *Aegyptiacae praefecturae*, quas tamen nullas, per haec *Augusti* tempora, ut puto, legimus. *Tribunitios* legatos aut *aedilitios* raro admodum, si forte unquam, memorant historici. Et tamen provinciam administravit *Otho* per decem annos, adhuc tantummodo *quaestorius*, teste

¹ *Suetonio*. Et *plerumque* quidem *ex praetoriis*, nonnunquam tamen ex iis etiam qui *quaesturam aliumve* intermedium magistratum gessissent, delectos *provinciarum legatos* testatur ² *Dio*. Potuit ergo *Velleius* hoc tempore *legatus* fuisse *quaestorius*. Et quidem non *exercitus* solius, qui *plures* erant nonnunquam in eadem *provincia*, verum etiam *provinciae*, si praesertim *unicae legionis* fuisset *exercitus*, quales saepe erant in *minoribus provinciis*. Erant quidem *provinciae Caesaris* nonnunquam *duplices*, ut scilicet *alias* sub se complexae fuerint *provincias*. In illis *legatus Caesaris* alios sub se habuit *legatos singularum provinciarum*. Sic habuit *Plinius iunior Pontum et Bithyniam*, quarum *provinciarum alteram*, in qua ipse non aderat, per *legatum* administravit. Erant itaque *cuiuscunque generis legati*, vel propter *fascis*, *iusque gladii*, et *imperium in exercitus*, excepto *Aegypti praefecto*, aliisque, ad illius exemplum, *praefectis Aegyptiacis*, ordinis omnes *senatorii*. Eo tamen discrimine, ut *provinciis illis maioribus et multiplicibus* non alii praefici solerent quam *consulares*, aut *praetorii*. Erant enim hi *principis ipsius legati*, eiusque vicem in *provincia* sustinebant. Minores illi *simplicium provinciarum legionumve singularum legati maiorum* potius *praefectorum*, quam *principis legati* habebantur. Ut proinde sufficerent illis *legationibus obeundis minorum gentium senatores*, etiam *tribunitii, aedilitii*, atque *quaestorii*. Praeci-

¹ *Suet. Oth. c. 3.*

² *Dio l. LIII ann. 726.*

pue vero *quaestorū*; cum etiam in libera republica, praeter rem *pecuniariam*, alia quoque *consulum praetorumque* munia pro tempore *absentium* obirent eorundem *quaestores*. Imo variae erant in una eademque provincia *praetoria*, illis quoque temporibus, provinciae *quaestoriae*. Duas certe fuisse in *praetura Siciliensi* docet ¹ *Asconius*. Inde factum ut iure *gladii* ornarentur etiam saepe *quaestores*. Inde etiam ut *praetorum consulumque* vicarii essent, etiam in *imperio*. Inde ut *minores* hi legatorum ordinariorum *legati*, vel *quaestores* deinde essent, vel *quaestorū*. In his *minorum gentium legatis* locum habuit *Velleius*, secundo hoc militiae suae gradu, non iam amplius *equestris*, sed *senatoriae*.

§. XXI. Addit porro *Velleius legatum* se eiusdem ad eundem hoc anno fuisse missum. Meminerat autem supra *duorum*. Dixerat enim se traditi ab *Augusto exercitus partem* ad filium eius perduxisse. Inde duobus verba illa modis intelligi possunt; vel nimirum ita, ut *Augusti legatus* missus fuerit ad *Tiberium*; vel ut *Tiberii legatus* ad eundem imperatorem suum venerit *Tiberium*. Cur *Tiberii legatus* intelligatur ea ratio est, quod *Tiberii sese militem* ² agnoscat. Imo continuo illo novennio *Tiberii* se vel *praefectum* fuisse vel *legatum* innuit; inde se *spectatorem Tiberii* vel *adiutorem* fuisse gloriatur. Ita *praefecturam* illam *lega-*

Velleius Augusti legatus, etiam obnoxius Tiberio.

¹ *Ascos.* in *Verrin.*

² *Vdl.* l. II, c. 104.

tionemque *Tiberii* fuisse convenit, quibus nimirum in verba *Tiberii* sacramentum militare suscepit, illius *numini maiestatique devotus*. Contra tamen facit, quod *missum* se fatetur ab *Augusto*. Sic enim *Augusti* fuisse *legatus* intelligitur. Ita *παραμένων* nomine *legatos* designant, non *sacrae* ¹ modo *litterae*, verum etiam illi *coaevi* illorum temporum scriptores. Id quoque facit, quod *Germanico* illum, non *Tiberio*, assignarit, uti vidimus, *Augustus*. Sed conciliari ambo illa fortasse possunt, si non ita alterius *legatus* intelligatur, ut alter penitus excludendus sit. Principum enim *omnium* non modo erant in numis *vultus*, verum etiam *imagines* in *vexillis*. Iisdem *fidem exercituum* obstrictam ex iisdem discimus tam *numis*, quam *inscriptionibus*. Imo principibus etiam *designatis*. Praecipue vero in *expeditione* agentibus. Maxime vero exercituum in provinciis bello praecipuo *finitimis*. *Plurimum* certe *provinciarum* ius dedit, pro antiquo reipublicae exemplo, *potestas* minorum etiam principum *proconsularis*. Imo *omnium*, tam *armatarum* quam *inermium*, *potestas* illa tribunitia, quam iam certum est ornatum fuisse *Tiberium*. Illum ergo pro *maiore potestate* agnoscere oportuit ipsum *Germanicum*, ut agnoverat *Caius* heres *Augusti* designatus, propiorque quam fuerit ipse *Tiberius*. Multo magis *Velleius* ipsi *Germanico* obnoxius. Praesertim nulla in contrarium *Augusti* intercessione, quam sane nullam memorat *Velleius*. *Parem*

¹ *Pet.* II, 14.

Undiquaque cum *Augusto Tiberii potestatem* ante annum *Augusti penultimum* ne quidem agnoscit ipse *Velleius*. Ita potuit *Velleius* simul *Augusti legatus*, et tamen miles esse *Tiberii*.

§. XXII. Distinguit rursus *Velleius* duplicem in sua hac sub *Tiberio* militia senatoria personam, ^{Legatio Velleii et praefectura quomodo invicem distinguenda.} *legati* aliam, aliam *praefecti*. Atque haec officia ita invicem secernere videtur, ut in alio *spectator* fuerit, in alio *adiutor Tiberii*. Sic etiam fortasse, ut *praefecturae spectandi*, *legationi adjuvandi*, munus assignet. Ita *praefectus* fuerit *absentis Tiberii*; *legatus* autem *praesentis*, cum non *spectare* illum tantummodo, verum etiam *adiuvare* posset. *Praefici* autem solebant ab Imperatore *provinciis*; *praefici castris*, quacunque demum in regione, quacunque occasione, *stativis*; *praefici hibernis*. Nec *hibernis* duntaxat *integris*, verum etiam *partibus*, *praefici* solebant *legati*. Id sane in bello hoc *Germanico* a *Maroboduo* instaurato factum indicat *Velleius*: *legatos* ¹ (inquit) *inter quos ipsi fuimus*, *partitis praefecit hibernis*. Itaque, qui in maiori exercitu, cum legioni singulari praeesset, ad nutum Imperatoris moturae, *legatus* fuisset: is idem *praefectus* erat, cum *seorsim* propriam fixamque haberet *stationem*. Nec tamen, cum *praefectus* fieret, *legati* nomen exinde exuebat. Satisque erat ad nomen *praefecti*, pro sententia *Velleii*, ut vel *hibernis*, *praeficeretur*. Longe tamen frequentior illa vocis significatio est, qua *provinciarum* cuiuscunque mo-

¹ Vell. l. II, c. 113.

di *praesides*, seu *populi* fuissent, seu *principis*, seu *consulares*, seu *prætorii*, seu *armatae* fuissent provinciae, seu *inermes*, communi tamen *praefectorum* nomine censentur. Hos etiam *praepositos* appellat *Velleius*. Ita *praepositum Illyrico* ¹ initio huius, in quo versamur, belli memorat *Valerium Messalinum*, et *praepositum Delmatiae* ² in bello *Delmatico Vibium Postumum*. Vtrobique non *civiles*, sed *militares praepositos* intelligit, qui etiam iidem, propriissimo vocis usu, *praefecti* appellandi erant, quod *custodiis stationibusque*, non *foris* solummodo *civilibus*, *praeficerentur*. Etiam *praefectos castrorum* memorat *Velleius* ³, qui erant *singularum legionum singuli*. Sic *Poenium Postumum praefectum castrorum secundae legionis* legimus apud *Tacitum* ⁴. Et e tribus *Vari legionibus duos castrorum praefectos* nominat *Velleius* ⁵, insigni alterum *fortitudine*, alterum *timiditate*. Maiores erant *tribunis*, ut e ⁶ *Suetonii* discimus *Vespasiano*. *Aquilis* ⁷ legionum signis *proximi*, ante *tribunos primosque centurionum*. *Tribuni* illi, ut fallor, et ipsi *castrenses* erant, *equestris* duntaxat *ordinis*, cum fuerint *praefecti senatorii*. Iidem *hibernorum praefecti*, quod scilicet *castris* praeficerentur *hibernis*. Erant enim *hiberna castra stativa*. Legimus etiam in *Velleio* ⁸ plurium legionum *praefectum M. Lepidum*. Imo *provinciarum*. Is idem

¹ *Vell.* l. II, c. 112.

² *Vell.* l. II, c. 116.

³ *Vell.* l. II, c. 112, 119, 120.

⁴ *Tacit.* Ann. XIV, 37.

⁵ *Vell.* l. II, c. 119.

⁶ *Suet.* Vesp. c. 1.

⁷ *Tacit.* H. II, 89.

⁸ *Vell.* l. II, c. 114.

praecerat, qui praeficiebatur a principe. Atqui Syriae praefuisse Varum agnoscit ¹ Velleius. Idem eundem Germaniae etiam exercitui ² praefuisse testatur. Plane provinciae Syriae, Germaniaeque exercitui a principe praefectum. Ita provinciam aliquam minorem habuerit forte Velleius, vel, ut videtur, in Illyrico, vel in Germania, bello certe finitimam. Et quidem, si quis ordo fuerit in his muneribus, maturiorem ego legationem fuisse crederem, seriore praefecturam. Plura fidei peritiaeque experimenta ediderit oportet, cui fuerit *absenti* credendum, quam cui res esset sub oculis Imperatoris agenda. Sed quia satis est ad mentem Velleii praefectura illa etiam hibernorum; proinde nescio, fueritne praeterea praefectus provinciae. Sed spectatoris nomen melius illi fortasse conveniet, qui etiam, dum res bellicae gererentur, *abfuerit*, quam illi, qui in hibernis esset, dum ne quidem ipse Imperator esset in hostico. Redeo iam ad sequentes huius, de quo agimus, belli annos.

§. XXIII. Sequitur ergo annus urbis 761, cuius Annus 761
2. us erat
belli Pannonici. La-
cuna alia
in Velleio. aestivis omnis Pannonia pacem petiverit, quod huius anni Coss. *M. Furio Camillo, Sext. Nonio Quinctiliano* factum docet Dio. Velleius hodiernus ita habet, quasi proximis a decem legionum appulsu, quem anno 750 assignavimus, hoc contigerit. Mox enim illis eo, unde venerant, dimissis, Tiberium ipsum hiemis initio Sisciam rediisse testatur. Haec noster l. II, c. 113. Sequitur deinde digressio in

¹ *Fell.* l. II, c. 117.

² *Fell.* l. II, c. 118.

laudem *Tiberii*, cuius in fine illa legimus: *Hiems emolumenta patrati belli contulit. Sed insequenti aestate omnis Pannonia, reliquiis totius belli in Delmatia manentibus, pacem petiit.* Haec ille c. 114, quasi nimirum *eadem* fuisset utrobique *hiems*, et unico proinde anno *Tiberium* tenuerit bellum *Pannonicum*. Sed *plurium* fuisse annorum testem habemus disertissimum *Dionem*. Nec certe pugnat, qua *sanum* eum etiamnum habemus, ipse *Velleius*. In hoc *trienni* bello *duplex* ipse bellum agnoscit, *Pannonicum prius*, quod proxime *Germanicum* exceperit, de quo c. 114, tum deinde *Delmaticum*, de quo c. 115. Et quidem ita invicem distinxit, ut *prioris* belli *non una* agnoscat *aestiva*. Hoc satis clare innuunt verba eius illa: *solus semper equo vectus est: solus cum iis, quos invitaverat, maiore parte aestivarum expeditionum coenavit sedens.* Loquitur enim ibi certe de bello *Pannónico*, qua *diversum* erat tam a *Germanico*, quam etiam a *Delmatico*. Non ergo *eadem* est, quae *videtur* eadem, in utroque illo *Velleii* loco, *hiems*. Sed deerant in unico illo, unde prodiit *Velleius*, codice, anni 760, qui belli *Pannonici primus* erat, acta omnia, quaecunque ille in *compendiaria* hac *historia* prodiderat. Deerant praeterea quaecunque scripserat noster de mittendo ab urbe *Germanico*, sub quo tamen ipsum meruisse probavimus, cuiusque disertissimam facit in sequentibus mentionem. Vix sane est, ut *suum*, ut *ducis sui* ab urbe adventum, praetermiserit *Velleius*. Ego lacunae lo-

tum fuisse suspicor ante verba modo prolata: *hiems emolumenta putrati belli contulit*. Ita nimirum, ut anni 760 *hiems* illa fuerit, qui quidem annus belli *Pannonici* primus erat, idemque quo ad *Tiberium* ab *Augusto* missus est *Germanicus*. Tantum abest ut adventum *Germanici* sui credam tacuisse *Velleium*, ut mentionem *Agrippae* in *Augusti* indignationem incidentis, *Germanici* potius, quam *Tiberii* gratia iniectam existimem. *Agrippam* enim eidem expeditioni destinaverat *Augustus*, nec alia de causa missum *Germanicum* testatur *Dio*, quam quod *Agrippa* iam antea *Augusti* gratia exciderat. Sic viam straverit casus *Agrippae*, antea narratus, ad consilium mittendi postea *Germanici*.

§. XXIV. De huius anni 761 *hibernis* ita *Velle-* Locus Velleii de huius anni hibernis explicatur.
ius: *Autumno victor in hiberna reducitur exercitus,*
cuius omnibus copiis a Caesare M. Lepidus praefectus est, vir nominis ac fortunae Aemiliorum proximus. Sic enim legit, idque, ut puto, recte *Cl. Heinsius*. Sed quomodo cum omnibus copiis *Lepidus*, si *Caesar* ad alteram belli *Delmatici* molem *animum* interea atque arma contulerit, etiam antea quam illi *Lepidus* coniungeretur? Haec tamen ipse asserit *Velleius*. Imo ubinam interea *Tiberius* ipse atque *Germanicus*, si *copiis omnibus* praefuerit *Lepidus*? Num et illi *sine copiis*? *Romam* fateor interea venit, *Dione* teste, *Tiberius*. Venit etiam (quanquam id silente *Dione*) *Germanicus*. Aderat certe *Tiberius*, cum lex *Papia Poppaea* rogaretur de *maritandis ordinibus*, iis *Coss.* rogata, quorum

nomen tulit, quos anni sequentis 762 *suffectos* fuisse idem agnoscit *Dio*. *Saepe revocatum*, non *semper*, continuo hoc triennio *Tiberium* dicit *perseverasse* ¹ *Suetonius*. Et *praemissum* (*Roma* scilicet, ubi erat *Tiberius*) noster ² etiam testatur *Germanicum*. Non *solum* utique, sed cum *exercitu*, eodem scilicet, cui postea aderat *Tiberius*. Addit ³ *Velleius* initio *aestatis*, anni nimirum 762, *educto hibernis exercitu Lepidum ad Tiberium Imperatorem tetendisse*. Hinc etiam intelligimus alium fuisse *Tiberii* et *Germanici*, altum *Lepidi* exercitum; nec adeo exercitui *universo* praefectum *Lepidum*. ⁴ *Dio* illa omnia, quam *Velleius* ipse, distinctius. Ait ille *tres* in partes *Tiberii* copias *universas* (legiones nimirum XV, quibus bellum hoc ab eo gestum prodit *Suetonius*) fuisse *divisas*. Harum unam *Silano* assignatam, aliam *Lepido*, cum reliqua *Tiberium* ipsum cum *Germanico* sese adversus *Batonem* contulisse, nempe in *Delmatiam*. Sit *tertia* duntaxat exercitus *universi parti* praefuerit *Lepidus*, quae tamen ipsa seorsim *iustum* confecerit, et *consularem* exercitum, *plurimum* nempe *legionum*. Ita conciliari poterit cum *Dione Velleius*, ut copias omnes exercitus *Lepidiani* legiones omnes intellexerit; idque sibi voluerit *Velleius*, non iam *singulis* exercitus illius *legionibus*, ut anno superiori, *hiberna partitu* fuisse assignata, sub suis singularum *legatis*, sed ut *una* fuerint et *com-*

¹ *Suet. Tib. c. 16.*

² *Vell. l. II, c. 116.*

³ *Vell. l. II, c. 118.*

⁴ *Dio l. LVI.*

munia omnibus *hiberna* sub legatorum *omnium* duce *Lepido*. Cum enim *partitis hibernis* praeficerentur *legati*, id sane innuit, fuisse *legatos partitorum hibernorum* duces summos, quod fieri non potuit, si plures fuissent in *iusdem* hibernis *legiones*, et plures adeo *legati*, sub uno *hibernorum praefecto*, qui potuerit *legatis* ipsis imperare.

§. XXV. Porro *tripartitam* illam exercitus distributionem ita fuisse existimo. Aliam *Silano* creditam testatur *Dio*. Atqui *Silanus* ille idem fuisse videtur cum *consule* anni 760, quem *A. Licinium Nervam* etiam ibi appellant codices hodierni *Dioniani*. Rectius illum *A. Licinium Nervam Silianum P. Sili filium* noster vocat *Velleius* ¹. Quod scilicet e gente *Silia* in *Liciniam* fuisset adoptatus, a *Silio* illo, sub quo *tirocinium* egerat *Velleius*; oriundus. Illum certe *ducem* ² agnoscit ipse *Velleius*, qui addit praeterea, *praereptum immature, et fructu amplissimae principis amicitiae et consummatione evectae in altissimum paternumque fastigium imaginis defectum*. Hinc colligimus sub *finem* anni 761 *hibernis* a *Tiberio* in *Moesia* fortasse fuisse praefectum; anno autem 762, cum adversarios suos domuisset, fatis concessisse. Certe ante *triumphum Tiberii*. Ornamenta enim *triumphalia* cum *Tiberii triumpho* decernenda pro *consummatione evectae in altissimum paternumque fastigium imaginis* habuit, ut puto, *Velleius*. Cum enim iam

Ea hiberna
quomodo
distributa
fuerint.

¹ Vell. l. II, c. 116.

² Vell. ibid.

consul fuisset, ut fuerat pater *Silius*; hoc tamen deerat ad *altissimum paternumque fastigium*, ut esset *triumphalis*, et *triumphalem* haberet in gentis suae atriis *imaginem*. Illum certe iunxit *Seiano Velleius*, quem observaverat, in hoc eodem bello, *materia adipiscendi triumphalia* similiter fuisse *defectum*. Secunda exercitus pars, quae cum *Tiberio* erat et *Germanico*, in *Delmatia* hiberna habuit (ubi belli reliquiae profligandae erant), *Tiberio* et *Germanico* ex *Italia* reversuris opportunissima. Tertia ergo exercitus pars, quae cum *Lepido* erat, hiberna habuit in ipsa superioris belli sede *Pannonia*. Illam proinde *solum* memorat *Velleius*, quod *sola* fuerit relicta ibi, ubi paulo antea totus fuerat exercitus. Proinde etiam, ni fallor, quod ibi egerit ipse *Velleius*. Mansisse certe in illius anni cum *Lepido* hibernis, exinde suspicamur, quod, cum ad alteram belli *Delmatici* molem *Tiberius* *animum atque arma conferret*, in ea regione *adiutorem legatumque* ei fuisse fratrem *Velleii Magium Celerem Velleius* ipse nos doceat. Innuvit interea, se cum *Tiberio* non fuisse, cum hoc proprium fratris sui invidendumque decus agnoscit. Atqui in *Delmatiam* concesserat *Tiberius* fine anni 761, hiberna *Magio* cum sua legione ibidem assignaturus. Rediit deinde *Romam*, post *Coss.* quidem sequentis anni 762 *ordinarios*, ut iam ostendimus. Sic tamen, ut *matura* nihilominus *aestiva* in *Delmatia* habuerit; et *matuum* etiam *aestivorum* finem. Illius enim *aestatis initio Lepidus* *educto hibernis exercitu, ad Tiberium*

(inquit *Velleius* ¹) *imperatorem tendebat*. Itaque iam antea aderat in *Delmatia* *Tiberius*. Addit *Velleius* illum *magna cum clade hostium obsistentium, excisis agris, exustis aedificiis, caesis viris, laetum victoria praedaeque onustum, ad Caesarem pervenisse*. Nec *difficilem Lepidi victoriam* fuisse testatur etiam *Dio*. Inde nullae eius res gestae memorantur coniunctim cum *Tiberio*. Illa, ut videtur, causa, quod bellum *Delmaticum* iam antea absolverat *Tiberius*, quam *Lepido* coniungeretur. *Aestate* autem illa *maximi belli consummatos effectus* docet *Velleius*. Nec ultra *aestivorum fines receptissimos* protractam *aestatem* innuit. Sic vere fuerit *Velleius*, qui cum *Lepido* venerat, belli huius patrati iam *spectator*, potius quam *adiutor*. Convenit porro quod ait *Velleius*, *Delmatas*, non iam *ductu*, sed *manibus atque armis ipsius Caesaris* fuisse *pacatos*. *Manus Caesaris* et *arma* opponit eiusdem *ductui*. Quod nempe *ductui Tiberii* illae quoque *tribuendae* essent *victoriae*, quas *Lepidus* non *suis*, sed *Caesaris* fuisset *consecutus auspiciis*. Ut ergo *Tiberii* nullae erant in rebus a *Lepido* gestis, praeterquam *ductus*, operae; sic viceversa significat *Velleius*, duci suo *Lepido*, et *sibi* adeo ipsi, nullum fuisse ministerium in bello *Delmatico*, quod *suis manibus atque armis* confecerat iam antea ipse *Tiberius*.

§. XXVI. Proximus a *Quaestura* in *senatu* honor *Velleio* vel *Aedilitas* fuerit oportet, vel *Tribunatus* *Velleius postea Tribunus pler. bis.*

¹ *Fell.* l. II, c. 115.

consul fuisset, ut fuerat pater *Silius*, hoc tamen deerat ad *altissimum paternumque fastigium*, ut esset *triumphalis*, et *triumphalem* haberet in gentis suae atriis *imaginem*. Illum certe iunxit *Seiano Velleius*, quem observaverat, in hoc eodem bello, *materia adipiscendi triumphalia* similiter fuisse *defectum*. Secunda exercitus pars, quae cum *Tiberio* erat et *Germanico*, in *Delmatia* hiberna habuit (ubi belli reliquiae profligandae erant), *Tiberio* et *Germanico* ex *Italia* reversuris opportunissima. Tertia ergo exercitus pars, quae cum *Lepido* erat, hiberna habuit in ipsa superioris belli sede *Pannonia*. Illam proinde *solum* memorat *Velleius*, quod *sola* fuerit relicta ibi, ubi paulo antea totus fuerat exercitus. Proinde etiam, ni fallor, quod ibi egerit ipse *Velleius*. Mansisse certe in illius anni cum *Lepido* hibernis, exinde suspicamur, quod, cum ad alteram belli *Delmatici* molem *Tiberius* *animum* atque *arma* conferret, in ea regione *adiutorem legatumque* ei fuisse fratrem *Velleii Magium Celerem Velleius* ipse nos doceat. Innuit interea, se cum *Tiberio* non fuisse, cum hoc proprium fratris sui invidendumque decus agnoscat. Atqui in *Delmatiam* concesserat *Tiberius* fine anni 761, hiberna *Magio* cum sua legione ibidem assignaturus. Rediit deinde *Romam*, post *Coss.* quidem sequentis anni 762 *ordinarios*, ut iam ostendimus. Sic tamen, ut *matura* nihilominus *aestiva* in *Delmatia* habuerit; et *maturum* etiam *aestivorum* finem. Illius enim *aestatis initio* *Lepidus* *educto hibernis exercitu, ad Tiberium*

(inquit *Velleius* ¹) *imperatorem tendebat*. Itaque iam antea aderat in *Delmatia* *Tiberius*. Addit *Velleius* illum, magna cum clade hostium obsistentium, excisis agris, exustis aedificiis, caesis viris, laetum victoria praedaeque onustum, ad *Caesarem* pervenisse. Nec difficilem *Lepidi* victoriam fuisse testatur etiam *Dio*. Inde nullae eius res gestae memorantur coniunctim cum *Tiberio*. Illa, ut videtur, causa, quod bellum *Delmaticum* iam antea absolverat *Tiberius*, quam *Lepido* coniungeretur. Aestate autem illa maximi belli consummatos effectus docet *Velleius*. Nec ultra aestivorum fines receptissimos protractam aetatem innuit. Sic vere fuerit *Velleius*, qui cum *Lepido* venerat, belli huius patrati iam spectator, potius quam adiutor. Convenit porro quod ait *Velleius*, *Delmatas*, non iam ductu, sed manibus atque armis ipsius *Caesaris* fuisse pacatos. Manus *Caesaris* et arma opponit eiusdem ductui. Quod nempe ductui *Tiberii* illae quoque tribuendae essent victoriae, quas *Lepidus* non suis, sed *Caesaris* fuisset consecutus auspiciis. Ut ergo *Tiberii* nullae erant in rebus a *Lepido* gestis, praeterquam ductus, operae; sic viceversa significat *Velleius*, duci suo *Lepido*, et sibi adeo ipsi, nullum fuisse ministerium in bello *Delmatico*, quod suis manibus atque armis confecerat iam antea ipse *Tiberius*.

§. XXVI. Proximus a *Quaestura* in senatu honor *Velleio* vel *Aedilitas* fuerit oportet, vel *Tribunatus* <sup>*Velleius*
postea *Tribunus* ple-
bis.</sup>

¹ *Fell.* l. II, c. 115.

plebis. Nec enim antea *Praetura* ambire licuit, quam horum magistratuum *alterum* gessissent, ut alibi ¹ ostendimus e *Maecenatis* oratione *Dioniana*. Itaque, cum *praetorem* se postea *designatum* doceat ipse *Velleius*, nec legis aliquam *indulgentiam* concessam legamus, quae *rara* admodum erat in *privatis*: facile inde intelligimus, vel *aedilem* illum fuisse antea, vel certe *tribunum*. Vnius enim eiusdemque *anni* erat uterque ille magistratus. Sic tamen, ut nemo *unus* utrumque gesserit, sed satis esset eorum vel *unus* ad ambiendam deinde, tempore legitimo, *praetura*. Itaque alterum a *Velleio* nostro gestum fuisse verisimillimum est. Vtrum gesserit, id fateor incertum esse. Eo tamen magis propendo, ut *tribunus* potius fuerit quam *aedilis*. *Decem* enim erant *tribuni*, cum *duo* fuerint dumtaxat *aediles*. Nec enim alia quam *Curulis Aedilitas* locum habere potuit in horioribus *senatoriis*. Ita *paucitas* aedilium id fecerit oportet, ut, quia *rarior*, proinde *difficilior* fuerit *aedilitas*. Et quidem *tribunum* se potius quam *aedilem* fuisse innuit, ni fallor, ipse *Velleius*. Iam supra observavimus illum, cum *partem exercitus ad Tiberium ab urbe perduceret*, in eo se non *quaestoribus* modo *senatoriis*, sed superioribus in senatu *quaestura tribunis*, *aequatum* agnovisse. Quod *tribunos* potius *plebis*, quam *aediles*, hac occasione memorarit, id alio referre non possum, quam quod *tribunatum* ipse potius gesserit postea quam *aedilitatem*. Iura enim

¹ Prael. XII ad Spart. Adrian. §. 1, 2.

alioqui utriusque cum in *unum annum* conferrentur, eadem omnia fuisse verisimillimum est. Ut proinde *eosdem* tam *domi* quam *militiae* honores, tam in *castris*, quam etiam in *comitiis*, petere illi licuerit, qui *aedilitate* functus fuerat, quam etiam illi, qui *tribunatu*. Sed nemo minus utrumque illum magistratum obiit, ut diximus. Nec opus erat ut *alterius*, quam quem ipse tempore legitimo obierit, mentionem faceret *Velleius*. Nec denique obstabat *tribunatus* ille, etiam in *urbe* gestus, quo minus *continuum novennium* in militia *Tiberii* exegerit. Magis certe erat affinis *tribunatus* ille *plebis tribunatus*, unde ortum habuit, *militari*, quam *aedilitas*, cuius *civile* erat munus, nec ullo modo *militare*.

§. XXVII. Qui tamen ne id quidem verbis apertis significavit, fueritne *tribunus plebis*, non est proinde quod ab eo *annum* expectemus, quo *tribunatum* gesserit. Is ergo erit aliunde per ratiocinia explorandus. Itaque in primis certum est, qui *quaesturam* obiit anno *Varroniano* 760, proinde *tribunatum* ante annum eiusdem epochae 762 ne quidem potuisse capessere. *Annus* enim ad minimum unus *quaesturae*, quam remisit, *provinciali* necessarius erat, ut proinde ne *tempus* quidem suppeteret ante annum illum, quem dixi, per *leges annales* maturum atque legitimum. Illud praeterea certum, qui *praetor* eodem, quo obiit *Augustus*, anno *designatus* est, illum post annum *Augusti* penultimum, aerae nimirum *Varroniana* 766, *tribunatu* fungi ne quidem potuisse. Ita *medio* illo spatio inter annum

Et quidem
anno, ut videtur, 766

762 et 766 annus quaerendus erit, quo *tribunus* noster fuerit *Velleius*. Ego annum nullum aptiorem illo reperio, qui fuit huius intervalli *postremus*. Iam enim alibi ¹ ostendimus, et *annuum* fuisse illum *tribunatum*, et quidem *Romae annuum*. Ita nimirum, ut nec alibi obiri potuerit, praeterquam *Romae*; nec *pernoctare* illi extra *urbem* licuerit, quicunque in illo fuisset magistratu. Nec tamen *integro anno* a *Tiberio* abesse potuit, qui *Tiberio* per annos *continuos IX* adfuit, vel *spectator* eius nimirum, vel *adiutor*, ab anno nimirum, ut probavimus, 757. Faciunt illa, ut nec in annum aliquem *anterior* conferri *tribunatus* ille potuerit, nec tamen sit ultra illum differendus.

Tribunatum inivit
Dec. X 765
depositorum
Decemb.
itidem X,
anni 766.

§. XXVIII. Cum clades illa legionum *Varianarum* contingeret, tum bellum, de quo modo egimus, *Delmaticum* a *Tiberio* confectum docuit *Velleius*; et post *Velleium* alii ³, anno nimirum *Varroniano* 762. Proximo ⁴ anno 763 *denuo* in *Germaniam* irrupisse docet *Suetonius*. Inde post *biennium* ⁵ in urbem rediit, eodem teste *Suetonio*. Tum *denuo* ⁶ *iam pridem debitum*, *sed continuatione bellorum dilatum*, ex *Pannoniis Delmatisque triumphum* egisse noster itidem docuit *Velleius*. His ergo annis annum *integrum Romae* noster adesse non potuit, si quidem *continuum* cum *Tiberio* egerit *novennium* ⁷.

¹ Prael. XII ad Spart. Adrian.

§. 6.

² *Vell.* l. II, c. 117.

³ *Suet. Tib.* c. 16; *Dio* l. LVI.

an. 762.

⁴ *Suet. Tib.* c. 18.

⁵ *Suet. Tib.* c. 20.

⁶ *Vell.* l. II, c. 121.

⁷ *Vell.* ibid.

Triumphantem. Tiberium Velleius ipse cum fratre suo Magio comitatus est, inter praecipuos praecipuisque donis adornatos viros. Dona intelligit militaria, coronas, hastas, vexilla, armillas, etc. Dare enim haec solebant militibus bene meritis, Imperatores. Utque dona illa militibus ornamento erant; sic vice versa triumphum ipsius Imperatoris ornabant donis istiusmodi ornati milites, eo nimirum illustriorem futurum, quo plura apparerent in pompa dona, et donis insigniti milites. Et sane fratrem ¹ suum Magium Celerem adiutorem Tiberii in bello Delmatico celebrat, uti vidimus, ipse Velleius, et Tiberii ipsius patrisque Augusti magnifica de illo testimonia. Imo honores etiam, quibus triumphans eum Tiberius donaverit, amplissimos. Nec sua quoque tacuit, qua licuit per modestiam, merita, dum et se quoque militem ² profitetur Tiberii, legatumque pariter atque adiutorem. Imo militis nomine adiutorisque hoc ipsum, ni fallor, intellexit, quod victoriam eius adiuverit, militumque in triumpho apparatu insignium unus fuerit. Referebantur enim ad invicem, pro illius aevi sermone, militis nomen atque Imperatoris. Ergo Romae aderat in triumpho Tiberii, non Tiberius duntaxat ipse, verum etiam Velleius, anno nimirum Varroniano 765. Cum enim decerneretur triumphus Imperatori, id quoque decerni solebat, ut deportaretur bene meritus in patriam exercitus. Tam scilicet ut testes adessent rerum gesta-

¹ *Vell. l. II, c. 115.*

² *Vell. l. II, c. 104.*

rum, quam etiam ut *triumphum ornarent* imperatoris tot militum etiam *privatorum* decora. Atqui nulli adhuc *Velleii*, in hoc *triumpho*, memorantur honores alii quam *militares*. Et tamen *senatoriis* etiam honoribus egregia in militia facinora munerari solitos principes multis ostendere possem, si opus esset, exemplis. Sed nihil attinebant ad triumphum pompam honores militum *senatoriis*, ut proinde essent a *Velleio*, hoc in loco, memorandi. Nec aderat fortasse *comitiorum* tempus, quo *designandi* erant ad futuri anni magistratus a *populo*, etiam *principis* (qui appellabantur) *candidati*, cum triumpharet *Tiberius*. Sic potuit *Velleius* inire *tribunatum* die *tribunatus* ineundi legitimo : *Decembr. X*, anni, quo triumphavit *Tiberius*, *Varroniani* 765, depositurus sequentis *Decembris* die itidem *X*, anni *Varroniani* 766. Idem si *Decembri* anni 766 *tribunatum* iniisset, eundem *Decembri* anni 767 depositurus, nec potuit, nondum elapso *tribunatu*, ab *Augusto* ad *praeturam designari*, nec *praeturam* ipsam anno 768 gerere, *proximo* nimirum anno ab elapso *tribunatu*. Convenit praeterea militia *Velleii* sub *Tiberio novennis*. Coepit enim annus 9 hoc ipso anno 765 post *Iun. XXVII natalem adoptionis Tiberii* ab *Augusto*, et tamen ante *comitia* mense *Augusto*, aut paulo forte serius, habenda. Nec aberat etiam anno 766 *Roma Tiberius*. Potuitque adeo *Velleius* magistratum illum tum quoque tenere, idque *Romae*, et per annum illum fere universum,

1 Vid. Prael. XII ad Sp. Adr. §. 7.

nec interim a *Tiberii* satellitio discedere. Nulla enim erant hoc anno molesta *bella*, quae obstarent, quo minus *Romae* versaretur etiam ipse *Tiberius*.

§. XXIX. A *praetura*, quam tenuit anno, pro
 rationibus nostris, 768, alium *Velleii* honorem nul-
 lum legimus, ne quidem *provinciam praetoriam*,

Librum
 quom habeo
 mus cur an-
 no 763 scri-
 psit Velle-
 ius.

nedom *consulatum*. Sed ne quidem aliud ullum vi-
 tae negotium. *Studiis* ille, an *deliciis Tiberii* vitiis-
 que *Capreensibus* annos secutos impenderit, hodie
 non constat. Fieri potest, ut *utrisque*. Erat *Neroni*
 socius in *deliciis Petronius*, scriptor etiam ipse ele-
 gantissimus. Non certe *Velleio* displicuit simile
Sentii Saturnini ingenium, quem ait, *ubi negotia*
fecissent locum otio, liberaliter lauteque eo abu-
sum; ita tamen ut eum splendidum ac hilarem po-
tius, quam luxuriosum aut desidem diceres. Nec
 ullum memorat scriptum suum *antea editum*, in
otio elucubratum. Ingenii sui has primitias in gra-
 tiam *Vinicii* consulis emisit ipso eius *consulatu*,
 annoque adeo *Varroniano* 783. Mos enim erat illis
 temporibus, praecipua quaeque amicorum patro-
 norumque gaudia *muneribus* offerendis gratulari.
 Quae autem alii *donis*, ea *scriptis* celebrabant *Poë-*
tae atque *Oratores*. Hinc illa de *genethliacis epitha-*
*lamis*que *Dionysii Halicarnassei* aliorumque *So-*
phistarum praecepta. Hinc et *scripta* utroque ser-
 monis genere, tam *metrici* quam etiam *soluti*.
 Praecipue vero mos ille receptus est in celebrandis
consulatibus. *Consulatum* suum *Cicero* tam *graece*

• Vell. l. II, c. 105.

quam *latine*, tam *carmine* quam *oratione* etiam *prosaica*, curavit posteris commendandum. Idque enixissimis precibus urget contenditque epistolis ad *Luceium* celeberrimum sui temporis Historicum. Sic *consulatus Domitiani* celebrant *Statius* atque *Martialis*. Sic etiam *Honorii Claudianus*. Sic etiam *Stilichonis*, privati hominis, idem *Claudianus*. Illud etiam artificium receptum, quo insigniores facerent amicorum patronorumve *consulatus*, si pro *epochis* illos *historicis* haberent, seu nimirum *historias* suas ab illo *arcesserent*, seu ad illum usque *deducerent*. Divorum fratrum, *Marci* nimirum *Antonini*, atque *Lucii consulatum* multis historicis exordium historiarum fuisse, observavit auctor vitae, quam vulgo *Capitolino* tribuunt, nos *Spartiano* asseruimus. Frequentiora tamen exempla sunt eorum, qui historiarum *fines* in illis ponerent *consulatibus*, quorum memoriam apud posteros celebrem esse vellent. Sic historiam suam ad XVII *Theodosii consulatum* deducit *Sozomenus*. Sic *Stilichonis consulatu* suam claudit historiam *Sulpicius Severus*. Sic *Constantii et Iuliani consulatu* suam *Aurelius Victor* editus a *Schotto*. Sic *Dio* suam *consulatu suo*, quem cum *Alexandro* gessit Imperatore. Sic alii multi plane pro exemplo *Vellei* nostri, *Vinicii* sui *consulatu* historiam suam terminantis. Hinc et ¹ *modus ille scripturae* a *Velleio* sibi praescriptus, brevis nimirum et summarius. Hinc ² *notitia illa in artum contracta* in utraque

¹ *Vell. l. II, c. 52.*

² *Vell. l. I, c. 14.*

huius operis parte observata. Hinc ¹ *formam* illam operis *propositi* agnoscit in *praecipiti* sitam *festinatione*, quae se *rotae pronive gurgitis ac verticis* modo nusquam pateretur consistere, pene magis necessaria praetereundo, quam *supervacua amplectendo*. Alibi opus illud suum non *iustum* ², sed *recisum* fuisse testatur. Alibi se *memoria professionis* ³, ne in infinitum evagaretur, reprimat. Alibi ⁴ *promissae brevitatis fidem* agnoscit, et *transcursum hunc*, qui nempe *iusto operi* opponebatur, appellat. Iustam nimirum ille rerum earundem historiam saepe pollicetur: *sua* nimirum *iusta* ⁵ *volumina: iustum* ⁶ *opus*. Haec tamen ille per *otium*. Iam *properandum* erat, ne antea *consulatus* exiret, quo historia erat ipsa terminanda. Et quidem servant *breviariorum* plerumque formam *historiae* decorandis *consulatibus* conscriptae. Tale illud erat *Sulpicii Severi*, tale *Q. Iulii Hilarionis*, tale *Aurelii Victoris Schottiani*. Ita coeperit hanc historiam *Velleius* post medium anni 782, quo *designatus* est ad sequentis anni consulatum *Vinicius*. Et *finem* imposuerit antequam *fasces* deponerent anni 783 *consules ordinarii*. Aliter sera fuisset *consulatus*, iam ad *exitum* perducti, gratulatio. Id ne contingeret, placuit *Velleio* ratio illa scribendi *properata* atque *compendiaria*.

§. XXX. Sic annum *Velleii natalem* dedimus. Nescio an *emortualem* etiam designare possimus.

Mors Velleii anno 784.

¹ *Vell.* l. I, c. 16; l. II, 96.

⁴ *Vell.* l. II, c. 55, 99.

² *Vell.* l. II, c. 89.

⁵ *Vell.* l. II, c. 48, 114, 115.

³ *Vell.* l. II, c. 89, 96.

⁶ *Vell.* l. II, c. 99, 103.

Conabimur tamen. Fateor esse hoc sine *testibus* difficillimum. Id quoque fateor, deesse nobis, qui in re *historica* essent audiendi, *testes*. Mortem *suum* consignare *ipse* non potuit. Nec suppetunt *alii* post illum, qui consignerint. *Veterum* nemo est, excepto *Prisciano*, qui vel mentionem *Velleii* nostri fecerit. Sed nec ille quidquam prodidit, quo *historia* eius locupletanda sit. Nihil ergo restat, unde *mortis tempus* elicere possimus, praeter *rationem*. Et tamen valde mihi verisimile videri fateor, inter illos quibus *Seiani amicitia* nocuit, nostrum quoque periisse *Velleium*. Satis ipse testatum fecit in hoc ipso libro *Velleius*, quo fuerit animo in *Seianum*. Nec opus erat ad eum convincendum alio *testimonio*, cum palam extaret, scriptisque consignatum esset, *amicitiae* illius, tam recenti memoria monumentum. Id quoque certum est, manifestissimisque tam *Dionis* quam *Taciti* testimoniis exploratum, satis fuisse ad *poenam* ipsam illam *Seiani amicitiam*. Eodem spectabat, suspectumque *Velleium* merito fortasse faciebat, quod non *oblatis*, sed *quaesitis*, uteretur *Seiani* laudandi occasionibus, etiam nullo suppetente *laudis* argumento. Ait *Seianum* ¹ in *Germania*, *Illyricoque*, et mox in *Africa*, non quidem merito, sed *materia* tamen *adipiscendi triumphalia* fuisse defectum. Vbi deerat laudandorum facinorum vel *materia*, quae, quaeso, esse potuit *laudis* solida *ratio*? Quis hoc in loco non agnoscat *indolem* laudandi *Seiani avidam*, et qui-

¹ Fall. l. II, c. 116

busvis laudis arripiendis vel *praetextibus* intentam? Nec illud modo. Scripsit nostra *Velleius* tempore etiam *suspecto*. Certe post mortem *Liviae* cuius ipse meminit, quam anni superioris 782 initio assignat *Tacitus*. Inde enim, ut ex utroque constat, tam *Tacito* quam *Dione*, consilia inivit de imperio occupando *Seianus*. Tandem expergefactus *Tiberius* machinatur et ipse de eo opprimendo. Primo tamen *consulem*, secum in annum, quo perit, *sequentem* destinat, *curarumque suarum participem* nominat. Ita *Dio*. Fecerat autem haec antea *Tiberius* quam scriberet *Velleius*. Hinc ille *Tiberium* defendit ² *exemplis eminentium virorum*, qui magnis adiutoribus ad gubernandam fortunam suam fuissent usi, *Scipionum praecipue* (*Africanorum* scilicet) qui duos *Laelios* per omnia sibi aequaverant. Plane hic apparet, quod post epistolam illam *Tiberii* observavit *Dio*, omnes deinde *Tiberio Seianum*, non iam in *consulatu* tantummodo, sed in *summa rerum administranda* pro collega habuisse. Addit *Velleius* exemplum *Augusti*, qui primo *M. Agrippam*, tum deinde *Statilium Taurum* similiter adsciverit. Quibus (inquit) *novitas familiae* haud obstitit, quo minus ad multiplices *consulatus triumphosque*, et complura eniterentur sacerdotia. Hinc sane constat, iam etiam *novitatem Seiano*, a libere sentientibus, cum scriberet *Velleius*, obiectam. Quae certe obici antea vix potuit, quam progressus magnos fecisset, et in coniuratione

¹ *Tacit. Ann. V, 1.*

² *Vell. l. II, c. 127.*

Seianus, et in eo vicissim reprimendo *Tiberius*. Adhuc tamen illum ¹ *iuvandis principis oneribus prolatum* asserit *Velleius*. Imo singularem (² inquit) *principalium onerum adiutorem in omnia habuit atque habet*. Cum ait, *habuit atque habet*, non certe *nuper* illum pro *Tiberii adiutore* habitum apparet. Itaque post conatus *Tiberii* contrarios, favebat tamen aliquantisper *Seiano Velleius*, et pro more suo et ingenio, adulabatur. Quis itaque miretur si hoc aegre tulerit *Tiberius*? si *saeviendi* ansam inde acceperit princeps ultra modum *suspici-
cax*, et natura sua *saevis-
simus*? Certe nostrum inde *Velleium* nullae deinceps memorant historiae, cum tamen fuerit, quo ampliores obiisset honores, quo magis etiam per scripta inclaruisset, eo potiori iure memorandus. Sed nec ullum superest *scripti illius accuratioris*, quod illum toties promississe vidimus, vestigium. Nisi forte *genuinum* existimemus *fragmentum* illud *Lazii*, quod erudit-
tis suspectum est. Illud vero mirum, cur *Livium* de bello *Germanico* continuaret *Aufidius Bassus*, si *medius* fuisset belli *Germanici* post *Livium Velleius*, scriptor *avertens* atque elegantissimus. Est autem haec historia *Seiani* tam in *Tacito* quam etiam in *Dione* mutilatissima. Proinde mirandum non est, si nullus ibi compareat *Velleius*, cum et alia quoque utrobique nomina perierint eorum, qui tamen cum *Seiano* ceciderint. Sic vivere desierit *Velleius* anno urbis *Varronianus* 784, *Christi*, pro

¹ *Vell. l. II, c. 128.*

² *Vell. l. II, c. 127.*

aera recepta, 31, *aetatis* suae, vel 49 ad *finem* exeunte, vel 50 fortasse *coepto*. Certe post *Seianum* ipsum, qui tamen periit postquam *consulatum* suum *ordinarium* exuisset. Docet enim *Dio poenitentia correptum* fuisse *Seianum*, quod non in *consulatu* suo aliquid conatus esset. Et *Trionem* certe atque *Regulum* Coss. habent, cum *caedes* fierent, uterque, tam *Dio*, quam etiam *Tacitus*. Qui tamen *consules* *suffecti proximi* fuisse videntur post *ordinarios*.

VITAE VELLEIANAE

RERVMQVE AD ILLAM SPECTANTIVM

SYNOPSIS CHRONOLOGICA.

Aer. Christ.

Vit. Vell. ann.

Aetate Vrb. Romon.

538

Decii Magii insignis in Romanos fides, cum Capua proderetur Hannibali. Is Minatii Magii avus erat, Velleii, ex paterna, ut videtur, stirpe, tritavus, §. 7. Capuanus ibi. Hinc patria Velleii, pro stirpe Magia, Capua.

671

Minatius Magius Asculanensis, Decii Magii nepos, Velleii atavus, virum civitate romana donatus, et duo eius filii Praetores creati, cum Praetores seniduntaxat crearentur, §. 7. Sic patria Velleii Asculum.

711

Capito Velleii patruus, vir ordinis senatorii, Agrippae subscripsit in C. Cassium, §. 7. Certe post legem Pediam, qua damnatus est Cassius, a Pedio Consule Augusti collega, mense Sextili latam.

714

Avus Velleii C. Velleius Neapoli se gladio transfigit, cum patrem Tiberii Imperatoris Tiberium Claudium Neronem fugientem comitari non posset, gravis iam aetate et corpore. Post bellum Perusinum, et tamen ante ludos Apollina-

res, §. 7. Hinc patria Velleii, pro stirpe Velleia, Neapolis.

Natus Velleius, §. 8. Medio certe tempore inter ann. Urb. Varron. 725, quo coepit Historiam Livius, et ann. 745, quo ultimam ei manum imposuit. Certe ante Sept. 22, quo mortuus est Virgilius, §. 8.

Togam induit Velleius virilem. Inde tirocinium eius in Militia Equestri, cuius decem numeranda stipendia, §. 5, 6. Primus huius militiae gradus hoc anno a Velleio susceptus erat, Praefectura cohortis, §. 9.

Ad secundum Equestris Militiae gradum, post pubertatem plenam, ascendit Velleius, Tribunatum scilicet. Sub patruo Vinicii, ad quem scribit, Consulis, M. Vinicio, §. 10. Sumsit, cum Tribunatu, etiam laticlavium, §. 11. Tribunatus ille prior Beneficiarius erat, §. 15.

Adest Velleius, cum Caius Caesar cum Rege Parthorum in Euphratis ripa congrederetur. Sub P. Silio. Stipendiorum suorum initiis, §. 6, 9, 10.

Incipit bellum Germanicum sub avo Vinicii (Praefecti, ut videtur, hoc tempore Germaniae) triennio ante expeditionem Tiberii, cui Velleius interfuit, Germanicam. Vell. II, c. 104. Ad tertium militiae equestris gradum evectus

735

749 $\frac{1}{15}$ 752 $\frac{1}{18}$ 753 $\frac{1}{19}$ 754 $\frac{1}{20}$

			<i>Velleius, Tribunatum. scilicet Castrorum, §. 13.</i>
4	$\frac{22}{13}$	757	<i>Tiberius ab Augusto adoptatus Iun. XXVII. Mox illum secutus in Germaniam Velleius continuo novennio illi aderat, §. 1, 15. Praefectus Germaniae Sentius Saturninus, legatus Augusti. Vell. II, c. 105. Bis enim ab eo cum Tiberio Germani pacem petere coacti sunt. Dio LV. Huius nimirum anni aestivis et sequentis. Quartus inde incipit Velleio militiae gradus (qui idem tertius est, si Tribunatum duplicem pro gradu unico habemus) alae nimirum equestris Praefectura, §. 15.</i>
5	$\frac{23}{14}$	758	<i>Acta huius anni, §. 2. Adhuc Praefectus Germaniae Saturninus, coactique ab eo Germani ad pacem secundam.</i>
6	$\frac{24}{15}$	759	<i>Desunt in Velleio Acta huius anni omnia. Adhuc Praefectus Germaniae Saturninus. Tertius hic annus belli Germanici, quo seorsim actum cum Maroboduo. Deficiunt Delmatae et Pannonii, sub Praefecto Illyrici Valerio Messalino. Legionem ea occasione nuper conscriptam ad Tiberium ducit Velleius iam Quaestor designatus. Agrippa Posthumus abdicatus, §. 1, 3, 4. Legatus Velleius praefectus huius anni hibernis, §. 16, 18. Primus ann. belli Marcomanici, non Delmatici, §. 17.</i>
7	$\frac{25}{16}$	760	<i>Tiberio de mora suspecto mittitur so-</i>

eius belli, cum eo gerendi, *Germanicus*, §. 4. *Primus annus triennii*, quo *Illyricum* debellavit *Tiberius*, §. 19. *Velleius* anni initio *Romae* ad *Quaesturam* ineundam, fine erat in *Pannonia* cum *Tiberio*, remisso nempe anno *Quaesturae Provincialis*. Post tempus nimirum *sortitionis*, §. 18. Ex *Quaestura* eam expeditionem suscepit *Germanicus*, sub quo meruit *Velleius*, *Tiberii* non iam adiutor, sed spectator tantummodo, §. 19. Cum *Tiberio* frater *Velleii Magius Celer*. ib. Desunt in *Velleio* anni huius *Acta* pleraque. Huius anni *hiems* illa erat, cuius meminit *Velleius* II, c. 114, ab ea *hieme alia*, cuius meminerat c. 113, §. 23.

Annus belli *Pannonici* secundus, quo bellum illud confecit *Tiberius*, §. 23. Huius anni *hibernis* praefectus *M. Lepidus*, §. 24, 25.

Annus belli *Illyriciani* tertius, quo, post *Pannonicum*, *Delmaticum* bellum aggressus est, absolvitque *Tiberius*, §. 23. Et quidem *maturis*, nec admodum affectis, *aestivis*, §. 26. Hoc eodem anno caesae sunt *Vari* Legiones, §. 28.

Proximo anno a clade *Vari* novam rursus impressionem in *Germaniam* fecit *Tiberius*, §. 28.

Secundus annus biennii Suetoniani. *Secunda* nimirum novi huius belli *Germanici* aestiva *militaria*. Nempe ad *Au-*

761 $\frac{26}{27}$ 8762 $\frac{27}{28}$ 9763 $\frac{28}{29}$ 10764 $\frac{29}{30}$ 11

tumnum, teste *Dione*. Postea *Romam* rediisse testatur *Dio* tam *Tiberium* quam *Germanicum*. Ita nimirum tempestive, ut sequentis anni *Consulatum*, quem gessit *toto* (inquit *Dio*) anno, *Romae* iniecit *Germanicus*, §. 28.

12 $\frac{3}{4}$ 765

Triumphat *Tiberius*, sequunturque illum triumphantem *donis* militaribus insigniti tam *Velleius*, quam frater *Velleii Magius Celer*, §. 28. Exit hoc anno *continuum* illud, quod in *Tiberii* satellitio egit *Velleius*, *novennium*, §. 1, 28. Tantummodo *coeptum* huius anni *Dec. X Tribunatum Plebis* inivit *Velleius*, §. 28. Huius victoriae nomine *Tiberius Imp. VII*, quem titulum cum *T. P. XIII* committunt *Numi*. Ea autem *tribunitia potestas Iunii* ad minimum die *XXVII* coepit anni 764 desitque eodem eiusdem mensis die anni 765. Tunc ergo bellum absolverat, unde titulum illum *Imperatorium* reportavit. Sed *tribunitia illa potestate ad exitum* vergente. *Vnicum* enim refert cl. *Mediobarbus* numum, qui *tribunitiam* illam *potestatem* cum titulo illo *Imperatorio* commiserit. *Quadrigas* autem *triumphales*, quae huc referri possint, in unico observavit idem vir cl. nummo *Arschotano*, in quo cum praedicto titulo *Imperatorio VII*, et *tribunitia potestate XIII* committuntur. Inde discimus *affectam* illam fuisse *tribunitiam pote-*

statem, cum triumpharet Tiberius. Sic ante Iun. XXVII Imp. VII acclamatus fuerit ab exercitu Tiberius. Sic tamen ut Romam vix redierit triumpharitque, nisi anno illo, quem dixi, 765 exeunte. Vix sane est, quin eodem referamus titulum Augusti Imperatorium XX, qui tamen cum potestate tribunitia eius XXXIV committitur, quae etiam ipsa anno 765 desierit. Addi illa possunt illis, quae supra diximus, ad designandum novennis Velleii sub Tiberio militiae finem.

Hoc anno *Tribunatum plebis* gessit 766 $\frac{31}{32}$ 13
Velleius usque ad *Dec. X*, §. 26, 27, 28.

Velleius Praetor designatus, cum fratre *Magio Celere*, ab *Augusto* commendatus, et *Tiberio Vell. II*, 114. Nondum scil. *Comitia Praetoria*, cum inoreretur *Augustus*, *August. XIX*. Imo tum primum *Comitia Tribuum nulla*, iure eorum ad *Patres* translato. *Tacit. Ann. I*, 15. Imperante scilicet *Tiberio*.

Velleius cum fratre *Praetores*, tam 768 $\frac{33}{34}$ 15
Augusti quam etiam *Tiberii Candidati*, §. 29.

Scribit *Velleius* suam hanc *Historiam compendiarium* in gratiam *Consulatus Vinicii*, §. 29. 783 $\frac{48}{49}$ 30

Caesius Velleius, ut videtur, propter amicitiam *Seiani*, post *Goss. Ordinarios*, §. 39. 784 $\frac{49}{50}$ 31

INDEX

AD

CAIVM VELLEIVM PATERCVLVM

AVCTORE

IO. HENR. BOECLERO.

INDEX

AVCTORE

IO. HENR. BOECLERO

Cuius primus numerus librum, alter caput notat.

A

- A** diis optare aliquid 2, 89; a toga virili, *inde a tog. post sumt. tog. viril.* 2, 29; ita : ab adoptione 2, 104.
- Abdere.** Abdito in interiora exercitu 2, 110; *si occupetur et distineatur exercitus in remotioribus, ut ad propiora subsidio esse nequeat*; abdere se in paludem, *delitescendi causa*, 2, 19.
- Ahesse.** Neque ab ipso periculum abfuit 2, 79; Homerus abfuit longius a temporibus belli Troici, *de aetate Homeri longius remota* 1, 5.
- Abhinc** tot annos 1, 12, et alibi saepissime : *retro putando; ante hoc tempus consulatus Viniiani.*
- Abolere** testamentum 2, 58.
- Abrogare** alicui imperium 2, 2; abrogatus ei consulatus 2, 20.
- Abscissi** capitis merces 2, 66; abscissa scelere Antonii vox publica. *Ibi proprie, hic ad augendam vim significandi translate sonat.*
- Absolvit** enim lata sententia 2, 47, *suo suffragio.*
- Absumere.** Hispania tot duces absumsit 2, 90; *ibid. dixerat* : consumsit; acies absumsit maximam partem 2, 119; absumtus igni 2, 130.
- VELL. PATERC. Hist.**
- Abstrusa** terrae serpens 2, 129; abstrusum incendium; *de dolore dissimulato* 1, 130.
- Absurde.** Haud absurdum videtur regulae propositi operis, *haud inconueniens regulae* 2, 38; haud absurde dixit, *de concinnitate apophthegmatica* 1, 77, 2, 83, *sive de iocis, salibus, facetiis.* Consulendus est locus Sallustii de Sempronia in Catil. 25; *verum ingenium eius haud absurdum; posse versus facere, iocum movere, etc.*
- Abunde,** pro satis *saepiuscule habet Velleius.* Qui neque satis laudari, neque abunde vituperari potest 2, 17; quis abunde mirari potest? 1, 16, 2, 116; abunde persequi vix poterimus, *satis exprimere describendo* 2, 103.
- Abundantia** virium sedes quaeritans Graec. iuventus 1, 4; abundantissima rerum omnium copia 2, 106.
- Acantho** apparatus Pontici triumphi instruxit Caesar 2, 56: *accipe de arbore Aegyptia semper frondente, ut a Virgilio appellatur* 2 Georgic. ubi *Servium vide: de arbore inquam illa ferculis, et instrumento trium-*

INDEX.

- phali adhibita, non vestibus, de quibus non venisset in mentem cuiquam, si locum Scriptoris et comparisonem ceterorum triumphorum in oculis habuisset.*
- Accedere.** Lubenter his accesserim, qui ita prod. 1, 8; *sequi sententiam*; accessio dignitatis 2, 130.
- Accensae dissensiones plebis** 2, 121; accensae in arma nationes 2, 68.
- Accidere.** Si quid huic acciderit 2, 32; si quid accidisset Caesari 2, 93. *Notus est quid de exitu obituque hominum.*
- Accipe nunc M. Vinici** 2, 113, *cognosce, cum formula transitionis dictum*; accepta est lex, sc. a populo, 2, 33; *ut enim ad populum ferebant legem auctores legis: ita populus iubebat eam, consensu ratam habebat, i. e. accipiebat.*
- Accire mortem, de eo qui sibi vim adfert** 2, 38.
- Acclamare, indignationem obstrepentium hic notat** 2, 4. *Frustra acclamandi vocem a Velleio adhibitam alii credidere: cum huius significatum etiam illa sustinere possit, ut diximus: probantque Acidalius ad h. l. et Gruterus ad epist. Senec. 47.*
- Accusatio, inter rudimenta civilium officiorum** 2, 43. *Cic. orat. pro Cael. 30.*
- Acer belli** 1, 3, *ita: modicus virium* 1, 12; *laetus animi* 2, 93. *Quae locutiones Tacito praesertim sunt familiares.* **Acri bello cepit urbem** 2, 69; **acerrimus bello** 2, 18; **acerrimus virore animi** 2, 41; **acerrimus** **executor malorum propositorum** 2, 45; **acerrimi duces** 2, 110; **acerrime suasit ei** 2, 63.
- Acerranis data civitas** 1, 14.
- Achaeorum sedes** 1, 3; **Achaia provincia facta** 2, 38; **Achaeus cognominatus est Mummius** 1, 13.
- Achillas** 2, 53.
- Achilles** 1, 6.
- Acidinus Manlius** 2, 8.
- Acies pro proelio** 2, 98, *ita: acies absumsit magnam part. mil. 2, 119; acies Pharsalica* 2, 52, 2, 68; *acies concurrere cum aliquo* 2, 70; *acies victus* 2, 70; *acies restitutae sunt a duce; milites in aciem et proelium revocati* 2, 55; *pro copiis, acies equestris regionum, i. e. equitatus reg.* 2, 112; *quas acies hostium vidimus?* 2, 111.
- Acies animi hebetata, de intellectu et prudentia** 2, 118.
- Acquiescere a continuatione laborum** 2, 99.
- Actium** 2, 84; **Actiacum bellum** 2, 86, 2, 88; **proelium** 2, 85.
- Ad aedem Opis deposita pecunia** 2, 60.
- Ad arbitrium eius, secundum** 2, 40; *ita: ad ludibrium alterius mori* 2, 71.
- Ad arma itum est** 2, 48.
- Ad Germaniam mittitur** 2, 120.
- Ad ultimum** 2, 48.
- Addicere, de dedicatione et donatione: addixit Dianae agros Sulla** 2, 25; *de suffragatione et commendatione: addixit Mario concupiscenti sc. imperium Sulpicius trib. pl.* 2, 18.
- Adducere in societatem** 2, 110; **remp. in anceps periculum** 2, 2.
- Adduus** 2, 102.

INDEX.

Adeo non abstulisti gloriam, ut auxeris 2, 66.

Adesse. Nulli aderat vis ad resistendum 2, 61; unde spes maior adfuisse potentiae, *elegant* 2, 21. *Significatus gravitatis est in istis*: adesse ubique, *sc. consilio, opera, auctoritate* 2, 85; adesse Romanis ultimum diem clamabat 2, 27, *quae verba formulam sapiunt et imprecantis fidentisque spiritum cum luxuriantia exprimunt.*

Adesse iusserunt eum Censores 2, 10, *verbum solemne Censorum*: quo notatur citatio ad censores.

Adhaeret altissimis invidia 1, 9. Adhortatae semet ipsae legiones, *instigarunt se mutuis hortatibus ad fortitud.* 2, 112.

Adiicere. Consulatu Ciceronis non mediocriter adiecit decus natus Augustus 2, 36; adiectis consiliariis caedis, *accessere etiam c. c.* 2, 56; adiicere manum Armeniae, *de invasione et studio occupandi* 2, 100.

Adipisci triumphalia 2, 116.

Adire periculum, *venire in peric.* 2, 27, 2, 82; nomen invidiosae fortunae Caesaris, *de hereditate, in quam et simul in nomen ascitus erat* 2, 60.

Adiutor legatusque, *in milit.* 2, 115; operum Tib. 2, 104; adiutor Bruti 2, 63; adiutore operis dato 2, 95; adiutore singulari usus in eo negotio Blaeso etc. 2, 125; adiutores partium 2, 41, 2, 76; Antonianarum partium 2, 74. *Et cum excellentia significandi, de praecipuis amicis Principum re-*

rumque maximarum tractatibus usurpata voce: adiutores; item, magui adiutores 2, 127; adiutor onerum Principalium, *ibid.* 3; adiutor et minister consiliorum 2, 129.

in Adiutorium eius belli trahebat manum magnam, *de auxiliariis copiis* 2, 112.

Administrare bellum, *gerere, de duce* 2, 97, 2, 83; administratum est ab eo fortissime bellum 2, 61; administrabat Hispanias per legatos 2, 48.

Admiratio magna vivorum 2, 36.

Admodum iuvenis 2, 41, 2, 93.

Admovit Caesari propius Tiberium mors Agrippae 2, 96.

Adolevit in tantum numerus 2, 30; adulta viribus Dalmatia, *aucta viribus et iam robusta* 2, 110.

Adoptatus per testamentum Octavius 2, 59, *scilicet in bona et in nomen.* Vid. *Brisson. formul. lib.* 7.

in Adoptionem datus filius 2, 8.

Adornare triumphum summi ducis Germania debuit, *triumphari debuit* 2, 122; adornati praecipuis donis viri, *sc. donis militarib. in triumph.* 2, 121; adornatus magnis virtutibus 2, 2.

Adstruere. Vt Livium quoque prioribus adstruas, *annumeres* 1, 17; vix quidquam eius gloriae adstruxit illa victoria, *adidit* 2, 55.

Adversus Pompeianis, Iulianis fidus 2, 63; adversarium habuit Senatum in iis, quae pro Sen. mol. 2, 13; adversantes dignitati alicuius, *antipathos, insuperantes* 2, 41.

INDEX.

- Adversus victos clementia** 2, 55;
adversus amicos aequa aesti-
matio 2, 97; adversus merita
Caesaris ingratus 2, 69.
- Adulatio comes magnae fortunae**
2, 162.
- Advolvi genibus alicuius** 2, 80.
- Advocare aliquid in tutelam se-
curitatis suae, accersere et adhi-
bere** 2, 128.
- Aedes conduxerat sex millibus**
2, 10; *mox*: tanti habitabat;
aedificare naves 2, 79; aedi-
litas 2, 92; aedilitius, *qui ae-
dilitatem gessit* 2, 26.
- Aegeum mare** 1, 4.
- Aegisthus patricidii poenas luit**
1, 1.
- Aegritudo eius temporis, dolores
animi eo tempore tolerati** 2, 70.
- Aegyptus stipendiaria facta** 2, 39.
- Aelius Catus** 2, 103.
- Aemilius Sura** 1, 6, *v. not.*
- Aemilius Paullus regem Perseum
vicit** 1, 9; eius filii, et vox me-
morabilis 1, 10.
- Aemulus Thucydidis Sallustius,
imitator** 2, 36; *aemula impe-
rii (Rom.) Carthago, quae can-
certabat cum Romanis de im-
perio orbis terrarum* 1, 12, 2,
1; *aemulatio duplex*; *not. ad*
1, 17.
- Aenaria insula** 2, 19.
- Aeoliorum demigratio** 1, 4.
- Aequus. Quisquis aequum se prae-
stitit, sc. in iudicando** 2, 76;
aequum imperium cum procon-
sulibus *aequalis potestas etc.* 2,
31; *ita*: aequum ius 2, 121;
aequis conditionibus compo-
nere bellum 2, 15; *vid. cond.*
- Aequalis, *ὀυχόωνος*** 2, 9, *integre*;
aequalis huius temporis 1, 7;
aequales eius aetatis magis
quam operis 1, 16; *aequalis
civis oppon. eminenti principi*
2, 124.
- Aequare sibi aliquem per omnia**
2, 127; *aequare solo, diruere
etc.* 2, 4; *aequetur illi hic, scil.
comparatione celebritatis, pa-
rem famam ferat* 2, 88.
- Aeris nocturnus sonus in Cere-
lib. sacris** 1, 4; *v. not. et Eleu-
sii Eleus.*
- Aeschylus Trag.** 1, 16.
- Aesernia** 1, 14.
- Aesulum col.** 1, 14.
- Aestate tertia** 2, 82; *aestati-
bus novem* 2, 47. *Poëtis familiare
est ita loqui, cum annos desi-
gnare volunt; atque iis pro-
tione figura est: historicum non
tam figura quam ratio excusat
quod aestate pleraque bella ge-
runtur, quibus nec idonea hiem-
vulgo censetur.*
- Aestimabatur lis eius quatuor mil-
libus** 2, 8.
- Aestimatio aequa adversus ami-
cos, ac par sui** 2, 97. *Senten-
tiose notatur iudicium, quo qui
amicos sine invidia et ingenu-
se sine arrogancia et modest-
metitur; aestimationes aliorum,
honorifica iudicia* 2, 127.
- Aestiva usque in Decembrem per-
ducta** 2, 105: *mallem, produ-
cta*; *aestivae expeditiones* 2,
114.
- Aetatis gradibus diremto floruer-
etc.** 2, 36. *Nota illos gradus in
textu Velleii et membris perio-
di; ponit primos, subicit, mor-
que Bruti etc. denique eorum
velut alumnos numerat. Recte
Lipsius, compares Ciceroni et
suppares hic memorari inter-
pretatur; aetate patrum* 2, 90:

INDEX.

- quo favore ordinum, aetatum etc. exceptus 2, 89; *homines omnis aetatis, senes, iuvenes, intelliguntur.*
- Aeternae notae 2, 64; aeternitas imperii Rom. 2, 103.
- Aetolia provincia facta 2, 38.
- Aevi sui omne spatium impendere in 2, 89, *vitae*; vir animi magis quam aevi paterni 2, 26: *ita dicitur Marius iunior, eo sensu: quod animum quidem patris indolemque et vim ingenii retulerit, sed ad tantam aetatem non pervenerit, iuvenis quippe occisus*; aevi nostri ingenia, *saeculi* 2, 36.
- Afficere. Afficere Italiam variis casibus 2, 30; affectissimi inopia remiges 2, 84.
- Affectare Gallias 2, 39, *de conatu occupandi per arma imperii.*
- Affinitas dominationis causa, et per rationem status, ut loquuntur, *contracta* 2, 44, 2, 65; affinitas artissima 2, 100.
- Afranius comicus 1, 17, 2, 9.
- Afranius legatus Pompeii 2, 48.
- Africa provincia facta 2, 38; Africanus, Scipio dictus 1, 13; Africanus bellum 1, 129.
- Africus ventus 2, 79; ab occidente hiberno *Africus furibundus et ruens, apud Graecos* 2, dicitur. *Senec. nat. q. lib. 5, c. 16.*
- Agamemnon occiditur 1, 1; rex regum dictus, *vid. R.*
- Ager. Picens, *pro illa regione* 2, 29; *ita alibi saepe.*
- Agere. Cum immanes res in Gallia ageret 2, 46; agendi sciens, *industria et dexteritas actus notatur* 2, 88; agendi ostentatio 2, 98; acta in provinciis ut confirmarentur 2, 44; actorum suorum ordinem commemorare 2, 10; actu otiosis simillimus 2, 127. *Quae omnia res gestae et actum civilem signant. Aliter accipiendum illud: Nihil egisti M. Antoni, nihil effecisti, voto tuo et conatus sine excidisti* 2, 66.
- Agere aemulum 2, 109; civem, principem 2, 124; consulem 2, 92; medium, plurima dissimulantis, aliqua inhibentis 2, 114, *gerere se, praebere se talem.*
- Agere ordinem pro tribunali 2, 117; agere triumphum 2, 56; acta censura 2, 95; actis tot consulatibus et triumphis 2, 99; *ita: acta cum aliquo militia 2, 129, officii aut dignitatis functione capies.*
- Agere annum trices. etc. 2, 56.
- Agere victum regem ante currum triumphal. 1, 9, *ducere in triumph.*
- Agere reum. Actus incesti reus 1, 45, *accusationem in iudicio sign.*
- Acti longissimis erroribus 1, 4. *Virgil. acti fatis maria omnia circum.*
- Actione Milonis trib. pl. restitutus Cicero 2, 45, *illo auctore atque agente apud populum.*
- Actiones continuae Ciceronis in Anton. 2, 64, *de orat. Philipp.*
- Agilis, in actu civil. 2, 105.
- Agitatam saepe animo meo rem signabo 1, 16. *Ita Cic. 1. Acad. 1: rem a me saepe deliberatam et multum agitatam requiris.*
- Agmen. *Exercitum incedentem agmen vocamus, inquit Servius ad 1 Aeneid. Pugnatum in agminibus, ex itinere statim, ex*

INDEX.

- Annia Cinnae uxor**, deinde **Pisonis** 2, 41.
- Annona** gravis 2, 77; *annonamoderatior* 2, 126; *annonae maxima difficultas* 2, 94. *Romae crebrum id malum, et cur, not.*
- Antecedentis columbae volatus** 1, 4; v. *not.*
- Antiochus rex Maced.** 1, 6. **Antiochus Epiphanes Ptolemaeum** obsidet 1, 10.
- Antiquus vir et gravis** 2, 49; *antiquissimi moris vir* 2, 116, *antiquae gravitatis et innocentiae nomine*; nihil antiquius habuit, *i. e. potius* 2, 52.
- Antistius aedilitius vir interficitur** 2, 25.
- Antistii Veteris avus et liberi** 1, 43.
- Antistius C.** 2, 90.
- Antonius M. orator** 2, 6; *interficitur* 2, 22. *Val. Max.* 8, 9.
- Antonius M. Marci Ant. Triumviri pater** 2, 31.
- Antonius M. Triumvir Caesari diadema imponit** 2, 56; *Octavio insidias afruit* 2, 60; *cum Lepido se iungit* 2, 63; *hostis iudicatur* 2, 64; *a Parthis clade afficitur* 2, 82, et 2, 91; *ducit Octaviam Aug. sororem* 2, 78; *Bacchi habitum imitatur* 2, 82; *enervatur amore Cleopatrae* 2, 86; *vincitur ap. Actium* 2, 85; *interimit se* 2, 87.
- Antonius L. Marci frater bellum movet**, *Perusiam se confert*: *qua expugnata in Caesaris potestatem venit* 2, 74, etc.
- Antonius Iulus adulter Iuliae** 2, 100.
- Apollonia, sedes et magistra studiorum Augusti** 2, 59.
- Apollini templum ab Aug. magnifice structum** 2, 81.
- Apparatus, sc. conviviorum** 2, 33; *apparatus cibi* 2, 114; *belli, praeparatio* 2, 83; *in apparatu belli consumtus annus* 2, 12.
- Apparatus triumphi** 2, 56, *instrumentum vocal Sueton. ferula et vasa sc.*
- Appelli Cyprum** 1, 1; *appelli ripae* 2, 107.
- Appetere honores. In appetendis honoribus immodicus** 2, 33.
- Appius consularis** 2, 2; v. *Claud.*
- Appuleius** 2, 12.
- Apronius L.** 2, 116.
- Apulia** 2, 25.
- Aqua salubris** 2, 81, v. *not.* **Aquae nobiles salubritate** 2, 25.
- Aqua ignique interdiceretur** 2, 24, 2, 45, 2, 69. *Notatur exilii irrogatio hac formula, a consequenti scilicet. Nam dum rebus ad vitam maxime necessariis arcebant, nihil aliud quam exilium demonstrabant damna- tis: adeoque ut solum verterent, non ademtionem civitatis, sed tecti et aquae et ignis interdictione faciebant, sicut loquitur Cicero, orat. pro dom. sua. Vide Pollet. hist. for. Rom. lib. 5. c. 19. Sigoni de iudic. 2, 3.*
- Aquae Sextiae** 2, 12.
- Aquila quintae legionis** 2, 97; *aquilam legionis rapoit Augustus* 2, 80. *Cohortium varia signa erant: legionibus singulis sua cuique aquila, proprium romani imperii et fatale, ut ita dicam, signum, de cuius origine formaque accurate Lips. ad 2 A. Tac. 17.*
- Aquileia** 1, 15.

INDEX

Aquilius M. 2, 18.

Arbiter. Immunis ab arbitris domus 2, 14, a conspectu scilicet libera. Talis usitata locutio: sine arbitris; ne quis arbiter interveniat. Vbi arbitri vox eum notat, qui aliquid videt seu audit, aut negotio interest.

Arbitrium omne classici certaminis, i. e. regimen, 2, 85: accedit ad hunc significatum ille locus: omnia transmarina imperia arbitrio ipsorum commissa 2, 62.

Arbitria agere armorum inter alios, non possunt nisi potentes 2, 50. ἀλλήλων αὐτῶν, suo iudicio. auctoritate, sententia definire, sicuti litiū arbitri solent.

In sequentibus voluntatem, placitum, lubitum notat: ad arbitrium reginae 2, 85; arbitrio victoris mori 2, 24; arbitrio suo aut alieno victoriam temperare 2, 85; arbitrio suo sumere, alieno deponere hon. 2, 8; imperio arbitrioque mancipii Aegyptii 2, 53.

Arcere rapinis 2, 32, eripere facultatem rapinas exercendi.

Archilochus perfectissimus sui operis auctor 1, 5.

Archontes Atheniensium 1, 2, 1, 8; plerique Latinorum retinuerunt graecam vocem, quod commode vix posset exprimi. Hieronymus tamen et Plinius reddidere Magistratus: nimis lata voce, ut arbitror. Schottus Praetores mavult Vit. Compar. principio. Vide Ludovic. Viv. ad August. de C. D. 18, 20. Fuerunt autem triplicis generis, sicut ex Velleio aliisque discimus: et τὰ πρῶτα, perpetui, in eo

a Resibus differentes, quod Reges ἀρχόντες οὐκ εἰσὶν, illi δὲ αὐτοὶ; deinde et δεκάετες, decennales: tertio, et τετράετες.

Arcus 2, 59, ita iris appellari solet. V. not.

Ardor animi ac oris in Arminio 2, 118, acrem, excitatamque indolem notat. Ardor oris Catoni tribuitur 2, 85, ad exprimendum affectum et orandi vehementiam.

Argento rasili apparatus triumphi Caes. constitit 2, 56. vid. Ras.

Arguere, de reprehensione. Quod adieci, non ut arguerem, sed ne arguerer 2, 53; insolentia eius argui potest 2, 45; arguere in aliquo regni voluntatem 2, 63, non reprehendendi tantum sed et insimulandi significatu.

Argumentum morum in Druso 2, 14; argumentum pacis Ianus clausus 2, 38.

Aricini in civitatem recepti 1, 14.

Ariminum colon. fact. 1, 14.

Aristodemus 1, 2.

Aristonicus Macedoniam occupat, coercetur a Perperna et occiditur 2, 4.

Aristophanes Comicus 1, 16.

Aristoteles 1, 16.

Arma contra ferre 2, 87; ad arma conciens multitudinem 2, 74; arma sui Caesaris fugiebat Liv. 2, 75; arma summissa in deditione 2, 85; armorum principalium arbitria captare 2, 50; armis alienis ad arma compelli, 2, 50. Armis quaesita dominatio armis tenetur 2, 57; armis ac ductu eius mare vindicatum 2, 73.

Armare. Nunquam plures arma-

VELL. PATERC. Hist.

INDEX

- vit haec civitas, i. e. in bellum
eduxit, armatos habuit 2, 5;
 Pompeium armavit senatus au-
 ctoritas 2, 49, in arma impu-
 lit; sive, *fiduciam armorum*
dedit.
- Armenia vincitur a Tiberio 2, 94.
 Arminius auctor Varianae cladis
 2, 118.
- Artagera civit. *Arm.* 2, 102.
- Artati temporis spatium 1, 16;
 artata numero felicitas. 2, 10.
- Artavasdes Armen. Rex 2, 82,
 2, 94.
- Artes civiles *oppon.* bellicis ope-
 ribus in *descriptione ingenii*
pace belloque prompti 2, 97.
- Artorius medicus Octavii Caes.
 2, 70.
- Aruntius 2, 85.
- Asia provincia *facta* 2, 38.
- Ascendere. Nisi in id ascendis-
 set 2, 76; in id evectus super
 quod ascendi non potest 2, 53,
de fastigio honorum. Ascende-
 re in summum, *de fastigio per-*
fectionis et artis 1, 17.
- Asinius Pollio 2, 128; eius di-
 ctum et fact. memorabile 2,
 86. vid. *Poll.*
- Aspera censura, *de magna seve-*
ritate cens. 1, 10; asperrime
 saevierant in eos 2, 7; asperi-
 tas a severitate *ita distinguitur,*
ut excessus severitatis 2, 89;
 asperrima hiems 2, 113; as-
 perrimum bellum, *de difficul-*
tate 2, 105.
- Aspernari concordiam alicuius,
recusare, abnuere 2, 65.
- Aspidem sibi admovet Cleopatra
 2, 87.
- Asprenas L. Vari legatus lauda-
 tur 2, 120.
- Assentire alicui 1, 7.
- Assentiri *oppon.* adversari 2, 48;
 assentatur reginae humillimus
 2, 83; assentatio, *suffragatio,*
commendatio 2, 128. Assen-
 tatio alit vitia principum 1,
 102, *pro adulatione.*
- Asserere. Fata asserebant reip.
 hoc praesidium 2, 201.
- Assignare. Huius rei nulli avi-
 gnanda gloria est 2, 38.
- Assuescere navalibus cert. mili-
 tem, *pro assuefacere, active* 1,
 79. *Prudent. l. adv. Sym. rem-*
que Quirini adulescū supra
pollere in saecula regno. Ad.
Tacit. A. II, 52; Flor. IV,
12, 43.
- Assueverat Pompeius ita voc-
 re, *solebat* 2, 32; assuetus oīo
 castrorum 2, 117; assuetus
 commilitio ducis 2, 29; assue-
 tam sibi causam suscipit, *de-*
ganter 2, 120.
- Assumere. Assumptis praclaris ri-
 ris in id bellum 2, 32. v. *not.*
 assumtis regni insignibus, *is*
alteram partem, sine iure u.
 1, 11.
- Assurgere in pontificatum, trium-
 phum etc. 2, 51, *ut antea, a-*
scendere.
- Asylum factum a Romulo 1, 8.
- Assyrii primi rerum potiantur 1,
 6, *quamdiu v.* 1, 6.
- Atavus *pro abavo* 1, 2. v. *not.*
- Athenarum rex ultimus Codrus 1,
 1. Archon primus Medon. 1,
 23. Atheniensium fides in Rom.
 proverbio locum de lit 2, 23,
 decretum de *quarta* 2, 58. At-
 tica urbs floruit eloquentia 1,
 18. v. *Meurs. fortuna Attic. c.*
 8.
- Athletarum certamen ludicrum
 2, 123.

INDEX

- Atia Iuliae filia** 1, 59; mater Augusti 2, 60.
- Atilius C.** 2, 53.
- Atreus Olymp.** instituit 1, 8.
- Atrox bellum ortum** 2, 98; atrox bell. imminabat 2, 96; magno atrocique proelio 2, 21; atrocissima calamitas 2, 119; huic atrocitati adiectum scelus, *severitati sive potius asperitati* 2, 7.
- Attalus Asiam hereditate reliquit** populo R. 2, 4; ab Attalis regibus possessa Asia 2, 38. *Lips. legit: Attaliciis.*
- Attius Tragicus** 1, 17, 2, 9.
- Attollere. Attollebantur studio** Ciceronis Brutus et Cassius 2, 65. *Cicero eos fovebat, eorum potentiam amplificabat etc.*
- Attuarii** 2, 105, *quorum et Ammianus meminit lib. 20, et, quem ibi Henricus Valesius adducit, Gregorius Turonensis.*
- Avaritia aevitiae causa** 2, 22.
- Auctor praeclari facinoris** 2, 120; gravissimi exempli 2, 78; atrocissimi facinoris 2, 46; diri exempli 2, 119; luxuriae 1, 33; legum severissimarum 1, 6; novarum pessimiarum quere- rum 2, 19; carminum, *poëta* 2, 36; *ita auctores eloquentiae pro oratoribus apud Tacitum* 2 A. 83, 3; *historiarum* 2, 9; *coniurationis* 2, 56; cuius operis primus auctor fuerit 1, 15; auctor singularis talium operum 1, 11, *artifex*; fortuna, cuius ille auctor esset, *quam dedisset* 2, 37.
- Auctor pacis** 2, 25, 2, 56; auctor turpis deditiois 2, 119; quo auctore id foedus ictumerat 2, 2; auctore Cicerone ea decreta sunt 2, 62; auctor di- ruendae Carthaginis 1, 13; no- varum tabularum 2, 68; au- ctor et minister rerum obsce- narum 2, 83.
- Auctor ut fieret sumendi suppli- cii** 2, 43, *ita: auctore senatu facere* 2, 13. Allusum advete- rem remp. et formulam, de qua apud Liv. et alios, *ut pa- tres fierent auctores.*
- Auctor, sc. consilii factique.** Quan- quam in auctore satis rationis est 2, 82, i. e. *quanquam ipsius personae auctoritas pro ratione sufficere potest, etc.*
- Auctor celeberrimus divini hu- manique iuris** 2, 26, *periphra- sis eximii Iureconsulti; qua au- ctoritas scientiae praesertim et respondendi peritia innuitur. Tale est illud de Scipione: omnis doctrinae et auctor et admira- tor* 1, 13, v. not.
- Auctor romani nominis Iupiter** 2, 131, *cum excellentia auspicii praesidiique divini accipe.*
- Auctor generis materni Alexand. Achilles** 1, 6.
- Auctores i. e. Scriptores; res mul- tum discrepans auctorum opi- nionibus** 1, 7.
- Auctoritas iudicii restituta** 2, 89; auctoritate ducis res agebatur 2, 111; auctoritate facere pro- vinc. *oppon. armis* 2, 39; au- ctoritas obtinendi 2, 125.
- Auctoritati duci proximus, fasti- gio** 2, 71; auctoritate operis proximus Homero, *nobilitate praestantiaque* 1, 7; nemo aut dum vixit auctoritate aut post mortem memoria dignus 1, 18, *notabili distinctione vocum, ce- lebritatem viventium et mortuo- rum signal.*

INDEX

- Auctoritas** minor secuta est factum 2, 7, *decessit aliquid gloriae facti.*
- Auctoritate** publica oppressi sunt 2, 91, *imperio consilioque publico.*
- Auctoritate** eorum rex regebatur 2, 54, *phrasi Nepotis dices, iis obediebat. Notantur autem Ptolemaei praecipui administri et consultores, qui regis pueritiam et arbitria regni moderantur.*
- Auctoravit** sibi mortem, suis partibus excidium, hostibus certam victoriam 2, 30; *i. e. exemplum adversus se dedit ac invitamentum sceleris: nam cetera membra, non tam patens obitu, quam sensus, consequentia cohaerere verbo, caussaeque significatum sortiri intelliguntur.*
- Auctoramentum** iugulati civis romani, merces promissa, obligatio ad scelus indicatur 2, 28; *ita auctoramentum funebre, promissionem mercedis ob caedem faciendam notat 2, 6; translata ex militiae moribus voce.*
- Auctu** quotidiano maius bellum 2, 129; huius viri fastigium tantis auctibus fortuna extulit 2, 40, *increment.*
- Audere.** Tantas res audere vix hominis, perficere nullius nisi dei fuerit 2, 47; non quidquam ausum (*αὐτήμας*) patratumque fortius 2, 80; magna ausus, magnificeque conata executus 2, 29; *in laude dicitur; et suspensionem sive aggressionem operis notat, quam a confectione distinguit. Curtius utrumque, moliendi, efficiendique vocibus indicat.*
- in sequiorem autem partem accipienda sunt: omnibus audendis paratissimus 2, 56; quae pessime ausus erat, fortiter executus 2, 24 etc.*
- Audire** causas 2, 129.
- Audito** crudelior 2, 2.
- Auditores** Isocratis 1, 16.
- Avernus** lacus 2, 79.
- per aversa castrorum 2, 63; ab tergo castrorum, dicit Livius; aversis domitoris sui oculis rebellavit, cum abesset alibi occupatus, neque imminere victis putaretur 2, 130.*
- Auferre.** Acies eos abstulit, alibi consumsit 2, 55; eadem fortuna hunc abstulit 2, 21.
- Augere** dignitatem alicuius 2, 130.
- Augusta** cognomen Liviae 2, 71; *Augusta pax, q. d. Principatus a Principe terris data 2, 126; ita stationis Augustae procuratio apud Capitolin. in Clod. Albin. 1; Augusta historia, ap. Vopisc. in Tacito 10. Confer Nostr. 2, 92, ubi Augustus suae pacis bona circumferre orbiterarum dicitur. In primis hoc pertinet locus in Ovidii Ponticis lib. 2 eleg. 5: Vix hac invenies totum, mihi crede, per orbem, Quae minus Augusta pace fruatur humus.*
- Augustus** nascitur 2, 36; cognomen id a Senatu P. Q. accipit 2, 91; victor bellorum civilium in urbem redit, triumphat, et remp. ordinat 2, 89; Agrippam et Statilium Taurum praecipuos amicos habet 2, 127; ordinationem Comitiorum sua manu perscripsit 2, 124; eius stabilis et experientia bellorum firmatus animus 2, 110;

INDEX

prosequitur abentem Tib. 2, 123; revocat Tib. Nola, cumque eo collocatus moritur *ibid.*; consecratur a Tiberio 2, 124, 2, 126.

Aviae solitudines 2, 55; avia itinerum 2, 75.

Aulici ars praecipua 2, 79; Aulicorum commendatio continetur elogio Liviae 2, 130.

Aures. Apud aures deorum queri 2, 130.

Auspicii propriis gerere res bello sc. 2, 115; auspiciis consiliisque principis 2, 129; Caesaris ductu auspiciisque fracti hostes 2, 39; auspiciis Pompeii, ministerio filii oppressus Mithridates 2, 140. *V. Dissert. de ausp. reg.*

Auspiciatis reip. omnibus nupsit i. e. faustis ac felicibus 2, 79.

Avus naturalis 2, 112; avus idemque pater, sc. per adopt. *ibid.*

Avunculus maior 2, 59; dicitur Iulius Caesar Octavii Caesaris, hic. et apud Sueton. Aug. 7. Alias, auctore Festo, est avi et aviae avunculus: sed locis adductis ponitur pro matris avunculo; nam Iulia est mater Aline, eademque soror Iulii Caesaris; Aline autem filius Octavius. Vide Casaubon. ad Persii Satyr. 6.

Auxilii spem magis ostenderat, quam opem ferebat 2, 74; auxiliares disting. a legionar. 2, 12; ita enim dicuntur in bello socii Romanorum, exterarum nationum, ut Festus ait.

Auximum urbs Pisen. 1, 15.

B

Babylon a Nino et Semiramide condita 1, 6.

Bacchi habitu incedit Antonius 2, 82.

Balbus Cornelius 2, 51.

Balinei instrumentum non ad delicias, sed curandae valetudini in militia 2, 114; vide G. L. Vossii lib. 1 de analog. c. 37.

Barbarus sermone Sextus Pompeius, incultus, inficetus, rudis sermo notatur 2, 37; barbarus natione magis quam ratione Marobod. 2, 108; eleganti figura utraque vocis significatio adhibetur, qua et peregrinitatem et absurditatem hominum rerumque notare consueverunt Romani.

Barthinus flum. 1, 114; in quinta reg. Ital. Plin. 3, 13.

Bato dux Pannonum 2, 114.

Bellandi celeritas 2, 41.

Bellator et victor dissimilis Sella, i. est, aliter in bello, aliter post victoriam se gessit 2, 25.

Bellum magnae molis, magni terroris 2, 129; belli sedes 2, 74; belli terror 2, 90; bellum patriae inferre 2, 82; bellum sustentatum ab eo alicubi, alicubi gestum 2, 104; aut bellum, aut belli praeparatio, aut infida pax semper inter eos fuit 1, 12; bello optimus, pace pessimus 2, 11; bella non causis inita, sed ut eorum merces fuit 2, 3.

Bellum Acticum 2, 86, 2, 88; Africum 2, 54, 2, 55; Alexandrinum 2, 54; civile Caes. et Pompeii 2, 49; Hispaniense 2, 55; Italicum 2, 15; Iugurthi-

INDEX

- num 2, 11; Marsicum 2, 29; Mithridaticum 2, 18, 2, 33; Nolanum 2, 17; Numantium 2, 1; Parthicum molitur Crassus 2, 46; Pannonicum 2, 96; Piraticum 2, 33; Punicum primum 2, 38, 2, 28; Punicum secundum 2, 90; Pyrrhi 2, 17; Sertorianum 2, 30; Spartacium 2, 30; Troicum 1, 5; Viriathi 2, 1, 2, 90; bella civilia 20 annos durant 2, 48, 2, 89.
- Bellica civitas, bellicosa**, 2, 38, *studiis acerrima belli. Virgil.*
- Beneficium, de iure civitatis.** Recepti in beneficium, item, auctores beneficii 1, 20.
- Beneficio alieno vivere, alterius ope servatus intellig.** 2, 62; beneficio Caesaris servari maluit 2, 71; beneficio ac permissu tuo 2, 107; *hic adicitur vox beneficii; ut gratia concessionis augentur honoreturque.* Beneficiorum memoria erga infelices nulla esse solet 2, 53.
- Beneventum urbs Ital.** 1, 14, 2, 123.
- Bibulus collega Caes. in consulari** 2, 44.
- Bithynia provincia facta** 2, 39.
- Blaesus Iunius** 2, 125.
- Bocchus rex** 2, 12.
- Boiohoemum regio, Marobodu regis** 2, 109.
- Bona pacis suae circumfert Augustus terrarum orbi** 2, 92.
- Bononia** 1, 15.
- Bovillae** 2, 47.
- Bructer** 2, 105. *v. Cluver. Germ. antiq.* 3, 13.
- Brundisina pax** 2, 76, 2, 86.
- Brutus D. Gallaei cognomen meruit** 2, 5.
- Brutus D. particeps coniural.** in Caes. 2, 56; interficitur 2, 64, 2, 87.
- Brutus M. auctor coniurationis in** Caes. 2, 56; comparatur cum Cassio 2, 72; manu familiaris interfectus 2, 70; morte voluntaria 2, 87.
- Brutianae partes** 2, 74; Brutiana castra 2, 72, 2, 76.
- Buxentum** 1, 15.
- Byzantium Miletum, unde originem habuit, superat potentia**, 15.

C

- Caeciliae familiae claritudo singulari exemplo ostensa** 2, 11.
- Caecilius Comicus** 1, 17.
- Caecina** 2, 112.
- Caeditii L. virtus** 2, 120.
- Caelius M. seditiose agit** 2, 68; *alii Caecilium vocant.*
- Caelo redditus Augustus** 2, 124; *et cum explicatione quendam caelestem animam caelo reddere* 2, 121; *Caelo demilli dicobant summa ingenia; unde*
- Caelestis Augusti animus sprevisse humana consilia dicitur** 2, 60; *inquam maioris et caelo auspicii prudentia fretus.*
- De cetero Noster hac voce, crebra figura, excellentiam rerum celebritatemque notat. Caelesti ore Cicero coarguit Antonium* 2, 64; *caelestem eius vitam et memoriam futuram* 2, 24; *de cuius loci lectione prorsus nihil dubito; cum gravitatem vocum capto Velleius, et haec ipsam exempla asserant. Caelestium praeceptorum disciplinis innutritus Tib.* 2, 94; *ca-*

INDEX

- lestissimum os *Ciceronis*, ob singular. eloq. 2, 66; caelestissima opera *Tiberii* 2, 104. *Quem ipsum superlativum augendae novitate quidam gravitati orationis non dubitavit assumere.*
- Caepio censor 2, 10.
- Caepio consul a Cimbris fusus 2, 12.
- Caepio Fannius Augusti insidiator opprimitur 2, 91.
- Caepio Servilius 2, 1.
- Caeruleatus saltat Plancus 2, 83; *Glaucum referens, sc. Est enim hic color vitro proximus diis fluvialib. proprius et maritimis tribuitur.*
- C. Caesar Iulius laudatur et describitur 2, 41. Sullam fugit *ibid.* a piratis captivus detinetur v. 3; eosdem capit et cruci figit 2, 42 etc.; facta eius memorabilia perstringuntur 2, 43, et res gestae 2, 64, 2, 47; nobilis consulatus 2, 41; cur oligarchiam trinviralem amplexus sit 2, 44; lex eius de agro Campano *ibid.* Brundisium persequitur Pompeium, et Massiliam obsidet 2, 50; configit cum Pompeio 2, 52; clementia eius post victoriam 2, 55, 2, 56; quinque triumphos agit post bell. civ. 2, 56; adoptat Octavium, interficitur in Curia *ibid.*; an iure occisus, *vid. not.* interfectores eius omnes fatali vindicta perire 2, 87; eius testamentum apertum 2, 59; inter doctos viros memoratur 2, 36.
- Caesar pater dicitur Iulius, ad disting. a *Caes. Octavio* 2, 96.
- C. Caesar Agrippae filius ab Augusto adopt. 2, 96; virilem togam sumit 2, 99; in Syriam abit 2, 101; per insidias colloquii vulneratur 2, 102; moritur *ibid.*
- Caesar L. itidem Agrippae filius ab August. adopt. 2, 96; Massiliae moritur 2, 102.
- Caesar, ante meritis et virtutibus, quam nomine Tiberius 2, 104; *i. e. dignus erat olim adoptari, antequam adoptaretur.*
- Caesar cum significatu excellentiae Principalis domus: triumpho magnificentiam quis miratur in Caesare 2, 121.
- Caesares, sc. August. et Tib. 2, 109, 2, 114. v. not.
- C. Caesar Strabo orator 2, 9.
- Caesar L. avunculus Antonii 2, 67.
- Caesetius Flavius trib. pl. 2, 68.
- Calabria 2, 25.
- Calamitosis quis ullam deberiputat gratiam? 2, 53.
- Calatia 2, 61.
- Caldus Caelius 2, 120.
- Cales deducta colonia 1, 14.
- Calidius 2, 36.
- Calones 2, 82.
- Calpurnia se interficit 2, 26, 2, 88.
- Calpurniae uxoris Caes. somnium 2, 57.
- Calvus 2, 36.
- Calvinus Domitius 2, 78.
- Camelius 2, 64.
- Campanae coloniae supplementum 2, 81.
- Campanis data civitas 1, 14.
- Campus, de comitiis. In campum descendere, sc. petendi honoris causa 2, 92; campo summtota ambitio 2, 126.
- Candidati Caesaris 2, 124; qui a

INDEX

- Caesare commendantur: ita enim
mox ipse explicat *Velleius*, sc.
in magistratus petitione. De ta-
libus candidatis celebre L. Gal-
bae dictum cum proverbiali fi-
gura legitur apud *Quintil.* 6,
3; nam *pilam negligenter pe-
tenti, Sic*, inquit, *petis, tan-
quam Caesaris candidatus.*
- Candidius 2, 82; eius exitus 2, 87.
- Caninefates 2, 105; v. *Cluver.*
Germ. antiq. 2, 33.
- Cannensis pugna reip. pernicio-
sa 1, 9.
- Canutius *trib. pl.* 2, 64.
- Capax recte discendi ingenium
2, 29; fortunae, in quam ale-
batur, capax 2, 93; capacis-
simus laboris et fidei 2, 127.
- Capere belli sedem 2, 74.
- Capessere remp. ad *remp. gerend.*
accedere 2, 94.
- Captare gloriam 2, 129, *affecta-
re oppon.* mereri; arbitria ar-
morum principalium, *sibi su-
mere* etc. 2, 94.
- Pro capitu mediocritatis meae,
pro modo virium 2, 109.
- Capito patruus *Velleii* 2, 69.
- Capua quando condita 1, 7; in
formam praefecturae redacta
2, 44.
- Caput Telesini abscissum et circa
Praeneste gestatum 2, 27; sc.
ad deiciendos obsessorum ani-
mos. Capitis civis romani pre-
tium pollicetur *Opimius* 2, 6;
capite poenas dare 2, 4; ca-
pite velato elatus *Scipio* (v. not.)
cuius opera Roma super to-
tum orbem terrarum extulerat
caput 2, 4; *elegantem signifi-
catio metaphorica ad propriam
infertur, concinnandae senten-
tiae.*
- Caput alterum reip. *Tiberius* 2,
99; honoris et figurae causa
accipi debet, quod proprie non
permittebat ratio eius, qui tum
erat, *Principatus*; capita im-
periorum et hominum eminen-
tissima 2, 101; de *Rege Parth.*
et *C. Caes.*; capita duo reip.
Caesar et *Pompeius* 2, 52, *prin-
cipes suae reip. viri.*
- Capito detracto i. e. duce 2, 85.
- Caput imperii sui legerant *Corti-
nium*, veluti sedem imperii et
domicilium 2, 16.
- Caput fluminis *Lupiae* 2, 105, i. e.
fons; vide quomodo hanc lo-
cum conciliet cum *Dione*, *Clu-
verius* 3 *Germ. antiq.* 9. Nescio
quid in mentem venerit *Lam-
bino*, ut ad 1 *Horat.* od. nota-
ret: *Qui putant caput fluvii esse
principium et originem fluvii,
errant* etc. Cum sit ostium po-
tius, quo in mare influit. Tam
indefinite et generaliter id as-
serenti non opus est alios po-
tius opponere, quam ipsum si-
bi: quippe in eod. poeta *Saty-
r. lib.* 1, 10, *Rheni caput, de fonte
et origine Rheni interpretatur.*
- Capitolinus *Iupiter* 2, 131.
- Cappadocia provincia facta 2, 30.
- Capsa 1, 16; capso legebatur in
ms.; capsus eadem significat,
notante *Cl. Salmasio* ad *Vopi-
scum*. Fuerit itaque longe me-
lior msc. lectio, quippe cum
mox sequatur septum; clausa
capso aliove septo diversi gene-
ris animalia; certe capsula mi-
nus hic convenit, quod plerum-
que animadvertunt. Ad no-
tas *Vossianas* ad h. l.
- Caranus regnum Macedoniae oc-
cupat 1, 6.

INDEX

- Carbo Papirius inter oratores 2, 9.
 Carbo cons. a Cimbris fusus 2, 12.
 C. Carbo praetorius interficitur 2, 26.
 Carinae. In carinis suis coenam se dare dixit Pompeius, cum Caesarem et Antonium in navi exciperet 2, 77. *Salso et eleganti dictorio occasionem et gratiam ambiguitas vocis dedit.* Carinarum enim habebat nomen locus ille Romae, ubi Pompeius Magnus aedes habuerat; eas, proscripto Sexto Pompeii filio, Antonius possedit; cum autem pars navis eodem vocabulo denotetur, lepida ambiguitate dixit: in carinis suis se coenam dare; ut navis carinas dicere putaretur; romanas autem carinas alludere et exprobrare intelligeretur. *V. Dion.* 48, p. 434.
 Carminum auctores 2, 36; princeps *ibid.*; carminum fulgor in *Homer.* 1, 5; mollissima dulcedo in *Hesiod.* 1, 7.
 Carnuntum 2, 109; aliis: Carnus, untis, oppidum Pannon. Norico regno proximum, sive, ut *Velleius* loquitur, Norici regni proximum, quo de loco magis, quam opus rat, sollicitus fuit *Clave-rius* in *Vindel. et Nor.* c. 5.
 Carseoli *Ital. oppid.* 1, 14.
 Carthago condita 1, 6; imperii romani aemula 2, 1. *ἐνίκητος ὁ Πόλεψ*; potentior facta matre Tyro 2, 15; diruitur 1, 12; ea defeta, res romana degenerat 2, 1.
 Carthago prima extra Italiam colonia a Graccho deducta 1, 15, 2, 15.
 Carvilius Sp. 2, 128.
 Casilinum 2, 61.
 C. Cassius servat reliquias 2, 46; auctor coniurationis in Caesarem 2, 56; liberto se occidendum praebet 2, 70; voluntaria morte 2, 87; Cassianae partes 2, 74.
 Cassius Parmensis 2, 87.
 Cassius Longinus censor 2, 10.
 Castellorum oppugnationes 2, 95.
 Castrum colonia *ded.* 1, 14.
 Castra, pro re militari *universim*; vir nescias utilior in castris, an melior in toga 2, 125; castrorum praefectus 2, 112, et alibi, de cuius officio *vid.* *Veget. de re militari* 2, 10; tribunatus castrorum 2, 104; *v. Eund.* 2, 12.
 Catenis aureis vinctus rex Arm. 2, 83, *v. not.*
 Catervae Gracchi 2, 3.
 Catilinae coniuratio 2, 34; mors 2, 35.
 Cato M. inter histor. et orat. 1, 17, 2, 36; *vide Magni illius Vossii de histor. lat.* 1, 5; perpetuus diruendae Carthaginis auctor 1, 13. *Adde Plutarch. Cat. Mai.*; princeps familiae Porciae 2, 35; homo novus 2, 128, *v. not.*
 Cato Minor describitur et laudatur 2, 35; invehitur in coniurationem Catilinae *ibid.*; senatus eum prosequitur domum *ibid.*; in Cyprum missus ingentem pecuniam refert 2, 45; oblatum imperium militare respuit 2, 54; filius eius cecidit in proelio Philippensi 2, 71.
 C. Cato M. Catonis nepos repetundarum damnatus 2, 8.
 Catulus Q. Lutatius Cimbrici belli victor cum Mario 2, 12; interimit se 2, 22.

VELL. PATERC.

INDEX

- Catulus Q. auctoritate et verecundia memorabilis 2, 32; princeps senatus 2, 43; fatali morte fungitur 2, 49.
- Catulli poëtae elogium 2, 36.
- Cauchorum nationes 2, 106; v. *Cluver. Germ. ant.* 3, 18.
- Caudam trahere 2, 83, sc. imitatione et habitu Glauci.
- Caudini 2, 1, *hostes* (Samnit.) apud Caudinas furculas intelliguntur.
- Cavere. Caveret diligentissime illum diem 2, 57.
- Cavente Tullio concordiae publicae, providente, consulente concordiae 2, 48; cautum erat lege Licinia 2, 6; de quocumque legis constitutione, ordinatione, sanctione, videas frequenter usurpari vocem.
- Causa melior illa, haec firmior 2, 49; ibi: Ius, hic vires attenduntur.
- Cedere gloriae alterius 2, 44; cedere alicui titulo imperii, relinquare alteri eum honorem 2, 63; acgre cessere victoriam, concessere 2, 85; bene coepta male cedebant, succedebant sive potius eveniebant 2, 14, 2, 15.
- Ceionius praef. castr. 2, 119.
- Celebres virtutibus viri 2, 116; celeberrimus juvenum Pacorus 2, 78; celeberrima classis 2, 77; celeberrimi duces 2, 16, 2, 17; celeberrimum nomen Opimiani vini 2, 7; celeberrimus fama fortunae 2, 99; opibus, gratia etc. 2, 18; virtutum aliarum et belli Cimbrici gloria 2, 22; prisca gravitate 2, 86. *Est haec inter eas voces, quibus lubentius et crebrius utitur Velleius.*
- Celebratio epali 2, 56.
- Celer sensu. *q. d. minus* 2, 118; bellandi 2, 11.
- Celsitudo corporis 2, 94.
- Cenavit sedens Tiberius 2, 11; tanquam modo minus delicato et castrensi; nam eo instituto, ut singulare disciplinae militaris exemplum, memorat Velleius. Vide Hieron. Mercur. lib. 1 de re gymn. cap. 11, ubi pro Tiberio, memoriam lapsu, Augustam ponit.
- Censere. Ad censendum cives et provinciis in Italiam revocati 2, 15; nota res de censu agendo; census senatorum 2, 129; octingent. sestert. sive 30000 philipp.
- Censere, proprium Senatus verbum; Senatus censuit 2, 33; populus iubet, plebs sciscit, senatus censet. *Brisson. form.* 2.
- Censoris frater senatu motus 1 censoribus 1, 10; censorem implere, auctoritate censori necessaria valere 2, 95; ibid. dicitur censoris vim; timere censorem, eleganter dicitur, homo proborum sibi conscius, ibid. vid. not.; censoria nota 2, 68; vid. supr. animadv. et *Brisson. form.* 2; censura aspera 1, 10; censura Planci et Paulli 2, 95.
- Alio sensu: censura vivorum difficilis 2, 36, iudicium de viris.
- Centurio primipili fuste percussus 1, 78.
- Cerealia sacra 1, 4; v. not.
- Certare. Iudicia civitatis cum iudicio Principis certant 2, 128; certat deformitas corporis cum turpitudine ingenii 2, 69; certatum est olim virtutibus, turcerabatur sceleribus 2, 26;

INDEX

- ubli initum certamen *i. e. proelium* 2, 85.
- Certus. Certa sedes, *oppon. vagent. latron.* 2, 32; certae pacis argumentum 2, 38; certa confessio parendi 2, 39; *ita: certum imperii iugum recipere* 2, 38, *plena subiectio notatur.*
- Cervix. Cuius cervices sufficiant sustinendo oneri 2, 131, *imperiū sc. regendi. Qui capax sit tantae molis, par tantae molis.*
- Cetera sanctissimus 2, 46; cetera quietus 2, 119; *in ceteris, quoad cetera. Ita alibi: alioquin sanctiss. v. supra.*
- Cethēgus particeps coniurat. Catil. 2, 34; necatur *ibid.*
- Chalcis Athen. colonia 1, 4.
- Charops ultimus inter Archont. perpet. Athen. 1, 2, 1, 8.
- Cherusci 2, 105. *Cluver. Germ. ant.* 3, 19.
- Chius *insul.* 1, 4.
- Cibo in vitam, non in voluptatem utendum 2, 41.
- Cicero homo novus 2, 128; princeps eloquentiae prosae ac forensis 1, 17; Catilinariam coniurationem discit 2, 34; lege Clodii in exilium pellitur 2, 45; Pompeianas partes amat 2, 62; Bruto et Cassio stndet 2, 65; proscriptum et occisum deplorat Velleius magnifico elogio 2, 66 etc.; circa eum qui viri docti floruerint 2, 36.
- Ciere bellum, *de auctore et instinctore* 2, 129; ciebat id bellum rex Iuba 2, 54; ciebat id bellum Nero 2, 75; *ita: ciere rixam* 1, 2; ciens armatos ad pugnam, *instigans instruensque* 2, 6.
- Cilicia provincia facta 2, 37.
- Cimbri ac Teutoni bellum Romanis inferunt 2, 12; vincuntur a Mario *ibid.* Cimbricam militiam minantur Romanis Germani 2, 120; *figurale ingens periculum damnumque notatur, quale Cimbri obiecerant Romanis.*
- Cinctus multitudine immensa 2, 14; *stipatus, comitatus.*
- Cinna novis civibus ad perturbandam remp. utitur 2, 20 etc.; interimitur 2, 24; Cinnanac partes *ibid.*
- Circa Altium 2, 76; Brundisium *ibid.*; circa Lesbum cepere sedem 1, 2; *i. e. ipsam Lesbum et circumiectas insul.*; circa ea tempora 2, 92.
- Circumdare caput lacerna 2, 70; circumdata laevo brachio togae lacinia 2, 3; *involvendi signif.*
- Circumdare opera theatro 2, 48; circumdata operibus Numantia 2, 4; minus octog. annis circumdatum aevum 1, 17.
- Circumferre terrarum orbi pacis suae bona 2, 92.
- Circumfundi anplexibus alienius 2, 123; circumfusa Oceano insula 1, 2; circumfusae equitum copiae 2, 46.
- Circumnavigare sinus Oceani 2, 106.
- Circumscripsit regem virgula 1, 10; *virgula definivit circumulum, in quo rex stabat, eumque quasi inclusit.*
- Circumventus iniquitate fortunae 2, 119.
- Circumvolare ordines exercitus sui 2, 27; *exaggeratur emphatica voce et figura, ducis suos adhortantis et obequitantis ardor, impetus, strenuitas.*

INDEX

- Circens 2, 1; Circenses ludi 2, 40; *de quibus eruditum commentar. scripsit Onuphr. Panvin.*
- Citrus. Ex citro apparatus triumphi 2, 56; *vindicavit hanc lectionem egregie Gerardus Fossius.*
- Civis aequalis 2, 124; *proprium epitheton civis in libertate; cives enim omnes iure pares* 2, 20; *civis modestissimus etiam illius aequalitatis nomine, dicitur* 2, 29; *civis optimus* 2, 116; *perniciosus* 2, 47; *civium post unum (Augustum sc.) eminentissimus Tiberius* 2, 99; *dignitatem ex parte utitur Velleius. Ita Plin. Paneg. 2. Traianum civem vocat. Cum cive non paciscitur resp.* 2, 49. *v. not.*
- Civis misericordia, *civium* 2, 7; *civilis sanguinis initium in urbe R.* 2, 3; *civilia bella v. B.*; *civilibus artibus sufficiens ingenium* 2, 97; *oppon. bellic. operib.*
- Civilis dignitatis modus 2, 7; *quantam scilicet concedit et admittit liberae reip. forma, et ratio civilis status. Quam qui excedit, incivilis, et incivilia agitare dicitur.*
- Civilis reditus Pompeii 2, 40; *ex Appiano de eadem re loquente, reddendum: dicitur, popularis, civilis modo et libertati publicae ac aequalitati consentaneus. Vide Casaub. animadvers. Suet. ad Aug. 51.*
- Civitas libera dominaque gentium 2, 29; *civitatium* 2, 42.
- Civitas *pro iure civitatis.* Civitas sine suffragio data 1, 14; *civitate donare* 2, 16; *civitatem Rom. petunt Italici* 2, 15; *civitate pollicenda Italiae Gracchus res novat* 2, 2; *quomodo civitate Italiae data distributi sint novi cives in tribus* 2, 20; *v. not. civitates propagatae, sc. ex matre Roma tribuente in civil.* 1, 14.
- Civitas Myrmidon. *de tota regione* 1, 3; *ita: civitas Allobrogum, apud Sallust. civitas Helvetia, apud Caesar. etc.*
- Clades Crassiani exercitus 2, 82; *clade belli immunis i. e. damnis et calamitate belli* 2, 115.
- Clarus vita 2, 34.
- Clara ingenia 2, 9; *clarissimum Homeri ingenium illuxit* 1, 5; *clarioris gentis quam animi* 2, 30; *clarissimus juvenis* 2, 14, 2, 72; *vir* 2, 84, 2, 104; *triumphus* 2, 11; *clarissima felicitas* 2, 10; *familia* 2, 12; *clarissimum bellum* 2, 78; *clariss. certamen ludicr.* 1, 8; *clarissimi capitis abscissi merces* 2, 66; *clarissimi imperatores* 2, 15; *clarissimorum virorum caedes* 2, 71; *epitheton Velleio familiare.*
- Clarissimus disciplinae 2, 5. *v. sup. acer belli.*
- Clarissimus Graii nominis Lycurgus 1, 6.
- Claritudo familiae 2, 17; *Caeciliae familiae, peculiaris quaedam felicitas* 2, 11; *ita ipse alibi explicat; claritudine eminere* 2, 130.
- Classis Antoniana 2, 84; *classicum certamen, proelium navale* 2, 85.
- Claudius Appius adulter Iuliae 2, 100; *Claudius cos.* 2, 38; *Claudius Nero vid. Tib.*

INDEX

- Claudius mons 2, 110.
- Claustra Peloponnesi 1, 3; claustris artissimis temporum circumdata 1, 17.
- Clavus angustus 2, 88; *vestis sive insigne ordinis equestris notatur: ut latus clavus, senatorum; unde laticlavus, angusticlavus vestis.*
- Clazomenae conditae 1, 4.
- Clementia. Dum clementiam, quam praestiterat, expectat 2, 57; *eleganti compendio loquendi, una vox utrique membro servit, ubi quidem proprie; hic per inflexionem significatus accipienda. Clementiam victis praestiterat, proque ea benevolentiam expectabat.*
- Cleopatra fugae dux in proelio Actiac. 2, 85; aspidis morsu occidit 2, 87.
- Cliens reginae infra servos 2, 83; clientelis paternis refertus ager i. e. clientibus 2, 29. v. not.
- Clodius P. lege lata Ciceronem in exilium pellit 2, 45; a Milone interficitur 2, 47.
- Clusium 2, 28.
- Coalescere. Coalescentis pacis conditiones 2, 48; coalescentibus reip. membris, quae bella civ. sc. divulserant 2, 90.
- Cocles 2, 6.
- Codri reg. Athen. virtus et gloriosum factum 1, 2.
- Coelius mons 2, 130; *sive ut non nulli hic legunt, mons Coeli.*
- Caelius Histor. 2, 9. vid. G. I. Voss. de Hist. Lat. 1, 8.
- Coercere non parentem, in ordinem redigere, cogere 2, 50; coërcere seditiosos 2, 125.
- Coërcitione magis quam poena 2, 121.
- Cogitare. Eius optime ab ipso cogitata, de consilio, destinatione, *exemplum* 2, 13; cogitatione celer 2, 73; cogitationum magnitudo 2, 41; nullam cogitationem petendi consulatus habebat 2, 17.
- Cognatus. Quicquid clarum, principi veluti cognatum est 2, 130; *eleganti et acuta sententia notatur illa cognatio virtutis, praestantiae, ad bonum publicum relata.*
- Cognomen ex virtute 1, 13, 2, 5, 2, 15, 2, 11; ex victoria 2, 10; testimonio victoriae datum 2, 116, *frequenti et noto more veterum.*
- Cognominis patriae urbs 1, 1.
- Cohaerens male concordia 2, 47, *infida.*
- Cohortes legionariae 2, 5.
- Colchi 2, 40.
- Collega officii 2, 77; collega consulatus 2, 56; collegium consulum 2, 8; collegium tribuniciae potestatis 2, 90; *alias, consortionem dixit.*
- Collidi. Collisa inter se capita reip. 2, 52.
- Colligere. Collecto favore populi 2, 91.
- Collina porta 2, 27.
- Colloq. Per colloquia repulsus 2, 63, v. not.; colloquia cum hostibus caute admittenda 2, 102.
- Colonis occupare urbem aut insulam 1, 4; coloniae extra Italiam non ponebantur, idque per arcanum imperii 2, 15; de coloniis *digressio Velleii* 1, 14 et 15 capp.; *distinguuntur in deductas iussu senatus, et militares, sc. quae ideo dedu-*

INDEX

- debantur ut veteranis praemia persolverentur* 1, 14.
 Columnbae volatu classis directa 1, 4.
 Comes fugae 2, 53, 2, 76; exilii 2, 100.
 Comes militiae nostrae, qui apud nos militaverat 2, 118; Hispaniensis militiae 2, 59.
 Comes fugientis reginae, quam pugnantis militis esse maluit Antonius 2, 85.
 Comes inutilis in aliena victoria 2, 80.
 Comitem aevi sui trahet mundus laudem Ciceronis 2, 66.
 Comes eminentis fortunae invidia 1, 9; *ita*: Comes magnae fortunae adulatio 2, 102.
In quibus locis operae pretium est observare subtili discrimine usurpatam vocem.
 Comitari triumphum 2, 121; comitata est Caesarem fortuna sua in Hispaniam 2, 55; comitata est eum fortuna ad ultimum diem 2, 29, 2, 69.
 Comitatus privatus magnorum virorum 2, 40.
 Comitia ordinantur a Tiberio 2, 124, *v. not.*
 Commendare candidatum 2, 124. *Vide talem formul. apud Sueton. in Caesar. 41*; commendare ut supplicem, auxilii et patrocinii impetrandi 2, 109; commendare alicui sua opera, tuenda sc. et aemulanda 2, 123; nomen suum perpetuae memoriae commendare 2, 4; forma, qua flos commendatur aetatis 2, 29.
 Commendabilis novitate operis 2, 9.
 Commeatu petito Romam venit 2, 11, *proprie, ex castris sc. licentia abeundi impetrata, commeatum acquiescendi a continuatione laborum petere* 2, 99; *licentiam secedendi ex urbe etc. Vide Marcell. Donat. ad Sueton. Tib. 62 et Claud. 16.*
 Commentarii 2, 60, *inscriptum Appianus vocal.*
 Commueria epistolarum inter 2, 61.
 Commilito belli Getici 2, 59; commilitio patris assuetus 2, 29.
 Committere se suffragiis populi in petendo magistratu 2, 49; dei alicuius 2, 37; fugae fortunaeque 2, 72; annuis commissa est magistratibus resp. 1, 8; commissum ei regiminet classis 2, 85.
 Commissa proscriptio sanguine tribuni, oppon. finita 2, 64.
 Comoda plebis 2, 13.
 Commodare alicui manum, sc. ad interficiend. 2, 70.
 Comoedia vetus et nova 1, 16.
 Compages corporis sufficiens rigori animi 2, 127.
 Comparandum antiquis exempl. 2, 78; comparationem priorum vicit 1, 9; usque in comparationem graecorum ingeniorum evectus 2, 9.
 Compelli nullo modo potuit 2, 1.
 Compescere armis furorem seditionum 1, 12.
 Complecti decreto 2, 121; complecti aliquem obsidione mentis etque, concludere 2, 51; complecti animo vim regiam 2, 108; destinare ac componere ordinareque animo statum regium; complexus materno genere illustres familias, eleganter, de eo qui connectitur foemiliis ill. 2, 127.

INDEX

- Componere bellum Troicum 1, 5, *describere; ita: componere tempora Iliaca, historiam eorum temp. scribere* 1, 3.
- Componere bellum aequis conditionib. 2, 25, *finire; componere pacem, conciliare, constituere* 2, 76.
- Compos victoriae 1, 10, 2, 96.
- Comprimere bellum, *sive rebell.* 2, 129; compressit Thracas virtus Pisonis 2, 98.
- Comprobaturum a diis factum 1, 1.
- Compsa *Hirpin. oppid.* 2, 68.
- Conari. Conandi sceleris consilia 2, 35.
- Conata exequi 2, 29; conata eius destituit ille 2, 42.
- Conatu forte opus, eventu felix 2, 112.
- Conciebat frequentiam Italiae Gracchus 2, 5; *ita: conciens ad arma colonos* 2, 74, *de instinctore et concilore turbarum.* Nonius: *concire est cum perturbatione commovere.*
- Concidere. Anno quo Carthago cecidit, *interiit* 1, 13.
- Conciliare alicui principatum, *sua auctoritate etc.* 2, 128; ea res conciliarat illi magnam invidiam, *pepererat* 2, 56.
- Concipere. Concepit, esse homines etc. *in animum induxit, credidit* 2, 17; concipere voto 2, 89; conceptum spe nunquam hoc erat 2, 106.
- Concordia, *societas; si Caesar eius concordiam aspernaretur* 2, 65.
- Concupiscere maiora 2, 88; pecuniam, gloriam 2, 46; neque quisquam aut alia omnia minus aut gloriam magis concupiit 2, 33.
- Concurrere cum aliquo acie, *proelium committere* 2, 70; mutuis ictibus, *de perimentibus se mutuo* 2, 27.
- Concursus civitatis, *laetantis sc.* 2, 103.
- Concutere. Concussit eum fortuna, *multavit infortunio* 2, 79; concusserat provincias magnis momentis 2, 78, *labefactaverat etc.; Hispaniae concusserant populum romanum terrore belli Numantini* 2, 90; concussae hostium vires 2, 121; concussa magnis motibus Graecia 1, 3, *damni et perturbationis significatu.*
- Condere, *urbibus inaedificare* 1, 2, *v. not.*
- Condere colonias 1, 15.
- Conditor, conservatorque romani nominis Octavius 2, 60; *ita apud Flor.* 4, 12, 66, *condidisse dicitur imperium; ubi Freinsh. Ind. vide. Qui servat sc. rempublicam, qui novam formam procumbenti reip. restituit, non sine figura altiore notatur tali elogio.*
- Conditio mortalis quantas virtutes recipit 2, 2; conditio mortalis non recipit 2, 104.
- Conditionum iacta mentio 2, 65; legatum de conditionibus mittere 2, 7; conditionibus sanabantur discordiae civium 2, 3, *Durth vergleich; conditiones pacis postulare, recipere* 2, 48; conditionibus aequis bellum componere 2, 25; *v. not. atque hoc significatu dicitur; conditionem civis non esse recipiendam* 2, 49; omnes aut bello domuit, aut conditionibus sui iuris fecit 2, 108.

INDEX

- Conducere aedes tot millibus num.** 2, 10; **conducere tabulas, Romam portandas, pactione scil. certi pretii a locante. solvendi** 1, 13.
- Conferre animum atque arma ad id bellum** 2, 115; **convertere se, ad gerend.**; **conferre arma** 2, 114; **in unum locum sc. deditionis causa, seque et arma tradere**; hoc facto non minus in eum collatum est 2, 76; **prae-stitum beneficium commodum-ve intelligitur.**
- Confessio.** Ad certam confessionem imperii pacata Dalmatia 2, 90; confessione omnium senatus princeps 2, 43; in confesso fuit 2, 83.
- Conficere bellum, alias patrare** 2, 32; exercitum immanem 2, 51; **alibi** : **conficere, cogere, congregare.**
- Confinium.** In arcto salutis exitiique confinio 2, 124.
- Confirmare vires suas** 2, 44; **Gallias, sc. in obsequio et fide** 2, 120; **ita**; vacillantium gentium animos *ibid.*
- Conflare bellum ingens, ciere, excitare**; de auctore 2, 55; **magnum exercitum colligere etc.** 2, 74; **conflata insidiis mors** 2, 4.
- Confligere cum hostibus** 2, 70.
- Confluere ad aliquem** 2, 55, 2, 80.
- Confundere omnia, ut alias miscere, de seditione. molit.** 2, 125; **confusio populi, consternatio** 2, 124.
- Congiaris populum honorare** 2, 129; **congiarium vocabatur pecunia beneficii gratia dari coepta, inquit Isidorus** 14, 25, **et frumentum, de quo passim.**
- Congredi alicui s. proelio** 2, 112; *supra* : **concurrere acie cum.**
- Coaercentissimus sanguine** 2, 41.
- Coniurati** 2, 35; **coniurationis auctores** 2, 50; **consilarii. ibid.**
- Conquirere aliquem ad necem** 2, 41; **conquiri ad mortem** 2, 22.
- Conscii facinoris** 2, 91; **conscientiae convenientissimam vocem effudit, in bon. part.** 2, 14; **in conscientia facti plurimum sibi honoris esse, aieb.** 2, 62; **abique alio praemio sc. Tali sententia Germanicus Taciti** (2. A. 22.) **ratus est conscientiam facti satis esse. Similia passim apud Senecam et Stoicos.**
- Conscientia omnium flagitiorum mersus** 2, 91.
- Consectari.** Consectantes Scyllae equites 2, 19; **qui fugientes persequabantur. Suetonio nec inquisitores.**
- Consentire sibi difficile** 2, 63; **de haesitante et difficulter aliquid certi statuente. Consequi** populi ex postulat 2, 77. **Senatus populi que cognomen Augusto dedit** 2, 91.
- Consentaneus vita ac morte** 2, 63, **sc. qui dignum gravitate vitae exitum delegit.**
- Consequi.** Contigit mihi fratrique etc. consecutus, ut neque post etc. 2, 124; **consecuta est eius merita facti poena** 2, 23; **consecutus Sallustium Livius, ex vo scil.** 2, 36; **ad consequendos, quos priores ducimus. accendimur, aequandos ut mox ipse explicat** 1, 17.
- Conservator rei publicae Cicero** 2, 69.
- Consilium, sponte, voluntas** 2, 82.
- Consilio ac fide captivi servati** 2, 82.

INDEX

- Consilio imperatoris defectus** 2, 120, *signanter prudentia imperatoria destitutus*; fide melior, quam consilio prudentior 2, 50.
- Consilium publicum** 1, 3, *de senatoribus et consiliariis reip.*
- Consiliorum principalium minister et adiutor** 2, 129.
- Consilia alicuius sequi, i. e. par-tes** 2, 72.
- Consiliorum salubria medicamen- ta** 2, 129, *ex occasione compa- rationis dicuntur*; *vid. med.*
- Consilia impetu victa** 2, 31; con- siliis aliorum contradicere, lo- co sapientiae est variis homi- nibus 2, 80.
- Consilium, in sequiorem partem, de reb. nov.** 2, 118; *ita: con- siliis societas, de coniurat.* 2, 35; *consilia praecipitis iuvenis* 2, 88; *consilia scelestia Salvi- dienietc.* 2, 76; *scelerata* 2, 130; *sceleris obnandi* 2, 35; *interfi- ciendi Caesaris* 2, 88, 2, 91; *perfida* 2, 102; *perniciosa* 2, 3; *hinc: consiliarii caedis* 2, 56; *coniurationis* 2, 50.
- Consulta bene male cedebant** 2, 18; *male consultorum poenas dedit* 2, 88; *consultis facta coniungere* 2, 79 (*alibi: decre- ta patrare* 2, 110), *de propo- sitis destinatis, decretis*; *ita: in consultando temerarius, in e- sequendo vir* 2, 24.
- Consobrinus** 2, 3, *pro sobrino. Vid. Schegkium.*
- Consors imperii** 1, 129; *vitiorum fratris* 2, 74, *pro particeps*; *censoris frater, et quidem consors* 1, 10; *hic accipitur de xiv. tit. i. e. eiusdem mensae lectique particeps.*
- Consortio. Consortione tribuni- tiae potestatis aequatus Augu- sto** 2, 99; *consortionem trib. pot. constituere alicui* 2, 103. *Cic. 30; A. 6: dissolvitur om- nis humana consortio.*
- Conspici. Minus conspici idem passurus cepit** 2, 91, *de eo, qui publica ruina et in turba ac multitudine perire optat.*
- Consulis romani sanguine imbu- tae primum manus militum** 2, 20; *consularis imperii metu urbe pellitur Catilina* 2, 34; *ita: consulare vindictam mi- nari* 2, 92; *consularibus armis oppressus* 2, 68; *consularia insignia et fascies* 2, 58.
- Consulatus multiplicati Mario** 2, 12; *undecim gessit Augustus* 2, 89.
- Constantia summa, gravitas ani- mose exercita** 2, 92; *constan- tia pugnandi, persever.* 2, 85.
- Constituere urbem** 1, 1, 1, 4; *constituere in certa sede, col- locare* 2, 32.
- Constituere dignitatem alicuius, de auctore** 2, 130; *alicui tri- bunitiam potestatem* 2, 103.
- Constituere tempus insidiarum** 2, 118; *ex constituto* 2, 110, *de compacto, ex composito.*
- Constituendae reip. triumvir** 2, 88, *ex perturbatione et confu- sione in pristinum statum revo- candae.*
- Consulere conscientiae, famae** 2, 115, *studere; quod postulat consc. facere.*
- Consummare. Illa aetas maximi belli effectus consummavit** 2, 115; *consummari felicitate ni- hil potest, aut optari votis* 2, 89; *consummatum tantum opus,*

INDEX

- sc. bell. Pannon.* 2, 117; Silianus immature praereptus consummatione evectae in paternum fastig. imaginis defectus est 2, 116, *i. e. non potest consummare illam celebritatem, ad quam exemplo patris perventurus videbatur.*
- Consumere. Illae provinciae consumserunt Scipiones 2, 90; *ita:* consumtus acie 2, 52.
- Contemtor. Quam non fuerit contemtor pecuniae 2, 117.
- Contendere. Non contendit ultra 2, 32; qui contendebant, exercitus esse dimitt. 2, 48; contendebat, non accipiendam condit. 2, 49, *de suadente et dissuadente cum expressione asseverantioris affirmationis.*
- Contentiones acres et innocentes cum inimicis 1, 11, *v. not.*; contentiones civiles 2, 43.
- Contentus semetipso duce partium 2, 72; contenti sustinuisse hostem, *satis habuere etc.* 2, 112.
- Continere, *sc. in custodia* 2, 129; continere se in Italia 2, 82; non continebant, quin adicerent. 2, 104.
- Continentes sylvae 2, 109.
- Contingere manum 2, 104, 2, 107, *active;* *ita:* sors Tyrrhenum contigit 1, 1; contigit huic soli diutius recusare principatum 2, 124, *de re et felicitate eximia;* *ita:* non alii contigerat is honor 2, 61; non existimabant, secure ei id contingere posse 2, 93; contigit nobis quaestoribus destinari 2, 124.
- Continuus. Per continuos annos *vig.* 2, 48, 2, 104; continua triennii militia 2, 122; continuare alterum tribunatum 2, 6; underimum consulatum 2, 89; aedilitati praeturam 2, 91; continuatio bellorum 2, 121.
- Contra. Qui contra tulerant arma 2, 29.
- Contrahere militem atque remigem 2, 79; classem 2, 42; contractae emtionibus domus, *coemtae, quae sc. vicinae sibi et contiguae erant* 2, 81; contracta affinitas nuptiis 2, 44; contracta ex occurso rixa 2, 47.
- Contraxisse sibi hoc videbatur Cicerone 2, 45, *i. e. conscivisse, percivisse eam invidiam, peperisse.*
- Contrebia urbs *Hisp.* 2, 5.
- Contribuere novos cives in tribu 2, 20, *alibi distribuere vocat.*
- Convenit eos mirari 1, 3, *elegant.* *ut alius: mirari licet eos, mirari possis eos etc.;* forma in illam amplitudinem conveniens, *respondens illi amplitud.* 2, 29; convenientior decori publico imprudentia 1, 13; convenientissimae disciplinae auctor 1, 6; *vid. not.*
- Convenire aliquem. Conventoprius Tiberio 2, 101.
- Converterat Pompeii persona in se orbem terrarum 2, 31, *admirationis notam habet:* conversae cohortes *sc. in fugam* 2, 112; conversa civitas a negotio in otium 2, 1; conversus Drusi animus, *in deteriora se descivit* 2, 14; *ita:* conversus in praecipitia 2, 112.
- Conversatio hominum, *apud Pompeium,* *convictio* 2, 102.
- Convictus *ponuntur pro convictis* 2, 33; *ita:* convictibus adhibere aliquem *apud Tacit. A.* 2, 28.

INDEX

- Copia omnium rerum abundan-
tissima 2, 106; copiam pugnan-
di facere, *offerre se hosti ad
proelium* 2, 112; copiae, *pro
exercitu* 2, 110; copiae equi-
tum 2, 46; copiae *pro commatu
et annona* 2, 111.
- Coponius 2, 83.
- Copulatum sibi hunc quaestorem
habuit, *adjunctum etc.* 2, 12.
- Corfinium caput imperii Italico-
rum lectum 2, 16, unde Ita-
licum dixere. *Strabo disertel lib.*
5 τὸν Μαραθῶν καλούμενον ἐξήφθη πό-
λιν, Κορρινίον τὴν τῶν Πάργων μη-
τρόπολιν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ Ἰταλίου
ἀποδείξαντες πόλιν ἀντὶ τῆς Ρώμης,
ὁρμητήριον τοῦ ἐπείμου, μετανοασθί-
σαν Ἰταλίαν etc.
- Corinthus conditur 1, 3; ab Ho-
mero iam hoc nomine vocitata,
ibid. Syracusas condit 2, 15;
exciditur 1, 13.
- Corinthia, *sc. vasa, ex laudato
illo aere* 1, 13.
- Cornelia mater Gracchorum 2, 7.
- Cornelia Pompeii uxor 2, 53.
- Cornelius Rufinus 2, 17.
- Cornificius legatus Caesaris 2, 79.
- Cornu dextrum navium Iulian. 2,
85, *ut in acie terrestri.*
- Corona aurea velatus Antonius,
imitans habitum Bacchi 2, 82;
corona classica Agrippae data
2, 81; *vocatur alias navalis et
rostrata, quia quasi rostris na-
vium insignita est, ut ait Gel-
lius* 5, 6; unde effigies Agrip-
pae cum tali corona in antiquis
nummis; corona laurea Pom-
peio decreta 2, 40, *v. not.*;
corona murali donatur Scipio
1, 12, et obsidionali *ibid.* *Vid.*
Gell. loco adducto.
- Correcta virtute fortuna 2, 79.
- Corripere arma, *de seditiosis* 2,
110; insignia consularia, *scil.*
per nefas 2, 58.
- Corruptit consilia satum 2, 37;
corruptit pertinacia munus mi-
sericordiae 2, 52; corrupto
animo eius in diem 2, 72, *etiam
de perversis consiliis et caeci-
tate virtuti opposita.*
- Corpus Tiberii et Caii Graccho-
rum in Tiberim deiectum 2, 6.
- Corpus rerum naturae 2, 66.
- Corvinus 2, 36.
- Coruncanus T. homo novus 2,
128.
- Cosa 2, 16, *sive Cossa* 1, 14.
- Cossus 2, 116.
- Cothurnis succinctus 2, 82.
- Cotys 2, 129.
- Crassus M. patrat bellum Spar-
tadium 2, 30; cur oligarchiam
triumviralem amplexus 2, 44;
opprimitur a Parthis 2, 46, 2,
81, 2, 91, 2, 119.
- Crassus L. inter orat. 2, 9.
- Crassus P. orat. 2, 17.
- Crassus Mucianus procos. inter-
ficitur 2, 4.
- Cratinus comicus 1, 16.
- Creare seditionem, *excitare* 2, 20.
- Credere se colloquio 2, 103; re-
ligioni templi 1, 9; credenda
afferebantur 1, 12, *fide digna.*
- Cremona 1, 14.
- Creon Archon Athen. 1, 8.
- Cresphontes 1, 2.
- Creta ins. 1, 1, 2, 81; provincia
facta 2, 34, 2, 38.
- Crimina multa desidia mortere-
demit 2, 87; criminari aliquem
apud 2, 74; criminationes fal-
sae 2, 77.
- Crispinus Quinctius adulter Iu-
liae 2, 100.
- Crudelitas Sullana 2, 28; 2, 53.

INDEX

- Cruentus. Non aliud bellum cruentius caede clariss. vir. 2, 71; cruentissimus romano nomini dies 2, 52, *de acie Pharsal.*
- Coltello percussus Drusus 2, 14.
- Cultus, *de habitu sive vestitu* 2, 107; *ita*: cultus pastoralis 1, 2; omnis cultus triumph. 2, 40; *aliter*, cultus triumphi, *pro apparatu triumph.* 2, 129; cultus agris rediit 2, 89.
- Cum. Magna cum libertate 2, 71; nulla cum perturbatione hominum 2, 88; multa cum difficultate itinerum perduxit exercitum 2, 54; tanta cum quiete duxit exerc. 2, 25; gentes plurimo cum earum sanguine perdomuit 2, 95; plurimo cum earum excidio pacavit 2, 98; cum singulari cura frugum duxit exerc. 2, 25.
- Cumae in Italia conditae 1, 4; Cumanos Osca mutavit vicinia 1, 4.
- Cuniculi subterranei 2, 27.
- Cupere prava, *de cupidit. et molitione rerum novarum* 2, 6.
- Cupidior pecuniae, quam recte faciendi 2, 97; cupidissimus quietis et otii 1, 7.
- Cura atque onus belli 2, 97; curam omnem fata vincebant, *curationem et medicin.* 2, 123.
- Curare quae agenda sunt 2, 98.
- Curia Hostilia 2, 12, 2, 26.
- Curio trib. pl. fax civilis belli 2, 48; Curioni simillimus Caelius 2, 68.
- Curio dux Inlian. partium occisus 2, 55.
- Curru urbem ingredi 2, 122; curru urbem invectus est 2, 30, *sc. triumphali, triumphare.*
- Cursus, *de navigatione* 2, 43; *ita*: cursum in Africam direxit 2, 19; cursus classicus directus volatu columbae 1, 4; *aliter*: Cursu tendere ad aliquem 2, 79.
- Custos imperii Tiberius vocatur *tyrannus* 2, 104; custos securitatis urbanae, *periphras praefect. urbis* 2, 98.
- Custodia captivorum honorariorum qualis 2, 129; custodia libera 1, 11, *v. n. l. aditus sales*; custodia ritus patii, *de re. nentibus et conservant. maris patr.* 1, 4; custodire maris praeesse 2, 72; *ita*: custodie exercitus inclusus hostis, *obsidente exercitu sc.* 2, 111; custodire damnatos per municipia, *in custodia retinere* 2, 33; custodire corpus suum *sc. tellitio* 2, 109.
- Cyprus 1, 1, 2, 45; *facta provincia* 2, 38.
- Cyzicum Milesiorum colonia 1, 15; liberatur obsidione 2, 33.

D

- Dalmatia subigitur 2, 90; *re bellat* 2, 110; *prov. facta* 2, 3.
- Damasippus praetor clarissimus viros trucidat 2, 26.
- Damnum Crassi, *de clade* 2, 116; *ita*: damnum amissi militis 2, 115; damnum imperatoris, *sc. amissi* 2, 46.
- Danubius 2, 110.
- Daorisi 2, 115, *v. not.*
- Dare leges senatui, *de sedition. mil.* 2, 125; dare cenam 2, 77; dare experientia virtutis 2, 116; *ita Graeci* *cupus apertus* *didonu*: dare filium in adoptionem, *in familiam alterius adoptandum dare* 1, 10.

INDEX

- De industria 1, 2.
- Debellatum apud Actium 2, 84; *patrulum bellum alias.*
- Debere aliquid ultioni patris, amici 2, 65; debuerat spiritum supplicio, *dignus erat qui manu carnificis moreretur* 2, 35; quam vivo iracundiam debuerat, in corpus mortui contulit 2, 21.
- Decedere, *sc. provincia, expleta administratione* 2, 59; decedere coëgit provinciis, quas armis occupaverat, *ut alias, excedere, i. e. liberavit provincias praesidiis eius et imperio* 2, 23; decedere, *mori* 2, 102; decedere patria, *demigrare* 1, 1.
- December 2, 105.
- Decernit senatus provincias alicui, *adminstrandas sc. provinciali imperio* 2, 73; decernitor ei bellum Mithridaticum, *gerendum sc.* 2, 18; decreto patrum comprobatum est 2, 58, decreta patrare 2, 110.
- Et: Decretis facta iungere 2, 118, *cum nota strenuitatis dicitur de iis, qui destinata exequuntur.*
- Declarabat, superesse sibi vim etc. *ostendebat* 2, 109; declaravit id Syria, *documenta dedit* 2, 117.
- Decus publicum 1, 13, *ita Tacit.* 1 H. 90, 4, *et al. de bono publico, in quo non minus scilicet honor, quam utilitas includitur.*
- Decus priscum senatui restituere cupit Drusus *sc. potestatem iudiciorum* 2, 13.
- Deditio signatur a Velleio *istis locutionibus*: *permittere se ditioni alicuius, committere se fidei alicuius, summitti alicui, etc.* 2, 37.
- Modus deditiois militaris, ritus-
que, traditis *sc. armis et prostratis humi corporibus factae, exprimitur* 2, 106, 2, 114. *Vide omnino Brisson. formul. 4.*
- Est et alia deditio, *quae e. g. Mancinus nudus religatis post tergum manibus hostibus est deditus* 2, 1. *Adi Liv. 9, 10.*
- Dedicare templum Martis 2, 100. *Brisson. 1. formul.*
- Deducere colonias 2, 2; deducere genus ab aliquo, *originem trahere* 2, 41.
- Deesse. Ne quid honori deesset 2, 82; non defuit Plancio gratia impetrandi 2, 67; *servit saepe eiusmodi expensam.*
- Deerrare. Vbi semel recto deeratum est 2, 3.
- Defendere salutem alicuius 2, 66; *duplici significato ponitur hoc loco de iudicii defensione patroni, et auxilio officioque amici, e vitae periculo eripientis.* Defendere se munitione, *includere se m.* 2, 112.
- Deferre summam imperii alicui 2, 49, detulit ex Macedonia turmam eq. 1, 11; *asportavit.*
- Deficere. Non deficiat materia laudaturum 2, 101; defectus consilio imperatoris, *qui caret prudentia imperat.* 2, 120, defectus est fructu huius rei 2, 116; defectus est materia adipiscendi triumphalia 2, 116.
- Deflectere se huc atque illuc, *de homine temporario et instabili* 2, 21.
- Deflere fortunam eius temporis 2, 67; deflere summam calamitatis 2, 119, *sc. describendo.*
- Defluentia Socratico ore ingenia 2, 16, *v. not.*
- Deformitas corporis aliquando

INDEX

- cum turpitudine ingenii certat 2, 69.
- Deillius bellorum civilium desultor 2, 84, v. not.
- Deinde post 2, 23. *Deinde postea, post deinde frequens pleonasmus.*
- Delictus habiti, militum sc. 2, 111; res metus plena apud cives 2, 130.
- Delus ins. 1, 4.
- Demerendis hominibus genitus, conciliandis officio et gratia 2, 102.
- Demoliri, pro moliri 1, 15, v. not.
- Denique 2, 113; *saepe non tam membrorum conclusionem, quam rei universae complexione, aut expressionis intensionem notat.*
- Denotari non poterat facies, distincte cognosci 2, 70.
- Denuntiare alicui, sc. imperiose 2, 80; denuntiabat militibus, sc. magna asseveratione (nam ita crebro ponitur) 2, 55; denunciatione quietis territus, somnio perturbatus 2, 70.
- Deprecari pro se 2, 86.
- Depudet. Cum eum non depuderet 2, 73.
- Dertona 1, 15.
- Descendere in campum sc. petendi magistr. ergo 2, 92.
- Desciscere a disciplina, de militibus sedition. coeplantib. 2, 81; descivit a bonis, a priori virtute ac propositi rectitudine 2, 2; *utidem de seditioso.* Descitum a virtute 2, 1.
- Descripta publicis litteris pecunia, consignata 2, 37; descriptum praesidium in recessus maris, distribuendi notione 2, 32.
- Desertus a militibus et fortuna 2, 80; *quod posterius membrum sententiose accedit.* Desertor dicitur, qui spoliaverat equite peditem 2, 119; ita ferme desertor exercitus sui Antonius 2, 83; desertores ibid. qui ex acie fugiunt.
- Desiderare. Nihil deerat, quod a domesticis desiderari aut praestari posset 2, 114. *expectari, postulari;* neminem desideravit patria civem, nisi acie consumat 2, 52, *amissio notatur.*
- Designare consulem 2, 58.
- Desitiales Delmatae 2, 115.
- Desperatis rebus suis 2, 27; desperatione quaesita spes 2, 5, v. not.
- Despicere ne quis posset in domum 2, 4.
- Despondet Nero Caesari Liviam 2, 79, 2, 94; *ceu pater sc. v. not.;* desponsa Caesari privigna Antonii 2, 65.
- Destinare, neutr. decernere 2, 110.
- Destinare successores, dare, constituere 2, 131 praetores; contigit nobis destinari praetoribus 2, 124, *creari;* destinatus ei bello gerendo, *delectus etc.* 1, 12.
- Destinare aliquid publicis usibus 2, 81.
- Destinatum iter, constitutum, propositum 2, 82.
- Destinatus ei parti in quam a fortuna vocaretur, in proelio sc. 2, 85.
- Destinati tanto discrimini duces 2, 47; *fatalem destinationem intelligit.*
- Destituere conata alienius 2, 42; *deneganda sc. ope et obviandis impedimentis.*

INDEX

- Destruere.** Fortunae defuisset locus destruendi eius 2, 48, *de Pompeio felicitate et potentia deiecto.*
- Detracto capite, remoto duce** 2, 85.
- Detrimentum.** Sine alto detrimento exercitus, *clade* 2, 97, *v. supr. damnum.*
- Deus.** Efficere talia paene nullius nisi dei fuerit 2, 47; deis quam hominibus similior femina 2, 130; diis quam hominib. propior 2, 35; *diis simillimus iuvenis* Scipio apud Liv. 26, 50 dicitur; *usulatum est scriptoribus*, eximiam rerum praestantiam divinitatis comparatione attollere; ad deos excesserat Hercules 1, 2; *ita*: Augustus ad deos transgressus 2, 7; *hac figura exitus*, *non extenuatus sive eorum*, quos inter deos postea retulere, indicant.
- Dextra Ponti incolere, dextras partes** 2, 40.
- Dialis flamen** 2, 43, *a Iove nomen hab.*
- Dianae sacra regio circa Capuam** 2, 25; agros ei deae addicit Sulla *ibid.*
- Dicere.** Non sine cura dicendus 2, 18, *memorandus, v. not.*; dictans 2, 83; dictitans 2, 57.
- Dictum.** *ἀπαθρημα* 2, 77; Dictum Popilli Laenatis 1, 10; Aemilii Pauli *ibid.*; Scipionis Africani 2, 4; Livii Drusi 2, 14; Telesini 2, 27; Asiuii Pollionis 2, 86; Coponii 2, 83; Pompeii Sex. 2, 77; Ciceronis 2, 62; Octavii 2, 60; Pansae atque Hirtii 2, 57; Caesaris *ibid.*
- Dictatoris in rep. Rom. usus et** *finis* 2, 28, *v. not.*; dictatoria animadversio 2, 68; dictatorem recusavit Augustus 2, 89.
- Didius T.** 2, 16.
- Dido** 1, 6, *ascitilio et punico nomine, quae proprio Elissa.*
- Dies maximi discriminis** 2, 85; dies cruentissimus nomini romano, *de proelio Pharsal.* 2, 52, *vid. Freinshem. Ind. Flor.*; adesse Romanis ultimum diem 2, 27; in diem 2, 72; in dies 2, 52, *et saepe.*
- Dies senatus** 2, 35, *quo habetur senat.*
- Diem alicui dicere** 2, 24; *denuntiare diem accusationis instituendae, et ad eam audiendam reum invitare. Vide Sigon. 3 de iudic. 7; Pollet. hist. for. Rom. 4, 8.*
- Disserre.** Quantum differt Cato? *dissentit, discrepat* 1, 7; distulit ventus classem, *dissipavit* 2, 79; extra dilationes positus, *eleganti formula strenuum intentumque actorem notat* 2, 79.
- Difficultas annonae** 2, 94.
- Diffusum late bellum** 2, 32.
- Digestio annorum, computatio** 2, 53.
- Dignatio partium, dignitas, auctoritas** 2, 52; dignatio sc. praeturae 2, 59; dignatione obruere alium 2, 69; dignum fuit fortuna Caesaris, quod etc. 2, 87; *digne satis nemo potest desistere* 2, 61; dignior qui arbitrio victorum quam iracundia militum moreretur 2, 24; fides in Rom. facit eas urbes dignissimas sua nobilitate et amoenitate 1, 4; *ita*: dignissimus vetustate familiae suae 2, 120; dignitatis servandae fidem de-

INDEX

Domitiae familiae felicitas pecu-
liaris 2, 10. *Vid. Baron. Strei-*
nii stemmata.

Ex duabus gentis huius familiis
Noster memorat, ex Aenobar-
borum quidem, Domitium Cn.
fil. Cn. nep. cuius ex Arvernus
victoria celebris 2, 10; Domi-
tium pontif. max. qui legem de
sacerdotiis tulit trib. pl. 2, 12;
Domitium lege Pedia damna-
tum, qui cum Antonio se con-
iunxit 2, 76; indeque transiit
ad Caesarem 2, 84.

Ex Calvinorum familia Domitium
Calvinum 2, 78.

Domi bellique fortissimus 2, 27;
domum suam omnium conspe-
ctui patere vult Drusus 2, 14.

Donare aliquem incolumitate,
vita 2, 100; donari ornamen-
tis triumphalib. 2, 115; donati
militēs ab imperatore ob virtu-
tem 2, 104.

Dos. Velut in dotem sceleris 2, 67;
ἀντάλλαγμα, ἀντίδοτος intelligitur;
dotes belli et togae, ingenii et
studiorum, laudes artesque sive
virtutes 1, 12.

Drusus M. Livius pro senatu mul-
ta molitur 2, 13; quae cum
non procederent, perturbat
remp. et occiditur 2, 14; eius
vox ad circumstantes *ibid.*; ad
architectum *ibid.*; eius mors
excitavit bellum Italicum 2, 15.

Drusus Livius Claudianus Liviae
pater 2, 71, 2, 75.

Drusus Claudius cum Tiberio in
Raet. et Viindel. missus 2, 95;
mors eius et *elogium 2, 97.*

Drusus Libo 2, 130.

Dubio Marte 2, 53; *vid. Mart.*
dubiis in rebus 2, 112; *ibidem*
de proelii periculo: dubiam

spem armorum tentare 2, 71;
sententiose ita dicitur, cum om-
nis fortuna, quae bello commi-
titur, dubia sit; respondet illa
locutio: incerta pro certis ca-
ptare etc.; dubia et interdum
ancipiti fortuna 2, 79; dubii
casus rerum humanarum 2, 55;
dubitare, pro deliberare 2, 51;
sine ulla dubitatione 2, 122;
nox: quis enim dubitare po-
test?

Ducere contra remp., *sc. militēs*
rerum nov. cupidos 2, 125.

Duci. Per quae de eo ductus erat,
adductus ad id consilium ca-
piend. 2, 102; duci in triumpho
inter captivos 2, 65, 1, 9; duci
in vincula 2, 7.

Ductu Agrippae 2, 79; virtute et
ductu Ventidii 2, 78; non iam
ductu, sed manibus atque ar-
mis 2, 115; *ex quo loco plu-*
rum est, ductu, praesentibus
ad exercitum, manibus operis
ipsius ducis notari, sed hoc re-
rius; alias enim quaecumque
praesentia ducis consilio et la-
bore praestat, ductu includa-
tur; ductu auspicii et Caesaris
infractae Galliae 2, 30;
solemniter haec coniungi notat
Brissonius 4 formul.

Dulces facetiae latini leporis 1,
17; *ita: dulcedo mollissima*
carminum 1, 7; dulcedo pacis
2, 117; dulcedo et suavis
morum 2, 92.

Dum pro dummodo 7, 62 etc.:
dum ea geruntur 2, 69, 2, 98
etc.; *alibi: per id tempus, per*
eadem tempora, interim. Tales
formulae quid praestent in hi-
storia, vide apud G. I. Forst.
in art. historica c. 24.

INDEX

Duodesexagesimus annus 2, 53.

Duplex et diversissimus animus in eodem hom. 2, 5, *vid. not.*; duplicaverat eius vires adventu suo 2, 77.

Durare exercitum patientia periculorum 2, 78, *active*; duravit ei odium in tantum *etc.* 2, 79, *mansit odium adversus ipsum*; duravit illis in longum constantia pugnandi 2, 85.

Dumvir Minturnensis 2, 19, *v. de Dumviris coloniarum et municipiorum Sigon. de antiq. iur. Italiae lib. 2 cap. 4 et 8.*

Dux factus propriae classis 2, 76; dux bello peritissimus 2, 29; dux consiliis, miles manu 2, 18, *sententiose*; duces consulares, praetorii 2, 90; duces acerrimi et peritissimi 2, 116; ducum maximus 2, 99.

Dux partium 2, 72; Iulianarum partium 2, 55; *ibi ponitur pro capite et principa partium, hic pro uno ex ducibus in partib. Iulianis militantibus*; duces recuperandi imperii fuere 1, 2.

Dux non debet iudicio exercitus regi 2, 115, *militēs non temere cladi offerebat, ibid. et 2, 97*; utilia speciosis praeferat 2, 113; ducis disciplina eiusque temperamentum et exemplum 2, 114; ducis fortuna et virtus 2, 97, *erga vulneratos et imbecillos comitas* 2, 114; ducis segnitia optimus exercitus perditur 2, 119; in duce plus est, quam in exercitu 2, 111.

Dynastae. 2, 51, *vid. Ind. Nepot.*

Dyrrachii obsidetur Pompeius 2, 51.

E

Ebur. Ex ebore apparatus triumphi Afr. Caes. 2, 56.

Edere munus 2, 93, *exhibere, praeberere*: V. *manus*; editis magnis speciosisque rebus, *gestis* 2, 76; editis haud incruentis certaminibus 2, 21; editis virtutum experimentis 2, 94.

Efferre ad principale fastigium, extollere 2, 128; Hispania Sertorium armis extulit 2, 90.

Educere hibernis exercit. 2, 115.

Efficere. Effecerat magnum modum legionum 2, 73; effectus maximi belli consummati sunt 2, 115.

Effossum lumen alterum imperii 2, 51.

Effundere se obviam, copioso sc. *excursu* 2, 112; effusa civitate obviam 2, 45; effudit se in Asiam vis graecae inventotis 1, 4; effusa immanis vis germanarum gentium 2, 12; effuso cerebro expiravit 2, 7; effundere vocem, *emittere* 2, 14; effusissimus munificentiae 2, 41; effusissimus sanguis maris Hadriatici 2, 43.

Eggius L. 2, 119.

Egnatius Rufus insidias Augusto et sibi exitium comparat 2, 91; *hinc* Egnatianum scelus vocatur ea conspiratio 2, 93; idem Egnatius prohibetur consulatum petere 2, 92.

Egressus fortunam hominis, *supergressus* 2, 40.

Elabi urbe, *effugere* 2, 41.

Elanguescere 2, 111, *de imminutis hostis obsessi viribus.*

Electra 1, 1.

Elegans liberalium studiorum et

INDEX

auctor et admirator fuit Scipio 1, 13; neque quisquam elegantius disponxit negotia otio, *ib.*
 Elephanthorum certamen, *in spectaculo*, 2, 56.
 Elicitae gaudio lacrymae 2, 104.
 Elisarum faucium notae 2, 4.
 Elissa Tyria Carthaginem condidit 1, 6; *v.* Dido.
 Ellipsis *rei causa vel gratia*: cuius augendae 2, 20; *rei modo vel tantum*: neque licentia in mediocres saevitum *etc.* 1, 2, 2, 80; *rei potius*: merentis semper quam captantis gloriam 2, 129. *Ita saepissime Tacitus rei ut*: excederet Sicilia 2, 80.
 Eloqui. Quis eloquatur illa opera 2, 126; eloquentissimus Drusus 2, 13; eloquentiae prosae decus 1, 17; eloquentia mediis 2, 19; eloquio animoque similis, *pro eloquentia* 2, 68; eloquentia floruit urbs Attica 1, 18.
 Elucet atque eminet 2, 122; elucebat per id, quantus evasurus esset 2, 94.
 Emergere e terra foramine cuniculorum 2, 27; emergere in fastigium dignitatis et potentiae *sc.* 2, 65.
 Emerere. Quid emeruissent *i. e.* emeruissent 2, 66; *ita*: emeritus triumphus 2, 4.
 Emicare. Sub eum locum, quae cor emicat 2, 70, refertur ad palpitationem cordis; alias de situ etiam ad hunc modum Plinius 11, 37: *cor homini infra laevam papillam turbinato mucrone in priora eminet*; emicans multo igne incendium 2, 125, *eleganter, de seditione.*

Eminere. Qui eminebat, legendus 2, 103; *de praestantia virtutis et meriti*; eminebant sine periculo 2, 49; *de praestantia dignitatis*; eminentia non carerent invidia 2, 40; eminent inter ingenia maxime 2, 36; eminentis fortunae comes invidia 1, 9; eminere claritudine 2, 130; dignitate 2, 107, 2, 127; eminens princeps oppositae aequali 2, 124; eminens dignitate 2, 107; eminens dictum res 2, 114; eminens fastigium 2, 109; eminentissimi viri filius 2, 2; eminentissimus civium 2, 99; eminentissimi viri 2, 43; eminentissimi cives 2, 71; eminentissimi duces 2, 17, 2, 121; eminentissima civitas Rom. 2, 22; eminentissima Romanarum Livia, genere *etc.* 2, 75; eminentissima mater Tib. 2, 130; eminentissima simplicitatis viri 2, 72; eminentia ingenia 2, 36; eminentissima cuiusque professionis ingenia 1, 16; eminentissima capita imperiorum 2, 101.
 Eminentes viri, *de principibus viris et monarchis cum excellentia significatus* 2, 127.
 Eminentissimus saeculi sui dotibus belli, togae, ingenii, stadiorum 1, 12.
 Notandum interim est esse hanc vocem inter eas, quibus crebrius et libentius utitur Velleius, quam aliorum quisquam; sicut ex apposis exemplis patet.
 Emissa oraculo vox 1, 10; per emissarios factionis suae 2, 18; *ita dicuntur satellites et ministri, quarumcumque rerum atrocium aut dolosarum moli-*

INDEX

- tionis et effectiōnis destinati emissive. Vide etiam Marcell. Donat. ad Lampriū. Heliogab.*
- Emolumentum victoriae 2, 105; *ita*: emolumentum patratī belli attulit hiems 2, 114, *ut victoria et confectio belli, veluti quādam periphrasi attolli intelligatur.*
- Enarranda non recipit haec scripturae modus 2, 52.
- Enervatus amore animus 2, 86.
- Eniti, *parere* 2, 95, 2, 104; eniti ad honores, *alias* ascendere 2, 127.
- Ephesus condita 1, 4.
- Ephyra 1, 1, *vel* Ephyre, *Corinthus olim dicta* 1, 3, *v. not.*
- Εἰς πύργον ὀφειλόμενα* 1, 2, *v. not.*
- Epirus 1, 1.
- Epistolae funestae 2, 117; epistolarum commercia 2, 65.
- Eporaedia 1, 15, *alias* Eporedia.
- Epulum per multos dies datum 2, 56; epulari apud aliquem 2, 101.
- Equo vehi 2, 114; equitum loca in theatro 2, 32, *vulgo quatuordecim ordines*; equitum operae ad bellum extraordinariae 2, 111.
- Equestris acies, *equitatus* 2, 112; equestri militia finita 2, 111.
- Equestris ordo 2, 76; equestri loco natus 2, 128; equestri, sed splendido genere natus 2, 88; *ita*: admodum speciosa equestris familia 2, 59, *unde splendidi, insignes, illustres equites, eminentiae quorundam in equestri ord. notandae. Vide Lips. ad 11 Annal. Tac.*
- Equestri statua honoratus Octavius 2, 61, *v. not.*
- Eretria Atheniens. colonia 1, 4.
- Erubescenda opponuntur hic doleandis 2, 130.
- Erudire indolem alicuius liberilibus disciplinis 2, 59.
- Ernere. Ernit funditus Corinthum 1, 13; *ita*: eruta Carthagine 1, 38; eruendam delendamque urbem 2, 27, *a fundamentis sc. disicere. Apud. Virgil. 6 Aen.* Ernet ille Argos.
- Erumperē. Erupit scelus Egnatianum 2, 93; erupit tempestas in domo Aug. 2, 100.
- Erumpens pectore et ore indignatio 2, 66.
- Eruptionibus pugnatum 2, 47.
- Erythra condita 1, 4.
- Eryx 1, 8, *v. not.*
- Esse. Sunt qui prodiderint, *prodidere quidam* 2, 75; esse in fine 2, 33; esse alicui terrori, venerationi 2, 41; esse honori, usui 2, 95; crimini 2, 116.
- Evadere. Documentum tanti mox evasuri viri 2, 42; quantus evasurus esset 2, 94.
- Evahere. Evexerat eum amicitia Principis usque in 2, 90; evectus animo super humanam fidem 2, 130; usque in comparationem graecorum ingeniorum evectus 2, 9.
- Eventum collegae ex sua fortuna aestimans 2, 70; eventu felici superat hostem 2, 25; eventum rerum felici fugavit hostem 2, 46.
- Everti funditus 2, 115.
- Evitare tela 2, 80.
- Eumenes medius inter Perseum et Rom. 1, 9.
- Evocare 2, 129, *sc. ad se, atque, quae hoc loco emphasis est, velut elicere; evocatus* 2, 70. *Apud*

INDEX

- Dion. 45, v. 313: τὸ τῶν ἰου-
νάτων ἢ Οὐκᾶτων σύστημα, οὐκ Ἀνα-
κρίτους ἀν' τῆς Ἑλληνισμοῦ, δὲ περικυμᾶ-
ναι τῆς χρητικῆς ἐκ' αὐτῶν αὐτῶν ἀν-
ακρίτους, ὁμαρῶν. Legio evoca-
torum. quos aliquis graece ἀνα-
κρίτους possit appellare, quod
cum dimissi iam essent a mili-
tia, postea ad eam revocan-
tur.*
- Euphrates 2, 46, 2, 101.
- Eupolis comicus 1, 16.
- Euripides tragic. 1, 16.
- Ex, variis significatibus servit. Ex
Avernis victoria 2, 10; ex
Hispaniis triumphare 2, 30.
- Ex consulatu sortitus Asiam 2,
33; ex consulatu obtinebat Hi-
spaniam 2, 78; ex eo honore
(praetura sc.) sortitus Mace-
doniam 2, 59; ita Suetonius
Caes. 18; ex praetura sortitus
Hispaniam: 1 et Aug. 3: ex prae-
tura Macedoniam sortitus; alii
saep. *Apte et e re dictum,*
quia expleto magistratu annuo
Romae, proficiscebantur in pro-
vincias sorte sibi destinatas, eas
quoque tali nomine, quod iam
Romae gesserant, administra-
turi, ut et ordo temporis, et
species dignitatis notetur hac
formula.
- Ex equestri ordine consul crea-
tus 2, 76; cum eques esset,
non patricius.
- Ex diverso, hinc, illinc 2, 101;
ex longinquo 2, 43; ex altera
parte 2, 74, non opposit. sign.
sed praeterea etc.
- Ex censu, secundum modum cen-
sus 2, 111; ex constituto 2,
110; ex merito 2, 118.
- Ex male dissimulato 2, 109, *α-*
μικροπινῶς usurpatum: ut etc.
- Ex maxima parte 1, 17; magna
ex parte 2, 97.
- Ex insperato 2, 112; ex occurru
contracta rixa 2, 47.
- Ex vulnere mortuus 2, 61, *cau-*
sae signif. ; ita: ex aliquo do-
lere, indignari, erubescere 2,
130.
- Ex Macedon. repetundarum dan-
natus 2, 8.
- Ex provocatione hostem intere-
mit 1, 12, cum provocatus sc.
pugnasset.
- Ex auctoritate senatus 2, 20.
- Ex persona poetae dictum, mor:
sub 1, 3.
- Ex negotio aliquid remittere 1,
88.
- Exaggerare iuventam alienius bo-
noribus 2, 129, *αὐξάνειν et ad*
splendorem rei conciliandum
dicitur.
- Exardescere. Exarsit bellum ci-
vile 2, 49; exarserat bellum
2, 75, 2, 104; exarserant ini-
tia civilis belli 2, 48.
- Exalceari 2, 41.
- Excedere natura sua 2, 68, *con-*
tra insitam clementiam aliquid
facere; excedere Sicilia 2, 80:
Italia 2, 76; excedere mo-
dum laborum, periculum 2,
122; excessit in hoc ira Prin-
cipis, usque eo progressa est
2, 68; excedens humanam bi-
dem temeritas, incredibil. 2,
51; excedere ad deos 1, 2, v.
D; post excessum Hannibalis
ex Italia 1, 15.
- Excellent vir 2, 92; excellens
corpore 2, 107; forma 2, 20;
specie 2, 7; excellentissimus
omnium civium forma 2, 41.
- Excelsissimus juvenis 2, 101; ex-
celsissimi duces 2, 114; ex-

INDEX

celsissimi viri 2, 22; excelsissima victoria 2, 96; excelsissime floruit Sparta 1, 6: hoc quoque vocabulo singulariter et *unum primum* utilitur Noster.

Excidere silvas 2, 109; **excisus exercitus** 2, 120; **excisi agri** 2, 115; **excrisa Germania** 2, 122; *ita* : ὑπερβολῶς *de clade loqui amat*; *sic* : excidium auctoravit partibus suis 2, 30; plurimo cum eorum gentium excidio 2, 98.

**Excipere aliquem coena 2, 77 ;
bellum ab Asculanis ortum, a
Marsis exceptum 2, 15, se-
riem progressionis not.**

Excivit veteranos 2, 61: Tacitus de eadem re, concitos, ait; excita sedibus suis gens 2, 108.

Exclamatione sive potius admiratione indicat magnitudinem sequentis narrationis Velleius 2, 106; exclamatio rei attollendae panegyrico studio usurpata 2, 114.

Exemplum gravissimum antiquis-
que comparandum 2, 78; e-
xemplum naturale 2, 128, *pa-*
tris sc. respectu Tib., et maiō-
rum respectu Pop. R.; exem-
plum clementiae Caesaris 2,
100; exemplum hominis grati
et pii fuit Corvinus 2, 71; exem-
plum proscriptionis primus in-
venit Sulla 2, 28; *unde:* exem-
pli Sullani malum proscriptio
2, 66; eiusdem exempli tribu-
natum ingressus 2, 6; exemplo
inutili, facto salutari 2, 47,
vid. not.; homine quā exem-
plo dignior fuit haec iniuria 2,
20, *vid. not.*; in omnia virtu-
tū exempla genitus 2, 116.

Exemplum Principis efficacissi-

**mum est 1, 126; exempla non
consistunt ibi, unde coeperunt
etc. 2, 3.**

Exequi. In consultando temerarius, in exequendo vir 2, 24; executus fortiter, quae pessime ausus erat 2, 24, 2, 29; executor acerrimus malorum propositorum 2, 45.

Exercere exercitum bellis 2, 109; **animum disciplinis, corpus periculis** 1, 13; **exercuerunt nos bello tot annorum** 2, 90, *negotium facessere etc.*; **exercere inimicitias cum aliquo** 2, 45.

Exercitatio animorum, *de studiis*
2, 110; exercitat. navales 2, 79.

**Exercitia perpetua 2, 109, bel-
lica praesertim.**

Exercitus disciplina, manu, experientia bellorum praestans 2, 119; **exercitus magnificentissimus a segni duce perditur** 2, 120; **exercitus non regat duces, sed regatur a duce** 2, 115; **exercitus nimis magnus difficulter regitur** 2, 113.

Exhaustus bello exercitus 2, 21.

Exilium Numidici gloriosum 2, 10, *ut et Ciceronis* 2, 45; *exilium specie honoris impositum* 2, 45, 2, 93, 2, 99.

Existimare, iudicare. Quid de eo existimaverit Sulla 2, 27.

**Exitialis spiritus 2, 22; tempe-
stas 2, 72.**

Exitiabilis fames 2, 112; clades 2, 112; eventus proelii 2, 21; societas potentiae reip. exitiabilis 2, 44; exitiabiles homines 2, 12.

Exire, quia vivus exierat, *effugerat* 2, 81; exitus hic fuit illius viri 2, 53; exitus partium Bruti 2, 72; hunc vitae mor-

INDEX

- tisque habuere exitum 2, 7, *ut alibi hunc finem vitae hab.* 2, 14.
- Exoletus histrio 2, 28; *impudicus, pathicus.*
- Expectato maturius 2, 123; expectatis contraria 2, 75.
- Expeditiones aestivae 2, 114; classicae peditumque 2, 121.
- Exorabilis in offensis 2, 29.
- Experiri molem belli, *subire, suscipere* 2, 95; experiri aliquem, *sc. operam alicuius virtutemque* 2, 128; experiri animum victoris, *tentare clementiam, incolumitatem petere* 2, 87; experti paene essent vim dominationis, *sensissent* 2, 68; expertae virtuti in Africa, respondit in Hisp. 2, 4.
- Experientia belli 2, 78; experientia laudandum est consilium 2, 57, *i. e. bonum fuisse consilium experientia ostendit.*
- Experimenta virtutis dare 2, 94; experimentis maioribus testatum, *exemplis* 2, 116.
- Explere censum senatorum 2, 129. *Tacitus iuvare dixit* 2 A. 37, 1, *non habentibus sc. supplere, adeoque inopiam senatorum sustentare; v. Sueton. Tib. 47;* explevit plurimum laborem circa port. 2, 23; explevit tot millia eorum numerus 2, 110, *ita Curtius saepe, alique.*
- Explicare, *historica sc. derivare* 2, 46, *et alias.* Explicatis classibus 2, 79. *Ita passim: explicare copias, turmas etc.*
- Exploratissima fuit victoria ante proel. 2, 84, *certis indicibus cognita;* exploratores 2, 112.
- Exponere pecuniam *sc. ex nave* 2, 45; expositae in terra copiae 2, 79.
- Expostulante consensu populi 2, 77; *verbum aversum de vehementi flagitatione.*
- Exprimere, *describendo sc.* 2, 121.
- Expromere. Eiulatu expromenti indignationem casus tanti viri 2, 19, *ita legitur; mallem tamen legere: expromens indignationem casus t. v. etc.*
- Expugnationes 2, 98.
- Exsecratio in Cinnam 2, 22; exsecrationes tribunorum pl. publicae in Crassum 2, 46, *v. not.*
- Exsomnia 2, 88; exsomnia animo 2, 129.
- Exsolvere poenas facinorum, *peniri ob facin.* 2, 88.
- Exsultatio quaedam novae salutationis 2, 104; *ita significanter illam alacritatem laetitiamque militum salutantium exprimit.*
- Extentum vitae spatium 1, 11, *de longaeuitate.*
- Extraordinaria imperia 2, 30, 2, 31.
- Exturbare aliquem urbe 2, 19; *mox: exulem facere.*
- Exuere castris 1, 9; *ita: exutus omnibus copiis* 2, 37; *exulus navibus* 2, 79.

F

- Fabius Allobroges vicit, unde *Allobrogicus* dictus 2, 10.
- Fabri Aemiliani disciplina milit. in Hispan. 2, 5.
- Fabrateria 1, 15 *oppid. Camp.*
- Fabricata classe 2, 79; fabricati miro opere cuniculi 2, 27.
- Facere templa, porticus 2, 81; theatrum 1, 15, *aedif.;* provinciam 2, 38; ludos, *mox: praeberere, edere* 2, 79; deum 2, 126, *v. not.;* copiam pugnandi

INDEX

- 2, 112; exercitum 2, 109, *parare*; *quam phrasin ut Sallustianam nec satis probam in Aruntio reprehendit Seneca ep.* 115, *nisi quod paulatim consuetudine mitigari haec talia, usurpantis item ratione arteque, satis constat.*
- Facere, *in obscenis* 2, 83.
- Facere viam incrementis suis 2, 51; aestiva producta fecere emolumentum victoriae 2, 105; ubi negotia fecissent otio locum 2, 105; hoc tempus fecit militem Tiberii 2, 104.
- Facinoris praeclari auctor 2, 120.
- Facundus malo publico 2, 48.
- Fallere. Fefellit eos quinquenium, *praeteriit eorum curam, aberravere* 2, 53.
- Fama. Vt loquitur fama, rumor 2, 93; famae post conscientiam consulendum 2, 115; fama gloriaque 2, 6; fama tanti nominis terribus 2, 94; *celebritatis signis.*
- Fame urgere hostem melius est, *quam ferro. not. ad* 2, 111.
- Familia insignis honoribus 2, 127; in familiam eius datus, *per adopt. sc.* 2, 8; retinere in familia, *non dare in adoptionem* 1, 10; familia privata 2, 91; *de servis.*
- Fannius C. inter oratores 2, 9, 1, 17.
- Fannius Caepio 2, 91.
- Fasces submittere alicui, *ut superiori sc.* 2, 99.
- Fastidire aliquem collegam 2, 7; fastidire ut externos 2, 15; *contemptum, et aspernationem repellentium notat.*
- Fastigium, *de dignitatib. magnis et honoribus. In summum fastigium vectus* 2, 30; fastigium altissimum paternum 2, 116; fastigium consulare 2, 69; fastigium principale in rep. 2, 9, 1, 11, *de potentia: in quod iam emersissent fastigium* 2, 65; imperium suum perduxit Maroboduus in fastigium nostro imperio timendum 2, 109; *et cum excellentia, fastigium orbis terrarum, de monarchia, sive summo imperio rom.* 2, 131.
- Fata, *pro destinatione divina. Si fata poscerent* 2, 123; fata vincunt omnem curam *ibid.*; fatorum vis ineluctabilis 2, 57, *quod caute accipiendum; fatum enim non infert rebus necessitatem* 2, 118 *not.*, *neque tollit arbitrii libertatem, quam partem ethnici non intellexerunt. Vide G. I. Vossii commentar. de orig. et progr. idolatr. lib.* 2, *cap. 27 etc.*; fatorum iniquitas rapuit iuvenem 2, 97, *ita solent ethnici loqui.*
- Fata salutaria reip. terrarumque orbis 2, 60; *cum magnificentia elogii, passim Romani memorant suae reip. fortunam, suae urbis imperiique fata.*
- Fatalis mors 2, 4, 2, 49, *et alibi naturalis opponitur violentae. Convenit illa locutio distinctioni Aristotelicae* 5, *physic. t.* 57, *qua εὐτυχία duplicem constituit, τὴν κατὰ φύσιν, et τὴν κατὰ νόμον, et mox γένεσις φυσικὴ vocal οὐχ εὐτυχία, non fatales; vocatur alias mors αὐτίματος, simplex, spontanea; apud Iustinum, naturalis fatorum conditio: morte sua obire. Vide Cael. Rhodigin. lib.* 21, *cap. 4; fatalis victoriae locus* 2, 52.

INDEX

- Fatigaverat per triennium nostros exercitus 2, 35, *nullum negotii exhibuerat nostris*; fatigata veluti fortuna 2, 69, *sententiae causa ita loquatur de fortuna vultum mutante*.
- Faventia 2, 28.
- Favere partibus Sullae 2, 26; favor partium, *erga partes* 2, 54; favorabilis reditus 2, 40; favorabilem fecit triumphum invidia alterius 2, 34.
- Favonius praetorius 2, 53.
- Fax belli Sertorius 2, 25, *auctor, concilor, vid. Ind. Flor.*; facem subicere bellis civilibus 2, 48, *de instinctore*.
- Fedus torpe Pompeii et Mancini 2, 1; rescissum *ibidem*; fedus pacis 2, 77.
- Felicitas nomen assumit Sulla 2, 27.
- Felix malo suo 1, 6.
- Feritas hostilis 2, 119.
- Ferox animo 2, 108; ferocior iusto 2, 49; ferocior populari feritate 2, 106; ferocissimae gentes 2, 98; ferocia ingeniorum 2, 115; Numantinis *etiam* tribuitur 2, 1.
- Ferre arma contra 2, 87, *v. contra*; pretium sui consilii, *reportare* 2, 125; graviter, *dolere* 2, 102; legem ad populum 2, 18, *inter sollemniam; vid. Brisson. 2, form.*; cuniculi qui in diversas agrorum partes ferunt 2, 27, *ducunt, viam aperiunt*; ferebat se regiae stirpis, *praedicabat, dictitabat*, 1, 11.
- Ferrum. Quos ferro poterat interimere, *in proelio sc.* 2, 85.
- Festinanter 2, 123; festinatio itineris 2, 50.
- Festales 2, 1, *per hos dedeban-*
- tur hostibus noxii; ibid.; vide Dionys. lib. 2, Ciceron. 2 de Leg. 9.*
- Fides promissae brevitas 2, 56; fidem vix mereri potest 2, 105; supra-humanam fidem erectus, *supra quam credi potest* 2, 130.
- Fides Attica, *proverbialiter pro sincera* 2, 13; fidei publicae violatio non debet unius sui sanguine 2, 1; *vid. not.*; fidei alicuius se committere 2, 37, *de deditione*; ita: sequi potius Romanorum fidem, quam arma metuere 2, 107; fides in forma revocata 2, 126; fidelissimum partium 2, 53.
- Fidentia 2, 28.
- Fiducia hostium 2, 120; fiducia virium 2, 112; victoriae 2, 113; fiducia militum armavit Caesarem 2, 49.
- Figurarum similitudo expressa in imaginib. *sc.* 1, 11, *de imaginib. ad vivum expressis*.
- Filiorum impietas erga proscriptos parentes 2, 67.
- Fimbria C. Flavius interimit 2, 24.
- Finis, *de morte* 2, 123.
- Finire circulum, *definire* 1, 10; quidquid finitur meridiano, *comprehenditur* 2, 126.
- Finire honores, *deponere* 2, 33.
- Firmus proposito 2, 63; firmus exercitus 2, 29; firmissimi *remiges, validiss.* 2, 84.
- Firmum urbs *Picen.* 1, 14.
- Firmare pace, quae bello subacta 2, 123, *sententiose, componere, statum dare*; firmare praesidiis urbem 2, 26.
- Flaccus Pomponius 2, 129.
- Flagrantior fax 2, 48.
- Flamen dialis 2, 22, 2, 43.

INDEX

Flavius Caesetius 2, 68.

Flos aetatis 2, 29; floruit hoc tempore Cicero 2, 36; floruit Homerus ante tot an. 1, 5; *vita et celebritas notatur*; florere in rep. sine invidia 2, 49; florere favore publico 2, 92; floruit urbs Attica eloquentia 1, 18; florentissimus ingenio 2, 2.

Floralium ludorum initium 1, 14.

Fluere otio et mollitiis 2, 88; fluens mollitiis Sardanapalus 1, 6; fluens respublica, procumbensque, *quae everso statu ad interitum spectat* 2, 16.

Foemina virilis animi 1, 1.

Fonteius 2, 15.

Forma, *de modo scripturae et operis Velleiani*; forma propositi operis 2, 66; forma sua reddatur operi 2, 49; hoc opus servet formam suam 2, 96; excedere formam propositi operis 1, 16, *ita de genere operis et scriptionis poeticae*; perfectissimi in forma operis sui 2, 36, *de gravi descriptione notanter*; forma universi principatus Tiberiani 2, 129, *de disciplina statusque civili*; forma reip. prisca 2, 89; forma provinciae 2, 97; quae et formula provinciae 2, 38, *vid. not.*; *ita*: in formam praefecturae redigi 2, 44; *vid. praef.*; ad formam disciplinae romanae, *similitud. not.* 2, 109; in formam iusti exercitus coire 2, 61.

Formiani in civitatem recepti 1, 14.

Formulae *apotelesmas*, et *isotymos* in inserendis historiae ordinis factis memorabilibus extra ordinem, aut egressionibus 1, 14, 1, 16, 2, 7, 2, 14, 2, 26, 2, 38, 2, 41, 2, 68, 2, 86, 2, 107,

2, 108, *praecisionis item* 2, 41, 2, 43, *etc.*

Fortissimus domi bellicae 2, 27.

Fortuna, *de illa mente, quam ethnici in terras ablegatam, omnia versare pro lubitu credebant. Hinc illa*: fortuna in omni re multum potest 2, 116; fortuna concussit eum 2, 79; fortuna indulget ei 2, 117; fortuna ulta est eius factam 2, 119; fortuna rumpit, interdum moratur proposita hominum 2, 110; fortuna hunc eius exitum esse voluit 2, 72; fortuna extulit fastigium eius tantis auctibus 2, 40, 2, 37; fortuna prior eos comitata est 2, 69; fortuna ei hos comites aggregaverat 2, 53; fortuna omnia diremit inter duces 2, 47; quos fortuna periculo subduxerat 2, 72; fortuna non dabat electionem, sed ostendebat perfrugium *ibid.*; fortuna subduxerat spem magni nominis 2, 103; fortuna a se discordat 2, 53; fortunae indulgentia 2, 80, 2, 121; fortunae vices et mutationes mirabiles 2, 75; fortunam increpat Caesar 2, 55; a militibus et fortuna desertus 2, 80. *Et cum sententia singulari, ut de propria certis personis, gentibus, urbibus fortuna*: sequitur fortunam suam Caesar 2, 55; fortuna sua Caesarem comitatur in Hispan. *ibidem.*

Fortunam semper in potestate habuit Cato 2, 35; *notat hac locutione Velleius illam virtutis vim et robur, quo munitus vir excellenter bonus fortunam quamcunque et sustinet et regit, semper sibi similis nec inflari ga-*

INDEX

rus prosperis, neque adversis deiici; qualem Horatius, teretem ac rotundum; Graeci σφαιρῶν sive quadratum, uno significandi proposito, dixere: v. Cael. Rhodigin. lib. 18, cap. 14. Alia figura accipienda est haec phrasis apud Curtium 6, 5, ubi de Alexandro dicitur, quod fortunam solus omnium mortalium in potestate habuerit; de obsequio scilicet fortunae, semper faventis, nunquam adversantis. De eventu casusque accipe in illis: fortunae alterutri se parat Caesar 2, 43; ei parti destinatus, in quam a fortuna vocaretur 2, 85; fortuna ancipitis temporis correcta virtute 2, 79; ex sua fortuna eventum collegae aestimabat 2, 70; fortuna huius temporis, calamitosa sc. 2, 67; fortuna mutat fidem 2, 53; fortuna dubia, et interdum ancipiti gest. bell. 2, 70; fortuna varia gest. 2, 1; italici belli fortuna varia atque atrox 2, 16; varia ratione eventum gestum tale bellum dicit Trebellius Pollio; fortuna eadem hunc abstulit 2, 71. De felicitate; fortuna partium in summum evecti fastigium 2, 6; possis etiam quaedam ex his huc trahere, quae antea de Fortuna Dea annotavimus: nisi quod ratio loquendi ad id usque potius spectat et denique referri debet. De conditione, statuque: fortunae magnae comes est adulatio 2, 102; fortunae magnitudinem licentia metiri 2, 100; fortunae, in quam alebatur, capax 2, 93; fortuna publica in quem statum pervenerit 2, 86; fortu-

nam, non animam, mutaverat captivus 2, 82; cuius fortunam mutare constituit Deus 2, 57; fortunam hominis egressus 2, 40; alias: homine maior etc., dissimilem fortunae suae indutus habitum 2, 41. Fortunatissimum proelium 2, 12. Fortuita mors, fatalis supra 2, 102; fortuita damna 2, 126. Forum Augusti praenitet titulis victarum gentium 2, 39. Frangere hostem 2, 24; vires populi militia frangere 2, 121; dignitatem alicuius 2, 20; fragmine subsellii ictus Graecus 2, 3. Fratres an in eodem collegio magistratum esse debeant, v. not. ad 2, 8; frater patruelis 1, 1. Fraudare. In eo non fraudaborum mgum 2, 76; fraudare eum testimonio noluit 2, 32; non fraudetur gloria consulatus eius 2, 12; ne fraudetur id factum memoria 2, 92. Fregellae colon. fact. 1, 14; eas excidit Opimius 2, 6. Frequens numero gens 2, 95; frequenti equite regio, numero 2, 113; frequentes provinciae, sc. hominibus 2, 90. Frons, pro priore et adversa parte 2, 109. Frugum sterilitas causa demigrationis 1, 1. Frui spectaculo 2, 104. Frumentariae rei inopia 2, 91. Frustratus spe continuandi consulatus 2, 21; frustratum esse visum suum intellexit 2, 43; frustratis custodibus; deceptis 2, 87. Fuga turpis et nuda 2, 61; fuga turpis ex acie, fustigatione ca-

INDEX

- stigata* 2, 78; *fuga* praeceps, *festinata et tumultuosa* 2, 85; *fugae* fortunaeque se commisit 2, 72.
- Fugitivi. Profugientes elud. 2, 30.
- Fugacissimus miles 2, 85.
- Fulget *ripa armatis* 2, 107; *fulgenti* agmine militum septus 2, 106; *fulgentissimus iuvenis, ut alias clarissimus, nisi quod novitate quandam augetur gravitas significandi* 2, 71; *fulgentissimum* Caesaris opus 2, 39; *fulgentissimo ore* Cicero persequitur Antonium 2, 64; *ita*: *fulgor* suus ne obstatet iuvenibus, *dignitatis sc. eminentia* 2, 99; *fulgore* avito vinci 2, 4; *fulgor* adventus Caesaris 2, 50; *quo loco notare videtur magnificentia illa heroum actionibus et personis propria; vid. Character. Vell.* 2, 10 et 11.
- Fulvius Flaccus, particeps Gracchanæ seditionis, cum filio interimitur 2, 6, 2, 7.
- Fulvius censor 1, 10; eius frater a censoribus senatu motus *ibid.*
- Fulvius M. Nobilior cos. 1, 15.
- Fulvia Antonii uxor fax belli 2, 74; captam dimittit Caesar 2, 76.
- Fondere ac fugare hostes 2, 32, et *alibi saepe iunguntur.*
- Funditus eversi 2, 115; funditus sustulit Carthaginem 1, 12.
- Funestae epistolae, *cladis nuntiae sc.* 2, 117. •
- Fungi tribunatu castrorum 2, 104; triumphis et amplissimis honoribus 2, 89; statione mortali 2, 131; oppugnationibus, acie 2, 95; duplici numero militum 2, 15.
- Furere et furor, *de tumultuantibus et perturbantibus. remp.*; *furere* Antonio 2, 66; *furens* in gladios et caedes ambitus 2, 47; furor idem Caium occupavit, qui fratrem 2, 6; furor Glaucae et Appuleii 2, 12; Antonii et Dolabellae ad dominationem erupit 2, 60; in id furoris processerat Lepidus 2, 80; furor armorum sopitus, *latius de quovis bell.* 2, 89.
- Furens intra se hostis 2, 111; et *furantes* hostium vires *ibid.*, *de incluso et suum impetum nequidquam moliente.*
- Furto creatus pontifex, *clancularia ratione* 2, 63; *furtivae* expeditiones, *latrocin. sc., oppon.* bello et *mori bellorum; ita apud Tac.* 4 H. 56, 7, *furtim* magis, quam bello.
- Fuste percussus centurio 2, 78.

G

- Gabinii A. lex 2, 31.
- Gades 1, 2.
- Galba Serg. inter oratores 1, 17; 2, 9.
- Galliae in quinquennium Caesari decretae 2, 44; provincia facta 2, 39; Galliarum seditio componitur 2, 121.
- Gallaecicognomen meruit Brutus 2, 5.
- Gallograecia provincia facta 2, 39, *Emā quid, v. not. ad* 1, 2.
- Gens ac natio 2, 38, *permutantur hae voces* 2, 96; *gentis et sanguinis eiusdem* homines 2, 15; *gentes locis tutissimae, aditu difficillimae, numero frequentes, feritate truces* 2, 95, 2, 106.
- Gentis nomen pro regione ponitur, ut: in Hirpinis 2, 68.

INDEX

- Gens**, *de familia* 2, 11; *gentis* clarioris quam animi 2, 30; *gente nobilis* 2, 112.
- Gentilitius** tumultus 2, 119; *familiaria sepulcra* *Uti dicuntur*. *Vide doctiss. Kirchm. de funer. Rom. lib. 3, cap. 13.*
- Genus** mendacio natum 2, 118; *utilitur Florus etiam hac acceptione: durum atque velox genus, de Ligurib. 2, 3; eleganter, de gente, ratione certas indolis morisve.*
- Generosissima** simplicitatis vir 2, 125.
- Gentius** Illyriorum rex in triumpho ductus 1, 9.
- Genibus** alicuius advolvi 2, 80, *ritu supplicantium sc., quia genua misericordiae consecrata sunt, notante Servio ad Eclog. Virgil. 6 cum symbolico clausula sui videtur esse baritus, de quo vide Cael. Rhodigin. 15, 18; genibus innixus 2, 83.*
- Genitus** in omnia exempla virtutum 2, 116; *genitus demerendis hominibus 2, 102, singularis ingenii virtutisque ad certas res obeundas praestantia notatur talibus formulis.*
- Genitale** solum, *ref. ad deductam inde coloniam* 2, 15.
- Germani** Lollium clade afficiunt 2, 97, et Varum 2, 117 etc.
- Germani**. *Captatur acumen ex ambiguo, ut nomen gentis videatur, quod alterius gentis nomini opponitur, cum interim significantur fratres in illo versu: De Germanis, non de Gallis duo triumphant consules 2, 67. Intelligentur a hoc loco adoptivi fratres; vide Rutgers. vnr. lect. 1, 9, et not. ad Nepot. in Cimon.*
- Germanicus** in bello Delmat. se strenue gerit 2, 116; in Germaniam mittitur 2, 123; in transmarinas provincias 2, 129; imbutus rudiment. militum Tib. actae 2, 129, *an a Felicio vituperatus, vid. not. ad 2, 125.*
- Gestire**, *cupere*. Quidquid tumultuando consequi gestierunt 2, 7.
- Geticum** bellum 2, 59.
- Gignales** an fuerint aliquando, *not. ad 1, 5.*
- Gladiatorum** impunitas 2, 3, 2, 125; *de bell. civil. et sedition. gladiis et caede discussa comitia 2, 12.*
- Gladiator** quam senatori propior. *audacia et temerit. 2, 91; gladiatorum manus 2, 58; gladiatorius ludus 2, 30.*
- Glaucia** 2, 12.
- Glaucum** saltare 2, 83; *v. salt.*
- Globus** coniurationis 2, 58; *vide Ind. Nep.*
- Gloria** eius honoris 2, 47; *et alterius cedendo Caes. auget. suam 2, 44; gloriam mereri quam captare oportet 2, 129; gloriosissime vitam degere 2, 3.*
- Gloriari** hoc auctore generis 1, 6.
- Gracchus** Tib. res novas molitur 2, 2; a Scipione Nasica opprimitur 2, 3.
- Gracchus** Caius res novat 2, 6; opprimitur a L. Opimio *cos. ibid. etc.; corpus eius in Tiberim deiectum 2, 6.*
- Gracchi** fratres viri optimis ingeniis male usi 2, 7.
- Gracchi** duo inter oratores 2, 4, 1, 17.
- Gradus** equestris, *dignit. 2, 118.*

INDEX

gradus militiae, *de dignit. milit. ut hic de tribun. mil.* 2, 101; *ita: gradum alicuius sequi, praecedere* 2, 114; non gradu; sed praecipiti cursu descitum 2, 1; gradibus aetatis diremti 2, 36.

Gradivus Mars 2, 131: *celebre hoc inter cognomina Martis. Brisson. 1 form. de causa appellationis. Vide Servium ad Virgil. 3 Aen. v. 35.*

Graeca ingenia 2, 9.

Grammatici 1, 17.

Granicus *fl.* 1, 11.

Gratia impetrandi non defuit illi 2, 67; in gratiam Sullae 2, 41.

Gratulari sibi, *se felicem praedicare etc.* 2, 104.

Gravis iam aetate et corpore 2, 76; gravis vulnere, *inhabilis ad proficiscend.* sc. 2, 55; graviter ferre 2, 2.

Gravitas humanitate temperata 2, 116.

Gravisca oppid. Ital. 2, 15; *alias Graviscae pl.*

Gubernare. Ad gubernandam fortunae suae molem, *ad imperii molem administrandam* 2, 127.

Gubernaculo non habilis exercitus 2, 113.

H

Habere secum aliquem, *de convictu et contubern.* 1, 13.

Habere comitia 2, 92; *ita: habiti delectus* 2, 111; honorem alicui 2, 101; rationem alicuius, *v. ratio*; aliquem obviam 2, 82; exitum dignum furore suo 2, 112; tot annos 2, 41; statum 2, 72, *v. not.*; si eundem vincendi et vivendi finem habuisset 2, 27; habebant ani-

mos extra moenia, corpora intra muros 2, 23; adventus eius habuit belli metum 2, 76; cui id solum visum est rationem habere, quod haberet iustitiam 2, 35; parum habebat summa accepisse 2, 76; ita se res habet 2, 118; ita se mores habent 2, 91; neque quidquam prius habuit 2, 52; Caesaris nulla mentio habita 2, 62; id habeo dixisse 2, 124; maiori, quam quod habebat, operi praeparabat 2, 109.

Habiles armis, *idonei ad bell.* 2, 110.

Habitare tanti 2, 10.

Habitus. Quis tum fuerit civitatis habitus 2, 99, *ut alias de personis et animorum habitu. Ita apud Tacitum 1 Hist., 4, 1, quae mens exercituum, quis habitus provinciarum. Quo loco interpretes generalibus formulis sibi cavent: revera autem, sicut contextus et series historiae monstrat, idem per habitum provinc. intelligit, quod per mentem exerc. animorum scilicet studia et voluntates affectusque.*

Hadriatici maris sinus 2, 43.

Hannibal castra intra tertium a Roma lapidem habuit 2, 27; odio in Romanos Hannibal, *Mithridates, tanquam acerrimus hostis et infestissimus, per notam sed gravem hoc loco figuram et paene supra historicae moderationis captum, dicitur* 2, 18.

Haruspex Tuscus 2, 7; haruspices praemonent Iul. Caes. de instante exitio 2, 57.

Helena 1, 1.

INDEX

- Heniochi Asiae popul.** 2, 40.
Hercinia silvae 2, 109.
Hercules auctor paterni generis
 Alexandr. 1, 6; omnium cer-
 taminum victor in Olymp. 1,
 8; eius obitus 1, 2; Heracli-
 dae, eius posterī 1, 2.
Herculaneum captum 2, 16.
**Hereditas excisi exercitus, pecu-
 niae et peculium militum cae-
 sorū** 2, 120; hereditate re-
 licta Romanis ab Attalo Asia
 2, 4; sive ut alibi loquitur: tes-
 tamento relicta. haereditaria
 Bithynia 2, 39; haereditarium
 odium 1, 1.
Herius Asinius 2, 16.
Hermione 1, 1.
Hermunduri 2, 106, *Cluver. Germ.*
 ant. 3, 28.
Hesiodi elogium et aetas 1, 7.
Hiberia 2, 40.
Hiberna prudenter dispos. 2, 111.
Hieme obstructae Alpes 2, 101.
Hilaris potius quam deses 2, 105.
Hilaritas prisca 2, 127, *sc. cum*
 quadam gravitatis mixtura et
 candoris.
Hippocles Cumaes 1, 4.
Hippotes 1, 3.
Hirpini 2, 16, 2, 68.
Hirtus atque horridus Marius 2, 11.
Hispania provincia facta 2, 38;
 cum Hispanis per annos CC.
 bellatum 2, 90; *adde Flor.* 2,
 17; *Strabon.* 3 *Liv.* 28, 12;
 Hispaniensis militia 2, 59; His-
 paniense bellum Caes. 2, 55.
non Hispaniensis, sed Hispanus
 2, 51, *v. not.*; Hispanus *natio-*
 nis ratione dicitur, Hispanien-
 sis, habitacionis.
Historici nobiles 1, 17; *Histori-*
 corum *interpunctis typographis*, *not.*
 ad 1, 2.
Hodieque, adhuc hodie 1, 4, *et*
 alibi.
Homeri elogium et aetas 1, 5;
 Homerus vocat quaedam loca
 nominibus suae aetatis 1, 3;
 an caecus fuerit 1, 5, *et not.*
Homo virtuti simillimus 2, 35;
 homo novus 2, 128, *v. not.*;
 hominis fortunam egressus 2,
 40; paene homine maior ha-
 bebatur 2, 31, *ita: super huma-*
 nam et naturam et fidem 2, 41.
Homines omnia sibi ignorent.
 nihil aliis remittunt 2, 30;
 homines, qui praeter vocem
 membraeque nihil habent ho-
 minum 2, 117; hominum et
 saeculorum differentia 1, 5,
 v. not.
Honor dignis paratissimus 2, 126.
honor Augusti sacramentum spe-
 ctacul. 2, 123; honores magni
 in rep. libera caute recipiendi
 2, 40; honoribus eorum non
 invidetur, quorum vis non li-
 metur 2, 31.
Honorare aliquem sacerdotio 2,
 59; praetura, affinitate 2, 100;
 equestri statua 2, 61; orna-
 mentis triumphalibus 2, 112;
 divinis, humanis honoribus 2,
 124; sepultura publica 2, 62;
 sepultura gentilium tumuli ho-
 norari 2, 119; honoratus no-
 mine devictae a se gentis 1, 13.
Honorare populum congiariis 2,
 129; *augustus et sententiose,*
 honor dicitur, quaecumque ci-
 vibus a principe exhibita comi-
 tas.
Honoratori parere, maioris di-
 gnitatis 2, 54, *v. not.*; hono-
 ratus otium eius aliorum im-
 perio 2, 99; honoratissimo in-
 ter iudices loco lectus 2, 79.

INDEX

Honorificentissimus titulus 2, 45.
 Hortari, *de suasore* 2, 52.
 Hortensius 2, 36, 2, 49; eius annales 2, 16, *vide G. I. Voss. de Histor. Lat.* 1, 11.
 Hortensius *fil.* 2, 71.
 Horti Pompeiani 2, 60.
 Hostes iudicati Lepidus et Antonius 2, 64, 2, 66, *vide Ind. Nep.*
 Hostilis ripa, *quam armis tenet hostis* 2, 101.
 Humilis *oppon.* potenti 2, 126; *mox*: humilior. Humillimi *opp.* speciosis 2, 73; humillimus assentator reginae 2, 83, *per contemptum dicitur, proprie et sententiose: τανυστὴν ἴσχυρος ex scito Aristotelis.*

I

Iacta mentio conditionum 2, 65; *ita*: iacere sermones, voces, *apud Tacitum, et alios.*
 Iactati tum variis casibus, tum saevitia maris 1, 2.
 Ianus geminus clausus argumentum pacis 2, 38, *i. e. Iani G. templum.*
 Icarium mare 1, 4.
 Idem. Diligentissimus atque idem lenissimus 2, 98; patrum atque eiusdem avi sui 2, 112, *etc.*
 Idem hic 2, 65.
 Idoneus ipsis quilibet dux erat, *quovis contenti erant* 2, 72.
 Is, *id.* Dubia, *id est*, sua fide 2, 63; paternis, *id est* Ponticis finibus 2, 23; pro Pompeio, *id est*, pro rep. 2, 48; ea adiit pericula, *talia* 2, 82.
 Idus Martiae 2, 56.
 Ignavum stipendium 2, 39, *v. stip.*

Ignis. vivus 2, 88; igni ferroque vastata omnia 2, 110; ignes perpetui Vestae 2, 131; *v. Coel. Rhodigin.* 15, 14.
 Ignoscere sibi omnia 2, 30.
 Ille, *de eximio et celebri.* Alexandro illi Magno similis 2, 41; Catone principe illo Porciae famil. 2, 35. *Sic*: illud notandum est 2, 52; illud etiam dicendum est 2, 99; illud referatur 2, 42.
 Illibata magnitudo, gloria et felicitas nulla infelicitate corrupta aut terminata 2, 48.
 Illiciendae inescandaeque multitudinis causa 2, 13, *cum significatu copulatus*; illecti ad ornandam urbem viri principes *i. e. inducti, persuasi* 2, 89; illectum consiliis suis iunxit Antonio 2, 76.
 Illidere capiti catenas 2, 120; illiso capite in postem 2, 7.
 Illucescere. Clarissimum Homeri illuxit ingenium 1, 5.
 Illuminavit ille dies virtutem Catonis 2, 35; illuminavit orbem eloquentia Cicero 2, 66; illuminavit horum fidem illorum perfidia 2, 18.
 Illustri magis quam nobili familia ortus 1, 117, *meritis potius et celebritate quam generis nobilitate illustrem notat.*; illustres loci 1, 4; una aetas illustravit tragoedias 1, 16; illustratus bello Italico 2, 17.
 Illyricum provinc. facta 2, 39.
 Imago, *de nobilitate* 2, 116, *vide Rosin.* 1, 19.
 Imago sine re, simulacrum, inanis species 2, 30; arbores praebuere imaginem antemnarum, speciem 2, 43.

VELL. PATERC. Hist.

INDEX

- Imago principatus Augusti, alicubi** forma 2, 89, *brevis delineatio.*
- Imbecillus, de aegrotō** 2, 114; *ita* : motus imbecillitatis 2, 123.
- Imbutus rudimentis militiae** 2, 129; imbutae primum consulis sanguine militum manus 2, 20.
- Immanis. Pro magno vehementique** *uigilantiis*; immanis victoria 2, 105; frequentia amicorum 2, 59; exercitus 2, 51; dissensio 2, 2; immani acie fudit hostem 1, 11; immanes res gessit Caesar 2, 46; immane initium belli civ. 2, 88; immane argumentum bellicae civitatis 2, 38; immanis operis res 2, 69.
- Immature praereptus** 2, 116.
- Immensa corporibus iuventus** 2, 106; immensae copiae 2, 120; immensum bellum 2, 104.
- Imminebat terribilis Italiae** Mithridates 2, 18; imminebat Italiae bellum Pannonicum 2, 96, *superventurum videbatur etc.*
- Immobiliior corpore, animo** 2, 117, *si modo vera lectio.*
- Immodicus gloriae** 2, 11; immodicus in appetendis honoribus 2, 33.
- Immortalis memoria nominis** 2, 88.
- Immunis delictorum paternorum** 2, 7; immunis humanis vitiis 2, 35; voluptatibus 2, 46; immunes clade belli gentes 2, 115; immunem calamitate exercitum servare 2, 120; immunis ab arbitris domus 2, 14, *in quam nemo potest introspicere, aut despiciere.*
- Impedimenta** 2, 82.
- Impellere se in vulnus, admo-** *sc. ad pectus gladio* 2, 70; impulsus graviter eo proelio Caesareani 2, 51; impulsis hostibus 2, 70, *detrimētum inclinatae aciei notatur.*
- Impendet ex ea re periculum** 2, 34.
- Impendere omne aevi sui spatium** in 2, 89.
- Imperare aliis** 2, 79.
- Imperator fugacissimi militis officio** functus 2, 85; summi imperatorum Caesar et Pompeius 2, 54, *duces milit. intellig.*; *ita* imperator appellatus occupato exercitu Fimbria 2, 24, *quod epitōme Liv. 83 reddit: imperium ad Fimbriam translatum est. Aliter* : imperator, in Macedon. appellatur C. Octavius 2, 59; et appellatio Imperatoria 2, 125. *Prisco erga duces honore, qui bene gesta rep. gaudio et impetu victoris exercitus conclamabantur. Verbis Tac. 3, A. 74, 7: Augusto nomen imperatoris (hoc sensu) semel atque viciis partem; apud eund. 1, A. 9, 2; vide egregium Dionis locum 43, p. 266, et Cassaubon. animadv. ad Sueton. Caes. 76.*
- Imperium certum** 2, 18; imperii certum iugum recipere 2, 38; imperium terrarum orbis 2, 131; imperium totius terrarum orbis uni delatum 2, 31, *v. not.*; *summa orbis imperia commemorantur* 1, 6; imperii honores servatus regi 2, 37; imperii aemula Carthago 2, 1.
- Imperium, pro magistratu.** Imperio obtinere provinciam 2, 125, 2, 99; imperia extraordi-

INDEX

- naria 2, 30; transmarina 2, 62; imperium magistratum 2, 89.
 Imperium summum a militibus delatum, *ducatu sum* 2, 64; tam severum fuit Macedonici imperium etc. 2, 5, *tam severe rexit disciplinam militiae etc.*
 Imperio arbitrioque, *iussu etc.* 2, 53.
 Impetu strenuus 2, 73; impetus ad bella maximi adolescens 2, 55, *de prompta audacia et vi bellandi*; impetu suo usus Caesar 2, 52; impetu victa sunt consilia 2, 31, *notatur praecipitantia illa et temeritas vulgi inconsulta, quae non tam rationem, quam impetum quandam suum sequitur.*
 Implere, *describendo sc.* 2, 103; implere censorem, *de eo qui sufficiens est officio et auctoritati censoriae*; pridie quam imple-ret viginti annos 2, 65.
 Imponere capiti regium insigne 2, 122; imponere bello ultimam manum 2, 33, 2, 87, 2, 88, 2, 117; imposita omnibus necessitas recte faciendi 2, 126.
 Impotens, *indomitus, qui moderari cupiditatibus et affectibus nequit* 2, 11; potentia ad impotentiam uti 2, 29, *violenta abusio potentiae notatur.*
 Imprudenter interemptus est, *et vespereus interitus* 1, 2, v. not.; imprudentia, *de ignorantia non intelligentium Corinthia* 1, 13.
 Impunitas gladiorum 2, 3, 2, 25; impunitum eum gratia habuit 2, 1.
 Imputare alieni aliquid, *adscribere, culpam rei in aliquem conferre* 2, 23.
 In tantum extulit 2, 90; in tantum duravit odium 2, 79; in tantum, in quantum 1, 19, 1, 114, 2, 43; in longum 2, 85. *Hic praepositio dimetiendi vim habet et determinandi.*
 In istis causam finalem signat: in hoc scilicet 2, 41; in hoc so-lum 2, 114; in ruinam orbis dimicare 2, 85; in mortem dimicare 2, 85; in vitam, in voluptatem uti cibo 2, 41.
 In Caesarem gratus, *erga* 2, 71.
 Inauditum atque incognitum ma-re 2, 106.
 Incendium proprie in isto sonat; incendia privata familia extin-xit Egnatius 2, 91; *metapho-ricae in sequentibus*: incendium amoris in Cleopatram 2, 82; incendio abstruso flagravat, dolore 2, 130; incendium mul-to igne emicans, *de seditione* 2, 125.
 Incertum gloriae laborisne maio-ris 2, 40.
 Incesti reus Clodius 2, 45, *ob adulterium inter sacra Bonae deae admissum.*
 Incidere in hostem 2, 112.
 Incidere venas 2, 22; *ita Tacit.* 16 A. 19, 2.
 Incincti Hercyniae silvae campi 2, 108, *Boiphoemum sc. Her-cynia silva conclusum et quasi in-cinctum, quod eleganter dicit Noster.*
 Inclinata acies Pompeianorum 2, 52; inclinatae hostium copiae 2, 55, *sc. in cladem et fugam.*
 Inclusus hostis, *obsessus* 2, 111, 2, 69; incluso spiritu 1, 22,

INDEX

- de suffocatione* ; inclusus dignissimo domicilio animus 2, 69.
- Incolumitate donare, *vita* 2, 100.
- Incredibilis atque inenarrabilis pietas 2, 99.
- Incrementa, *de dignitate* 2, 51.
- Incruentus. Haud incruentis certaminibus editis 2, 21; non incruentis centurionibus, *i.e. ipsis centurionibus cladis non expertibus* 2, 112.
- Incumbere in gladium 2, 70.
- Incussa omnibus voluntas recte faciendi 2, 126.
- Indemnatum civem qui interemis-
set 2, 45 *ἀντὶ τοῦ τοῦ ἄποκτενεῖν*, a populo non condemnatum.
- Index, qui defert proditionem aut res novas 2, 118.
- Indere cognomen 2, 91; inditum virtuti cognomen 2, 11, homini ob virtut.
- Indignatio casus tanti viri 2, 11.
- Inducere omnibus caliginem magnitudine sua 2, 36; inducta nova disciplina 2, 1.
- Indutus dissimilem fortunae suae habitum 2, 41.
- Indulgentie nobis in hoc fortuna 2, 117; indulgentia fortunae 2, 1, 2, 121, 2, 80.
- Inesse. Inerat frequens admonitio, *sc. in disciplina Tiberii, signanter* 2, 114.
- Ineluctabilis vis fatorum 2, 53.
- Inexsuperabilis manus 2, 32; in-
exsuperabiles difficultates 2, 120.
- haud Infacete 2, 33.
- Infamia pecuniae 2, 38, *luxus intelligitur, ob quem male audiebat Lucullus.*
- Insectum nihil reliquit luxuria et libidine 2, 100.
- Inferre se flammae, conicere, praecipitare se in fl. 2, 74.
- Inferre cladem 2, 112; contumeliam, periculum 2, 90; *vita* vitae suae 2, 45.
- Inferi oppon. superis 2, 48, *mortis et vitae ratione.*
- Non inferior nomine consulis, non impar, minor 2, 26.
- Infestus alicui 2, 68; in bello hostibus, in pace civibus infestissimus 2, 23.
- Infestum mare 2, 77; infestare mare latrocinii et piraticis sceleribus 2, 73, *inlutum navigantibus reddere.*
- Infinita numero iuventutis 2, 106, *ut ante immensa advenit.*
- Infirmus valetudine 2, 70.
- Infirmari aliquid a se factum dicebat 2, 2, irritum reddi, revocari.
- Inflatus numero tot legionum 2, 80, *ad vanam fiduciam sive praesidentiam elatus.*
- Infra servos cliens 2, 83; quo infra se et Caesarem videret et remp. 2, 76, *periphrasis dominationis adipiscendae.*
- Infractus armis Luculli, *i.e. fractus* 2, 37; *ita: infractae Galliae* 2, 39.
- Ingenium paci belloque aptum 2, 97; ingenii doctissimi vir 2, 75; ingenii atque animi vigor 2, 18, *vide animus*; ingenii perelegantis vir 1, 7; ingenium excolere prudentia rerum militarium 2, 29; ingenio maximus 2, 34; ingenio animoque meliore quam fortuna 2, 13; ingenia eminentissima, *viridoclistissimi* 1, 26; *ita: ingenia clara*

INDEX

- fuere 2, 9; ingenia eminentia 2, 36; ingenia Graecorum 2, 9, *cum nota excellentiae*; *ita*: ingenio Graecorum vinci 2, 34; ingenia Graecorum solis Athen. muris elausa 1, 18; ingeniorum similitudines 1, 17; ingeniis optimis male usi Gracchi 2, 7.
- Ingeniose nequam 2, 68; homo ingeniosissime nequam 2, 48.
- Ingenuarum virtutum iuvenis, *ut alias* generosarum 2, 93.
- Ingratissimus adversus merita Caesaris 2, 69.
- Ingravescit valetudo 2, 123.
- Ingressi urbem curru, *sc. triumph.* 2, 122; annum decimum novum ingressus 2, 61; ingressus est Rhenum petere, *ut alias* aggressus est hoc facere, coepit *etc.* 2, 119; ingressus tribunatum eiusdem exempli 2, 6; ingressa animam Tiberii eadem virtus 2, 121.
- Inhaerere oculis animisque 1, 14; inhaerentia oculis ingenia, *respectu praes. temp. in obvia notitia constituta* 2, 36; inhaerere occupati regni finibus, *elegantia metaphora veluti de serpente foraminibus suis inhaerente nolenteque egredi, ita loquitur* 2, 129.
- Inhibere, coërcere 2, 114; inhibere aliqua, *negare, prohibere* 2, 125; inhibitus erat, *prohibitus ne faceret* 2, 103.
- Inhoneste, indecore, *cum ignominia* 2, 37.
- Inimitabilis 2, 97.
- Iniicere manum, *retinere* 2, 90. iniicit manum scribenti consulatus Caesaris, *moram exigit, in se morari cogit* 2, 41.
- Inimicissima disciplinae res otium 2, 78.
- Inire consulatum 2, 65; sacerdotium 2, 43; tribunatum 2, 13; consilia interficiendi Caesaris 2, 88, 2, 91; scelerata consilia 2, 130; inita societas potentiae 2, 44; inire pugnam 1, 9; *ita*: initum ubi certamen 2, 85; bella non causis inita, *sed etc.* 2, 3; initum adulterium 2, 45.
- Iniquitas fatorum 2, 97; fortunae 2, 119, v. F.
- Initia orientum Caesarum, *dignitatis et reip. capessendae* 2, 99; initiis obscurissimis natus, *generare* 2, 76.
- Iniuria fratris *fratri illata* 1, 1; iniuriam dissimulando ferre 2, 62; iniuriae magistrat. 2, 126.
- Innocentissimus vita 2, 2.
- Innutritus disciplinis *optimis* 2, 94.
- Inops copiarum 2, 111; inopia rei frumentariae 2, 94.
- Inquies animus 2, 77; vir 2, 68; semper inquietus 2, 11, *de factiosis et seditiosis.*
- Inquilinus urbis Cicero 2, 128; *idque contumel. causa ipsi obicitur a Catilina apud Sallust.* 31: sibi non opus esse perdita rep. cum servasset M. Tullius inquilinus civis urbis Romae, *et Appian.* 2, *ἰμφυλ. nr. Κατὰ τὸν δ' αὐτὸν ἐς ἔθρον τῶν δημοτῶν ἐκτετακέναι ἐς μὲν ἀγνωστὸν γένος, καὶ νῦν ἀνορθῶσαι ἐς θεῖον τῆς πόλεως, Ἱππολύτην.* Catilina vero illudens suffragia populi (quae Ciceroni consulatum mandaverant) generis obscuritatem cavillatus in Cicerone novum aprelavit hominem, *et, quod alibi quam Romae natus esset, inquilinum.*

INDEX

- Insatiabilis**, *sc. honoribus* 2, 11.
Inscriptio templi 1, 11, *v. not.*,
et Brisson. 1 formul.
Inscriptio operum, *elogia, titu-*
lique operum gestorumque, in
triumpho gestari solita 2, 104;
hic in triumphalib. ornamentis
nominatur.
Inscriptio affixa templo Dianae,
sc. consecrata deae dona indi-
cans 2, 25; *vid. Briss. 1 form.*
Inscriptio statue Octavio posita
2, 61; *Brisson. 8 formul.*
Insequenti tempore 1, 6.
Inserere *sc. narrationi* 2, 107; *huic*
loco 1, 14.
Inserentes paene coelo manus 2,
103, *exsultatio gratulantium ea*
figura notatur.
Inserta oculis animisque opera
2, 126; *vide inhaerere.*
Insidiae celeriter vindicandae 2,
129; *insidiae degeneres in ho-*
stem 2, 1, *v. not.*; *insidiari*
temporibus, eventum speculari,
et ex fortuna animum capere
etc. 2, 21.
Insigne regium, diadema 2, 56;
insignia regni 1, 11; *insignia*
honorum 2, 71; *consularia* 2,
85; *ad insignia triumphi per-*
venire 2, 10.
Insigne coronae classicae 2, 81.
Insimulare falsis criminationibus
2, 77; *insimulare coepit, ve-*
luti petitus eius insidiis 2, 60.
Insito amore partium Pompeian.
2, 62.
Insolens longae pacis bonis re-
gio 2, 110.
Instar 30 legionum impleverat 2,
20; *centum homines instar ha-*
buit consilii publici 1, 8; *in-*
star exigit haec res multorum
voluminum 2, 29; *de simili-*
tudine interpretantur hoc nomen
Servius et alii: quanquam vi-
deatur aliquando plus quam si-
mililitudinem notare.
Insteius Cato 2, 16.
Instincta in bellum Achaia 1, 12;
instigantibus in arma Corin-
thiis ibid.
Instituere ludos, mercatum, u-
cra 1, 8.
Institutio principalis subolis 2, 54.
Instructissimus studiis, ingenio
2, 94.
Instrumentum balinei 2, 114.
Intacta perniciosi consilii plebs
2, 3.
Integrae gentes, intacta damnis
belli 2, 115; *integris rebus et*
conditionibus finire bellum 2,
50.
Intelligere. *In quantum quisque*
intelligere potuit hunc virum
2, 114; *ne qui intellexit qui-*
dem virum, abunde miratus est
2, 116; *in quantum simplici-*
tas humana intelligi potest 2,
43; *in quantum intelligi virtus*
potest 1, 9, *de vera et intima*
aestimatione; intellectus Corin-
thiorum, iidem cum aestima-
tione coniunct. 1, 13.
Intendantur ab illis iniuriae, in-
iuria factum illis 2, 13.
Inter coenam 2, 30; *inter hunc*
apparatum belli 2, 83; *inter*
sacra 2, 45, *temporis notatio-*
nem habet, dum aliquid fit.
Inter utrumque ordinem partium
2, 32; *hic partes constitui parti-*
cula illa.
Inter omnes constabat 2, 41.
Inter discordias acta censura 2,
95.
Inter dissimulationem vitiorum
vitiosus 2, 97.

INDEX

- Interamna 1, 14.
Interdicere aqua ignique 2, 69;
vid. aq.
Interemtor 2, 129.
Interest reip. 2, 72, 2, 127; quis-
quis interfuit illis temporibus
2, 114.
Interfecti a libertis suis et servis,
quibus id mandaverant 2, 6, 2,
69, 2, 70, 2, 71; a familiari 2,
70.
Interfectores Caesaris 2, 58, 2,
87.
Interiecto brevi spatio 2, 99; in-
teriectis paucis annis 2, 1.
Interius penetrare, in interiora
2, 120.
Interminata cupiditas imperii 2,
33.
Intermissa erat claritudo familiae
2, 17.
ad internecionem caesus exerci-
tus 2, 110, 2, 119.
Interpellare triumphum alicuius,
de conatu impediendi 1, 9.
Interponere se armis, arbitria a-
gere 2, 50; interpositis tot annis
1, 14, 2, 6.
Interpretari victoriam ut suam 2,
80; clementiam victoris pro
sua virtute 2, 83.
Interrogari sententiam 2, 35.
Interrogari lege repetundarum 2,
1; rei postulati, ea lege, qua
iudicium constituebatur, inter-
rogati dicebantur. *Brisson* 5,
formul. Pollet. hist. for. Rom.
4, 8.
Intra breve spatium 2, 47; intra
biennium 2, 45; intra mille an-
nos natus 1, 5; intra quinque
consummati operis dies 2, 117.
Intra se furens hostis, obsessus,
sc. et conclusus 2, 111.
Intrata Germania 2, 105.
Invehi in coniurationem, *verbis*
sc. 2, 35.
Inventi laudanda nomine 1, 17;
ita: inventi a se operis novitate
commendabilis 2, 9.
Invictus labore 2, 79.
Invidia magna appetit et magnos
2, 46, 1, 9; invidia sequeba-
tur inertiam 2, 42, *i. e. cum*
inertia iungebatur invidia; iners
homo alienae virtuti invidebat,
ut solet ferme; invidia potentiae
concordiam debilitat 2, 47.
Invidere. Si quis deorum invide-
ret operibus ac fortunae suae
1, 10, *nota gentilium formula*
et opinio de magna felicitate;
invidetur summæ gloriæ, mo-
dica fertur 2, 13.
Invidiosius nemo expulsus est 2,
45.
Inviolatus dimissus est 2, 2, in-
columis, ut mox loquitur, *il.* 2,
74, 2, 76.
Invitare luxuriam, instrumenta et
occasionem suppeditare luxu-
riæ, largitionibus *sc. nimis* 2,
129.
Invitamentum sceleris 2, 6.
Innrere notas memoriae alicuius,
infamare 2, 64.
Ioci militares in triumpho 2, 67.
Ion dux Ionum, qui Ioniam con-
didere 1, 4.
Iracundiam quam vivo debuerat,
in corpus mortui contulit po-
pulus 2, 21; *ita*: iracundia mi-
litum, non arbitrio hostium mor-
tuus 2, 24, *notatur ipse effectus*
opusque saevientis iracundiae.
Irritare ad necem alicuius aucto-
ramento, impellere, significationi
attollendæ usurpatum 2, 66.
Irritus consilii, qui frustra suase-
rat non obsequenti 2, 63.

INDEX

- Itum est ad arma 2, 48.
 Isocrates eiusque auditores et discipuli 1, 16.
 Italicum appellatum Corfinium 2, 16, *vid. Corf.*
 Italicum bellum, eius causae, series 2, 15.
 Iterum. Semel, iterum, tertio 2, 38.
 Iuba rex ciuit bellum Africum 2, 54; fidelissimus partium Pompei 2, 53.
 Iudex optimus eorum quae agebat 2, 113.
 Iudicium publicum 2, 7, *v. Sigon. de iudic. lib. 2 cap. 1, et seqq.*
 Iudicia primo penes Senatum, inde ad equites translata; ab his rursus ad Senatum; tum divisa inter utrumque ordinem 2, 32, 2, 13, 2, 6; iudiciorum severitas 2, 8; iudiciis auctoritas restituta 2, 89.
 Iudicium convitii reddebatur Romae histrioni 2, 28, *vid. not.*
 Iuga summa Alpium 2, 109.
 Iugeribus D plus non licebat habere lege Licinia 2, 6.
 Iugulare 2, 19; iugulati, caesi 2, 112, 2, 120.
 Iugurtha bello Numantino sub Scipione militat 2, 9; in triumpho ductus 2, 12.
 Iugurthinum bellum 2, 11.
 Iulius Caesar 2, 47; *vid. supra*, Caes. Iuliorum nobilissima familia, *ibid.*; Iulianae partes 2, 55, *quod nomen mansit postea in Augusti rebus* 2, 63, 2, 68, 2, 84, 2, 85.
 Iulius Florus 2, 129.
 Iulius Antonius adulter Iuliae 2, 100.
 Iulia Iulii Caes. filia pignus concordiae inter Pompei et Caes. 2, 47.
 Iulia Augusti filia, Marcelli post Agrippae uxor 2, 92; inde Tiberio nupta 2, 96; ob adulteria relegatur 2, 100.
 Iulia Augusta, ita vocabatur *Li- via ex adopt. mariti* 2, 71; *not.*
 Iungere consulatum praetura 2, 65; *v. supr.* continuare; iunxit se exercitui classis 2, 106; iunctis exercitibus 2, 13; iungere vires suas cum aliquo 2, 65; iuncturae erant copiae cum Caesare 2, 110; iungere consilio belli bellum 2, 110; iunctum vehiculum 2, 114.
 Iunius proconsul Asiae 2, 41.
 Iunius Blaesus 2, 125.
 Iunia Bruti soror, 2, 88.
 Iurare in leges alicuius 2, 15, *Brisson. 8 formul.*; in verba, *vid. verb.*
 Iurgiis certatum inter eos 2, 23.
 Ius dignitatis 2, 43; petendorum honorum 2, 28; iura senatorii ordinis, *ibid.*; ius civilis R. 2, 118; iuris communio, *ex civit. data* 1, 14.
 Ius aequum, *potestas aequal.* 2, 121.
 Iuris sui reges, *circumspice notatur* 2, 40.
 Iuris sui facere, *in potestatem suam redigere* 2, 69, 2, 108, *vid. not.*
 Ius vi obrutum 2, 3; ius dicere in foro 2, 118; *ita*: iure molere *oppon.* gladiis domare 2, 117; iuris scientissimus vir 2, 4; iuris scientia celebris 2, 9; iuris divini humanique auctor celeberrimus 2, 26; *vid. Murel. comment. de orig. iur. princip.*
 Iure caesum respondit 2, 4, *lennis formula: cum, caede fo-*

INDEX

- cta, ita secundum reum pronuntiare solebant: iure caesum videri. Exempla vide apud Brisson. 5 formul.*
- Iusti exercitus forma 2, 61; *ita iustum opus* 2, 99; *iusta volumina* 2, 48, 2, 119, *historiae scilicet pragmaticae plenioris, non contractae in compendium.*
- Iuvat id unum dixisse 2, 103; *alibi: id habeo dixisse, id unum dicere libet.*
- Iuventius Laterensis se interficit 2, 63.
- L**
- Labiensus in acie Mundensi cadit 2, 55.
- Labiens tr. pl. lex 2, 40.
- Lacerare, *elegant et graviter usurpatur a Nostro.* Lacerarunt remp. continuatis honoribus 2, 12, *de seditiosa perturbatione reip.*; civilia bella laceraverant reip. membra 2, 90; ventus laceravit classem 2, 79; pestilentia lacerat exercitum 2, 21; hoc tempus laceravit animum eius magnis doloribus 2, 130; Canutius lacerabat Antonium continua rabie 2, 64, *de invectivis orationibus et conviciis.*
- Lacessere aliquem bello 2, 69; 2, 109; lacessiti principis ira, *laesi et provocati ad iram* 2, 68.
- Laconica 1, 3.
- Lacrymae gaudio elicitae 2, 104, *ὄρεται κερών τι ἄρα χαρῆ καὶ λύπης δάκρυά τιςιν, inquit Xenophon.*
- Laelius inter oratores 1, 17, 2, 9; Laelii duo Scipionum amici 2, 127.
- Laenas M. Popillius 1, 10.
- Laenas tr. pl. 1, 24.
- Laetus animi atque ingenii 2, 93; laetissima severitas 2, 127, *sententiose.*
- Langobardi 2, 106.
- Laniens civium rom. in Asia 2, 18, *v. not.*
- Laodicea expugnata 2, 69.
- Largitionis spe corrupti milites 2, 40; *largitiones quantum noceant disciplinae, not. ad h. l.*
- Larissa 1, 4.
- Lasthenes dux Cret. 2, 34.
- Latinus lepor 1, 17.
- Latrocinia sublata 2, 90, 2, 126; latrocin. infestatum mare 2, 73.
- Laurentinae paludes 2, 19.
- Lebedus condita 1, 4.
- Lectica Caesaris publicata 2, 114.
- Lectus funebris 1, 11, *sive lectica, qua mortuus efferebatur; v. Kirchm. de funerib. R. 2, 9.*
- Legatus auctoritatem sui principis ubique servet, *not. ad* 2, 24; legati ad exercitum Caesaris missi 2, 62; Parthorum ad Sullam 2, 24; Maroboduvi ad Caesares 2, 100, *civibus non convenit ius legatos mittendi ad rempubl.; not. ad* 2, 7.
- In saquentibus locis militaris est signific. Legatus enim in exercitu tanquam vicarius est imperatoris. Vide Stewech. ad Veget. 2, 9; hinc: legatus Caesaris 2, 98; legatus militans sub Varo 2, 120; legatus Antonii Statius 2, 82; legatio Sullae in Gallia sub Mario 2, 17.*
- Legere, *eligere successorem se.* 2, 103; senatum 2, 89; non iudicio recta legendi 2, 87; lectus ab eo socer 2, 54; lectus inter iudices 2, 76.

INDEX

- Legio IV 2, 61; V 2, 97; XX 2, 112; Martia 2, 61; legiones quae in Illyrico erant 2, 125; legionariae cohortes *oppon.* auxil. 2, 5.
- Lenissimus custos urbanae securitatis 2, 98; lenissimi animi vir 2, 22; lenitas ducis 2, 86.
- Lentitudo Metelli trahentis bellum 2, 11, *ignava cunctatio cessatioque.*
- Lentulus inter coniurat. Catil. necatur 2, 34.
- Lentuli duo consulares 2, 53.
- Lepidus III vir vanissimus homo, hostis iudicatur 2, 64; a Caesare exercitu et imperio exuitur 2, 80.
- Lepidus Triumviri filius conspirat in Augustum et opprimitur 2, 88.
- Lepidus Aemilius augur 2, 10.
- Lepidus *alius* in bello Dalmatico 2, 114, 2, 115.
- Lesbus *ins.* 1, 2.
- Levatio periculi 2, 130.
- Leucas expugnatur 2, 84.
- Lex agraria Licinii 2, 6; agrariae leges Gracchi 2, 2; lex Cinnae de recipiendo Mario 2, 21; Clodia 2, 45; Clodia *alia ibid.*; Domitia 2, 12; Gabinia 2, 31; Iulia de dividendo agro Camp. 2, 44; Manilia 2, 33; Pedia 2, 69; Pompeia de progrog. Caesari provinc. 2, 46; Roscia 2, 32; Sulpicia de bello Mithrid. 2, 18; Sullae, de Mar. et Sulpic. exilio multandis 2, 19; Valeria turpissima 2, 23.
- Lex repetundarum 2, 13; lex severissima iustissimaque 1, 6; legem dissuadere 2, 32; leges emendandae utiliter, ferendae salubriter 2, 89; leges perniciosae et exiliabiles neque tolerandae liberae civitati 2, 18.
- Libelli coniurationem nuntiantes 2, 57.
- Liberrum Patrem se iubet appellari Antonius 2, 82.
- Libera civitas 2, 18; resp. 2, 32, *de democratia*; aequalitatem amat 2, 29; libera custodia, *vide Cast.*; libera a conspectu domus 2, 14.
- Libertas publica, *de qua mod. dict.* 2, 40; libertas restituta Mitylenacis, *vide Mityl.* 2, 18; libertatis Italicae raptores 2, 27.
- Libertas, *in loq. sc. supponit* 2, 72; immodica et intempestiva 2, 68.
- Liberto se occidendum praebet Varus 2, 71, *vide interficere*; libertorum suorum libertus 2, 73. *Tali figura Plinius in Panegy.* 88: plerisque principes cum essent civium domini, libertorum erant servi.
- Libertinus miles 2, 111.
- Liberalia studia 1, 13; liberaliter lauteque abuti otio 2, 102; *liberalitas, temperamentum proponitur* 2, 129.
- Libet hic mirari iustitiam populi Rom. 2, 32, *v. Ind. Nep.*: quid quid liberet pro licito iudicant 2, 100.
- Libo 2, 130.
- Librarius Antonii 2, 83, *vide de hoc genere servorum Laurent. Pignor. de serv. p.* 119. et 120.
- Licentia immodicae crudelitatis 2, 18.
- Licinia lex 2, 6.
- Linae plus in illo est 2, 9, *scripta in papyrus, textumque, studiose elaborata, stiloque accuratius perculsa intelliguntur.*

INDEX

- Limyra urbs Lyciae 2, 102.
 Liquidus. Res nondum adliquid.
 ratione perducta 1, 16, *plane*
 pleneque cognita expositaque.
 Liseius aestimabatur tot millibus
 2, 8, v. *Ind. Nep. voc. aestimat.*
 Litterae publicae 2, 37, *quicumque*
 commentarii publici, quibus e.
 g. pecuniae publicae, reditus
 provinciae, pecunia bello par
 etc. adnotantur.
 Livia Drusi Claudiani filia Augu-
 stum, cui postea nupsit, fugit
 2, 75; Augusti sacerdos et fi-
 lia *ibid.* v. *not.*; eius mors 2, 130.
 Loco equestri natus 2, 11, 2, 128,
 genere.
 Locum desuisset fortunae destru-
 endi 2, 48, *occasio.*
 Locum ministri habere 2, 111;
 magnum in his facit locum o-
 peri suo 2, 9, *non est postre-*
 mus inter illos.
 Locare tabulas in Italiam portan-
 das 1, 13, *conducentibus scil.,*
 verdingen.
 Locare hiberna 2, 105.
 Locatus in terra exercitus 2, 85.
 Livius Drusus, *vide Drusus.*
 Livius Drusus Liviae pater 2, 71.
 Livius historicus 1, 17, 2, 36.
 Lollius M. a Germanis clade affi-
 citur 2, 97.
 Lollius moderator iuventutis C.
 Caesaris 2, 102.
 Longum est narrare 2, 46, *prae-*
 cisionis formula; in longum
 duravit 2, 85; longe maior pars,
 pleraque pars 2, 79.
 Loqui. Ut fama loquitur 2, 93.
 Luca 1, 15.
 Luceria 1, 14.
 Lucilius Sex. Tarpeio saxo de-
 iectus 2, 24.
 Lucilius poeta 2, 9.
 Lucilia Pompeii mater 2, 29.
 Lucretius poeta 2, 36.
 Lucrinus lacus 2, 79.
 Luctari cum clementia sua 2, 86;
 luctari secum diu 2, 63, *deli-*
 berare.
 Luctari cum difficultate locorum,
 vi hostium 2, 115, *de magnis*
 laboribus.
 Luctatio civitatis cum Tiberio 2,
 124.
 Lucullus adversatur Pompeio 2,
 40; eius bellum Mithridaticum
 2, 33; triumphus 2, 24; obii-
 citur ei infamia pecuniae 2, 33;
 unde Xerxes togatus dictus ibid.;
 Luculli duo 2, 49; Lucullus fil.
 2, 71.
 Ludi Circenses 2, 40; scenici *ib.*;
 funebres 1, 8; v. *Kirchman. de*
 funer. 4, 8.
 Ludus gladiatorius 2, 30; v. *Lips.*
 Saturnal. 1, 14.
 Ludicrum, *de ludis* 1, 8; ludicrum
 certamen 1, 8; ludicrum cer-
 taminis athletarum 2, 123.
ad ludibrium Antonii moriturus
 2, 71.
 Luere alicui poenas supplicii,
 propter aliquem puniri 2, 54;
 lui non debet unius sanguine
 2, 1, *expiari etc.*
 Lumen alterum imperii effossum
 2, 52, *Pompeius intelligitur;*
 ipse enim et Caesar principes
 in rep. romana viri erant, et
 quasi oculi imperii. Quali figu-
 ra ferme Athenae et Sparta duo
 Graeciae oculi vocantur apud
 Iustin. 5, 8; lumen alterum rei-
 publ. Tiberius 2, 99, *comparat.*
 Augusti etc.
 Lurius M. 2, 85.
 Lupercal 1, 15.
 Lupercalia 2, 56; v. *Rasch.* 4, 6.

INDEX

Lupi raptores libertatis *Romani* vocantur 2, 27, v. not.
Lupia fl. 2; 105, v. not.
Lux, pro *vita* 2, 66.
Luxuria privata ex magnificentia publica 2, 1; luxuria profusa in aedif. 2, 33.
Lycii 2, 69.
Lydus 1, 1.
Lycurgus Spartam legibus condit 1, 6.
Lysippus artifex singularis imag. aere fingendis 1, 11.

M

Macedonum regnum et reges 1, 6; post Persas rerum potiuntur *ibid.*
Macedonia provincia facta 2, 38.
Macedonius Metellus 1, 11.
Macedonicus Perusinus 2, 74; *Cestius* quidam homo non satis sanae mentis, qui quod in Macedonia militaverat, seipsum cognominavit *Macedonicum*, memorante Appiano 5 bell. civ.
Macerata pars exercitus, obsidione sc. et inopia 2, 112.
Maecenas describitur 2, 88.
Magnesia ad Sipyl. Lacedaem. colonia 1, 4.
Magnus, pro *Pompeio* qui id cognomen gerebat 2, 44, 2, 47.
Magnificum animi temperamentum 2, 130; magnifica proelia 2, 28; magnifice conata executus 2, 29; magnificentius nil illa victoria 2, 52; magnificentissimus triumphus 2, 40; exercitus 2, 120; magnificentissimas res gessit 2, 29; magnificentissimum munus gladii 2, 100, 2, 93; magnificentissima spectacula 2, 56. *Obser-*

vabis et hanc vocem Velleio peculiariter familiarem.
Magnificentia munerum, triumphorum 2, 89, 2, 121; magnificentiam publicam secula est privata luxuria 2, 1.
Magnitudo fortunae sc. *principalis* 2, 100; nominis paterni 2, 55; magnitudo tanta rerum, *gestarum* sc. 2, 103; magnitudine sua omnibus inducturus caliginem 2, 36.
Magi inter legatos Parth. physionom. periti 2, 24.
Magistratus, qui obtinebat Asiaticam, *proconsul* sc. 2, 42; magistratus annui Athen. 1, 8.
Magius Celer Velleianus 2, 115.
Maiestas senatus 2, 89; senatus accessit 2, 126; nihil ex paterna maiestate retinebat filius Africanus, praeter 1, 10; tanta unius viri maiestas fuit 1, 12; si illa maiestas privata unquam fuit 2, 99; maiestatis eius pace dixerim 2, 129, de Tiberio principe, cum excellentia commendandi; quae postea ad imperium principalis fastigii veluti soleniter notavit.
Mancinus turpe foedus cum Nemaninis facit, quibus propterea deditur 2, 1, 2, 90; eius editio seditionem movet 2, 2.
Mancipium Aegyptium 2, 52, v. not.
Mandare aliquem custodire 2, 42; aliquid memoriae 2, 8, 2, 112; mandata exposuit legatus 1, 10.
Manere non potuit in hoc contentus esse, acquiescere 2, 7.
Manilii trib. pl. lex 2, 33.
Manlius T. cos. 2, 38.
Manus magna Thracum, pro multitudine 2, 112.

INDEX

- Manum commodare alicui, *sc. ad*
caedem 2, 70.
- Manum contingere, signo reve-
 rentiae et salutationis 2, 107;
hinc: manum contingendi cu-
 piditas 2, 194.
- Manum ultimam imponere 2, 88;
 non omisit quod erat in mani-
 bus, *quod agebat* 2, 24.
- Manu fortis 2, 118.
- Manubiae. Pecunia ex manubiis
 lata in arrar. 2, 56.
- Marcellus Claudius 2, 38.
- M. Marcelli laudes et mors 2, 93.
- Marcomannorum gens 2, 108, 2,
 109; *v. Cluver. Germ. antiq.*
 3, 30.
- Marcor ducis, *segnities* 2, 119.
- Mare in terras receptum 2, 33;
 Aegeum, Icarium 1, 4; Pon-
 ticum 2, 101.
- Maricae palus 2, 19.
- Marius C. ignotae originis 2, 128;
 eius casus et periculum, 2, 19;
 ex quo liberatur *ibid.*; eius re-
 litus in urbem cruentus 2, 22,
etc.; septies cos. 2, 26; mori-
 tur 2, 23; eius monumenta
 Caesar restituit 2, 43.
- Marius filius a Sulla vincitur 2,
 26; occidit 2, 27.
- Marius Egnatius 2, 16.
- Marobodui elogium, consilia, ar-
 ma adversus Rom. 2, 108 *et*
 109.
- Marullus Epidius 2, 68.
- Mars Gradivus 2, 131, *v. Grad.*;
 Martis templum 2, 100; Marte
 plusquam dubio 2, 55; Marte
 multo varioque pacatae regio-
 nes 2, 90, *ipsum opus belli*
eventusque intelligitur.
- Martiarum iduum dies 2, 57.
- Massilia potentior conditorib. 2,
 15; moratur Caesarem 2, 50.
- Materia iusti operis 2, 89; ma-
 teriam belli civilis praebere 2,
 62; materia adipiscendi trium-
 phalia 2, 116.
- Materia, *lign.* 2, 107.
- Maturus viris 2, 99, *ratione ae-*
tatis sc.
- Matura virtute correcta fortuna
 2, 79.
- Matoritas veteris imperatoris;
adulta peritia et auctoritas 2,
 125.
- Medendis corporibus nobiles a-
 quae 2, 25.
- Medius fuit animo, *neutrius par-*
tis 1, 9; *ita*: dubium se me-
 diumque partibus praestitit 2,
 21.
- Medium agebat plurima dissimu-
 lantis, aliqua inhibentis 2, 114,
temperamento sc. lenitatis et
disciplinae.
- Medium pignus concordiae 2, 47,
inter duos sc., ita apud Lucan.
 1, *sola futuri Crassus erat belli*
medius mora.
- Medius eloquentia, *mediocris* 2,
 29.
- Media fides libertorum 2, 67; *ita*
hic enumerantur gradus: sum-
 ma, media, aliqua, nulla.
- Media Corintho Athenisque Me-
 gara 1, 2.
- in Medio relinquere 2, 48.
- Medi rerum potiuntur 1, 6; post
 Assyrios *ibid.*; Media 2, 40.
- Medicamenta salubrium consilio-
 rum 2, 129, *venusta metapho-*
ra, de callidis ad eliciendos ho-
mines comparatis consiliis.
- Medicus Aug. Caesaris Artorius
 2, 70; medici Caes. Tib. in
 milit. 2, 114.
- Mediocris. Haud mediocris belli
 moles 2, 95; non mediocre

INDEX

- decus 2, 36; mediocritas hominum, *conditio hominum humilior et inferior, respectu deorum* 2, 130; mediocritas nostra 2, 111, *ita de se loquitur Velleius, v. not.*
- Medon primus Archon Athen. 1, 2; cuius posteri Medontidae. *ibid.*
- Megara 1, 2.
- Megasthenes 1, 4.
- Melanthus pater Codri 1, 2.
- Melior. dux, vir 2, 72; forma quam mente 2, 88.
- Membra reip. lacerata 2, 90.
- Memor beneficiorum 2, 53, *sc. quae ipse praestitit, indeque fiduciam capiens*; memor iniuriae acceptae 2, 40, *nomen studium et voluntas vindictae, v. not.*
- Memorabilis dulcedine carminum 1, 7.
- Memoria victoriae 1, 1; honorum, *de ipsis monumentis hon.* 2, 115.
- Memoria, *significatu gloriae, famae*; memoria nominis immortalis 2, 88; digna est memoria haec res 2, 37; dignus memoria vir 1, 16, 2, 18; nomen suum perpetuae commendare memoriae 2, 4; memoriae eius multumtribuendum est 2, 16, *ita loq. praesertim de mortuis famaeque posthuma.*
- Memoriae mandare, consignare, *prodere ad posteros scripto* 1, 15; per memoriam omnium saeculorum 2, 66.
- Menas et Menecrates liberti Pompeiani 2, 73, 2, 77.
- Menander comicus 2, 16.
- Mendacium simulatae originis, *fraus, impostura* 1, 11; *ita: mentiri originem regiae stirpis, falso praedicare, simulare* 2, 4.
- Menelaus 1, 1.
- Mentio nulla habita Caesaris, *in senatu sc. nihil actum de honorando Caes.* 2, 62.
- Mercatus Olympiorum 1, 8, v. *Cic. Tusc. quaest. V, 3, et Iudic. Iustini Berneggeriani.*
- Mercus quisque suae mortis fuit 2, 28; sui periculi 2, 22, v. *not. Freinshem. ad Flor. 3.3.*
- Merere, *in bello stipendia facere*. Qui merebat in Illyrico exercitus 2, 109.
- Mereri vix fidei potest, *invenire, paene incredibile est* 2, 103; meritis eam contumeliam vitis 2, 45; nulla virtute tam longam fortunae indulgentiam meritis 2, 80; merita in aliquem 2, 86.
- Mergere partem classis 2, 12.
- Mersus conscientia flagitiorum 2, 91.
- Meridiano quidquid finitur 2, 26, *circulo sc.*
- Merula flam. dial. 2, 22.
- Messalla Corvinus a Caesare servatus 2, 71; consul 2, 84.
- Messalini factum egregium 2, 112.
- Metabus, *dux graeci agminis qui iuxta mare Adriaticum Metapontum condidit, v. not. ad 1, 1.*
- Metapontus 1, 1.
- Metellus Macedonicus porticus fecit 1, 11, 2, 1; eius felicitas 2, 11.
- Metellus Numidicus contra Iugurtham bellum gerit 2, 1 etc.; inter oratores numeratur 2, 9.
- Metellus Pius Numidici filius 2, 13.
- Metellus Creticus triumphat. 2, 34; adversatur Pompeio 2, 40.
- Metiri fortunam licentia 2, 109.

INDEX

- se magnitudine sua 2, 120; se infra aliorum aestimationes 2, 127.
- Metus plurimum fuit in hoc tempore 2, 113.
- Metu Carthaginis remoto 2, 1.
- Miletus conditur 1, 4; Cyzicum et Byzantium condit 2, 15.
- Miles manu, dux consiliis 2, 18; militem coacti dare foeminae virique ex censu 2, 111.
- Miles pro milites 2, 85, et saepe; miles non rogat, quod cogere potest 2, 81; milites frequentiae suae intuitu insolescunt *ibidem*; nolunt audire legatos reip. absente imperatore 2, 62; milites optimi imperatoris functi officio 2, 85.
- Milites equitesque 2, 15; hic milites de peditibus accipiuntur, v. not.
- Militans sub Varo legatus 2, 120; eques militaverat sub 2, 9; exercitus qui in Germania militabat 2, 125.
- Militia Bruti ante hoc tempus praeclara fuit 2, 5; militiae bellicae assuetus 2, 117; militiae finis, *missio* 2, 125; militiam Cimbricam minari 1, 120.
- Milliarium 2, 106; intra tertium milliarium castra Hannib. conspiciatur Roma 2, 27.
- Millibus sex sc. nummorum 2, 10, v. *Sestert.*
- Milo interficit Clodium 2, 47; eius interitus 2, 68.
- Minari servitutem Italiae 2, 114.
- Minatius Magius Asculanensis nepos Decii Magii, atavus Velleii 2, 16.
- Minervium 1, 15.
- Minister, in bonam partem. Minister speciosus, de legato in milit. 2, 111; minister et adiutor consiliorum 2, 129; ita ministeria splendidissima, in milit. 2, 116; ministeriorum principalium specie 2, 93; ministerio Catonis Cyprus devicta 2, 38.
- In malam partem: minister alienae potentiae, ut alias satelles 2, 32; ita ferme ministri Sulla, dominationis sc. 2, 41.
- Minturnae 1, 14; Minturnenses 2, 19.
- Minucii triumphus e Scordiscis 2, 8.
- Mira scientia pugnandi egregia 1, 115.
- Mirari de aestimatione 2, 114; 2, 116; delectari paucissimis eorum, mirari neminem possis 1, 17.
- Miscere se partibus 2, 86.
- Miscebat omnia armis tumultuque 2, 74; miscuit summa imis 2, 2, de perturbatione reip. et confusione.
- Misenensis pax 2, 77.
- Mitis ingenio 2, 117.
- Mitescit feritas disciplina 2, 113.
- Mitridates occupata Asia necat cives rom. 2, 18; adversus quem Sulla mittitur *ibid.*; a quo conditiones supplex accipit 1, 23; rursum victus in Armeniam fugit 2, 37; ultimus iuris sui regum oppressus 2, 40.
- Mitylene 1, 4; Mitylenaeis libertas in unius Theophanis gratiam restituta 2, 18.
- Mixtissimi rigore et lenitate mores 2, 98.
- Modus, de quantitate rei definita, ut philosophi vocant; modus pe-

INDEX

- cuniae 1, 9; modus stipendii 2, 125; virium 2, 96; magnum modum legionum effecerat 2, 73; modus culpae ex modo pecuniae constituebatur 2, 22. *Talia ex comparatione et similitudine sunt*: modum in voluntate habere 2, 31; magis voluntatem peccandi quam modum intuebantur 2, 8; civilis modus dignitatis 2, 7; modus scripturae 2, 52; modum statuere libertati 2, 40; modum non norat in concupiscenda pecunia 2, 46, 2, 45; modus laborum, homin. 2, 122. *Latius accipienda sunt*: imperium magistratuum ad pristinum pacis modum redigere 2, 98. Modicus virium 1, 12. Moderari difficultatem annonae 2, 94; moderatior annona 2, 126; moderator iuventutis filii Aug. 2, 102. Moenia, *pro urbe* 2, 22. Moles eius belli 2, 97, 2, 116, 2, 95; quantae molis bellum 2, 129; molem belli suscipere 2, 79; molis maximae res Gallicarum 2, 121; *ita*: moles imperii 2, 131. Moles mari iniectae 2, 33, *Salust. Catil. 13 et 20, Plutarch. Lucull.* Moliri porticus 1, 8; longe amoenissima 2, 1, *de aedific. operosioribus*; aedem ex marmore 1, 11; templum 2, 130. Moliri multa fortiterque 2, 26; in animo bellum 2, 46; in iis quae pro senatu moliebantur 2, 13, *de negotiis susceptis, et coactis praesertim gravioribus*; *ita*: moliri nova 1, 121. Mollire dissensiones coërcition. 2, 121; mollius fluens 1, 6; 2, 80. Momentis magnis concusserat provincias 2, 78. *Monarchiae romanae post libert. institutae initium unde numerandum not. ad* 2, 86. Mons Claudius 2, 112; Coelius 2, 130. Monumentum virtutis suae fecit Carthaginem Scipio, quae fuerat avi eius clementiae 2, 12; *ita*: monumenta victoriae suae fecit partes orbis 2, 42; monumentum virtutis Pompei etc. 2, 38. Monumenta Marii restituta 1, 43, *tropaen.* Mora ea fuit patrando bello 2, 79; nihil in mora habuit, quominus etc. 2, 51. Mora difficilis est in perfecto 1, 17, *v. not.* Morari tot annos Rhodi 2, 90; dum in externis moror, *in descriptione extern. versor* 1, 17; morari in imperiis, *impetia*, cum affectu retinendi imperia 2, 11; morari cogit in se consulatus Caes. 2, 41, *alias*: moram exigit, *descriptionis sc.* non transcurrentis, ut *alias*. Morari victoriam, *impedire* 2, 80; moratus erat milites sua facundia, *inhibuerat* 2, 22; paucis diebus exercitum moratus 2, 113, *retinuit*; *ita*: non diu morata est Tiberium patria 2, 101. Morho proditor 2, 83, *vitiis corrupti quadam proditionis consuetudine animi notatur.* Moriendum ante, quam etc. 2, 49, *exaggerando*; *quidvis potius faciendum, etc.*; quem moriturum miserat militem, *proposito moriendi animum* 2, 51. Mors fatalis 2, 49, 2, 4, *idem*:

INDEX

- fortuita 2, 102, *v. Fat.*; voluntaria 2, 87, 2, 102; conflata insidiis 2, 4; immatura 2, 3; mortem dignissimam vita sua obiit 2, 91.
- Mortalis conditio 2, 104; natura 2, 97.
- Mos. Moris antiquissimi vir 2, 116; more belli, non latrociniorum 2, 31; morum dulcedo et suavitas 2, 97; *mor. corruptio increvit cito et valde* 2, 10; mores ita se habent, *ita comparatum est* 2, 91.
- Movere seditionem, tumultum 2, 68; moveri senatu a censorib. 1, 6; sub omnem motum nostrarum navium 2, 107; *quotiescumque se commovissent nostrae nav.*; motus imbecillitatis 2, 125; motibus magnis concussa Graecia, *tumultibus, discordiis* 1, 3.
- Mucianus Crassus 2, 4.
- Mucius iureconsultus potius quam orator 2, 9.
- Mucro gladii 2, 70.
- Mulcere verbis, *persuadendo sc.* 2, 85; mulceri iure, *mitigari oppon.* domari glad. 2, 117.
- Mulieris metus 2, 87; nihil muliebri praeter corpus gerens 2, 74.
- Multare morte 2, 12; multatus ingenti pecunia 2, 37; multata sine longissimae libertatis regio 2, 38, *periphrasis provinciae factae*; male multatum cornu, *de clade et damno proelii* 2, 70.
- Multiplex in virtutibus vir 2, 105.
- Multiplicatio consulat. Mario 2, 12.
- Multitudine fidunt milites 2, 113.
- Mummio destinatur bello Achaico gerendo 1, 12; Corinthum excidit 1, 13; Achaicus dicitur *ibid.*; *idem* 2, 123.
- Mundus unde ortus sit, *dubitat Velleius* 2, 66.
- Munus. Hoc munere vacaverunt decem anni 1, 14, *sc. deducendarum coloniarum decem annis nulla deducta est colonia.*
- Munus, *de spectaculis et ludis.* Munus gladiatorium 2, 100; *et integre*; muneris gladiatorii spectaculum 2, 56; munus aedilitatis edere, *in aedilitate* 2, 93; munera Augusti 2, 89.
- Munera, *pro theatris* 2, 130; *et integre*: munera theatri et aliorum operum Pomp. 2, 48.
- Munificentia principis 2, 126; *Tib. erga defunct. patrem* 2, 130.
- Munire praesidia 2, 120; aliquid auctoritate 2, 127.
- Munitum natura oppidum 2, 26; munitione se defendere 2, 112; munitiones portus Piraei 2, 23; munimentis complecti aliquem 2, 51. *Ita dicuntur opera tam ad defendendum, quam ad oppugnandum comparata.*
- Marcus Stilius 2, 72.
- Murena L. conspirat in Augustum et opprimitur 2, 91.
- Mutavit Cumanos Osca vicinia, *ritus patrios Cumanorum mutavit O. v.* 1, 4; cuius fortunam Deus mutare constituit 2, 57; *aliter*: fortunam mutaverat, non animum captivus 2, 82.
- Mutina 2, 61.
- Mutuo sanguine certatum 2, 90.
- Mycenae 1, 1.
- Mylae 2, 79.
- Myrina 1, 4.
- Myrmidonum civitas 1, 3; *ita olim vocabatur Thessalia.*
- Myus condita 1, 4.

INDEX

N

Narbo Martius, colonia deduct.
1, 15, 2, 8.

Naso poeta 2, 36.

Natales dies urbium not. ad 1, 8.

Nationes omnes eius gentis 2, 98.

**Natus ad omnia quae recte faci-
cienda sunt** 2, 129; *ita alibi*:
demerendis hominibus genitus;
natum mendacio genus 2, 118,
de singulari et quasi naturali a-
pplitudine ad aliquid.

Natura ascendit in summum 1,
17; *ita mox ibid.* naturaliter-
que recedit etc., *ita ordinarie*
comparatum est; naturaliter au-
dita visis laudamus lubentius
2, 92.

Natura disting. ab industria 2, 97;

naturae suae repugnare 2, 69.

Naturalis superbia, insita 2, 11;
naturalis avus 2, 112; natu-
rale exemplum, *sc. maiorum*
et parent. 2, 128; naturaliter
dissimillimi 2, 60.

Navis oneraria 2, 53; navis qua-
tuor scalorum 2, 43; naves
modicae magnitudinis in bello
prae vastis probantur 2, 84;
naves aedificare 2, 97; navi-
gia Germanorum 2, 107, *vid.*
not.; navalia certamina 2, 79.

**Naumachia spectaculum ludicri
certaminis navalis** 2, 56, 2, 100.

Navus 2, 105, *pro quo alias gna-*
vus; nava opera 2, 120.

Nauportum 2, 110.

Neapolis condita 1, 4; Neapoli-
tani honorant Augustum spe-
taculo 2, 123.

Necessaria gloriosis praeponenda
2, 110.

**Necessitudinis miserrimae ratio-
nem reddere, necessitatis scil.**

quae ad arma compulsi 2, 50.
**Nefas est integritatem Catonis la-
dare** 2, 45, *v. not.*; quem vi-
cere esset nefas, *invictum ha-*
cupipiam uigraam notat 2, 37.

Negare. Nihil negaverunt ei ma-
iores nostri, *i. e. omnes hono-*
res tribuerunt 2, 122.

Negotio sufficere, rebus gerendis
2, 98; ex negotio ubi aliquid
remitti poterat 2, 88; negotii
magna magnis indigent ad-
toribus 2, 127.

Negotiantes in Africa 2, 11; ne-
gotiatores trucidati 2, 110,
mercatores.

Nepe 1, 14.

Neptunia 1, 11.

Nequam. Hom. ingeniosissime
quam 2, 48; non minus ine-
niose nequam 2, 68; nequi-
tiam gravitate tegere 2, 100.

Nero Claudius 2, 77.

Nero pro Tiberio Caes. 2, 95,
2, 96, 2, 97, 2, 104, 2, 100.
Nerva Silianus 2, 116.

Nestor 1, 1.

Neutralitas, ut vocant, sive impar-
not. ad 1, 9, *et* 2, 50.

**Nicomedes Bithyniam hereditate
relinquit Romanis** 2, 4.

Nimius reip. liberae vir 2, 32.
quasi onerosus nimis potentis
et intolerabilis, suspex-

Ninus cum Semiramide Babylonem
condidit 1, 6.

Nitere. Nituerat sub pari aetate
1, 17; nituerant eo tempore
oratores isti 2, 9, *ut supra* ho-
rere: *nisi quod nitere eorumque*
est.

Niti. Quaerunt aliquid in quo ni-
tantur 1, 17, *elaborare, in-*
dium in aliqua re ponere etc.
Nobiles salubritate aquae 2, 25;

INDEX

- nobiles nostris snisque cladi-
bus 2, 8; nobilior etiam ani-
mo quam gente 2, 112; nobil-
lissimus rex 1, 9; nobilissima
familia 2, 41; nobilissima ac-
cusatio Dolabellae 2, 43; no-
bilissimae novitatis 2, 34; no-
bilissimae simplicitatis iuvenis
2, 10; vir 2, 72; nobilissimae
virtutis homo 2, 79; nobill-
simum factum 2, 26; nobilis-
simum quod optimum 2, 128;
*apparet hanc quoque vocem
Velleio valde esse familiarem.*
- Nobilitatis naturalis superbia, *no-
bilitium* 2, 11, *Sullust. Iugurth.*
64; superbia commune nobili-
tatis malum.
- Nobilitate novitatem suam 2, 96.
- Nota quando condita 1, 7; obsi-
detur 2, 18; ibi Augustus mo-
ritur 2, 123.
- Nominis eius primus consul 2,
21, *i. e. ex Pompeiis.*
- Nomen, *cum significatu et respec-
tu celebritatis.* Clari nominis
vir 2, 34, 2, 56; nominis mi-
noris viri 2, 100; magni no-
minis vir 2, 1; *ita: tanta no-
mina, i. e. viri tam clari* 2, 114;
nominis paterni magnitudo 2,
55; nihil praeter nomen tra-
hens 2, 80; nominis tanti fa-
ma territus 2, 94; nomine con-
sulis non inferior 2, 26; no-
men Augusti divinis honoribus
honoratum 2, 124; nomine
ubique erat Pompeius 2, 54;
nulli nomini non postferendus
2, 69; *quidam volebant homi-
ni, sed Gruterus tuetur nomi-
ni, ut cum emphasi accipiatur.*
- Nomen, *ad totam gentem rela-
tum.* Nomen romanum 1, 14;
2, 13; nominis romani prin-
ceps 2, 53, 2, 128; conditor
2, 60; clarissimus gralli no-
minis Lycurgus 1, 6.
- Nomen, *de causa.* Quo nomine
mirari convenit 1, 3; quo no-
mine non est mirandum 1, 5;
eo nomine 2, 104.
- Nomen invidiosae fortunae Cae-
saris adire 2, 60, *de eo qui
non in bona tantum, sed etiam
in nomen haeres adscitus erat,
unde cum suscipit nomen, quod
testamento iussus est ferre, adit
nomen. Vide Brisson. 7 form.*
- Nominare colonos 2, 74.
- Norbanus a Sulla victus 2, 25.
- Noricum regnum 2, 109; provin-
cia facta 2, 39; Norici 2, 109.
- Nota censoria 2, 68; *propria vox
notandi, notarum, notationum
de animadversionibus censo-
rum.*
- Notae elisarum faucium, *indicia*
2, 4.
- Notae corporis 2, 24, *ex quibus
videlicet de ingenio et moribus
coniectura sumitur, v. not., et
adde Ciceron. de fato cap. 5.*
- Notas aeternas inussit memoriae
Antonii Cicero 2, 64, *petita
translatione ab infamibus stig-
matum notis.*
- Notetur felicitas huius familiae
2, 10; notetur immodica liber-
tate usos esse etc. 2, 68; no-
tandum tamen id est 2, 67;
illud notandum est 2, 52, *for-
mula observandae et inferen-
dae rei memorati dignae.*
- Notitia romanae linguae 2, 11;
res parum ad notitiam perti-
nens 2, 7.
- Noverca. In dicto Scipionis ad
concionem populi tumultuan-
tem: qui possum vestro cla-

- more moveri, quorum Italia noverca est? 2, 4, *perstringit homines converas, quasi turbam ἐννέιδαν ἀνθρώπων*.
- Novas res moliri 2, 125, ubi *ad-ditur*: novum statum, novum ducem, novam quaerere temp., significanturque seditiosne molitiones adversus temp. in cuius mutationem scil. aut perturbationem tendunt; ita: novarum pessimiarumque rerum auctores 2, 19; nova moliri, eodem signif. 2, 129.
- Novus homo 2, 128, v. not.; hinc: novitas familiae 2, 127; novitas Agrippae 2, 69; novitatis nobilissimae vir 2, 34.
- Novae tabulae 2, 68 *χρῆμα ἀνακαταστήσας*. v. *Coel. Rhodigin.* 12, 20.
- Nuda fuga 2, 61, sc. amisso exercitu ceterisque praesidiis.
- Numantia terror reip. rom. exciditur 2, 4; Numantinum bellum 2, 1; eius terror 2, 90.
- Numerus. In numerum sui exer. recipiebat fugitivos 2, 73; numero tot legion. inflatus 2, 80.
- Numerare mercedem abscissi capitis, *repraesentare, persolvere* 2, 66.
- Numidia provincia, facta 2, 39; Numidicus dictus Metellus 2, 11, exilio et reditu clarus 2, 15; Numidici exilium 2, 45.
- Numonius Vala 2, 119.
- Numini Dianae sacrata regio 2, 25.
- Nunc acie, nunc expeditionibus 2, 98; nunc metuentes, nunc simulantes 2, 62, *et saepe alint, cum membra et tempora distinguuntur*.
- Nuntius victoriae praecessit nuntios periculi 2, 129; nuntiantes coniurationem libelli 2, 57.
- Obiicere, *crimina sc. in iudicio aut coram censoribus* 2, 95; obiicere absenti multa, *probra in eum dicere, insinulare absentem etc.* 2, 83.
- Obire munia ducis 2, 70; obire praetura quaesturaque 2, 71; provincias 2, 74, 2, 101, *peragere et ordinare*.
- Obire morbo 2, 102.
- Obligare aliquem, *sicuti beneficio sc.* 2, 56.
- Oblivio rerum praeteritarum decreta *ἐπιμετρία* 2, 58; v. *Dissert. academ.*
- Obnitebantur impedire, *conabantur, auferebant* 1, 9; obnites repugnaverat 2, 89; obnitere vi animi 2, 123.
- Obruere aliquem dignatione, *aut dignatione illius dignitatem obscurare etc.*, 2, 69; ita obrui usurpatur 2, 92, *de obscuracione existimationis, laudis, immuntione praestantiae etc.*
- Obscenissimarum rerum et actor et minister 2, 83.
- Obscurissimis initiis natus 2, 70.
- Observantia temporum, *observatio in navigando sc.* 2, 106.
- Obsides liberos suos Romam mittit Parthus 2, 94; Antonius in Capitolium 2, 58; dati obsides civitatibus a piratis in redemptione Caesaris 2, 42.
- Obsideri, *a seditiosis sc. militibus* 2, 125.
- Obtestor atque precor 2, 131.
- Obtinere illustres locos, *occipare* 1, 4; obtinebant tam omnia maria praedones, *insederant etc.* 2, 43; obtinere cum

INDEX

- imperio regionem 2, 125; *ita*: obtinebat tum Asiam proconsul etc. 2, 42; obtinebat Hispaniam ex consulatu 2, 78; auctoritas obtinendi, quae sentiebat 2, 125; *illa* impetrabilis efficacia intelligitur, sicut Ammianus loquitur.
- Obtrectabant multi actis eius 2, 44
- Obvenit Sullae provinc. sorte 2, 18
- Occultare fugam 2, 75.
- Occupare fugam 2, 85, *praecipere, cupide et festinanter arripere*; occupatus est ab ingratis, i. e. *celerius quam existimasset interfectus* 2, 57; *ita*: occupatus vigore adventus eius exercitus se tradit 2, 50, *inopinantibus sc. supervenerat*; occupare nuptias virginis 1, 1; occupare locum colonis 1, 4; ripam castris 2, 107; occupavit eum idem furor, ut alias invasit 2, 6; occupare remp. 2, 4, i. e. *dominatum in reipub., opprimere remp. dominatu. Talis est locutio Salustii in Catil. : capere remp. eodem significatu*; nimium occupatos dixerim 2, 53, *qui aliquid praetermisere, figura mitigationis et comitatis*; velut occupata materia, ab aliis sc. iam tractata et quasi praecepta 1, 17.
- Oceanus 2, 106.
- Oculorum vigor et vis in Arminio 2, 118, *index sc. ingentis animi*; sub oculis Caesaris 2, 79; sub ipsis moenibus oculisque urbis 2, 21.
- Octavia soror Augusti 2, 93.
- Octaviae porticus 1, 11; *nam sororis suae nomine Augustus fecerat. Sueton. Aug. 29.*
- Octavius Cn. Perseum recipit 1, 9; triumphum navalem agit, *ibid.*
- Octavius consul interfectus a Marianis 2, 22.
- Octavius C. Octavii Caesaris pater 2, 59.
- Octavius Caesar adit hereditatem Caesaris 2, 60; consulatum init pridie quam viginti annos impleret X kal. octobris 2, 63; *alium mensem sextilem nominant, ut fortasse error e voce numeralibus notis scripta ortus sit; e. g. si scripserit Velleius: X kal. VIIbr. librarius fecerit VIIIbr. Clar. Freinshemius in comparat. version. Tac. ad 1. A. 9, 1, ita conciliari posse existimat, si Velleium accipiamus de die, quo renunciatus est consul, ceteros de designationis die. Antonium apud Mutinam vincit 2, 61; cetera vide in August.*
- Odise praesentem statum ~~supponit~~ *de seditioso et impio cive dicitur* 2, 91, *sicut amare praesentem statum proprie civis boni est.*
- Odiū hereditarium exercere 1, 1.
- Offensiones tacitae cum aliquo 2, 93.
- Offerre. Dii obtulerant praesagia periculi 2, 57.
- Officiorum militarium patiens et peritus 2, 105, *munia milit. intellig.*
- Oligarchia et reip. et auctoribus suis plerumque est exitiabilis 2, 44.
- Olympiorum ludicrum quando coeperit 1, 8, v. not.
- Olympicum 1, 10, *templum Iovis*

INDEX

- Olympici Athenis. P. Faber in semestr. 3, 3 existimat legendum Olympieum verbo graecanico, quod etiam Thucyd. usus est.*
 Olympiade VI Roma condita 1, 8, v. not.
- Omina. Auspiciatis reip. omnibus 2, 79; cum diris omnibus proficisci 2, 46, e publica sc. imprecatione, v. not.
- Quinari de exitu alicuius tristia, vaticinari, *Senatus* 2, 71.
- per Omnia; saepissime ita loquitur Noster, cum rem prorsus et omnino ita habere innuit. Per omnia diis propior 2, 35; per omnia egressus fortunam hominis 2, 40; per omnia laudabilis 2, 33; per omnia positus extra dilationes 2, 79; per omnia repugnans naturae suae 2, 69; in omnia et omnibus venalis 2, 83; in omnia pecuniae cupidior 2, 97.
- Onus atque cura belli 2, 97; onera principis, *de negotiis* 2, 114; 2, 128; ita: onerum principalium adiutor 2, 127; oneraria navis 2, 53.
- Opis aedes 2, 60.
- Ope humana invictus vir 2, 79, *humanis viribus armisque.*
- Opimius L. cos. C. Gracchum et Fulvium Flaccum res novas molientes opprimit 2, 6, etc.; damnatus postea iudicio publico 2, 7; *ab hoc Opimianum vinum dictum ibid.*
- Oppositus Mithridati Lucullus 2, 33, v. *Ind. Nep.*; tot millia se in eo proelio nobis opposuerant 2, 30.
- Opportunitates 2, 111.
- Oppugnationes urbium, castellorum 2, 95.
- Opus felix eventu, forte conatu, *de re bello gesta* 2, 112; opus quantum consummatum, belli *Pannonici confectio* not. 2, 117; ita: operis adiutore dato, rei bello gerendae 2, 95; maiori operi praeparabat exercitum 2, 109; operibus bellicis sufficiens ingenium 2, 97; opera principalia, *quaecumque agni princeps* 2, 124; opera sua commendat Augustus Tiberio, *res gestas* 2, 123; opera Tiberii coelestissima 2, 104; opera magni voluminis 2, 106, *quorum descriptio requirit magn. volumen.*
- Opus Velleii 2, 96; arctatum 2, 86, *de descriptione*; ita: operis magnitudo, *de Homeri poesi* 1, 5, v. not.; perfectissimi in operis forma sui 2, 36.
- Opera, *de aedificiis* 2, 130.
- Opera, *de poliorceticis operibus* 2, 4, v. *Ind. Nep.*
- Opera nava virilisque 2, 120; operam suam polliceri 2, 59; opera eius singulari usus 2, 129; operae senatorum et equitum exactae ad bellum 2, 111.
- Opprimi morbo 2, 23.
- Optare a diis aliquid 2, 89.
- Optimates, *de senatu et nobilitate, sive, ut hic explicatur, senatus atque equestris ordinis pars* 2, 3, 2, 47.
- Optimus vir a senatu iudicatur Scipio Nasica 2, 3, *vid. not.*
- Optima studia 2, 94.
- Ora maritima 2, 73.
- Oraculo emissa vox 1, 10.
- Oratio et vis forensis, perfectumque prosae eloquentiae decus 1, 17, *coniunguntur haec et rationis et inventionis.*

INDEX

- Oratores clari 1, 17, 2, 9; orator nemo Argivus, Theban. Laced. 1, 18.
- Orbis reip. 2, 114, v. *not*; in extremo nostri orbis termino 1, 2, de *imper. rom.*; pro orbis terrarum salute pugnat Augustus 2, 85. *Est illa Romanorum periculis, ut de suo imperio, rebus et statu passim tanquam de toto terrarum orbe loquantur.*
- Orbas omnibus sensibus 1, 5.
- Ordior. Orsus est ducere exercitum 2, 109.
- Ordo. Omnis ordinis homines 2, 130; ordinis utriusque viri, i. e. senatorii et equestris 2, 160; ordinis senatorii vir 2, 69; ordinis onera, iura 2, 28.
- Ordo arborum 2, 43.
- Ordo harum rerum, *series et plenior narratio* 2, 48; *ita: ordo calamitatis* 2, 119; ordinem actorum tuorum commemorare 1, 10; ordine narrare, *totam rei seriem, non summatim* 2, 14; ad ordinem revertendum est 2, 68.
- Ordines primi 2, 112, *centuriones primi ordinis intelligit, τριτακτῶν τριμυρίων, Lips. Mil. Rom.* 11, 8.
- Ordines exercitus 2, 27.
- Ordinare res Asiae 2, 92; res Orientis 2, 122; provincias 2, 94.
- Ordinatio comitiorum 2, 124; necis et testamenti Cues. 2, 59, v. *not*.
- Orestes Aegisthum occidit 1, 1; Orestis liberi 1, 2.
- Originis ignotae Marius 2, 128; originis simulatae mendacium 1, 11.
- Orientium iuvenum fulgor 2, 99, de *initius vitae publicae C. et L. Caesarum*; ortus tantis nominibus 2, 114.
- Ornare urbem, *aedificiis sc. publicis* 2, 89; ornamentum tantorum nominum et familiae 2, 114; ornamenta amoenitatis 2, 81; ornamenta triumphalia 1, 115, 2, 116, 2, 125, v. *triumph.*
- Orodes rex Parth. interimit Crassum 2, 46; et signis romanis potitur 2, 91.
- Os Pindari illuminavit Thebas, de *eloquentia viri* 1, 18; oris ardor, *gravitas et vehementia in vultu sese prodens intellig.* 2, 35; in ore atque oculis classis 2, 84, in *conspectu*.
- Ostenderat spem magis auxilii, quam opem ferebat 2, 74; fortuna non electionem dabat, sed ostendebat perfugium 2, 72.
- Ostentare. Viros veteres illarum urbium, magnitudo moenium ostentat 1, 4.
- Ostentatio agendi, *αὐτοπύλη* 2, 98.
- Ostia 2, 94.
- Otho Roscius, v. R.
- Otium oppon. bello 2, 23; otium Tiberii in *successu Rhod.* 2, 99; otium res disciplinae inimicissima 2, 88; ubi negotia locum fecissent otio 2, 105; otii quietisque cupidissimus 1, 7; otium valide diligit Piso et negotio sufficit 2, 98; otio abuti liberaliter lauteque 2, 105; otiosis simillimus actu 2, 127; *qualem industriam Tacitus quietam vocat, sine ostentatione sc. agendi et strepitu.*
- Orans triumphavit 2, 96, 2, 122; *ita ovationem cum αὐτοπύλην effert: quia est quasi minor trium-*

INDEX

phus. Vide Onuphr. Panvin. de triumph.

P

Pacisci stipendia 2, 38, *sub pacione stipendii sive tributi pendendi in ditionem venire, de iis, qui in provinciae formulam rediguntur.*

Pacisci redditum proscriptis, in foedere scil. pacis etiam illud comprehendere 2, 77.

Pacta eius 1, 1; adde Tacit. 1 A. 55, 4; 2 A. 43, 3.

Pacorus regis Parth. filius 2, 78.

Pacuvius poeta trag. 2, 9.

Paene, servit moderandis locutionibus hyperbolicis. Paene homine maior 2, 31; paene nominibus incognitae gentes 2, 106; paene exitiabilis clades 2, 112; paene inexpugnabiles 2, 115; paene manum iniecit patria 2, 99; paene alterum orbem quaer. 2, 46.

Paestum 1, 14.

Palinuri promontorium 2, 79.

Panaetius Scipionis comes 1, 13.

Panares dux Cret. 2, 34.

Pannonia provincia facta 2, 39; rebellat 2, 110.

Papius Mutilus 2, 16.

Par consulum 2, 46.

Parem non fert Pompeius 2, 29; 2, 33.

Paratissimus omnibus audendis 2, 56, *promptae audaciae homines Sallustio dicuntur.*

Paratissimus dignis honor 2, 126.

Parere sibi redditum ferro 2, 10.

Parilia 1, 8, v. not.

Partes Antonianae 2, 74; Brutianae, Cassianae 2, 74; Cinnanae, Marianae 2, 24; Lu-

lianae 2, 63; Pompeianae 2, 65; partium Bruti exitus 2, 72; partium eius viri 2, 28; adiutor partium 2, 76; dux partium 2, 72; opus erat partibus 2, 20; partibus alicuius se miscere 2, 86; partibus regis prouiores visi 1, 9.

Particeps operum, sive rerum gerendarum 2, 116; particeps caedis Caesaris 2, 69.

Partita hyberna 2, 113, *intermittit*

Parthi reges sui inris 2, 40. Par-

thorum legati ad Sullam pri-

imum Romanorum missi 2, 24;

Parthus signa Romanis adempta

Augusto remittit 2, 91; obsi-

des item liberos 2, 94; desciscit a societate romana 2, 109;

cum Caio Caes. coit 2, 101.

Parthicum bellum 2, 59, *quod moliebatur in animo Iulius Caesar.*

Parum habuit, consul creatus esse 2, 76, *non contentus fuit etc.*

Passienus 2, 116.

Pastoralis manus Romuli 1, 8;

pastoralis cultus 1, 2;

Patientissimi armorum laborumque 2, 24.

Patientia periculorum 2, 41.

Patrae captae 2, 84.

Pater patriae Augustus dictus 2, 123; patres, vocabantur senatores romani 1, 8; a quibus patricii dicti. *Ibid.*; a patribus ad plebem transit Clodius 2, 45; eiurata sc. nobilitate, v. not. et Dion. 37, p. 59.

Patria cognationi praeferenda 2, 3; patriae prioris nomine novae urbes a conditoribus saepe appellabantur 1, 1; patriae bellum inferre 2, 82, 2, 21; patriam armis petere 2, 68.

INDEX

Patrare decreta, destinata efficere 2, 110; nihil aliud patraturumque sortius 2, 80; reliqua belli, *conficere* 2, 123; *ita*: patrando bello ea mora fuit 2, 79; patrati belli emolument. 2, 114; commissum patraturumque proelium 2, 21.

Patrare facinus 2, 58.

Patratio pacis 2, 89; *de perperata provincia*.

Patrimonium, pro re familiari, bonis 2, 103; patrimonium iugulatorum militum a legato occupata 2, 120, v. *supra heredit.*

Patrimonium Principis 2, 130.

Patronus romani imperii perpetuus 2, 120, *defensor etc.*

Paullus Aemilius, v. Aemil.

Paullus Lepiditrium, frater 2, 67.

Paulus censor 2, 45.

Paupertas honesta dignitate non debet carere 2, 129.

Pax Augusta 2, 126, v. *Aug.*; laeta 2, 126; Brundisina 2, 76; pax integris rebus et conditionibus facienda est 2, 50; pacis auctor 2, 58; pacis impedimenta in cupiditate privatorum 2, 25; pacis longae bonis insolens populus 2, 110; in pristinum pacis modum redigere 2, 98, *de rebellantibus rursum subactis*; *ita*: ad eam pacem redegit has provincias 2, 90, *sicut mox verbum pacari*; pace firmanda quae bello subacta 2, 23; pace diligentiae Catonis dixerim 1, 7, v. *not.*, pace Gracchorum dix. 1, 17; pace maiestatis eius dixerim 2, 129; bona cum venia eius dix. *formula traditum et modestiae veninaeque profundae aut interfandae.*

Pacari, de iis quae subiguntur bello, et ordinantur. Dum pacatur Occidens 2, 91; pacatus victoriis orbis 2, 89; pacata ad certam confessionem imperii Dalmatia 2, 90; pacati tum demum cum forent eversi 2, 115; pacatis Bellis civilibus 2, 59.

Pedia lex 2, 69.

Pedites equitibus spoliati ad cladem relinquuntur 2, 119; peditum expeditiones oppon. clas-sicis 2, 121.

Pelasgi Athenas commigravere 1, 3.

Pellere aliquem proelio 2, 24; *ita*: pulsus acie 2, 26; belli spectaculo 2, 79.

Pelopis progenies expellitur Peloponneso 1, 2.

Peloponnesii Megaram condunt 1, 2.

Penates pro domo 2, 95, 2, 74.

Penetrare interius 2, 120; penetravit in omnes regiones bellum 2, 15; penetratis omnibus Hesp. gentibus 2, 5; penetrata media cum victoria 2, 40.

Pensare victoriae occasionem damno amissi militis 2, 115, *est quasi redimere, redimendo adquirere*; mortem praematuram immortalis pensavit memoria 2, 88.

Penthelus 1, 1, *sive Penthilus Orestis nothus ex Erigone Aegisthi*; Pausan. Corinth.

Per omnia 2, 100, 2, 127; v. *omnia*.

Per summam quietem 2, 88.

Per idem tempus 2, 45; per haec tempora 2, 78; per eadem tempora 2, 57, v. *supra Dum*.

Peragratu victor Germaniam 2, 79, *qui peragravit*.

VELL. PATERC. Hist.

INDEX

- Percurrere paucis, scrib. sc. 2, 38.**
Perquere fuste 2, 78.
Perdere exercitum 2, 120; non perdat ille gloriam facti, non indictus manent etc. 2, 26.
Perdomare 2, 97.
Perducere ad scientiam rei militaris 2, 79; in fastigium 2, 109; in societatem suam 1, 9; perduxerat in hoc novitatem suam 2, 93; perducere temp. ad summum discrimen 2, 27, de hoste belli periculum ingens obiiiciente.
Perellegantis ingenii vir 1, 7.
Perexiguum fretum 1, 2.
Perfici. Mortalis conditio natura et industria perfecta 2, 2; perfectae maximorum artificum manibus tabulae 1, 13; perfectissimi in forma operis sui 2, 36.
Perfrui recollectione locorum, gentium etc., quae sc. olim vidimus 2, 101.
Pergamus 1, 1.
Perlustrata armis regio 2, 106.
Permittere maiora, minoribus perceptis 2, 13, fahren lassen; permisit seditioni eius 2, 37; ita; apud Curtium nude; permisisse se regi, de additione.
Pernices velocitate iuvenes 2, 43.
Perniciosa consilia, seditiosa 2, 3.
Perperna Sertorium interimit 2, 30.
Perpolitus nuper calce arenaque locus 2, 22, quaecumque rudia erant, poliri dicuntur, cum cultus accessit: adeo ut etiam politiones agrorum de cultum accipiantur: itaque nihil hic mutandum,
Perrupta eorum acie 2, 112.
Persae post Medos rerum potiuntur 1, 6.
Persequi, describere 2, 103; ita: persequamur notam severitatem censorum 2, 10; persecutus Graecum Opimius occidit 2, 6, tanquam hostem sc. reip.; nulla eum civilis misericordia persecuta est 2, 7, exepit; prosecuta est.
Perseverabant facturos se 2, 92; perseveravit facere 2, 103.
Perseus in triumpho ductus 1, 9.
Personae Pompeii 2, 31; persona auget aut levat invidiam 2, 31; ex persona poetae dictam 1, 3.
Pertinaciter deserebat Augusto populus dictatorem 2, 89; pertinacissima in retinendis armis iuventus 2, 27; pertinacissime arma retinebat Nola 2, 18.
Perturbatio. Nulla cum perturbatione aut rerum aut hominum, sine tumultu, quiete 2, 88.
Pervadere diverso itinere 2, 82.
Pervehi in Siciliam 2, 75; in Italiam pervectus 1, 1.
Pervenire ad potentiam 2, 80.
Perusia 2, 74; incensa ibid.
Pestifero civibus redita Marius urbem ingressus 2, 22.
Petere Antonium, proficisci ad Ant. 2, 76; petere destinatum iter, ingredi 2, 82; quod summo studio petitum est, quar-situm etc. 1, 10; ita: nihil amplius praeter tyranni petendum sanguinem 2, 58; petebatur Cic. verbis eius legis 2, 45, in ipsum dirigebantur verba 1, 3; peti insidiis alicuius. 61.
Petrelus legatus Pompeii 2, 78.
Pharnaces Sardanapoli interfectus 1, 6, v. not.
Pharnaces rex Ponti a Caesare interfectus 2, 55.

INDEX

- Pharsalica acies 2, 52.
 Pharus 1, 4.
 Philippus 1, 1.
 Philemon comicus 1, 16.
 Philippus rex Maced. 1, 6.
 Philippus vitricus Octavii 2, 60.
 Philippi, *urbs Macedon.* 2, 70;
hinc : Philippii campi 2, 86,
ubi Brutus, et Cassius ab Octa-
vio Cnes. victi, confunduntur a
poëtis cum Philippis in Thes-
salia, ubi Pompeius a Iulio
victus.
 Philosophorum ingenia a Socra-
 te defluxere 1, 16.
 Phoea condita 1, 4; Massiliam
 condit 2, 15.
 Phraates rex Parthorum 2, 91.
 Pictores 1, 17.
 Pii cognomen consecutus Metel-
 lus 2, 15; pia munificentia,
erga patrem defunctum sc. 2
 130; *ita* : pietas, *filii sc. in pa-*
rent. 2, 15; *item de affectu*
erga necessitudines et modestia
 2, 99; *de fide in patriam* 2,
 16; pietas rectissima sentiendi,
sc. pro rep. 2, 125.
 Pignus concordiae medium inter
 2, 47.
 Pindarus illustrat Thebas 1, 18.
 Pinetes dux Pannon. 2, 114.
 Piratarum insolentia et potentia
 2, 31; *piratica scelera, latro-*
cin. marit. 2, 73.
 Pireaei portus multiplices muni-
 tiones 2, 23, *de quibus vide*
Thucyd. 1.
 Pisaurum 1, 15.
 Piso M. dimisit uxorem in Sullae
 gratiam 2, 41.
 Piso L. Thraeces comprimit 2, 98.
 Piso res novas molitur 2, 130.
 Placentia 1, 14.
 Placebat barbaris suis numerus,
fidebant numero 2, 112; pla-
 cuit, *de consensu et decreto par-*
tium paciscentium 2, 77.
 Plancus comitator Fulviam in e-
 xilium 2, 76; adiutor Anton.
 partium 2, 74; foedus homo
 et proditor 2, 83.
 Plastae 1, 17, *de statuariis uni-*
versis videtur accipere Velleius;
nam alius ex quinque statua-
riae speciebus, plastice voca-
tur, quae argillam tractat. Coel.
Rhodigin. 29, 24.
 Plato 1, 16.
 Plantius Silvanus 2, 112.
 Plenam retulit ei gratiam 2, 16;
 plenius sibi quam illi gratula-
 bantur 2, 104.
 Plus quam dubio Marte 2, 55.
 Poena in malos sera, sed aliqua
 2, 126, *sententiose notatur cle-*
mentiae iustitiaeque tempera-
mentum; non privato odio, sed
publicae vindictae danda 2, 7;
 poenas luere alicui, *propter*
aliquem puniri 2, 54.
 Poenitere. Ne eius nati rempabl.
 poeniteret 2, 12; velut poe-
 niteret prioris fidei 2, 18; *ita*
ibid. : quasi pigeret eum virtu-
 tum suarum.
 Poëta solus appellari Homerus
 meruit 1, 5, *v. not.*; poëtarum
 ubertas 1, 17.
 Pollere plurimum mari 1, 2.
 Polliceri aliqua cum gravitate 2,
 125, *sententiose notatur comi-*
tas indulgendi cum auctoritate
iuncta : ne expressa sc. viderentur,
quae necessitati decli-
nandae indulta erant : pollici-
tae operae 2, 111 *estymus.*
 Pollio Asinius inter oratores 2,
 36.
 Pollio Asinius Antonio se iungit

INDEX

- 2, 63; cui fidus est 2, 76; in Hispania adversus Sex. Pompeium bellavit 2, 73; eius factum et dictum memorat 2, 86.
- Polybius Scipioni familiaris 1, 13.
- Pompeiorum familiae seu duae seu tres 2, 21; *vide Baron. Streinii stemmata.*
- Pompeius Q. primus huius nominis consul *ibid.*; idem qui turpe foedus fecit 2, 90.
- Pompeius Q. eius filius cos. ab exercitu interficitur 2, 20.
- Pompeius Magni pater dux Ital. bello 2, 15, 2, 29; temporarius homo, configit cum Cinnâ, moritur 2, 21.
- Pompeius Cn. Magnus laudatur et describitur 2, 29; adhuc eques triumphat 2, 30; tribunitiâ potestatem restituit *ib.*; bellum piraticum plenissima cum potestate ipsi decernitur 2, 31; piratas vincit et coërcet 2, 32 *etc.*; eius interminata cupiditas imperii 2, 33, 2, 34; bellum adversus Mithridatem 2, 37; triumphat perhiduum 2, 40; ex singulis mundi partibus *ibid.*; cur oligarchiam secutus sit 2, 44; Iul. Caesaris filiam ducit *ibid.*; solus consul fit 2, 47; pro eo aegrotante primo omnium publica vota suscepta 2, 48; victus in Aegyptum fugit 2, 53; ibique misera morte ac perfide interficitur *ibid.*
- Pompeius Cneius Cneii Magni filius interficitur in Hisp. 2, 65.
- Pompeius Sex. describitur 2, 73; mare infestat *ibid.*; Antonii iussu occiditur 2, 87.
- Pomponius Atellanarum scriptor 2, 9.
- Pomponius Flaccus 2, 129.
- Pomponius eques rom. 2, 6.
- Ponere. Positus extra dilationes 2, 79.
- Pontidius C. 2, 16.
- Pontifex maximus 2, 63; pontificatus maximus 2, 128.
- Pontius Telesinus dux Samnitium 2, 27; vincitur *ibid.*
- Pontus *prov. facta* 2, 38; Pontus intima 2, 40; Ponticum mare 2, 101.
- Popillius M. Laenas 1, 10.
- Poppedius 2, 16.
- Porcia familia 2, 35.
- Portoria nova constituit G. Gracchus 2, 6.
- Poscebant eum ducem 2, 71; quid fata poscerent 2, 123.
- Posse multum 2, 116.
- Postis lapideus ianuae carceris 2, 7.
- Postulare condiciones 2, 48.
- Posthumius Albinus censor 1, 10.
- Postumus Iulius 2, 116, *v. not.*
- Potens *oppon.* humiliori 2, 126; iam tot legionum potentes, quibus iam in manu essent tot legiones 2, 65; potentiae regalis socius 2, 6; potentiae societas 2, 65; potentia ad impotentiam uti 2, 29.
- Potentia 1, 15.
- Potestas triunitia, *v. trib.*; in quaestoris potestatem redacta pecunia 2, 37; nihil aliud quam cura hic intelligitur.
- Potiri regni 1, 1; rerum, *desumptum in terris imperio* 1, 6; potitus rerum Sulla, *de dominatione Sullae Romae instituta* 2, 41; potitus eorum, *scil. quos ceperat* 2, 25.
- Praebere spectaculum 2, 97; materiem belli civilis 2, 62; cer-

INDEX

- vicem liberto, *sc. amputandam* 2, 70; arbores praebuere imaginem antennarum 2, 43.
- Praecaventibus satis 2, 12, *v. not.*
- Praecedere gradum alicuius 2, 114.
- Praecellentes ingenio viri 1, 13.
- Praeceptus et pravus, *de seditioso et extrema audente* 2, 8; *ita*; praecipitis consilia iuvenis 2, 88; praecipitia, *extrema remedia* 2, 112, *et adiective*: omnia erant praecipitia in rep., *i. e. ad extrema pericula et motus spectantia* 2, 22; praecipiti et maximo periculo 2, 84.
- Praecipiti fuga 2, 85; praecipiti cursu non gradu 2, 1; praecipiti in hac festinatione 1, 16.
- Praecipuus timor 2, 130; praecipuus sanctitate 2, 29; praecipuum egit consulem 2, 92; praecipui viri, praecipua dona 2, 121; praecipua experimenta virtutis 2, 94, *eximia, ingentia hac voce notat.*
- Praeda victoris, *qui in potestatem victoris arbitriumque venit* 2, 86.
- Praedicere. Vt praediximus 1, 4, *ut iam memoravimus, Saepe ita loquitur Noster, etiam de eo, quod proxime antecessit.*
- Praedicere, *serio monere* 2, 17, 1, 13, 2, 82.
- Praeferre vultu ardorem animi 2, 118; praefereus vultum victoris magis, quam morientis 2, 27; visus praetulit principem 2, 94.
- Praeficere aliquem hibernis 2, 113; praefectus castrorum 2, 120, 2, 119, 2, 112; praefecti classium 2, 73; cohortium 2, 112; praefectus equitum 2, 104; fabrum 2, 76; praefectus operum Tiberii 2, 104; urbis praefectus, *et praepositi notatur* 2, 88.
- Praefectura 2, 44, *Sigon. de antiquitate iur. Ital.* 2, 10.
- Praefulgent nomina prov. milit. et causae 1, 14.
- Praematura mors 2, 88.
- Praemonuerant haruspices Caesarem 2, 57.
- Praemunire regalem potent. 2, 6.
- Praeneste natura munitum 2, 26, 2, 74.
- Praenitet forum Augusti titulis victarum gentium 2, 39; praenitens virtus Catonis 2, 35.
- Praeparare militem 2, 11; maiori operi 2, 109; hiberna 2, 110; praeparatus Caesaris contra Antonium 2, 76; praeparatio belli 1, 12.
- Praepondere Armeniae regem 2, 122; praepositus regioni 2, 116; custodiis verbis, *praefect. urbis* 2, 88.
- Praepondere nomina, *in adopt. sc.* 2, 96.
- Praeceptus immature, *de morte praematura* 2, 116.
- Praeruptum atque anceps periculum 2, 2.
- Praescribere. Vt praescripsimus 2, 21; *alii*: ut praediximus.
- Praesagia periculi 2, 57.
- Praesens periculum 2, 72, *de certo et magno; plerumque praesentia invidia, praeterita veneratione prosequimur* 2, 92; praesentia ipsius, *ductu, actuque* 2, 90.
- Praesidium esse suis sedibus 2, 110; praesidia reip., *in Tiberio sc.* 2, 103; praesidiis classium mare sepserat 2, 51.

INDEX

- Praestantissimus vir** 2, 53.
Praeteriri, anteiri 1, 17; **vir non praeterendus** 1, 2, *adde* 2, 8, 2, 108.
Praetexere, *reputare* 2, 62.
Praetexta consularis, praetoria, pro ipso honore 2, 65.
Praetextato relicto filio 2, 59, *aetas notatur usitatissimo et omnibus noto loquendi genere.*
Praetor urbanus 2, 118; **praetor iterum post consulatum** 2, 34. **Exciderat post consulatum senatorio ordine notatus a censoribus** *Lentulus*: itaque ad recuperandum ordinem praeturam rursus gerebat, *Dion.* 37, p. 49; **praetores seni olim creabantur** 2, 16; **decem ab Augusto constituti** 2, 89, *v. not.*
Praevalens corpore 2, 108.
Pravus subito et praeceps 2, 18, *singularis illa seditiosi animi et res novas cupientis pravitas hac voce notatur apud Velleium*; *ita*: **prava cupere** 2, 6; **pravissimus homo** 2, 80; **pravitas animi atque ingenii** 2, 112; **a vitis in prava, a pravis in praecipitia pervenitur** 2, 10, *de gradibus vitiorum*; *ita ut vitia ipsum videntur actum denotare, prava habitum, ut loquuntur philosophi*; **praecipitia ultimae malitiae facinorae**; **sive ita malamus: ut vitia noceant incipientem et paulatim crescentem morum corruptionem**; **prava contagionem illam et quasi pestilentiam, sicut Sallustius vocat, quae ex vitis iam quoddam genus moris fecit**; **praecipitia autem ultimae et iam furentis nequitiae exempla, etc.**
Premere aliquem gravi bello 1, 2.
Pretium voti sui ferre 2, 125. **quod pretium clementiae tulit** 2, 52; **pretium conservatae patriae tulit calamitate exilii** 2, 45.
Priene condita 1, 4.
Primipili centurio 2, 78.
Princeps et principes dicuntur saepe non potestatis sed eminentiae respectu, neque qui soli sed qui primi, ac rursus non semper qui omnium absolute primi, sed inter primos sunt: i. e. summi viri, summis honoribus functi et operibus; eaque re auctoritatem primam et praecipuam adepti; **princeps civitatis potuisset esse Gracchus** 2, 6; **princeps omnium Romanorum Crassus** 2, 44; **vir paullo ante princeps** 2, 19; **princeps eius loci** 2, 74; **Campanorum** 2, 16; **princeps romani nominis Pompeius** 2, 53; **Marius** 2, 128; **princeps civitatis et eloquentiae** 2, 22; **princeps viri, functi amplissimis honoribus** 2, 89; *ita*: **principale in rep. fastigium** 1, 11; **princeps** 2, 128; **principalia arma, Caes. et Pompei** 2, 50.
Princeps Senat. 2, 43, *v. Zamor.* *de senat. rom. lib. 1. Velleium hoc loco non tantum delatum honorem, sed dignitatem meritorum, ob quae deferretur, recipit.*
Princeps sui operis Tullius 1, 1; **princeps carminum** 2, 36.
Princeps vel magnificentiae vel luxuriae 1, 11.
Princeps familiae Porcine 2, 35.
Princeps equestris ordinis, e principis 2, 127.

INDEX

- Princeps et principatus *de unius imperio*; princeps bello paceque magnus 2, 113; princeps eminens *oppon.* civi aequali 2, 124; princeps exemplo maior quam imperio 2, 126; principis onera iuvare 2, 128; principalia opera 2, 127; principis munificentia 2, 126; principalis quies tot mensium, *usus principatus tranquillus* 2, 56; principalia opera 2, 124; ministeria 2, 93; principes, *sc. Augustus et Tiberius, qui hic coniunguntur* 2, 115; principatus armis quaesitus armis tenendus 2, 57; principatus Augusti imago 2, 89; principatum assequi cupit Crassus 2, 44, *quamquam potius dicitur intellegitur*; quae generalior scilicet Graecorum vox hic quadraret; principatus tumultuarius, fortuitus, mobilis, ex voluntate parentium constans 2, 108, cui *oppon.* vis regia.
- Princeps rerum potitus est Ninus, *primus* 1, 7; *ita*: principes omnium gentium, rerum potiti sunt, *primi ex gentibus* 1, 6.
- Principia inclinatae valetudinis 2, 113.
- Prior habitus, qui potentior 2, 3; nihil prius habuit 2, 52.
- Priores, maiores 2, 28.
- Prisca gravitas 2, 86, 2, 116; prisca severitas 2, 92; prisca antiquaque severitas 2, 125; prisca et antiqua forma 2, 89.
- Privare spiritu 2, 87; imperio vitaeque 1, 6.
- Privatus vindicat remp. Nasica 1, 3; privatus contrahit classem Caesar Iulius 2, 42; privato consilio exercitum contrahit Octavius Caesar 2, 61; privatis opibus consiliisque magna ausus Pompeius 2, 29; privatus in urbem veniret, *deposito imperio sc.* 2, 49; privata familia 2, 91; si illa maiestas unquam privata fuit 2, 99.
- Pro tribunali 2, 117; pro rostris sedere 2, 56.
- Pro praetore 2, 11.
- Pro rep., pro partibus alicuius stare 2, 48.
- Pro rep. est, *ex usu reip.* 1, 13.
- Probare. Sequebatur quae probanda sunt, non quae probabantur 2, 113.
- Probabiliter gestus consulatus, *recte etc.* 2, 46.
- Procedere in Campaniam 2, 123; processit ad medium flum. 2, 107; *et metaphorice*: processit in id furoris 2, 80; processum est in arma 2, 125.
- in Procinctu facta testamenta 2, 5; procinctum militem dixerunt antiqui, cum exercitus instructus est: sic procincta classis; procincta autem ideo, quod togis incincti ad pugnam ire soliti fuerunt. Vnde et testamenta in procinctu fieri dicta, quae faciunt ad pugnam ituri, sicut colligitur ex fragmentis Festi; adde Gell. 10, 15.
- Procumbere ante tribunal imperatoris 2, 106, procumbens resp. *ad interitum spectans* 2, 16; *ditum habet hoc loco.*
- Procuratores Caesaris 2, 81.
- Prodere, scribere 1, 8, 2, 27 et integre; prodere memoriae 2, 4.
- Prodere exemplum clarum, turpe 2, 119, et *absol.* id unum nefarie ab Opinio proditum 2, 6,

- q. id unum nefario exemplo fecit Opimius.*
- Prodigus** fortunae atque pudicitiae suae 2, 48.
- Productio exercitu** (*hostium*) in Syriam 2, 78, *elicio*; productis classibus *sc. in pugnam* 2, 85.
- Proelium** restituit Caesar fortitudine 2, 55.
- Proficere.** Quid profecissemus impetrando 2, 125, *quam utilitatem cepissemus.*
- Proficisci** cum aliquo ad bellum, *sc. partibus se adiungere* 2, 86.
- Profiti** alienius patrocinium 2, 75.
- Profiti** vetuit indignos Sentius 2, 92, *sc. petentes quaesturam*; *candidatos enim oportebat profiteri nomina sua ante comitorum diem apud magistratum comitia habiliturum, sicut omnibus notum est.*
- Professionis** memor; *sc. promissae brevitatis* 2, 89.
- Professionis** cuiusque ingenia 1, 16; *timidius quam professioni eius congruebat* 2, 87.
- Profunda** cupiditas omnia confundendi 2, 125.
- Profusa** luxuria 2, 31.
- Progenies** Pelopis expellitur a progenie Herculis 1, 2, *posteri intellig.*
- Prohibere** aliquem iure petendorum honorum 2, 28.
- Promittitur** hoc voluminibus *sthorum*, *exponitur* 2, 48.
- Promtus** ingenio 2, 118; *in promptu est, satis patet* 2, 27.
- Pronus** gurgis 1, 16.
- Prior** fortuna 2, 69.
- Propter** diis quam hominibus 2, 35; *propior gladiatori quam senatori* 2, 91; *propior puero quam iuveni* 2, 53.
- Proponere.** Proponit pretium se datur., *pronunciavit, edixit* 2, 4.
- Proposuit** Aegyptum petere, *i. e. statuit* 2, 53; *sequi* 2, 60; *proposito firmus* 2, 63; *proposita hominum* 2, 110; *propositorum malorum executor acerrimus* 2, 45.
- Proposito** sanctissimus, *rectissimae voluntatis vir alius* 2, 3.
- Propositi** operis regula 2, 38; *proposito operi sua forma redatur* 1, 49.
- Propria** classis 2, 76; *propriae iuventutis tot millia armavit* 2, 1; *omnia ex proprio usu agebat* 2, 21; *intris scientia potius quam propriae eloquentiae nomine celebris* 2, 9, *verae et proprie illa dictae.*
- Prosa** eloquentiae decus 1, 17.
- Proscriptio** triumvralis Octavii, Antonii, Lepidi 2, 66; *Sullae exempli matum ibid.*; *nam Sulla proscriptionem invenit et exercuit* 2, 28.
- Proscriptorum** bona Sulla vendit, *liberos iure dignitatis spoliavit* 2, 28; *quos ad ius dignitatis revocat Caesar* 2, 43.
- Prosequi, comitare, deducere** 2, 123, 2, 113; *domum* 2, 35.
- Prosequi** aliquid invidia, *venturatione* 2, 92.
- Prosperum** magis in dies ipsis ferebat bellum 2, 52, *opibus et opportunitate sc.*; *prosperè gessit prima parte introitus* 2, 102.
- Prosternere** se genibus alicuius 2, 114.
- Protegere** nequitiam gravitate, *leganter protegere, velare, tutam reddere* 2, 100.

INDEX

Proteri ruina sua, publica 2, 91.
Protrahere fraudes publicanorum 2, 92.
Provehete in consulatum 2, 128; provehi in consulare fastigium 2, 69.
Providere supplementum, *comparare etc.* 2, 130; providens 2, 88; providentia ducis 2, 115; non segni providentia usi 2, 120
Provinciam facere 2, 38; in provinciae formam redigere 2, 97; in formulam provinciae redigi 2, 38, *ubi not. vid.*; de provinciis factis egressio 2, 8 et 39.
Provocare alterum iniuria 2, 118, *iniuriam inferendo prov.*
Proximus nominis suorum 2, 114; Norici regni 2, 109, *quamquam hoc postremum exempl. aliam. etiam* *ἐνταῦθα* patitur; proximus auctoritati ducis 2, 71; proxima fraternae pulcritudo 2, 97.
Pseudophilippus Macedoniam occupat 1, 11; et opprimitur *ibid.*
Ptolemaeus Cypri rex interimit se 2, 45.
Ptolemaeus Aegypti rex 2, 53.
Publica vox. Deos publica voce obtestor 2, 131. Id solum publica voce dixisse habeo 2, 124; nomine sensuque reipublicae; publica fortuna, *v. fort.*; publicis litteris descripta pecunia 2, 37; quicquid publice salutare non esset, privatim alienum existimavit 2, 3.
Publicata lectica Tiberii 2, 114; *usibus militum infirmorum communicata et concessa promiscue*
Publicanorum fraudes 2, 92.
Publicola 2, 85.
Pudor timori mistus 2, 5.

VELL. PATERC. Hist.

Pugnare cum aliquo, *petendo sc. a recusante* 2, 124.
Pulcritudo corporis 2, 97.
Punicum bellum primum 2, 38; secundum 2, 90.
Puteoli 1, 15.
Pullum amiculum 2, 80.
Pydna Maced. urbs 1, 9.
Pyrrhus Achillis filius 1, 1; Neoptolemus vero nomine. Pyrrhi enim *καὶ τοῦ Πύρρου*, *inquit Plutarch.*
Pyrrhus rex 1, 14.
Pythius respondit 1, 1, *Apollo sc.*

Q

Quadrantem creditoribus solvi iussit Valerius Flaccus lata lege 2, 23; *i. e. quartam partem, ita ut tres (crediti an usurae) partes perirent creditori, quarta deberetur. Est hoc genus novarum tabularum. Quare Velleius turpissimam vocat hanc legem Valeriam, quippe quae et manifestam haberet iniquitatem, et seditioso potius turbulentoque esset consilio a trib. pl. lata, quam summae ac inexsuperabili necessitati publicae data: quo solo casu, ubi usurae sc. veluti tabes omnibus arrosis ad corpus ipsum pervenere, decreta novarum tabularum, specie inevitabilis subsidii, aliquando excusari posse videantur. V. Coel. Rhodigin. 12, 20. Antonius Augustinus nihil aliud nominat quam hanc legem; cuius scilicet proposita et historia plenius apud Auctores superstites non perscribuntur.*

Quadrigarius historicus 2, 9, *vide G. I. Vossii de histor. lat. 1, 10.*
Quaerere dignitatem, *acquirere*

INDEX

2, 18; quaesita spes desperatione 2, 5.
 Quaestio nulla habita de morte tanti viri 2, 4; quaestiones crudeles in amicos clientesque Gracchorum 2, 7; *Brisson. 5 formul. ; Sigon. 2 de iudic. 14.*
 Quaestor sub praetore 2, 43; quaestor cum iure praetorio 2, 45, *adiecto etiam alio quaestore.*
 Qual. tantis rebus hoc, quaecunque est, inseram 2, 107, *ultra res habet.*
 Quando, pro quin 2, 52.
 Quantum bello optimus, tantum pace pessimus 2, 11; in quantum 1, 9, *vide in.*
 Quatere animum alicuius, *terrere, permovere* 2, 110.
 Quidam, quaedam. Nova quaedam exultatio salutationis 2, 104; mira quaedam pietate 2, 99; quaedam rabie 2, 125; quibusdam diversis virtutibus celebres 2, 116, *signandae expressioni emphaticae aut metaphorae additur.*
 Quidem. Quo quidem incursu 2, 43; quo quidem tempore 2, 48.
 Quis, cum emphasi. Quem et quo loco deserturi forent 2, 55.
 Quies principalis tot mensium, intelligitur quietus usus principatus per tot mens. 2, 56; quietis et otii cupidissimus 1, 7; quanta cum quiete hominum, quam tranquille, placideque, sine tumultu et perturbatione hom. 2, 130; tanta cum quiete duxit exercitum 2, 25; quies pro somno: hinc quieti denuntiatio, somnium parvum 2, 70; summa quiete animi potuisset princeps esse 2, 6, *modestia civilis intelligitur, quatenus tur-*

bulentiae, et factiosae inquietudini opponitur, qualis in Mario, qui ideo quietis impatientissimus vocatur 2, 23; quietus et probus 2, 114; quietis moribus 2, 117; quietis illis obtulisset resp. quod tumultuando voluerunt consequi. 7; nihil quietum in eodem statu relinquebat 2, 6.
 Quinctius Crispianus adulter Iuliae 2, 100.
 Quinctilius Varus 2, 117.
 Quin tu hoc facis potius 2, 7, *cum vi καταναρκω; quin tantus etiam metus fuit* 2, 110, *ante rationes.*

Quintus decimus annus 1, 1.

R

Rabies, de conviciorum acertitate 2, 64; de rebell. et seditione 2, 125.
 Rabirius poeta 2, 36.
 Rapuit iuvenem fatorum iniquitas 2, 97.
 Rapere se praecipiti fuga ad 1, 85; ita: rapere exercitum *Tecito, festinanter illuc ducere: raptio utebatur ad se tuendum* 2, 73; raptores Italicae libertatis 2, 27.
 Rasile argentum 2, 56, eo constitit triumphus Hispaniensis. quem Caesar egit, instrumentum. Intelliguntur autem simulacra ferculaque ex argenteis laminis politis, levigatis, non celatis.
 Rationem alicuius habere intendendo consilatu 2, 30; solennis formula. Quorum enim pretio iusta et legitima videbatur, eorum nomina ab eo qui con-

INDEX

- luis praerant accipi, eorumque ratio haberi, ut contra eorum, ut repellebantur, nomina non accipi, nec eorum ratio haberi dicebatur. Brisson. formul. 2; Catoni id solum visum est habere rationem, quod haberet iustitiam 2, 35, de ratione status in regno literario dissertatio inserta notis ad 1, 17.*
- Raudii campi 2, 125.
- Rebellare 2, 11.
- Recedere, *de inclinatis in fugam* 2, 55; non recessurum se vestigio dicebat *ibid.*
- Receus transfuga 2, 83.
- Recessus omnes maris 2, 32.
- Recidere. Recisum opus Velleii, *arctatum, et recisis expositionum ambagibus in compendium redactum* 2, 89.
- Recipere conditiones 2, 48; *ita*: nil receptum, *sc. de condit.* 2, 49.
- Recipere aliquem in affinitatem arctissimam 2, 100.
- Recipere se in altiora loca 2, 70; in tumultum *ibid.*; in Italiam 2, 74.
- non* Recipit conditio mortalis 2, 104; si mediocritas recipit hominum 2, 130; non recipit haec enarranda scripturae modus 2, 52.
- Recipi, *ab exilio sc.* 2, 45.
- Reconcilianda in gratia fidelissimus 2, 29.
- Recta honorantur, prava pun. 2, 125; non iudicio recta legendi 2, 83; a rectis in vitia pervenitur 2, 10; recto ubi semel deerratum est 2, 3; rectissima voluntas 2, 18; nunquam recte ut facere videretur 2, 5; recte faciendi minus cupidus quam pecuniae 2, 97.
- Recusare principatum 2, 124; nihil de fine 2, 129, mortem iam libenter obire.
- Reddere spiritum, mori 2, 87; reddere coelo coelestem animam, *de morte magni viri et herois* 2, 123; reddere coelo patrem, *alibi sacrare* 2, 124, *inter deos referre.*
- Redigere in potestatem 2, 94; in pristinum pacis modum 2, 98; in formam provinciae 2, 97.
- Redimere crimina desidia morte 2, 87, *forti morte desiderium vitam pensare; ita: redimere vitia virtutibus etc.*
- Redimi publica pecunia, *ex captiv. sc.* 2, 42.
- Redimitus hederis 2, 82; redimitus caput arundine 2, 83.
- Reducere in hibern. legiones 2, 107.
- Referebat hoc dictum ad nomen loci 2, 77, *alludebat, dirigebat h. d.*; tantum retulisset, interfuisset 2, 72.
- Resovere vires exercitus ex itinere 2, 113.
- Refrigerari ab aliquo 2, 83; *frigore et fastidio affici, fastidiosa haberi; frigus enim teporem gratiae sive amicitiae vocabant, et alienationem animi antea faventis. Itaque cum Velleius dicit Plancum refrigeratum ab Antonio, significat intepuisse gratiam eius apud Antonium, et calorem illum mutasse in fastidii frigus. Lips. in h. l.*
- Refalsit certa spes 2, 103.
- Regere exercitum, *in proelio sc.* 2, 85; *ita: regimen classis sive arbitrium classici certaminis ib.*; regi imperio aliorum 2, 125; quorum auctoritate rex regebatur 2, 54.

INDEX

- Regerere in aerarium pecunias publicas 2, 92.
 Regula propositi operis 2, 38.
 Regulus 2, 38.
 Relicere brachium super caput 2, 70; reiectus tempestate in 1, 1.
 Relegare aliquem e rep., *sc. honoris specie amoliri* 2, 45; invidiam fortunae in auctorem 2, 64; invidiam potentiae in 2, 44, *transferre in aliquem, auff einen andern schieben.*
 Religio Sullae erga Dianam 2, 25; religioni templi se credidit 1, 9, *v. not.*; religiosissima pop. R. sacra 2, 45.
 Relinquere in medio 2, 48; relicta testamento hereditaria regio 2, 89; nihil relictum quod tentari posset 2, 49.
 Reliquiae Nolani belli 2, 17; belli mane ant in Delmat. 2, 114; piratarum 2, 32; legionum, *e clade sc. Parth.* 2, 46.
 Remittere aliquid ex negotio 2, 88; remissa sors provinciae 2, 111, *sc. ne obiret provinciam, cui ea sors evenerat.*
 Renuntiare consules 2, 92; renuntiabantur quicumque suffragiis populi magistratus creant essent, verbo solenni; *v. Brisson. formul.* 2.
 Repellere dictaturam, *prorsus recusare* 2, 89; repulsum ita erat diadema, ut non offensus videretur 2, 56, *recusatum.*
 Repensare bona malis 2, 12, *v. not.*; repensata damno voluptas 2, 21.
 Reperiebatur nec finis rei, nec modus 2, 4.
 Repetundarum lege interrogari 2, 13; repetundarum damnatus C. Cato ex Macedonia 2, 13; *v. Sigon. 3 de iudic.* 27.
 Replere urbem spectaculis 2, 56; animos oculosque populi 2, 100; reponere nihil in se, *fiduciam nullam habere* 2, 112; fiduciam victoriae in multitudine 2, 113; non omnia in uno reponenda 2, 32. *Tali sententia Tiber. apud Tac. 1 A. 11, 4: in civitate tot illustribus viris subnixta, non ad unum omnia deferenda.*
 Repraesentavit Augustus orbi tot bona 2, 89.
 Repudiare uxorem, *mox dimittere* 2, 41.
 Repugnauerat obnitens 2, 89.
 Rescindere foedus 2, 90.
 Resolvi in sua initia 2, 123, *de Augusto moriente ita loquitur: sicut alibi: coelestem animam coelo reddere.*
 Respectans sine fine Caesarem 2, 107.
 Respiravit romana acies in proelio aliquam ab hoste hactenus resistente quietem nacta 2, 27.
 Respondere, *congruere, continere* 2, 129; neque in iis fratris, neque suae consuetudini respondit 1, 9; respondit expertae virtuti in Africa etiam in Hispania 2, 4; non poterat spei responderi felicius, *non poterat felicius impleri spes* 1, 103.
 Responderant magis ex notis corporis 2, 24; *respondere dicitur haruspices et vaticinatores quicumque, quum futura praediciunt, etiam quum non praecessit vox consulendi.*
 Restinguere initium belli civilis 2, 88.

INDEX

- Restituere aliquem in paterna bona 2, 73; restituit patrem filius, *ab exilio sc. impetrato reditu* 2, 15; restitutus dignitati et patriae Cicero exul 2, 45; restitutae sunt acies virtute ducis 2, 55, *sc. cum fugam spectarent*.
- Resurrecturi belli initium 2, 88.
- Retinere dignitatem, *dignitatis memorem se gerere* 2, 79; retinere in potestate Antonii urbem, *de adiutore partium, qui Antonio servabat urbem* 2, 76.
- Revocari ad ius dignitatis, *quod amissum erat sc.* 2, 43; revocata prisca reip. forma, *restituta, restaurata* 2, 89; revocati veterani, *sc. ad militiam* 2, 111.
- Revolare, *de celeri regressu* 2, 120, 2, 123.
- Res exigit vigiliam 2, 88; res militaris, *maritima* 2, 79; res familiaris non melior illi, *quam mens, praeus inopsque notatur* 2, 91; rei frumentariae inopia 2, 93; res dubiae, *periculum* 2, 112; rerum humanarum casus 2, 75; rerum natura 2, 66; rerum potiri 2, 11, *v. potiri*; resp. libera 2, 32; resp. fluens procumbensque restituta 2, 16; respublica non paciscitur cum cive 2, 49, *v. not.*; reipublicae forma quantum ad durationem praestet, *not. ad* 1, 6; reip. causa hoc facio 2, 104, *cum formula dictum*; qui salvam vellent remp. se sequerentur 2, 3, *v. not.*; rempubl. esse praetexebant, *ubicumque ipsi essent* 2, 62.
- Rex regum Agamemnon 1, 1. *Di-ctus ita est, quod omnium illo-rum ducum, qui ad Troiam e-rant, summus dux esset. Toti-dem porro reges quot duces illi fuere; v. Salmas. in exercitat. Plin. p. 1222.*
- Rex factus imposito capiti insi-gni regio 2, 122; regi dedito servatus honor imperii 2, 37; regum sui iuris ultimus Parth. 2, 40; sub regibus esse, *παρὰ τοὺς βασιλεῖς* 1, 2; regii, *sc. milites* 2, 112; regia vis et certum impe-rium, *vera παράκλησις*, *non spe-cie et nomine talis* 2, 108; regium insigne, *diadema* 2, 56, 2, 122; regalis potentiae so-cium assumerat 2, 6; rega-lem potentiam praemunire 2, 6, *in malam partem de domi-natu occupato, sicut apud Ci-ceronem Sullanum regnum di-citur; ita: regni voluntas ar-guitur in Caesare* 2, 63.
- Rhaeti 2, 95, 2, 122; Rhaetia provincia facta 2, 39.
- Rhaseupolis 2, 120.
- Rhodus a Cassio capta 2, 69; Rhodii expectant fortunam 1, 9; *alias fidi Romanis* 2, 18.
- Rhoemetalcus Thraciae rex 2, 112.
- Ritus patrii custodia illis mansit 2, 4, *mores non immutati sunt*.
- Robur. Romanisne an Hispanis plus in armis roboris esset 2, 90.
- Roma condita 1, 8, *v. not.*; ca-pta a Gallis 1, 14; Romana urbs 2, 111; lingua Pannoniis nota 2, 110; disciplina 2, 100; constantia romana in Popillio 2, 10; virtus romana 2, 112; romanis et armis et animis usi 2, 110, *in his posterioribus cum nota ἰσχυρί, et praestantiae po-*

INDEX

- nitor*. Romani imperii moles 2, 131; romani nominis auctor Iupiter 2, 131; Romani post Macedones rerum potiuntur 1, 6; Romanorum potentiae prior Scipio viam aperuerat 2, 4; luxuriae posterior, *ibid*.
- Romulus Martis filius Romam condit 1, 8; asylum facit *ibid*; patres legit *ibid*.
- Roscii Othonis lex theatralis 2, 32.
- Rostra. In rostris posita statua Octavii Caes. 2, 61.
- Rotundatus orbis solis etc. 2, 59.
- Rubico fl. 2, 49.
- Rudis, *artif. et eleg. non intellig.* 1, 13; rudis studiis 2, 74.
- Rudimenta militiae 2, 129.
- Rufus Salvidienus, v. *Salvid*.
- Ruina publica occidere, sua proteri 2, 91; in ruinam orbis dimicare 2, 85; ruinae Carthaginenses, *rudera* 2, 19.
- Rumpit proposita hominum fortuna 2, 110; rumpit conditiones pacis Curio 2, 48.
- Rutilius historicus 2, 9; vir optimus, damnatur 2, 13, vide *G. I. Fossii de hist. lat.* 1, 9.
- S**
- Sabinis civitas sine suffragio data 1, 14, quod accessit *ibid*.
- Sacerdos Augusti Livia 2, 75, v. *not*; sacerdotes olim collegae sufficebant, mox lege Domitia populus 2, 12; sacerdotium pontificatus 2, 59.
- Sacra Cerealia 1, 4; sacra religiosissima P. R., *Bonae deae* sc. 2, 45.
- Sacrare, consecrare, inter deos referre, *dedicatum* 2, 126; sacrata numini Dianae regio 2, 25; sacratum a Neapolitanis honorum Augusti spectaculum 2, 123.
- Sacriportus 2, 6.
- Sacrovir Galliarum princeps facit Romanis bellum 2, 129.
- Saeculi nostri vir 2, 53; vir non saeculi sui, sed omnis aeti optimus 2, 13.
- Saevire in desertores, *castigatione* sc. 2, 85; in captivos 2, 120; saevitum in Perusinos 2, 74; saevitia maris 1, 2.
- Sagum. Ad saga itum est, dique in eo habitu manserunt 2, 16, *more romano* sc. quo in tumultu ad saga iri decernebatur; differt haec mutatio vestium ab illa altera, luctus causa usurpata solita, qua pro nitidioribus sortidiae vestes sumebantur; vide *Dio. lib. 50 p. 481* et *Brisson* a formul.
- Sagittarum usu celebris 2, 34.
- Salamin 1, 1, quae et Salamina ut ex quarto Graec. casu primum Latini fecerint, sicut in pluribus accidit.
- Salernum colon. fact. 1, 15.
- Sallues victi 1, 15.
- Sallustius Thuoyd. aemulos 2, 36.
- Saltare Glancum 2, 83, saltando effingere Glancum, sicut *Horat. satyr. 1, 5*: pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat, pro quo alibi moveri Cyclopa dixit *epist. 2, 2*: ludentis speciem dabit, et torquebitur: ut qui nunc Sertyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur. *Arnobius 7 adv. gent.* si Europa, si Leda, si Ganymedes fuerit saltatus, aut Danae.
- Salvidienus 2, 59; conspirat in Octaviam 2, 76.

INDEX

- Salubritatis instar singulare, *de aqua salubri* 2, 81.
- Salus atque valetudo 2, 114; *ita: pro salute Pompeii (aegrotantis) vota suscepta* 2, 48; salutem proscriptis pacisci, *vitam et incolumitatem* 2, 77.
- Salva rep. salvus esse non poterat 2, 49, *periphrasis hominis desperati, sicut apud Sallustium necessitudo eiusmodi hominis extrema et res novas spectantis innuitur, cum ὑπερταπεινῶται*, cui rep. perdit opus sit. *Ita rursus apud Velleium: salvo principe salvus esse non poterat* 2, 91.
- Samnitiū parti civitas data 1, 14.
- Samothracia ius. 1, 9.
- Samus ins. 1, 4.
- Sanabantur discordiae civium conditionibus 2, 3.
- Sanissimus quisque 2, 25.
- Sanctus vita 2, 1; sanctissimus vir 2, 53; sanctissimus proposito 2, 2; sanctitate praecipuus 2, 29, *rectitudo moris, innocentia vitae, observantia iustitiae ita notatur; sanctissimam fidem praestare* 2, 18.
- Sane non ignoremus 2, 9, *v. not.*; sane exsomnia 2, 88; sane ingenuarum artium iuvenis 2, 93, *vim asseverandi habet.*
- Sanguinis domestici gloria 2, 16; sanguinis sui magna parte spoliatus, *filiorum morte* 1, 10; sanguine coniunctissimus 2, 41.
- Sanguinis plus in illo est 2, 4, *de poet. stilo ὑπερβαίνει dicitur ad exprimendam succi plenioris nec macilentae dictionis vim.*
- Sardanapalus imperio vitae pri-
vatus 1, 6.
- Sardinia provincia facta 2, 38.
- Saticula, colon. facta 1, 14.
- Satisfactionem accipere 2, 29, *in reconciliatione sc., sicut enim satisfacere alicui apud optimos scriptores ponitur de deprecatione; ita satisfactionem accipere, veniam dare, reconciliationem admittere significat.*
- Saturninus Appuleius interficitur 2, 12.
- Saturninus, *vide mox Sentius.*
- Saxo Tarpeio deiectus Lucilius 2, 24.
- Scaevola iurisconsultus celebris interficitur 2, 26.
- Scalorum quatuor navis 2, 43, *scalmus lignum est, quo remi alligantur, igitur ex paucitate remorum parvitas navis hic ostenditur, v. Polluc. 1, 9 et Gyrald. de navig. cap. 11.*
- Scalptores 1, 17.
- Scaurus inter oratores 2, 9.
- Scaurus Aurelius a Cimbris trucidatus 2, 12.
- Scelus Egnatianum 2, 93; scelerere Antonii abscissa vox publica 2, 66; sceleribus piraticis mare infestare 2, 73.
- Sciens agendi 2, 88; scientissimus iuris 2, 4; scientissimus parendi 2, 79; scientia pugnandi 2, 115; scientia rei militaris et maritimae 2, 79.
- Scipio prior, posterior 2, 1, *uterque Africanus dictus, posterior Aemilianus.*
- Scipio Cn. Africani patruus 2, 90.
- Scipio P. Africani filius 1, 10.
- Scipiones Cn. et P. in Hispania periere 2, 38, 2, 90.
- Scipio Africanus augur inter oratores 1, 17.

INDEX

- Scipio Aemilianus aedilitatem petens consul creatus 1, 12; Carthaginem excidit, *ibid.* et 2, 8; pacis bellicae artibus et liberalibus studiis clarissimus 1, 13; inter oratores memoratus 2, 9; Numantiam excidit 2, 4; eius dictum *ibid.*; mors indignissima *ibid.*
- Scipiones, *figurate et veluti exempli causa pro maximis ducibus ponuntur* 2, 80.
- Scipionum amici Laelii 2, 127.
- Scipio Nasica nepos eius, qui optimus vir a senatu iudicatus erat, Gracchum opprimit 2, 3; porticus in Capitolio molitur 2, 1.
- Scipio Asiaticus consul cum Norbano ab exercitu proditus et desertus 2, 25.
- Scipio adulter Iuliae 2, 100.
- Scires quid interesset inter duces, *observari, iudicarique poterat inde etc.* 2, 80.
- Scordisci 2, 8; provincia fact. 2, 39.
- Scribonia comitatur filiam in exilium 2, 100.
- Scriptor 2, 89; scripturae modus 2, 55, *v. Ind. Nep.*; scriptura, *de inscriptione statuae* 2, 61.
- Scylacium colon. 1, 16.
- Secundus. Vir nulli secundus 2, 76; nulli secundus saeculi sui 2, 11.
- Securus incrementi sui 2, 109; securum se praedicabat Augustus, *omni metu sc. et sollicitudine excussis* 2, 12; securitas hominibus rediit 2, 89; securitatis urbanae custos 2, 98; securitas frequentissimum initium calamitatis, *in sequiorum part.* 2, 118.
- Sedare. Provinciis ad sedandum obitis, *compon. tumult.* 2, 101.
- Sedem capere circa, *ad habitand. sc. et incolend.* 1, 2; sedem belli capere 2, 74.
- Seditio exercitus quibus causis orta, quaque arte discussa 2, 81, 2, 125; aliquando coercitione magis quam poena mollienda 2, 121; seditio theatralis 2, 126, *vide Lips. ad 1 Ann. Taciti*; seditiosi malunt publica ruina occidere, quam sua proteri 2, 91; seditiosorum consilia tacite speculari et strenue opprimenda sunt 2, 88.
- Segestes Germanus fidus Romanis 2, 118.
- Segnis. Non segni providentia uti 2, 120; non segniter se interimit 2, 87; segnitia non vindicatae iniuriae 1, 1; *videtur hic complecti et ignaviam, quae fortitudini opponitur (sicul mox ibid. virtute se vindicare ab aliquo dicitur) et neglectum pietatis fratri debitae.*
- Seianus praecipuus Tiberii amicus 2, 127.
- Seleucia 2, 42.
- Semiplena legio 2, 112; semiplenae legiones 2, 80.
- Semnonum fines 2, 106.
- Semiramis 1, 6.
- Sempronius Gracchus adulter Iuliae 2, 100.
- Senatorum censum adiuvit Tiberius 2, 129; senatorum operae ad bellum extraordinariae 2, 11; senatoribus aequatus necdum senator 2, 111; senatus olim habuit potestatem iudiciorum 2, 13; senatus maiestas 2, 89.

INDEX

- Senatusconsultum 2, 31. *Proprie quidem et praecipue plebiscito decretum erat, quod hic memoratur, sed quia tunc et talis iura et talia accipiunt, senatus etiam iustus, illa tamen confirmavit (dicente Dione 36, p. 20), hic senatusconsultum dicitur.*
- Senescit studium cum spe, elanguescit, minuitur 1, 17; senescit fortuna urbium 2, 11, v. not.
- Sentire rectissima 2, 125; sentire i. v. iudicare 2, 128; sentiendum hoc omnibus et praedicandum de eo 2, 98; sensit terrarum orbis digressum Nerone 2, 100; nullum feliciorem aut optavi aut sensi diem 2, 107.
- Sensu celer 2, 118; *et de vultu.*
- Sensibus celebris, verbis rudis 2, 9, *de poetis rursus dictum.*
- Sentius Saturninus 2, 77, 2, 103, 2, 105, 2, 109.
- Sepire. Sepserat mare praesidiis classium 2, 51; septa multitudo agmine nostrorum militum 2, 106.
- Septentrione quidquid finitur 2, 126.
- Sepeliri, *comprimi, extinguere* 2, 129; *ita*: sepultum bellum adventu Caesaris 2, 75; sepulta externa bella 2, 89; sepulta discordia 2, 26; sepultis bellis civilibus 2, 90.
- Sepultura publica 2, 62; sepultura gentilitii tumuli 2, 119, v. *gent.*
- Septum 1, 16; septa vocantur animalium diversorum conclavia ad venationem adservatorum, inquit Donatus ad Sueton. Tib. 17. Ammianus 31, 29: inter septa, quae appellant vivaria; atque haec acceptio est huius l. Sequi auctoritatem et fidem alicuius 2, 80, *de militibus propter auctoritatem alicuius in partes venientibus. Alias, sequuntur fidem alicuius qui alicui militant, vid. Curt. 3, 8; sequi partes alicuius 2, 49; et eodem significato: sequi consilia alicuius 2, 72; meliora, utiliora, 2, 34; sequi hoc consilium 2, 44; sequi gradum alicuius, inferiorem esse gradu et dignitate 2, 114; Codrum gloria Athenienses victoria secuta est 1, 2.*
- Series catenarum 2, 120; litium fictae 2, 118; series tam longa annorum 2, 90.
- Serpens terrae abstrusa 2, 129.
- Sertorius Hispanicis bellis illustratus 2, 90; interficitur 2, 30.
- Servare incolumem 2, 86; servandae dignitatis fidem dederat 2, 87; *ita*: servatus est regi honor imperii 2, 37; quod fortuna eum in hunc servasset exitum 2, 55; servari iusto operi 2, 99.
- Servilia Lepidi uxor 2, 88.
- Servilius Q. 2, 53.
- Servilius Glaucia interficitur 2, 12.
- Servire belli aut pacis artibus, *operam dare* 1, 13; servire necessitati 2, 23.
- Servitii pars, i. e. servorum 2, 82; servitia pro servis 2, 73.
- Servius praetor 2, 15; al. Servil.
- Servus publicus Minturnensis 2, 19, *licitor aut viator*; servorum suorum servus 2, 73, v. *libert.*
- Serissimos successores destinare 2, 131.
- Setina colon, 1, 14.

INDEX

- Severitas prisca 2, 125; laetissima 2, 127.
- Sextiae aquae a Sextio Calvino dictae 1, 15.
- Sextus Pomp. v. Pomp.
- Sestertium duodecies 2, 81; *sive si integre enuntiandum sit*: duodecies centena millia sestertium nummum sunt triginta milia coronatorum, secundum Budaëum, aut philippicorum, secundum alios; sestertium centies 2, 48, sunt 250,000 philipp.; sestertium sexies millies 2, 56, faciunt centies quinquagies centena mill. aureorum, 10 milliones; sestertium bis millies 1, 9, quinquagies centena millia philippicorum.
- Sicilia provincia facta 2, 38.
- Sigimerus 2, 118.
- Signa legionum, pro ipsis legionibus 2, 12; signa romana Parthi Crasso ademerunt 2, 91; signis sublati ad Caesarem se contulerunt, de transitione 2, 61; romanus eo cum signis perductus exercitus 2, 106.
- Signare aliquam rem stilo 1, 16; signat id memoria donorum 2, 115.
- Silanus a Cimbris fusus 2, 11.
- Silianus 2, 116.
- Silins P. 2, 90, 2, 101.
- Silius res novas molitus 2, 130.
- Silo Poppedius 2, 16.
- Silvanus Plantius 2, 112.
- Simillimus virtutibus avitis paternisque 1, 12.
- Simplex virtus oppon. ostentationi et arrog. 2, 129; simplicissimus dux 2, 116; simplicitas humana in quantum potest intelligi 2, 43, *instituta officia et verecundiae bonitatisque hac voce signari videntur*; v. Pet. Fab. semest. 1 ad tit. de iustitia et iure; simplicitatis nobilissimae iuvenis 2, 10; simplicitatis generosissimae vir 2, 125; eminentissimae 2, 72.
- Simul revertisset, pro simulac, ut primum 2, 88.
- Simulacra ia triumpho 1, 9.
- Sine hoc facinore potuit bonum videri, excepto hoc 2, 91.
- Singularis iuvenis 2, 59; singulari virtute 2, 81 etc.; singularis nequitia 2, 100.
- Singulis parentibus geniti 2, 10, v. not.
- Sinuessa colon. 1, 14.
- Sinus Oceani 2, 106.
- Siscia urbs 2, 113.
- Sisenna historicus opus belli civilis Sullani scripsit 2, 9, v. 6. I. Vossii de hist. lat. 1, 10.
- Smyrna 1, 4, 2, 69.
- Sobrius dum erat Antonius, antequam in luxuriam penitus degeneravisset 2, 63; sobrius utque iracundo Alexandro similis 2, 41, notabilis oppositi iracundi et sobrii: *sive quod ex ta sobrietate, facile ira perbrevitatem dominatur, sive quod sobrius hic gravitatem et rationem notat, pro qua iracundia impetum et temeritatem habet* Vide Henric. Vales. ad Ammian. Marcellin. 15, p. 71.
- Socius regalis potentiae 2, 6; socii consiliorum 1, 1; socii potentiae inter Iulium, Pomp. Crassum 2, 44; inter Octav. et Anton. 2, 65.
- Socrates pater et princeps philosophiae 1, 16, v. not.
- Solidâ veraque virtus 2, 114.
- Solis orbis 2, 59, v. not.

INDEX

- Solus esse cupiebat, ubi primus deb. 2, 33, *v. not.*
- Somno in vitam, non in voluptatem utendum 2, 41.
- Somnium Artorii medici 2, 70, *ubi de somniis pueris, in notis.*
- Sonus aeris in sacris Cerealib. 1, 4.
- Sophocles trag. 1, 16.
- Sopire, sedare, componere seditionem *e. g.* 2, 125; sopitus ubique armorum furor 2, 89.
- Sora colon. 1, 14.
- Sors provinciae remissa 2, 111, *v. remit.*; sorte obvenit provincia Sullae 2, 18; *hinc*: sortitus Asiam ex consulu 2, 33; sortitus Macedoniam ex praetura 2, 53; ultra sortem temerarius 2, 80, *ultra conditionem, sive ultra modum captumque conditionis suae, sive (ut ex Curtii 6, 9 paraphrasim mutuemur) qui maiora, quam capit, snirat. Ap. eundem 4, 6, Arabs quidam maius fortuna sua facinus ausus dicitur.*
- Sosius 2, 85.
- Sparta Lycurgi legibus floret 1, 6.
- Spartacus bellum movet per gladiatores 2, 30.
- Spatium breve 2, 101; intra breve spatium 2, 48; per idem aevi spatium 2, 9; omne aevi sui spatium impendere 2, 89; spatium vitae 1, 1; spatio annorum colligi potest 2, 7.
- Species cuiusque rei in unum congesta 1, 14; *ita Sueton. Aug. 9: proposita vitae eius velut summa, partes sigillatim, neque per tempora, sed per species exequar; - praeter speciem nominis nihil retinens ex paterna magnitudine 1, 10, decus, celebratam, fulgorem nominis Scipionum intelligit; specie excellens, i. e. forma 2, 7,*
- Speciosus minister 2, 111; speciosi, honestiores, *oppon.* humillimus 2, 73; speciosum supplementum coloniae 2, 81; speciosis utilia praeferre 2, 113; speciosis magnisque rebus editis 2, 76; speciosis verbis narrari non potest 2, 41; speciosa *opponit* valentibus 2, 49; speciosissima classis 2, 79; inscriptio 2, 104; *videtur hac quoque voce peculiariter delectari Velleius.*
- Spectaculum, *de quocunque rei notabilis conspectu, vide* 2, 104, 2, 102; spectaculum, *de ludis* 2, 79; spectaculum muneris gladiatorii, naumachiae certaminis pedit. equitumque, elephantorum 2, 65.
- Spectator operum, qui interfuit 2, 101.
- Speculari fortunam 1, 9; opportunitatem 2, 120; speculatus hand imprudenter, *connotat hic cogitationem observantis* 2, 118.
- Spes magni nominis, *de Caesaribus quibus incumbibat spes successionis* 2, 103; spei mora difficilis 2, 67; spem conceptae perpetuae securitatis 2, 103; *malim legere: spem conceptam perpetuae securitatis; spem dubiam armorum tentare* 2, 71.
- Sperari potuit protinus, quantus est 2, 94, *paraphraseos concinnandae causa comparari potest locus Nepotis in Milliade 1, 1: quum ea esset aetate, ut non iam solum de eo bene sperare, sed etiam confidere cives possent sui, talem futurum, qualem cognitum iudicarent.*

INDEX

- Spiritum reddere**, *mori* 2, 87; ultimum spiritum reddere 2, 14; quem spiritum supplicio debuerat, reddidit proelio 2, 35; spiritu privare 2, 87; spiritu exitiali hausto, simul incluso suo 2, 22, *dupliciter, de calcis sc. spiritu sive exhalato vapore, et de hominis spiritu*; spiritus sibi carissimi alloquio relectus 2, 123, *significanter de carissimo homine*.
- Splendidus** potius, quam luxuriosus 2, 105; splendidissima ministeria 2, 116.
- Spoletium colon.** 1, 14.
- Spoliare** aliq. regno 2, 45; peditem equite 2, 119; spoliata dignitas, *i. e. adempt.* 2, 80.
- Stabilis** Augusti animus 2, 110.
- Stare** pro bono publico 2, 2, pro partibus alicuius, pro rep. 2, 48; utrique vindicta libertatis morte stetit 2, 64, *constare, interpretatur Nonius ad illud Varronis*: atq. si addam quanti misericordia mea hered. meis stet, quod miseros sublevaverim.
- Statio romana**, *de militib. excubins agentib.* 2, 82; tempestatem fugientib. statio pro portu est 2, 72; *pertinet huc illud Servii ad 2 Aen.* statio, *ubi ad tempus stant naues*: portus vero *ubi hiemant*; stationi paternae succedere 2, 124, *translato ex militia significatu de successionem in imperium, item de vita*; longissima mortali statione functus 2, 131.
- Statilius Taurus** 2, 127.
- Statius Murcus** 2, 72, 2, 77.
- Stator** romani nominis Iupiter 2, 131, *v. Brissq.* 1 formul.
- Status equestris** 2, 61; *rarus hos ibid.*; statuarum equestrum turma Romam delata ex Macedonia 1, 11.
- Statuere urbem**, *antea constituere* 1, 1; statuere modum libertati publicae, *definire etc.* 1, 40; Augustus statuit Tiberium experiri molem eius belli, *decrevit, ut Tib.* 2, 95.
- Status publici commutatio** 2, 35; odisse statum praesentem 2, 91; nullum statum habentes 2, 72, *v. not.*; *ita statum concupiscere* 2, 2, *v. not.*
- Statura hominum olim maior**; *not.* ad 1, 5.
- Steriles** talium stadiorum urbes 1, 18.
- Stilo** minus eget, *descriptione* 2, 43.
- Stipendium** ignavum conferre 2, 39, *periphrasis provinciae fictae*; *malim autem sequi eos, qui ignavum hic legunt, quam qui in gnavum mutant*; *servituti nota stipendium est, cui frequenter hoc epithetum. Gruterus recte ad interpretationem huius loci comparavit Tacit.* 4 H. 12, et 5, H. 25, 4. Stipendia pacisci 2, 38; stipendiaria facta provincia *ibid.*
- Stipendii** modus *sc. militaris* 1, 125; sub stipendiorum merum initia, *militiae meae* 2, 101.
- Stirpis** senatoriae 2, 29; regiae, ultimae 2, 11.
- Strato** Aegaeates Bruti familiares 2, 70.
- Strictum** est ferrum, *ad gladius ventum* 2, 125.
- Statio** alicuius attolli, *savore peraque* 2, 65.
- Studia** litterarum duci et viro ci-

INDEX

- vili quam utilia sint, not. ad* 1, 11, et 2, 59. *Studiorum periodi breves* 1, 17; studia armis coniunxit Scipio 1, 13; in studia missus, eo missus studiorum causa in eundem locum 2, 59; studiis rudis 2, 73; studiis optimis instructissimus 2, 94.
- Suaser legis 2, 44.
- Sub adventum Catonis 2, 45; sub idem tempus 1, 12; sub ingressum Antonii 2, 63; sub initia stipendiorum 2, 101; sub omnem motum nostrarum navium 2, 101.
- Sub titulo ministerii 2, 45; sub specie ministeriorum principalium 2, 93.
- Sub imperatore Augusto bella gesta 2, 89; qui sub Caesare erant exercitus 2, 113; sub duce Viriatho 2, 90; Tiberio 2, 106; sub Varo clades accepta 2, 122.
- Sub pari aetate 1, 17.
- Sub oriente quae sunt provinciae 2, 94.
- Sub oculis Caesaris 2, 79.
- Sub his exemplis 2, 127, *elegantis significatu pro, iuxta haec exempla. Plin. Paneg. 53: sub exemplo praemonere; et cap. 76: sub exemplo tui.*
- Subducere se tempori, *secedere ad evitanda temporis pericula* 2, 93; subduxerat fortuna hos praesenti periculo 2, 72; subducta patriae et parentum oculis Iulia, *amota e conspectu, ne cogerentur aspicere* 2, 100.
- Subiicere oculis animisque, *exponendo sc.* 2, 89; subiicere ignem rebus ac penatibus suis 2, 74; *et metaphorice: subiicere facem bello civili* 2, 48.
- Subinde; *postea* 1, 7; *subinde admonere, crebro et diligenter* 2, 65; *frustra suspecta significatione.*
- Subire iubebat cohortes 2, 5 *repectu muri scil.*, *ut et alias altioris loci resp. usurpatur*; subire navibus per Tiberim 2, 45.
- Subrefectus conspectu eius 2, 123.
- Subscribere alicui in aliquem 2, 69, *de secundario accusatore hic capiendum; interdum enim etiam de primario usurpatur, vide Ind. Nep.; it. Brisson. Lex. Pollet. histor. for. rom. 4, 7; Lips. ad Senec. 3, benef. 26.*
- Subsistere domi eo die, *manere* 2, 57.
- Subtexere, *subiungere per vices* 1, 14.
- Subtrahere se discrimine, *abstinere partibus* 2, 86.
- Subvecta Albi flum. classis 2, 106.
- Succedere stationi paternae 2, 124; horum aetati ingentisque successere isti 2, 9; successor officii patris 2, 104; successor potentiae 2, 93; successor paterni exempli, *scilicet in avrople* 2, 119.
- Succinctus cothurnis 2, 82.
- Succurrere valetudini balneum dicitur 2, 114.
- Sudor pro labore, *difficultate* 2, 128.
- Suessa Aurunca colon. 1, 14.
- Sufficere negotio 2, 98; bellicis operibus, civilibus artibus 2, 97; quorum cervices sustinendo imperio sufficiant 2, 131; sufficiens vigori animi compages corporis 2, 127.
- Sufficere collegam, *substituere* 2, 24.
- Suffigere cruci 2, 42.
- Suffossi montes 2, 33.

INDEX

- Spiritus reddere, *mori* 2, 87; ultimum spiritum reddere 2, 14; quem spiritum supplicio debuerat, reddidit proelio 2, 35; spiritu privare 2, 87; spiritu exitiali hausto, simul incluso suo 2, 22, *duplīciter, de calcis sc. spiritu sive exhalato vapore, et de hominis spiritu*; spiritus sibi carissimi alloquio relectus 2, 123, *significanter de carissimo homine*.
- Splendidus potius, quam luxuriosus 2, 105; splendidissima ministeria 2, 116.
- Spoletium colon. 1, 14.
- Spoliare aliquem regno 2, 45; peditem equite 2, 119; spoliata dignitas, *i. e. adempta* 2, 80.
- Stabilis Augusti animus 2, 110.
- Stare pro bono publico 2, 2, pro partibus alicuius, pro rep. 2, 48; utrique vindicta libertatis morte stetit 2, 64, *constare, interpretatur Nonius ad illud Varronis*; atque si addam quanti misericordia mea heredes meis stet, quod miseros sublevaverim.
- Statio romana, *de militibus excubins agentibus* 2, 82; tempestatem fugientibus statio pro porta est 2, 72; *pertinet huc illud Servii ad Aen.* statio, ubi ad tempus stant naues: portus vero ubi hiemant; stationi paternae succedere 2, 124, *translato ex militia significato de successione in imperium, item de vita*; longissima mortali statione functus 2, 131.
- Statilius Taurus 2, 127.
- Statius Murcus 2, 72, 2, 77.
- Stator romani nominis Iupiter 2, 131, *v. Brissou. 1 formul.*
- Statua equestris 2, 61; rarus hos *ibid.*; statuarum equestrium turma Romam delata ex Macedonia 1, 111.
- Statuere urbem, *antea* constituere 1, 1; statuere modum libertati publicae, *definire* etc. 2, 40; Augustus statuit Tiberium experiri molem eius belli, *decrevit, ut Tib.* 2, 95.
- Status publici commutatio 2, 35; odisse statum praesentem 2, 91; nullum statum habentes 2, 72, *v. not.*; *ita statum concupiscere* 2, 2, *v. not.*
- Statura hominum olim maior, *not.* ad 1, 5.
- Steriles talium studiorum urbes 1, 18.
- Stilo minus eget, *descriptione* 2, 43.
- Stipendium ignavum conferre 2, 39, *periphrasis provinciae factae; malim autem sequi eos, qui ignavum hic legunt, quam qui in gnavum mutant; servituti nota stipendium est, cui frequenter hoc epithetum. Gruterus recte ad interpretationem huius loci comparavit Tacit. 4 H. 12, et 5, H. 25, 4.* Stipendia pacisci 2, 38; stipendiaria facta provincia *ibid.*
- Stipendii modus *sc. militaris* 2, 125; sub stipendiorum meorum initia, *militiae meae* 2, 101.
- Stirpis senatoriae 2, 29; regiae, ultimae 2, 11.
- Strato Aegeates Bruti familiares 2, 70.
- Strictum est ferrum, *ad gladiis ventum* 2, 125.
- Statio alicuius attolli, *favore peraque* 2, 65.
- Studia litterarum duci et viro

INDEX

- vili quam utilia sint, not. ad 1, 11, et 2, 59. Studiorum periodi breves 1, 17; studia armis coniunxit Scipio 1, 13; in studia missus, eo missus studiorum causa h. e. *studia leuiores* 2, 59; studiis rudis 2, 73; studiis optimis instructissimus 2, 94.*
- Suasor legis 2, 44.
- Sub adventum Catonis 2, 45; sub idem tempus 1, 12; sub ingressum Antonii 2, 63; sub initia stipendiorum 2, 101; sub omnem motum nostrarum navium 2, 101.
- Sub titulo ministerii 2, 45; sub specie ministeriorum principalem 2, 93.
- Sub imperatore Augusto bella gesta 2, 89; qui sub Caesare erant exercitus 2, 113; sub duce Viriatho 2, 90; Tiberio 2, 106; sub Varo clades accepta 2, 122.
- Sub pari aetate 1, 17.
- Sub oriente quae sunt provinciae 2, 94.
- Sub oculis Caesaris 2, 79.
- Sub his exemplis 2, 127, *ele-ganti significato pro, iuxta haec exempla. Plin. Paneg. 53: sub exemplo praemonere; et cap. 76: sub exemplo tui.*
- Subducere se tempori, *secedere ad evitanda temporis pericula* 2, 93; subduxerat fortuna hos praesenti periculo 2, 72; subducta patriae et parentum oculis Iulia, *amota e conspectu, ne cogerentur aspicere* 2, 100.
- Subiicere oculis animisque, *exponendo sc. 2, 89; subiicere ignem rebus ac penatibus suis* 2, 74; *et metaphorice: subiicere faciem bello civili* 2, 48.
- Subinde; *postea* 1, 7; subinde admonere, *crebro et diligenter* 2, 65; *frustra suspecta significatione.*
- Subire iubebat cohortes 2, 5 *respectu muri scil. ut et alias altioris loci resp. usurpatur; subire navibus per Tiberim* 2, 45.
- Subrefectus conspectus eius 2, 123.
- Subscribere alicui in aliquem 2, 69, *de secundario accusatore hic capiendum; interdum enim etiam de primario usurpatur, vide Ind. Nep.; it. Brisson. Lex. Pollet. histor. for. rom. 4, 7; Lips. ad Senec. 3, benef. 26.*
- Subsistere domi eo die, *manere* 2, 57.
- Subtexere, *subiungere per vices* 1, 14.
- Subtrahere se discrimine, *abstinere partibus* 2, 86.
- Subrecta Albi flum. classis 2, 106.
- Succedere stationi paternae 2, 124; horum aetati ingenuisque successere isti 2, 9; successor officii patris 2, 104; successor potentiae 2, 93; successor paterni exempli, *scilicet in avo* 2, 119.
- Succinctus cothurnis 2, 82.
- Succurrere valetudini balneum dicitur 2, 114.
- Sudor pro labore, *difficultate* 2, 128.
- Suessae Aurunca colon. 1, 14.
- Sufficere negotio 2, 98; bellicis operibus, civilibus artibus 2, 97; quorum cervices sustinendo imperio sufficient 2, 131; sufficiens vigori animi compages corporis 2, 127.
- Sufficere collegam, *substituere* 2, 24.
- Suffigere cruci 2, 42.
- Suffossi montes 2, 33.

INDEX

Suffragii ferendi ius 1, 14.

Sulla familia nobili ortus, legatus sub Mario, consul fit postea 2, 17; quaestor Marii Incurtha politus est 2, 12; Athenas recipit 2, 23; venit in Italiam 2, 25; Scipionem et Norbanum superat *ibid.*; dissimilis bellator et victor *ibid.*; Dianam veneratur gratibus et donis *ibid.*; *Felicitis* nomen assumit 2, 27; dictator proscriptionem invenit 2, 28 *etc.*; unde: Sullani exempli malum proscriptio 2, 66.

Sulpicius P. trib. pl. turbulentarum legum auctor 2, 18; in exilium pellitur 2, 19; occiditur *ibid.*; inter oratores refertur 2, 9, 2, 36.

Sumere supplicium de aliquo 2, 42.

Sumere virilem togam 2, 99.

Sumsit animum ex successu 2, 17.

Summa belli committitur illi 2, 11; summa virium, in ducatu militari *sc. opponitur titulo imperii* 2, 63; summam imperii deferre, *summa committere*, ducem facere 2, 49; summa imperii pervenit ad popul. R. de monarchia 1, 6; de summa rerum dimicare 2, 68; summam deslere 2, 119.

Summittere privato fascies 2, 99; alias maioris imperii reverentiam significat submissio fascium; hic ad otium Tiberii respicitur; qui tamen et ipse hactenus in secundi gradus dignitatem ab Augusto evectus, facile magistratibus et imperiis gerentibus venerabilis fuit; submitti alicui, per deditionem *sc.* 2, 37, summissis armis victo-

riam cessere 2, 85, *erat et hoc deditionis signum.*

Submovere aliquem de rep., magistratus et officio exuere 2, 68; summoto eo, *remoto*, *absente*, non *adhibito* 2, 62, *v. Ind. Nep.*; summoti seditio e foro 2, 126.

Supercilio truci protegere nequitiam, *severitate et gravitate vultus asseverata sive potius affectata* 2, 100.

Superest auctoritas, *abunde adest* 1, 125; superesse sibi vim resistendi testabatur 2, 109.

Supplementum *sc. militum* 2, 130.

Superi *de viv.*, sicut inferi *in oppositione pro mortuis* 2, 48.

Supplicio quam proelio mori maluit, *ad arbitrium sc. host.* 2, 119; supplicii luere poenas 2, 54.

Suscipere molem belli 2, 79; causam, *patroc.* 2, 120; suscipere vota pro aliquo 2, 48.

Suspectus societate consilii 2, 35; non caruerunt illi suspicionem oppressi Ciceronis, *suspecti fuere* 2, 54.

Sustentare bellam 2, 104, *distinx. hic a gerere*; valetudo militum sustentabatur cura Caesaris 2, 114.

Sustinere imperium 2, 131; *omni ordinis* 2, 28; hostem 2, 112; *semel tantum* usurpare sustinuit 2, 40; qui non sustinerent pro se deprecari 2, 86; non sustinet rogare 2, 81, *v. Ind. Curtian. Cl. Freinsheim.*

Sutrium colon. 1, 14.

Syracusae urbs potentior matre Corintho 2, 15; eas cepit Marcellus 2, 38.

Syria prov. facta 2, 38.

INDEX

T

Tabula aerea in templ. Dian. cum inscriptione, suspensa a Sulla 2, 25, *ἀνθήματα*; *vid. Brisson. 1 formul.*

Tabulae novae 2, 68, *v. nov.*

Tabulae maximorum artificum manibus perfectae 1, 13.

Tacite offensiones 2, 93.

Tantum quod imposuerat ultimam manum 2, 117, *v. not.*
in tantum, v. in tot et tanta, quot et quanta 2, 97, *ἐν τῷ σπεῖ ἢ λογουμιν.*

Tarentum colon. ded. 1, 15.

Tarpeio saxo deiectus Lucilius 2, 24.

Tarracina colon. 1, 14.

Tauromenium urbs Sicil. 2, 79.

Taurus Statilius inter praecipuos Octavii Caes. amicos 2, 127, 2, 85

Tegea Cret. urbs. 1, 1.

Telamo pater Teucris 1, 1.

Telesinus 2, 16, 2, 72 *etc.*; **Telesinus minor frater** *ibid.*

Temenus 1, 2.

Temerarius ultra sortem 2, 68, *vid. sors*; **temeritas unius facti omnes ei virtutes abstulit** 2, 72. *ἄγος et piaculum temerarie commissum.*

Temperare, regere, moderari: maior exercitus quam ut temperari posset 2, 113; *ita:* **temperare navigium** 2, 107.

Ordinare, disponere, modum ponere: temperare victoriam suo aut alieno arbitrio 2, 85; vitam aut mortem eorum nunc ira, nunc venia temperavit 2, 119; omnia pretio temperata 2, 60; *retinenda est enim haec lectio, qua omnia pretio aestimata, qua pretium mensura rerum*

agendarum constituta intelligitur; miscere, mitigare, ad moderationem redigere; temperare gravitatem humanitate 2, 116; *ita:* temperamentum animi *de modestia* 2, 130; temperamentum utilitatis et auctoritatis, *de mixtura* 2, 111; non erat Cinna Mario temperatior, *moderatior* 2, 20; *abstinere, continere, reprimere se;* temperare mihi nequeo 1, 16; non tempero mihi quin inferam 2, 107; ne ab huius quidem usura gloriae animum temperavit Pompeius 2, 34.

Tempestate distrahi ab aliquo 1, 1; reiici in 1, 1; tempestate vexata classis 2, 79, *et metaphorice de magnis casibus et adversitatibus,* tempestas horrenda erupit in domo August. 2, 100; tempestas exitialis, *de clade,* 2, 72.

Tempestas, pro tempore; ea tempestate 1, 2; tempestate eadem 2, 78.

Templum Dianae 2, 25; **Martis** 2, 100; templi Samothraciae religio 1, 91, *v. not.*

Tempus. Hoc est illud tempus 2, 62; haec sunt tempora, quibus *etc.* 2, 64; *cum gravitate notandi et veluti dictum.* **Tempori directe tribuuntur, quae gesta in tempore:** ut, vidit hic annus 2, 65, *et alibi passim;* tempori praesentise subducere, *fortunae temporis* 2, 93.

Tempora Iliaca componere, res illis temporib. gestas, sive Troianum bellum 1, 3.

Temporarii homines 2, 21, *pendentes ex ancipiti mutatione temporum et fortunae.*

INDEX

- num 2, 11; trahere aestiva, inutiliter sc. terendo tempus cunctandoque 2, 117; trahere caudam; nach sich schleppen, de imitatione Glauci sc. 2, 83; traherat secum magnum numerum 2, 112; nihil praeter nomen trahens 2, 80; mundus trahet aevi sui comitem Ciceronis laudem 2, 66.
- Tranquillus vita vultuque 2, 127.
- Transcendere Rhenum 2, 3; transcendere ad maiora, de transiitione narrationis ad maiora 2, 130.
- Transcursum est in vitia 2, 1.
- Transcursus, hac voce frequenter Velleius signal brevitate scripturas suae; quanto transcursu omnia dicenda sint 2, 57; in hoc transcursu tam arctati operis 2, 87, 2, 86, 2, 99.
- Translata moles belli in Tiberium 2, 97.
- Transfigerese 2, 119; transfigere se gladio 2, 76; transfixus gladio 2, 74.
- Transgredi mentionem alicuius, praeterire in historia 1, 108; transgressus ad deos Augustus 2, 75, mortem eius hac actione expressus honorat; transgressus annum duodevigesimum 2, 7
- Transiicere exercitus in Macedoniam 2, 70.
- Transire a patribus ad plebem 2, 45, vid. not.; transit casus in culpam 2, 118; transitus frequens et mobilis, scil. ab hoc studii genere ad aliud 1, 17; transitionis formula 2, 103 et passim.
- Transmarinae provinciae 2, 62, 2, 73, 2, 74, 2, 78, 2, 99, 2, 112, 2, 129.
- Transmittere in Italiam 2, 52; transmittere Dyrrachium, Roma sc. 2, 49.
- Trebonius coniurationis in Caesarem particeps 2, 56; occiditur 2, 69, 2, 87.
- Trepidatum est apud signa legionum 2, 112.
- Trepidatio dilectus 2, 130, vid. supra delect.
- Tribuere alicui plurimum, aedificationis sc. et dignitatis 2, 124; multum memoriae eius tribuendum est 2, 62.
- Tribunal imperatoris 2, 106.
- Tribunus militum 2, 101; tribunatum militiae gradum, sicut mox a Velleio vocatur, et male Bartolum aliosque putasse, tribunos non militare, monet ex hoc loco Langlaeus semestr. 13, 1.
- Tribunatus castrorum 2, 104.
- Tribunitiam potestatem Sulla diminuit, Pompeius restituit 2, 30. Hic pro tribunorum plebis ordinaria potestate accipitur.
- In sequentibus notat id summi fastigii vocabulum, quod Augustus reperit, ne regis aut dictatoris nomen assumeret, ac tamen appellatione aliqua cetera imperia praeminoret, sicut Tacitus interpretatur 3 A. 56. 2: tribunitiae potestatis collegium.
- Agrippae datum 2, 90; et Tiberio 2, 103; qui ob id tribunitiae potestatis consortione aequatus Augusto dicitur 2, 99.
- Tributariam facere regionem, incidit hic cum provincia facta 2, 38.
- Triste bellum et contumeliosum 2, 1.
- Triumphus Aemilii Pauli 1, 9;

INDEX

- Octavii navalis et Anicii *ibid.*;
Metellorum 2, 8; Minutii *ibid.*;
Metelli 2, 11; Metelli et Pompeii ex Hispan. 2, 30; Luculli, Metelli 2, 34; Pompeii per biduum 2, 40; Caesaris quinque 2, 56; Augusti 2, 89; triumphos 7 meruit Tiberius, tribus contentus fuit 2, 122; *v.* 1, 121, 2, 129; triumphus ornamentum captivi duces 2, 40; triumphus cultus rerum gestarum magnitudini respondere debuit 2, 129; triumpho nocturnae expeditionis laetus, *improprie, de successu optato expeditionis* 2, 42; triumphum summi ducis adornare 2, 122, *v. adorn.*; in triumpho ducere regem captivum 2, 12.
- Triumphalis vir, *qui iam triumphavit* 2, 6; triumphalia ornamenta 2, 204, 2, 112, 2, 215, 2, 116, 2, 125, *et simpliciter triumphalia* 2, 11. *Primus Tiberius, teste Suetonio cap. 9, triumphalibus ornamentis honoratus, novo nec antea cuiquam tributo honoris genere; mansit postea in arcanis monarchicis, atque ne incomparabilis honor iusti triumphus aliis concessus ad deminutionem principatus tenderet, insignia tantum triumphalia, sine pompa ducendi triumphus, permissa sunt; ceterum quoniam illa fuerint, satis colligitur ex Liv. 30, 15. Triumphare ex Africa, Asia, Europa 2, 40; ex Hispaniis 2, 30, satis enim defendi haec lectio potest; triumphavit ovans Tiberius 2, 96, 2, 122.*
- Triumviratus Iulii Caesaris, Cn. Pompeii, et M. Crassi 2, 44;
- Octavii, Lepidi, Antonii 2, 65.
Troiae excidium, *inter epochas chronolog.* 1, 2; troicum bellum 1, 5.
Truces feritate gentes 2, 95.
Tueri dignitatem non poterat 2, 80; ad se exercitumque tuendum raptus utebatur 2, 73.
Tullius Cicero Antonium persequitur orationibus 2, 64; civitatis princeps 2, 128, *v. Cic.*
Tumescens iam pridem bellum Italicum 2, 15.
Tumultus bellicus 2, 68; tumultus militaris incendium, *de seditione* 2, 125; tumultu armisque omnia miscere 2, 74.
Tumultuari inter ducem et supplicem 2, 97; *elegantissime exprimitur indignatio et necessitas animi, retinere dignitatem ducis, et implere humilitatem supplicis volentis necvolentis; tumultuando adipisci honorem, turbando et quietam movendo* 2, 77.
Tumultuarius principatus oppositum iusto et vero 2, 108; tumultuaria classis 2, 42; tumultuosior rem reperit Italiam, quam etc., *inquietiorem* 2, 74.
Tutela imperii 2, 105; securitatis 2, 128.
Tyrannum appellitant Caesarem coniurati 2, 58.
Tyrrheni demigratio 1, 1.
Tyrus Carthaginem condidit 2, 15; Tyria classis mari pollens Gades condidit 2, 2, *v. not.*

V

Vacare latrocinii, vacuum esse, carere, 2, 90; illa: nunquam vacaverant Hispan. maximis bellis *ibid.*

INDEX

- Vacare** huic uni negotio, *operam dare, intentum esse* 2, 114; comitatus quem semper illi vacare moris fuit, *qui solebat semper ei praestare esse* 2, 40.
- Vacillantes** gentes 2, 120, *sc. in obsequio, rebellionem spectantes.*
- Vagus** adhuc Domitius 2, 76, *qui nondum parti alicui iunctus dubitabat adhuc.*
- Vala** Numonius 2, 119.
- Valentia** colon. 1, 14.
- Valentia** oppon. speciosis 2, 49.
- Valerius** Antias historicus 2, 9.
- Valerius** Flaccus turpissimae legis auctor 2, 23.
- Valuerunt** in ipsum execrationes 2, 46.
- Valetudo** in deterius inclinata 2, 123.
- Valetudo** ingravescit, morbus, *ib.*; valetudine gravissima tentatus 2, 48; valetudine infirmissimus 2, 70.
- Validius** timebatur Pomp., *magis* 2, 29; validius diligere otium 2, 98.
- Vanissimus** omnium vir 2, 80; vanitas eius deprehensa 2, 60, *cum respectu mendacii.*
- Variare** aliquid ex solito 2, 41; variatum est proeliis, *dum modo haec, modo illa pars vincit* 2, 51.
- Varro** *inter poet.* 2, 36.
- Varro** *in partib. Pompeii* 2, 71.
- Varus** in Pompeii partibus proelio absorptus 2, 56.
- Varus** Quinctilius pater eius qui in Germania cecidit, liberti manu mortem occupat 2, 71.
- Varus** Quinctilius cum tribus legionibus, totidem alis, sex cohortibus caesus in Germania 2, 117; cuius cladis origo, causae, series *cap.* 117, 118, 119; vir bonae voluntatis, sed malus dux 2, 720.
- Vatinius** 2, 69.
- Vberius** praemium 2, 28.
- Vehi** equo 2, 114; vehiculo 2, 59; vectus in summam fastig., *evecl.* 2, 30.
- Vehiculum** iunctum 2, 114; *ita Nepos*: iunctis iumentis vehi.
- Veientes** 1, 8.
- Velare** se insignibus honorum 2, 71; velatus corona aurea 2, 82; velatus pullo amiculo 2, 80.
- Velia** 2, 39.
- Velle.** Hunc Augustus voluerat moderatorem esse iuventutis *fr.* lli 2, 102; hunc voleit fortuna exitum eius esse 2, 72.
- Velleius** historicus noster. *Relinimus certis de causis praenomen C. hactenus usitatum. M. autem praenomen potissimum amplectitur Gerardus Vossius, quem vide*; operis sui brevitatem passim indicat 2, 52, 2, 89; et hyperbolice designat, 16; *vid. supra transcur.*, atque adeo iustum opus et historiam plenam *perparatam* pollicetur 2, 48, 2, 89, 2, 66, 2, 99, 2, 103, 2, 114, 2, 199; *sui tribunus militum* 2, 101; praefectus equitum 2, 104; quaestor et legatus Tiberii 2, 111; donatur in triumpho Tib. 2, 121; de genere suo loquitur 2, 16, 2, 76.
- Velleius** C. avus Velleii interimit se 2, 76.
- Velleianus** frater Velleii 2, 115, 2, 121.
- Velut**, *cum nota sententiae et indicii.* Velut poeniteret prioris fide 2, 48; velut oraculo emis-

INDEX

- sa vox 1, 10; velut alumni horum 2, 36 etc.
- Venalis semper Manilius 2, 33; venalis omnibus et in omnia 2, 83; *ita*: vendere se 2, 51; vendente remp. consule 2, 60.
- Venditare se literis senatui, *iactare, suam operam praedicare* 2, 63.
- Venetia 2, 76.
- Venire saepius in conspectum militum 2, 63.
- Venitur ad tempus 2, 123; veniendum est ad erubescenda 2, 130, *in transizione*.
- Ventidius consul fit, et postea triumphat 2, 65; Parthos fundit 2, 78.
- Venus 2, 41.
- Venusia colon. 1, 14.
- Verbum militare 2, 52; in verba Cinnae iurat exercitus 2, 20; *iurisiurandi militaris periphrasis, quod praestabant milites stipendia facturi, de quo vide omnino Pet. Fabr. semestr. 1 comment. de magistrat. R. et cl. Freinshem. ad Curt. 7, 1*; verbiq. radis, sensibus celebris, *de script. poet.* 2, 9.
- Verecundissimus in gerendis honoribus, *modestissimus et civil. leg. observ.* 2, 33; verecundia Catuli, *dum cessit voluntati populi* 2, 32; verecundia aliquid reticere 2, 16; verecundia restituta acies, *pudore* 2, 55.
- Vero. At vero, *interueniens* 2, 104.
- Versari inter arma et studia. 1, 13.
- Versuti plena animi consilia 2, 102; versutissimus 2, 118.
- Vertex 1, 16.
- Vesta 2, 131.
- Vesuvius mons 2, 30.
- Vestigio non recedere 2, 55.
- Vetus imperator 2, 104; vetores romanorum ducum 2, 80; vetera miramur, recentium incuriosi 2, 92.
- Veterani revocati 2, 111.
- Vexillarium magnus numerus 2, 110; *v. Lips. ad 1 A. Tac. et Stevech. ad Veget.* 2, 1.
- Vexata tempestate classis 2, 79.
- Vibillius centurio 2, 78.
- Victus consensu populi 2, 32; victus petitione pontificatus ab 2, 43; victor omnium certaminum, *in ludicro sc.* 1, 9; victor Africani belli 2, 55; victor gentium, locorumque quos adierat 2, 107; victoria praevideri potest aliquando 2, 82; victoria Augusti clementissima 2, 86; victoriae fiducia non est in multitudine reponenda 2, 113; victoriae occasio 2, 115; victoriam vocat Antonius fugam suam 2, 82; victoria desperata in mortem dimicabatur 2, 85.
- Videre. Viderent proinde quem deserturi forent, *considerarent, expenderent etc.* 2, 55; Cato nunquam recte fecit, ut facere videretur 2, 53; *sicut in illo Sallustii Catil.* 54: Cato esse, quam videri bonus malebat.
- Viennensium seditio 2, 121.
- Vigiliam ubi res exigit 2, 88; vigilia singulari 2, 34; vigilia invictus 2, 79, *vigilantia et diligentia*; a vigiliis in somnum conversa civitas 2, 1, *sc. a labore in otium*.
- Vigere. Vigeat hic miles et imperator, illa marcebant omnia 2, 48; vigor animi 2, 127; vigore animi acerrimus 2, 41; vi-

- göre ingenii atque animi 2, 18; vigor adventus Caesaris 2, 50; vigor eloquentiae 1, 10.
- in Vincula duci* 2, 7.
- Vindelici *prov. fact* 2, 39; vincuntur a Tiberio et Druso 2, 95, 2, 122.
- Vindex romani imperii Tiberius 2, 75; 2, 104; vindex belli *oppon. pacis auctor* 2, 25.
- Vindicare *variis significatibus servit apud Nostrum*; vindicare iniuriam fratris, *i. e. fratri illatam iniur. ulcisci* 1, 1; *ita*; vindicandae fraternae mortis causa 2, 6; vindicare se ab aliquo, *ullionem et defensionem hic complectitur* 1, 3; vindicare dignitatem patriae, *asserere* 2, 29; vindicare remp. maximis periculis, *praesenti remedio tueri, servare* 2, 28; vindicavit nos ab alterius metu, alterius contumelia 2, 4; vindicari, *defendendo* 2, 121; vindicatum armis eius mare, *sc. a latrocin.* 2, 73; vindicatae provinciae ab iniuriis 2, 126; munificentia principis vindicat urbium damna, *resarciendo sc.* 2, 126; vindicati ab eo, *clade immunes servati* 2, 120; vindicare victoriam, *acquirere et reportare* 2, 112; *ita*; vindicavit cognomen virtute partum 1, 13; militi plus gloriae vindicatum est 2, 112; vindicare sibi nihil, *tribuere, arrogare, adscribere* 2, 127; *ita*; vindicare honorem 2, 121; Alcmana Lacones falso sibi vindicant 1, 18; vindicabat Caesar partem asperissimi belli, *sibi sumebat, cetera legatis committens* 2, 105.
- Vindicta consularis, *animadversio* 2, 92; privato odio non publicae vindictae data ultio 2, 7.
- viudicta *oppon. admonitioni et castigationi leniori in discipl. milit.* 2, 114; vindicta libertatis, *assertio, defensio* 2, 64.
- Vinicii consulatus, *solennis terminus chronologiae Velleian.* 1, 8, et saepe. *Huic enim inscripsit suum opus,*
- Vinicius P. pater eius ad quem Velleli historia scripta 2, 104.
- Vinicius M. avus eius 2, 104.
- Violare uxorem alterius, *adulterio sc.* 2, 100; *ita*; violator domus Caesaris, *de adulterio Iuliae* 2, 100; violatio fidei 2, 11.
- Vir antiquus et gravis 2, 109; antiquissimi moris 2, 116; demerendis hominibus genitus 2, 102; bonae voluntatis 2, 120; simplicitatis generosissimae 2, 125; multiplex in virtutibus 2, 105; vir nulli secundus 2, 76; viri sacerdotes 2, 124; viris maturus, *qui mox sumpturus est togam virilem* 2, 99; triumviris agris dividendis colonisque scribendis 2, 2; *ita*; XX viri dividendo agro Campano 2, 35.
- Vir pro marito 2, 102.
- Virilis opera, *strenua* 2, 120; viril. tog. v. tog.
- Virum ipsam civitate donavit, *solum et suorum* 2, 16, v. not. Curt. 7, 4; si quis virum dimicare vellet.
- Vires veteres earum urbium 1, 4; virium abundantia sedes quaerere, *multitudinis abund.* 1, 4.
- Virgilius princeps carminum 2, 26.
- Viriathus fraude magis quam virtute interemptus 2, 1, v. not;

INDEX

- eius contumeliosum bellum 2, 90.
- Virtus** in cuiuscunque animo inest, ei plurimum tribuendum 2, 128; virtuti simillimus homo 2, 35; virtutes uno scelere omnes amissae 2, 72; virtutum tot tantarumque adulescens 2, 97; virtutibus diversis celebres 2, 116; *diversa arte ex aequo pollentes, inquit Tacitus 13 A. 2 de Burrho et Seneca.*
- Virtus** et fortuna sententiose duntuntur in elogio ducis 2, 97, 2, 121, intelligit virtutem militarem sive fortitudinem; virtus Pisonis Thracas compressit 2, 98; virtute et ductu Ventidii 2, 78.
- Vis** fortunae 2, 116; factorum 2, 57; hostium 2, 120, *potentia etc.*; vis Africi 2, 79; dominationis 2, 68, *vide supra.*
- Vis** et virtus opponuntur 2, 72; ibi impetus, hic ratio intellig.
- Vis** legibus restituta 2, 89, *autoritas et efficacia*; vis censoris decrat 2, 95.
- Vis** regia, *potestas vero regia* 2, 108; consulatus eius omnem vim exercuit in 2, 47.
- Vis** ac voluntas resistendi, *facultas et vol.* 2, 109; tanta vi animi atque ingenii invecus est in 2, 35; vi animi obnitente 2, 123; *praecipuum rei robur ac vires ita declarantur*; ita: vis forensis, *eloquentias sc. forensis robur* 1, 17; vim odoris excitavit igni 2, 22.
- Vis** hominum, *multitudo* 2, 70; viingenti hominum potitus 2, 5.
- Vim** intulit vitae suae 2, 45.
- Visendi** alicuius gratia convenire 2, 99; ad visendas provincias mitti 2, 94.
- Visu** nocturno territus, *somnio* 2, 57.
- Visurgis** 2, 105.
- Vitare** militum gladios, *fuga sc.* 2, 7.
- Vitia** aluntur facultatibus, licentia et assentationibus 2, 82; omnibus morum vitiis eam contumeliam meritis 2, 45; vitiosissimus inter vitiorum dissimulationem 2, 97; *adde Tac. 16 A. 32, 3.*
- Vivere** in exilio perpetuo 2, 62; vivebat alieno beneficio, *servatus sc. armis alterius* 2, 62; nemo bonis inimicior vixerat 2, 47; vivit vivetque Cicero per omnem seculorum memoriam 2, 66, *de fama immortal.*
- Vivus** ignis 2, 88; *nam et ignis vivere ac mori passim dicitur, v. exemplo apud Dionem 47 fin.*; vivorum censura difficilis 2, 36.
- Vix** admissus, *aegre* 2, 60; vix posset implere censorem 2, 95; vix hominis est audere talia 2, 47.
- Vltimae** stirpis; *vllissimae* 1, 11.
- Vltor** ipse sceleris a se commissi 2, 100; ultio inimicitiarum quaesita erat 2, 7; ultionis exactio in virtutis parte posita *apud ethnicos, not. ad 1, 1*; ultio de poena et castigatione 2, 125.
- Vltra** barbarum promptus, *supra barbari indolem* 2, 118; ultra feminam molle fluen 2, 88; ultra metum derrat odium 1, 12.
- Vltro** transgredi Rhenum 2, 120, *sponte, sive potius insuper etiam, ut in similibus locis ad*

INDEX

- Virgilium interpretatur Servius.*
Vndeciesimus annus 2, 94; undequinquagesimus 2, 17.
Vna luctatio, sola 2, 124; parandi scientissimus, sed uni 2, 79; id unum dixisse iuvat 2, 103.
Unicum scelus huic atrocitati adiectum est 2, 7. *Acidalius pro summo et unici exempli scelere habet. Mihi rectius videtur Velleium ex Velleio interpretari, atque hunc locum cum simili et sensu et negotio comparare, de quo 2, 6. Id unum nefarie ab Opimio proditum, etc., ut enim ibi tantum pretio caput Gracchi; ita hic innocentis adolescentis supplicium sceleris nomine damnat: cetera utrobique aspere quidem et crudeliter, ut loquitur, non tamen scelestae gesta intelligens; unice cavil concordiae Cicero, valde, praecipue 2, 48.*
Vocitari 1, 3.
Volumen, de tota historia sua usurpat Velleius 1, 14, v. not., 2, 131; quanti voluminis opera, quae requirunt magn. vol. 2, 106; sive ut ipse explicat: voluminum multorum instar exigit haec res 2, 29; voluminibus vix multis explicandae res 2, 46; volumina iusta opponuntur aetiori scripturae, quae Velleius usus est 2, 114, 2, 119, 2, 48.
Voluntas regni arguitur in Caesare 2, 68; voluntatis bonae vir 2, 120 *ipseque* proos; voluntatis publicae argumentum 1, 15.
Voluntas pro benevolentia 2, 52.
Voluntaria comes exilii 2, 100; voluntaria mors 2, 87, 2, 102; voluntarii sc. milites 2, 11.
Voto magis quam arbitrio inimicorum obiit 2, 22.
Voto finit volumen Velleius 2, 131, et imitatur Lipsius 6 polit. f.
Vota suscipere pro aliquo 2, 48.
Vox principis, oratio, dictum 2, 111; ita: effudit vocem convenientissimam conscientiae 2, 14; voce publica dicere 2, 124; voce obtestor deos 2, 131, sicut alias, publico nomine causaque; vox publica abscissa 2, 66, de Ciceronis interitu, qui, ut ipse Velleius loquitur, per tot annos publicam civitatis salutem defenderat.
Urbs, pro Roma 2, 100; post urbem conditam 2, 49; urbi orbique terrarum 2, 44; urbs Roma 2, 3; urbs romana 2, 111; urbs Attica 1, 18; urbes florent, concidunt, resurgunt 1, 7, v. not.; urbium potentia ex magnitudine moenium aestimata 1, 4, v. not.; urbibus unde nomina imposita 1, 1, etc.
Urere domos 2, 120; populum urebat gravis annona 2, 77.
Usque eo, ut 2, 118.
Usura. Ne ab huius quidem usura gloriae temperavit animum 2, 3.
Usurpare id nominis 1, 3; usurpabant eum honorem dum viverent 1, 4.
Usus literarum 2, 110; usui esse 2, 95; usu sagittarum celebris 2, 34.
Ut primum, quamprimum 2, 33.
Vt cumque concepta spes 2, 67.
Vteri neque sibi neque reip. se-

INDEX

- licis femina, *secunditas intellig.* 2, 93.
- Vti aliquo adiutore legatoque 2, 115, 2, 125; opera alicuius singulari 2, 129; uti somno in vitam, non in volupt. 2, 41.
- Vti ingenio meliori quam fortuna, *habendi signif.* 2, 13.
- Vti victoria clementer, *exercere* 2, 56.
- Vti fortuna et virtute sua, *sequi fort. sua* 1, 74; impetu suo 2, 52.
- Utilis in castris et in toga 2, 125.
- Utilitas auctoritate munienda 2, 127, i. e. viri publice utiles auctoritate et honoribus ornandi sunt etc.
- Vulnere gravis 2, 55.
- Vultum victoris magis, quam morientis praeferens 2, 27, *vultu magis quam ingenio bonus* 2, 100.
- Vxorum fides summa in proscriptos maritos 2, 67.

X

Xerxes togatus dictorio Pompeii appellatur Lucullus 2, 33.

FINIS INDICIS.

INDEX EORVM

QVAE IN HOC VOLVGINE CONTINENTVR.

T ypographus Taurinensis	pag. III
Dedicatio Davidis Ruhnkenii.	IX
D. Ruhnkenii praefatio	XV
P. Burmanni praefatio	XXIX
C. Velleii Paterculi Histor. Rom. liber I.	I
Eiusdem — II.	42
Annales Velleiani seu vita Velleii Paterculi pro temporum ordine disposita ab Henr. Dodwello	277
Index ad Caium Velleium Paterculum, auctore Io. Henr. Boeclero	367

Facultate impetrata.

